

Nógrádi Kovács György

Hat kisregény

Ifjúságnak, felnőtteknek

Kiadót kereső kézirat
Kapcsolatfelvétel a jogutóddal:
bessler@freemail.hu
Szécsény

TARTALOM

Kutyasétáltatás	4
Vadonc, az árva gyerek.....	55
Egy fiú, aki kétszer szökött meg.....	129
A bűntanya.....	185
Menekülés a tanyára	274
Ember a vaddisznóveremben	340

Kutyasétáltatás

1.

A kis Réti Tamás, visszafogott lépésekkel, kissé félve lépett be a temetőbe. Nem a halottaktól félt. Nem is az elmúlás járt az eszében. Mit tudta ő mi az. A különös látvány csapta mellbe, amely fogadta.

Most járt először temetőben.

Az óriási fák és a fasorok egymásba érő lombjai között ezernyi madár csicsergett. Bérházban laktak, a kőrengeteg kellős közepén, a széles József körúton. Galambbúgás, verébcsicsergés és feketerigó füttyön kívül nemigen hallott más madárszót. Ezekből is csak annyit, amennyi akaratlan megcsapta a fülét a közeli tereken, ahol gyakran megfordult.

Az óriási fák alatt megszámlálhatatlan sírhalmocska, és hátborzongatón szép síremlékművek rendezett sora jelképezte az örök emberi mulandóságot, valamint a hozzátartozók gondosságának, gazdagságának, eme oly sokat vitatott megnyilvánulását.

Tamásnak minderről az jutott eszébe, hogy pocsékolás meg flanc. Mert jó, meghaltak, de minek ez a nagy felhajtás? Miért ez a virágpompa: tulipánok, nárciszok, sáfrányok, primulák, égő vörös muskátlik, rózsák és a sok megnevezhetetlen örökzöld, amelyek a sírok zömét elborították? Lenyűgözte ugyan a kőrengeteghez szokott énjét, egyszersmind vonzotta, hogy tépjen le közülük néhányat. A sírok között elterülő gyep finom zöldje pedig arra készítette, hogy bukfcet vessen.

Az előbb letépett kis csokornyí virágját az egyik sír betonpárkányára helyezte. Leheveredett, jóízűen végighempergett a selymesen lágy fűben, és néhány bukfcet vetett. Egy ideig fekve maradt, majd hirtelen felült, és mint jól végzett munka után, elégedetten körüllesett.

Tuják, ezüstfenyők, aranyesőbokrok lestek vissza rá a közelből, mire ő - előbbi pajkosságától hajtva - rájuk nyújtotta a nyelvét.

Kissé távolabb ünnepélyes, fehér törzsű nyírfák ácsorogtak, alattuk néhány padot is felfedezett. A temető végében mindent beárnyékoló, szép juharfák és hosszú, sűrű orgonasövények sora zárta le ennek a mulandóságot hirdető, gyönyörű, mégis zord ligetnek a határát.

Az úton öregasszony közeledett. Tamás, mint illetlenségen kapott diák, gyorsan felállt. Illedelmesen leverte magáról a tavalyról ott maradt és rátapadt száraz füvet, felkapta az előbb lerakott kis virágcsokrát, és a közeledő öregasszonyra sandított.

- Te! - kiáltott rá az már messziről. - Csak nem virágot téptél le a sírokról?

- Van itt elég - vágta rá Tamás, inkább durcásan, mint nyeglén.

- A tiéd?

- Úgy beszél a néni, mintha kellene nekik - válaszolta fellengzőn, de azon nyomban lecsillapult. Feladta támadással vegyített védekezését. Hirtelen rátört dacán megszokott igazságérzete került felül. Mert tényleg: minek a halottaknak virág? Az ő anyja is halott, aki-nek viszi, neki kell? Váratlanul az öregasszony elé lépett. Mindez olyan gyorsan történt, hogy az valósággal megrettent. Az ősrégi temetőben, kietlen helyen járt, és olyan sok mindent olvasott, hallott az utóbbi időben, miért is ne ijedt volna meg? SZTK-botját védekezően maga elé tartotta.

Tamás a felnőttek, főleg az öregek iránt érzett ösztönszerű tisztelete jeléül elmosolyodott, s szelíden az öregasszonyra szólt:

- Ne tessék félni tőlem! Először járok itt. Anyukám sírját keresem. Ezt a virágot is neki szedtem. - Felmutatta. - Elfelejtettem pénzt kérni rá.

A szája szélét vonogatta, felváltva rántotta fel a jobb és a bal vállát, mialatt kissé rekedten hozzátette:

- Igaz, nem is kaptam volna.

- Anyukád meghalt? - csicseregte az öregasszony jóságossá vált hangon. Arcának redőiben előbbi félelmét néma sajnálkozás s gyász váltotta fel.

- Nem volt jó asszony. Én megszülettem, valaki bepalizta, mire otthagyt bennünket... Aztán meghalt. Apu teljesen egyedül nevelt fel.

- Mégis kijöttél hozzá a temetőbe?

- A kíváncsiság hozott ki. - Körbelóbálta a kezét. - Annyi itt a sír, hogy sosem találom meg.

- Nem tudod, hol fekszik?

Tamás megrázta a fejét.

Az öregasszony a kisfiú vállára rakta a kezét, amit Tamás nagyon furcsának talált, mert Jutka nénin kívül vele senki sem tett ilyet. Izgatta, mint a szemébe beleesett porszem, ezért le akarta rázni, ugyanakkor ritkán érzett melegség járta át gyermeki szívét, ami túrésre készítette, sőt enyhe mosolyt fakasztott fehér arcára.

- Apukád? - hüledezett az öregasszony, sírásra hajló hangon, mert hallott amit, s egyébként is temetőben járnak.

- Iszik... - maga sem tudta, miért buggyant ez a szó a szájára, amikor az ő apja valójában nem részeges férfi. Mintha kapcsolt volna, azonnal helyesbített: - De nem köpnivaló, és én nagyon szeretem. A néninek, miért nincs virága? - terelte másra a szót.

- Volt. A sírra raktam.

- A néni sírjára ki tesz majd virágot?

Az öregasszony megállt. Szája körül a ráncok hullámozni kezdtek. Fátyolos szeme a távolba révedt. Szája szélét összehúzta, fejét megrázta.

- Senki - tört fel végre torkából a hang, az állandóan vele járó bánat szimbólumaként.

- És míg élt... Mostanában sem kap virágot?

- Soha.

- Akik itt fekszenek - körbeforgatta a kezét -, ezek sem kaptak..., amíg éltek virágot?

- Nem tudom.

Tamás az öregasszony felé nyújtotta az előbb letépett néhány szál virágját.

- Tessék, a néninek adom.

- Arany szíved van, köszönöm, de nem fogadom el. Vidd el édes anyukád sírjára! - Újra megállt. - Mindenáron meg akarod találni anyukád sírját?

- Há...át szeretném. - Kissé elbizonytalanodottan vonogatta a vállát. - Ha már egyszer kijöttem.

- Hány éves vagy?

- Tíz múltam.

- És... csak most jutott eszedbe, hogy megkeresd anyukád sírját?

- Igen.

- Így sohasem találod meg. Tudod, hány sír van ebben a temetőben? Mint égen a csillag. Mert nagyon hullanak ám az emberek!

Tamás öregesen nézett szét, hangja sem kisgyerekesen hangzott, mialatt közbeszólt:

- Annyi, mint tengerben a moszat.

- Tudod is te, mi az a moszat!

- Most tanultuk környezetismeret-órán.

Az öregasszony alig tett meg néhány nehézkes lépést, harmadszor is megállt. Kezét ismét a kisfiú vállára rakta, de azon nyomban el is engedte. Egyik kezével a botjára támaszkodott, a másikat felemelte.

- Milyen bütykös ujjai vannak a néninek! - ámult el Tamás. - Ahány, annyi dobverő. - Nem mondta ki, csak gondolta.

- Menj be az irodába, és kérdezd meg! Bemondod anyukád nevét. Melyik évben halt meg, de ha nem tudod, az se baj, megnézik és megmondják: Ennyi meg ennyi parcella, itt és ott...

Nem folytathatta, mert valaki rájuk kiabált:

- Bocsánat, asszonyom! A kisgyerekek szeretnék néhány szót váltani.

- Velem? - képedt el Tamás.

- Igen. Régen figyellek. Nagyon ráérsz. Nem vállalnál kutyasétáltatást?

Egy férfi állt a mellettük húzódó sírsor mögött. Egyenruhájából ítélve a temetkezési vállalat embere.

- Miért ne! - vágta rá Tamás. - Régen töröm a fejem, hogyan lehetne pénzt keresnem. Itt a temetőben?

- Az tenne be! Rózsadomb legszebb részén lakik az illető hölgy. Művész. Világhíres énekesnő, a férje professzor.

Az öregasszony közelebb hajolt, és Tamás fülébe súgta:

- Ezek jól fizetnek. Nem bánod meg. - Ezt már hangosan kérdezte meg: - Hol laksz?

- A József körúton.

- Aránylag közel van a Rózsadombhoz.
 - Ez jól bejött - örvendezett előre Tamás. - Köszí néni. Csókolom.
 Faképnél hagyta. Az előbbi férfihoz futott, ám az öregasszony után
 na kiabált.

- Az irodában. Úgy, amint mondtam.
 - Odamegyek, segítek neki - kiáltott vissza az előbbi férfi.

Mialatt Tamás az újdonsült, temetőbeli ismerősével beszélgetett, a
 levegő sajátos illattal telt meg. Az ezernyi virág illata és a rothadó
 avar különös szaga volt. Az öregasszony ez alatt, mint törött szárnyú
 varjú, tovább csapkodott botjával és félig béna lábaival az úton.

2.

Réti Tamásék tehát a József körúton laktak, egy régi mosókonyhá-
 ból átalakított lakásban. Az udvarra nyílt. Az ajtójukhoz lépcső ve-
 zetett le. Ablakai, mint afféle nagyobb pinceablakok a bérház előtti
 járdára néztek.

Tamást egyéves korától nevelte az apja, rendkívül mostoha viszo-
 nyok között, a szomszédasszony, az idős Jutka néni segítségével,
 akit Tamás úgy szeretett, mint a nagyanyját.

Idősebb Réti Tamás autószerelőként dolgozott az egyik közeli te-
 lephelyen. Rendkívül jó szakemberként tartották nyilván. Csalták is
 sokfelé. Nem ment: Itt töltötte le a tanulóéveit, és itt is alkalmazták:
 előbb segédként, később szakemberként... - mondogatta.

Az egyébként igen jóvágású, volt élsportoló férfi, azután szokott rá
 az italra, miután a felesége elhagyta. Olykor késő estig együtt ivott a
 cimboráival. Az óvodából, később az iskolai napköziből hazatérő fi-
 úra ilyenkor Jutka néni vigyázott.

Most is részegen tért haza. Tamás az asztalnál ült, és tanult. A
 napközi után kutyát sétáltatott. Mostanában mindig ezt tette: négy
 óra után kutyát sétáltatott, este tanult. Persze erről a kutyasétáltatás-
 ról az apja mit sem tudott. Tamás csak Jutka nénit avatta be a titká-
 ba, aki - ha neheztelően morgolódva is - tudomásul vette.

- Megint beszívtál, főnök! - ezzel a felkiáltással fogadta Tamás az apját. Összepakolta az iskolai felszerelését, belegyömöszölte a táskájába, amelyet az asztal alá lökött a lábával.

Az apja a saját, zöld heverőjére rogyott, amely alaposan besüllyedt alatta. Tamás fekhelye vele szemben a kis szoba másik sarkában kapott helyet. Erre ült, ám alig huppant le, máris felkelt, és az apjához sietett.

- Segítek lehúzni a cipődet.

Az apja magas, kifejezetten szép férfi volt. Az ital még nem aszalta össze jellegzetes fakósárgára, csupán szürke árnyalatokkal átrajzolta arccsontjain a húst, s finom ráncokat „varázsolt” rá, amelyek, ha így halad tovább, nemsokára elfedik majd az egész ábrázatát.

A régi és ország híré volt cselgáncsbajnok nagyon szertelen életet élt az utóbbi időben. Ha még nem is teljesen, de megváltozott. Csak egy valamiben maradt hű régi önmagához: továbbra is ugyanolyan szívósan ragaszkodott a fiához, mint kutya a megszokott óljához. Talán a feszülő indulatai miatt kellett a fiú, mint alattvaló, aki nemcsak készségesen kiszolgálja: szeretetének egyetlen tárgya lehet.

Az apja feltápászkodott, és fanyarul elmosolyodott.

- Ha már...

- Tudom - vágott közbe a fia -, ha a cipőjét sem képes lehúzni az ember nagy baj van.

- Mi volt az iskolában, feleltél?

- Nem.

- Nem is kérdeztek?

- Nem, ellenben kivettem a Rezes ablakát.

Ez a Rezes a mosókonyhához vezető lépcsővel szembeni lakásban lakott. Asztalos volt és vörös. Mindenki Rezesnek csúfolta a házban.

Az apja felkecmergett, lerúgta a cipőjét, letolta a nadrágját, és visszahuppant az előbbi helyére.

- Miért?

- Mert részegesnek nevezett.

Az apja szemgolyói az elkövetkező pillanatokban a mozaik kövekhez szegeződtek. Úgy tűnt, mintha régi emlékei között matatott volna a sok italtól mámoros agya söröskübjében.

- Nem... Azelőtt nem ittam - nyögte valamivel később.

- Tudom - vágta rá a fia igen hevesen, felcsillanó hangon. - Országos cselgáncsbajnok voltál. Hatdanos nagymester. Mindenkit legyőztél. - Melléje ült. - Büszke lennék rád, főnök...

- Ha? - kérdezte meg, merengőn az apja, mivel Tamás elhallgatott.

- Te nem vagy alkoholista. Hetente egyszer-kétszer szívsz be, de sohasem vagy tökrészeg. Könnyen leszokhatnál az italról. Mi az egy hatdanos nagymesternek!

Büszkén nézte az apját és annak kidagadó izmait, valósággal ráta-
padt a szeme a sportos, erős férfira.

- Tudod fiam, anyád...

- Főnök, te lódítottál - vágott megint közbe a fia. - A napokban
kint jártam a temetőben... Szóval, anyu nem fekszik ott.

- Ki mondta?

- Egy... néni. Megnézte a nagykönyvben. Sohasem láttam még
olyan nagy könyvet.

Elhallgatott. Tovább nézte az apját. Arcán az előbbi fények helyé-
be árnyak gyűltek.

Az apja végigdőlt a heverőn. Hallgattak, mígnem Tamás újra az
apja arcába fúrta előbbi kíváncsi tekintetét.

- Hol van eltemetve anyu?

- Az az igazság..., fiam, hogy én nem voltam ott a temetésén. -
Majdnem felkiáltott. - Nem tudom!

- Akkor... akkor miért mondtad, hogy abban a temetőben fekszik?

- Odatartozunk, nem?

- Milyen asszony volt anyu?

Az apja behunyta a szemét.

- Szép, nagyon szép - súgta. - A világ legszebb asszonya volt.

Mintha eszébe jutott volna valami, váratlanul felült, és megfogta a
fia kezét.

- Mondd, fiam! Csapnivaló ember vagyok én?

- Nem - vágta rá Tamás őszintén. - Te vagy a világon a legjobb ember.

- Lennék, ha nem innék?

- Igen.

- Nem is iszom többé.

- Ne áltassuk egymást, főnök! Máskor is mondtad már, mégis gyakran beszívsz.

- Nem iszom. Ráverek, és elmegyünk innét. Nézz szét, mi van itt! Két heverő, egy szekrény, egy asztal és négy szék.

- És a zuhanyozó, a WC, meg a főzőfülke?

- Más semmi! Kimegyünk vidékre, vagy valamelyik külvárosba. Házat veszünk, műhelyt nyitunk. Tudod, milyen kezem van nekem?

- Arany - vágta rá Tamás. Lehajtotta a fejét, a földet nézte egy ideig. Valamivel később ismét az apjához fordult. - Nem nagyon szídsz össze főnök, ha... megmondom...

- Puff neki, még egy ablak!

- Nem, kutyát sétáltatok.

Az apján most látszott meg először, hogy sokat ivott. Fel akart állni, de nem bírta. Úgy verdesett a keze, mint kinyílni akaró madár-szárny.

- Rohadt viszonyok között élünk, viszont te mindent megkapsz. Éhezel? - kérdezte meg, miután másodszor is visszahuppant a helyére.

- Valld be: nem dugdosod tele a zsebeimet lóvéval. Más gyerekek vastagok, amíg nekem alig csörög néhány vas a zsebemben. - Felállt, s az apját nézte. - Mindig azt fújod, hogy te ilyen korodban így meg úgy...

- Igen... igen, már régen melóztam. Ugyanabban a műhelyben söpörgettem, engedtem le az olajat...

- Hát akkor?

- A fiú legyen több mint az apja. Nézd, fiam! - keze suta mozdulatokkal verdeste egyszer a heverőjét, máskor a térdét. - Anyád el..., szóval rossz nő lett.

- De csúnyán beszélsz, apu!

- Bocsánat. Apád viszont attól, hogy néha beszív, még oké, nem?

- Ötszázat kapok egy hónapra. - Mereven leste az apját. Nem csak a két szeme, a hangja is csillogott, mialatt folytatta: - Ha látnád, mennyire szép csaj! Bögyös, és az a hang, amint beszél! Énekesnő.

- Anyád is az volt, és mi lett a vége?

- Ez nem olyan nő! Elegáns, és az a villa, amelyben laknak! Marha kasa. Gyere el egyszer, és lesd meg! A Keleti Károly utcában laknak, én a Marczibányi téren sétáltatom Uszit...

Az apja nem engedte befejeznie.

- Rendben van, viszont a tanulás...

- Ne félj, nem hasalok el.

Az apja a fia hátára vert.

- Bolond vagyok. Az édesfiam vagy, te is az leszel, meglásd! - nevetett.

Az egyetértés új láncsal kötötte össze őket. A levegő kézzelfoghatón békességgel telt meg Tamás körül, mialatt az apja elhelyezkedett a heverőn és elaludt.

Rövid mélézás után felfutott Jutka nénihez.

Az est hátralévő részét nála töltötte el.

3.

Tamás több mint egy hónapja - szombat és vasárnap kivételével -, minden egyes napon megjelent a Keleti Károly utcában. A kutyát leginkább egy jó középkorú férfitől: a férjtől, vagy egy idősödő aszszonytól - amint később megtudta, a házvezetőnőtől - vette át. Mert hiába dicsekedett a múltkoriban az apjának a háziasszony szépségével, hangjával, őt csak néha, akkor is távolról látta.

Gyönyörű uszkár volt. Nagyon sokan megnézték. Tamás - ettől függetlenül - nem nagyon szívelte Uszit. Gyermeki lelkiületének tiszta tükrében a szép állat csak pénzkereseti lehetőség tárgyaként tükörözödhett vissza.

A kezdeti bizonytalanság után, amikor napokig azon tűnődött, hogy mihez kezdjen ezzel a „büdös döggel”, teljesen egyedülálló tréninget alakított ki magának és a kutyájának. Kétszer-háromszor körültrappolták a parkot, itt és ott is, lépcsőn le, lépcsőn fel. Azért

csak trappoltak, mert a házigazda szigorúan a lelkére kötötte, hogy ne fáraszsa ki a kutyáját, mivel könnyen tüdőgyulladást kap. Utána, hogy lehűtse, ugyanannyi kört sétált vele. Ezután a kutyasétáltatás legszebb része következett. Kikötötte az egyik dús bokorhoz, ő pedig szépen beállt a többi gyerekek közé futballozni, vagy egyszerűen játszani.

Ezekkel a többnyire ugyancsak kutyasétáltató gyerekekkel már az első napokban összebarátkozott. Kezdetben sokat hengegtek a kutyájukkal, kinek-kinek a legszebb, kinek-kinek a legszófogadóbb, meg mi. Versenyeztek, hogy kié a legügyesebb... Padokat ugrattak át velük, versenyt futtatták őket: melyikük tudja leggyorsabban megtalálni vagy visszahozni az eldugott, illetve eldobott labdát...?

Az övé csak szépségében állt helyt, máshoz, semmihez sem értett. Mérges is volt rá érte!

Talán egymásnak is uszították volna a kutyáikat: kié „győzi le” a másikat, ha nem félnek a sétálóktól meg az öregasszonyoktól, akik napszám a közeli vagy a távolabbi padokon ücsörögtek, pletykáltak..., és a feltételek sem bizonyultak azonosoknak, mert miként küzdhetett volna meg az ő kis uszkárja a fiúk német juhászával, magyar vizslájával? Akadt ugyan egyetlen tacsó, olykor lehozták a parkba, meg egy pincsi is, ezek a kutyák azonban az övéhez hasonlóan csak az ugatáshoz és a kaparáshoz értettek, meg unos-untalan azt várták, hogy simogassák őket, játszanak velük.

A háziak szerint nem lett volna szabad kikötnie a kutyát, ám Tamás mit sem törődött ezzel a tilalommal. Egyébként is, senki sem ellenőrizte. Legalább is hitte, amíg az egyik napon, egészen váratlanul, az eddig alig látott, szép és fiatal háziasszony alakja fel nem tűnt a keskeny úton. Tamás éppen focizott. A kutyája a bokorhoz kikötve figyelte őket. Nagyon izgatta a labda, ezért minduntalan oda akart futni, de mivel nem tudott, csak nyüszített és idegesen kapart.

Tamás, mihelyt meglátta a szépasszonyt, rövidke megtorpanása után, riadtan a kutyához futott, s leplezetlen zavarában melléje guggolt a fűbe, és megsimogatta. A szép fiatalasszony belegázolva mindenbe: a fűbe, a szárazságtól lehulló levelekbe, az apró, száraz galy-

lyakba..., egyenesen feléje tartott. Mire odaért, Tamás eloldotta a pórázt, és felegyenesedett.

- Csak egy percre hagytam magára - mentegetődzött hebegve. - Amiatt a hencegő Konrád miatt történt: neki senki sem rúg gólt! Én kettőt is bebombáztam...

- Úgy védekezel, mintha kérdőre vontalak volna.

A feltűnően szép, sudár termetű fiatalasszony, megmagyarázhatatlan szimpátiát érzett a jó kiállítású, szőke, kissé szeplős, korához képest erős fiú iránt. Akaratlanul megsimogatta.

- Ezelőtt csak messziről láttalak. Egészen csinos kisfiú vagy. Hogy hívnak?

Tamás felnézett rá. Kis szívét soha nem tapasztalt melegség öntötte el. Vele sohasem beszélt még ilyen csinos, fiatal nő ennyire közvetlenül s melegen. A minden gyerekben meglévő ősanya utáni vonzódás pillanatokon belül hatalmába kerítette. Egyébként is gyakran gondolt mostanában az anyjára. Miatta ment ki a temetőbe, miatta faggatta az apját... Mert jó, otthagya azt a férfit, akit legjobban szeret, aki hibái ellenére a tökély igazi megtestesítőjeként vonult be a szívébe. Elzüllött és meghalt. Azt, hogy meghalt, értette, de hogy mire is gondoljon az apja ama kijelentésén, hogy elzüllött, sokat tört a fejét. Rossz nővé vált, mint egyik fiatalasszony a házukban, aki gyakran ivott, és ugyancsak ittás s válogatlan férfiakat „hordott” fel a lakására? Dorbézoltak, botrányokat okoztak, amíg el nem vitték a rendőrök?

Milyen lehetett az arca? Szép, fekete, vagy seszínű, mint az egyik lány osztálytársáé, akit „Seszínnek” csúfoltak miatta? Egyetlenegy fénykép se maradt utána, amelyiken megnézhetné, megbírálná, gyönyörködhetne benne...

- Tamás - vágta rá végre. A szép, fiatalasszony éppen meg akarta sürgetni.

- És milyen Tamás? Mert neked is van előneved. Igaz?

Tamás szívéből, maga sem értette miért, az előbb fogant melegség hirtelen eltűnt. Düh és fekete irigység költözött a helyébe. Mert, miért nem lehet neki ilyen szép anyja, mint ez a nő? Egyáltalán, miért

van más gyerekeknek anyja, neki meg nincs? Azok, miért nem isznak, miért nem olyan rossz nők, mint az ő anyja volt?

Előbb felrántotta a vállát, csak aztán válaszolt:

- Nem mindegy az magának?

Olyan szemmel lesett a szép, a karcsú, a kedves, a fiatal nőre, mint aki bármely pillanatban elsírja magát, vagy felordít.

Az megint megsimogatta. Finom női lelkében, mert csak a nők idegei rezonálhatnak ilyen gyorsan más bajára, azonnal megérezte a fiú leplezett bánatát.

Megfogta a kezét. A nem messzire lévő padhoz vezette s leült.

- Ül le te is!

Tamás jóval messzebb ült le, azaz éppen csak a pad szélére kuporgott. A kutya a háziasszonya elé ült, és alázatosan lesett fel rá, aki a hűséges uszkárja fejét borzolgatta, miközben a fiúhoz fordult:

- Hol laktok?

- A József körúton.

- A József körúton? - ütközött meg szemmel láthatón.

- A néni ismerős ott? - kérdezte meg akaratlanul, a nő előbb felcsillanó, majd még elhalta előtt búsán kongóvá váló hangjára célozva.

- Apukád? - folytatta a kérdezősködését, a helyett, hogy válaszolt volna.

- Nagyon klassz férfi - mutatta -, ilyen e. - Egyedül nevel.

- Anyukád? - faggatta tovább az asszony érezhető s fokozódó érdeklődéssel.

- Meghalt - rebegte a fiú búsán. - Kicsi voltam, nem ismertem.

A szép fiatalasszony alaposabban megnézte, majd közelebb húzódott hozzá, és újra megsimogatta.

- Félsz tőlem, hogy annyira messzire ültél le? - kérdezte meg eközben.

- Ah, csak furcsa! Tetszik tudni, engem sohasem simogatnak..., főleg idegen nénik nem. - Felnézett rá. - És a néni olyan, de olyan szép!

- Köszönöm - súgta az, miközben az előbb még csak a szívét előntő melegség mindenét átjárta. A sajnálat és a szeretet eme furcsa ke-

veréke valósággal megrészegítette. Kis híján arra kényszerítette, hogy húzza magához, és leheljen puszt a homlokára. Talán meg is teszi, ha a kisfiú arca az előbbi játszás közben rátapadó portól nem mocskos.

- Milyen a lakásotok? - kérdezte meg később, hogy levezesse furcsa, anyáskodásra hajló, ámde gyermek hiányában soha ki nem elégíthető érzéseit.

- Pincében lakunk, de a főnök..., apukámat nevezem így, megígérte, hogy pénzt gyűjt, és vidékre, legalábbis külvárosba költözünk. Veszünk egy szép, kis házat. Ő műhelyt nyit. Azt a pénzt is neki adom majd, amit a kutyasétáltatásért kapok. Összegyűjtöm, és ha sok lesz, odaadom neki...

- Mi az apukád foglalkozása? - vágott közbe a szépasszony felfokozott kíváncsiságától kihegyezett hangon. Finom vonalú arcára mély érdeklődés ült, az amúgy is óriási szemgolyói még jobban kitágultak.

- Autószerelő. Aranykeze van. A néni autóját is..., van?

A szépasszony tágra nyílt szeme mögött függöny gördült fel. Előbbi friss gyanakvása egyre jobban kiéleződött. Egyetlen pillanatra sem vette le mélyreható tekintetét a fiúról, pontról pontra végigpásztázta vele az arcát. Ellenállhatatlan vágytól hajtva kapta el, ölelte át, mialatt a fülébe súgta:

- Mondd meg a teljes nevedet?

- Réti Tamás - vágta rá az. Egy ideig megdöbbenően nézte az egyre bizalmasabbá váló asszonyt. Ami előtte igen jólesett neki, most kifejezetten taszította. Nem kisgyerek ő, hogy babusgassák, puszilgassák itt mindenki előtt! Lám az előbbi fiúk is, mind őket lesik! Kajánul suttognak, és feltűnően feléjük vihogznak. Nem szokott ő az ilyen babusgatáshoz! Az apja kifejezetten nőellenesre nevelte. Jutka néni sem igen kényeztette el. Szeretetéit nem ölelgetésekkel és sűrű puszilgatásokkal fejezte ki. Ráadásul az asszony, most már nemcsak ölelgette, hanem szorosan magához szorította, és még több csókkal halmozta el.

Tamás a tiszta erkölcsös nézeteitől ösztökélve, ösztönszerűen kiszabadította magát a szépasszony kezéből. Felugrott és rábámult.

A szépasszony arca elfehéredett. Szemében különös fények gyűltek. Arca megnyúlt. Szája széle vonaglani kezdett, óriási lelki tusáról árulkodtak, amelyekbe sok önmarcangolás is vegyült. Tamás megijedt tőle. Az asszony kezébe nyomta a pórázt, távolról vigyázva, minden eshetőségre készen, nehogy megint elkapja.

- Vigye haza Uszit! - szólította fel inkább, mint kérte.

Hangja hirtelen elhalt, ugyanis az asszony szeméből két óriási, fényes könnycsepp buggyant ki, és gördült akadálytalanul végig a finom vonalú, ráncatlan arcának selymes bőrén. Ijedten nézte egy ideig, aztán újra rászólt:

- Mi baja van?

Az annyira összetört, hogy egyszerűen nem tudott megszólalni. Kezét feléje nyújtotta, amelyet Tamás éppen úgy érthetett hívásnak: jöjjön közelebb, hogy újra megölelhesse, mint a póráz feléje nyújtásának: vigye, és sétáltassa tovább Uszit!

Ezt az utóbbit választotta. Kikapta kezéből a pórázt. Felrántotta a vállát, és eloldalgott. Még örült is, hogy ha ideiglenesen is, de továbbállhatott.

Néhány lépéssel távolabb, teljesen váratlanul, ismeretlen fiatalember termett mellette. Régen felfedezte, hogy figyeli őt és a kutyáját. Gyakran előfordult, ezért nem tulajdonított különösebb jelentőséget neki. Most megrettent. Ösztönszerűen magához szorította a pórázt, ám az idegen férfi, szó nélkül nekiesett, és kicsavarta azt a kezéből.

- Mit akarsz? - kiabálta Tamás dulakodásuk közben. - Add vissza!
- Két öklével verte, és tovább ordított, mire a fiatalember egyszerűen fellökte, és hasba rúgta. A támadón ugató kutyát, egy bizonyos távon át pórázánál fogva maga után húzta a fűben. Valamivel később felkapta, két karjába vette, és a közelben álló autójához futott vele.

Mindez olyan váratlanul, annyira gyorsan ment végbe, hogy noha nem volt teljesen kihalt a környék, az éppen arra járók csak akkor eszméltek fel, amikor az egyébként takarásban álló autó elindult. Ráadásul a rendszámot sem jegyezheték fel, mert továbbhaladtában is sűrű bokrok, alacsony lombú fák takarták, amikor pedig előbukkant közülük, már annyira távol járt, hogy lehetetlennek tűnt leolvasniuk.

Tamás valami gorombaságot, ocsmányságot akart kiáltani utána, de egyetlen szó sem buggyanhatott ki a száján. A fűbe vetette magát, és sírt. Egyik kezével a szemét törölgette, másikkal a gyepet verdeszte.

Arra riadt fel, hogy az előbbi szép és olyan furcsán viselkedő asszony guggolt mellette, és simogatta. Mások is álltak ott. Olyasmit beszéltek, hogy hetente ellopnak egy kutyát... Menjenek a rendőrségre és jelentsék...! Többen a kutyasétáltatókat szidták, ha rejtve is, pártfogásukba vették az előbbi tolvajt, mert szerintük minden kutyát ki kellene tiltani a parkból. A szélsőséesebbek szerint, nemcsak be tiltani, össze kellene szedni, és elaltatni valamennyit...

Könnycét két öklével kente szét az amúgy is maszatos arcán, miközben a szépasszonyra förmedt:

- Maga miatt történt! - Szinte fröcskölt a nyál a szájából, mialatt tovább dőlt belőle a keserűség. - Miért nem vitte haza Uszit, amikor kezébe nyomtam a pórázt...? Kicsi vagyok, velem könnyen elbánnak a nagyok...

- Ne félj, meglesz - súgta. - Feladok egy hirdetést, rá két napra néhány ezresért hazahozzák.

- Levonja a béremből?

Tamás, mihelyt észrevette, hogy a fiatalasszony szemeiből való sággal patakzanak a könnyek, hirtelen elhallgatott. Felállt, és megdöbbenően bámulta egy ideig. Mást várt, szidást, esetleg egy nyaklevest, ezért is védekezett annyira. Egyetlen pillanatig sem vette le szemét az asszonyról. Merőn bámulta. Sírása elmúlt. Arcán a hirtelen rászakadó megdöbbenés kézzelfogható jelei ültek. Tétován mozogva hátrált egy darabig, majd hirtelen megfordult, és ösztönösen elmenekült onnan.

Csak futott, futott... Az apja karjában kötött ki, aki az előbb ért oda. Az egyik kijavított autó kipróbálásának ürügyén kereste fel a Marczibányi teret. Az apja helyett, hogy magához szorította volna a kétségbeesett, a testileg-lelkileg erősen megviselt fiát, kissé távolabb tolta magától.

- Mit akart tőled az az asszony?

- Az ő kutyáját sétáltatom. Lejött, és képzeld: ellopták. A kezemből csavarta ki az a rohadt dög a pórázt. Ellökött és... Egy autójába vágódott s elhajtott.

- Ki hozott össze ezzel a nénivel?

- Elmondtam, nem? A temetőből..., az egyik sírásó...

- Nem mondott semmit a... néni?

- Még csak meg sem szidott.

Tamás agyának pólusai hirtelen kinyíltak, és a sejtelem: a szépaszszony különös viselkedése, színeváltozása nevének hallatán, s most az apja különös magatartása az asszony láttán..., meggyőződéssé változott, és elöntötte az egész testét: ezek ismerik egymást. Közük volt, vagy van egymáshoz, s mindez, így vagy úgy vele kapcsolatos.

Végigböngészte szemével az apját, azután megkérdezte:

- Ti ismeritek egymást, főnök?

Az apja hátat fordított neki, és lassan megindult az autója felé.

- Ne gyere ki ide többé! - Váratlanul szembefordult a fiával. - Se kutyasétáltatás, semmi! Érted?

Tamás közbe akart szólni, ám az apja letorkolta.

- Nem ismerem azt a nénit, és ő sem ismer engem. Egyszerűen szégyellem előtte, az ennyire szép nő előtt, hogy kutyát sétáltat a fi-am.

Megrázta a fia vállát, s viselkedéséhez mérten ellentétes, erőltetett humorral megkérdezte:

- Milyen kezem van nekem?

- Arany - vágta rá Tamás ugyanolyan erőltetetten, mert hiába színészkedett az apja, őt nem csaphatta be. Se az apja, se az a szépaszszony előbb ott a fűben! Igenis közük volt, vagy van egymáshoz! Az ő apjának egy ilyen szép, előkelő öltözetű, ápolt asszonyhoz! Ez járt az eszébe akkor is, amikor beült a kocsiba, meg hogy sohasem kapta hazugságon az apját, vajon most miért hazudott? Miért pont most jöttek ide: a nő s az apja? Ezt nem állhatta meg, csak megkérdezte:

- Miattam jöttél ide?

- Persze - feléje fordult -, tehát nem sétáltatsz többé kutyát! Vége!

- Oké, főnök - vágta rá az, csipetnyi meggyőződés nélkül.

Egy mukkot sem szóltak egymáshoz a műhelyig.

Idősebbik Réti Tamás, az után a Marczibányi téri látogatása óta, amikor is megtiltotta fiának a kutyasétáltatást, újra ivott. Előtte úgy, amint megígérte Tamásnak, feléje sem nézett az italboltoknak.

Tamás gyakran elment utána az italboltba, ugyanis az ő szavára mindig hallgatott. Hiába marasztalták az ivótársai, a fia egyetlen szavára otthagya őket.

- Nem, a gyerek előtt nem! - mondogatta az ivó cimboráinak. - Ne járjon a kocsmába, mert rászokik, mint az apja. Ne haragudjatok, de elmegyek. Lezüllöttem igaz, de nem vagyok pizsok...

Tamás egy ilyen alkalommal, - a kocsmá előtt -, egészen váratlanul, az egyik ismerős fiúba botlott. A közeli térről ismerték egymást. Gyakran játszottak: kergetőztek, ugráltak, rendetlenkedtek...

- Te? - bökött rá a mutatóujjával somolyogva.

Az nem válaszolt, zavartan húzogatta a szája szélét, rugdosta a földet.

- Én apuért jöttem, bent iszik a kricsmiben. A tiéd?

- Mellette piál.

A két fiú az együtt érző, szomorú emberek savanyú mosolyával bámult egymásra. Guszti - mert így hívták a másik fiút - zavarát leplezőn a társára kiáltott.

- Csináljunk valamilyen balhét! - Elkapta a kezét, és maga után húzta.

- Mi...itt?

Nem messzire tőlük, egy órásüzlet kirakata fénylett. Rámutatott.

- Verjük be!

- Hülye vagy? - Mentegetődzve tette hozzá: - Ennyire világosban?

Este volt ugyan, de a villanyok nappali fényt varázsoltak köréjük.

- Nézd, motor! - mutatott Guszti váratlanul egy közelben kitámasztott kismotorra. - Szúrjuk ki a gumiját!

- Tiéd?

- Hülye vagy?

- Enyém se, akkor meg mi közöm hozzá?

- Éppen azért, mivel se nem a tiéd, se nem az enyém! Kiszúrjuk a gumiját. Lesben állunk, ha jön az ürge, jót röhögünk rajta. - Mutatta: - Ráül s places!

Előre vihogott a több mint sületlenségén. Ám Tamás fejrázása szá-
jába fojtotta a röhejfoszlányait.

- Bemajréztál? - förmedt rá, miközben megmarkolta az ingét, s megrázta.

- Úgy nézek én ki? - nagyképűsködött Tamás.

- Haát...

Gusztii öregebb és rafináltabb fiú volt, mint a társa. Céltudatosan ugratta a kissé vásott, ám jó akaratú fiút.

Tamás mindenre készen állt eléje.

- Ki nem szúrom, de a szelepet leengedem, oké?

- Mégis jó haver vagy.

Tamás már indult is. Gusztii néhány lépésnyire követte. A kezét dörzsölgette a jó muri örömeében - hol súgva, hol hangosan -, többször is megismételte:

- Jó hecc lesz...

Tamást, alig engedte le a gumit, valaki máris nyakon csípte.

- Mit tettél, te nyavalyás? - sziszegte a motor tulajdonosa, a jó harminc év körüli, magas, de vékony férfi.

Egyik kezével fogta, másikkal verte: nesze, nesze!

Gusztii kaján vigyorogás közepette leste őket a távolból.

- Ne verjen! - kiáltott rá rémulten Tamás, miközben mindenáron ki akarta szabadítani magát a férfi kezéből. - Tudja, ki az én apám?

- Ki? - kérdezte a férfi, cseppet sem zavartatva magát. Abbahagyta ugyan a verést, de nem engedte el.

- Hatdanos dzsúdós... A kocsmában iszik. Szóljak neki?

- Cselgáncsos? Na ne mondd! Kocsmatöltelék! Te pedig a börtönben végzed, ha így haladsz, öcsi!

- Az én apám nem köpnivaló kocsmatöltelék. Úgy meggyapálná magát, de úgy...

- Egyelőre én verlek téged, apád helyett, aki ilyen jól megnevelt. Kárt okozni másnak. Mi másért? A buliért, mi? - Újból arcul akarta csapni, de hirtelen meggondolta magát. - Tudod mit? Nem verlek

tovább. Itt a pumpa! Te szépen felpumpálsz. Elég nagy vagy már. Nem?

- És ő? - Tamás a kajánul vigyorgó társára mutatott. - Guszti találta ki. Szúrjuk ki, mondta, ha nem eresztlem le, ő biztosan kiszúrja a gumiját.

Megfenyegette a társát.

- Tetű vagy - kiáltott feléje. - Most lapulsz, mi? - A férfihoz fordult. - Szét tudnám szedni...

- Ezt majd intézzétek el egymás között! Kézbe a pumpát, s fújtass!

Tamás jó öt percre pumpált. Izzadt. Teste - főleg a keze és a lába - egyre jobban elzsibbadt. Kétszer is elismételte: - Szét is verem a pofáját, a biztos! - A társára gondolt. A dereka sajgott. Többször kezét-lábat váltott. Segédmotor volt, mégis sokáig kellett pumpálnia, mire a férfi végre megnyomkodta gumit, és kiejtette a várt szót:

- Elég!

Tamás éppen el akart futni, amikor megpillantotta az apját. A járda szélén állt. Mikor, hogyan került ki az italboltból, nem tudta. Az úton, közvetlenül előtte, fehér Diesel-Mercedes vesztegelt. Ajtajában, legnagyobb meglepetésére, Uszi gazdasszonya, a Keleti Károly utcai szépasszony tartózkodott. Az apja darabos mozdulatokkal, öszszeviszsa gesztikulált. Mindig így tette, ha ivott és beszélt. Ott most ennél több történt. Ideges. Szemlátomást vitatkoztak.

Tamás lábai a földbe gyökereztek. Csak állt, és mindaddig leste őket, amíg a motoros férfi meg nem lökte.

- Előbb azt mondatd, hogy szétvered a társad pofáját. Rajta! Vagy bejajdétél, öcsi?

Tamás futásnak eredt. Egyenesen az apjához futott. Elkapta a kezét, és húzni kezdte. Ha másért nem: önvédekezéséért, mivel a nőtől féltette? Vagy ösztönszerűn szégyellte a szépasszony előtt az apja részegségét? Előtte ugyanis, még kint a téren, klassz férfinak nevezte az apját. Az olyan férfiak pedig nem úgy néznek ki, mint most az apja. Esetleg nem akarta, hogy tovább veszekedjenek, szét akarta választani őket? Az apját kifejezetten szerette, ám a szépasszony is - bármennyire haragudott is rá, mert gazdag -, ha nem is annyira, mint az apja, a szívébe fészkelte magát.

Idősebb Réti Tamás, szótlánul megindult a fia után. Az asszony utánuk futott, és kedvesen Tamásra mosolyogva a vállára rakta a kezét, amit az apja egyetlen mozdulattal lesöpört onnét.

- Az én fiam vállára ne tegye rá egy ilyen nő a kezét!

A szépasszony dacosan megfordult. Minden ízében reszketően az autójához futott, és belevetette magát. Tamás jól hallotta, hogy sírt. Kérdőn lesett az apjára, aki megszorította a kezét, és megállt.

- Ne vájkáljunk a múltban, fiam!

- Csak ennyi? - ámult el a kisfiú.

- Egyszer én is voltam fiatal.

- Szeretted?

- Én csak anyádat szerettem.

Tamás megkönnyebbült, de nem sokáig szövögethette gondolatainak kusza pókhálóját, mert az apja váratlanul a vállára csapott.

- Ki vagyok én neked? - kérdezte felengedettsége színlelt jókedve jeléül, amit a fia azonnal átvett.

- Főnököm. Hatdanos nagymester - vágta rá zordon.

- Milyen kezem van nekem?

Miután rávágta: arany, az apja erőltetetten felnevetett.

- Bolond vagyok...

- Tudom - vágott közbe előbbi hangján a fia -, én is az leszek. - Felrántotta a vállát. - Nincs kutyasétáltatás, oké. Veszekedtetek, oké. Mégis tetszik nekem az a néni.

- Miért?

- Mert szép. Mert csak finoman keni ki magát, nem hámlik róla az egész vakolat, mint más csajokról...

Még tovább mondta volna, ha az apja el nem kapja, és meg nem rázza.

- Neked ne tetsszen! Neked sohasem tetsszen az a nő, érted?

- Miért?

- Vannak dolgok, amikről nem illik beszélni, tehát hallgass!

- Oké főnök, kussolok!

Leverten ballagtak haza. Alig szóltak egymáshoz az úton. Az apja be akarta csalni a közeli cukrászdába, azonban Tamás nem ment be. Mindentől, mindenkitől undorodott. A krémes se ízlett volna most neki, pedig mennyire szerette!

5.

Idősebb Réti Tamás lábai majdnem a földbe gyökereztek, amikor megpillantotta a műhely ajtajában tétovázó, rendkívüli szép nőt. Olyan szemekkel nézte, mintha nem hinne az elébe táruló látványnak. A munkaidő véget ért. Rajta kívül már csak ketten tartózkodtak bent a műhelyben: a főnöke, és az egyik fiatal segéd, akik, hol a megkövesedett férfira, hol a szép és igen elegánsan öltözött nőre bólintgattak. Ragyogó szépségének és a férfi „csodás fogásának” áldoztak sanda pillantásaikkal. Végre nője akadt ennek is, de micsoda nője! Cuppantgattak-hűhóztak...

Réti Tamás a társaihoz fordult:

- Megyek. Sziasztok!

- Szevasz! - köszöntek el azok is, egyetlen pillanatra se véve le tekintetüket a szépasszonyról. Megmotozták, meztelenre vetkőztették az illetlenséget jóval átlépő bámulásukkal. Sorra vették a testrészeit, és „férfi szemekkel” alaposan kiértékeltek magukban.

Réti Tamás, a hatalmas ajtón kívül ácsorgó asszonyhoz ment. Nem köszönt neki, csak visszataszítón rámosolygott - amiről annak az jutott eszébe, hogy egyes embereknek sokkal veszélyesebb a mosolyuk, mint a haragjuk -, s a fejével előré intett. A nő mégsem indult el, amiért a férfi elébe vágott, mire ő szó nélkül követte.

- Mit akarsz megint? - szúrta bele odébb a férfi hangja, miután maga elé engedte.

- Feltétlenül beszélnem kell veled!

Réti Tamás megállt. Nem fordult a nő felé, a földet „cirógatta” cipője orrával, mialatt válaszolt:

- Már a múltkor megmondtam neked: nekem semmi megbeszélni valóm nincs veled!

- Tamás az én gyerekem is. Én szültem. Az anyja vagyok! - jelentette ki hevesen, majdnem kiabálva az asszony.

- Erre csak most, tíz év múlva jöttél rá? - csípett bele a férfi.

A szép és elegáns nő az ajkát harapdálta egy ideig. A férfi akaratlan végignézte.

Dr. Kommendáné Laczkó Judit, most is olyan szépnek tűnt a szemében, mint fiatalasszony korában. Szabályos vonalú, tiszta arcán le nem törölhető báj ült. Élénk kék szemét hosszú szempillák övezték. Annyira hosszúak voltak, hogy ha nem ismerte volna, műszempillának nézné. Kissé hegyes, ám rendkívül bájos orra alatt, érzéken dús ajkai festetlenül is virítottak. Hosszú, vékony hattyúnyakát vastag aranylánc ékesítette. Teste sokkal többnek látszott, mint karcsúnak: emberi kéz alkotta műremeknek. Főleg hegyes mellei és kerek csípői emelkedtek ki abból a különös bájharmóniából, amely az egész lényét s testét, karcsú lábszárát, hosszú combjait jellemezte. Drága, finom anyagból készült kiskosztümöt, túsarkú túllcipőt viselt. Fején kosztüméhez hasonló színű, széles karimájú kalap volt... Mialatt nézte, különös emlékeket felidézõn arra gondolt, hogy ez a ragyogó nő valamikor egyes egyedül az övé, a felesége, gyerekének édesanyja volt. Szíve összeszorult, torkába görcs ugrott, testét furcsa és régen érzett zibbadás járta át.

A szépasszony még szebb ívelésű szája lassan megmozdult.

- Üljünk be - mutatta -, abba a közeli cukrászdába, és beszélgesünk!

Némán lépdelték egymás mellett. A feltűnően szép és elegáns nőt sokan megbámulták. Aki mellett az egyébként igen jóvágású, magas, szőke férfi, mint díszes tollú madár tükrében az egyszerű házi veréb, valósággal elszürkült.

Ugyanolyan szótlánul ültek le, amint ideértek. A férfi két kávét rendelt. Miután a nő nem kért italt, magának konyakot is hozatott. Amikor a felszolgálónő elment, az asszonyra lesett.

- Nos?

Idegesen dobolt az asztalon, az asszony zavartan játszott a terítő hosszú rojtjaival, még csak véletlenül sem nézett a férfira, mialatt megszólalt:

- Valamelyik opera első vagy második felvonásában énekeltem. Ideges vagyok, a címe...? Nem jut eszembe. Mindenkinek végig kell járnia a maga pusztájába vezető útját. Mindenkinek készen kell lennie, hogy helytálljon a maga pusztaságában...

Nem folytathatta, mert a férfi közbeszólt:

- Te mersz beszélsz pusztaságról, akit végig fény és dicsőség övezett?

- Ismert operaénekesnő vagyok. Nem primadonna, befutott, Európa-szerte jelzett, több mint középszerű énekesnő. A fél világot összejáratam. Legalább három nyelven, ha nem is beszélek, énekelek... Tavaly jöttünk végleg haza. A férjem ismert tudós, biológus. Szép villa a Rózsadombon, pazar s értékes berendezés, ékszerek, nercbundák, ruhák tömkelege. Diesel-Mercedes kocsim van... Nem dicsekszem, nagyon gazdagok vagyunk. Igaz, rengeteget dolgoztunk.

Beszéde közben kissé előrenyújtotta a kezét. Hosszú ujjaival majdnem megfogta a volt férje karját. Az utolsó pillanatban rántotta vissza.

- Szerettük egymást, én... én mégis... elhagytalak benneteket. Akaratod ellenére váltam el tőled... Mondd, Tamás! Mi lett volna belőlem melletted?

- Az, ami most vagy. Énekes, befutott, gazdag... Ugyan! - Váratlanul legyintett. - Tudod, mi vagy te?

- Pontosabban, aminek tartasz te! Kezdetben tényleg... több férfival... - Hebegése elakadt, nyelt egy nagyot és folytatta: - Nézd, Tamás! Korunk embere a testiség zsarnoksága alatt áll. Én múlt időben: zsarnokság alatt álltam egy rövid ideig. Magától érthetőnek tartottam, hogy az addig elfojtott ösztöneimnek minden igényét azonnal, maradéktalanul és gátlástalanul kielégítsem.

- Ha most itt nem te ülném velem szemben, azt vágnám rá - tört közbe a férfi hangja -, hogy a teljes nemi szabadságnak ára van. Elvesztettél valakit, amire te persze nem gondolsz! Még a legutolsó állat sem hagyja el a kölykét.

- Pincelakásban, egy kiszuperált mosókonyhában? Lépcsőkön le s fel?

- Mennyire örültél annak is! Jobb, mint az albérlet! Emlékezz: hányszor elmondtad!

- Jó, jó s tovább? Örökké egy mosókonyhában élni!

- Nézd Judit! Én mindent megadtam neked, ami az erőmből telt. Éjjel-nappal dolgoztam értetek. A csúcs felé törtem. Ha felérek, lett volna pénzünk dögivel. Mindenről, erről is, arról is le kellett értened mondanom. Érted! Igen, igen érted, hogy el ne veszítselek. Nem mondhatod, hogy én durva voltam hozzád. Teljesen egyenrangú félnek tartottalak. A férfi és a nő egyenlőségét én nem külön-külön képzeltem el. Együtt, egymást segítve, egymásért. Ketten együtt végezzük el a feladatunkat. Te énekelsz, én sportolok, közben szépen felneveljük a gyerekünket, akire, igaz nem számítottunk. Jött, s mi elfogadtuk, sőt akkor már akartuk is. Te...

Az asszony eddig erőltetetten visszafogott higgadtsággal hallgatott. Előtte is nyugodtságot színelve beszélt, most először pattant fel a hangja.

- Kis varrónő voltam egy nagy szövetkezetben, és egyszerű kórista. Fillérekért dolgoztam a szalagon. Nap mint nap ugyanazt tettem. Magánénekórák tömkelege... Egyhangú, unalmas sivársággal teltek el a napjaim. Főleg az a nyomor, amelyben éltünk! Mindenki a hangomat, a szépségemet és az alakomat dicsérte. Mit értem vele? Egyszer, teljesen váratlanul felvirradt. Felfedeztek, elképesztő ajánlatokat kaptam. Hogyan hagyhattam volna ki?

- Ne... ne mosd a tükröt, Judit! Mert nem a tükör szennyes, hanem az arcod, a lelked, az egész lényed! Miért nem mondtad meg őszintén azt is, hogy ki fedezett fel, kitől kaptad azt a kecsegtető ajánlatot? A szeretődötől. A sok közül az egyik, a „legsikeresebb” szeretődötől, akihez akaratomon és tudtomon kívül, engem paffra téve, telefonhívásra jártál, sok-sok pénzért. Így utólag összeszámolva lehettek vagy... hárman. - Az asztalra tenyerelt. - Azt merted mondani előbb, hogy szerettük egymást. Én téged igen, de te... te engem soha! Sőt, nemcsak engem, a saját, édes gyerekedet sem szeretted.

- Igenis szerettelek, Tamás. Mind a kettőtöket szerettem, viszont szilárdan elhatároztam, hogy mindenáron kitörök a nyomorból. Gyönyörű voltam, és az a hang! Milliókból egy. Igen, igen, kezdetben, mialatt az utamat egyengettem, tényleg... egymás után váltogattam a gazdag férfiakat..., de amióta a jelenlegi férjemmel élek, őt sohasem csaltam

meg. Százezreket szórakoztattam mellette, hírnevet szereztem a házának, mert a szép hang nemcsak különleges adomány, közkincs. Fojtottam volna magamba? Rejtettem volna véka alá?

- Eddig folyamatosan magadról beszéltél. És a fiad? Nem ő akarta, hogy a világra jöjjön. Te meg én. Mert korábban jött, mint terveztük? Elvetethettük volna. Én egyszer megemlítettem, de te hallani sem akartál róla. Nem elég a gyereket megszülni, fel is kell nevelni. Jó egy évig te neveltél, utána szépen leléceltél.

A szépasszony a homlokához kapott. Két tenyerébe szorította a fejét, és maga elé révedt. Színpadias jelenetnek tűnt, mégis mind a ketten tudták, hogy nem az, nagyon is valódi, szívből fakadó érzelmennyilvánítás volt.

- Állandó büntudatban éltem, keltem, feküdtem le - rebegte. A férfi arcába kapaszkodott a szemével, miközben folytatta: - Mindenem megvolt. Gazdagság, fény, csillogás..., én... én mégsem, sohasem éreztem magamat maradék nélkül boldognak. Más ember életét éltem a saját bőrömben zártan. Most, amint visszagondolok a múltra, mintha tükörben látnám a tetteimet. Visszalátom, önmagam s hebegek. Mindaz, ami velem történt, nem igaz. Álom volt csupán.

- Én nem kupálódtam ki annyira, mint te. Nem tudok olyan szépen beszélni, kifejezni magam. Aljas dolgot tettél, sohasem bocsátom meg neked. Ezek után semmi, de semmi közöd Tamáshoz. Érted?

Közelebb hajolt az asszonyhoz, majdnem felállt. Arca dühtől vonaglott, ugyanakkor mihelyt szeme az asszony arcába fúródott, eltorzult vonásaiba némi nemesség vegyült. Fennkölt érzés bújt a szemébe, amire csak mély érzésű és erős férfiak képesek.

- Hányszor simogattad meg? Vettél-e neki te, a gazdag, egyetlen szem cukrot? Ültél-e az ágya mellett, láttad-e láztól kipirult arcát, tettél-e rá vizes borogatást? Egyáltalán, meddig mostál te szaros pelenkát? Mert miután elhagytál bennünket, én mostam meg Jutka néni. Hordtam a bölcsődébe, oda s vissza, ugyanígy az óvodába... Se szabadidő, se tréning, semmi. Esténként meséltem neki, imádkoztatam, hittanra járatam. Mindent megtettem, hogy még csak véletlenül sem legyen olyan, mint az anyja.

Ökölbe szorította a kezét, és a mellére csapott.

- Enyém a fiú, neked semmi közöd hozzá! Halott vagy neki, meghaltál, érted?

A szépasszonyt már az előbb szíven szúrták a férfi szavai, ezek az utóbbi mondatok pedig valósággal letaglózták. Majdnem elájult. Kétszer is behunyta a szemét, s a fejét rázta. Szép hosszú haja ilyenkor lófarokszerűn lebegett. Arcbőre annyira elfehéredett, hogy a hajszálerei is kilátszottak. Nagyon nehezen szedte össze magát, és szólalhatott meg:

- Azt hazudtad neki, hogy meghaltam. A téren említette, de igazi-ból csak most fogtam fel.

- Nem mindegy a kóbor kutyának, hogy hurokkal fogják-e be, vagy puskával lövik le valahol a határban? Itt hagytál bennünket, így legalább megnyugodott ő is, és körülötte a világ is.

- Tamás, én nem végleg hagytam el a fiamat! Ezt neked is megmondtam a tárgyaláson, amelyre te csak egyszer jöttél el. Meggazdagodom, és gazdaggá teszem őt is. Ha továbbra is melletted maradok, jó, együtt neveljük fel, könyörgöm, hogyan? A szerelem mulandó. A nyomor, így vagy úgy, mert valld be a sport akkoriban nem sokat hozott a konyhára, minden nemes érzést megölt volna. Országos bajnok lettél, kaptál lakást?

- Ígérték.

- Mást is ígértek, de semmit se adtak! Vétek lett volna ott maradnom ekkora szépséggel és ilyen hanggal. De ha elmentem is, lélekben mindig veletek maradtam, s vagyok jelenleg is.

- Jelenleg is? Ugyanabban a mosókonyhában élünk, ám sokkal de sokkal jobb viszonyok között, mert zuhanyozót, WC-t, egy kis főzőfülkét is kaptunk. Jutka néni is a régi. Sokat segít. - Kissé elfordult, hogy felindult tekintete véletlenül se találkozzék az asszony szemével. - Gyere vissza! - súgta. - Meggazdagodtál, újra itthon élsz... - Megint szembenézett az asszonnyal. - Mi az akadály?

- A férjem. Tőled elváltam, és újra férjhez mentem. - Élesen megcsóválta a fejét. - Ami volt elmúlt, nem lehet visszacsinálni. Annak a gazdagságnak, jólétnek a megszerzésében, amelyben élünk neki is része volt... És szeretem is.

- Akkor meg mi a fenének kotkodácsolsz?

- Látni akarom az egyetlen fiamat, tudatni szeretném vele, hogy én vagyok az édesanyja. Szeretni...

- Azt mondtad: tavaly jöttél haza. Eddig miért nem kerested? Fogadom, ha nincs, az a..., az a nyavalyás kutyasétáltatás...

- Nem, nem - tiltakozott hevesen az asszony -, mindenféleképpen felkeresem! Hallom, iszol - terelte el.

- Amióta elmentél, néha beszívok, de iszákosságról szó sincs, messze járok még attól.

A férfi, ugyanolyan váratlanul, amint az előbb az asszony közbe-kérdezett, felállt. Az asztal lapjához nyomta az öklét, és merőn a szép nőre lövellte szúrós tekintetét.

- Semmi, de semmi közöd nincs Tamáshoz! Érted? Meghaltál, a halottak pedig nem támadnak fel, igaz?

Valamivel lejjebb eresztett hangon folytatta:

- Ne állj közénk, Judit! Tamás nagyon hozzám nőtt. Ne dúld fel egy kisgyermek lelkivilágát! Ha mégis megteszed, olyan botrányt csapok, hogy itt nálunk s külföldön is írnak majd rólad az újságok. Vége szakad a szép karrierednek. Erkölcsei hullá lesz.

- Fenyegetsz, zsarolsz?

- Gondolkozzál rajta! Kérlek!

Az asszony összeharapta az ajkát, és mialatt rábólintott, szemében két csillogó olajszemecske ragyogott, hogy egyszerű könnycseppé átalakulva pottyanjon lehorgasztott szép szeméből a piszkos köre.

Réti Tamás a zsebébe nyúlt. Papírpénzt dobott az asztalra, megfordult, és faképnél hagyva a volt feleségét, határozott léptekkel kiment a cukrászdából.

6.

Idősebb Réti Tamás nemrégén ért haza. Ma nem túlórázott, s hiába hívták a társai, nem ment el velük sörözni. A fia tanítónőjét várta. Éva néni tegnap üzent - Tamás üzenő füzetébe írta be -, hogy jön. Útközben egy doboz Pilóta keksz, meg egy csokor virágot vett. A keksz tányérra rakta, a virágot befőtt üvegbe dugta, majd mind a kettőt az asztalra helyezte. A takarítást szokás szerint Jutka néni vé-

gezte el. A tanítónő tiszteletére az asztalt is letakarta. Öreg volt, nehezére esett a lépcsőzés, mégis kétszer is leballagott megnézni, hogy minden rendben van-e.

Idősebb Réti Tamás, éppen vele beszélgetett, amikor megérkezett a nyugdíjazása előtt álló tanító néni.

Az öregasszony azonnal magukra hagyta őket.

- Nem sokáig maradok - kezdte a tanítónő. A férfi helytel kínáló mozdulataira leült, kizításkáját maga elé helyezte az asztalra, és folytatta: - Egyszerű, tervbe vett látogatásról van szó, tehát nem azért jöttem, mintha valami különösebb baj lenne Tamáskával.

- Remélem is - rebegte a férfi zavartan. Keksszel kínálta, utána megkérdezte, hogy nem kér-e sört, esetleg konyakot, mert kávé el felejtett vásárolni, ugyanis ő itthon sohasem iszik kávé.

- Ha mindenütt innék - kedélyeskedett a jó humorú tanítónő - da-lolva mennék haza. Ma este még négy családhoz megyek. Ide a... - gondolkozott -, nem jut eszembe, melyik tömbbe. Mindegy, a szomszédos házakba.

Éva néni nem volt szépasszony, sőt...! Csak az élettapasztalat világított belőle, mint jó erős villanykörte, tette ragyogóvá az arcát. Nagyon régen tanított. Akkor került a körzetük iskolájába, miközben idősebb Réti Tamás a negyedik osztályból a felső tagozatba lépett. Ezért nagyon örült, amikor megtudta, hogy ő tanítja a fiát, és viszi fel elsőtől a negyedik osztályig.

- Tamáska elég jól tanul.

- Jobban meg lettem volna elégedve, ha azt az elég szócskát nem tetszett volna a jól elé tenni.

- Én is, ugyanis Tamáska sokkal többre képes fiú. Vígán kitűnő tanuló lehetne.

- Hármass magatartással?

- Tamáska nem rossz fiú. Csak szertelen, és kissé szétszórt a magatartása. Sajnos, sokat verekszik.

- Ami azt illeti, azt én is szerettem.

- Eredményesen. Mert nem kis dolog egy országos bajnokság, meg az a sok-sok érem ott - mutatott rá - a kredencben. Tényleg, miért

hagytad abba, mert a korodtól ugye..., ha versenyző nem is, edző még vígan lehetnél.

- A gyerek miatt.

- Persze, persze. Nem mindenki tenné meg, amit te megteszel.

- Egyszerű melós vagyok, de a gyerekemet nem hagyom anya hiányában magára. Jó, ittam és iszok is néha, de tessék megkérdezni Tamástól: szenved-e valamiben hiányt? Minden héten, ha... többször nem is, egyszer: moziba, színházba, sport rendezvényekre, meg a többi, meg a többi helyekre elmegyünk.

- Remélem gyermekeknek megfelelő darabokat néztek meg? Mert, amint el-elnézem a hirdetések, a kirakott plakátokat, a televízió műsorait...

- Tessék szíves megmondani - vágott közbe, kissé illetlenül Réti Tamás -, hol játszanak manapság, olyan..., olyan igazi gyerekdarabokat? Leginkább a cirkuszban, és az állatkertben érzi magát a legjobban. Kilátogatunk a Margitszigetre, elmegyünk a Vidám Parkba, fel a Várba... és a térre focizni.

- Tehát - folytatta Éva néni -, a verekedés továbbra is fennáll. Mostanában, mintha más szokást is felvett volna. Néha teljesen magába zárkózik. Félrevonul és goromba... - A férfi arcát kutatta a szemével, mialatt váratlanul megkérdezte: - Miért nem nősülsz meg? Ennyire csinos, fiatal férfi, mint te, vígan kapna asszonyt.

- Mostohát? Mert hozzám talán oké lenne, de ettől a gyerek mostoha fia maradna.

Az ujjával játszott. Szép emlékei méhkasszerűen zsongtak felváltva a fejében meg a szívében. Volt feleségére gondolt, akit a szomorú történetek ellenére is szeretett. Mióta meglátta, egyre jobban gyötörte a szenvedése. Mindenhová magával cipelte, hogy állandóan kínozza, egyetlen pillanatra sem hagyja nyugton. A régi tanítónőjére nézett, mert ha nem is tanította, gyakran helyettesített ötödiktől fel a nyolcadikig, és megszólalt:

- Van, aki a negyedik feleségét koptatja, nekem az egy is elég volt. Talán szebben is ki lehetne fejeznem, ha nem lennék ennyire tuskó... Az az egy pedig meghalt, a fiam részére és az én számomra is.

A tanítónő néma, együtt érző pislogással adózott a férfi fekete szegélyű gyászának. Végül felállt.

- Nekem nincs több mondanivalóm. Itt sem történt változás, munkahelyed is a régi, esetleg ha kérdezni akarsz valamit, szívesen válaszolok.

- Nemsokára év vége lesz. S tanító néni helyett is beszélnek a jegyek. - A kekszre mutatott. - Tessék legalább megkóstolni, néhány szemet elfogyasztani!!

- Édeset, amikor fogyókúrára fogott az orvosom? Köszönöm, Tamás!

- Se ital, se keksz, legalább ezt a csokor virágot tessék elfogadni. Nem raktam vízbe, hogy ne kenje össze Éva néni.

- Na, látod, a virágot szeretem. Köszönöm szépen!

Mindenki tudta: Éva néni semmit sem fogadott el, csak virágot.

Idősebb Réti Tamás egészen az udvarig felkísérte az ő régi és a fia jelenlegi tanítónőjét. Fent az udvaron még egy kicsit beszélgettek, aztán az idős tanítónő elkészönt, és továbbment a következő háztömbbe, mert ebből a házból senki sem járt egy osztályba Tamással.

Alig ért vissza, a fia máris berobogott az ajtón.

- Ugye, nemcsak én fújom, hogy nőszül meg. Éva néni is ezt javasolta.

- Hallgatóztál?

- Ha...át! Nem mindennap jön el Éva néni hozzánk - válaszolta nevetve Tamás.

- A hallgatózás nem szép dolog, fiam!

- Kiszivárgott. Nem akartalak zavarni benneteket. Leültem a lépcsőre, és vártam.

- Mégse voltál sehol, amikor kiléptünk.

- Átszaladtam Jutka nénihez.

- Előtte?

- Megkértem Budai Magda kezét.

- Micsoda?

- Ne rezelj be! Nem magamnak. Neked főnök.

Idősebb Réti Tamás a székre rogyott. A feleségére, a szép Laczkó Juditra gondolt. A megismerkedésükre, de végigfutott idegrendszer-

ének mérhetetlenül hosszú villanyvezetékén a mézeshetek gyönyörű öröme is. Ezt az önmagától feltörő érzelmi gejzírt azonban most is, mint mindig, keserű gondolatainak folyamatos bugyogása lehűtötte. Arra a levélre gondolt, amelyet Judit hagyott az asztalán. Ilyesmi állt benne: Soha vissza nem térő szerencséje akadt. Kislánykorától dédelgetett álmai végre valóságra váltak... Még most is emlékezett, hogy mit suttogott e sorok elolvasása után: - Mialatt te énekórákra jártál s a kórusba, meg..., én szaros pelenkákat mostam... Ezért mindent feláldoz - olvasta tovább gondolatában Judit levelét -, a fiát is, akit csak ideiglenesen hagy el..., mert nem hazudott a múltkor, tényleg ezt írta... Szegényen megy el, de gazdagon, dicsfénytől, hírnévtől övezve tér vissza, és mindenért kárpótolja a fiát...

Majdnem felordított: - Addig neveljem én, mi! - De azonnal le is csillapodott, mert nagyon szerette Tamást. A fia viszonzta, valósággal imádta őt.

Semmit sem veszett, semmit sem sajnált.

Gondolatainak eme váratlan buzogásából a fia hangja verte fel.

- Tudod, ki illene legjobban hozzád?

- Ki?

- Az a kutyás néni.

Idősebb Réti Tamás szemében szikra lobbant, mire a fia önkéntelenül védekező pózt vett fel.

- Jó-jó-jó, megmondtad: ne beszéljek róla. De ha egyszer nekem ő tetszik a legjobban!

Az apja felállt, elkapta a fia vállát, és megrázta.

- Soha! Érted?

- Mégis, mondjál róla valamit!

- Az az asszony azt sem érdemli meg, hogy a szádra vedd a nevét!

- Nem tudom..., mi a fene volt köztetek?

- Ne is tudd meg soha! Most pedig elég volt, érted!

- Oké főnök, kussolok.

- Budai Magdáról mi a véleményed?

- Bögyös nő, meg...

- Minden este imádkoztattalak - torkolta le az apja -, hittanra járatlak, te mégis így beszélsz? Mi az, hogy bögyös?

- De odavagy! Hallanád a többieket! Ők biztosan másként mondanák a bögyöst. Szóval, nagyon rendes csaj...

- Néni.

- Oké, néni. Egyedül él. Sohasem láttam palival.

- Férfival.

- Oké, férfival - duzzogott, nem is beszélt tovább.

Idősebb réti Tamás, mielőtt megismerkedett volna a feleségével, évekig udvarolt Budai Magdának, aki akkor is itt lakott e nagy bérházban. Talán el is vette volna, ha nem szeret bele Juditba. Judit nincs többé. Miután elhagyta őket azt híresztelte, hogy baleset érte s meghalt. Valójában - érezte - nem hazudott, mert az ő számára tényleg meghalt. Erkölcsi hullává mumifikálódott. A válókeresetet Judit adta be. Ő csak az első, a békítő tárgyalásra ment el. Azóta szinte semmit sem hallott róla. Művésznevet vett fel. Milyet, nem tudta, valahol külföldön él, hol, melyik országban, azt sem tudta, igaz nem is érdeklődött felőle.

Most váratlanul megjelent. Előbb-utóbb elveszi tőle Tamást, legalábbis megpróbálja elvenni, mert hiába ígérte meg, nem hagyja nyugton. Ha másért nem, a pincelakás miatt ítéli oda a bíróság. Az is nyomós érv lesz majd, hogy egyedül, anya nélkül neveli... Tehát meg kell nősülnie! Ha Judit nem, márpedig ő nem jöhet számításba, teljesen mindegy, hogy kit hoz ide, illetve Magdával két legyet ütne egy csapásra. Ezt a pincehelyiséget feladná, és... felköltöznének hozzá, a szép kétszoba-konyhás lakásába.

Még mindig fogta a fia vállát, most elengedte.

- Te csak úgy bementél hozzá?

- Nemcsak úgy, hórukkmu... Igen régen ismerem. Gyakran beszélgetünk. Főként felőled érdeklődött néhányszor, és Jutka néni is jónak tartaná.

- Tehát összebeszéltetek?

- Most kell anyu vagy nem? Én szereztem. A többi rád tartozik.

- Mit mondtál neki?

- Hogy elepedsz utána. - Felnevetett. - De te nem mersz szólani. Meg én is nagyon szívesen elfogadnám anyumnak.

- Bolond vagyok...

- Én, a fiad is az leszek.

Az apja közelebb hajolt a fiához, majdnem a fülébe súgta:

- Nos, milyen kezem van nekem?

- Arany - Tamás jól hátba vágta az apját, és tovább nevetett. - A fiad vagyok, nekem is az lesz. - Magához húzta az apja kezét. - Volt hatdanos nagymester vagy, az én nagyfőnököm, a világ legeslegjobb főnöke!

- Te... - az apja is hátba paskolta a fiát -, ő mit mondott neked?

- Azt, hogy keresd fel!

- Csak úgy állítsak be hozzá?

- Főnök - nagyképűsködött a fia -, minden tiszta. Minden ragyog. Minden sínen van. Beállítasz, és rám hivatkozol.

- Te tényleg a fiam vagy. - A fejét lógatta. - Mégis csak úgy...

- Amint látom, a virágot elpasszoltad Éva néninek. Felugorjak, hozzak másikat?

- Magda nem rajong a virágért.

- Honnan tudod?

- Udvaroltam neki.

- Te annyi csajt bepaliztál? Azt a szép kutyás nénit is, Magdát, anyut... Van még, akiről nem tudok?

Az apja válasz helyett megkérdezte:

- Mikor..., mikor menjek fel hozzá? Ezt... nem mondta?

- Nem, de ha rám hallgatsz, rögtön. Most biztosan otthon találsz, és nem is vagy piás.

- Átöltözöm. Bátorításul lehajtok egy üveg sört..., és megyek.

A fia vállára tenyerelt. - Miattad teszem, kölyök. Csak miattad teszem! Mert egyébként nem érdekelnék a nők.

- Téged? - hüledezett Tamás kétértelműen, előbbi beszélgetésükre célozva.

- Anyád előtt több nőnek csaptam a szelet, de utána senki... Megyek, megyek, fiam!

Tamás hurrázni kezdett. Két kezét magasba tartotta, és kirohant. Meg sem állt Jutka néniig. Elhadart neki mindent, majd a kis ablakba könyökölt. Az apját leste, hogy mikor megy fel Magda nénihez. Mert azt az asszonyt tényleg szívesen elfogadta volna anyjának. Az

apjának meg kell nősiennie. Nem véletlenül mondta el annyiszor Jutka néni, és Éva néni is ezt javasolta neki az előbb. Márpedig, ha ő mondja, úgy kell lennie. Nagyon szerette a tanítónőjét, mindent megtett volna érte. Ha pedig asszony kell neki, Magda néni a legalkalmasabb...

Idősebb Réti Tamás, remegve és falfehéren állított be Budai Magda lakásába. Előszoba nem létezett, ezért egyenesen a konyhában találta magát.

- Szervusz - köszöntötte az eléje siető nőt. Olyan mozdulatokkal toporgott az asszony előtt, mintha fázna. Egyik lábával a követ dörzsölgette egy ideig, aztán lábat váltott. Az asszony kaján mosollyal élvezte a jóvágású, erős férfi zavarát, miközben megkérdezte:

- Menjünk be a szobába, vagy...

- Itt is jó lesz - vágott szavába a férfi.

- Akkor foglalj helyet! - A hűtőszekrényhez lépett. Sört vett ki, felnyitotta, s mielőtt az asztalra rakta volna, feléje mutatta a címkéjét: - Te ezt szereted, igaz? Kőbányai világos.

A férfi helyet foglalt.

- Hallom, a fiam megkérte nevemben a kezedet.

- Meg - vágta rá nevetve az asszony. Poharat rakott az asztalra, és teletöltötte sörrel.

- Egymagam igyak? - kérdezte meg a férfi.

- Igen, mert én még mindig nem szeretem a sört. Más meg nincs itthon. Minek lenne, ha nem iszom?

- Hát akkor - kezdte a férfi, miután az asszony is leült -, ha már így..., így összehozott bennünket az a kölyök...

Hirtelen elhallgatott. Fejében különös gondolatok cikáztak, s vertek később tanyát. Judit elvesztése miatt érzett bánata, majdnem megfojtotta. A hosszú évek alatt összegyűlt keserősége tűzként égette a bensőjét. Majdnem felrobbantotta. Mindezt Magda közelsége ébresztette fel haló ágyából, mert ha Magdára gondolt -, márpedig a felesége elvesztése után, ha nem is gyakran, mint múltja szép darabjára: fiatalságára, ilyen-olyan apróbb kalandokra, sokat gondolt rá -, nem tehetett róla, állandóan Juditot juttatta eszébe.

Elkapta a poharát, és ahelyett, hogy kiitta volna a benne lévő sört, egyetlen megfeszített mozdulattal összeroppantotta. Hihetetlen energia: bánat, düh s keserűség gyűlt össze benne. Most kitört. Ha nem teszi meg, felordít, vagy kirohan, és menten leugrik az emeletről.

Egyetlen percre sem felejtette el Juditot, amióta megtudta, hogy itthon van, és beszélt vele. Most ezzel a pohár összeroppantásával mindent kiadott magából. Végtelen ürességet érzett, amitől, maga sem tudta miért, kissé lecsillapult.

Keze vérzett. Az asszony riadtan ugrott fel, kapta el és nézte meg.

- Csak a bőröd... Na hallod, ezzel az erővel akár az ütőeredet is elvághattad volna. Mire volt ez jó?

Nem várt választ. A szomszédos szobába rohant, ahonnét kis dobozzal tért vissza. Kötszert tartott benne. Az asztalra rakta, felnyitotta, vattát vett ki belőle, és letörölgette vele a férfi kezéről a vért. Utána bejódózta, és leukoplasztal két helyen leragasztotta. Nem vitte vissza a dobozt, az asztalon hagyta. Seprőt, rongyot hozott. Az üvegdarabokat összesöpörgette, a sört feltörölte, majd visszaült a helyére, és a férfihoz fordult:

- Mondd - somolygott kétértelműen a férfira -, mit akarsz te végeredményben tőlem? Bejössz, toporogsz, leülsz, némi habozás után beszélni kezdesz, de abbahagyod, és hirtelen összeroppantod a poharat. Mondhatom, szép leánykérés, vagy nem is ezért jöttél? Az erődet fitogtatod?

- Judit meghalt. Ketten maradtunk. Ha nehezen is, de megvoltunk. Most, amikor végre megnőtt, egyre jobban hiányolja az anyját. - Nyelt egyet. - Hozzám jössz feleségül?

- A fiad miatt? Egyébként nagyon talpraesett srác, szeretem.

- Kettőnkért.

- Tíz év telt el. Eddig, miért nem jöttél?

- Hogy a fenébe jöttem volna, amikor két éve sincs, hogy elváltál.

Az asszony a blúza rojtos ujjával játszott, mialatt beszélt. Később lesöpörgette az asztalról a láthatatlan morzsákat, és kisimogatta a nem létező gyűrődéseket.

- Sokáig udvarolgattál nekem. Aztán az egyik napon szépen faképnél hagytál. Hogy megmutassam, én sem vagyok eldobni való nő, férjhez mentem. A feleséged meghalt... Ha szólsz...

Elhallgatott. Élesen a férfira nézett. Úgy ragyogott a szeme, mint friss esőcsepp a napsütésben. Arcán kéjes mosoly vibrált.

Valamivel később folytatta:

- Rendben van. Hozzad megyek. Te sem vagy már a régi, én sem. De mindezekről függetlenül még megpróbálhatjuk, nem? Nem holmi hirdetés útján ismerkedtünk meg, nem először találkozunk...

Még mondta volna, ha a férfi - teljesen váratlan - fel nem emeli a kezét.

- Igyunk rá egyet!

- Miből, ha egyszer összetörted a poharad?

- Másik nincs?

- Szerencsére van - nevetett. Felállt, és egy másik poharat hozott. Még le sem ült, máris meggondolta magát. Visszament, és egy újabb pohárral tért vissza. Magának is töltött egy keveset, és megint felbontott egy üveg sört. Még az előbb vette ki. Eddig a hűtőszekrény tetején állt.

Jó óra hosszágig beszélgettek. Már sötétedett, az udvaron is felgyújtották a villanyt, mire idősebb Réti Tamás hazaért. Egyetlen mukkot se mondott a fiának. Levetkőzött. A műhelyben zuhanyozott, itthon csak reggelenként mosdott. Lefeküdt, a falnak dőlt, és elaludt.

Tamás fanyalogva, hírekre éhes emberek kielégítlenségével bámulta az apját egy ideig, majd felrántotta a vállát, és tovább nézte a televíziót.

7.

Tamás feldúltan állított be Jutka nénihez. Szó nélkül a fotelba vetette magát, és sírásra hajló tekintettel nézte a kopott szőnyeget. Az igen öreg, rugós fotel, mintegy tiltakozásként a méltatlan bánásmód miatt, hosszú ideig nyikorgott.

A magányosan élő öregasszony a kisfiú mellé lépett, és a fejére rakta a kezét.

- Mi a baj, Tamáska?

Az még mindig nem szólt. Összeszorította az ajkát, és öreges mozdulatokkal csóváltatta a fejét.

- Korán hazajöttél. Csak nem zavartak el?

Jól ismerte a fiút, félig ő nevelte. Miután az anyja eltűnt, akiről tényleg azt hitte mindenki a házban, hogy meghalt, azonnal pártfogásába vette. Esténként fürdette, ápolta, hasznos tanácsokkal látta el az apját: hol s mit vegyen a gyerekének. Napközben, ha valami okból zárva tartott a bölcsőde, később az óvoda, rendszerint ő vigyázott rá. S azok a régi, szép, mesék, igaz történetek, amelyekkel magához láncolta az érzékeny lelkületű kisfiút! Nem csoda, hogy a nagyjaként tisztelte.

Sem az öregasszonynak, sem Tamásnak nem éltek a rokonai. Jutka néni családja: három gyereke és a férje, a háború alatt - egyik emlékezetes őszi bombázás alkalmával - veszítették el az életüket, ugyanabban a házban. Tamás szülei is a romok alá kerültek, ám őket kiementették. Valamivel később estek áldozatul, a németek és az oroszok házról házra vívott harca közben. Vízért lopóztak fel a légoltalmi pincéből, ahol addig meghúzták magukat, az udvari csapnál egy becsapódó akna végzett velük.

Talán a közös sorsuk hozta őket ennyire közel egymáshoz? Biztosan, ugyanis Jutka néni, idősebb Réti Tamást, az árván maradt fiút - Tamáska apját - szülei halála után azonnal pártfogásába vette. Előbb rá, később a szintén „félárván” maradó, csecsemőkorból felnövekvő gyermekére, Tamáskára pazarolta szeretetét, amelyet mostoha sorsa miatt nem adhatott meg a majdan megszülető, s a nagyon remélt unokáinak. Mindezt - idősebb Réti Tamás cserében - rokonának fogadta, meg ebben-abbán segített neki, és anyagilag is támogatta, az amúgy igen csekély jövedelemmel rendelkező, szegény, volt takarítónőt, későbbi kisnyugdíjast.

Miután Tamás még mindig nem szólalt meg, az öregasszony rosszszat sejtve, a kezét tördelve, a legközelebbi székhez hátrált és beleült.

- Csak... csak, nem történt valami..., valami - hebegte, míg nem teljesen belezavarodott.

- Apu nem jött el - rebegte Tamás leverten.
 - Hogyhogy nem ment el? Nem értem.
 - Magdi nénivel órákig szobroztunk a folyosón. Ő puccosan, én a legjobb szerelésemben. - Végig simította a ruháját. - A főnök meg sehol.

- Magda néni mit szólt? - hüledezett az öregasszony elgondolkodva, mintha még nem fogta volna fel a történetek valódi értelmét.

- Képzelteri, mennyire lelombozódott. Az biztos, hogy nem áll többé szóba a főnökkel.

- Sírt?

- Nem. Csak... ácsorogtunk, később Magda néni leült, és beszélgetünk. Amint telt-múlt az idő, egyre nyomasztóbbá vált a hangulata. Olyan fehér volt az arca, mint a fal. Csak ült, ült, és a szája szélét harapdálta. Én ki-kiszaladtam, leskelődtem, nézelődtem, hiába. Aztán hazajöttünk. Teljesen lejárátott bennünket. Egyik kövér néni többször is kijött, érdeklődött. Apu meg sehol... Ezt a szégyent! - húzta el szavát sírásra hajlón.

- Hátha közbejött valami. Bár..., láttam én, jól láttam, hogy nincs így ez a házasság. Így kell viselkednie egy vőlegénynek, amint ő tette? Alig ment fel Magdához... Amikor pedig az esküvő részleteiről beszélgettünk: intézzék el maguk! - mondta, és kész!

Felállt, a kisfiú elé lépett. Kezét a vállára rakta, és lehajolt hozzá.

- Tényleg mondta Magda néni, hogy...

- Igen - vágott a szavába Tamás a nélkül, hogy végighallgatta volna. - Nem áll többé szóba a főnökkel. Vége!

Az öregasszony letörten, fejét csóváltatva lépdelt a konyhaszekrényhez. Nagy tál rétest vett elő, és az asztal közepére rakta.

- Nektek sütöttem, hogyha... hazajöttök. Egyél, kisfiam!

- Ezt nem hittem volna el róla - sóhajtottá Tamás, mialatt nehézkesen felállt, és kivett egy darab mákos rétest. Beleharapott. Mert hiába volt letört, megviselt, a rétesnek nem állhatott ellent.

- A szüleinket nem mi választjuk meg, kisfiam! Bár, ami azt illeti a te apukád nem rossz ember. Iszik, mostanában főleg sokat iszik... Látod, ez se tetszett nekem. Mert házasságkötés előtt, ha szerette

volna Magdát... - Nem folytatta. Legyintett. - Ő csak téged szeret, nagyon szeret, kisfiam! Magda régen beleszeretett...

- Ki ne szeretné a főnököt! - kiáltott közbe két falás közepette, elragadtatott hangon a kisfiú.

A következő falat, miközben kipillantott az ablakon hirtelen a szájába rekedt.

- Apu jött meg - rebegte az előbbihez hasonlóan megkövesedetten, majd semmivel sem törődve, a félig elfogyasztott rétes maradékot az asztalra rakta, és kirohant.

Az apja nagyon ittasan tért haza. Alig bírta járni. Nyakkendője félrecsúszott, zakója kigombolva, haja a szemébe lógott, kezében öszszetört csokor virágot szorongatott.

Tamás eléje állt. Két kezét öregesen a csípőjére rakta, szája szélét jól összeszorította, fejét rosszállón megcsóválta.

- Alaposan kitoltál velünk! Nem volt szép tőled, főnök! Gyere, bevezetlek!

Átkarolta az apját, és megindultak. Csak akkor folytatták a beszélgetést, miután leértek a lakásukba.

- Miért nem jöttél el, főnök? - vonta felelősségre ott Tamás.

Az apja nem válaszolt. A virágot az asztalra dobta. Kibogozta a nyakkendőjét, és utána hajította. Ezután a cipője következett. Már a nyakkendőjével is nehezen boldogult, de ez még annyira sem ment.

Tamás nem állhatta meg szó nélkül.

- Ha már az ember a saját cipőjét sem tudja levenni, főnök...

- Nagy baj van - vágta rá az apja -, tudom. - Továbbkínlódott, végül egyszerűen lerúgta a lábáról mind a kettőt. Egyik az asztal alatt, másik a fal mellett kötött ki.

Tamás továbbra is az apja előtt állt.

- Miért nem jöttél el, apu? Szegény Magda néni! Jó, hogy csak ketten voltunk ott...

- Ő akarta így: mi ketten, és te. Még Jutka nénit sem engedte meghívnom.

- Ez nem válasz, főnök!

Az apja a heverőre roskadt. Feje mélyen lekókadott, izmai elernyedtek. Két keze a bal térde mellett lógott.

- Jobb ez így! Hidd el, fiam: jobban van ez így!

- Sokkal előbb kellett volna meggondolnod, nem ott. Magda nénit odabolondítottad, te meg sehol.

Az apja felnézett a fiára, mire Tamás akaratlanul elhallgatott.

- Én csak egy nőt szerettem, szeretek manapság is, anyádat.

Nyála kifröccsent, s végigfolyt az ajkán. Az inge ujjával törölte le, pontosabban kente szét.

- Anyu halott. Feltámaszthatod-e?

- Hiába akarom, nem tudom elfelejteni! - csak azért nem ordított fel, mivel nagyon részeg volt.

- Az megoldás, hogy iszol miatta?

- Tudsz jobbat? A haverok között... elfelejtem, ha pedig velük vagyok, innom kell. Ördögi kör, tudom. Belepusztulok, fiam!

- Olyan nagyot legyintett, s annyira sután, hogy majd leesett a heverőről. Hosszabb időbe telt, mire visszanyerte eredeti egyensúlyát, és folytathatta:

- Állandó feszültség alatt élek. Óriási energia halmozódik fel bennem, mint a... a mindent behálózó villanyvezeték végén a transzformátorban. Utcasorokat világít meg. Nagy gyárat, villamosokat hajt. A kapcsoló..., igaz az én kezemben van, de ha egyszer bedögölt. Sajnálom Magdát...

A fiára emelte zavaros tekintetét.

- Amikor megkértem a kezét, sokáig elbeszélgettünk, és a végén, még csak meg se csókoltuk egymást. Se akkor, se az óta. - Hadozászni kezdett. - Úgy igaziból..., csak üdvözlésként. Szervusz, puszi, puszi, és... kész! Ennyiből állt az a nagy szerelem. Mi lett volna a vége? Mi..., mi, mondd!

A heverőre dőlt.

- Anyád árnya mindenüvé elkísér. Hiába akarom, nem tudom elfelejteni. Hülyeség, de így igaz. Inkább belepusztulok. Nem..., nem tehetek róla! Mert olyan nő, mint a te anyád volt, csak egy van. Hív-tam, nem jött... Nem kellek neki...

Tamás nem szólt közbe. Azt hitte, a részegsége miatt beszél össze-vissza.

Idősebb Réti Tamás, egyetlen mukkot se szólt többet, pedig nem aludt el. Némán bámulta a plafont. Most ez egyszer eltűrte, hogy a fia felemelje a lábát és úgy, amint volt, ruhástól betakargassa.

Tamás, ezután visszament Jutka nénihez, az apja pedig addig bámulta a plafont, mígnem elaludt.

8.

Idősebb Réti Tamás, mintha készakarva hívta volna ki maga ellen a sorsát, nemhogy leszokott volna az itálról, ezentúl naponta lerészegedett. Ivott otthon, ivott a munkahelyén. Jutka néni naponta korholta. Tamás sírva kérte, hogy ne igyon. Hiába.

Senki sem tartóztathatta fel a saját vesztébe rohanó úton. Más iszákosok hosszú évekig melegszenek a leszámolásra váró igazság lángoló palástja körül, az ő esetében a kihívott sors éles kaszája nagyon hamar lesújtott.

Tamás tanult. Az apja a saját heverőjén ücsörgött. Most nem látszott annyira részegnek, mint az utóbbi időben annyiszor. Néhány perce ért haza. Sehogyan sem tetszett Tamásnak, ezért tanulása közben állandóan rajta tartotta a fél szemét. Egyre nyugtalanabbul tanult, végül a táskájába csapdosta a könyveit, és az apja elé vágódott.

- Mi bánt, főnök?

Alig fejezte be, némi kintről behallatszó zaj után, az ajtón két rendőr lépett be. Se nem kopogtattak, se nem köszöntek, egyszerűen berontottak.

- Maga Réti Tamás? - röffent fel egyikük közvetlenül az ajtóban, idősebb Réti Tamásra mutatva.

Az nem válaszolt. Azonnal felállt, és a fia elé lépett, aki előbbi riadalmából adódón szorosan az asztal mellé húzódott.

- Fiam! - A gyereke vállára rakta a kezét. - Elgázoltam egy kislányt. Ő jött nekem, én észre sem vettem az ütközést. Nem hagytam cserben, egyszerűen... nem vettem észre...

- Hagyjuk a minősítést az ügyészre! - szólt közbe az egyik rendőr.

- Induljunk, mert elő kell állítanunk a kapitányságra!

Idősebb Réti Tamás elindult.

- Nem vagyok hibás - szólt vissza az ajtóból a fiának-, de mivel itasan vezettem, soha, de soha nem bocsátom meg magamnak, ha a kislány meghal. Menj át Jutka nénihez!

Nem csókolta meg a fiát. Nem nézett hátra, néhány lépés után, kint nyomtalanul elnyelte a nemrégien letelepedett este. Csak az ő s a rendőrök lépései kopogtak tovább kísértetiesen, mialatt felfelé mentek a lépcsőkön.

Tamás megkövülten állt az üres szobában. Nagyon megrémisztették az események. Hosszabb időbe telt, mire magához tért. Gondolkozás nélkül utánuk futott, mégis, mire kiért az utcára, már csak az induló, sávós kocsi, helyzetjelző lámpájának villogását láthatta meg.

Addig futott utánuk, amíg szusszal bírta. Miután teljesen kifulladt, a legközelebbi ház falának dőlt, és zokogni kezdett.

- Mi bajod van, fiam? - kérdezte meg valaki a járókelők közül.

- Nem mindegy az magának? - kiáltott rá, és tovább futott.

Egyenesen a kerületi kapitányságra ment. Hogy hol van, útközben tudakolta meg. A nagy, üveges ajtót zárva találta. Bent az asztalnál rendőr ült. Tamás az üveghez nyomta sírásától maszatos képét és belesett.

A rendőr felállt, és eléje lépett.

- Mit akarsz?

- Engedjen be!

A rendőr, mielőtt válaszolt volna, megrázta a fejét.

- Nem lehet. Mit akarsz?

- A parancsnokkal szeretnék beszélni - felelte sírós hangon Tamás. Eddig semmire sem gondolt, most jutott eszébe, hogy itt parancsnok is van.

- Én nem leszek jó?

- Tessék beengedni. A főnököt... - lenyelte feltörő bánatát, és helyesbített -, apukámat, az előbb hozták be. El akarom mondani, hogy ő... ő nem olyan ember, mint amilyennek gondolják.

- Tűnj el! - kiáltott rá a rendőr mérgesen, miközben fenyegetően az oldalán lógó gumibotjához kapott.

Tamás azonban nem ijedt meg. Újra az üveghez nyomta előbbi sírásától maszatos képét. A vizsla szemében ragyoghat annyira mély

alázat, miközben a gazdáját lesi, mint amilyen most az ő szemgolyóiban csillogott.

A rendőr kinyitotta az ajtót, és újból ráivallt.

- Nem kocsma ez, hé! Kotródj gyorsan haza!

Tamás odábbfutott, azonban jó néhány lépésnyire megállt. Csak állt, és a rendőrré lesett. Az elzavart kutya néz így vissza a gazdájára. Lehetetlenség volt meg nem szánni.

A rendőr megcsóválta a fejét. Szánakozón nézte egy ideig, majd visszament, és bekulcsolta az ajtót. Tamás utánalopódzott, előbbi helyére állt, és újra az üveghez lapította az orrát. Nem szólt, csak könnyes szemével könnyörgött tovább, hogy engedje be.

A rendőr megint kijött. Most sokkal messzebbre zavarta, amint előbb. Tamás nem tágított.

A rendőr egy ideig megátalkodottan nézte, majd megcsóválta a fejét. Ajkát összeszorította, s megenyhülten a kisfiú felé intett, hogy jöjjön vissza.

Tamás félve közeledett feléje. Amikor melléje ért, a rendőr kissé felengedetten rászólt, hogy várja meg ott. Ő bement, és felvette a telefonkagylót.

- Nyitrai tizedes, a kapus vagyok. Egy kisfiú van itt. Most hozták be az apját..., Igen, igen azt a cserbenhagyó gázolót... Zavartam, persze hogy elzavartam. Többször elkergettem, de bármit teszek, nem tágít. Arcát az üveghez nyomja, és sír.

Levette a kagylót a füléről, és a kisfiúra szólt.

- Mit akarsz?

- Elköszönni aputól. Meg sem csókoltam..., és megmondani: ő nem rossz ember. Senkit sem bánt, hiába hatdanos nagymester...

A rendőr szóról szóra utánamondta, végül helyére rakta a kagylót, és az ajtóhoz lépett.

- Gyere! - maga elé engedte a kisfiút. - Menj előttem! Végig a folyosón, addig a rácsos ajtóig.

Bent egy tiszt várta és az apja. Tamás azonnal az apjához futott és átkarolta. A tiszt megérintette a kisfiú kezét.

- Öt percet kapsz! Búcsúzzál el apudtól, és menj szépen haza!

Tamás nem figyelt rá. Tovább ölelgette az apját, és zokogott. Az apja könnyeit nyeldesőn simogatta a fia szőke haját. Az előbbi keménynek látszó rendőr megilletődötten elfordult.

- Most mi lesz velem, főnök? - makogta Tamás sírásától elcsukló hangon. Felnézett az apjára. Arca csupa maszat volt a sok-sok sírás-tól. Előbbi koszbevonatára újabb mély csíkokat rajzoltak a lecsurgó könnyei.

Az apja elnézett a fia feje fölé. Miután beszélni kezdett, mintha távoli, láthatatlan vetítővászonról olvasta volna le a szavait.

- Először hazudtam neked, fiam.

- Mégis te vagy a bűnös? Cserbenhagytad?

- Nem. Szegény kislány miatt biztosan felmentenek. Bevonják a jogsímat. Igazuk van. Ittasan vezettem. - A mellére ütött, elkapta az ingét, és majdnem letépte magáról. - A kislány meghalt, amiért engem előbb-utóbb megöl a büntudat.

- De ha egyszer nem te vagy a... bűnös. Valamennyi autónak neki-szaladhatnak.

- Ha, ha... nem ittasan vezetek, hátha észreveszem, amint lelép a járdáról, és megállok... Egy kisgyermek életébe került a figyelmetlenségem. Annyi éves volt, mint most te. A garázsból akartam..., ám nem jöttem be egyenesen a rendőrségre, mert hazasiettem, hogy... lássalak..., elbúcsúzhassak tőled.

Szembenézett a fiával. Egyik kezével a vállát fogta, másikkal a haját simogatta.

- Most nem erről van szó, kisfiam! - Újra a távolba lesett, mialatt folytatta: - Tamás, a te anyukád nem halt meg. Az a... néni az anyukád, akinek a kuttyját sétáltattad. A neve: Doktor Kommendáné, Laczkó Judit. Híres énekesnő... Felfedezték, váratlanul kiváló ajánlatot kapott, és elhagyott bennünket. Külföldön éltek. A múlt évben tértek haza... Miután elment tőlünk, mindenkinek azt híreszteltem, hogy meghalt. Tudod, miért? - Újra a fiára nézett. - Mert szégyelltem, hogy engem, a... a csinos férfit, a híres cselgáncsost elhagyta a felesége.

Magába mélyedten hallgatott egy ideig, majd folytatta:

- Egyelőre maradj Jutka nénivel, de ha valami baj történne velem, keresd fel őt, és...

Tamás annyira hevesen rázta meg a fejét, hogy az apja akaratlanul elhallgatott. Számított ellenállásra, de hogy ennyire indulatosan tiltakozzék, arra nem. Megdöbben, egyben együttérzőn bámulta a fiát.

- Engem senki sem érdekel - fakadt ki ugyanolyan hevesen Tamás -, csak te!

Élesen nézett fel az apjára.

- Ha ő az anyám, miért nem jött, keresett fel, látogatott meg... eddig?

- Mondtam: külföldön éltek.

- Onnan is haza lehet jönni egyszer-egyszer, amint mostanában haza is jött. És levél is van a világon! Te neveltél fel, ő elhagyott. Ha eddig nem érdekelte a fia, most a fiát nem érdekli az anyja. Ki ő neked?

- Édesanyád. Ő a te édesanyád. Neked történt, ami történt, mellette van a helyed!

Harmadszor is elnézett a fia feje fölé.

- Sohasem felejtem el - folytatta erősen motyogva. - Viszont, ha elszárad a fa koronája, mert nekem mindenem, de mindenem ő volt, a gyökere sem élhet sokáig. Érted, kisfiam!

A két rendőr meghökkenve bámulta, hallgatta őket. Régen letelt az öt perc, mire a tiszt újból megszólalt:

- Köszönj el, fiam, és menj szépen haza! - Az apjához fordult. - Elvitesszem az... eredeti anyjához?

- Nem! - tiltakozott hevesen Tamás. - Van nekem otthonom, és Jutka néni is hazavár!

Idősebb Réti Tamás magához húzta a fia fejét, és homlokon csókolta.

- Bocsáss meg, amiért ittam. Nem iszom többé!

- Ez biztos?

Az apja nem válaszolt, csak rábólintott. Tamás a rendőrökhöz fordult:

- Jó ember, nagyon jó ember a főnök. Egyedül nevelt. Engedjék haza. Senkim nincs, csak ő...

Az apja csendesen eltolta magától.

- Ne felejts el soha, fiam. Mert bárhogyan történt is, bármiként viselkedtem is, én...én nagyon szerettelek téged. Isten veled!

Megfordult, és az ajtó felé indult.

- Menj haza! - kérte az apja, már az ajtóban járva.

- Rendben, hazamegyek, de az a nő, vagy ki, nem érdekel... Találkoztunk. Tudta ki vagyok, és megmondta?

Mást is mondott, ám az a sírásába fulladt, ezért senki sem értette meg. Zokogva ment ki a másik ajtón. Mindene remegett a sírástól. Ha nem vezetik ki, talán a falnak is nekiment volna, ugyanis lecsurgó könnyzuhatagától semmit sem látott.

Hosszú időbe telt, mire összeszedte magát, és hazaballagott.

9.

A kis Réti Tamás, amióta letartóztatták az apját teljesen kicserélődött. Nem verekedett többé, teljesen magába zárkózott. Szabad ideje legnagyobb részét Jutka nénivel töltötte el, vagy a környező tereken barangolt. És tanult. Ösztönszerűn tette. Jó jegyeivel akarta meglepni a majdan hazatérő apját, akit még nem ítélték el. Vizsgálati fogásban tartották bent a rendőrségen. Szemtanút kerestek, amit a rádióban is bemondtak, az újságok leközltek.

Tamás akkor is tanult, amikor Jutka néni beállított hozzá. Nem szólt a kisfiúhoz. Tett-vett: összesöpört, letörölgette a port, helyére rakta a ruhákat, batyuba kötötte az összes szennyes ág- s fehérneműket, majd ideiglenesen az asztal alá dugta. Ezután Tamás elé állt, akinek azonnal feltűnt az öregasszony szokatlan viselkedése. Főleg az arcát találta különlegesnek. Falfehér volt, és erősen megviselt kinézetű. Szemében könny csillogott, ajkai remegtek.

Jutka néni a kisfiú fejére rakta a kezét, és végre megszólalt:

- Három gyereket és egy kiváló férjet veszítettem el - nyögte inkább, mint mondta. - Évekig sínylődtem e szörnyű csapás terhe alatt, hurcoltam a szívemben a gyászt. Hányszor, de hányszor elmondtam:

nem élem túl! És látod-látod, már, a hetvenötödik évemet is betöltöttem.

Tamás, merő várákózással nézett fel rá. Szemében a csodálkozás kezdeti csillogása mély értetlenségbe fulladt.

Az öregasszony arcát közben teljesen elöntötte a könny. Nem törölte le, amiért azok sorban végignyargalásztak sűrű ráncainak mélyedéseiben, s lepotyogtak a földre. Magához húzta a kisfiú fejét, és sóhajba fulladón folytatta:

- A mai naptól teljesen árva vagy, kisfiam.

- Mi...it mond! - rántotta el a fejét Tamás, hogy az öregasszony szemébe fúrhasa megdöbbszent tekintetét.

Mint hajnali fényben az erdő fái, értelmének előbbi szétesett cikcakkocskáit egyre jobban összerakódtak és kivasalódtak.

Hirtelen felugrott. Jobb kezével szorosan az asztalba fogódzkodott, és tágra nyílt szemmel bámult tovább az asszonyra.

- A főnök... meg...halt?

- Egy rendőr közölte velem délután, mialatt te a napköziben tartózkodtál.

Tamás senkinek, még Jutka néninek sem mondta el, hogy az anyja él, és újra itt tartózkodik Pesten. Ő maga sem sokat gondolt rá, habár, mint bőr alá befúródott szálka, kissé izgatta, de más: se szeretetet, se vágyakozást, se gyűlöletet nem érzett iránta. Az, hogy az anyja mégis él, ráadásul azonos azzal a szépasszonnyal, akinek a kutyáját sétáltatta, aki neki akaratlanul megtetszett, kissé feldúlta ugyan, de semmit sem változtatott eddigi életén. Állandóan az apja járt az eszében... Most minden megváltozott eddigi életének folyásában. Érzelmeinek első reakciójaként kifejezett gyűlöletet érzett az anyja iránt. Gyomrába görcs ugrott, torka kiszáradt, arca elfehéredett, szeme bepárasodott, idegeinek eddigi ideges tánca görcsbe csavarodott.

- Nem, ez... ez nem lehet igaz - dadogta sóhajszerűn, halkan, majd hirtelen, szorosan átkarolta az öregasszonyt. Szeméből valósággal ömlöttek a könnyek, mialatt rászegezte friss könnyfüggönyétől eltakart tekintetét.

- Ugye, nem igaz? - kiabálta.

Jutka néni nem válaszolt. Olyan nagyot sóhajtott, hogy a hozzásimuló kisfiú egészen megemelkedett.

Tamás elengedte az öregasszonyt.

- A miatt a szép..., rohadt szuka miatt történt - motyogta, mialatt visszaült az előbbi helyére. Az asztalra dőlt. Egyik kezét kinyújtotta, öklével sűrűn verni kezdte az asztallapját, és tovább sírt.

Az öregasszony föléje állt, és újra megsimogatta a fejét.

Tamás váratlanul felnézett rá.

- Megölték..., agyonverték?

- Nem tudom pontosan. Megvadult-e s mi...? Az egyik rendőrt leütötte. Tudod, milyen erős férfi volt.

- Erős és nagyon ügyes - csillogott a kisfiú hangja könnyének szivárványán át.

- Kiugrott az ablakon, és...

Jutka néni nem folytathatta, mert Tamás újra felállt, támadó pózt öltött, és rárivallt.

- A főnök sohasem tett volna ilyet! Egy hatdanos nagymester nem üt le csak úgy rendőrt, és nem ugrik ki az ablakon.

- Ezt mondta, meg...

Mivel Tamás újra visszazötytyent előbbi helyére, és tovább zokogott, Jutka néni megint elhallgatott. Egy ideig simogatta, vigasztalta, majd beszélni kezdett.

- Óriási veszteség ért, kisfiam, de én veled maradok. Öreg vagyok, viszont egészséges. Talán elélek addig, amíg utadra engedhetlek. Felköltözől hozzám. Ezt a lakást leadjuk az ingatlankezelő vállalatnak. A pénzen eltemettetjük apukádat, és sírkövet állíttatunk neki.

Tamás ráordított.

- Nem, a főnök él!

- A szívedben, ott tovább él, kisfiam.

Tamás előbbi zokogása pillanatokon belül elmúlt. Jutka néni papírzsebkendőt adott neki. Elvette, de nem törölte meg vele az arcát, zsebébe gyűrte, és az ajtó felé indult.

- Hová mész? - ütközött meg az öregasszony.

- A rendőrségre. A tiszt ismerősömhöz.

Arra a tisztre gondolt, aki az apja őrizetbe vételének estéjén beengedte.

- Veled megyek.

- Egyedül megyek oda!

Elfutott. Hihetetlen keserűség öntötte el a szívét. Feldúlt érzelmei: a sanda remény, meg a zord valóság késhegyén táncoltak.

Egyáltalán nem sírt, nem szípozott, de az előbbi sírás utáni szaggatott lélegzetvétele, ismételten össze-összerázta a testét. Agyában a gondolatok, mint kiszáradás előtt álló tó sekély vizében a halak, egytől-egyig kipusztultak. Semmire sem gondolt, csak ment és ment.

A rendőrségre indult, mégis, maga sem tudta, hogyan s miért, a Rózsadombon kötött ki.

Egy ideig a Marczibányi téren lófrált, ahol Uszit olyan sokszor sétáltatta azelőtt. Több ismerős fiúval is összetalálkozott. Köszöntötek, játszani hívták, ám ő sorban lerázta magáról mindegyiket...

Arcvonásainak előbbi gyűrődései kisimultak ugyan, viszont a lelke teljesen összeráncolódtott. A végtelen keserűség, amelyet mindenható magával cipelt, egyre jobban reánehezedett kicsinyke agyának tükörfényes képzeletére.

Félreeső helyre vonult. Leült a föbe, fejét a térdére hajtotta, és felsírt.

Nagyon sokáig sírt.

Mélyről fakadó sóhajtas rázta össze, miközben felállt, s bandukolón továbbment. Előbbi könnymaradványait a keze fejével kente szét. Nagyokat nyelt, valósággal zötyögött a torka, a hasa egyszerre. Szomjúságot érzett, lábai remegtek, meg-megcsuklottak.

Az anyjáiék villája előtt megállt. Meg sem kísérelte lenyomni a kilincset. Két kezével a vaskapu, cirádás díszítésébe kapaszkodott, s belesett.

Hosszú, terméskövekkel kirakott, lépcsőkkel, füves, „pihenő” padkakkal tarkított, szép feljáró vezetett a gyönyörű, többtornyos, a színes cserepes épülethez. A parkot óriási lombozatú, meglehetősen szakszerű, igen vastag törzsű fák, szebbnél szebb díszbokrok és szépen gondozott virágágyasok tarkították. A fák és a bokrok alját, mindent, ahol nem díszelgett virág, üde zöld pázsit borította. Az egyemeletes

s tornyokkal díszített villa előtt nyugágy hevert. Az anyja pihent, napozott benne.

Teljes csend vette körül. Az utca kihaltnak tűnt, bent sem mozgott senki, csak a madarak csiviteltek az ősi fák óriási lombjai között. A fejjel lefelé lógó csuszka hűj-hűjüzése néhány pillanatra minden más hangot, sárgarigó-fütyöt, búbos banka upupúp kiáltását... elnyomott.

A téglakerítés mellett, a szomszéd alig gondozott telkének kerítés-drótja több helyen kiszakadozott. Tamás az egyik lyukhoz osont, bebújt, és szorosan a kerítéshez lapulva továbblopózkodott fel, az anyjával egy irányban, ahol a magas, téglakerítés betonlapjába kapaszkodva, egyetlen nekirugaszkodással felhúzta magát a kerítés tetejére. Két lábát szétvetette, és lovagló ülésben ráült a betonperemre. Az anyját a kerítéstől néhány magas bokor választotta el, ezért ő semmit sem hallhatott, láthatott, vehetett észre a történetekből. Nyugodtan napozott tovább.

Tamás egy ideig a bokrok résein át nézte. A gyűlölet, amely az apja elvesztése után költözött a szívébe, egyre jobban az uralma alá hajtotta. Fogát összeszorította, és megcsikorgatta. Furcsa grimaszt vágott. Szeme távoli, az anyjától jóval messzebb lévő pontra tapadt, mégis állandóan az járt az eszében, hogy minden e miatt a nő miatt történt. Ha nem jött volna haza, ha nem zaklatja fel az apját, minden másként alakul.

Legszívesebben leugrott volna a kerítésről, hogy - hiába az anyja - összevevicskálja az arcát. Elcsúfítsa. A fülébe ordítsa: gyilkos!

Mégis, semmit sem tett, csak ült, és nézte. Végül megcsóválta a fejét.

- Nem, főnök..., ha te nem kellettél neki, én se kelljek!

Leugrott. Az a minden jóérzését szétépítő gyűlölet, amely kezdettől kínozza, ebben a pillanatban leküzdhetetlen, ördögi erővel tört fel gyermeki, de mostanra bekormozódott lelkületéből. Egy kő hevert a kerítés tövében. Felkapta, és bedobta vele a nagy üveglakot.

A díszes üveg óriási csörömpöléssel tört szét, és hullott apró darabokban a kőre. Az anyja felsikoltott. A villából egy férfi rontott ki, nyilván a férje, akit Tamás a nyugati filmekből látottak alapján, aka-

ratlan valamelyik „gorillához” hasonlította. A kerítés felé futott, és torkaszakadtából kiabált:

- Egy fiú... A kerítésen ült. Az előbb fedeztem fel, téged lesett, éppen el akartam zavarni...

Biztosan mondott mást is, ám Tamás csak ennyit hallott, mert elszaladt...

Ha nem akadályozza meg ez-az, talán egészen hazáig fut.

Vadonc, az árva gyerek

1.

A két erős fiú több perce „püfölte-csépelte” egymást.

A társaik szoros gyűrűt vontak köréjük.

A teljesen egyenlőtlen feltételekkel induló küzdelem - mivel Leymeter Robi egy évvel idősebb és szemmel láthatón, ha nem is magasabb, zömökebb volt Labancz Józsinál -, egyre egyoldalúbbá vált.

Robi még mindig magabiztosan mozgott, viszont Józsi egyre jobban kifulladt. Tátott szájjal kapkodta a levegőt, el-elbotlott, mégsem adta fel. Nemhiába hívták Vadoncnak, mert mindenki így nevezte az iskolában és a faluban. Valószínű vadóc helyett keresztelték el furán Vadoncnak. Fokozódó erőtlensége ellenére is vadul csapkodta, felváltva Robit és a levegőt, alaposan „kidíszítve” a társa arcát. Robi orrából vér szivárgott, szeme körül piros foltok keletkeztek, arcán horzsolások látszóttak. Neki a szája széle repedt fel, két képén több dudor éktelenkedett. Megtépázott hajuk az arcukba lógott. A kezdetben boksznak indult harc mindinkább pankrációvá fajult.

Körülöttük a társaik csodálkozva bámulták a verekedőket. Izgatottan kuncogtak, rugdosták a földet, az öklüket rázták, röhögve biztatták őket: adj neki..., ne hagyd magad...! Majd az előbb még két külön pártra szakadt csoport többsége lassan az egyértelműen felülke-rekedő Robi pártjára állt. Ezentúl egyedül őt biztatták, neki drukkol-tak.

A Boros ikrek: Peti és Zotyó is a verekedőket övező gyerekek között szorongott, ám ők a társaiktól eltérően, némán lesték az egymást püfölő fiúkat.

Ezek az ikrek megszólalásig hasonlítottak egymásra, amely hasonlatosságból bal- és jószerencse egyaránt származott. A nagyjából egyforma képességű ikerfiúk közül, Zotyó sokkal szorgalmasabb volt, ezért Peti helyett is ő mondta fel a verset, ő ment ki a táblához matek példát megoldani és felelni. Nehezen lehetett leleplezni őket,

ugyanis - kész cirkuszt rendezve -, helycserére hivatkoztak, és huncut mesékkal „felcserélték” a nevüket is: Peti Zotyónak, ő pedig Petinek adta ki magát. Testnevelési órákon Peti ugrott, futott Zotyó helyett, mivel testnevelésből ő bizonyult jobbnak. A vesztesre álló sakkpartit Peti helyett Zotyó fejezte be, mert Petinek ilyenkor sürgősen „ki kellett mennie”. Ő kiballagott, Zotyó meg szépen visszaspolygott a helyére. Vele ellentétben, főleg kisebb korokban - a nagyok - Peti helyett, mivel állandóan csúfolta őket, a semmiről sem tudó, ártatlan Zotyót agyabulálták el. A napköziben Peti kivette, és sietve befalta a testvére tízóráját, uzsonnáját. Miután a tőle sokkal lassúbb Zotyó becommogott az udvarról - kövérsége okán úgy járt, mint a medvebocs -, semmit sem talált a kirakott, megszokott műanyag tálcán. Az ennivalóját követelte. A konyhások, mivel azt hiték, hogy csal, elzavarták...

Felsőösként - tanulva a történelemből - külön osztályba rakták őket. Peti az „a” osztályba, Zotyó a „b”-be járt.

Vadonc nagyon elfáradt. A szája széle fájt, az arca sajgott, lábai meg-megroggyantak, ám mégis tovább küzd, ha az ikrek meg nem elégelek, s a verekedők közé nem állnak.

Egyikük Robit, másikuk Vadoncot tuszkolta odébb.

- Hagyjátok abba! Nagy balhé lesz belőle! - kiabálták.

Vadonc előbb egy véreset köpött, majd zordonan a diadalmasan mosolygó társára förmedt:

- Nem győztél le! Szétszedtek.

- Ne-e-e-em? - rikoltott fel harciasan Robi. Hogy neki ne ugorjon, Zotyó sietve elkapta a kezét és visszatartotta.

Robit, nemcsak az osztályukban, az iskolában is a legerősebbek közé sorolták, ezért külön-külön bátran megbirkózott volna az erős Boros testvérekkel, de kettejükkel nem mert kikezdeni. Mindezek ellenére tovább kakaskodott. Úgy ugrált, mintha minden áron ki akarna törni az ikrek szoros gyűrűjéből. Ám akkorra már, nemcsak a Boros testvérek, hanem a többiek is megelégteltek. Kézze-lábban tiltakoztak a verekedés folytatása ellen.

Robi Zotyó vállán át kiabált Vadoncra:

- Nem adok egy percet, és felnyalod a homokot!

- És... és, mi van akkor? - nyegléskedett Vadonc. - Felkelek és folytatom. Fogadom, hogy sokkal tovább bírom szusszal, mint te, a...! Bunyósnak hiszed magad, holott egy valamirevaló ütést se vittél be!

- Akkor meg mitől vérzik a pofád?

- Pofád van neked, meg a lónak! Belém fejtél, miközben kitéptem a hajadat. És a te orrod? Olyan dagadt lesz holnapra, mint egy uborka. Szemed körül monoklik...

Még tovább mondja, szidja, ha Takaró Tóni gúnyosan le nem torolja.

- Ismerd be haver, hogy Robi volt a jobb!

- Úgy nézel ki, mint egy cafat valami - ezt Kaczúr Zsolt tette hozzá.

A többiek is belebeszéltek. Mire Vadonc azonnal belátta, hogy a társai mindnyájan az erősebb oldalára álltak, ezért egyetlen mukkot sem szólt többé. Magára erőltetett nyugodt mozdulatokkal simogatta, veregette le összekoszolódott nadrágjáról a port, igazgatta meg viseltes, kissé „kinölt”, szűk dzsekijét, és hangtalanul otthagya őket.

Néhányan csúfondárosan utána vihogtak, ám Vadonc nem törődött velük többé. Bensőjében leküzdhetetlen keserűség gyülemlett, ömlött szét, keveredett össze a megalázott emberek szégyenével, amely során az átlagosnál makacsabb akarata arra buzdította, hogy forduljon vissza, és kiáltson rájuk legalább valami durvaságot vagy ocsmányságot. Meg is teszi, ha a leküzdhetetlen keserűsége végleg felül nem kerekedik megsértett önérzetén.

Mindenki, de mindenki elpártolt tőle. Jenei Henrik, Magócsy Jancsi, Gulyás Krisztián s a többiek, akikkel naponta összejárt. Együtt rótták a végtelen mezőséget és a romantikus erdőszéleket, nem beszélve kedvenc fürdőhelyükről: a Bányatóról, ahol nyaranként, szinte naponként, hosszabb ideig fürödtek s úszkáltak...

Az úton pónilovas kordé tűnt fel.

- Matykó! - kiáltott fel, miközben eléje futott.

A póni jól ismerte Vadoncot, ugyanis ő, a többi fiúktól eltérően sosem kínoztta, sosem verte. Kockacukorral etette, simogatta, becézgette. Nem is állt meg senkinek, csak neki.

Matykó és a régimódi, kétkerekű kordé a környék egyetlen tápke-reskedőjéé, aki a közeli, szomszédos, nagy faluban székel. Rendszeresen tartottak nyulakat, tyúkokat és hizlaltak disznókat szerződéses leadásra. Legtöbbször autókkal jártak át tápért, mert Vadonc falujában már majdnem minden egyes háznál akadt személygépkocsi. Igen ám, csak hogy a benzin sokba került, és több nyugdíjas, állattartó, öregember is élt a faluban, akik nem engedhették meg maguknak ezt a luxust. Az élelmes tápos ezért, a régi malmost utánzón - annak ugyan nem pónilova, hanem számára volt -, a gyerekek nagy öröme-re, igen kezes pónilovat szerzett, amelyet - a kordéval együtt - a vásárlói rendelkezésére bocsátott. Megvették a tápot, s mikor-milyen: nejlon- vagy a papírzsákokat kordéra rakták, és hazahajtottak. Ott-hon lepakoltak, rápaskoltak tenyerükkel a póni hátára, mire a jól beidomított, szelíd állat, szépen hazaballagott. Egyszer sem tévedt, csavargott el.

Bárhonnan hazatalált.

A gyerekek számtalanszor elkapták. A bátrabbak felkapaszkodtak a hátára, hogy meglovagolják. Mások a kordéba guggoltak. Nem is lett volna baj, ha csak egyedül teszik ezt, de néha többen is meg akarták lovagolni, a kis kordét pedig zsúfolásig „megtöltötték”. Matykó tűrte egy ideig, végül megunva az egyre szaporodó terhet és a macerálást, egyszerűen „ledobálta” a gyerekeket a hátáról. Rúgott, harapott. A kordében kuporgókat pedig gyors, cikcakkos futásával rázta, „hullajtotta le” - szó szerint -, ugyanis a kordének nem volt hátulja.

Csak Vadoncot tűrte meg a gyerekek közül, mert a felnőttekkel megvolt.

Bánatosan mászott fel a kordéra, telepedett le az oldalára, nézett le az előtte baktató állatra. Az előbb történetek után valósággal hálát érzett Matykó iránt, amiért most felülhetett a kis és szűk kordéjára. Hálát és mélységes együttérzést, mert Matykó is olyan egyedül járta az útját, ahogyan ő a többiek között. Nemcsak most, a durva és barátainak hitt társai által szégyenteljes cserbenhagyása után, máskor is.

A szőke hajú, a kék szemű, a komor arcú Labanc Józsi árva gyerek-ként tengette az életét. Szülei ötéves korában haltak meg. A közeli városban dolgoztak, mígnem egyik napon a szövetkezetük Pestre küldte

őket üzemi, belső, targoncavezetői tanfolyamra. Tiltott helyen fürödtek a Dunában. Előbb csak a szélén, később mind és mind beljebb merészkedtek. Elsőként az anyját ragadta el az ár. Az apja azonnal a fuldokló segítségére sietett. Egymást átölelve süllyedtek és tűntek el a tajtékozó, vad habokban. A negyedik nap, kilométerekkel odébb a parton, ahová a víz sodrása vetette ki, találták meg a holttestüket.

A kis árván maradt Labanc Józsit állami gondozásba vették. Ötöt-kilencéves koráig a Fóti Gyermekvárosban nevelkedett, ahonnan nagypja - sok hercehurca, utánjárás után - kivette, s visszahozta a faluba.

A régi, igen szolid kisfiú közben teljesen elvadult. Kötözködővé, morcossá, izgágává változott. Főleg az első években, mert később megszeliődött valamelyest, mégis rajta maradt a jelző: Vadonc, az árva gyerek!

A régebben csak néha-néha italozó nagypja az utóbbi időben egyre gyakrabban lerészegedett, amikor is az egyébként nagyon csendes, jószívű öregember teljesen kicserélődött. Eldurvult. Józsi, ilyenkor - az adott lehetőségeihez képest - elmenekült otthonról. Esténként a falut róttá. Éjjelenként pedig az udvarukban lévő szalmakazalban aludt...

Már majdnem a szomszédos faluban jártak, amikor Vadonc kikószálódott végre gondolatainak összekuszálódott pókhálójából, s leugrott a kordéról.

Matykóhoz lépett, és gyengéden a hátára vert.

- Menj tovább egyedül! Visszakutyagolok a falumba.

Matykó, mielőtt elindult volna, feléje fordította a fejét. Nedves szeméből, szelíd megértés tükröződött a fiú felé.

Vadonc majdnem elsírta magát.

2

Az iskolában nyolc óra előtt tíz perccel csengettek be. Ezt megelőzően - amint itt nevezték: az „udvari ügyeletesek” - csengetés után egyenként jelentést tettek a velük együtt kint tartózkodó felügyelő tanárúknak: „Én... ügyeletes szolgálattételre jelentkezem!” A tanárúk

bólintására, azonnal elfoglalták helyüket: ki a bejáratí fő- és a hátsó udvari kapunál, ki a folyosó udvarra nyíló ajtajában, ki bent a mosdónál.

Egyébként a tágas udvar már jóval ezelőtt megtelt kisebb-nagyobb diákcsoporthakkal. Lányok, fiúk vegyesen. Legtöbbsen a padok környékén gyűltek össze. Ki a padon, ki a támláján, esetleg a földön a kitömött táskáján ült. Mások a lebetonozott kézilabdapályán kis, tömör labdácskákat rugdaltak, pattogtattak. Az udvaron három, sudár juharfa és egy szuvas, öreg diófa volt. Az egyik juharfa ágain tegnap felrűgott labdát fedezett fel valaki. Valamelyik bátor fiú utána mászott. A társai alulról biztatták, irányították. A diófa körül most senki sem ácsorgott, játszott, holott előbb többen is azon „sertepeltekeltek” - kövel, fadarabokkal, labdákkal, de akadtak olyanok is, akik a vonalzójukkal, a tolltartójukkal dobálták meg az ágakat -, hogy leverjenek róla néhány szem diót.

Előbb zavarta szét őket az ügyeletes tanárnő.

A Boros testvérek egymással versenyezve, már-már hízelegve veregették Vadonc hátát, közvetlenül a kerítés mellett.

- Bátor fej vagy, s rámenős - célzott Peti a tegnapi Robival történő verekedésére.

- A szám dagadt. A pofám kék...

- Nem az az erős, aki adja, aki állja! Te álltad!

- Most hízelegsz, tegnap meg... - nem folytatta. Ajakbiggyesztésével, megvető, neheztelő tekintetével adta tudtukra véleményét.

- Ki szedett szét benneteket? - fortyogott Zotyó.

- Ti, és mit értetek el vele? Semmit.

- Azt, hogy nem pűfölt össze jobban. Ismerd be, haver, megvert - szajkózta Peti.

- Megverni lehet, de legyőzni soha! - feléjük bökött a mutató ujjával. - Ezt jól jegyezzétek meg!

- Nem vagy majrás, az biztos! - nyáladzott Zotyó.

- Ha agyon ver se, sosem adod fel - hízelgett Peti.

Vadonc nem válaszolt. Faképnél hagyta őket, de továbbra sem maradt egyedül. A tegnapi, nevezetes bunyó híre sebesen terjedt szét az udvaron ácsorgó, rohangáló, vihogó, játszó diákok között. Vadoncot

megverték, mégis óriásira hízott a tekintélye. Már az is hatalmas sikernek számított, hogy kiállt és megverekedett Leymeter Robival. Ő pedig nemcsak kiállt, - hallották, híresztelték -, hanem hősiezen helytállt. Ha nem avatkoznak közbe, a végkimerülésig küzd. Pióca-ként tapadt Robira. Egyszerűen nem lehetett lerázni, sem legyőzni. Igaz, az arca tele van kék és élénkpiros foltokkal, véraláfutásokkal, de Leymeter Robi orra is bedagadt. De mennyire bedagadt! Eddig senki sem mert kikezdeni vele. Azt csinált, amit akart. Az iskola fenegyerekének tartották, ámbár otthon a szüleivel szemben kifogástalanul viselkedett. Sokan nem értették: honnét ez a színeváltozás.

Végre emberére akadt az iskolában!

Vadonc tehát, ha a tegnapi verekedésben nem is, ma - az iskola udvarán - a társai körében, fényes diadalt aratott. Nem hiába mondogatja Németh tanár úr: csak küzdés árán győzhetünk!

Ő győzött. Igaz, megszenvedett érte!

- Csak azt mondd meg legalább: min vesztetek össze Robival? Semmit, semmit sem hallottunk rólatok - faggatta Zotyó később hű-en, miután újra összeakadt Vadonccal a hatalmas udvaron.

A mellettük téblábolók arcukon ülő, szemükbe befészkelődő, néma kíváncsiskodásukkal kérdezték tőle ugyanezt, amiért Vadoncnak, ha akart, ha nem, válaszolnia kellett.

- Az én anyámat ne szidja senki! - Csak ennyit mondott.

Hóna alá csapta viseltes „szatyóját”, majd senkivel, semmivel sem törődve elviharzott. A folyosó felé futott.

Két ügyeletes is állt az ajtóban, akik a második csengetésig senkit sem engedhettek be a folyosóra.

Vadonccal most mégis - szabálytalanul - kivételeztek. Hátat fordítottak neki.

A tegnapi verekedés miatt történt, mert szembeszállni Robival, ebben az iskolában nem tartozott a mindennapos események közé.

A folyosón Jenei Henrikkel, a folyosó, mosdó előtti ügyeletesével futott össze, aki alig pillantotta meg, szeme villantásával máris a legközelebbi ablakmélyedésbe hívta.

- Akarsz pénzt keresni? - fogadta ott.

- Pénzt, én?

- Kell a lóvé vagy nem?

- Ez nem kifejezés rá. Sok, nagyon sok pénz kellene, Guma - mert néha így nevezték Henriket.

Henrik odébb ment. Vadoncnak a szemével intett, hogy kövesse.

A legközelebbi sarokba húzódtak.

- Barinka Olga néni macskája elveszett - súgta ott Henrik.

A halk szavú, fiatal tanárnőt, aki az első osztálytól a negyedik osztályig vitte őket, a diákjai nagyon szerették.

- Olga néni macskája? - csodálkozott Vadonc.

- Most mondtam, nem? Pepitának hívta. Háromszáz forintot ígér a megtalálójának.

- Honnét tudod?

- A tesómtól. Alsós. Olga néni végigkürtölte mind a négy osztályt.

- És?

- Én „szereztem” egy hasonló macskát. Teljesen olyan, mint az övék volt.

- Láttad a macskáját?

- Egy utcában lakunk. Ők középen, mi legelöl.

- Biztos, hogy olyan? Csak... csak, nem te csórtad el?

- De nagy hülye vagy? - hátba vágta, és nevetett. - Kitalálunk valami... könnyen elhihető, szép mesét. Megdumáljuk, utána katonásan felmarkoljuk a lóvét. Fele-fele, oké?

- És, ha mégsem veszi be a cselt? Egyszerűen nem eszi meg, akkor mi lesz?

- Legrosszabb esetben rájön, hogy nem az övé. Ettől függetlenül biztosan megtetszik neki. Úgy fizet, mint a pinty. Ő fizet, mi pedig szépen visszalopjuk.

- Visszalopjuk? - visszhangzott a kikerekedett szemű fiú szájából.

- Vissza - súgva folytatta: - Megtaláljuk, és újra eladjuk neki. Egy macska, két bőr!

Nem folytathatták, mert becsengettek. Jenei Henrik az ajtóhoz rohant, hogy kitárja, mert ez is az ő feladatai közé tartozott...

A két fiú alig várta, hogy vége szakadjon a tanításnak. Könnyű napjuk volt. Fizikaórán a múlt heti dolgozatukat javították ki. Va-

doncnak - szokás szerint - gyenge kettesre sikerült. Irodalomórán verset elemeztek. A két utolsó rajzórán végig festettek.

Még az irodalom óra alatt történt, amikor a tanárnőjük váratlan megszakította a verselemzést.

Leymeter Robi gumónyira dagadt orrát, ugyanis - a tanárok közül elsőként -, Kati néni fedezte fel. Egy ideig csodálkozva nézte, majd rászólt:

- Mi történt veled, Robi?

- Leestem a létráról - hazudta szemrebbenés nélkül.

Mialatt az osztálytársai szentelenül vihogtak, röhécseltek, olyan szemekkel meredt Vadoncra, mintha fel akarná öklelni.

Igaz is! Az eltelt szünetekben azt híresztelte, hogy hamarosan leszámol vele. Az egész iskola szeme láttára üti-veri agyon. Nem nagyon hittek neki, mégis kíváncsian várták a fejleményeket.

Kati néni összevonta a szemöldökét. Homlokán ráncok keletkeztek, szemében őszinte sajnálkozás bujkált, mialatt megcsóválta a fejét.

- Nem lesz ennek jó vége, fiam! Hallottam, nyakra-főre fogdosod be a mások szép galambjait. Vajon a szüleid...?

Nem folytathatta. Szavait az előbbinél is nagyobb viháncolás fogadta.

- Mi az, mi az, gyerekek! - ütközött meg a tanárnő.

Senki sem felelt. Tovább nevettek, mire Kati néni rájuk kiáltott:

- Csend legyen!

Gyorsan folytatta az órát, mert jól tudta, ha nem köti le a gyerekek figyelmét, ők maguk gondoskodnak a szórakoztatásukról, ami a legtöbbször nem vezet jóra.

* * *

Henrik és Vadonc pontosan egy órákor csengetett be Barinkaiékhoz. Olga néni nyitott ajtót. A száját törölgette, ugyanis éppen ebédelt.

- Jé, cica! - szökkent a hangja. Szemében meleg érdeklődés lobbant, ám azonmód ki is aludt.

- Nem az én cicám! Nem, ez nem Pepita!

Megsimogatta.

Henrik azonnal készen állt a válasszal:

- Igazi vadmacska. A falu alatti nádas szélében fogtuk. Hárman voltak. A többiek elfutottak. Alig bírtuk elkapni ketten. Karmolt, harapott...

- Gyertek beljebb!

Henrik szíve nagyot dobant:

- Ez az! Ráharapott! - A magabiztos emberek bátorságával követte. Vadonc szorosan mögötte kullogott. Romlatlan igazságérzete, sehogy sem bizonyult eléggé erősnek megbirkózni Henrik gátlástalanságával, akinek a szája be nem állt:

- Vadmacska. A falu alatti, bányató melletti nádasban fogtuk, s mennyire nehezen! - bizonygatta újra és újra. Holott valójában az egyik autó motorházáról emelte le a napozó kiscicát. Vadonc régen elfut, ha nem kell a pénz. De kellett. Ezért kissé összehúzta a nyakát, és zavartan hallgatott. Régi, jó tanító nénijüket csapják be. Ez bántotta a legjobban. Hosszú keze lelógott, minduntalan útjába volt, ezért zsebre dugta.

A nyitott előtérben megálltak. A falon kalitka lógott, benne egyetlen papagáj ugrált. Olga néni férje a beszélgetésükre kijött. Kölest szórt be a kalitkába. Úgy tett, mintha egyáltalán nem vette volna észre a gyerekeket. Később is csak azért fordult feléjük, mivel a felesége megszólította:

- Nézd! Macskát hoztak. Szép cica, igaz?

- Vadmacska - vágott a szavába tolaodón Henrik. - A nádasban fogtuk. Tessék megnézni!

- Nem volt elég az egy, amely elpártolt tőled? - neheztelt a férfi, előre megérezve a felesége szándékát. A gyerekekkel továbbra sem törődött, csak félvállról vetett rájuk néhány, sanda pillantást.

- Elveszett - erősködött a felesége. - Ez majdnem teljesen olyan, mint Pepita volt.

A férfi, miután néhány fanyalgó pillantással végigmérte a kis-macskát, a sarokba támasztott műanyag személtapátjához lépett. Bal kezébe vette, jobbajával partvist ragadott.

- Van nektek papagájotok? - fordult váratlanul a fiúkhoz.

Mialatt Vadonc a fejét rázta Henrik buzgón rávágta:

- Van hát. Robinak hívjuk - hazudta szemrebbenés nélkül, a férfi szimpátiájának megnyerése reményében.

- És mit csinál most?

- Nem tudom - habozott, húzta a szót Henrik.

- Dehogynem! Szemetel. - A kalitkához lépett, és söpörgetni kezdte a hulladékot, amelyet a papagáj vert ki a kalitkából.

- Ne adjatok rá! - szólt a fiúkra Olga néni. - Bolondozik veletek.

Henrik, mialatt erőltetetten felröhögött, csak azért nevetett, hogy a férfi kedvében járjon, az felbuzdulva előbbi faviccén, újabbal állt elő.

- Tudjátok, mit csinálnék vele legszívesebben? Amit a viccbeli Jean ura papagájával. - Hangtónusát kissé átszínezte: - Jean, etesd meg a papagájomat! Már megettettem, uram. Mivel? A macskával, uram. - A cicára bökött a partvisa nyelével. - Szerintetek, szereti a papagájt?

Henrikre most egyáltalán nem hatott a férfi erőltetett vidámsága. Komoly hangon kezdte a válaszát:

- Vadmacska. Rovarokat..., madarakat zabál, de... - vált a hangja derűsebbé: - tessék talán melléje zárni, és meglátjuk!

Olga néni hangosan felkacagott. Egészséges, szép fogai, apró rizszemekként villogtak elő a szájából. Ám még el sem ült teljesen nevetésének utolsó akkordja, máris ajánlatot tett a fiúknak:

- Pepitáért háromszázat ígértem. Ez nem ő. Kettőt kaptok érte.

- A tanár néninek... - A végig komoran ácsorgó s néhányszor zavartan lábat váltó Vadonc, majdnem kimondta, hogy akár ingyen is odaadjuk. Talán meg is teszi, ha Henrik hirtelen oldalba nem böki a könyökével, mire ő így folytatta: - Persze, persze.

A férfi máris a zsebébe nyúlt.

- Mit csinál apátok, ha a zsebébe nyúl - bökte a gyerekek felé, erőltetett mosolya közepette.

- Nekem nincs apám. Anyu is meghalt - rekedezett Vadonc hangja.

A levegő megfagyott körülöttük egy pillanatra. A döbrent csendet, Henrik erősen bizonytalan hangja törte meg.

- Előveszi a pénztárcáját, kinyitja... - habozott s a vállát rángatta.

- És bosszankodik, hacsak nem káromkodik.

- Lali! - intette meg Olga néni a férjét, mialatt átvette a macskát Henriktől.

- Jól van, kifizetem, ne félj!

Az egyik százast egészben, a másikat öt darab fém húszasban adta oda Henriknek.

A két gyerek sietve elkészönt és elrohant. Vadonc, mint tolvaj a tett színhelyéről, valósággal kimenekült az ajtón.

Körülbelül a negyedik ház előtt álltak meg, ahol Henrik a sikeres „bolt” ürügyén, nagyképpün Vadoncra kacsintott.

- Sikerült, mi? Melyik kell - nyújtotta feléje a kezét -, a papír vagy az öt fém húszas?

- A papír.

- Nesze! - a markába nyomta - Miért ragaszkodsz a papírpénzhez?

- kíváncsiskodott rögtön ezután, csakúgy félvállról.

- Mert ezt jól össze lehet gyűrni, és elrejtteni. Meg a papír nem csörrög.

- Az öreged elől dugdosod?

Vadonc nem válaszolt, csak a vállát rántotta fel, mintegy jelezve: s ha előle? Mi közöd hozzá!

- Estére visszalopjuk - jegyezte meg ez alatt Henrik, mit sem adva rá.

- Ma este?

- Frissen a legjobb, mert később megszokja a helyét, és visszaszökik. Ha nem tudnád, közel lakunk.

- Aztán?

- Egy vagy két hét múlva, mindegy: megtaláljuk és háromszázért visszaadjuk. Három meg kettő öt. Döfi, nem?

- S ha elkapnak?

- Bemajréztál?

- Nem, csak Olga néni...

- Rá se ránts! - vágott közbe nagyképpün Henrik. - A többit bízd rám!

- Jó, jó, de a macskát meg is kell fogni.
- Már kifundáltam a módját! A garázsban tartja. - Sokat sejtető nagyképűséggel, amely egyébként is jellemező volt rá, Vadoncra pislantott. - Kilestem. Az ablakát állandóan nyitva tartják.
- Kicsi, nem férünk be rajta.
- De a macska kifér.
- Szerintem... piszkos munka. Régebbi tanítónkat becsapni, ráadásul Olga nénit! Nagyon rendes csaj. Igaz, én csak egy évig jártam hozzá. Az első hármát intézetben nyomtam le, te meg a többiek viszont végig az ő osztályában kuksoltatok.
- Jó volt az intézetben? - terelte másra a szót Henrik.
- Vadonc nem válaszolt. Se neki, se másnak nem beszélt az intézet-ről. Pénzét a zsebébe gyömöszölte. Akadt abban minden. Nagyon nehezen nyomkodhatta bele, egészen alulra, hogy még csak véletlenül is, ki ne essen.
- Ha nem kellene ennyire a pénz - jegyezte meg az alatt -, soha, de soha...
- De kell! Neked is, nekem is kell! Olga néni férje jól keres. Mérnök az ürge, s géemkázik. Annyi a pénzük, mint a szemét.
- Még folytatta volna, ha Vadonc közbe nem vág:
- Hány órákor találkozunk?
- Sötétedés után.

* * *

A késő este mély, fekete fátylat vont a környékre. A falusi házakra ülő csendet hirtelen hangos kiáltás törte meg. Benkóék kedvtelésből tartott szamara volt a tettes. Így adta tudtul az éjszaka kezdetét.

Ősz volt. Vénasszonyok nyara. A fák még nem vetették le nyári pompájukat, csak színt váltottak, mint az öregedő ember haja.

Később feljött a hold is.

Előbb Vadonc érkezett meg, de nem sokkal később a társa is mellette termett, s azonnal Vadonc fülébe súgta: Gyerünk!

Olga néniék a modern, emeletes házuk alagsorának, egyik részében garázst képeztek ki. Henrik egyenesen ez elé vezette Vadoncot, s a már említett kis ablakra mutatott.

- Látod? - súgta. - Nyitva van.

- S a rács?

- Rácsosnak rácsos, de a macska kifér a rések között.

- És ha nem ide zárták be, mondjuk...

- Több helyiség van, de ajtó, a fene tudja miért, sehol. Minden boltíves, mint a templomban a falak.

- Másik ablak?

- Bent az udvari kijárat mellett, csakhogy arra szúnyoghálót szereltek.

- Nem értem - suttogta enyhe fejrázása közben Vadonc. - Miért hagyták nyitva, amikor...

- Pepita is ezen az ablakon szökött ki, kószált el - vágott a szavába Henrik.

Nem folytatták. Zörgést hallottak az udvar felől, s némi beszéd-foszlány ütötte meg a fülüket, ráadásul felgyulladt a járda melletti falon lévő villanyégő is.

- Lebuktunk, fussunk! - sziszegte Vadonc.

- Maradj! - tartotta vissza karjánál fogva Henrik. - Árnyékban vagyunk.

- Hátha az autójukért jönnek, s itt is felgyújtják, mert biztosan felgyújtják a villanyt?

- Akkor elfutunk.

Szorosan a garázsajtó mélyedésébe húzódtak. Még a lélegzetüket is visszatartották. Szívük hangosan vert. Izmaik idegesen remegtek. Vadonc tenyere izzadt. A nadrágjába törölte.

Valaki kilépett az ajtón, és a kapu felé közeledett. Olga néni követte.

- Vendégek. A kapuig kíséri - könnyebbült meg Vadonc, kissé eleresztve a hangját.

- Pszt! - fedte meg Henrik, fejének ideges felrántása után.

A két nő rövid ideig beszélgetett a kiskapuban, egészen közel hozzájuk, majd szívélyesen elköszöntek egymástól, viszont alig csukódott be a kapu a férj is megjelent az ajtóban.

- Nézd meg a garázsajtót! Úgy emlékszem nyitva hagytam.

A két fiú önkéntelenül összerezett. Gondolkodás nélkül futásnak erednek, ha egy igen lassan közeledő traktor reflektorfénye meg nem világítja a környéket. Szívük újra a torkukban dobogott. Arcuk elsápadt. A maró félelem gyökeret eresztett a lábukba. Valósággal megmerevedtek. Hátukat hideg borzolta. Fejük elzsibbadt. Riadtan, tanácstalanul lestek egymásra. Hasukat jól behúzták, lábujjhegyre álltak, testük megnyúlt, hogy sokkal szorosabban lapulhassanak a nagy ajtóhoz.

- Régen becsuktam - hangzott a válasz, mire a fiúk valósággal felélegeztek.

- Biztos?

- Mindig megnézem utánad az ajtót, mert te, jól ismerlek, tuti, hogy nyitva hagyod. Az ablakot viszont becsukhatnád, mert Pepita is azon szökött meg. Légy szíves!

- Rendben, egyébként a cigimet is a kocsiban hagytam - lágyult meg a férfi hangja. - Lemegyek érte a garázsba, és becsukom az ablakot is.

Henrik előbbi merevsége még inkább felengedett. Egyetlenegy pillanatig sem késlekedett tovább. Villámgyorsan az ablakhoz ugrott és beszólt:

- Ci-ci-ci! Gyere szépen ide!- Ezután Vadonchoz fordult. - Idecsalom!

Nem folytathatta, mert az közbeszólt:

- Mivel?

Henrik, válasz helyett magabiztosan a zsebébe nyúlt. Spárgát húzott elő, amelynek a végén egy darabka szárazkolbász lógott. Bedugta a vasrács hézagai között, és jó messzire elhajította. Koppanásából ítélve az autó motorházára eshetett. Vadonc akaratlan felszisszent: Vigyázz!

Henrik kissé megrántotta a spárgát, hogy a kolbász lecsússzon a földre.

- Lehet, hogy nem is kell neki a kolbász - suttogetta tovább Vadonc.

- Ennek? Mást sem kapott otthon csak kolbászt. Úgy rászokott, mint rossz tyúk a tojásevésre.

Macsokanyávozás ütötte meg a fülüket.

- Hallod! - bökte meg a lábával Vadoncot, s felvillanyozódottan folytatta: - Ci-ci-ci!

Vele egy időben távoli ajtónyikorgás rebtentette szét a csendet, és derengő fényt fedeztek fel.

A spárga, mint horgászszinórja kapás közben megrándult.

- Ráharapott - hadarta felélénkületen Henrik. - Ci-ci-ci! - A zsinórt fokozatosan húzta, engedte a végét le, maga mellé a földre.

A túlsó oldalról hangokat hallottak.

- Pepita!

- Mondhatja ennek! - suttogta Henrik a magabiztos emberek megelégedettségével, ám azon nyomban el is hallgatott.

- Olga néni! - adott hangot remegőn Vadonc kölcsönös megdöbbenésüknek.

- Mégsem a férje jött le? - mérgelődött Henrik, mialatt gyorsabban húzta fel a spárgát, amely kolbásszal a végén hamarosan az ablak párkányán hevert. A macska nagyon éhes lehetett, mert azonnal felugrott utána. Megmarkolta hátán a bőrt, és a rács résén át kiemelte.

- Fussunk! - szolt ezután Vadoncra.

Közben bent a garázsban villanyt gyújtottak. Fénye egészen az utca közepéig, éppen a fiúk hátára szűrődött, akik hogy minél kevésbé látszanak, meggörnyedve menekültek ki a veszélyes fénycsíkból.

- Nem vett észre bennünket? - adott hangot kérdésével kétségbeesésének Vadonc valamivel odébb.

- Áh! - legyintett Henrik magabiztosan.

- Mit csinálsz a macskával?

- Kalitkába zárom.

- Milyen kalitkába?

- A papagáj kalitkájába.

- Volt egyáltalán papagájod?

- Valamikor.

- Hová lett?

- Megette a macskánk. Nem viccelek, tényleg így történt.

A falusi este nehézkes léptekkel közeledett, ült le a házak tetejére. Az előbbi tűzvörös ég aljának izzó zsarátnoka, szép lassan kialudt, és átadta helyét az esti szürkéségnek. Az utcákon frissen lebbenő szél söpört végig. Port, száraz leveleket, eldobált csokoládés papírokat és nejlonzacskókat repített a magasba, söpörte be az árkokba, a virágos előkertekbe, néhol fel a házak tetejére.

Vadonc letörten ballagott hátra a kertjükbe. Nagyapja részegen tért előbb haza. Mindig így tett, ha a nagyapja részegen állított be, mert az egyébként békés öregember ilyenkor valósággal kicserélődött. Megvadult. Mindenbe belekötött. Most, ha elkéri, mert tuti, hogy elkéri az ellenőrző könyvecskéjét, elolvassa legutóbbi verekedéséért kapott megintését, biztosan elveri.

Az utolsó percben vette észre részeg nagyapját. Az ablakon ugrott ki, menekült el előle.

A kék szemű, szőke fiú komor arcán néma gond ült. Szemében megfejthetetlen érzelm vibrált. Éppúgy lehetett szeretet, mint gyűlölet. Melegség vagy rideg elszánás.

A szalmakazal a szomszédoké volt. Szép, rendezett udvarukat elcsúfítaná, ezért a nagyapja engedélyével ide rakták. A trágyát is hozzájuk hordták át, ahol minden rendezetlen, s a gaz az úr. Nyugdíjas nagyapja rendszeresen munkát vállalt valamelyik helyben gazdálkodónál, ezért se ideje, se ereje nem maradt a rendbetételére.

A szalmakazal aljában mély lyuk tátongott. Ő vájta ki, hogy legyen hová behúzódnia, ha hidegebbre fordulna az idő, vagy esne az eső.

Most messzire elkerülve a szalmakazlat, a közeli lucernaboglyához ballagott. Felmászott a tetejére. Hanyatt feküdt. Mindkét kezét a feje alá rakta, és a csillagos eget kémlelte. Milliányi csillag hunyorgott, ragyogott, mint egyetlen óriási csillagszóró, fénylett, szikrázott felette. A lepattanó szikrák, hulló csillagok képében szánkóztak le a földre. Némelyik annyira közelinek tűnt, hogy kedve lett volna utána kapnia.

- Göncölszekér, Nagymedve, Kismedve, Fiastyúk, Esthajnalcsillag, Sarkcsillag, Tejút - sorolta. Később a Kaszáscsillagot is felismerte, de a többit, hiába törte a fejét, nem.

Minden egyes halott csillaggá változik az égen - hallotta az öregasszonyoktól. - Vajon az ő szülei is csillagok? Ha azok, melyek a sok közül?

Ezentúl csak a páros csillagokat kereste, mert az ő szülei, akiknek egyre fakuló képe mindinkább kihullott emlékezetének nagylyukú rostáján, egészen biztosan egymás mellett ragyognak, ha ott vannak egyáltalán.

Ha élnének, most biztosan nem heverne itt a lucernaboglya tetején. Az anyja szépasszony, az apja erős férfi lenne, aki megvédené. Az osztálytársai, főleg alsós korukban, mindig az apjukkal fenyegették. Ő kihez menjen támaszért? A régimódi nagyapjához, hogy elverje, amiért „hagyta” magát megverni?

Mélyről fakadt sóhaja után, elkanyarodva kissé eddigi szomorú gondolatmenetétől, enyhe mosoly suhant át az arcán.

Kiskora jutott eszébe, amikor sehogyan sem akarta elhinni, hogy a föld gömbölyű. Ha így lenne - érvelt - lepotyognának az egész földet behálózó sínekről a vonatok, és behullannának a nagy semmibe. A tengerek kiloccsannának, csupa, mély gödör maradna a helyükön... A benne élő állatok mind elpusztulnának. De ez történné a folyókkal is. Azóta régen megtanulta s megértette, hogy mi a tömegvonzás, a gravitáció és a föld mágnesessége.

Körülötte mélységes csend honolt. Nagyon sokat aludt itt nyáron, de eddig sohasem tapasztalt ilyen nagy csendet, mert ha más nem, elhullajtott csivitelés, krí-kríkezés, szö-szözés, bagolyhuhogás, de-névér-, kuvikvijjantás váltogatta egymást. Ezek a madarak mostanra mind elköltöztek. A verebek, a feketerigók, a cinkék és a vadgerlék, meg a többi itthon maradtak pedig csendben szundikáltak, ugyanígy a mocsári békák. A szöcskék sem ciripeltek, néma maradt a tücskök hegedűje is. „Macskasírás”, disznóröfögés, tehénbögés sem hallatszott. Még a kutyák sem ugattak...

Visszavonhatatlanul elmúlt a nyár.

Leküzdhethetetlenül bántotta most a rázúduló, a torkot fojtogató sűrű csend szurokfekete mélysége. Nem is maradt sokáig a boglya tetején. Lecsúszott a földre, és szép lassan elindult a falu felé.

Az úton, itt-ott, tüzelő kutyák követték, szagolgatták egymást. A hirtelen rájuk törő s néhány napig tartó vénasszonyok nyara „vadította” meg őket.

A szél elült. A távoli, szép domb fölött, lassú sompolgással mind feljebb és feljebb csúszott a hold is.

Jenei Henrikék háza előtt megállt. Az egyik ablak világított, ugyanis a rolót nem engedték le.

Felállt a kerítés betonperemére, és a kis kertecske felett belesett a konyhába.

Vacsoráztak. Az egész család az asztal körül ült.

Szíve összefacsarodott. Kék szeme bepárásodott. Lélegzete elnehezült. Ő sohasem ült még családi asztalnál, legalábbis nem emlékezett rá: anyu, apu, meg ő. De jó lenne! A nagyapját is odaültetné, mert ő is olyan kivert, mint most ő. Hátha nem inna akkor! Jelenleg a helyi bisztróból hordják az ebédet. Reggeli, vacsora, ami akad: leginkább tej, zsíros kenyér, néha felvágott...

Lám, Henriket kiszolgálják, amíg otthon ő terít, és ő is mossa el az ételhordót. Ők nem tányérból, hanem magából az ételhordóból esznek. Amíg itt a kenyeret előre leszelik és kis, piros műanyag kosárkában az asztalra készítik, csak bele kell nyúlni. Azt is ő szeli le mind a kettőjüknek. Ő takarítja le az ételmaradékot, söpri le tenyerével a morzsákat. Összesöpröget az asztal körül, s ha kedve kerekedik, leporolja a bútorokat...

Egy ideig nézte őket, majd lelépett a kerítésről, és szomorún továbbbindult. Ám alig tett meg egynéhány métert, Henrikék ajtaja váratlanul kinyílt, mire ő önkéntelenül megállt.

Valaki jön. Csak később ismerte meg, hogy Henrik az. Melléje lopakodott, és a vállára csapott. Henrik nem vette észre, ugyanis az árok és a járda közötti részen nőtt sövény mindent beárnyékol. Majdnem felsikoltott.

- Bemajréztál, mi? - röhögött Vadonc a holtta rémült, megbénult fiúra.

- Sőt, majdnem beizéltem. - Mély lélegzetet vett. - Mit keresel erre ennyire későn?

- Csavargok. Te?

- Keresztapáméknak üzen valamit apu. Én vagyok a küldönc.

- Ilyen későn? És, ha már alszanak?

- Állandóan az új televíziójuk előtt ücsörögnek, vagy alszanak, néha éjfélig ott szunyálnak.

- Jó nekik - tört fel akaratlanul Vadonc torkán a kétszónyi sóhaj, - meg neked is. Terített asztal. Együtt az egész család. Kiszolgálás. Nekem olyan sincs, aki kenyeret szelne.

- A szüleid mikor haltak meg? - kérdezte meg, átvéve a társa lekönyvelt hangsúlyát.

- Régen. Lassan már nem is emlékszem rájuk.

- Nagypád, közismerten piás, ami nem jó...

- Nem mindig részeg - védte akaratlan Vadonc. Mert mindig ezt tette más előtt.

Henrik kutatón végigböngészte az arcát.

- Engem nem versz át! Jól tudom, ezért vagy ennyire különös, magadnak való, izgága és verekedős.

- Én, én senkivel sem kezdek ki, viszont, ha belém kötnek, főleg, ha anyámat szidják... Ismersz, nem vagyok majrás. Ha téged meg-raknak, ott a tesód, meg az öreged. Engem ki véd meg? Az öklöm. - Kezét a társa felé rázta. Valamivel halkabban s elszorult torokkal folytatta: - Ha nem tudnád, én..., szóval se apám, se anyám, se rokonom, csak az egy...nagyapám.

- Miért nem jársz napközibe? Én szívesen mennék, ha felvinnének. Tanszobás vagyok. Tudod, milyen jókat focizunk?

- Elegem van az intézetből.

- Ez nem intézet.

Közben tovább mentek. Vadonc jóval odébb válaszolt.

- Mint a birkák, szép sorban vonultok át az iskolából a napközibe, mert ugye a tanszoba is ugyanott van. - A tanárokat utánozta: - Kettesével menjetek! Ne kiabálj! Ne lépj le a járdáról! Ne köpködj! Ne tépd le a leveleket! Sorakozó ebédhez, uzsonnához! Tanulás alatt

nem beszélünk! Csend legyen! Mindig és mindig: ne és ne, meg így vagy úgy!

Elesen megrázta a fejét.

- Untig elegendem van az örökös parancsolgatásokból. Nekem ne ríkácsoljon senki a fülemben!

- Ma miért kaptál beírást? Mi semmit, de semmit nem vettünk észre, csak amikor kiszóltattak.

- Leymeter meggumizott. Fejen talált. Azt hittem Gattyán Zsolt volt. Fülön csíptem, s nyakon csaptam, mire ő beköpött Csépkének.

Mostanában nagyon elharapódzott ez a „gumizás”. A mutató és a hüvelykujjra vékonyka gumit erősítettek. Papírból „golyót” sodortak, begörbítették, s amint csúzliból a követ, a kiszemelt társukra lőtték. Máskor vékony, szigetelt drótból apró darabokat szeltek, behajlítgatták, és azzal lövöldöztek. A tanárok nagyon haragudtak miatta. Nemcsak azért, mivel megzavarták az órát, hanem igen súlyos sérüléseket okozhattak: kilőhették egymás szemét. Amiért is nem egyszerű beírás járt, mint a szívószálból - fúvókából - kifújt mustármagért, hanem igazgatói megrovás, amit itt „pecsétésnek” neveztek.

Henrik rövid gondolkozás után folytatta:

- Robi nem kapott beírást. Ha tudta, hogy ő a tettes, miért nem köpted be?

- Én senkit sem köpök be.

- Robi leszámolással fenyeget.

- Mondtam, nem? Én nem vagyok majrész.

- Robi erősebb, mint te. Zömökebb...

- Elismerem, de nem maradok adósa. Egyszer már elvettem a kedvét. Tízszer meggondolja, mielőtt nekem ront. Megver. Talán így lesz, de mondtam már: nem maradok adósa.

- Csináljunk valami balhét! - terelte Henrik teljesen váratlanul másra a szót, olyasmire, amire Vadonc egyáltalán nem számított.

- Mi...it? - hebegett Vadonc megrökönyödötten. - Késő van, meg az üzenet, amit át kell adnod keresztapádnak...

- Szerintem holnap is megjárja: Nézze meg a városban, hogy van-e hatvanas szeg. Kutyaólat fabrikálunk. Nálunk csak, nem tudom miért, kis szeget kapni, vagy azt a marha nagy százast. - Felélénkületen

vágta hátba Vadoncot. - A kutyaólról jutott eszembe. Lopjunk kiskutyát!

- Kis-ku-tyát?

- Tudod, milyen áruk van ezeknek a kis faj dögöknek?

- Nem - tiltakozott Vadonc keze-lába ösztönösen. - Komoly balhé lehet belőle. Neked sem hiányzik, én pedig, egyenesen rühellem, mert nagyon könnyen visszavisznek az intézetbe, ahová nem megyek.

- Ripityára tört a bringám. Az őseim pedig, most ez egyszer nem gombolkoznak ki. Amit pedig a múltkor kaptunk a macskáért, meg kapunk is majd, nem lesz elég.

- Nekem is jól jönne a pénz.

- Nekem az összetört bringámra, neked mire kell a pénz?

- Csak. - Nem mondta meg, holott régen dédelgetett valamit szíve mélyének meleg fészkecskéjében.

Henrik nem erősködött tovább, megint másra terelte beszélgetésük menetét.

- Jankovicsék tarka macskája elveszett. Gajdóczyék kiscicája ugyanaz. Előbb - igaz, kiskutyáról sóderoltam neked -, ez a rohadt kis dög most jutott eszembe.

- Mindegy. Alaposan megkukkeroltad?

- Napok óta figyelem.

- Gajdóczyéknak nagyon harapós a kutyájuk.

- De a kapujukat sosem zárják be.

- Nem értem. Mit akarsz azzal a nyitott kapuval?

- Én benyitok. A kutya nekem ront. Futásnak eredek. Ő szorosan a nyomomban lohol. Ez alatt te szépen besétálsz a kapun, és becsukod magad után. A kiscicát a nyitott teraszon egy kis kosárban tartják. Kiemeled, és a hónod alá csapod.

- Jó - vágott közbe hévvel Vadonc - elcsalod azt a hatalmas dögöt. Eddig oké! - Rövidke töprengés után folytatta: - De mi lesz, ha szét-tép?

- Tudod, hogy kik laknak a szomszédban? - fordult feléje fontoskodón. - A saját nagybátyámék. Állandóan nyitva tartják a kapujukat. Berohanok...

- Ha mégis zárva lesz?
 - Előbb - vakargatta a fejét igazat adva Vadoncnak -, mindent előkészítünk, és csak utána lépünk rá a harci ösvényre.

- Én, hogyan jövök ki a macskával Gajdóczyéktól?

- Sehogy.

- Azt ne mondd, hogy nevessek rajta!

Henrik még akkor is röhögött, mialatt válaszolt:

- Átmászol a kerítésen a nagybátyámék kertjébe. Alacsony, ócska léckerítés. Mi az neked, akár át is ugorhatod.

Vadoncnak azonnal megtetszett az ötlet, ezért nem teketóriázott sokáig. Beleegyezőn, nevetve hátra vágta Henriket, mire az máris futásnak eredt. Ő szorosan mögötte loholt. Csak a kiszemelt ház előtt álltak meg. Megnézték a kaput, majd a tettek mezejére léptek.

Minden úgy történt, amint megbeszélték, csak a végén akadt gubanc, ugyanis Henrik nagybátyjáéknál is volt kutya, amelyre Vadonc nem számított. Nem értette Henriket, amiért nem szólt róla. Később tudta meg az okát: állandóan megkötve tartották, hátul a nyitott szín előtt. Henriknek eszébe sem jutott, hogy éjjelre - amint most is - szabadon engedik.

Vadonc a kerítés tetején guggolt a macskával, amely a melegítője alatt remegett. Éppen le akart ugrani, amikor Henrik nagybátyjának fekete kutyája - a túlsó oldalról, teljesen váratlanul -, óriási csaholást csapva rátámadt.

Se előre, se hátra! Kétségbeesetten, visszafogott lélegzettel várt.

Ráadásul Gajdóczyék bösz, magyar vizslája, miután Henrik eltűnt előle a nagybátyjáék kapujában, hirtelen megállt, s visszafordult. Az utcai kerítésre ágaskodott: vonyítva, habzó szájjal csaholva segített a társának, az ismerős, a szomszédban tartott, fekete kutyának Vadonc üldözésében. Gyakorlatilag egyik kutya sem jelentett abban a pillanatban igazi életveszélyt Vadonc számára. Biztonságban guggolt a kerítés tetején, viszont az igen feldühödött kutyák, éles, vad csaholásokkal felverték az egész környéket.

Előbb Gajdóczyéknál, utána Henrik nagybácsijáéknál gyulladt ki az udvari villany, amely teljesen megvilágította a környéket.

- Tolvaj! - rikoltotta egy ismerős hang, Henrik nagybátyjáék felől.

Vadonc, pillanatnyi gondolkozás nélkül visszaugrott Gajdóczyék kertjébe, bele az ottmaradt paradicsomszáraz közé, és a közeli lugasba menekült.

Gajdóczyéktól ketten is kijöttek.

- Tolvaj! - kiabált át nekik, megismételve előbbi szavait Henrik nagybátyja. - A kerítésünkről ugrott le. A lugasotokba menekült.

- Menj be az elemlámpáért! - szólt az öregebb férfi a fiatalabbikra. Vadonc jól ismerte: az öreg fia, aki ezen a nyáron szerelt le a katonaságtól.

Most vagy soha! - futott át a menekülés utolsó eshetőségének halvány reménye az ijedt fiú agyán, s már ugrott is. Ki a lugasból, irány a vakvilág!

A férfi azonnal utána eredt, ám Vadonc frissebbnek bizonyult nála. Méterekkel megelőzte. A kiskapuhoz futott, kinyitotta, kirohant a járdára, ahonnét, nagy riadalmára, a megvadult kutya és a bőszen gazdája üldözte tovább. Hamar felismerte, hogy csak a kutya jelent valódi veszélyt, a férfit könnyen lerázza. Nem tévedett, mert az tényleg hamar lemaradt. Nem így a kutyája, amely rövid üldözés után máris beérve, bele-belekapott a kopott nadrágja szárába. Kis híján letépte.

Villámgyorsan váltott az agya, csillant fel frissen a félelemtől remegő fiúban a menekülés utolsó halovány szikrája.

Kopott melegítője alá nyúlt, hogy kihúzza a kismacskát. Nem ment könnyen, mivel a halálra rémült cica minden egyes körmét az igen kopott melegítőjébe vájta, azért valósággal le kellett tépnie róla.

A csaholó, a támadó kutya elé dobta. A kismacska virnyákkolt, fújt, és igen éles körmeivel védekezően a megtorpant kutya orra felé csapkodott, mart és mart belé... És a hatalmas magyar vizsla, ettől a pillanattól kezdve, már csak a macskával törődött. Egyébként is már messze járt megszokott „vadászterületétől”, ezért egyre inkább elbizonytalanodott. Ráadásul több kóbor kutya is megjelent a helyszínen, ám nem Vadoncra, hanem az őt eddig üldöző, hatalmas kutyára támadtak. Iszonyatos csaholással riasztgatták: vissza, vissza!

A kiscica a legközelebbi fára menekült, mire a magyar vizsla, Vadonc óriási szerencséjére, dolgavégezetlen megfordult, és behúzott farokkal visszafelé oldalgott.

Az őt üldöző, de igen lemaradt férfi visszafutott, s a kerékpárjára pattant. Hiába, mert Vadonc addigra egérutat nyerve, beérhetetlenül messze járt.

Egészen hazáig futott. A nagyapja horkolt. Gyorsan ledobálta magáról a ruháját, és belebújt az ágyába.

Szája szélét összeszorította. Fogait az átéltek miatt, kínjában meg-megcsikorgatta. Fehér arca eltorzult. A sírás fojtogatta. Legszívesebben felordított volna elkeseredésében: neki nem csokira, nyalókára, limóra vagy az összetört bringájának megjavítására - egyébként nincs is biciklije - kell a pénz, mint Henriknek, meg a többieknek! Egy s ugyanazon kopott melegítőben járt, farmerre, más cuccra gondolni sem mert.

Óriási botrány kerekedett volna belőle, ha elkapják. De vajon nem ismerték-e fel? Mint annyiszor, most is megfogadta: lesz, ami lesz, nem tesz többé ilyet. Csak még ez egyszer megússza! Kell a pénz. Nagyon kellene a pénz, de nem ilyen áron szerzi meg!

De megszerzi!

4.

Leymeter Robit napról napra jobban bántotta, hogy az osztály, ha nem is mindenki, elpártolt tőle. Eddig ő volt a fény, a hangadó. Most, mint az ablaküvegen átnéztek rajta. Nemcsak elpártoltak tőle, már a cigarettáját sem fogadták el legutóbb, amit sehogyan sem emészthetett meg. Bosszúra készült Vadonc ellen, akinek a türhetetlen mellőzését köszönhette.

Sokat törte a fejét, de akármennyire csavargatta is az esze kerekét, egyetlen ép ötlet sem kerekedett ki belőle.

Végül egy kapóra jött alkalom segítette ki hosszabb ötletszegénységéből.

Boros Zotyó - az egyik iker -, két doboz kefirrt csórt el, vett le a tálcáról a napköziben. Egyiket Vadoncnak adta, a másikat visszadugta a táskájába. Mindezt Robi szeme láttára.

Robi a homlokára csapott, és előre nevetett az elkövetkező, ravasz bosszúján, amely így vagy úgy Vadonc hátán csattan majd.

A következő szünetben belopódzott a teljesen üres osztályba. A hetesek a szemetesvödröt vitték kiüríteni hátra a szeméttárolóba. Kilopta Vadonc „szatyójából” a kefirt, és a tanári asztal előtti székre helyezte...

A következő óra biológia volt. Vali néni tanította. Az osztály vigyázállásban várt. Egyik hetes kint a tanári asztal előtt, a tanulók a padok mellett. A régi, kopott padló valósággal rengett a testes tanárnő súlya alatt, miközben a tanári asztalhoz vonult. Naplóját lezseren az asztalra dobta, majd az osztályhoz fordult:

- Jó napot kívánok! - azzal se választ, se a hetes jelentését nem várva meg, szokása szerint a székébe vetette magát. Máskor se igen nézte meg a székét, most egy pillantást sem vetett rá, amit Robi természetesen belekalkulált sötét tervébe.

Platty! A doboz nagyot pukkanva széthasadt, a kefir százfelé fröccsent.

Elsőként Bogyai Kati visított fel, utána a többiek.

Vali néni hatalmas termetéhez mérten, igen fürgén ugrott fel. Fenekén hatalmas, fehér trutymó és a szétlapított, rátapadó kefires doboz maradéka éktelenkedett. A szék és körülötte a padló, minden telis-tele fröcskölődött apró kefirpöttyökkel. Nagyon mókásan nézett ki. Az osztály fetrengett a nevetéstől. Vali néni ijedtében, egyik kezével hátra nyúlt, és „lesöpörte” a ráragadt, szétpukkadt, kefires doboz maradványait. A másikkal papír zsebkendőt húzott elő a zsebéből.

Azonnal megértette, hogy mi történt, mégis, mintha nem hinne a szemének, ijedten lesett a székre és a földre hullott összelapított doboz maradványaira.

Előbb az ujjait törölte le, ezután széthajtogatta a papír zsebkendőt, oldalra húzta a szoknyáját, mélyen hátrahajolt, és amennyire elérte, letisztogatta a rátapadt kefirt.

- Ki volt az? - kérdezte meg eközben fakón.

Az előbb még teleszájál hahotázó gyerekhad, most néma megdöbbenéssel bámulta a haragtól teljesen elfehéredett tanárnőt.

Miután nem érkezett válasz, Vali néni ismét megkérdezte:

- Ki tette ezt? - szavaiban a visszafojtott düh, és a kimondatlan szemrehányás összekeveredett a mély megalázottságával. Majdnem elsírta magát.

- Én nem..., én nem! - tiltakoztak kórusban.

- Nem azt kérdeztem - csattogott Vali néni hangja -, hogy ki nem: ki a tettes? A nevét akarom hallani! Ha volt bátorsága ekkora aljas-ságra, legyen bátorsága, és tegye fel a kezét!

- Én is azt mondom, aki balhét csinált, vigye is el! - kiáltott közbe Leymeter Robi.

Nagyon váratlanul érte a gyerekeket Robi közbeszólása, valóság-gal rámeredtek. Vali néni előbbi, zord arca kissé kisimult, szemmel láthatón jól esett neki. Ezért-e, másért-e, azonnal belátta, hogy ezzel a szabványos módszerrel semmire sem megy. Taktikáját megváltoz-tatva, puhatolózni kezdett:

- Mit kaptatok tízóraitokra a napköziben?

- Kefirt - felelték többen s egyszerre.

- Ki hozott kefirt az iskolába?

Senki sem jelentkezett. Az osztályban szinte vágni lehetett a csen-det.

- Boros Zotyó - hasította szét a csendet Valkó Mari hangja. - Lop-ta. Láttam, amikor a táskájába dugta a folyosón.

Vali néni Zotyó szomszédjára mutatott:

- Nézd meg a táskáját Zorkóczy Béla!

Zotyó megelőzte. A táskájába nyúlt, és kiemelte a kefirt.

- Itt van! Zabáld meg! - nyújtotta mérgesen a beárulója felé, s ezt is hozzátette: - Hülye!

- Te vagy a hülye! - szájalt Mari. - S a másik, mert kettőt vettél le a tálcáról! - árulkodott, most már csak azért is sértődötten a lány.

- A másik, az ellopott kefir hol van? - vont a felelősségre Zotyót Vali néni.

Zotyó hallgatott. Vali néni ingerülten rákiáltott:

- Hol van a másik kefir?

Az előbb összeszorította a szája szélét, egy nagyot nyelt, majd ma-ga elé rebegte:

- Vadoncnak adtam.

- Nos, Labanc Józsi?

Vadonc, mintha előre megérezte volna a reá leselkedő veszélyt, riadtan kapott a táskájához, amely valójában nem táska volt, kiszuperált katona gázálc-tartó, kopott vászontasak: „szatyó”, amint ő és a társai nevezték. A nagyapja kapta valakitől. Alig túrt bele, máris elszorult a torka. Letaglózottan lesett Vali nénire, aki továbbra is az asztal mellett állt. Nem mozdult, nehogy megint multság tárgya legyen, fehér folttal a hátulján.

- Ellopták - rebegte alig hallhatón, elgyötörten.

- Szóval te voltál!

- Nem - tiltakozott Vadonc ösztönösen.

- Azt is mondhatnám, hogy megettem. De nem ettem meg. Beletettem a szatyómba, és... - a maró szégyen, mert, hogyan bizonyítsa be ezek után ártatlanságát, és az igazságtalanság csúfos egyvelege, ugyanis Vali néni egyöntetűen őt gyanúsítja, torkába fojtotta a folytatást. Csak állt és hápogott, mint a néma kacsa.

Vali néni az ajtó felé oldalgott, lehetőleg eltakarva a foltot, amelyet a gyerekek nyakukat kinyújtva, árgus szemekkel kémleltek.

- Gyere velem! Felmegyünk az igazgatóhoz! - szólt eközben Vadoncra.

- Az ellenőrző könyvecskédet is hozd magaddal!

Vadonc mozdulatainak dühös kitörésével, kezének ökölbe szorításával, testének padra vetésével, indulatos kézlegyintésével, ajkainak dacos összeszorításával tiltakozott, mialatt remegőn előkotorászta az ellenőrző könyvecskéjét. Megkísérelte visszatartani remegését, mint minden egyes porcikájának vad tiltakozását az igazságtalan vád ellen, ám egy cseppet sem sikerült. Ellenőrzőjét a markába gyúrte. Félt, hogy felordít vagy, ami még ennél is rosszabb, elbőgi magát. De tartotta magát keményen.

- Masnit kötnek az orrodra, be...e! - gúnyolta Leymeter Robi. Két hüvelykujja körmeit kárörvendőn összeverte, arcán gunyoros vigyor ült.

- Dehogya! - tromfolta le Ozsvát Viktor. - Pemzlit kötnek a hajából, s kimázzolják vele a fenekét.

Mivel ő esett közelebb, Vadonc szembeköpte.

Vali néni az ajtóból visszafordult, mert többen, főleg a lányok közül hangosan felvihogtak.

- Csend legyen! - Ezután Vadonchoz fordult: - Ezt a köpködést is elmondom fent!

Vadonc színlelt egykedvűséggel rántotta fel a vállát: felőlem!

- A rendért a hetesek felelnek - hangzott Vali néni újabb utasítása.
- Robi, segíts nekik!

Vali nénit Vadonc kétlépésnyire követte végig a folyosón, fel az emeletre.

- Már megint Labanc Józsi! - bökött az igazgató gúnyosan az ajtóban ácsorgó, letört fiúra, holott Vali néni ekkor még egy szót sem szólt. A szekrényében keresett valamit. Becsukta, és az asztallapjának dőlt.

Vali néni röviden elmondta neki a történeteket. Még be sem fejezte, Vadonc máris tiltakozott.

- Nem én voltam a tettes!

- És a fagylaltos bácsi, akit tegnap alaposan kigúnyoltál? Előbb ment el. Nagyon panaszkodott rád.

Ezt a bizonyos fagylaltos bácsit - a helyi cukrászt -, valójában Tóni bácsinak hívták. A kifejezetten zord férfit a gyerekek egyáltalán nem szerették: Mi kéne, ha vóna? - mindig ezzel a cseppet sem udvarias szavakkal fogadta a gyerekeket a Főtéren álló, kis fabódéjában berendezett cukrászüzletében. Humornak szánta, ütésnek sikerült. Talán, éppen ezért „hergelték”- amint az ilyen-olyan csínytevésüket egymás között nevezték - újra meg újra... Vadonc szépen bebállagott, s miután elhangzott: mi kéne, ha vóna „felszólítás”, imígyen válaszolt: - Két gombóc fokhagyma fagylaltot kérek.

- Hej a...! - felkiáltással toporogni kezdett, de mire kikószálódott a pultja mögül, Vadonc régen kint járt az utcán.

- Pénzért... gúnyoltam - hebegett Labanc Józsi, némi fejtörés után.

- Pén-zért? - hökkent meg az igazgatója, mialatt alaposan végigböngészte szemeivel a fiút.

- Nagyon kell a pénz. A többiek összedobálták. Én, miután Tóni bácsi kizavart, szépen felmarkoltam a lóvét. Tóni bácsira valamenyny gyerekek haragszik a faluban, csakhogy ők félnek a szüleiktől. Be-

köpi őket, azok meg alaposan megcibálják a hajukat miatta. Nekem senkim, mert nagypapa... - Nem folytatta. Lehajtotta a fejét, és elhallgatott.

- Minek kell neked a pénz? - faggatta az igazgató, más mindent elengedve a fülei mellett.

- Csak - dacolt tovább Vadonc.

- A kefert is pénzért raktad a tanárnő székére?

Az igazgató merőn az igen szőke fiúra szegezte a tekintetét, olyként tűnt, már-már felemeli a kezét és nyakon csapja, ám az arca váratlanul színt váltott. Előbbi igen kemény vonásai meglágyultak. Nézése melegebbé vált. Egész magatartásán meglátszott, hogy megésett a szíve az előtte összetörten ácsorgó, remegő, sűrűn lábat váltó, sovány, kék szemű, sápadt, gondoskodó kezek hiányát tükröző, nyűtt melegítőben ácsorgó fiún.

Vadonc, mintha megérzett volna valamit, a gyerekes csínyek iránt elnéző, ha nem is megbocsátó, szelíd szigorból, amely az igazgatóját jellemezte, őszinte védekezésbe csapott át.

- Nem én tettem. Valaki kilopta a szatyómból! - Szavai annyira meggyőzőn hangoztak, hogy Vali néni arca, akaratlanul elbizonytalanodott. Felváltva leste az igazgatót és a fiút.

Az igazgató elkérte Vadonctól az ellenőrző könyvecskéjét. Az asztalához ült, és belelapozott. Először a jegyeit nézte meg.

- Csupa kettes, néhol hármas, de egyesek is akadnak itt bőven - jegyezte meg eközben, majd tovább lapozott. - Majdnem betelt, annyi a beírás, és hol van még az év vége? Tanári, osztályfőnöki, de akad itt pecsét is!

Felnézett, és folytatta:

- Tudod, mi lesz ennek a vége? Visszakerülsz az intézetbe!

- Ne, csak oda ne! - tiltakozott őszinte riadalommal Vadonc.

Az igazgató becsukta az ellenőrző könyvecskét, és Vadonc elé tolta.

- Most nem írok be semmit! Persze nem marad ez a disznóság bűntetlen. Mert nem úszod meg szárazon, elhiheted!

A tanárnőhöz fordult:

- Mondja el az osztályfőnökének! Írja be a naplóba, és jegyezze fel a személyiséglapjára! A többit később, miután megbeszéltem a

gyámhatósággal! - Gyengéden átkarolta a vállát, s maga elé tolta. - Menjen ki a mosdóba, és törölje le a szoknyáját. Mi ez alatt lemegyünk az osztályba.

Miután a tanárnő kiment, az igazgató a szőke hajú, a kék szemű, megszeppent fiúra bökött a szemével.

- Nem szégyelled magad? Megszégyeníteni a saját tanárnődet? Ennyire, nyilvánosan megalázní, lejáratni, nevetségessé tenni az egész osztály előtt?

- Nem én voltam. - Majdnem elsírta magát.

- Tiszteld a nevelőidet! Ugye ismerősen hangzik? Hányszor, de hányszor hallottad!

- Nem én tettem - rebegte erősen letörtén, már-már összeomlón. Nagyon bántotta, hogy nem hisznek neki. Kezdeti bánata mély elkeseredésbe csapott át. Torka kiszáradt s elszorult. Szíve összefacsarodott. Megrázkódott, majd hirtelen felzokogott.

A szekrény oldalának dőlt, és sírt, csak sírt.

- Mindent rám kennek - motyogta a sírásától el-elfulladás. - Mert engem senki sem véd meg. Se apám, se anyám, aki mellém állna. - Váratlanul szembefordult az őt őszintén bámuló igazgatójával. Arca összemaszatolódtott, feldúlt volt, és tovább szipogott. - Csináljon, amit akar, de nincs igaza! Nem én tettem oda a kefert. Valaki kilopta a szatyómból, és dafke...! Intézetbe meg nem megyek!

Az igazgató akaratlan megsimogatta. Annyira őszintének tűnt az összetört, nyurga fiú zokogása, nyers elkeseredése, hogy ezentúl hitt neki és sajnálta. Több mint harminc éve tanított, ezért jól ismerte a gyerekeket. Kifinomult, sokat tapasztalt pedagógiaérzéke csálhatatlanul megsúgta neki, hogy nem ez a fiú a tettes. De ki?

Vadonc tovább beszélt. Előbbi bús, kétségbeesett, szrepegós hangja könnyörgéssé változott.

- Nagyapám jó ember. Mindent előteremt nekem. Ha iszik is néha, szeret. Ott mindenki idegen lenne s rideg. Ne vitessen vissza az intézetbe!

Az igazgató sokáig nézte, törte a fejét, mire végre rábólintott.

- Rendben van. Egyelőre még nem jelentem a gyámhatóságnak. Azt is elhiszem, hogy nem te raktad oda. Viszont minden, de minden

jel terád vall. - Rövidke gondolkozás után folytatta: - Lemegyünk az osztályba! Te mindenki előtt bocsánatot kérsz Vali nénitől. Utána vizet hozol, rongyot ragadsz, és katonásan felmosod a padlót! Mindent letörülgetsz...

- Nem én tettem - vágott a szavába -, de ha csak ezen múlik, megteszem. - Könnyes szemekkel lesett fel az igazgatóra. - Ugye nem vitet vissza az intézetbe?

- Megmondtam, nem? Gyerünk!

Vali néni már az osztályban várta őket. Alig léptek be, az igazgató azonnal az őt köszöntő, a tiszteletére felálló gyerekekhez fordult:

- Nagyon, de nagyon szégyellem magam, gyerekek! Helyettetek, és Labanc Józsi is szégyelli, holott nem ő a tettes. Nem is maga, a ti nevetekben, a köztetek megbúvó, alattomos tettes helyett kér bocsánatot Vali nénitől, és takarítja fel helyette a padlót. Ha esetleg megszólalna az igazi tettes lelkiismerete, az irodámban várom! Bármelyik szünetben feljöhet!

Azzal külön elköszönt a tanárnőtől, a gyerekektől és kiment.

Vadonc azonnal a tanárnője elé állt. Vali néni azonban nem engedte szóhoz jutni, rászólt:

- Menj a helyedre!

- Fel kell mosnom a padlót.

- Mosd!

Azzal, mintha mi sem történt volna, folytatta az órát. Csak a kedve vált letörtebbé, ami átragadt az osztályra is. Egyébként is, a gyerekek most nem a magyarázatára, a körülötte buzgón dolgozó Vadoncra voltak kíváncsiak.

Aznap más valami is történt. Valaki Boros Zotyó táskájába rúgott, amely következtében a benne lévő kefires doboz kipukkadt. A kiömlő kefir valamennyi könyvét, füzetét s mindenét összekente. Zotyó a többiek vihogó gyűrűjében rámolta ki, törölgette, nyalogatta le az ujjairól s a „felszereléseiről” a kefirt. A papír zsebkendőt a társai adták kölcsön.

Vadonc a helyén ült, és a fejét törte. Félt, hogy ezt is rákenik. Bosszúból tette, mondhatják. Szerencséjére nem maradt ideje a további magába roskadására, mert valaki felkiáltott:

- Leymeter Robi volt. Láttam.

- Rám kened? - ordított fel Robi. Meg is verte volna, ha Zotyó és a társai: no-no-no! - csitításuk közepette közbe nem lépnek.

A rosszindulat és a gonoszság pókhálóját szövögette valaki az osztályban. A hiúságában megsértett Robi a mérges pók, vélte Vadonc. Nem tudta, csak érezte, hogy tényleg ő tette a kefirt a tanárnő székére. Tovább törte a fejét. Eközben az is eszébe jutott, hogy csak Robi látta, amikor átvette Zotyótól az egyik kefires dobozt, és a szatyójába süllyesztette, amely még inkább megerősítette előbbi feltételezését.

Nem szólt róla a többieknek. Elraktározta az eszében, ahol Robi ellen irányuló bosszújának sok-sok éles kövecskéje hevert.

Nem támadt rá, mert neki jónak kell lennie. Olyan egyszerű ez, mint a csillagos ég kárpitja, s a vadon nyíló sokszínű mezei virág. Egyszerű, mégis nagyon, de nagyon nehéz. Talán nem is állja meg, ha nem fél annyira az intézettől.

A többiek közé vegyült, és erőltetetten mosolygott. Zotyó pufók arca, mert közben kikanalazta ujjával a maradékot is a megsérült dobozból, csupa kefir volt. Elképesztően muris látványt nyújtott: ő és az összes összekent füzetei, könyvei, minden!

És az a sok szétdobált papír zsebkendő, amely körülötte hevert!

5.

A vénasszonyok nyara hirtelen véget ért. Sokkal tovább tartott, mint máskor. Az elmúlt években halottak napja előtt az összes virág lefagyott. Most - legalábbis eddig - ugyanúgy pompáznak a kertekben, meg a „kinyitott” fóliák alatt, mint máskor.

Az elmúlt éjjel, biztonságként valamennyit letakargatták.

A szántások fölött ökörnál úszott. Az utak szélén álló fák maradék leveleit hűvös szél borzolta.

A kertek gyümölcsfái alatt bokáig ért az elszáradt levél, amelyek eredetileg nem a hidegtől, a tartós száraz forróságtól hullottak le.

Az avarban razziát rendeztek a feketerigók. Hátha fülön csípnének egy-egy megtévedt kukacot, vagy a föld színére merészkedő gilisz-

tát. Nem jó napjuk lehetett, mert korán reggel elkezdtek, dél is elmúlt már, s ők még mindig az avart túrták, kutatták.

Az összes paradicsomot és a zöldpaprikát leszedték. Jelenleg a zöltséget ásták: sárgarépát, gyökért..., itt-ott megkezdődött a szőlők téli fedése is.

Jenei Henrik, „Guma” - ahogyan sokan nevezték - és Vadonc, Barinkáék háza felé igyekezett. A kismacskát vitték vissza, eközben azon vitáztak, hogy hány forintért adják vissza.

- Háromszázon alul semmiként ne adjuk oda! - erősködött Vadonc másodszor is.

- És ha nem adnak érte annyit? Megesszük, mint az indonézek?

- Honnét tudod, hogy ők megeszik a macskát?

- A televízióban láttam. Olyképpen árulják a piacon, mint nálunk a..., teszem azt a kacsákat. Meghizlalják...

- Ami azt illeti, ez a macska is elég kövér - nevetett közbe Vadonc, arra célozva, hogy Henriknek mennyi gondjába, fáradtságába került, hogy nap s mint nap jóllakassa.

- Tudod, hogy mennyi húst megzabált? Nem győztem lopkodni. Még néhány nap és lebukok.

- A szüleid nem tudtak a macskáról?

- Nem. A hátsó padláson tartottam, a disznóólak fölött. Nem nyávogott, mert degeszre zabálta magát. Te, hogy mennyire szereti a marhahúst! A tejet vedeli. Tehát kétszázon alul nem adjuk.

- Előbb még te is, mint én, háromszáz forint mellett kardoskodtál. Miért változtattad meg?

- Utolsó árként, noha igazad van, mert tudod, milyen nagy divat manapság errefelé a macska? - Kuncogva folytatta. - Pláne, ha vadmacska, mint ez is! Vannak, akik a szörméjéért tenyésztik.

- S, ha mégsem kellene nekik, tudsz rá másik vevőt?

- Egyelőre nem, de könnyen találunk.

- Állítólag Cuni néni - a takarítónő, nem ismerem, a napközisektől hallottam -, ma is kínált nekik macskát. Fehéret...

- Tudok róla - nevetett közbe Henrik. - Nem fehéret, tarkabarka korcsot. Ez egyszínű, ráadásul vadmacska. Érted? Vad, mint öregapád.

- Néha tényleg vad - kottyantotta el magát Vadonc, ezért gyorsan tompított valamicskét szavainak előbbi élén. - Ettől függetlenül jó fej az öregem. Ha hallanád milyen kasa katonatörténeteket mesél! Huszár volt...

Nem folytathatta, mert közben Barinkaiék háza elé értek, ahol Henrik hirtelen megállt.

- Dumálás az én reszortom. Te csak hápogj, mint a, mint a..., szóval: pofa be!

- Ne húzzuk az időt, mert én ma még ki szeretnék menni a temetőbe is.

- A szüleid sírjához?

- Ma rendbe szedem, holnap feldíszítem, holnapután este, pedig gyertyát gyújtunk nagyapámmal.

- Nekem valamennyi rokonom a másik faluban van eltemetve. Kocsival ugrunk át, holnap-e vagy máskor, nem tudom.

Vadonc sóhajtott. Arca elkomorult. Szomorúan bámult egy távoli láthatatlan pontot.

A kaput nyitva találták. Henrik ment elől, Vadonc szorosan követte. Olga néni nem tartózkodott otthon. A férje jött ki, morcosan, amit egyáltalán nem véltek valami jó előjelnek.

- A macskát hoztuk vissza - rebegte Henrik kissé megszeppenve.

- Megtaláltuk - buzgólkodott Vadonc, holott Henrik forgatókönyve szerint neki most hallgatnia kellene.

- A garázsunkba, mi? - förmedt rájuk a férfi.

- Hazajött - találta fel magát Henrik buzgón, ám a férfi szúrós pillantása s az a hang, amellyel rájuk förmedt, azonnal elbizonytalanította.

- Nem vadmacska ez, és nem is a nádasban találtátok.

- Vad ez, nagyon is vad. És tényleg a nádasban fogtuk be. Csak előbb hazavittük és megetettük. A macska pedig mindig visszajár oda, ahol enni kapott. Nem messzire lakunk, könnyen visszatalált - magyarázta élénk gesztikulálása közben Henrik.

- Nem szégyellitek magatokat! - rivallt rájuk Olga néni férje. - Többen látták, amikor kiloptátok a garázsunk ablakán.

- Mi-i? Soha!

- Madzag végén kolbász lógott - gúnyolódott a férfi - Bedobtátok, és szépen magatokhoz csaltátok...

A két fiúban még a vér is meghűlt. Szinte egyszerre döbbentek rá: nagy riadalmukban a spárgát, végén a kolbással, részben az ablakban felejtették. Nem is erőszakoskodtak tovább. Igaz, idejük sem maradt rá, mert az amúgy is zord férfi rájuk ordított.

- Húzzátok el a csíkot, mert szétrúgom a...!

Henrik és Vadonc nem várta meg a folytatást. Megfordultak és futásnak eredtek.

Kint, jóval odébb álltak meg.

- Olga néni nem szólt. Vajon, miért nem olvasta a te vagy az én fejemre? - töprengett hangosan Vadonc. Az egyébként is komor arca elborult.

- Találkoztál vele? Mert én hetek óta színét sem láttam a suliban.

- Kétszer is. - Rövid fejtörés után folytatta: - Igaz, nagyon furcsán lesett rám.

- Vette a lapot. Nem úgy, mint ez a bunkó férje. Olga néni tanítónő, ismeri a diákcsernyeket.

- Szerintem, ez több mint diákcserny, Guma.

Henrik most kivételesen nem figyelt rá. A távolba lesve, elgondolkodón folytatta:

- Nem értem, hogy egy ennyire szép, fiatal csaj, hogyan élhet egy vaddisznóval?

- Ha nem pucolunk el, megrak.

- Még ma beverem az ablakát!

- Nélkülem, csak nélkülem, te egyedül, Guma! - vágta rá Vadonc. - Hogy még egy pecsétest kapjak? Azt nem! - Rövidke szünet után tette hozzá: - Tudod, milyen rendes fej az igazgatónk?

- Ne a fő börtönőrrel csevegj most! Arról, hogy mi legyen ezzel a kis döggel?

- Engedjük világgá, vagy dobjam egy kutya elé, mint valamelyik éjjel én.

- Marha nagy voltál - nyerített fel Henrik. - Majd betojtam kínomban a túloldalon.

- Erről már csevegtünk. Most ez a macska van soron.

- Rendicsek - vágta rá Henrik. - Engedjük világgá, bár előbb még, velem együtt, jó üzletet szimatoltál.

- Már a múltkor megfogadtam: soha többé balhé! Ezt se, ha nincs fogságunkban ez a kis cafat. Másként szerzek pénzt. Te is beszálhatsz a buliba, ha akarsz!

- Tegnap lett kész a bringám.

- Pénz?

- Apa adta.

- Csak kigombolkozott az öreged? Jó neked.

- Szóval elengedjük? - kérdezett közbe Henrik, miközben előhúzta kabátja alól a kiscicát.

- Megegyeztünk, nem? - Rövid fejtörés után ezt is hozzátette: - Bár, tudod milyen a macska? Elengedjük, ő pedig szépen utánunk sompolyog.

Henrik szemei kajánul villogni kezdtek.

- Én ismerek egy biztos módszert. Ne félj, végleg elfelejt bennünket!

- Mit teszel vele?

Henrik hirtelen megállt. Mellettük szeméttároló konténer állt. Mindegyik utcába elhelyeztek ilyeneket. Az elmúlt napokban rakták ki. Ha megtelik, egyszerűen teherautóra emelik majd, és a szeméttelpre viszik kiüríteni.

- Fogd meg a macskát! - szólt a társára.

Vadonc átvette tőle a megriadt állatot. Ő a szeméttárolóhoz lépett. Mélyen behajolt, és néhány üres konzerves dobozt kotort ki a szemétből. Zsebéből spárgát szedett elő. Szép sorjában rákötözte az imént kihalszott dobozokat, majd a spárga végét a kiscica farkára erősítette. Miután végzett visszavette, és egyszerre: a kismacskát meg a dobozokat messzire ellökte magától. A dobozok összeverődtek, zörögtek. A kiscica megriadt, veszett menekülésbe kezdett. A dobozok iszonyatos csörgéssel gurultak utána. Henrik sűrűn verdesve a térdét, tele szájjal hahotázott. Az egyébként mindig komor Vadonc követte egy ideig, majd, mintha elszégyellte volna magát, hirtelen megfordult, és futásnak eredt.

- Hová kajtatsz? - kiáltotta utána megütközve Henrik.

- Haza kiskapáért, utána fel a temetőbe.

A macska jobbra, ő balra futott. Azt a kóbor kutyák üldözték - mert mindig akadt belőlük néhány az utcákon -, őt a legyűrhetetlen szégyene. Mert Vadonc, igenis szégyellte most magát Henrik helyett is...

A temető halottak napja előtti pompájában úszott. Úgy sorjáztak a szépen feldíszített sírok, mint lakodalmas sátorban az alaposan ki-dekorált asztalok - vélte Labanc Józsi. Virág hátán virág! Rengeteg művirág-koszorú, csokor hevert a szép síremlékek tövében. Mert ahány sír, annyi síremlék! Hatalmas, nagy többségében fekete márványtömbök, de akadt szép számmal szobor is, mert az utóbbi években itt a szoborállítás is divatba jött. Valósággal versengtek egymással az emberek a szebbnél szebb emlékművek és szobrok állításáért!

Csak az ő szüleinek sírja maradt régi. Sehol sem akadt már ilyen csupasz sírhant ezen a részen. Alacsony, széles sírdomb, és két egyszerű, korhadó fakereszt. Nagyon szembetűnő a többiekhez képest.

Vadonc, amint látta az öregasszonyoktól s másoktól, keresztet vett, megcsókolta a fejfákat, majd bal kezét az egyikre, jobbát a másikra helyezte. Gondolatai mélyen lehatoltak a két sírba: testet öltöttek, s ledöntve a fizikailag természetesen áthághatatlan határokat, képzeletében megelevenedve álltak előtte a szülei. Ő egymás után átölelte őket, és mint ezelőtt talán soha, most nagyon boldognak érezte magát.

Hosszú idő telt el így, amely után mély sóhaj szakadt fel a kebléből az elébe terülő, szerinte elképesztő látvány miatt. Mindenkinek szép emlékművet állítanak. Csak az ő szülei nem érdemelnek ilyet? Miért?

A szőke hajú, a kék szemű, sovány testalkatú, kopott melegítőt viselő fiú a sírhantra ült, s a fejét törte: hogyan, honnét szerezhetne pénzt sírkőre? Régen elhatározta, hogy pénzt gyűjt rá. Abba a szégyenteljes macskalopásba is azért ment bele, de így is alig ezer s valamennyi forintja van, holott a húsvéti locsolópénzét is félrerakta! Pedig ennek a sírkőnek még ebben a tanévben el kell készülnie! Így vagy úgy, megszerzi rá a pénzt! Nem márványból, amint a többiek

körülötte, egyszerű betonkeretből és egy szolid betontömbből állna. Ezen az utóbbin egy kis kereszt, alatta felirat: a szüleim s két név kapna helyet.

Felállt, a fejéhez lépett. Az írásokat böngészte. A szülei neve, életkoruk elmosódott, mint az emlékük, amelyek javarészt kisgyermekkorára korlátozódtak. Csak a szeretete a régi, mert minden múlandó, csak a szeretet nem. Önnönmagától tör, újabbnál-újabb utakat magának, mint a lépes méz csorgása pergetés után a szűrűben.

Megsimogatta a korhadó fejfákat: ez apu, ez anyu. Szíve összefacsarodott, szemében néhány könnycsepp gyülemllett, s folyt le, végig az arcán. Vadonc, az akaratos, a komor arcú fiú, a környék réme sírt. Persze - tört fel szipogásával együtt a sóhaja -, belém mindenki rúghat egyet, mert árva vagyok. Engem nem védenek meg a gondoskodó szüleim, mint másokat!

Legszívesebben szemrehányást tenne, amiért oktan halálukkal magára hagyták. Panaszkodna nekik a nagyapjára és mindenkire. Mégsem szólt, csak állt, és a néma fejfákat nézte egy ideig, majd keresztet vetett, és elimádkozta a miatyánkot. Rövidke mélézás után kikapálta a gatz, kiegyengette, elsimígtatta a sírhant tetejét s az oldalait és a környékét is megszabadította a fűtől, odébb söpörgette a szél által odahordott száraz leveleket, majd lehajtott fővel, csendesen hazaballagott.

Otthon előbb belesett az ablakon. A nagyapja ismét részegen ült az asztalnál, ezért ezen az éjjelen megint a szalmakazalban hált.

6.

Az egész iskola felbolydult. Főleg a Vadoncék osztálya, a hetedik/a égett lázban.

Új diák, ráadásul néger kislány érkezett az osztályukba. A gyerekek eddig csak a televízióban és filmekben láttak négert. Most itt állt szemtől szembe velük.

Jutka néni, az osztályfőnökük mutatta be.

- Az új osztálytársatok! Aliah Csilla a neve. Eddig Pesten járt iskolába. Mától veletek együtt tanul. Fogadjátok szeretettel!

Arról, hogy Csilla néger, készakarva nem szólt. Természetesnek vette, vagy kíváncsi volt a tanulók spontán megnyilvánulására? Nem tudták. Amint később kiderült, nagyon rosszul tette.

Bacsek Ilike mellé ültette. Bátorítón megsimogatta a haját, majd kiment.

Alig csukódott be mögötte az ajtó, Leymeter Robi máris felugrott, gúnyosan röhögve átszólt a másik padsorban ülő új kislánynak.

- Szia, nigger!

Közelebb furakodott hozzá. A többiek követték. Valóságos gyűrű-be fogták. Bacsek Ilike Csilla szokatlanul göndör és mélyfekete hajába túrt.

- Nem néger ő - vette akaratlan védelmébe. - Csokika. Nem, nem: göndörke. Ezen túl így hívlak, jó?

Csilla visszamosolygott. Szemében hála csillogott, szavai mégis visszautasítón csengtek.

- Jobban szeretném, ha a nevemen szólítanál!

Csilla határozott karakterű arca fénylett. Telt, vastag ajkai mosolyogtak, mialatt sorban számba vette fénylő szemével a köréje gyülekező sajtótársait.

- Kinta-Hunta, nigger! - csúfolta, félre nem érthető hangsúllyal Robi, mire a többiek hangosan vihogni kezdtek.

- Ki az a Kinta-Hunta? - kíváncsiskodott kissé zordan Csilla. - Most jött rá, hogy sokan gúnyosan kiröhögtek, becsmérlőn méregetik.

Válasz helyett valaki meghúzta a haját.

- Juj, fáj! - szisszent fel.

A fiúk, főleg Robi és bandája, körberöhögtek. Még tovább csúfolják, rángatják a haját, ha Vadonc, talán az egyetlen, aki eddig a helyén maradt, fel nem áll. Maga sem tudta miért tette. Talán az ellentétek vonzották egymást? Ő a szőke hajú, a kék szemű, Csilla fekete bőrű és koromfekete, göndör hajú kislány?

Felállt, és bátran Robi elé lépett.

- Ha még egyszer gúnyolni mered, vagy hozzáérsz a mocskos keziddel, beverem a pofád!

Robit váratlanul érte a támadás. Vadonc határozott és mindenre elszánt arcát látva, akaratlan hátrább lépett, s ráfordult:

- És én mit teszek ez alatt, mi? - hangja gúnyosan rekedezett. Arca elfehéredett. Szemével lekicsinylőn Vadoncra hunyorgott. Két kezét ökölbe szorította, majdnem a térdje alá dörzsölte. Arca eltorzult.
- Nagyon, nagyon sok van a rováson. Éppen ideje, hogy kiverjem az összes fogadat!

Talán egymásnak is esnek, ha Csilla váratlanul fel nem ugrik, és a többiek mély megdöbbenésére ki nem rohan az ajtón.

- Az igazgatóhoz fut - kiáltott fel Ilike. Nem tudta, mert Csilla egyetlen mukkot se szólt, csak gondolta. - Szégyelljétek magatokat!
- Élesen szembefordult Robival. - Pizok alak vagy. Nem érdekel sz többé!

Mindenki tudta, hogy vásottsága ellenére is a csinos, az erős fiú és Ilike, az osztály szépe, együtt járnak. Ilike kezdetben nem akarta, Robi „hajtott” utána.

- Mindenki kussoljon a helyére! - kiáltott fel Boros Zotyó, mert-hogy ő volt a hetes. - Ti is!

Ez az utóbbi a két kakaskodónak: Robinak és Vadoncnak szólt, akik szó nélkül engedelmeskedtek. Talán meg is könnyebbültek, hogy megúsztak egy verekedést. Régen érett már az összecsapás, most mégis örömmel lélegeztek fel, hogy elmaradt. Főleg Vadonc örült, mert ezért a verekedésért egészen biztosan igazgatói megrovást kap, amit bejelentenek a gyámügyi hatóságnak is.

Alig foglalták el a helyüket, alig csillapodtak le a felborzolt kedélyek, az ajtó máris kinyílt. Jutka néni jött vissza, mögötte Csilla lépdelt, aki nem sütötte le a szemét, nem mutatkozott szomorúnak, inkább élesen, már-már kihívón nézett szembe a mélyen megdöbben osztállyal. Tekintetében semmi dac, semmi szégyen, félelem nem bujkált. Inkább dühös lehetett, mint elkeseredett.

Jutka néni, mielőtt megszólalt volna, Csillához fordult:

- Menj a helyedre, kislányom!

Ezután végignézett az osztályon. Tekintete dühösen cikázott egyik tanuló arcáról a másikra, mintha mindenkit külön-külön számba vett volna.

- Előbb nem szóltam Csilla színéről. Azt hittem, ez természetes. Joggal, mert iskolánkba, ide hozzátok is több cigányszármazású tanuló jár. Nekik sem sokkal világosabb a hajuk, mint Csilláé. Bőrük alig fehérebb. Csilla ugyanis nem eredeti néger, mulatt, azaz félvér.

- Mulat - kiáltott közbe kétértelmű hangsúllyal és hangosan nevetve Gulyás Krisztián.

- Először is - torkolta le azonnal Jutka néni - illetlenség közbeszólni egymás, főleg a felnőttek szavába! Másodszor, nemcsak a tanárod, nevelőd s osztályfőnököd, hanem, korom szerint, bizony, anyád lehetnék. Egyébként anyukáddal együtt jártunk iskolába. Ide, ebbe az öreg iskolába! Ha nem tudod, mi az a mulatt, nyújtsd fel a kezed, kérdezd meg! A gyengébbek kedvéért megismételem: félvér.

Kaczúr Zsolt jelentkezett. Jutka néni kissé ingerülten szólt rá:

- Lehetőleg ne zavarjatok! Mondd!

- Az apja vagy az anyja... Szóval egyik őse magyar - gyorsan helyesbített -, fehér bőrű ember.

- Így van - bólintott rá Jutka néni, majd jóval emeltebb hangon, ércesen folytatta: - Szóval, a cigány származású tanulókat senki sem csúfolja. Tudomásul veszitek, befogadjátok, társaitoknak tekintitek őket, ami rendjén is van. Csodálom, hogy éppen Kolompár Pisti az, aki a legjobban vihogott. Azt hittem, Csillát ugyanúgy magatok közé fogadjátok, mint Kolompár Pistát. Tévedtem.

Bacsek Ilike jelentkezett.

- Tessék Ilike!

- Én... én, mi lányok, szeretjük - nyelt egy nagyot, kissé hosszabb idő után folytatta - szeretni fogjuk őt. Nem nevettük ki, nem huzigáltuk a haját. Sokat olvastam a négerekről. Alsóban legkedvesebb olvasmányom a Campóban című elbeszélés volt. Szinte kívülről fújtam.

- Én meg - locsogott közbe Kolhász Ildi - nemrégén olvastam el „Tamás bátya kunyhóját.”

- Ki nem olvasta - tromfolta le valaki az első sor közepe tájáról.

- Én most olvasom az „Elfújta a szél” című regényt. Abban is sok a néger szereplő - ezt Balogh Éva tette hozzá.

- Nem a legjobban teszed - vágta rá Jutka néni -, Zsuzsa néninek - az iskola könyvtárosának - sokkal inkább neked való könyvei vannak.

- Anyutól csórtam el.

Többen is felnevettek.

Jutka néni, hogy elejét vegye a további közbeszólásoknak, feleremelte a kezét, mire az osztály azonnal elcsendesedett.

- Természetesnek véltem, tévedtem. Az embereket sohasem a bőrük színe szerint ítéljük meg. Igaz, Kolompár Pista! - szólt rá, mivel ő még mindig nevetett, s a társaival beszélgetett.

- Igaz - válaszolta az cinikusan. Nem állhatta meg, mialatt leült, hogy oda ne sűgja a padtársának, Horváth Norbinak: - Mikor száll már le rólam?

- Nem a bőr színe, az emberi érték a fontos. Csilla elsőtől kezdve kitűnő tanuló.

- Hű! - zúgott végig az osztályon az elismerő moraj.

- Hát ha még azt is tudnátok, hogy futásból és gátugrásból első helyezést ért el az országos, serdülő, ifjúsági olimpián.

Mialatt az előbbi élénk moraj, a mélységes megdöbbenés csendjévé változott, Jutka néni gyorsan folytatta:

- Tehát, Csilla igen értékes kislány. Dísze lesz az osztályotoknak. - Hirtelen Leymeter Robira mutatott.

- Mondj egy ikes igét!

- É-én? - vonakodott, mintha nem róla lenne szó.

- Igen, igen, te! - erősítette meg a tanárnő.

Kényszeredetten, nehézkes mozdulatokkal állt fel, zavartan vonogatta az ajkát, rángatta a fejét és a vállát.

- Csilla!

- Fürdik, mosdik, fésülködik, játszik... - hadarta.

- Mondd oroszul, Robi! Új tanuló érkezett az osztályba!

Robi tovább hallgatott. A társai, főleg a lányok kuncogni kezdtek. Robi számára nagyon kínossá vált a helyzet. Feszengett is eleget.

- Csilla!

- Novaja ucsenyica prijhala v klasz.

- Hallottad? Mondd...! Milyen alapon nézed le őt? Teszek róla, hogy testnevelési órán versenyt fussatok! Fogadom, hogy ott, erős fiú létedre, ugyanúgy le fogsz maradni, mint most. Itt a fejed, ott a lábad merevedik majd meg. Mert szád az van. Szorgalmad nulla! Szégyelld magad! Remélem, tudod, mit kell tenned?

Látva Robi tétova, bamba arkifejezését, gyorsan hozzátette:

- Bocsánatot fogsz kérni Csillától, Kolompár Pisti meg a többi csúfalkodó ugyanígy!

- Tanár néni! - állt fel Kolhász Ildi. - Robi minden új tanulót kigúnyol. Velem is ezt tette három évvel ezelőtt. Nem a színem miatt, hanem azért, mert hülye. - Feléje nyújtotta a nyelvét. - Bee!

A többi lány hüen követte. Ildike nyújtotta ki a leghosszabban, Robit ez bántotta a legjobban. Előbb elpirult, majd falfehér arccal bámulta a padlót. Teljesen leégett, ezért bosszút forralt.

Leymeter Robi borzalmas dolgokat művelt néha az iskolában. Ettől függetlenül tanárai mégsem tartották egyöntetűen rossznak. Ott-hon például kifogástalanul viselkedett a szüleivel és a testvéreivel. Mosogatott, söpört, kerti munkát végzett. Külön „fóliája” volt, virágokat termelt alatta. Állatokat, főleg galambokat nevelt... A családlátogató tanárok nem győztek csodálkozni, ezen a kétarcú fiún, aki itt az iskolában valósággal másik bőrbe bújt.

Sötét tervét délután a napköziben váltotta valóra. Egyébként se Robi, se Kolompár Pisti, senki sem kért bocsánatot Csillától. Igaz csupán két órájuk maradt hátra, meg Csillát az órák közötti, rövid szünetekben állandóan gyerekgyűrű vette körül. Simogatták, ölelgettek, kérdezősködtek. Megkínálták gyümölcssel, csokoládéval, ki mivel, mintha jóvá akarták volna tenni az órán történeteket.

A napköziben háromszögű sajtot kaptak uzsonnára. A kerek, sajtos doboz belső peremét, könnyedén ki lehetett emelni a helyéről. Sokan játszottak vele, főleg a lányok tűzték előszeretettel díszként a homlokukra és a hajukba. Robi elcsent egyet. Félrehúzódott, és filctollal ráírta: Hüje vagyok. Így, pontos jével. Hazafelé menet, a kapuban, tolongás közben, titokban Csilla hajába nyomta, aki a dús, a göndör haja miatt egyáltalán nem érezte meg.

Ő, Kolompár Pisti, meg Magócsi Jancsi, a „híres” brancs, röhögve követte Csillát. Aki nem vette észre, annak titokban felhívták a figyelmét. Mindenki nevetett, de szólni senki sem mert. Igen féltek tőlük, és Csilla is nagyon sietett, idejük sem maradt volna rá, mígnem Csilla a Főtéren váratlanul összetalálkozott Vadonccal. A fiú a másik oldalon ment, ám mihelyt felfedezte a kislányt, azonnal átfutott hozzá, és a fejére mutatott:

- Mi van a hajadban?

Csilla odakapott. Elképedten vette le, és rémülten olvasta el. Csak ezután vette észre Robiékát. A túlsó oldalon álltak. Az árok partjára lépett, és átkiabált nekik:

- Hetedikes létetekre tudnotok illenék, hogy a hülyét elipszilonos, és nem pontos jével írjuk. Másodikos anyag. Holnap megmutatom Jutka néninek! Egyest érdemeltek miatta.

Azok, válaszként gúnyos „röhögőkórusba” kezdtek. Lökдösődtek, vihogtak, tapsoltak, eközben ilyeneket skandáltak:

„Két szerelmes pár, mindig együtt jár. Egy tányérból esznek, sosem veszekednek... Illik néki, megvan néki, néger csak kellett néki...”

Meg más, durva pajzánságokat és gorombaságokat. Vadonc már-már átugrik hozzájuk, meg is tette volna, ha Csilla el nem kapja a kezét.

- Hagyd a fenébe őket! - A mellettük lévő mellékutcába húzta. - Ebben az utcában lakunk. Egészen közel van a házunk. Elkísérsz?

- Persze.

- Meg akarom köszönni, amiért mellém álltál az isiben. - Hálásan rámosolygott. - Miért álltál a pártomra?

- Mert... mert tetszel nekem - a nyelvére csúszott, kimondta. Nem szégyellte el magát, mégis hebegve folytatta: - Mert..., mert senkim sincs. Szóval árva fiú vagyok. Te is olyan egyedül érezhetted magad az osztályunkban, ahogyan én olykor-olykor.

- Te egyedül érzed magad? - csodálkozott rá Csilla.

- Néha.

- És tényleg nincs senkid?

- Nagypámmal élek.

- Azelőtt intézetben laktál?

- Honnét tudod?

Csilla a szemébe nevetett.

- Érdeklődtem utánad. Baj?

Vadonc szívét, mialatt hallgatott, eddig soha nem tapasztalt melegség járta át. Ez a furcsa, de jóleső érzés mindenét elzsibbasztotta. Váratlanul tört rá, szinte észre sem vette. Mintha kiskorától ismerte volna ezt a lányt, olyan közelinek érezte most magához.

A mély csendet Csilla hangja törte meg.

- Apu afrikai származású orvos. Itt tanult Pesten. Anyukám közgazdász. A Kertészeti Egyetem nevezetes diszkójában ismerkedtek meg. Óriási szerelem volt. Apu végzett. Anyu kiment vele a messzi Nigériába, apu szülőhelyére. Én ott születtem.

Elhallgatott. Vadoncot nagyon érdekelte a történet, ezért megsürgette.

- Folytasd!

- Ott... ott nem úgy van, mint nálunk. Hülye törzsi rendszer dívik azon a részen, ahol mi élünk. Nem apu, hanem nagymami parancsolt... Te, olyan házban laktunk, amelynek nem volt teteje. Jobban mondva, fel lehetett nyitni.

- És, ha esett az eső?

- Ritkán esett, de akkor napokig zuhogott az eső. Lecsuktuk, és... és kész. Nagyon fura szerkentyű működtette. S az a nagy meleg, ami ott volt!

- Rengeteg banánt kajáltál, mi?

- Rengeteget. Egyébként én nem kajálok, eszem.

- Bocsi! Anyukád?

- Nagyon, nagyon megalázó sorban élt. Lenézték, mint... mint nálunk egyesek a négereket, amint az osztályunkban is engem. Valósággal kiközösítették maguk közül.

- Ezt nem értem.

- Ne is értsd meg soha! Aput arra kényszerítették, hogy néger nőt hozzon anya mellé, amibe anya, ugye nem akart beleegyezni. Ha bolond lett volna! Ezért folyton veszekedtek.

- Apud nem állt a sarkára?

- Papucs... Strucc... Hogy elkerülje a cirkuszt magunkra hagyott. Sokszor éjjelre se jött haza. A kórházban halt. Igaz, nem, ezt mondta. Ez évekig tartott, anyu végül is megunta, és szépen hazajöttünk. Óriási cirkusz előzte meg. Nem akartak elengedni, meg a többi, meg a többi.

Elhallgatott. A kényszerű csendet a fiú törte meg.

- Apudról semmit sem tudtok?

- Megnősült. Anyu meg újra férjhez ment. Az új papám idevalósi. Hozzáköltöztünk. - Minden átmenet nélkül Vadoncra nevetett. - Akarsz velem járni?

Az pironkodva bólintott rá.

Csilla felnevetett.

- Szégyellős vagy?

- Még sohasem jártam csajjal.

- Nem szégyellsz majd? Te a szőke, a kék szemű, én, félvér létemre, ha nem is nagyon, sötét bőrű, majdnem teljesen fekete. A hajam égnek áll, s erősen göndör.

- Csak merjenek csúfolni! Mindenkit megverek, aki kigúnyol! Kiverem a... a fogukat! - kiáltott, fogadkozott Vadonc, mintegy válaszként. A lány szép, nagy házuk elé értek. Csilla váratlanul megsimogatta a fiú szőke haját, majd gyorsan megfordult, és befutott a kapujukon.

7.

Vadoncot az elkövetkező napokban csak két dolog érdekelte. Csilla, az új kislány és a pénz. Csillát mindennap látta. Leginkább a szünetekben, ahol - mint vadvirágos tisztások apró pillangói - állandóan egymást keresték. Eleinte csúfolták érte a társai, később, ha kissé nehezen is, megszokták, mint év elején az új tantárgyat.

Ezek voltak életének legszebb napjai. Teljesen kicserélődött. Bensőjében dúló régebbi vad zenét halk muzsikaszó váltotta fel. De hiába vált előbbi rokonszenve kezdődő szerelemmé, a pénze nem szaporodott. Ezért gyerekektől szokatlan cselekedetre szánta el magát.

Egyik napon, közvetlenül a tanítás után, átballagott a második faluba, Matykó gazdájához, a kövér, a gazdag táposhoz.

Egy ideig megszeppenten nézelődött. Megvárta, amíg valamennyi vevő eltávozik, majd felbátorodva Kálmán bácsi elé állt.

- Csókolom Kálmán bácsi!

- Te - nem ismerte fel azonnal. A fejét törte, hogy honnét ismeri ezt a mosolygó, köszönő fiút. Végre a homlokára csapott a tenyerével. - Vadonc! Matykó hú barátja, kísérője, mert igaz, ami igaz: gyakran hazahoztad. Egyedüli fiú a két faluból, akit megtűr maga mellett. Hogyan teszed ezt?

- Nem verem meg. Nem zargatom. Szeretem, ezért ő is szeret. - Nem minden célzás nélkül mondta, ami azonnal kitűnt, mihelyt előadta szándékát. - Hallom, keres valakit Matykó mellé?

- Te lennél az a bizonyos valaki? - kérdezett vissza kedélyeskedve az öreg. A táptól fehér micisapkáját feljebb lökte. Mindene fehérlett. Úgy nézett ki, mint a molnárok, vagy a lisztet szállító teherautókísérők. Egy ideig, mint cipész a szandál félre taposott sarkát: vajon mit lehet kihozni belőle, méricskélőn végigmérte Vadoncot, majd, kissé „műfitymálón”, mert üzlet az üzlet, tudálékosan rábökött.

- Én hát! - vágta rá szemrebbenés nélkül Vadonc.

A kövér tápos - akiről mondják: nagyon megszedte magát -, ugyanazzal a kezével, amellyel előbb feljebb lökte a sapkáját, zsíros hajába túrt.

- Mennyit kérsz? - bökte feléje csak úgy félvállról, mintha nem érdekelné.

- Ezt maga mondja meg! Mert, ugye én, teszem azt, mondok egy összeget, amelyet maga...

- Napi ötven tallér - szakította félbe a tápos nevetve. - Egy kilónak a fele. Elég lesz, nem?

Vadonc, majdnem rávágta: bagó. Utolsó pillanatban váltott át:

- Egyik héten délelőtt, másikon délután, mert félnapig iskolában vagyok. Néha ellóghatok, de...

- Ezt is bekalkuláltam a napi fél kilóba. Nem is mindennap kellenél. Hetente háromszor-négyszer, ha nyitva vagyok. Vékony, ám erős, szívós srácnak nézel ki. Biztosan elbírsz egy zsák tápot.

- Ötven kilót játszva megemelek - büszkélkedett. Kihúzta magát, s lábat váltott.

- Mi nem súlyemelősdit játszunk, fiam! Pincéből fel, mert ugye ott van a raktáram. Igaz, mindössze négy lépcsőről van szó. Onnét tovább a kordéra, vagy beemelni a kocsik csomagtartójába. Ez a leg-
rohadtabb meló, bár ezért olykor-olykor külön borravalót kapsz. Meg szállításkor segítened kell a lerakodásban. Ez se kutya, fiam! Vállalod?

- Háát! Többet nem adna? - bátorodott fel hirtelen a biztos állás tudatában. - Mondjuk... - mialatt a szót húzta, a fejét törte. Előbb száz forintra gondolt, később lejjebb adta: - Hetvenöt forintot egy félnapra.

- Csak ötven fér bele. Mert én sem fizethetek rá a bótra. Igaz-e?

- Rendben! - Szája szélét savanyún félrehúzta. Arcán sunyi mosoly ült, mialatt beletörődött, amint a falusiakat látta alkudozásuk végén, rábólintott, valójában ennek is örült, csak nem akarta elárulni.

- Csapj bele a markomba! - Nevetett. - Amint a régi vásárokon. - Legyintett. - Tudod is te milyenek voltak, milyen világ volt akkor? Áldomást is ihasz rá. Az ablakban kóla, bontsd fel, és lökd be!

Vadonc szót fogadott, majdnem mind megitta, mire a tápos újra melléje lépett.

- Fiatalkorú vagy, és... iskolás. - Jelentősegteljesen rákacsintott. - Nem alkalmaztalak. Szívességből, csupán Matykó miatt jársz ide, segítesz nekem. Ha kérdeznének: pénz alma. Tőlem egyetlen vasat se kapsz. Másként meghurcolnak érte mind a kettőnket. Érted?

Vadonc cinkosan visszakacsintott. A tápos folytatta:

- Egyelőre nem kapsz más munkát, csak Matykóval jársz! Úgyis állandóan zaklatják. Megfogják, s úgy megkergetik, hogy csurom vizesen ér haza. Egy kis tüdőgyulladás, és feldobja a talpát. Tudod mennyiért vettem? Egy Trabant áráért.

- Ne féljen, vigyázok rá.

- Ha nem szeretne annyira, nem bíznám rád. Itt felpakolsz a kordéra, elhajtasz a megadott címre, ott lerámolsz. Útközben, ha netán megszólítanak, felveszed a rendelést!

- Oké!

- Itt a kezem, nem disznóláb, csapj még egyszer bele! - nevetett fennhangon.

Vevők érkeztek, ezért egyetlen szót sem váltottak egyelőre. Vadonc úgy segített, mintha mindig ezt csinálta volna...

Ettől a naptól kezdve, heti három alkalommal rendszeresen megjelent a táposnál, aki aznap este fizetett. Borravalót is kapott, amiért némely nap kétszáz forintot is összeszedett.

A póni ballagott. Vadonc a kordé oldalán kuporgott. Eközben állandóan Csillát leste, hogy nem tűnik-e fel valahol? S vajon felülne-e melléje? Mert mást nem engedett fel, holott sokan kérték: Nem lehet! Kálmán bácsi megtiltotta, érvelt, s azok, ha nehezen is lassan elmaradoztak.

Valamelyik délután egy öregasszonnyal hozta össze a sorsa. A falun túl találkoztak. Azonnal megismerte. A szomszédos utcában lakott. Özvegy volt. Férjét a vonat gázolta el, állítólag részegen. Ő mindenesetre tagadta ezt. Miután melléje ért, hirtelen rászólt Matykóra: hóha! Az gyeplő és ostor nélkül is engedelmeskedett neki, mintha ő lenne az eredeti gazdája. Minden szavát megértette.

- Csókolom, Mancsi néni! - köszöntötte az öregasszonyt. - Adj ide a szatyrát! Maga pedig üljön fel a zsákokra!

- Aranyos fiú vagy, de nem lesz nehéz a kis lónak?

Vadonc leugrott, közben válaszolt:

- Fél teherrel megyek. - Segített neki felrakni a szatyrát, és felszállnia a kordéra.

- Száraz kenyeret viszek a szociális otthonból - mondta el az öregasszony. - Minden héten egyszer megyek. Nem nehéz, csak a korom sok. Mit gondolsz, hány éves vagyok?

Kíváncsi mosollyal az arcán várta a feleletet.

- Hatvan, hetven? Nem tudom.

- Nyolcvanöt múltam e héten. Hanem, mondd már meg nekem: mennyit fizet, úgy értem, mennyit kapsz, amiért segítesz Kálmán-nak? Mert ugye, azért ingyen te sem dolgozol.

- Hát... - sorban a zsákokra paskolt. - A borraival mindenestre az enyém.

- Minek kell neked a pénz?

- Se apám, se anyám. Amint Mancsi néni is tudja a Dunába fulladtak. Egymás mellett nyugszanak... Már csak nekik nincs a temetőben sírkövük. Szégyellem. Sírkőre gyűjtök.

Az öregasszony rámeredt, mialatt nézte, a szeme bepárasodott. Arcát meleg mosoly öntötte el. Majdnem megsimogatta a fiú szőke fejét.

Vadonc gyorsan másra terelte a szót, mert nem szerette az érzelgősséget.

- Ezentúl minden egyes héten elhozom a száraz kenyerét. Maga otthon marad, nekem útba esik. - Olyan hangon tette hozzá, mintha eszébe jutott volna valami: - Nem kérek érte semmit, mert mi az nekem! - fellengzősködött. - Ott felhajítom, magánál meg ledobom. Csak Kálmán bácsi meg ne tudja!

Az öregasszony olyan mozdulatot tett a kezével, mintha meg akarná ölelni, holott csak a fejkendőjét igazgatta meg.

- Aranyos lelked van, kisfiam! - Rövid elmélyült gondolkozás után folytatta: - Tudod ki az unokám?

- Nem.

- Mackó Peti, az új sírköves. A Felvégen lakik, van a műhelye. Ha már mindenáron sírkövet akarsz, menj el hozzá, és hivatkozz rám! Ne ma! Előtte én is beszélek vele. - A fiú vállára vert. - Legyen úgy, amint a mesében van: Jó tett helyébe, jót várj! Gondoskodom róla, hogy fél pénzért összecsapja neked!

A szőke hajú, kék szemű fiú hálásan bólogatott, ám egyetlen mukot sem mondott többet. Az öregasszony is hallgatott. Csak a háza előtt szólalt meg, ahol öreges bőbeszédűséggel köszönte meg a segítségét...

Vadonc, rá egy hétre kereste fel sírköves Petit. Mindenki így hívta a faluban. Alig hadarta el a mondókáját, az rögvest rávágta:

- Beszélt rólad nagyfi. Legyen hát igaza! Nem kérek tőled sokat, mert ugye ingyen nem megy. Éppen elég társadalmi munkát végzek. Én aranyoztam be az összes nevet a Hősök Emlékművén. Ingyen. Pedig van vagy száz. Köztük sok a ruszki név is. Tudod, milyen hosszú nevek?

- Mennyiért készít síremlékművet? Betonrámát, rá igen egyszerű sírkövet..., ilyen magasat-e! - Mutatta. - Alul a földbe...

- Mindent betonba ágyazunk, mert tudod-e mekkora ereje van a viharos szélnek? - figyelmeztette.

- Félkör alakú lenne... Bár nekem mindegy, csak egyszerű, igen olcsó és szép legyen! Ha egy maroknyi márványlapocskára is futna, nagyon örülnék neki. Rajta kis kereszt és két név: anyué és apué, mint máshol.

- Mennyi pénzed van?

- Jelenleg ezeröttszáz, de nemsokára meglesz a kétezzer.

- Nagyon kevés - nevetett fel váratlanul a sírköves -, de azért meg-egyezőnk, ne félj! - Továbbmosolygott. - Monddd, gyerek, miért hívnak téged Vadoncnak?

- Rám ragadt, mint kutyára a kullancs.

- Mert, néhány gyereknek beverted a kobakját. Igaz?

- Ha-át! - gyorsan hozzátette: - Én sohasem kezdek ki senkivel.

- Ki azt nem, csak szépen beléjük kötsz, igaz? - Továbbnevetett. - Hallom, menyasszonyod van már. Néger csaj. - Vadonc olyan szemekkel nézett rá, hogy a sírköves akaratlanul védekezett. - Be ne kapj már! Viccelni sem szabad? - Majd folytatta: - Szóval..., legközelebb kétezret lejattolsz, mert a legegyszerűbb sírkő is a duplájába kerül nálam. Máshol drágább. Két nyáron, ezen, meg a következőn segítesz nekem: csiszolni, fuss ide, tedd meg ezt, meg azt, meg egy-más!

- Egész nyáron, végig.

- Az elkövetkező nyáron, és utána egy-egy kerek hónapig. Minden istenáldott nap, reggeltől estig.

- Szombatonként és vasárnaponként is? - kérdezett közbe elkenődött Vadonc.

- Maszek vagyok. Nálunk nincs szabad szombat s vasárnap! Visszont a vasárnapot neked elengedem.

- Oké! Rendben van! - vágta rá belenyugván, mégis megkönnyeb-bülten. Mert ez is megoldódott. Meg lesz végre a sírkő. Nem annyira szép, mint a többieké, de addig megfelel, amíg felnőtt, és önálló kere-

sete lesz - gondolta. - Mert akkor sokkal szebb sírköveket készített. Külön az anyjának, külön az apjának.

8.

Takaró Tóni értékes, számológépes kvarcórát kapott ajándékba. Az egész iskolában még csak egyedül neki volt ilyen, akkoriban különleges, számológépes karórája. Matematika óra alatt több ízben is csipogtatta. Vesztére, mert Margó néni elvette tőle, és lerakta a tanári asztalra.

- A következő óra is az enyém lesz - jegyezte meg eközben -, utána visszakapod!

Tóni durcásan ballagott vissza a helyére.

Leymeter Robi a halántékára nyomta a mutatóujját, és megcsavargatta:

- Hülye! Miért adtad oda? - súgta.

Tóni visszaintett a szemének, a két kezének és a vállának felrántásával: Te mit csináltál volna?

- Bekapom - szája után a fenekére csapott -, s itt kipottyantom. - Ezt az utóbbit visszafogott röheje közben súgta.

- De nagy marha vagy! - legyintett rá Tóni mérgesen.

- Mi az, mi az! - kiáltott rájuk Margó néni.

- Semmi...i - vágta vissza Tomi bosszúsan. Nagyon haragudott rá, amiért elvette az értékes karóját.

- Ne szemtelenkedj velem fiam, mert beírok az ellenőrződbe! - Majd, mintha eszébe jutott volna valami, hirtelen rákiáltott: - Gyere vissza, és vezesd le a következő egyenletet!

Tomi köztudottan gyenge volt matematikából. Úgy félt tőle, mint macska a víztől. Legszívesebben a helyére ül, és visszakiabál: Írja be az egyest! Meg is teszi, ha nincs ott a karórája, és nem fél az igazgatói megrovástól. Megfordult, és tétován a táblához ballagott. Azt viszont nem állhatta meg, hogy Robi felé ne bökjön a szemével, s ne morduljon rá: Nagy marha vagy!

Margó néni sokáig kínoztta, mielőtt beírta volna neki az egyest. Ezzel el is telt az óra hátralévő része.

A szünetben - mindenki mélységes megdöbbenésére -, valaki ellopta a tanári asztalról Tóni kvarcóráját.

Miután jelentették - ez nyomban a becsengetés után történt -, Margó néni azonnal a hetesekhez fordult:

- Ti hol voltatok a szünetben?

- Én a szivacsot nedvesítettem be a mosdóban.

- Én meg, amint szoktuk a harmadik szünetben, kivittem a szemetet az udvari szeméttárolóba.

- Egyszerre mentetek ki mind a ketten?

A hetesek néma megdöbbenéssel lestek egymásra. Margó néni ezután az osztályhoz fordult.

- Hallottátok gyerekek! Valaki ellopta Takaró Tóni számítógépes kvarcóráját. Táskavizit és motozás lesz. Senki se sértődjön meg érte, mert itt ma mindnyájan gyanúsítottak vagyunk. Utána csak a tolvaj marad pácban. Mert a tolvaj köztünk van. A hetesek táskáját és zsebeit én nézem meg. Ők a többiekét, a tiéteket! Nemcsak ti, én is szégyellem magamat. Kezdjük el!

Eleinte, miután Margó néni végigtapogatta a heteseket, beletúrt a táskájukba, tényleg csak a hetesek nézték meg a zsebeket, lestek-túrtak bele a táskákba, de a végén mindenki bekapcsolódott a kutatásba. Még a padokat is végignézték. Lehasaltak és bekukucskáltak a szekrények alá, felálltak a pad tetejére, és végig-végigböngészték szemeikkel a tetejüket is.

Mindent megnézték, mégsem találták meg a kvarcórát.

Margó néninek csak hosszú percek multával sikerült lecsillapítania a felbolydult osztályt.

Miután újra a helyén ült mindenki, Margó néni bosszúsan mérte végig a padsorban ülőket, majd összevonta a szemöldökét, és Vadoncra szólt:

- Te voltál az Labanc Józsi? Hová dugtad el az órát?

Vadonc az ajkát harapdálta, mialatt felállt. Arca elfehéredett. Szei égtek a szégyentől. Valósággal remegett a teste, miközben ösztönösen tiltakozott.

- Én nem lopok. - Nemcsak feldúlt volt, a szégyene is égette. Leginkább Csilla előtt szégyellte magát. Legszívesebben a föld alá bújt

volna. Csak azért nem tört ki, mert megszokta, hogy mindenki és mindenért őt gyanúsítják. Idegeibe ívódott, úgy tiltakozott ellene, ahogyan tőle telt: verekedéssel, kötözködéssel, durcálkodással vezette le felgyülemlett sérelmét. Valahogyan mégsem könnyebbült meg. Állandóan magával hordozta ezeket az alaptalan vagy igazságtalan vádakkból adódó megaláztatását. Ez volt, ami különködővé, vaddá tette az alapjában szelíd és mély érzésű fiút.

Az osztályban mély csend honolt. Kintről a távoli kutyaugatás is behallatszott. A gyerekek szájtátva várták a további fejleményeket.

- Szóval nem te voltál? - hasította szét a csendet Margó néni hangja.
- Nem! - kiáltott fel Vadonc határozottan, méregetől feldúltan.
- Akkor te voltál az, Jenei Henrik?
- Nem - ugrott fel az dühösen.
- Mészáros Viktor?
- Nem.

Majdnem az egész névsort végigsorolta. Az előbb még idegileg felbolydult, kíváncsi gyerekekben lassan feloldódott a feszültség, várakozón lesték egymást és a feldúlt tanárnőjüket: mit akarhat ez? - kérdezték egymástól, jelbeszéddel: ki a szemével, ki súgva.

A válasz nem késett sokáig.

- Tudjátok mit akartam ezzel kifejezni?
- Nem - vágta rá kórusban.
- Azt, hogy amíg nem lesz meg az értékes kvarcóra mindnyájan gyanúsak vagytok előttem. S ha becsülitek a véleményemet, egyenként kiről, mit tartok, megnevezitek, kinyomozzatok, hogy ki a tettes. El-kap-já-tok! - szótagolta. - Értitek?

Senki sem válaszolt. A csend megsűrűsödött, szinte vágni lehetett.

Margó néni a rövid, terhes szünet után a táblához lépett.

- Folytatjuk az órát!

Nagyon nyomott hangulatban, s fagyos légkörben folytatódott a második matematika óra. Alig várták a végét. Óra után Margó néni megint csendre intette az osztályt. Nagyon könnyen ment, mert mindenki várt valamilyen fejleményt. Korántsem zajongtak most annyira, mint máskor. Drága, ritka óra! Tomit nagy kár érte, ezért nem le-

het az ügyet ilyen könnyen lezárni, vagy, amint ők mondogatták egymás között: a padok alá besöpörni.

- Ha a következő szünetben, így vagy úgy nem lesz meg az óra, nem kerül vissza az asztalomra, jelentem az igazgató bácsinak. Vele pedig, tudjátok, nem lehet kukoricázni. Labanc Józsi itt marad, a többiek kimehetnek!

Ezután senki sem moshatta le Vadoncról a vádat, mert miért tartaná bent, ha nem őt gyanúsítaná? - vélekedtek.

Alig mentek ki a többiek, Margó néni máris Vadonchoz fordult:

- Nem véletlenül gyanúsítottalak meg elsőként.

- Gondoltam - vágta rá az cinikusan.

- Miből gondoltad?

- Mert ebben az iskolában mindent rám kennek. Vadonc, mindig csak Vadonc! - szinte kiabált. - Mindenben benne vagyok, de lopni, sosem lopok.

- Olga néni macskáját ki lopta el?

- Nem én találtam ki, Henrik. Ő, miért nincs bent? Egyébként, engem csak a pénz érdekel még egy ideig. Meg is szerzem, de nem így!

- Éppen ezért. Hallom, sírkövet akarsz állítani. Kár a gőzért, de ez csupán a magánvéleményem, mert igen sokba kerül. Neked, pedig nincs kereseted. Együgyű, gyerekes képzelődés az egész.

- Matykóval minden héten megkeresek négyszázat - vágott közbe udvariatlanul Vadonc.

- Inkább tanulnál! A sírkő megvár. Bőven ráérsz felnőttkorodban sírkövet állítani a szüleidnek. Na, de ez csupán a te dolgod! Én nagyon komolyan, s okkal vádollok téged. Fejedbe vetted, mindent megteszel a pénzért. Ez az óra több mint ezerötszáz forintot ér. De hat-nyolcszázat könnyen megadnak érte feketén is.

Osztálytársai az ajtóban leselkedtek. Vadonc, ezt tudva nagyon szégyellte magát. Egy ideig lesütött szemekkel nézte a földet, majd, minden átmenet nélkül az ajtó felé indult. Margó néni utána szólt:

- Nekem kell megfizetnem, ha nem lesz meg.

- Kinyomozom. Mert másként, nemcsak Margó néni, én is sáros maradok.

A tanári asztalról lopták el, s ha ő vágta zsebre? - vélte Vadonc, mert nagyon haragudott most Margó nénire.

Kifutott. A folyosón Vellai Tibibe botlott, aki ugyancsak a kíváncsiskodók után tartott, ugyanis a többiek már az előbb szétrebbentek az ajtóból, ahol ez idáig hallgatóztak.

Vadonc azonnal neki esett.

- Te közvetlenül a tanári asztal előtti padban ülsz. Látnod kellett...

Az nem engedte befejeznie, közbevágott:

- Nem láttam. Senkit, semmit sem láttam. Mindenki összeszaladt, egyszerre futottak ki az ajtón. Bárki zsebre vághatta. Egyébként, ha felállok, mindig hátat fordítok a katedrának.

Csilla a hármaskör ablaknál állt. Régen integetett neki, Vadonc azonban csak most fedezte fel. Azonnal faképnél hagyva Tibit, hozzáfutott.

- Boksa Ferkó lopta el - súgta izgatottan a lány.

- Honnét tudod?

- Éppen odanéztem, amikor az asztalhoz lopózkodt, s felvett onnét valamit. Nem láttam, hogy óra volt-e vagy más, de ha egyszer az óra tűnt el onnét! - Meggyőződéssel tette hozzá: - Szorongasd meg, mert biztosan ő lopta el az órát! Ha kell, hivatkozz rám. Tanúskodom melletted.

- Nem, ezt nem tehetem meg.

- Miért?

- Belekeverjelek téged is? Azt már nem!

- Ha te nem, majd én! A fejleményeket vártam, ezért nem szóltam eddig, de eztán fordítva lesz!

- Kilóg a lóláb. Te meg én... Tudod, és mások is tudják. De azért kösz.

Tovább futott. Ez alatt gondolta ki, egyszer, többször, hogy mit tesz eztán.

- Becsengettek. Ez a mostani csengetés azonban nem érdekelte őket. Az órarendi órák véget értek. A technikai foglalkozást mindig később kezdték. Böven maradt ideje végrehajtani a tervét.

Boksa Ferkót az udvari vécék környékén kapta el. Azonnal rátámadt.

- Te loptad el Tomi óráját, mégis rám kenik, mint mindent ebben az iskolában. Eddig, csak nyeltem-nyeltem, most köpök! Nem leszek Fekete Péter, amíg te a jó fiú! Elöttem, ne lapulj, mint varangyos béka a fűben...!

Ferkó nem engedte folytatnia:

- Nem én loptam el - sziszegte falfehéren, minden meggyőződés nélkül.

Vadonc elkapta mellénél a kabátját, és alaposan megrázta. Egyik gombja leszakadt. Nagyot pattant a kövön, ahová pottyant.

- Nem vagyok spicli, de ha nem adod vissza, Isten bizony beköplek! És összeverlek, mint... mint. - Nem folytatta. Hangja elfakult, artikulátlanná vált, valósággal kapkodta a levegőt felindultságától.

Ferkó megjed.

- Az udvari öltöző eresze alatt van. A hátsó ajtó fölött - súgta remegőn, csipetnyi bűnbánat nélkül. Mindenki tudta róla, hogy rendszeresen megdézsmálja a kertekben a gyümölcsöket.

Ez az öltöző a kézilabda pálya mögött állt.

- Te loptad el - rázta tovább Vadonc egyre dühösebben -, te is hozd vissza!

- Hogyan? Adjam fel magam?

- Ez legyen a te dolgod - azzal elengedte. Előbb a falhoz akarta kenni, később meggondolta magát. Leköpte, és előbbi mérgétől fuladozón visszafutott az osztályba.

Csilla tűkön ülve várta. Minden ízében remegett. Tekintete óriási felkiáltójelként csillogott. Vadonc rámosolygott: minden rendben, mire valósággal visszahuppant a helyére.

A technika-foglalkozáson, most jelen volt Jutka néni, az osztályfőnökük is. Ferkó nem sokkal Vadonc után érkezett meg. Azonnal az osztályfőnöke elé állt.

- Tessék megengedni, hogy..., hogy az óra elején... - belesült. Siska Józsi segített neki:

- Ellopták Tomi számítógépes karóráját. Sejtjük, hová dughatták, mert az osztályban nincs. Megkeressük.

- Tudok róla. Szégyellem is magam. Rengeteg a dolgom, másként nem jövök be. - Meghökkenve kérdezte meg: - Honnét tudjátok?

- Kutattunk, gondolkoztunk, s rájöttünk valamire. Tihanyi Pisti is velünk jönne.

- Kérdezzétek meg a technika tanár nénitektől, hogy elengedi-e! - Újonnan érkezett, fiatal tanárnő volt. Mellettük állt, máris intett, hogy mehetnek!

A három fiú azonnal kifutott a folyosóra, onnan tovább az udvarra.

A keresést Ferkó irányította. Azzal „etette” meg a társait, hogy nem tudja, de sejti hová dughatta a tolvaj: a nyolcadikosok cigijének rejtekhelyére. Ettől függetlenül, mégsem oda vezette őket. Több helyet is megnéztek, csak a végén kötöttek ki az ajtó fölötti eresznél.

Az órát Siska Józsi találta meg.

- Itt van! - kiáltott fel kitörő örömmel. Máris futott vissza. A társai szorosan utána, majdnem letaposták a sarkát...

És a számítógépes kvarc karóra, néhány percen belül, újra Takaró Tóni karján ékeskedett.

A gyakorlati, technika-foglalkozás után Vadonc egyedül ballagott haza. Többen követték. Beszédbe akartak elegyedni vele. Izgatta őket az óra ügye, ő azonban sorban lerázott magáról mindenkit.

Csilla nem messze, a sarkon várta. Számított rá, mégis felderült az arca, szája széle a füléig ért, amikor a lány fekete arcából szikrákat hányó, feltűnően csillogó és egészséges, fehér fogainak különös fényei az arcába kaptak.

- Köszí. Nagyon nagy pácban voltam. Mert ugye, ebben az osztályban minden mocskot rám kennek. Ha nem segítesz, nyakig benne ülök a... a tudod miben? - szavai valósággal repestek az őszinte hálától.

- Külön szerencse, hogy megláttam. Másnak is szólok, nemhogy neked.

- Én más vagyok, mint a többiek? - évődött Vadonc.

- Ha-át!

Mind a ketten nevettek. Megfogták egymás kezét, és csendben tovább mentek.

Ezt a bársonyos csendet a szőke hajú, a kék szemű fiú törte meg.

- Ugye, te nem hitted el, hogy én loptam el az órát?

- Egyetlen pillanatig sem.

- Balhé oké, de lopni... Esetleg macskát - nevetett.
- Amíg velem jársz, nincs többé macskalopás! - Murisan megfenyegette: - Tudod?
- Én örökké veled szeretnék járni.
- A csillogó szemű, fekete bőrű kislány kedvesen rámosolygott, majd elkapta a kezét, és megszorította.
- Fussunk! - Futás közben kérdezte meg: - Mit szólsz a sikeres sport eredményeimhez? - Az utóbbi iskolai futóversenyre célzott.
- Mindenkit vertél. Óriási voltál.
- Jövő héten területi versenyre megyek, utána szeretnék feljutni az országosra is. Te miért nem sportolsz?
- Egyelőre Matykó a társam - nevetett szomorkásan. - Súlyemelő vagyok. Tápos zsákokat emelgetek, fel s le. Ez is valami, nem?
- A sírkő?
- Meglesz. Most már biztosan meglesz.
- Juj, de jó! - Csilla eddig sem engedte el a fiú kezét, most még jobban megszorította.
- Utána beiratkozom karatéra vagy boksza! - folytatta a fiú.
- Csilla mélyen a szemébe fúrta a tekintetét.
- Nem szégyelled - kérdezte meg eközben kissé kacéran -, hogy te, a szőke, a kék szemű fiú egy ennyire fekete bőrű néger lánnyal jársz?
- Ez honnét jutott eszedbe?
- Csak úgy - rántott egyet a vállán -, a számra jött.
- S te, hogy egy ilyen magam fajta Vadonc csíp?
- Összenevettek, és tovább futottak.

9.

Az elkövetkező napokban, a testnevelési órán történt.

Mialatt a többiek vetkőztek, Vadonc szokatlan módon a sarokba húzódott. Máskor ő bizonyult a legmozgékonyabbnak, mivel igen kedvelte a tornaórát. Úgy tett, mintha keresne valamit. A többiek nem törődtek vele. Mindenki nyüzsgött: ugrált, beszélt, valósággal lázban égtek. Mindannyian kedvelték a testnevelési órát, ilyenkor

teljesen kicserélődtek. Karateszerű mozdulatokkal hadonásztak, rugdalóztak, boksztak, birkóztak, verték egymás hátát...

A szokásos kezdeti zűrzavarnak, Járai Gábor bácsi - a testnevelő tanár - vetett véget.

- Sorban állsz! Igazodj! - vezényelte a megszokott sípszó elhangzása után.

A tornateremben ezután egyetlen szó sem hangzott el többé. A megszokott rend szerint, teljesen csendben sorakoztak: tornasorba, egymástól kartávolságnyira.

- Labanc Józsi? - kérdezte Gábor bácsi, miután hiába kereste a szemével.

Mély csend, bizonytalan vállvonogatás, szemlesütés felelt rá.

- Ma nem is jött iskolába? - tapogatózkodott tovább a testnevelő tanár, - Csak a hetes válaszoljon!

- Mind a négy órán jelen volt. Előbb a sarokban láttam.

Mindenki odanézett, amerre Pisti mutatott.

Vadonc az egyik sarokban ült. Gábor bácsi rászólt:

- Te? Le sem vetköztél?

- Nem akarok tornászni!

- Azt hiszed, én jókedvemből vagyok itt? Mi lenne, ha mindenki azt tenné, amit éppen akar? - csattant fel ingerülten Gábor bácsi. Alaposan végigmustrálgatta a megszeppent fiút, majd megenyhülten hozzátette: - Te a legjobb tornászom, te a sorvezetőm, te... te nem akarsz tornászni?

Vadonc felállt, és közelebb lépett hozzá.

- Fázom, tessék megengedni, hogy kivételesen ma ne tornásszak!

- Beteg vagy? Gyere csak ide!

Vadonc engedelmesen melléje lépett. Gábor bácsi a homlokára szorította a tenyerét.

- Nem vagy lázas - jelentette ki. Ettől függetlenül alaposan megvizsgálta a szemével.

A fiú nyakán feltűnő, piros foltok éktelenkedtek. Fojtogatás félre nem érthető jelei. Gábor bácsi azonnal észrevette.

- Gombold ki az ingedet! - szólt rá azon nyomban.

- Fázom. Tessék hazaengedni!

A magas s erős férfi elkapta a kezét, és magához húzta.

- Vesd le az ingedet!

- Tele vagyok foltokkal. Ne tessék megszégyeníteni - súgta a tanárra fülébe.

- Ki vert meg? - kérdezte meg, ugyancsak súgva, mialatt félrehúzta.

Vadonc hallgatott. Gábor bácsi anélkül, hogy elengedte volna a kezét, a sorban álló gyerekekre szólt. Idejében, mert néhány perc és a rend felbomlik.

- Menjetek ki a kézilabdapályára! - mivel többen közbehurráztak, éljeneztek, gyorsan feljebb emelte a hangját: - a sort Dobrovitz Pisti vezeti! Fiúk, lányok közös csapatot alakítanak! A...- húzta a szót -, a két csapatkapitány: Aliah Csilla és Kolhász Ildi!

Az osztály egyik része éljenzett, a másik része pfujogott. Ez a pfujozás Kolhász Ildinek szólt, mert helyette fiú csapatkapitányt akartak. Csillát nemcsak megszokták, hanem meg is szerették. A lányok egymást felülmúlva versengtek a barátságáért. A fiúk, mint a legjobb futóra és távolugróra, felnéztek rá. Gábor bácsi egyébként is mindig a fiúkhoz osztotta be, mert a lányok meg sem szorongathatták. Könnyedén lekörözte valamennyiket, nem mintha a fiúk megelőzhették volna.

Gábor bácsi túlkiabálta őket:

- Indulás!

- Te pedig velem jössz! - halkan tette hozzá:

- Az igazgatóhoz megyünk!

A kivonuló diákok megdöbbenően lesték Vadoncot és Gábor bácsit. Csilla nagy, beszélő szemeivel kérdezte meg: mi van?

Vadonc nem válaszolt. Szégyenlősen elfordította s lehajtotta a fejét.

Szó nélkül mentek fel az igazgatóhoz, ahol várniuk kellett, mert az iskola „mindenesével”, a fűtővel s karbantartóval tárgyalt.

- Miért hozott fel, Gábor bácsi? - kérdezte meg Vadonc, egyszerre neheztelő és szemrehányó hangon. Nagyon szerette a tornatanárát. Egyike volt, akihez őszintén és bátran fordult, ha olykor-olykor végre felengedett megszokott tartózkodása.

- Mint mindenkinek ebben az országban, nekem is van főnököm, akinek az utasításait végre kell hajtanom. Nyakadon fojtogatás he-

lye, tested tele van lila, és fekete foltokkal. Alaposan összeverték. Nemcsak én kerülnék bajba, amiért nem jeleztem, a te érdeked is ez.

Az ajtó kinyílt. Nyáron a mindenes karbantartó, télen a fűtő, mivel tudta, hogy várnak az igazgatóra, nem maradt sokáig, egyébként is már csak beszélgettek.

A testnevelő tanár maga elé tolta a megszeppent fiút, és belépett. Az igazgató arca szemmel láthatóan elborult, amikor meglátta Vadoncot: már megint ő az!

Gábor bácsi, a kézfogás után Vadonc vállára tenyerelt.

- Testnevelési óránk van. Labanc Józsi nem akart levetközni - a nyakára mutatott -, ezért. A teste is tele van véraláfutásos foltokkal. Valaki összeverte, de mennyire összeverte. Szerintem, nem gyerek tette.

Az igazgató megnézte. Előbb csak széthúzogatta az ingét, később levetette vele. Nemcsak a mellén, a hátán is sok folt éktelenkedett. Lila, fekete foltok vegyesen.

- Kivel verekedtél? - fordult ezután a dacosan, összeszorított ajkakkal ácsorgó, szőke fiúhoz.

- Senkivel.

- Megint hazudsz?

- Igazat mondok. Senkivel sem verekedtem.

- Hagytad magad. Pontosan te..., te hagytad magad összeverni? - Mintha eszébe jutott volna valami, hirtelen elborult az arca. - Felnőtt vert össze?

Vadonc nem felelt.

- Konok vagy, nagyon konok vagy, fiam!

Az igazgató ezután a testnevelő tanárhoz fordult:

- Vidd el, légy szíves Németh dokihoz, és vetess alapos látaleletet!

- Óráam van. A gyerekek lent várnak a pályán.

- Helyettesítelek.

Vadonc összébb húzta a már előbb magára húzott ingét. Majd szinte feljajdult.

- Nem... Nem akarom, hogy megbüntessék!

- Kit ne büntessenek meg?

Vadonc megint hallgatott. Az igazgató leült. Két tenyere az asztalon pihent, bal kisujjával dobolni kezdett. Rövidke hallgatás után a testnevelő tanárhoz fordult. Megsejtett valamit. Ez az arcán is meglátszott.

- Köszönöm, Gabi! Menj vissza az órára! Labanc Józsi itt marad! Négyszemközt beszélek vele!

A testnevelő tanár elkészönt és kiment. Az igazgató azonnal a megszeppent fiúhoz fordult:

- Rengeteg borsot törtél az orrom alá. Nem tanulsz. Dolgozol helyette. - Vadonc közbe akart szólni, ám az igazgató felemelt hangja belefojtotta a szót. - Bolondnak nézel bennünket? Mert tudom, mit akartál mondani. Azt, amit híresztelsz faluszerte. Nem, te nem kedvtelésből, igenis pénzért dolgozol. Kiskorú, tanuló vagy. Munkavállalási engedélyed nincs. Nem is kaphatnál szorgalmi idő alatt. Az egész falu szeme láttára járatsz le bennünket. Lopott macskát adtatok el Olga néninek, a volt tanító nénidnek. Visszaloptátok, mivel Olga néni szemfüles férje nem „dőlt be” még egyszer a hazugságotoknak, bosszúból konzerves dobozokat kötöttetek a macska farkára, és világgá zavartátok. Kínóztátok. Ketten is jelezték. Máshol, ráadásul éjjel, az egyik kerítés tetejéről zavartak le. Botrányokat okozol, verekedsz. Az a bizonyos karóra lopás is gyanús. Te loptad el, vagy más, amint ti mondanátok: sáros vagy. Tudtál róla. Másként nem vállalkozol az úgynevezett nyomozásra. Kinyomozod, mondtad Jutka néninek, s rá néhány percre az óra meglett.

Vadonc nem állhatta meg, holott igen akarta, hogy közbe ne szóljon.

- Margó néni, igaz négy szem között, mégis bocsánatot kért tőlem. De...

- Mondtam: tudtál róla! Ha nem te voltál a tolvaj, bűntársként te is szereplőjévé váltál. Mert olykor a hallgatás is bűn, fiam!

- Nem én loptam el. Valaki látta, elmondta, én megszorongattam, mire ő köpött.

- Vallott. De mindegy: nem mondtad meg a nevét, ezért nem tudjuk felelősségre vonni. Jelenleg büntetlen futkos, az újabb alkalmat keresi.

- Ő nem lop többé. Kezeskedem...

- S, ha nem hisszük el?

Vadonc egykedvűn rántotta fel a vállát. Az igazgató lemondón csóváltatta fejét, majd egészen váratlanul a fiúra mordult:

- Ki vert össze?

- Nagyapa - rebegte halkán. Szíve összefacsarodott. Torka teljesen kiszáradt. Gyomrába görcs ugrott, ezért szüntelen nyeldesnie, köhészelnie kellett. Szeme előbb bepárasodott, aztán hirtelen megtelt könnyel. Gyermeki szívét mély keserűség töltötte meg. Az árvák magányos fájdalma gyötörte. Olyan fájdalom volt ez, amelyet állandóan magával hordott, ha máshol nem, a tudata alatt. Nagyon összeverte a nagyapja. Későn vette észre, hogy részeg, nem menekült ki időben. Elkapta, és összevissza verte. Ő mégis védte, mert félt az intézettől, ahol nemcsak a szabadságát, Csillát - azt a ragyogó kedvű, ragaszkodó, szép, fekete kislányt - is elveszítené, amitől igen tartott.

- Csak akkor ver meg, ha részeg - védte öntudatlan. - Olyankor kimenekülök előle a szalmakazalba, s megvárom, amíg elalszik. Tegnap elkapott. Egyébként nagyon rendes ember.

- És mikor nem részeg? - ironizált az igazgató. - Visszaadunk az intézetnek. Mindig védtelek, most is a te érdekedben teszem ezt.

Vadonc szinte feljajdult. Egész lénye tiltakozott.

- Nem megyek vissza az intézetbe! Világgá megyek, megszökök! - fogadkozott, borzongott kétségbeesetten, reszketően.

- Ott mindened meglesz, amíg itthon koplalsz. Ráadásul nagyapád ver, és dolgoztat.

- Nem, nem ő küldött el dolgozni. Sírkőre gyűjtök. Szégyellem, hogy egyedül már csak az én szüleimnek nincs sírköve. Nyáron meglesz. Mackó Péter készíti el. Egyszerű műkő, kis márványlapocskával. A kereszt alatt felirat: a szüleim, és két név lenne.

Az igazgató mély meghökkenéssel lesett a fiúra. Olyan szemekkel nézte, mintha csak most látná először. Többször beszélt vele, mégsem ismerte eléggé?

- Mit reggeliztél? - kérdezte meg, melegen s együtt érzően.

- Semmit... Ja, Boros Zotyó adott egy fél szalámis zsömlét.

Az igazgató megsimogatta. Egyetlen pillanat alatt a szívéhez nőtt, s némi bűnbánatot érzett, amiért nem törődött vele eddig eléggé. Vele, ezzel a rosszcsonntal? Mialatt beszélt is a vállán tartotta a kezét.

- Rendben van, fiam. Nem jelentem a gyámügyi hatóságnak. Látletet sem vetetek. A személyiséglapodra persze feljegyzem. Kötelességem lenne bejelentenem, mert nekem is parancsolnak, feladatokat adnak, engem is felelősségre vonhatnak, én mégis hallgatok. Személyesen veszem kezembe az ügyedet. Mától én leszek a pártfogód. Nem ver meg többé nagyapád. Kezeskedem érte! Még ma beszélek vele.

- Ne tessék megmondani neki, hogy én árultam el. Máskor kiszökök az ablakon, és a szalmakazalban alszom. Tegnap este nem sikerült - védekezett, most először megriadva a következményektől.

- Bízd rám! Délutántól kezdve napközis leszel. Nem értem, miért nem jutott eddig eszünkbe. Se munka, se Matykó többé. Érted?

- És a sírkő? - jajdult fel a fiú hangja másodszor is.

- Mennyi pénzed van?

- Kétezer forint körül. De keresek még hozzá. A többit ledolgozom a nyáron sírköves Petinél.

- Nyáron üdülőtáborba mész! A költségeket az iskola és a szülői munkaközösség viseli.

- Nekem dolgoznom kell! Megígértem neki. Ha nem dolgozom...

Az igazgató nem engedte befejeznie.

- Nap-kö-zis leszel! A nyáron, pedig táborba mész! Menj vissza az órára! Tanítás után gyere fel hozzám! Átkísérlek a napközibe, ahol szépen megebédelsz, ott maradsz, s tanulsz! Este személyesen keresem fel nagyapádat. Hogy mit mondok majd neki? Azt bízd rám!

Vadonc a vállát vonogatta. Nem konokságból tette, elkeseredésében. Mindent a sírkőre tett fel. Rögeszméjévé vált, most egyszerre vége! Összeomlott, mint a kártyavár. S mi lesz Matykóval, meg az ígéretével, a fogadalmával?

Megsemmisülten megfordult, kezei lógtak, fejét mélyen lehorgasztotta, köszönésfélét morzsolt szét a fogai között, és erősen letörten kíváncszorgott az igazgatói irodából.

A hetedik osztály, mint minden év őszén, a közeli erdőbe kirándult. Az erdő melletti rétet hosszú, széles bányató, a gyerekek kedvenc nyári fürdőzőhelye szelte ketté, amelyet körös-körül igen magas partszakasz övezett. Csak egy helyen lehetett megközelíteni a vizet, a régi kocsibejárónál, ugyanis máshol az igen mély vadvíz ott alig hónaljig ért. A gyerekeket kísérő tanárnő ezért szigorúan az osztályra parancsolt: a tó közelébe se menjenek! Csak az erdőben és a közeli erdőszéli réten játsszanak!

Mikor mit tettek: felváltva versenyt futottak, a lányok kézilabdáztak, a fiúk fociztak, tréfás vetélkedőket rendeztek, amely során rengeteget nevettek. Nyársaltak, énekeltek, s megállás nélkül cukkolták egymást...

Az előre megszabott idő lejárt. Éppen hazafelé készülődtek. A tanárnő - mialatt a fiúk szedelőzködtek - teljesen magukra hagyta őket.

A lányokkal tereferélt az erdő szélén.

Vadonc Csillával sétált. Ezt megelőzőn külön-külön játszottak.

- Megszoktál már a napköziben? - érdeklődött Csilla, néhány méternyi andalgás után, mintha nem ismerte volna előre a választ.

- Ezelőtt az egész határ és a két falu az enyém volt. Ott úgy érzem magamat, mint a rab. Ezt sem, azt sem szabad. Semmit, de semmit sem szabad! Ha nagyokat rúgunk a lasztiba, átrepül a szomszédba, s a vén hárpia, ismered - egymaga élő özvegyasszony - nem adja vissza. Nincs tovább laszti, és kész! Egyébként te is ott robotolsz, ha másik teremben is, mindent tudsz.

- Nem a napközi, a sírkő bánt. Fejedbe vetted. Nem tudsz belenyugodni, hogy nem sikerült. Valld be: így van vagy nem? - vágott közbe gyengéden, megértően Csilla.

- Minden klappolt, most egyszerre vége!

- Nagypád?

- Olyan szelíd, mint a kezes bárány. A kocsmában esetleg csak kisfröccsöt kap. Két rész víz, egy rész bor. A gazdaságban ráíjesztettek, hogy elküldik. - Jóízűn nevetett. - Átminősítették éjjeliőrnek a tehe-

nészetbe. Éjjelenként teljesen egyedül vagyok otthon. Olyan jókat szunyálok, mint a macskánk szokott a napon vagy a kályhánk előtt.

- Már fűtötök?

- Ah! A számra jött.

- De cicátok van? - élénkült fel a lány hangja. Erősen érződött, hogy szereti a macskákat.

- Van, s fekete.

- Miért fekete?

- Mert én mindenben a feketét csípem - kacsintott rá.

Csilla felnevetett, ám az utolsó hangok csengő trillái váratlanul elhalkultak. A közelből ugyanis ordítást hallottak:

- Segítség! Leymeter Robi a tóba esett.

Mindenki odafutott. Vadonc nagyon haragudott rá, mert válogatottabbnál válogatottabb bosszúságokkal kínoztta. Sohasem unta meg. Újabb és újabb heccekkel állt elő. Ezért sokkal nehezebben mozdult meg, mint a többiek, ám kissé később ő is Csilla után futott.

Robi a vízben vergődött. Az elrúgott futball után futott. A laza, homokos talaj leomlott alatta, mire ő menthetetlenül belecsúszott a bányató mély vízébe. Szemlátomást kifáradt, mert ki tudja mióta kínlódott a jéghideg vízben, mire végre felfedezte valaki. Keze-lába begörcsölt, alig bírta fenntartani magát a víz felszínén. Nyáron talán kiúszott volna a meredek part alatti homokos padkára, amelyen apró fűzfa bokrocskák sínylődtek. Nem volt mindenütt ilyen padka, csak itt alattuk. Robi valahol odébb csúszhatott bele a vízbe, sodródott, kapálódzott errefelé. A látottak alapján mindnyájan tudták: ha nem segítenek neki, menthetetlenül belefullad.

De hogyan, főleg ki segítsen? Felnőtt, az egy tanárnőjük kivételével nem tartózkodott a közelben. Ő pedig annyira megdermedt a hirtelen rászakadó ijedtségtől, hogy se mozdulni, se kiabálni, se útmutatást adni a gyerekeknek nem tudott. Csak állt és sokkosan remeggett.

A gyerekek zöme tudott úszni, de a kapálódzó fuldoklót kimenteni a legalább kétméteres vízből, amely ráadásul most jéghideg lehetett, senki sem merte megkockáztatni.

Összevissza futkostak, és ugyanolyan kétségbeesetten kiabáltak:

- Egy hosszú bot kellene! Benyújtánánk neki... - okoskodott Takaró Tóni.

- Gyorsan, gyorsan, fussunk az erdőbe, hátha találunk valamilyen hosszú-hosszú, vagy mit tudom én milyen ágat! - kapott rá Boros Zotyó.

- Kötél...

- Mit érnél vele, egyébként sincs - ordított idegességétől erősen feldúltan Magócsi Jancsira Mészáros Viktor.

- Bedobnánk, ő elkapná.

- Honnét a fenéből szerezzünk kötelet? Meg olyan hosszú bot sem létezik, amely beérne hozzá, ha mégis, mivel vágnánk ki, amikor nemhogy balta, fűrész, még bicskánk sincs - vágta rá az, félig kétségbeesetten, félig a tehetetlenségétől fortyogó dühvel.

Vadonc a parton ült, és Robit nézte. Egy pillanatra jóleső, fura megelégedés járta át a szívét vetélytársa vergődésének láttán. Ám valamivel később furcsa látomása támadt: Apja, anyja a vízbe fulladt. Ők is ugyanígy vergődhettek a bős Dunában. Ha segítenek nekik, talán nem fulladnak bele a vízbe. Mindenki magukra hagyta őket, mint most itt Robit, mert a szertelen kiabálás, vitatkozás, kapkodás, fej nélküli ide-odafutkosás, egyenlő a semmivel. Nem! - serkent fel hirtelen bensőjét kízó büntudata, miután egyetlen pillanatig sem habozott tovább. Cipőjéhez kapott, és lázas gyorsasággal kifűzte.

Csilla melléje ugrott.

- Mit akarsz tenni? - vonta kérdőre kétségbeesetten.

- Kihúszom - vágta rá csendesen, de magabiztosan, mialatt tovább vetközött. Cipője után a ruháját is ledobta magáról.

- Ne... Ne tedd! - suttogta halálra rémülten a lány. Még a kezét is elkapta. - Nagyon mély lehet a víz, és hideg. Összeránt a merevgörcs.

- Nagyon jól ismerem a tavat. Hol s mennyire mély. Semmi bajom nem lesz.

- Nem szabad! - fogta, húzta visszafelé.

Vadonc szembefordult vele, és csak ennyit mondott:

- Az én szüleim is vízbe fulladtak, mert senki sem segített nekik.

- Veled megyek. Nagyon jó úszó vagyok.

- A padkáig. Kihúszom, te segítesz életre kelteni. Masszírozni, dörzsölni. Szerezzetek meleg ruhát, dzsekiket, melegítőket!

Miután levetkőzött - csak az alsónadrágját és az atlétatrikója maradt rajta -, egyszerűen a földre ült, és lecsúszott a meredek, homokos parton a kis padkára.

Robi ereje eközben teljesen elfogyott. Csapzott, nagy haja az arcát is befedte. Hol elmerült, hol újra felbukkant a víz felszínén. Ráadásul nem is a part, hanem a tó közepe felé, mind beljebb és beljebb sodródott. A zakója - ő vetette le, esetleg vergődése közben csúszott le róla - mellette úszott. Minthogyha ketten lennének a vízben. Csak amaz mozgott, apró hullámokat vert, elfulladásán hörgött s bugyborékolts is, emez mozdulatlan maradt. Az élt, emez halott.

Talán egy perc és vége!

Vadonc a kéklő s mély víz fölé hajolt. Előbb a két könyökhajlatát, majd az arcát, a combját és a hasát locsolta meg a hideg vízzel. Utána belecsúszott a tóba, és gyors tempóban úszni kezdett Robi felé. A jéghideg víz mindenét átjárta. Légzése lelassult, szíve tájékán görcsöt érzett, amely fékezte a mozgásában. Teste lúdbőrössé vált. Többször összeborzongott. Jól tudta: csak az állandó mozgás mentheti meg, ezért minden egyes testrészét megmozgatta.

Gyönyörű őszei idő volt. Tíz foknál több a napon, árnyékban kevesebb. Éjjel viszont mínusz két fok alá süllyedt a hőmérő higanyszála... Eleinte, miután a szülei vízbe fulladtak, igen iszonyodott a víztől. Erős akaratának köszönhető, hogy legyőzte a víziszonyát. Csak azért is jól megtanult úszni. Nyaranként, hol a társaival, hol egyedül, szinte naponta lejárt ide, ezért úgy ismerte ezt a bányagödörben összegyülemlett, nagyobb tónak is beillő vadvizet, mint a tengerét. A legmélyebb helyen is leereszkedett a fenékre, mert Vadonc - a gyerekek legnagyobb ámulatára -, két percnél is tovább kibírta a víz alatt.

Mialatt közeledett Robi felé, állandóan csak a szüleire, meg a szüleire gondolt: feljűk úszik most a jéghideg vízben. Őket menti ki. Ha akart, ha nem, egyszerűen nem tudott másra gondolni.

- Tarts ki, jövök...! - kiáltott, mihelyt megközelítette a társát.

Ám ő semmit sem hallott, félig öntudatlanul küzdött az életéért.

Vadonc körülúszta. Hallotta: a fuldoklókat nem szabad megközelíteni, mert ösztönösen mindenbe s görcsösen belekapaszkodnak, nagyon könnyen magával rántathatják a mélybe a megmentésükre igyekvőket. Tervét az alatt eszelte ki, mialatt körülúszkálta. Elkapta a magányosan úszó zakóját, majd annak egyik ujját Robi felé nyújtotta.

- Fogd meg, kihúzlak!

Robi nem hallott semmit. Talán már nem is volt eszénél.

Vadonc ekkor mást gondolt. Kinyújtotta kezét, elkapta a fuldokló haját, és a kapálódzó, a görcsösen rángatózó testet lassan úszva maga után húzta.

Máskor többször is átúszta a tavat. Most ez a néhány méternyi távolság is nagyon kifárasztotta. Egyre jobban s jobban érezte, hogy izmai megmerevednek, görcsbe ugranak, s a jéghideg víz szinte elviselhetetlené válik.

Újra és újra a szüleire gondolt. Ha segítenek nekik, nem fulladnak meg, nem tengeti árván az életét. Ez némi erőt adott egyre gyengülő testének.

Még egy csapás, még egy...

Lélegzete kihagyott. Mellkasa összeszorult. Fulladási roham kínoztta. Keze-lába remegett, szíve kő gyanánt elnehezült. Arca elsze-derjésedett, ajka elkékült.

Még egy csapás, még egy csapás.

Atlétatrikója és a gatyája ólomsúllyal húzta lefelé. A jéghideg víz már nemcsak bántotta, hanem valósággal megbénította. Ráadásul a már majdnem elalélt társa, mintha visszafelé húzta volna le a mélybe. Nagyon aprókat lélegzett. Tüdejét ösztönösen teletartotta levegővel, hogy könnyebben fennmaradhasson a víz felszínén.

Még egy csapás, még egy!

Végre-valahára földet ért a lába. Alig bírt lépni, egyre nehezebben és nehezebben vonszolta maga után az elalélt társát.

Csilla után többen lecsúsztak a rövid s keskeny padkára. A kezüket nyújtották, és megkönnyebbülten ordibáltak. Vadonc semmit sem hallott. Csak arcokat, szemeket, karokat s kisebb-nagyobb foltokat látott. Két életért küzdött, mint az apja, amikor az anyja után ugrott a Dunába: a sajátjáért és Robiért. Teste teljesen érzéketlené vált. Keze-

lába - úgy érezte most -, mintha felpuffadt és elnehezült volna, mint a megfagyott emberé. S ő hitetlenkedve riad fel: mégis a parton áll?

Hogyan lehet ez?

Dobhártyája pattogott. Szeme előtt tüzes karikák ugráltak. Teste egyetlen nagy görccsé merevedett. A víz, a part, a bokrok, a gyerekek, minden, de minden tótágasként állt, és forgott, körülötte. Nagyon szédült, kapaszkodni akart, hiába, mert néhány tétova lépés után a talaj kicsúszott alóla, a világ elsötétült, és ő csendesen visszacsúszott a víz szélére.

Szerencséjére csak néhány pillanatra veszítette el az eszméletét. Mire újra magához tért, a padkán hevert. A fiúk és Csilla vonszolta a víz szélétől feljebb.

Felült.

- Robi? - fordult, érdeklődően a körülötte sündörgő társaihoz. Többen, ki-ki a maga módján, fejetlenül masszírozták, dörzsölték, élesztgették. Nagyon melegnek érezte a kezüket, főleg Csilla tenyerét. Száz közül is felismerte volna.

- Melletted fekszik a földön - hallotta a választ. - Élesztgetik...

- Vadonc ruháját! - kiáltott fel valaki a partra.

Azonnal ledobták. Csilla kapta el, és a mellette álló társa segítségével sorban ráhúzta. Mire végeztek, Vadonc talpra állt. Máris segíteni akart Robinak, akit addig-addig dörzsölgettek, élesztgettek, lélegeztettek, mígnem teljesen magához tért.

- Gyere! - hadarta Henrik. - Felviszünk a partra, onnét haza!

Ketten is a hóna alá nyúltak, de ő lerázta őket magáról.

- Robinak segítsetek! Én magamtól is felmászok.

- Annyian segítenek neki - vágták rá egyszerre többen is -, hogy alig férnek hozzá.

Vadonc fogai - mialatt felfelé mászott - vacogtak, izmai remegtek. Az előbbi kellemes melegség - érezte - már elillant a tagjaiból. Egyre nehezebben viselte el a testéhez tapadó ruhájának súlyát. Olyan érzete támadt, mintha rázárt, hatalmas hűtőszekrényben járna. A fogai vacogtak, a teste remegett.

Mozogni, mozogni! - nógatta magát. S mozgott, addig-addig mozgott: ugrált, rángatódzott, mígnem, ha lassan is, de kissé felmelegedett.

Fenn a parton a tanárnője sírva borult a nyakába. Összevissza csókolgatta, s hálálkodott.

Közelükben terepjáró tűnt fel. Az erdő, a föld, a tó dúsgazdag tulajdonosa szokásos határszemlét tartotta. Talán nem hajt erre, ha a gyerekek észre nem veszik, és kézzel-lábban nem integetnek, torkuk szakadtából nem ordítanak: ide, ide! A tanárnő eléje futott, és könnyeivel küszködően elhadarta neki a történeteket, s megkérte, hogy vigye haza a két, vizes s nagyon megviselt gyereket.

A jó módú s igen előzékeny gazda, a két, szemmel láthatóan didergő, alig éledező gyereket buzgón hátra ültette, és alaposan bebugyolálta őket az ülésen lévő pléddel. A fűtést a legerősebb fokozatra állította.

Robi arca falfehér, szeme beesett volt, hangja erőtlennek, s kifejezetten másviláginak tűnt, amikor Vadonchoz fordult:

- Köszönöm - rebegte elérékenyülten, alig hallhatón. Két öklével dörzsölgette szét lepergő könnyét. Jóval később folytathatta: - Ellen-séged voltam, te mégis... - hangja elcsuklott.

- Ugyan! - rántotta fel a vállát Vadonc, kissé túl harsogón. Egyik kezét kidugta a takaró alól. Tenyerét, Robi kezének belecsapását fogadón felemelte.

Miután felengedetten, erejéhez mérten, alig érezhetőn, de már mosolyogva belecsapott, hátra dőlt. Szemét behunyta, és jóízűn mosolygott. Olyan légiesen könnyűnek és „tisztának” érezte magát most, amint még sohasem.

* * *

Leymeter Robi aránylag jó módú szülei, hálából gyermekük kimentéséért, rá alig egy hónapra, szép síremlékművet készítettek Labanc Józsi Dunába fulladt, halott szüleinek.

Felavatásán az egész 7.a osztály a sír körül szorongott. Az új sírkő előtt, a helyi plébános általi felszentelése, megáldása, és az igazgatójuk rövid beszéde után, sorban kezet fogtak Vadonccal és a szintén jelenlévő nagyapjával.

Robi, nemcsak kezet szorított vele, hanem látványosan át is ölelte.

Egy fiú, aki kétszer szökött meg

1

- Lóri, hallom megint verekedtél! Mire való ez, kisfiam? - sópánkodott szeretetteljesen Aranka néni - a boltos -, akit mindenki, főleg az iskolások igen kedveltek.

Izbégy Lóránd - ismerősei Lórinak becézték - a vállát vonogatta, ellenállhatatlan pislogásokkal bombázta a kis trafik és papírbolt üvegfedelű pultján heverő - ilyen-olyan formátumú - színes ceruzás dobozokat, ugyanis színes ceruzát akart vásárolni.

- Ez mennyibe kerül? - emelte fel az egyik ceruzányi hosszúságú, hatdarabos, legolcsóbbnak vélt, vékony doboz színes ceruzát, illetlenül válaszra sem méltatva Aranka nénit.

De hát, mit is mondhatott volna? Hogy ő sosem kezd ki mással, viszont őt se abajgassa senki? Panaszolja el, hogy ő a legszegényebb, a legelhagyatottabb az osztályukban, amiért őt sokan piszkálják, kikezdi, mint csibék a beteg társukat? Vagy húzza fel még jobban a vállát, és műbizonytalankodásával odázza el a választát? Mert más magyarázatot nem talált, amelyet egyébként sem tudna megfelelően elmondani egy felnőttnek, nem beszélve róla, hogy ő olyan fiú, aki nem szívesen panaszkodik. Magába fojtja valamennyi keservét.

- Negyven forint - hangzott valamivel később Aranka néni válasza, előtte ugyanis felvette, megfordította, megnézte a ráragasztott, kis cédulára írt árát. Nemrég árazta, de hát, annyi mindennek változik manapság az ára, ki tudja mindazt észben tartani!

Lóri elbizonytalanodottan harapta össze az ajkát, arcán kétes grimasz suhant végig, amellyel éppen úgy kifejezhette, hogy drágállja, vagy nincsen annyi pénze.

- Kéred?

Lóri nem válaszolhatott, mert Aranka néni - teljesen váratlanul -, megkerülte a pultot. Az ajtóhoz rohant, hogy kiszóljon az ajtó üvegén át felfedezett, arra haladó ismerősenek, mire fel a fiú egyetlen

pillanatnyi gondolkodás és mérlegelés nélkül, zsebébe csúsztotta az éppen kezében tartott dobozt.

Az illető bejött. Aranka néni: várj egy pillanatig, kiszolgálom Lórit! - kéréssel, visszalépett előbbi helyére, és kérdőn lesett az éppen induló fiúra.

- Nem kérem - szólt vissza az majdnem az ajtóból.

- Ne rohanj el! Várj még egy kicsit!

Lóri szíve a torkába ugrott. Fejéből kiszaladt a vér. Lélegzetét visszatartva fordult meg, és sündörgött vissza a pulthoz. Azt hitte, leleplezték, amely nemcsak lemoshatatlan szégyent jelentene, hanem óriási botrányt is okozna. Kifejezetten remegett, amikor mindenbe beletörődött, falfehérré dermedt arccal megállt.

- Ugye..., nincs annyi pénzed? - mosolygott rá, mit sem sejtve Aranka néni, majd választ sem várva, felvett a pulton heverő dobozok közül, egy ugyancsak teljes ceruzahosszúságú, hat darab színes ceruzát tartalmazó dobozt. - Add ide a pénzed, amennyi van, a többit majd meghozod!

Lóri a földig sújtva, megüvegesedett szemgolyókkal bámult a kedves asszonyra, kaparászta elő a fémhúszását, és ejtette a pultra, rebegte el, hogy a többit hamarosan meghozza, majd anélkül, hogy elvette volna a színes ceruzákat tartalmazó dobozt, majdnem futva kisetett a boltból.

Az előbbi, Aranka néni által az utcáról behívott fiatalasszony futott utána.

- A pulton hagytad. - Kezébe nyomta, nem a kiválasztott ceruzahosszúságú, a rövidebb színes ceruzákat tartalmazó dobozt. - Miért sietsz annyira?

- Becsengettek - hazudta, miközben kikapta kezéből, majd anélkül, hogy megköszönte volna elrohant...

A tanítás után Izbégy Lóri utolsóként hagyta el az iskolát.

Sem diákot, sem felnőttet nem látott az utcán, mégis valósággal osonva haladt a hazafelé vivő úton. Többször megállt, s körbe-körbelesett, mint a tolvaj.

De hát az is volt.

Rettentőn letörtén, szíve mélyéig furdaló büntudattal, velejéig ható önváddal - mert sohasem lopott, csak most - lépett, s állt a nagymamája elé.

A nagymamája hosszú évek óta betegeskedett. Ráadásul mostanában a reumája is kínoztta. Egyetlen beteg vesével élt. Művese kezelésre kellett volna járnia, de ameddig lehet s gyógyszerekkel is kivédheti - mondogatta -, elodázza. A ház körüli munkák legnagyobb részét Lóri végezte el helyette: söpört, takarított, olykor mosott, vagy segítkezett a mosásnál. Az elmúlt télen fát vágott, gyújtóst aprított, tüzelt, és ő hányla el a havat is a járdájukról. Kis kertjüket majdnem egyedül gondozta, etette meg naponta a tyúkokat, vásárolt, és így tovább!

- Loptam - rebegte el lelki viharának kitörő orkánjaként. Szemében könnyek gyűltek, hogy leplezze lehajtott a fejét, és szétmaszatolta a kezével, majd, mint akit kérdőre vontak, noha a nagymamája egyelőre szóhoz sem jutott, ismét felütötte a fejét. Két kezét tanácstalanul széttárta. - Nem tudom, mi történt velem. Egyszerűen nem tudtam ellenállni. A pénzem, csak a felére elég! Az a sok, ilyen-olyan színes doboz! Akkor árazhatta, rakhatta ki..., nem tudom. Mindmind ott hevert előttem. Aranka néni az ajtóhoz futott. Én engedve a csábításnak, gyorsan a zsebembe csúsztattam egyet. Ezt - megmutatta. - Emezt meg - a másikat, a rövidebb színes ceruzákat tartalmazó dobozt is kivette a zsebéből, és felmutatta - az a néni hozta utánam, akit Aranka néni behívott.

- Utánad, vitte? Miért?

- Mert Aranka néni észrevette...

- Rajtakapott?

- Semmit sem látott. Az ajtóhoz rohant, s nekem háttal állva, behívta azt a csajt.

- Nénit.

- Én ez alatt a zsebembe csúsztattam. Ezt - még egyszer megmutatta a dobozt. - Ő visszajött a nénivel, én elindultam, de visszahívott. Nem elég a pénzed? Kérdezte. Add ide, amennyi van, a többit majd meghozod! Én a húszasomat letettem a pultra, és elrohantam.

- Kisfiam! - Nagymamája Lóri vállára rakta erősen fekete eres, összeaszalódott bőrű kezét. - Te sohasem loptál eddig.

Lóri váratlanul a nagymamája mellére borult, és sírva fakadt. Patázkodó könnyeit újra a két kezével maszatolta szét.

- Se nem sírtál. Mi történt veled?

- Nagyon szégyellem - szipogta. Kiegyenesedett. A két színes ceruzát tartalmazó dobozt az asztalra rakta. Zsebkendő híján továbbra is két kezével és kopottas szveterének ujjával törölgette le az újabb könnyhullámát.

Hogy ne tegye tovább, nagymamája papír zsebkendőt nyomott a kezébe.

- Olyasmit tettél, amit ezelőtt soha, vagy csak én nem tudtam róla?

- Sohasem loptam. - Szája kiszáradt, óriásit nyelt, lehetetlenség volt nem észrevenni.

- Ennek ellenére, én most nagyon örülök, hogy továbbra is őszinte maradtál hozzám! Mert, ugye el is hallgathattad volna. Apud, velem ellentétben rád bízta: dönts el majd nagykorodban, hogy vallásosan élsz-e, hiszel-e Istenben, vagy nem. Én azt mondom: ha Aranka néni nem is, Isten látott és pontozott.

- Csak a dedósokat pontozzák. Minket régen osztályoznak.

- Azt mondom - emelte fel a hangját a nagymamája -, mindent úgy tegyél, úgy viselkedjél, mintha Isten mindig látna, amint lát is! Ámde ez a lopás, kisfiam, nemcsak a Jóistennek, apukádnak sem tetszene! Szégyellné.

- Mikor jön haza apu a kórházból? És..., ha a fertőzőosztályon fekszik is, azért néha meglátogathatnánk. - A fejét törte egy ideig. - Mennyi ideje is...?

- Több mint egy éve vitték el - vágott közbe a nagymamája, ám mint, aki elszólta magát, kissé kapkodón gyorsan hozzátette: - A munkahelyéről vitték be a kórházba.

Mutyánszki Béla apja is a fertőzőosztályon fekszik. Járványos májgyulladás van, vagy mi. A mentő vitte el. Mindent összeszedtek, s bevágták a kádba... A fertőtlenítős vízbe. Őket meg beojtották. Hetente látogatják. Egy üvegablakon, vagy min át beszélgetnek vele. És mi miért nem kapunk táppénzt? Bélus állandóan dicsekszik: eny-

nyi és ennyi táppénzt hozott nekik a postás. El is van látva alaposan lóvéval! Ő a legvastagabb az osztályunkban. A mama - így nevezte a nagymamáját - nyugdíjából élünk, ami igen kevés.

- Azért kevés a nyugdíjam, mert korán leszázalékoltak. Kevés volt a szolgálati időm, a keresetem meg... Sem vezető, sem pártember nem voltam. Mennyit kereshet egy egyszerű melós, mint én is? Háromezret sem érte el a havi fizetésem.

- Talán én sem loptam volna, ha nem vagyunk ennyire szegények.

- A jó kifogás sosem árt! Magyarázatot keresni, azt lehet. Hallom, tudsz is! Hányan, de hányan élnek nálunk rosszabb körülmények között! Nem az a baj, azaz: nemcsak az a baj, hogy kevés a nyugdíjam. A betegségem a tét! Például, ha nem lennék beteg, dolgoznék. Így...? No, majd csak kihúzzuk valahogy, amíg megölnsz!

- Apu addig végig kórházban lesz? Évtizedekig nem betegeskedhetik.

A nagymamája, válasz helyett, sietve másra terelte beszélgetésük könnyen elszakítható fonalát.

- Nos, melyik doboz színes ceruzát tartod meg? A rövidebb kell, vagy a hosszabb?

- Rád szakadt az OTP? - Az iskolában hallotta ezt a szólásmondat. - Máskor egyből a rövidebbet, az olcsóbbat ajánlanád.

- Ma kaptam meg a nyugdíjamat.

- Előbb nem válaszoltál: miért nem kapunk apu után táppénzt?

- Talán..., mivel..., mert - kereste a szavakat - egyszerre fizetik ki az összes elmaradt táppénzt? Nem tudom pontosan.

- Hurrá! Gazdagok leszünk! - élénkült fel Lóri, mindent elfelejtve.

- Szóval?

- A rövidebbnél kötök ki - tört le a fiú jókedve.

- Aranyos vagy - simogatta meg a nagymamája. Két szeme bepárásodott. Egyetlen kibuggyanó, lecsurgó könnye valahol az orra tájékán, korán ráncosodó arcának bőrredőibe szorult, és harántmód szétfolyt. A zsebkendőjével itatta fel. Miután azt visszadugta a zsebébe, a kredenchez lépett, és az odarakott nyugdíjából - előbb rakta oda a postástól átvett nyugdíjszelvényével együtt -, egy fém húszast vett fel, és a hosszabbik színes ceruzás dobozzal együtt az unokája kezé-

be nyomta. - Add meg a tartozásodat! Ezt pedig, vidd vissza Aranka néninek!

- É...én? - hüledezett a tizenegy éves fiú a felnőttek komolyságával.

- Te loptad el, nem?

Lóri egyetlen pillanatig sem ellenkezett, huzakodott tovább. Belátta: neki kell végigjárnia a göröngyökkel tele utat, amelyre a saját gonosz ösztöne lökte rá, mert az ember néha, mint kétdimenziójú kép alakja, változó: az angyal és az ördög, különböző síkban változtatják egymást.

Hol ez, hol az kerül előtérbe.

Izbégy Lóránt teljesen összetörten, mindenét átjáró szégyenkezéssel, zsibbadó aggyal, magába roskadtan, minden pillanatban készen a visszafordulásra... bandukolt a kis üzlet felé, s lesett be a kirakat üvegén.

Aranka néni teljesen egyedül üldögélt a helyén, amitől Lóri kissé megkönnyebbült.

Belépett, halkán köszönt, és félénken a középkort túllépő boltosnő elé állt.

- Aranka néni... - hebegte, de azonnal el is akadt. Lábat váltott, nagyokat nyeldesett, szemei kissé bepárásodtak. Nem is folytatta. Kivette zsebéből az ellopott színes ceruzákat tartalmazó dobozt, és a nagymamájától kapott húszasát. A pultra rakta.

- Meghoztad a tartozásodat? - mosolygott Aranka néni kedvesen a megdermedt fiúra. - Ezt pedig... Ah...! - Kacagott fel derűsen a jó kedélyű asszony. - Elvitted? Én meg..., azt hittem, hogy itt felejtetted, s utánad küldtem. Nagyon köszönöm, amiért visszahoztad.

Hátranyúlt. Kisebb szelet csokoládét vett le a polcról, és a megdermedt fiú felé nyújtotta.

- A jutalmad.

- Nem fogadom el, mert... Bocsásson meg! - s elfutott.

- Mi történt veled? - kiáltotta utána Aranka néni.

- Semmi - válaszolta Lóri már az ajtón kívülről.

Ha előbb csak a pokol tornácán járt, most - ahelyett, hogy megkönnyebbült volna - saját bűnétől sújtva, egyből a kénszagú, förtelmesen fortyogó, lángok közé pottyant. Mert ki tudja, hol van a pokol? Ő úgy érezte most: itt a földön. Mert kell attól nagyobb büntetés, amikor jónak vélik, meg akarják jutalmazni azt, aki éppen az ellenkezőjére szolgált rá?

Rossz volt. Lopott.

2.

Óráközi szünet volt. A gyerekek egymás hegyén-hátán nyüzsögtek a szűk udvaron.

Gizi néni - a negyedikesek osztályvezető tanítónője -, Izbégy Lóránd vállára rakta a kezét.

- Beszélgetni szeretnék veled! Gyere, sétáljunk!

Kezét továbbra sem vette le a feszengő fiúcska válláról. Lórit a nagymamája nevelte fel. Gizi néni, koránál fogva, az anyjánál is fiatalabb lehetett, amely meglehetősen feszélyezte a kamaszkorba lépő fiút, nem beszélve róla, hogy a társai, ha messziről is, árgus szemekkel követték, némelyek hüvelykujjuk körmeit kajánul összeverték, mások cuppogtak s vihogtak.

- Ne törődj velük! - figyelmeztette mindent elértőn a fiatal tanítónő, majd a közelükbe merészkedő, kisebb, szemtelenkedő csoport felé legyintett:

- Hess, hess!

- Maradjatok már! - szólt a többiekre Lóri is, mert kifejezetten szégyellte magát.

- Mondtam, hogy ne törődj velük! - nevette ki Gizi néni. - Ettől függetlenül elengedlek! Jövő héten: kedden vagy pénteken, családlátogatás keretében felkereslek benneteket. Szólj a nagyidnak! Ha netán nem felelne meg egyik nap sem, értesíts!

- Tök mindegy, mert úgyis én takarítok. Akkorra ki is porszívózok.

- Kösz. Nagymamád, még mindig betegeskedik?

- Művese kezelésre kellene járnia, de annyira reumás, hogy az aluljáróba le s fel, olyan lábbal lépcsőt járni...? Nem megy - aggodalmaskodott korához mérten öregesen.

- Miért nem hívtok mentőt?

- Csak az orvos hívhatja ki. A mi körzeti orvosunk meg... Gizi néni kérem, mi nem tudunk neki pénzt adni.

A szép, a fiatal tanítónő, aki alig két éve végzett a Zsámbéki Felsőfokú Tanítóképző Főiskolán, részvételtjesen lesett a kisfiúra. Majdnem hamvas arcán az állandóan rajta ülő fények elborultak: a megromlott, az elerkölcstelenedett világról töprengve a távolba meredt. Kétszeresen bántotta az eset. Egyrészt ő is orvosnak készült, de nem vették fel az egyetemre, másrészt veszélybe került az eddigi világképe, a természetes romlatlansága. Ritkán találkozott ennyire súlyos aljassággal.

- Lórikám! - védte ösztönösen a világról kialakított képét, amelyet nagyjából a könyveiből sajátított el. - Nem miattad marad ott-hon? Ugyanis a napokban hallottam: hetekre be kellene feküdnie a kórházba.

A kisfiú mereven lesett fel a szép tanárnőjére.

- Még nem gondolkoztam róla - jelentette ki gyermeteg őszinteséggel, ami annyira meglepte a már-már mimózelelkű tanítónőt, hogy mélyen együtt érzőn a kis tanítványára mosolygott.

- Ugye ti...? - A szavakat kereste. Nem sokáig, mert Lóri előbbi öreges módján kisegítette:

- Igen, a mai viszonyokhoz képest szegények vagyunk, bár a mamám szerint: vannak tőlünk szegényebbek is a faluban.

- Színes televíziótok?

- Fekete-fehér képernyős. Az is rossz. Meg kell vernem az oldalát, hogy ne csak kép legyen, hanem hang is. Automata mosógép, hűtőszekrény, kocs... alma.

- Nem alma: nincsen!

- Nincsen. A házibulit pedig, el nem tűrné mama. Adidas, Puma, Kobra, vagy más csoda csukám..., még Sabaria, vagy Corso cipőm sincs. Levis farmerom, feliratos pólóm, matchboxom..., semmi.

- Hallom, hiába hívnak, sohasem mész el névnapokra, vagy más gyermek bulikra.

- Mert oda vinnem is kellene valamit. Tetszik tudni, milyen kevés nyugdíjat kap a mamám? Három ezrest, és némi aprót. Aztán ha mégis elmennék, nekem is meg kellene hívnom őket. Hová? Mire?

Gizi néni akaratlanul megsimogatta a kisfiú tiszta s formás arcát. Saját szép gyermekkorára gondolt: a balatoni nyaralójukra, a téli zakopanei síelésekre és arra a rengeteg ajándékra, amelyet a szüleitől kapott. Mennyit, de mennyit táncoltak, játszottak, muriztak a kölcsönösen megünnepelt névnapokon, zsúrokon, vagy a rendszeresen megtartott teadélutánokon!

Minél tovább gondolkozott, annál jobban elvesztette fogódzóját, mert sajátjához nem, akkor kihez, mihez viszonyítsa e kisfiú sanyarú sorsát? Copperfield Dávidhoz, vagy más Dickens figurához? Mark Twain Huckleberry Finnjéhez, Tom Sawyerjéhez, Móra Gergőjéhez, Móricz Nyilas Misijéhez? Molnár Ferenc Nemecekjéhez, esetleg valamelyik mai ifjúsági író megálmodott alakjához? Fekete István, Szabó Magda, Csukás István, Tatay Sándor, Kiss Dénes, Tamási Áron figurájához? Nem tudta eldönteni. Jelenében meg egyszerűen nem talált rá példát. Teljesen más világban nőtt fel, és él azóta is, mert, noha kevés a fizetése, viszont erős az őt támogató szülői háttérre.

- Ha jól tudom - tört ki végül is előbbi burkából -, anyukád Pesten él. Mialatt nagymamád kórházban fekszik..., a mentőt és a többit elintézem, te nála lakhatsz. Beszéljek vele?

- Fölösleges, mert nem kellek neki.

- Nem kellesz a saját édesanyádnak? - hörrent fel. Szemei, mintha ki akarnának ugrani a helyükről, olyan nagyra tágultak.

- Milyen édesanya az... - Nem folytatta, nagyokat nyelt, fejét lehajtotta, feltűnően küszködött gyermeketen feltörő szomorú érzéseivel. Sokszor átgondolta, számot vetett rövidke életének eddigi gyötrelmes valóságával. Bárhogyan, bármiként tekerte a gombolyagról letekergetett, elmúlt éveinek egyszínű, fakult fonálát, unos-untalan ugyanarra a megállapításra jutott.

- Mesélj valamit anyukádról! - igyekezett feloldani a fiatal tanítónő azokat a fájdalmas, mélyről felfakadó görcsöket, amelyeket láthatatlanul is, finom női ösztöne, a leendő anyaság előre vetítendő glóriájától vezéreltetve, betlehemi királyokhoz hasonlóan, akaratlanul megértett.

- Ha szembe jönne velem..., nem ismernénk meg egymást. - Felrántotta a vállát. - Passz, nincs tovább!

- Mégis - erőltette Gizi néni, női kíváncsiságától vezérelve -, milyennek képzeled el? Szép, közepes termetű, maga, kövér, sovány...?

- Buboréknak. Az milyen?

- Te... te... te! - Majdnem megcsókolta, mert pillanatokon belül szívéhez nőt ez a fészekből kipottyant, szürke verébként lézengő, helyét kereső, apátlan-anyátlan kisfiú. Két éve tanította. Egyszer, rövidke családlátogatást is tartott náluk. Naponként látja..., eddig mégsem beszélgetett el vele, mint most, ha röviden is, ám behatón. El is határozta: ezentúl valamennyi szünetben elbeszélget valamelyik tanítványával. Nem megy be a tanári szobába kávézni, kint a gyerekek körében, az udvaron tölti el az idejét.

- Lóri, kisfiam! Nem jó ez így! Nagymamád beteges. Apád, anyád nincs...

- Miért ne lenne apám? Mindenki anyuról kérdez. Apuról senki sem ejt szót. Miért?

Lóri sohasem hitte el igazán, hogy az apja beteg, és a kórházban fekszik. Feloszlathatatlan homály vette körül az alakját, s egyre homályosodó énjét. Suttognak itt, suttognak ott, elejtett szavak, elcsent mondatfoszlányok..., ugyanis, néha kifejezetten hallgatózott. Nem sok eredménnyel, mert azonnal elhallgattak, ha észlelték a közelségét. Érdeklődni nem akart. Kérdőzködni is, csak a nagymamájától mert. Készakarva nem ellenkezett, hallgatott, nehogy szétpattintsa az apja sorsát körülövező burkot, amely valamilyen, előle szigorúan eltakart, ha nem is szörnyűséget, olyan titkot övezett, amelyet neki gyermekként nem szabad megismernie. Mi lehet ez a titok? Bogozgatta-bogozgatta, ám az annyira összegabalyodott kicsinyke eszének motringján, hogy a végén mindig a többi fonál közé csapta.

Hiába, mert egyre elviselhetetlenül visszatartathatón kínozza ez az általa feltárhatatlan titok.

- Apukádat egyáltalán nem ismerem. Igaz, nemrégén tanítlak beneteket. Szimpla adat az osztálynaplótokban: Név, cím, foglalkozás. Jelenleg kórházban van, vagy már nincs?

Kérdőn lesett a hallgatóg fiúra, ám különösen csillogó tekintetében, benne lappangott a kimondhatatlan válasza is, amelyet csak ő, és néhány személy tudott, amelyet neki nem szabad közölnie a kisfiúval.

- Igenis, kórházban van.

Lóri azt várta, hogy megkérdezi: melyik kórházban fekszik, mi a baja, és mikor jöhet haza? Ez helyett a fiatal és szép tanítónő hirtelen másra terelte a szót.

- Jó, azaz nem jó, de így van: anyukádat nem ismered, nagymamád és apukád beteg. Nem lenne jobb helyed az intézetben? - Látva a fiú szeméből feléje vetülő tiltakozását, elkapta a kezét, és rábeszélően felgyorsította a szavait. - Mindened meglenne. Prima ellátás, jól felszerelt iskola, sportpálya, ruhák...

- Én, intézetbe? - hörrent fel Lóri megsebzett vad módján. - Hagyjam itt a beteg nagymamámat? Soha!

Kitépte a kezét Gizi néni markából, és faképnél hagyva azt, elfutott.

Nem is maradhatott volna sokáig, mert becsengettek.

Rajzóra volt, amelyre a színes ceruzát kellett hozniuk. Lóri alig várta a végét, noha, nagyon szeretett rajzolni, amiért is igen kedvelte ezeket az órákat.

Kicsengetés után azonnal Matula Jancsihoz futott, mert megérezte, hogy előbb-utóbb szóba kerül az intézet, ahová történjék bármi, nem megy, ha pedig erővel viszik el, megszökik. Ettől függetlenül, mivel Gizi nénit nagyon kedvelte, egész órán át fúrta a bögyét a kíváncsisága: mégis, milyen lehet az intézet, hogyan s miként élnek ott a gyerekek...? Ki más mondhatna többet az intézetről, ha nem Makula Jancsi, aki hat évet töltött el ott.

Jancsit a kis kézilabdapályán kapta el. Kis, tömör gumilabdát vergetett a betonhoz. Az felugrott, ő utána futva elkapta. Belebelerúgott, olykor fejelt is.

Egy ideig nézte, majd melléje lépett. Kettétörte a tízóraitra hozott margarinos kenyerét, amelyen néhány szelet olcsó szalámi is árválkodott. Egyik felét Jancsi kezébe nyomta, aki értetlenkedően forgatta azt.

- Miért adtad ezt nekem?

- Hogy labdázz vele! - röhögte ki Lóri. - Hincegsz, mintha nem lennél éhes!

- Megehetem - forgatta, nézegette tovább. - Cserében? Mert ugye?

- húzta a szavakat, mígnem Lóri közbevágott:

- Mesélj valamit az intézetről!

- Csak nem akarnak bekaszlizni?

- Talán, de nem megyek! Te sokáig éltél a Fóti Gyermekvárosban. Milyen volt?

- Rohadt hely. Be ne menj! A nagyok szadisták. Szabályosan kínoztak bennünket, persze titokban. Kitépték a hajamat, éjjel megégették a lábujjamat. Csillagot rúgattak velem. Sós vizet itattak, hogy öklendezzünk s hányjunk...

Miközben nagyokat harapdosott, valósággal falta a neki adott margarinos, szalámis kenyeret, ételmaradékot fröcsögő szájjal csak mesélt, mesélt... Egyik borzalmas történetet a másik után mondta el. Lórinak még a háta is lúdbőrözött a sok, olykor-olykor felnagyított, vagy kitalált szörnyűségektől. Nem is hallgatta sokáig. Egyszerűen otthagya. Maradék tízóraitját, mert közben ő is evett, menetközben a közeli szeméttartóba dobta. Félrevonult, leült, fejét lehorgasztotta, s a bús gondolkodásába mélyedt.

Miért van az, hogy az egyik gyereknek jól megy a sorsa, amíg a másoknak... - eltévedt labda gurult feléje. Felugrott és visszarúgta a lányoknak, akik ahelyett, hogy megköszönték volna, lehülyézték, merthogy messzire rúgta s nem dobta.

A tanítás véget ért. A gyerekek zöme kizúdult az iskola ajtaján. A maradék, mint ősszel a fákról lepergő levelek, kisebb-nagyobb csoportokban távoztak.

Izbégy Lórándot egy kisebb csoportból hívta félre Dombóvári Feri, körülbelül a kis trafik s vegyesbolt környékén. Sokan beszaladtak vásárolni. Leginkább rágót vettek, hogy a hazafelé vezető úton legyen mit rágcsálniuk, kérődzniük s versengeniük: ki tud nagyobb hólyagot fújni, s kié pattan szét a lehangosabban. Az egy-egy sikeres produkciót röhejkórussal jutalmazták.

Dombóvári Feri is rágózott, ízléstelen csámcsogást csapott, amiért Lóri rászólt:

- Ne gusztustalanodj!
- Idegesít?
- És ha idegesítene? Ha nem tudnád, intézetbe akarnak zárni.
- Miért?
- Mert mamámnak kórházba kell mennie.

- Beteg? - Feri a közeli árokba pöccintette a rágóját, és előlegezett sajnálkozással várta a választ.

- Egy vesével él, azonban az is beteg. Művese kezelésre szorulna, előtte be kellene feküdnie a kórházba. Engem hová tenne addig?

Feri a fejét törte, hogy mondja-e vagy nem, mert elég ennek a maga baja: érezte ösztönösen. Most ő is rátegyen egy lapáttal? Zavarában a földet s a közelében lévő kavicsokat rugdosta, mind közelebb és közelebb, be az árokba. Legyűrhetetlen közlési vágya azonban, ha lassan is de felülkerekedett ösztönös sajnálkozásán, mégsem kezd még bele, ha Lóri oldalba nem böki.

- Miért rángattál ki a csoportomból - ugyanis Lóri hazafelé mindig ugyanazon gyerekek - voltak vagy nyolcan - társaságában távozott az iskolából.

Feri felhúzta a térdét, táskáját a kifeszülő combjára helyezte. Kinyitotta. Könyvei, füzetei, munkalapjai és széthullott tisztasági csomagja közé keveredett kacatjaiba kotort.

Egy újságot húzott elő.

Táskáját a koszos földre dobta, és rálépett.

- Csupa sár lesz - figyelmeztette Lóri.

- Az enyém. Azt teszek vele, amit akarok. Nem?

- És ha elgyepálnak miatta otthon?

- Ki nézi meg? Egyébként mindennap letörli a tesóm.

- Ennyire rendes lány?

- Muszáj neki, mert másként meghúzgálom a copfját. Nevelés kérdése az egész! - hencegett, mialatt az újságjába lapozott. - Második... Nem... nem, a hatodik oldalon van! - Kifordította, és alig füzetnyi nagyságúra összehajtogatta. - Így... - simogatta le elégedetten, majd az egyik cikke bökött a körmével, amelyről Lóri azt állapította meg, hogy elég mocskos, noha eközben az újságcikk címét is felolvasta:

Az ítéletet végrehajtották.

- Mit... mit akarsz kihozni belőle? Nem értelek. - Nézett Lóri megrökönyödötten a társára. - Ha nem tudnád: undorodom a bűnügyi krónikáktól! Még a mesékben sem szeretek hallani kivégzésesekről: lefejeztette, felakasztatta, agyonlövötte...

Izbégy Lóránt... - olvasta fennhangon, majd teljesen váratlanul az elképedt társára lesett. - Minden megegyezik: község, utca..., viszont téged Lórándnak és nem Lórántnak hívnak.

- Hülye vagy? - rivallt rá Lóri, gyorsan lábra kapó sejtelmének durva elodázásaként.

- Ha nem a te apudat - vágta rá a társa halálos cinizmussal -, akkor kit végeztek ki? Mert, ugye...

- Az én apukám, ha tudni akarod, nem börtönben csücsül, kórházban fekszik. - Kiverte kezéből az újságot, eldobta, és faképnél hagyva a társát, elrohant.

- Várj! - kiabálta utána Feri, miközben felkapta a földről a táskáját és az újságját, amely szétnyílt, valósággal lobogott, sziszegett a kezében, mialatt utanaszaladt.

Lóri egyre nagyobb lendülettel kapkodta a lábait, amiért is a távolság folyton-folyvást növekedett közöttük.

Feri nem is erőltette tovább a társa üldözését. Megállt, kikapcsolta a táskáját, és egyszerűen belegyömöszölte az előbbi újságját.

Lóri csak a házuk előtt lassított. Útközben megemészthetetlen gondolatok gyötörték. A lelke legmélyéig felháborodott az oktalan gyanúsítástól, ugyanakkor fel-felébredő sejtelve hátborzongatón kínoztta. Az állandóan benne érlelődő kételye buzogányként tört utat, túltöltött elektromosságként kisülve szívéből, fel az agyába, majd szétpattintotta a késhegyen táncoló központi idegrendszerét.

Azzal a szándékkal rontott be az ajtón, hogy felelősségre vonja a nagymamáját, amiért hazugsággal áltatta, félrevezette: kórházban fekszik, holott börtönben ült, mert amint telt-múlt az idő, egyre jobban és vészjóslóbban rádöbrent: igenis az ő apját végezték ki... Azonban, mihelyt megpillantotta az erősen összetöpörödött, kissé meggörbült, petyhüdt, sárga, ráncos bőrű nagymamáját, akaratlanul megdermedt.

Köszönt. Táskáját a megszokott helyére dobta, közben folyvást a feltűnően beteges kinézetű nagymamáját kémlelte, mert sohasem látta még eddig ennyire összetörödöttnek, megviseltnek, s amint tel-múlt az idő, egyre jobban megsajnálta, végül elébe állt, és mindent feledőn rászögezte mélyreható tekintetét.

- Mama... igaz, hogy miattam nem mehetsz, fekhatsz be a kórházba?

Az összeszorította két sovány, eres kezét, és enyhén tördelni kezdte.

- Nem vagy már kisfiú, ezért nyugodtan beszélgethetek veled. Nézd, Lórikám, én maholnap, így is, úgy is meghalok. Fél vesével élek, amely szinte teljesen elroncsolódott. Mit csinálnának velem a kórházban?

- Művese kezelést kapnál.

- Nem, kisfiam! Nekem már az sem használna. Tehát mindegy. Csak arra kértem a Jóistent, hogy addig éljek, amíg felnevellek. Úgy látszik, ez sem adatik meg. Miért? Nem tudom. Isten kezébe tettem az életemet s téged...

- Mesélj nekem valamit Istenről!

- Apukád szigorúan megtiltotta, én mégis sokat beszéltem róla neked. Titokban megkereszteltettelek, imádkoztattalak... Isten - fonynyadt, kifejezetten beteges kinézetű bőre kisimult, törődött arca átszellemült. Lóri önkéntelenül a falon függő egyik szentkép mozaikjához hasonlította, amely a keresztre feszített Krisztust sirató asszo-

nyokat ábrázolta - Mindenható, Teremtő. Mert, ugye semmi sem jött létre magától! Gondolkozzál csak! A cipőt a cipész készíti. A ház: a kőműves, az ács, a tetőfedő, a burkoló, a villany-, a vízvezeték szerelő, a festő... és a többi iparos munkája nyomán áll össze. A búzát a földműves termeli. A molnár megőrli, a pék megsüti. Ruhánkat a szabó, vagy a varrónő varrja... és így tovább! Csak a világ jött volna létre magától? Nem, Isten teremtette. Másik. Mindenkit ápolnak, gondoznak: a gyereket, a beteget, az állatokat... S a világot? Mást is mondhatnék, viszont én egyszerű, műveletlen asszony vagyok. Csak hat elemi végeztem. Polgáriba nem járhattam, mert dolgoznom kellett. Évtizedekig robotoltam a Lőrinci Fonóban. Keresd meg János atyát, mert, ugye hittanra nem jársz, és kérdezd meg őt, aki mindent jobban tud, mint én!

Lóri teljesen váratlanul a nagymamájához lépett. Átölelte, fejét a vállára hajtotta.

- Ne halj meg, nagyó! - Kiskorában nevezte így, ám néha máig így szólította. Két szemét könny öntötte el, kis szíve minden keservét, forró sóhaján s könnyein át a nagymamája nyakába csurgatta. - Mi lesz velem? Mert én semmiképpen sem megyek be intézetbe! - Megcsókolta. - Ugye nem halsz meg te is?

- Miért, ki halt meg még? - értette el a nagymamája az unokája gondolatát.

Lóri elengedte. A legközelebbi székhez hátrált, és öregesen bele-tottyant.

- Aput felakasztották. Börtönben ült, te mégis kórházzal áltattál. - Szomorú megátalkodással, szinte remegőn, egyre feljebb és feljebb srófolta a hangját. - László kórház. Fertőző osztály. A táppénzt egy-összegben kapjuk meg...

A nagymamája Lóri mellé lépett, s hogy szembenézésre készítse, gyengéden felemelte a fiú lehorgasztott fejét. Vesebetegsége miatt állandóan nedves pupilláját mélyen az unokája arcába fúrta.

- Kitől tudtad meg?

- Dobóvári Feritől, aki egy újságot mutogatott nekem.

A nagymamája elengedte az unokája ajkát, s leült.

- Én is ma tudtam meg, szintén az újságból - kezdte gyászosan, lehorgasztott fejjel, el-elcsukló hangon, mialatt remegőn babrálta a ruháját. - Reggel hozta át Anna nénéd. - A szomszédasszony volt, aki sokat segített a beteg nagymamájának. - Mert, engem, az anyját senki sem értesített.

- Miért tették..., csukták be s végezték ki? - rémüldözött a fiú hangja.

- Még ezerkilencszázötvenhatban történt. Apukád fegyverműszerként, ő fegyvermesternek nevezte magát, dolgozott a Fegyver és Lámpagyárban a Soroksári úton. Néhányadmagával lefegyverezte az őrséget, ávósok voltak, és a raktárukban felhalmozott fegyvereket, löszereket átadták a forradalmároknak.

- Miért nevezik őket most ellenforradalmároknak? Mert mindenkitől ezt hallom.

- Hivatalosan, mert a nép, mindenki forradalomnak tartja manapság is. A forradalmárokat hősöknek nevezik, amilyen a te édesapád is... volt. Az egész forradalmat végig harcolta. Büszke lehetsz rá, még ha fel is akasztották. Söpredéknek, gyilkosoknak nevezik őket. Isten egyszer, ha itt nem, fent megjutalmazza őket, a gonoszokat, a gyilkosaikat megbünteti... Szóval, néhány külföldi tudósító, a Corvin közben és a Köztársaság téren, a pártháznál lefényképezte őket. Riportot készített róluk, amelyet több külföldi újság leközölt. Miután leverték a forradalmat, a felelősségre vonás elől sokan külföldre szöktek. Apukád összeköttetése révén, mert rengeteg vadászt ismert, vadászott ő maga is, az egyik vadásztársulat vadőreként bujdosott a pakonyi erdőkben. Ráadásul, akiket lefegyverezett, ki tudja hová tűntek, akikkel meg együtt harcolt, zömük külföldre menekült, akik mégis maradtak, többségüket összeszedték és letartóztatták, nem árulkodtak. Rengeteg forradalmárt kivégeztek, ő isteni csoda folytán megúsza...

- Mégis elkapták s felakasztották.

A nagymamája felállt. Teljesen összetörten, elbizonytalanodottan lépegetett a tűzhelyhez. Nekidőlt, és ki tudja hányadszor, lelkében dúló viharának levezetéseként újra és újra a fonnyadt s eres kezét tördelte. Azon törte a fejét, hogy megmondja-e, vagy sem, majd

döntésre jutott -, mert ha már ezt elmondta, a többbit is fel kellett tárnia, bármennyire nehezére esett is azt most közölni az unokájával -, hogyan, miként tárja fel a titkát, amelyet eddig senkivel sem osztott meg, hét lakat alatt őrzött a szíve mélyén, úgy, hogy a legkisebb sebet ejtse Lóri nagyon érzékeny lelkületének finom felületén?

- A saját felesége, a te édesanyád adta fel, s hány évre rá!

Lóri a székhátlapjának dőlt, testileg összetörve, csendesen zokogni kezdett.

Csak most, és itt ezekben a pillanatokban érezte magát először teljesen árvának. Az apját ismerte, és szerette is. Az anyját, miután még egyéves korában itt hagyta, egyszer sem látta az óta. Alakját, lelkületét, amelyből egy csomót ő is hordoz a tőle örökölt génjeiben, fekete szegélyű rámába rakta, és több dimenziójú képként a szíve egyik kis zugába rejtette.

Sohasem vette elő eddig, hogy legalább egyetlen pillantást vessen rá, vagy megmutassa másnak. Mélységes titokként őrizte. Ám ez olyan titok volt, amely akár ott sem lett volna, mert alig-alig gondolt rá, sokszor hosszú hónapokra elfelejtette, mert ez a kép valójában - jött rá később -, nem az ő édesanyját ábrázolta. Egy majdnem teljesen idegen asszony, összevissza mázolt mozaikként összerakosgatott absztrakt képe volt.

A nagymamája melléje totyogott. Gyengéden átölte és megcsókolta a síró unokája meggörnyedt nyakát. Lóri, mint mesékben a tündér csókja után az elvarázsolt mesehős, megrázkódott és teljesen átváltozva, ruhaujjába törölte a könnyeit, és a nagymamájára villantotta maradék könnyein átvilágító szivárványának összes színeit.

- Mindent mondjál el, mama, de őszintén. Egyetlenegyszer se hazudj nekem többé. - Elkapta a kezét, és megszorította. Most érezte először, mennyire eres, fonnyadt és hideg a bőre, amelyet előbbi kijelentésével: a halálával hozott össze, amitől akaratlanul megborsózott a háta. - Honnét tudod, hogy ő köpte be, adta fel aput?

- Alig múltál egyéves, amikor... - papír zsebkendőt vett elő, s az unokája kezébe nyomta, aki azonnal megtörölte vele a szemét, és belefújta az orrát. Lelke mélyén örvénylő bánatának tajtékozós hullámai kissé elsimultak. - Visszament a tűzhelyhez, az előbbi helyére. -

Anyád elment, apád évekig emésztette magát miatta. Rá se nézett más nőre. Szabadidejében olvasott és folyton-folyvást tanult, hogy mérnökké lépezze magát a műszaki egyetem esti tagozatán. Sajnos nem fejezhette be. Anyukáddal mindössze egyszer találkozott... Nem, nem! - Szeme sugarát a múlt dús kódéba fúrta, hosszú fénysávot vájva a történesek sűrű dzsungelében. - Ötvenhatban, szeptembertől karácsonyig újra együtt éltek, mígnem anyukád, csúnya botrányok közepette, újra visszaköltözött a szeretőjéhez. Máig vele lakik az Üllői úton..., vadházasságban, mostani szóval: élettársi viszonyban élnek. Nos, egy jó évvel ezelőtt kijött. Te iskolában voltál...

- Nem várt meg?

- Nem, holott nagyon kértem! Várjon meg, nemsokára itthon leszel, vagy ha már annyira siet: ugorjon be hozzád az iskolába, elvégre útjába esik.

- Nem jött, mert nem kíváncsi rám. Igaz? S apu? Vele találkozott?

Arra kérte apukádat - folytatta a nagymamája -, hogy váljanak el, merthogy hivatalosan még nem váltak el, amiről ő hallani sem akart. Nagyon csúnya jelenetet rendezett. Kifejezetten botrányosan viselkedett. Követelőzött, mocskolódott, ordította... Fülelem hallatára fenyegette meg: mindenről tud. Az élettársa behozta külföldről azokat a bizonyos kompromittáló újságcikkeket, képeket, amelyek apukád-ról szóltak, ábrázolták fegyveresen, meg a többiek... bemutatja a rendőrökké vedlett ávósoknak, és a többi és a többi! Mutasd, akasztass fel! - vágta apukád a képébe, mire anyukád azzal a felkiáltással rohant el, hogy lógni fogsz! Beváltotta. Az élettársával együtt mentek el a rendőrségre, ahol feljelentették apukádat...

- Ez biztos?

- A Népszabadságban írták meg. - Bement a szobába, ahonnan egy újsággal tért vissza. Lerakta a konyhaasztalra, s a körmével az egyik cikkekre mutatva olvasni kezdte: A saját öntudatos, hazafi felesége jelentette fel a súlyos és többszörös gyilkosságokat elkövető fegyvercsempész ellenforradalmárt, aki eddig az erdőben lapulva, ügyesen leplezte magát, kibújt az igazságszolgáltatás..., és a többi, és a többi! Azért nem olvasom tovább, mert csupa mocskolódás. - Lehajtotta a

fejét, szemét emlékezőn a múltba fúrta. - Apukád, akit csak egyszer látogathattam meg a börtönben, nagy utánjárásra, rimázkodásra, ügyvédi segítséggel, saját maga is megerősítette. Szembesítették anyáddal és az élettársával, amit nagyon fájlalt. Szigorúan rám parancsolt: egyetlen mukkot sem szóljak neked. Ezt a kórház históriát is ő találta ki. Viszont kért, ha kivégzik, mert az első perctől tudta, hogy ennyi idő, majdnem tíz év múltán is kivégzik, kifejezetten követelte, hogy közöljem veled!

Megfordult, s megkavargatta a tűzhelyen lévő ételt. Lóri felállt, és melléje sietett. Hevesen átölelte, és többször megcsókolta. Sohasem tette ezt, csak most.

- Nagyon sajnálom aput, viszont anyut...

- Nem szabad gyűlölnöd őt.

- Gyűlölni? Úgy utálok, mint a... - Nem folytathatta, mert a nagymamája befogta a száját. - Csak te ne halj meg, ha már aput felakasztották, anyu meg nem törődik velem! - súgta az ujjainak résein át.

Az magához szorította, és a fülébe súgta:

- Gyertyát gyújtunk. Letérdelünk, és imádkozunk érte. Rágondolunk, s ő újra velünk lesz, mert mindenki addig él, amíg gondolkodik rá - rebegte a nagymamája könnyeit nyeldesőn.

Lóri sohasem szenvedett még annyira, mint akkor. Büntetlenül is végigjárta a pokol összes, kénköves, könnyeket fakasztó, bűzös tornácát, ahová gyerekként lépett be, de megtisztult lélekkel tért vissza saját gyermeki énjének ezen túl szomorú jelenébe.

Nagyon, nagyon sokat veszített!

4.

Izbégy Lóránd, az apja kivégzése után teljesen megváltozott. Régebbi nyílt egyénisége, ha nem is cserélődött ki, átalakult, mint a tenger éjjel s holdtöltekor. Szemvilágának eddiglen tárt világa, kiapadhatatlan titkokról árulkodott. Végleg elvesztette az anyját is, aki eddig sem létezett, viszont mezők fölött röpködő színes pillangóként, bármikor letelepedhetett volna szívének tarka-barka, vadvirágos rétjére.

A régebbi virágszirmok egymás után lehullottak, a virágkelyhek édes nektárral telített mélysége becsukódott.

Az órákon nem figyelt. Óráközi szünetekben félrevonult, otthon nem tanult, s hihetetlenül kötekedővé vált.

- Mi történt veled, kisfiam? - faggatta Gizi néni, miután ő is észrevette a fiú színeváltozását. Hosszú ujjával a hajába túrt, s erőltetett derűvel, amely biztatással s kérdéssel egyformán felért, összeborzolta.

- Semmi - dacolt Lóri. Ajkát összevonta, és illetlenül elfordult.

- Nem tanulsz. Az óráimon nem figyelsz, igaz nem is rendetlenkedsz. A szünetekben félrevonulsz. Úgy sétálsz, mint egy kisöreg. Ha szólnak hozzád..., zordul válaszolsz, kötekedsz. Előbb is melléd gurult egy labda, te ahelyett, hogy visszagurítottad volna, felkaptad, és átdobta a szomszéd kertjébe.

- A múltkor azért kotkodácsoltak, mert visszarúgtam. - Hangját, a lányokat utánzón elvékonyította: - Ne rúgjad, dobjad! Igen, ezen túl tálcán viszem a kisasszonyoknak. Velem ne veszekedjen senki! És ütni se üssenek meg!

- Lórikám! - szakította félbe szeretetteljesen a fiatal tanítónő. A haját is megsimogatta. - Mondd el nekem őszintén: mi bánt?

- Nagymama egyre betegebb. Holnap... - szomorún fellesett a tanárnőjére, - igaz Gizi néni intézte el, hogy bevigyék kórházba.

- Beszéltem a körzeti orvosotokkal.

- Mentő viszi be?

- Én szállítom be a saját autómon a nagybátyám urológiai osztályára. Ha megváltozol, ha nem gubbasztasz, ha nem kötekedsz többé, ígérem neked: hetenként egyszer meglátogatom, és téged is magammal viszlek. Jó lesz?

- Köszönöm szépen..., és nem verekszem, kötekedni sem kötekedek többé! A lányok labdáját sem rúgom el, dobom át a szomszéd kertjébe.

- Nagymamád, mert két ízben is felkerestem, azt mondta, hogy beszélni szeretnél velem. Nos, hallgatlak!

- Én... én kilépek... Nem leszek többé úttörő - hebegte. Gizi néni avatott fel, vett nekem piros nyakkendőt. Visszahoztam. Az asztalára tettem.

- Azonnal gondoltam, hogy a tiéd.

- Nem gyűjtök többé vasat, papírt. Mert, ugye a pénz az úttörőké, akikhez nekem semmi közöm többé.

- Kirándulunk, táborozunk az árán. Nem fedezi az összes költséget, viszont kevesebb pénzt kell befizetnetek.

- Én nem megyek többé táborba.

- Mit csinálsz nyáron?

- Felkeresem apukám sírját.

- Egész nyáron? Egy-két nap, és kész! S a többi napokon?

- Már megérdeklődtem. Nem lesz könnyű, mert állítólag a kivégzetteket, főleg a politikaikat, jeltelen sírba temették, valahol az egyik nagy pesti temető melletti, elhagyatott, hepehupás földbe.

- Ha így van, hogyan találod meg?

- Állítólag van egy nagy könyv, abba mindent beleírnak.

- Nem! Nincs ilyen könyv, de ha lenne is, ahhoz te nem juthatnál hozzá! - Lórirra szegezte mélykék színű szemgolyóit. - Teszem azt, megtalálod. Mit értsz vele?

- Feketén... Egyik néni testvére az utcánkban lakik. Ő is ajánlott be annál a másik néninél, aki a közeli temetőben dolgozik.. Sírokat gondozok. Kapálok, gyomlálok...

- Te? Alig tizenegy évesen?

- Az a néni ott, minden nyáron alkalmaz néhány diákot.

- S hol laksz?

- Nála. Teljes ellátást kapok. Sírhintot is szerkeszt apunak, és keresztet szerez rá. Teleültetem virággal.

- Anyukádat nem keresed fel?- hessegette el e kisgyerekes ábrándról a beszélgetésük tarka talányokkal teli leplét.

- Azt a... - fakadt ki arcátlanul, csak Gizi néni szigorú figyelmeztetésére nem folytatta, aki megint másabb vizekre terelte a kisfiú háborgó tengerén sikló vitorlás hajóját.

- Nem leszel úttörő, nem gyűjtesz vasat, papírt... Sajnálom, mert te voltál a legjobb papírgyűjtőm, és hogyan simítom el a dolgot Margó

néninél, az úttörővezetőtöknél? No de, ez már az én dolgom lesz! Mit csinálsz aztán? Apro pó, tudod-e, amíg nagymamád kórházban lesz, be kell, dugjalak a napközibe!

- Hittanra járok.

- Más napközis, úttörő is jár hittanra, bár az igazgató bácsi, Margó és Ica néni, a napközi vezetője egyáltalán nem örülnek neki. Sőt!

- Kinevetik, kigúnyolják őket. Rajtuk vihog az egész osztály, főleg az örs! A múltkor Erika néni - az orosz tanárunk - felállította a hittanosokat: fekete angyaloknak csúfolta őket, és közölte velük, hogy oroszból s magatartásból nem lehetnek ötösök.

- Nem mindenki egyforma. Látod, én...

Nem folytathatták, mert az egyik kapuügyeletes odajött és jelentette: megérkezett a felügyelő néni, mire a fiatal és szép tanító néni kapkodón elnézést kért, és faképnél hagyta Lórit, aki a következő órára nem mehetett be az „előkészített bemutatóóra”, ugyanis Lóri - mint gyenge tanuló -, nem vehetett részt azon. Nemcsak a felügyelő, a többi tanítónő is részt vett az órán. Gizi néni hetektől készült rá. Alaposan átbeszélték az anyagot, és aprólékosan előkészítették a feléléseket, a jelentkezők névsorát, sorrendjét.

Lórit és a többi gyenge tanuló társait - ez alatt - „átcsapták” a másik osztályba.

Valamennyi osztályban így történt. Hamis igazolványt állítottak ki magukról és a munkájuk eredményéről, nem beszélve róla, hogy azt mindenki, még a felügyelők is tudták, hiszen előre megüzenték, hogy mikor érkeznek, legyen idejük az alapos felkészülésre. A bemutató órák után, rövid értékelést tartottak, amelyeken a kolleganők, abban a hiszemben, hogy egyszer ők is „visszakapják”, nyakra-főre dicsérték a bemutatóórát tartó tanító, vagy tanárnőt, mert férfi, ebben az iskolában az igazgatón kívül nem akadt.

Miután Gizi néni faképnél hagyta Lórit, a közeli templomba rohant. Zárva találta, holott azt hitte, itt van a hittanóra. Az ajtó rácsaihoz szorította a fejét - ezt a rácsot, azóta szerelték fel, mióta betörték a templomba -, és hosszú percekig bámulta a díszes oltárt, s imádkozott a maga gyermeteg módján, hogy ne haljon meg a nagymamája. Hagyja itt Isten a földön, hogy ne maradjon egyedül, mert fenn a

mennyekben, úgyis sok angyalka van, amíg neki itt a földön egy: a nagymamája.

Imádkozott, és sóhajtozott. Az ima és a sóhaj pedig, ha ugyanazon töből fakadnak, egy helyre jutnak fel az égbe, ahol az apja lelke az egyik csipkés szélű báránylelkűként ücsörög, s őt nézi, akivel: történt, ami történt, csúfolják, nevezik, aminek akarják, ő igenis büszke rá...

János atyát végül is a paplak udvarán találta meg. Az iskolába készülődött hittanórára. A falnak döntött kerékpárját nézegette, hogy nem lapos-e a gumija.

- Be szeretnék iratkozni hittanra - rukkolt elő Lóri, azonnal a köszönése után.

Az öregedő, jóságos kinézetű, szelíd arcú férfi mosolyogva vizsgálta a fiúcskát, fentről le a lábáig.

- Miért? - kezét a vállára helyezte, s mosolyogva lesett a szemébe.

- Mert... mert - hebegte -, apukámat felakasztották. - Kapkodón, szinte hevesen tette hozzá: - Nem azért, mert, mit tudom én..., a forradalomban harcolt, ahol: hol ide, hol visszalőnek. Ki talál, ki nem... Majdnem tíz évre rá kapták el. Tetszik tudni, János atya, ki jelentette fel? - Öregesen, gyűlöletétől izzón lesett az ártatlan lelkű atya szemébe, amitől az, mint a kályhából kicsapódó tüztől, önkéntelen hátrakapta a fejét, kezét levette a fiú válláról - Saját felesége, az anyám.

Lehorgasztotta a fejét. Zavartan rugdosta kopottas cipője orrával a földet, majd, mint kivénhedt farkas a szelíd báránnyal, a jólelkű papra lesett. - Ez nagyon bánt engem. Nagymamám nagybeteg. Egy vesével él, de az is rossz, gennyes. Hamarosan kórházba megy. Gizi néni intézte el, és ő is viszi be a saját autójával. Mert ő a legjobb tanító nénink. A többiek? Ah! - öregesen legyintett. - Aput, amint mondtam már, felakasztották, anyu elhagyta őt, egy másik férfival állt össze, aki miatt el akart válni, apu azonban nem egyezett bele, mire ő feladta, holott egy ideig újra együtt éltek. Az élettársa külföldön volt, ő visszaköltözött hozzánk... Én nagyon kicsi voltam, nem is emlékszem rá, nagymamám mesélte, aki felnevelt. Aztán visszament az élettársához. Engem..., kelletttem is én neki! - Hangja mutált, majdnem elsírta magát. - Szeretnék imádkozni értük, de nem tudok.

Nagymamámért, hogy meggyógyuljon, apu lelke a mennyországba jusson. Anyu... Szóval lenne miért, kikért. Tetszik érteni?

A sokat tapasztalt, a sok haldokló fölött virrasztó, a sok temetéstől megedzett pap arca elborult. Szeretetteljesen fénylő szeme bepárásodott.

- Egy évben csak egyszer lehet beiratkozni hittanra, szeptemberben. Az igazgató bácsi elég gyakran bejön, s tabula rázát csinál. Névsor szerint ellenőrzi a jelenlévőket. Aki nincs a listán, kiküldi, és beír az ellenőrzőjébe, aki utána magatartásból már nem lehet többé jeles. A tanítók is, ki hivatalból, ki a saját meggyőződése szerint, még manapság is, mindent megtesznek a lemorzsolódásért.

- Tapasztaltam - öregeskedett. Nem árulkodásból mondta, kikíváncozott belőle. Sértette gyermekes igazságérzetét. - Margó néni felállította őket, kigúnyolta és mindegyiket feleltette. Erika néni, hiába, hogy megérdemelnék, egyik hittanosnak sem ad ötöst. Az őrsvezetők, mert kitanította őket, kigúnyolják a ministránsokat. Cifra krampuszoknak nevezik őket...

Tovább mondja, ha János atya ismét a vállára nem rakja a kezét.

- Menjünk, mert hittanórám lesz. A kerékpáromat utána használok. Csak azt néztem meg, hogy nem engedett-e le a kereke. Hittanóra előtt össze kell fogdosnom a hittanosaimat, ugyanis Ica néni készakarva szétzavarja őket, és a napköziseit ülteti be az osztályunkba, mintha a másik osztályterem nem lenne üres. Merthogy a négyórások megvárják az ötödik órán lévő napköziseket, hogy egyszerre kísérhesse valamennyiket át a napközibe. Az igazgatóhelyettes bácsi meg engem okol, korhol, amiért a folyosón és az udvaron rendetlenkednek a hittanosaim...

Elhallgatott. Engedelmet kért a szemével, amiért eddig csak önmagával foglalkozott, s biztatón Lórirra mosolygott.

- Ettől függetlenül - előbbi mosolya hamiskássá változott - nem utasítalak el, hittanos lehetsz, mert én, Jézus Krisztus tanításával egyetértőn ezt vallom: engedjétek hozzám a kisdedeket, mert övék a mennyek országa!

- Kisdedek? Nem vagyok dedós!

- Kisded - nevette ki János atya. - Fordítás kérdése, mert ugye a biblia eredeti nyelvezete nem magyar. Más szóval: gyermekeket. Így jobb?

Válasz helyett, szégyenkezően lesütötte a szemét Az öregedő pap ismét a vállára rakta a kezét. Közben mind a ketten elindultak, azonban néhány lépés után az atya váratlanul megállt.

- Apukád, nem tudom miért, kifejezetten megtiltotta, hogy hittanra járj. Meghalt szegény. Isten nyugosztalja! Nagymamád beleegyezett. Mégis...

- Vele gyakran imádkozunk. Apukám tényleg nem akarta, hogy hittanra járjak. Nagykoromban döntsem el, hogy vallásos leszek-e. Ezért is kell érte imádkoznom, mert nagymamám szerint ezt nem jól tette. Bár, szerintem ő, ennek ellenére nem juthatott a pokolba.

- Menjél szépen haza! Kérdd meg a nagymamádat: írásban közölje velem, hogy beleegyezik és gyere vissza a papírral! Nem találsz az osztályban, ahol a hittanosaimmal tartózkodom, ezért egyenesen ide gyere vissza!

Lóri köszönt, és elfutott. Jó tíz perc múlva tért vissza. Az iskolába ment, mert hátha mégis ott lesznek. Nem voltak ott. János atya, már régen megunta az állandó szekálást, a termük elfoglalását, innét is-onnét is kiközösítését, átkísérte a gyerekeket a közeli parókiába, amiért is Lóri visszafutott a paplakba, ahol az asztalra rakta a beleegyező iratot.

A hittanosok ettek, ugyanis János atya végleg elhatározva, hogy ezen túl ott tartja meg a hittanórákat, már előzőleg kakaót készítetett a részükre. Igaz, nem sokan: öten-hatan, ha voltak. Előzőleg úgy gondolta, hogy a hittanóra végén vendégeli meg a hittanosait, ám Marika néninek - János atya házvezetőnőjének -, egyben templomi sekrestyésének, a volt kedvesnővérnek, aki rendjének erőszakos felszámolása után is, betartva rendjének régi reguláját, apácának tartotta magát, ahogyan a faluban is nevezték, sürgős dolga akadt. Rendszeresen látogatott s ápolt a faluban betegeket.

Lórit János atya köszöntötte, mutatta be a társainak. Marika néni azonnal megkínálta őt is. Zsolt mellé ült, aki kölcsönös majszolásuk közben, máris meglökte, és a fülébe súgta:

- Finom s édes, mi? A zacskós kakaó meg sem közelíti. Ez az igazi kakaó! - Feléje mutatta a kalácsát. - Nézd, mennyi mazsola van benne!

Még tovább áradozik, ha János atya feddően rá nem néz.

Miután mindenki elfogyasztotta a kakaóját, begyúrte a mazsolás kalácsát, Marika néni kapkodón összeszedte a bögréket, arra a tálcára rakta, amelyen a kalács volt, s eltűnt az ajtóban. János atya Jézusról beszélt, mint a szegények pártfogójáról, amely közben máris kisebb vita keletkezett: ki a szegény, van-e ma igazi szegény? - vitaták, amelyet Lóri mély érdeklődéssel hallgatott. Egyre rokonszenvesebbnek érezte Jézus megrajzolt és képekkel illusztrált alakját, cselekedeteit és tanait, üldözését..., merthogy hiába csúrték-csavarták a társai: ők igenis, igazi szegények, és hányatott életűek.

- Mindebből - hangzott végül a kérdés -, mi vonatkozik rátok? Mit kell nektek cselekednetek?

Miután nem kapott elfogadható választ, noha többen is jelentkeztek, ő maga felelt meg rá.

- Segítsétek a magatok módján a szegényeket s az öregeket! - Azt is elmondta: hogyan s mint, többek között: ajánlják fel nekik, olykor-olykor a tízóraitra kapott pénzüket, a kinőtt ruháikat, cipőiket. Segítsetek nekik a kertjük gondozásában... S legyetek jók, amint Jézus is volt! - Ami, viszont Lórit jelentkezésre készítette.

- Én... én jó vagyok - hebegte, ám nem folytathatta, mert közbekotyogtak:

- Akkor, miért írt be ma is az ellenőrző könyvedbe Margó néni? Mert húzogattad a copfomat. Hazudsz!

- Mindenki hazudik, én miért ne tenném? - hangzott Lóri tiltakozása, közbeszólásként.

- Mert mától hittanos vagy - érvelt Kati.

- Ismerd be, mert úgyis meg kell gyónnod! - figyelmeztette Ildi.

- Most is hazudtál, amikor azt mondtad, hogy jó vagy. Te igenis rossz vagy! - vitatkozott vele továbbra is Kati.

- Mindenki rossz, én miért lennék jó? - durcáskodott Lóri. - Néha verekszem, és loptam is - vallotta be belső indítástól hajtva, amin ő döbrent meg a legjobban. Furcsa átváltozáson ment át, amelyből

csak egy valamit érzett, hogy nem szabad többé hazudnia és lopnia, nemcsak színes ceruzát: cseresznyét, körtét almát, meg szilvát sem a mások kertjéből.

Amiből máris újabb kérdés vetődött fel benne: hogyan, miként állja meg? Mit tegyen? - de ezeket már nem mondta ki.

János atya felelt meg helyette.

- Szeressétek Istent, és a társaitokat! Ne lopjatok! Ne hazudjatok! Ne beszéljetelek csúnyán, főleg ne káromoljátok Istent! Segítsetek másokon, főleg a nyomorékokon s az öregeken!

És sok minden másról is beszélt, majd felszólította őket, hogy menjenek át közösen a közeli templomba, ahol térden állva, imádkozva fejezték be a hittanórát.

Lóri egyedül ment haza. Útközben akarva-akaratlanul a hittan órán hallottakról elmélkedett: a kakaón, a mazsolás kalácson, a templomban látottakon, Katin, aki többször is kioktatta.

Könnyű neki - sóhajtott fel -, hiszen nem ő mos otthon, se nem takarít. Nem gondozza a kertjüket, a tyúkokat, fűt be, tesz ezt-azt!

5.

Izbégy Lóránd nagymamája váratlanul meghalt. Nem a nagybeteg és egyetlen veséje mondta fel a szolgálatot, az infarktus első rohama közben, a szó szoros értelmében az orvosok kezei között adta ki a lelkét.

A következő héten, csütörtökön temették el.

Teljesen kitavaszkodott. A közeli, óriási nyárfákról lehulló sajátos, kis fehér csipkés, ejtőernyőkhöz hasonló, a földön vattaszerűn összesodródó virágpelyhek lomhán lebegve kószáltak a levegőben. Nagyön lassan, ám óriási tömegben ereszkedtek le a bokrokra s a gyászolókra, hogy hőszerűn belepjenek mindent.

A szomszédos sírokra ültetett jázminok, jácintok, ciklámenek és a többi virágok dús szirmokat bontva illatoztak. A régi temetőben az elfelejtett s gazdátlanul vált sírokat jelző apró dombocskáin, a vadlóhere és a törökszekfű lila színfoltjai között, vadborsó vöröslő virágai lapultak a hajladozó margaréták s a messzire virító gyermeklánc-

fű társaságában, viszont az álmos százszorszépek és az ágaskodó ökörfarkkórók, csipke finom szirmai, a kókadozó harangvirág, enyhekék csengettyűcskéi, valamivel később borulnak majd virágba.

A temető fölött hegyes szétterpesztett szárnyú sólyom aprította a levegőt, és néhány gólyapár lejtette fészekrakás előtti nászát. A hatalmas fák óriási lombjai mély árnyékot vontak a sírkövekre, a kriptákra és a szép síremlékművekre. A lombok között cinkék, pintyek, feketerigók, poszáták és verebek hada, ki mihez értett: csipogott, füttyült, csattogott, ki szívhez szólón, ki vészjóslón...

Fent az égen, az éjjeli enyhe vihar maradványaként, kisebb-nagyobb darabokra szakadozott felhőpamacsok között bujkált a nap. Sugarai fényes alagutakat fűrtak maguknak az óriási lombok résein, hogy millió, színes foszlánnyá törve megvilágítsák a földet.

A levegőben pára és a sírásáskor kidobált hantok földszaga összekeveredett a szöcskeciripeléssel és a távolból idehallatszó traktor zúgásával.

A sír szélére helyezett sárga színű koporsót feketébe öltözött, kisebb embergyűrű vette körül.

Az Izbégy családot ezerkilencszáznegyvenöt utáni években telepítették át Csehszlovákiából. A faluban egyetlen rokonuk sem élt, így csak a szomszédok és az ismerősök kísérték el utolsó útjára a közkedveltségnek örvendő öregasszonyt. Lóri néhány osztálytársa is eljött, s ott volt Gizi néni, az osztályvezető tanítójuk is. Lóri mellett állt, ami rendkívül akadályozta a fiú mély gyászba merülését.

A temetési szertartást János atya tartotta. Mellette a kedvesnővér állt.

Lóri sűrűn pötyögő könnyeit, szokása szerint a kézfejevel és a ruhája ujjával törölte le, míg Gizi néni egy papír zsebkendőt nem nyomott a markába.

Apja után a nagymamája is meghalt, ezért ő most, ha csak lélekben is két halottat: az édesapját és a nagymamáját őrizte, de a szíve mélyére rejtett rajztáblácskáján, különböző dimenziókban, a két koporsón kívül fekete olajfestékkel összemaszatolt, ismeretlen kép körvonalai merengtek: az anyjáié, akit a két koporsó mellé helyezett, rázúdítva a kis szíve összes háborúságát.

Miatyánk Isten, aki vagy a mennyekben... - hangzott János atya imádsága, amelyet a körülötte állók átvettek, és vele együtt mondták tovább.

Lóri előbbi különös érzéseit a nagymamája elvesztése miatti gyász és önmarcangolása váltotta fel, amiért néhányszor pénzt lopott tőle, feleselt vele, hazudott, olykor-olykor nem engedelmeskedett, makacskodott... Mindezek a bűnei pókhálószerűn ágyazták be nagymamája felidézett jóságos arcát.

De szívesen bocsánatot kérne most tőle!

Rövidke történet jutott eszébe. Ő régen elfelejtette, a nagymamája idézte fel a múltkoriban: Egyszer - karácsony éjszakáján történt -, Jézus visszajöveteléről mesélt, mire ő: mama, írd le nekem, hogy ne felejtsem el, ha nagy leszek. Én felírtam, csak olvasd el! - suttopta ő. Vajon hová írhatta fel? Sokat törte a fejét, mígnem most rájött: az ő szívébe, hogy ki ne törölhesse többé!

Elmúlt rövidke életében csak most került igazán szembe a halállal, mint az anyagi lét tökéletes megsemmisülésével.

Ebből fakadó kibeszélhetetlen fájdalom, mély gyásszá töpörödve duruzsolt a fülében. Az apja és a nagymamája arca egymással változva tűnt fel és foszlott semmivé, hogy átadják helyüket az összevissza maszatolódott, csak foszlányiban látszó képnek: az árulónak, az édes gyermekét elhagyónak, akit ő nagy néha s álmában édesanyjának nevezett. Egyre jobban és jobban belekapaszkodott az elhunytak emlékeibe, hogy teljesen elfelejtse az előbbi anyakép foszlányait, s mind a két kedves halottját visszahúzza a földre. Szép emléküik sebbé változott, reájuk irányuló gondolata mély fájdalmat okoztak.

- Ments meg engem Uram az örök haláltól...- énekelték a jelenlévők, amelyet tekintettel a halott régen elhunyt férjére, aki mellé temették, és református mivoltára, a Tebenned bízunk eleitől fogva, ismert lutheránus ének követett, igaz, egyedül János atya énekelt, mivel a jelenlévők közül senki sem ismerte.

Lórit felváltva rázta a hideg, öntötte el a forróság, végül e kettő eggyé forrt, amiért is egyszerűen nem tudva elkülöníteni azokat egymástól.

Borzasztóan szenvedett, mialatt betúrták a sírt, óriási agyagdara-bokkal keveredett hantok alá temették a nagymamáját, mert amint az öröme, a szenvedésnek is vannak fokozatai.

Az ő szenvedését nem lehetett ezekkel a fokozatokkal mérni.

Az agyagos talaj, amelyen állt, egyszer csak viharos tengerré változott. Egyik hullám a másikat követte. Még egy, s még egy tajtékozó vízzuhatag, s ő elveszítve eddig is ingatag egyensúlyát, a legközelebb feléje zúduló mocskos habok martalékává vált. Összepiszkolódott rongyként feküdt a zavaros vízben. Körülötte minden sötétségbe borult. Aprócska teste, mind beljebb és beljebb sodródott az óriási hullámzuhatagok feketén kavargó örvényébe. Az apja és a nagymamája elmosódott arca körülötte lengő, sűrű párába veszett. Már-már elmerült az egyre magasabbra csapódó hullámok poklában, amikor valaki, segítségére sietve kiemelte. Az előbbi óriási moraj, a hullámok szép, azonban rendkívül félelmetes csapkodása, elülő szélviharhoz hasonlatos morajlása megszűnt.

Talán egy óra is eltelt, mire otthon magához tért. Egy férfi - az orvos - és Gizi néni guggolt mellette. Gizi néni az orvos megérkezéséig vizes ruhával masszírozta a szívét.

Hogyan került haza, egyáltalán nem emlékezett rá.

Gizi néni, miután az orvos visszasietett a rendelőjébe, megsimogatta, majd közölte vele, hogy az iskolába kell mennie, máris elkésett, megígérve, hogy nemsokára meglátogatja, addig is segítséget küld, sajnálkozón s aggodalmaskodón magára hagyta.

Lóri, miután magára maradt a teljesen kietlenné és zorddá változott, régebbi meleg családi fészében, felkelt, s a nagymamája széken heverő ruhájára borult, és az óriási vihar elmúltával végérvényesen rádöbbsen a zord valóságra.

- Miért hagytál itt? - zokogta. - Csak te maradtál nekem, s most te is elhagytál!

Mindaddig zokogott szipogott, még el nem aludt.

A heverőn fekve ébredt fel. Nagyon zavaros álma volt, ám semmi-re sem emlékezett. Gizi nénire gondolt, s íme: egy teljesen idegen asszony állt fölötte, aki többszöri kísérletezése után, nehezen ugyan, de felébresztette.

- Magda néni vagyok. A községházáról jöttem.

Nem folytathatta, mert Lóri rosszat sejtve felült, két kezét védekezőn maga elé tartva, hevesen tiltakozni kezdett.

- Nem megyek intézetbe!

Az asszony melléje ült a heverőre.

- Mi lesz veled itt egyedül? - kérdezte részvétteljes hangon, amely simogatással is felért. - Mert, nézz szét: teljesen egyedül maradtál ebben a lakásban.

- Eddig is én mostam, takarítottam, vásároltam a boltban. Ezentúl is megtehetem. Ebédelni meg a napköziben ebédelek majd.

- Kitől kapsz pénzt, mert ugye semmit sem adnak a boltban ingyen? - hangzott a törbecsaló kérdés.

- Nagymamától..., a... a nyugdíjából - mekegett egyre zavartabban.

- Aki meghalt. A halottak nem kapnak nyugdíjat, kisfiam! Apukádat... - nagyokat nyelt, és kapkodón másra terelte a szót. - Gyerek vagy, kiskorú, gondviselőre van szükséged.

- Ne tessék engem elvinni! - fogta kérésre a szót Lóri. - El leszek én itt egyedül is.

- Kisfiam, te..., eddig is gyámság alatt éltél...

- Nagymama?

- Ő volt a gyámod, de ő nincs többé, meghalt. Nyugodj meg, s készülj fel...! - Látva a kisfiú kétségbeesett arcát, hóhérszerűn, amint Lóri szemében tűnt, mentegetőzni kezdett. - Én csak a kötelességemet teljesítem. Meg kell, hogy értsél! Gondolkozzál! Mi lenne veled, itt s egyedül ebben a házban? Ha bajod történne, engem vonnának felelősségre. Te pedig, ugye nem akarsz nekem rosszat?

Lóri régebben kiagyalt cselen törte a fejét, amelyből egyébként is, az intézettől való félelme most minden mást kisöpört. Elérkezettnek vélte az időt terve megvalósítására.

- Miket készítsek össze? - színészkedett, mintha megadta volna magát.

A tisztviselőnő felállt.

- Tulajdonképpen... - zavarodott össze - semmit. Így viszünk be, amint vagy. Az ingóságokat... Mindent, amit itt hagysz, leltárba veszünk. A házatokat..., a kaputokat bezárjuk, és lepecsételjük.

- Mikor indulunk? - szinte sürgette, holott teljesen máson törte a fejét.

A tisztviselő az órájára nézett.

- Körülbelül tíz perc múlva érkezik meg az autónk, amellyel beviszünk.

- Szappant, törölközőt... Az iskolatáskámat, a könyveimet... ne pakoljam össze?

- Ott mindent kapsz. Az iskolád utánad küldi a kijelentődet, a bizonyítványodat...

- Én mégis összepakolok egy s mást! Az ellenőrzőmet meg... meg - húzta a szót, azon törve a fejét, mit rámoljon be az iskolatáskájába?

Ide-oda rohant, mindent úgy tett, hogy az asszony semmit sem vegyen észre. Körülbelül ötezer forintot talált a kredencben, amelyet a zsebébe gyűrt, az apja órája, aranygyűrűje és a nagymamája aranylánca mellé.

A táskájába néhány tisztálkodási eszközt, egy darab kolbászt, kenyeret... gyömöszölt, és mivel éppen egy gyufásdobozon akadt meg a tekintete, beledobta azt is.

Mire elkészült megérkezett az autó is.

- Nézz még egyszer szét! Egyébként minden a tiéd lesz, ha tizen-nyolc évesen visszatérsz. Elvégzed az általános iskolát, és szakmát tanulsz.

- Ott még hittanra sem járhatok, mert nem lesz szabad.

- Minek az?

- Csak - vicsorgott Lóri, míg nem álarcot váltva, durcásan elfordulva, jól telegyömöszölt táskáját a hóna alá szorította, s könnyeit nyel-desőm a kijárat felé indult. A világért sem nézett volna szét. Hogy hangosan sírva fakadjon, amelyet kifejezetten szégyellne ez előtt az idegen, meggyűlött asszony előtt?

Az autóban, amely a kapujuk előtt várta őket, hátraült. Fejét konykul lehajtotta, s hallgatott. Az iskolatársai éppen hazafelé tartottak, amiért többen az autó köré gyűltek. Integetve, s az ablakon bekibálva búcsúztak el tőle, mire ő, sírásával küszködőn, még jobban lehorgasztotta a fejét, hogy senkit, semmit sem lásson, halljon.

Az autó elindult. Néhány társa, a táskáját lobogtatva a feje fölött, utána futott, amíg szusszal bírta.

Igen hosszú autózás után, egy óriási kiterjedésű erdőn hajtottak át. A hatalmas akácfák lombjai valóságos alagutat vontak, képeztek az úttest fölét.

Lóri az elöl ülő tisztviselőnőhöz hajolt, és a fülébe súgott valamit, mire az a gépkocsivezetőre szólt, hogy álljon meg néhány percre!

- A tábla szerint, nem látta? Sem megállni, sem fényképezni nem szabad - humorizált az. - Ruszki laktanya és lőtér van az erdőben. Talán még atomlővedékeket is tárolnak ott - lódított faviccén még egy nagyot, majd Lórihoz fordult: - Bírd ki még egy ideig!

Lóri rábiccentett, s tovább figyelte az erdőt.

Néhány perc után, még jóval bent az erdőben, a fák egyre ritkulnak, itt-ott szép tisztás és egy földút is feltűnt, végre megállt a gépkocsi.

- Ugrás! - szólt hátra a gépkocsivezető türelmetlenül.

- Ne menj messzire! - figyelmeztette az asszony. - A táskádat...? Miért viszed magaddal?

Megsejtve valamit, hátranyúlt, hogy elkapja. Nem sikerült, mert Lóri nyílvesszőként kipattant az ajtón.

Mire a gépkocsivezető és a tisztviselő nő kiszállt a gépkocsiból, s végérvényesen rájöttek a szökre, Lóri annyi előnyre tett szert, hogy semmiképpen sem érheték utol.

Hosszabb ideig keresték, kutatták keresztül-kasul át és át a környéket, mire véglegesen letettek az üldözéséről, illetve annak lehetőségéről. Nem is tehettek mást, mert Lóri végérvényesen eltűnt a szemük elől az erdőben. Se csörtetést, se száraz gallyak recsegését, semmit sem hallottak, kiabálásukra pedig, egyáltalán nem érkezett válasz.

Bosszúsan s letörten ballagtak vissza a gépkocsijukhoz, szálltak be, hogy sok kilométernyi újbóli utazás után hazatérjenek, s jelentést tegyenek csúfos kudarcukról a feletteseiknek, akik - némi fejmosás után, amiért nem jelentették a legközelebbi település rendőrségén a szökést -, azonnal közölték az eseményeket az illetékes rendőrséggel és a felettes gyámügyi hatóságukkal.

Másnap valamennyi környező rendőrőrs megkapta Izbégy Lóránt, kiskorú fiú felkutatására felszólító körözést. Ennek ellenére sem a rendőrök -, a munkásőrök, a katonaság bevonásával - nem kutatták át a környéket, amint más esetekben megtették.

Kinek hiányzott akkoriban, egy kivégzett ellenforradalmár fia!

6.

A kis szökevény, több napig bolyongott az erdőben. A kolbásza és a kenyerere hamar elfogyott. Bokrokban hált, száraz avarba bújva s takaródzva védekezett a hideg pára ellen. Fel-feltámadó s gyötrő éhsége ellenére is, megcsodálta az eléje tárulkozó, eddig csak a könyvekből és a mesékből ismert látványt: a csodálatos ősi fákat, a tarka, vadvirágos tisztásokon a színskála valamennyi árnyalatában villogó lepkéket, pillangókat, az erecske zordon is lenyűgöző, óriási, mohás kövek között kanyargó, tajtékozó csörgedezését, ahol a szomját oltotta, a romantikus kanyarulatait, amelyeket sárga kikirics aranyozott be. A szuvas tölgyfák, ebben-abbban az odvában játékos mókus lakott, rikácsoló szajkó fészkelte. Amelyik nem menekült el, azt rakoncátlanul elriasztotta: megrázta a bokrokat, megdobálta és hujhujozott.

A szeder- és a málnaínda minduntalan bele-beleakadt a ruhájába, olykor megkarmolászta a kezét, és az arcát. A fagyalbokrok ostorszerűn csapkodták a hátát. Néhol az őt elborító, ki tudja hány évtől ottmaradt kórókkal tarkított száraz gazban tiporva, kisebb bokrokon tört utat magának.

Meg-megállt, kifújta magát, és tovább bandukolt.

Megzavart, csukló, kurrogó madarak, játszadozó kis rókák, fel-felriadó őzek, szarvasok riogatták..., mígnem az egyik közeli faluból odahallatszó harangszó után haladva, majdnem kietlen, romos, elhagyatott házakból álló, fantomszerű, öreg településre bukkant.

A domboldalról fedezte fel.

Minek harangoznak? Ki harangozhat a hosszabb kutatás után fel-fedezett haranglábban - mert templom nem volt -, amikor egyetlen lelket sem lát a falucskában?

Kutyaugatás, tehénbögés, macskanyávogás..., semmi sem hallatszott, csak néhány kakas kukorékolt, tyúk kotkodácsolt.

Hosszabb szemlélődés, kémkedés közben megszámlolta - figyelembe véve a teljesen, vagy félig romos házakat is, mert igen sok volt -, hány ház lehetett valamikor ezen a kis, mostanra teljesen kihaltnak tűnő, inkább tanyasi, mint elképzelése szerinti falusi, elhagyatott településen.

Kilencvenegyet számolt össze.

Óvatosan ereszkedett le a településre, osont egyik épülettől a másikig.

Egy félig romos házba lopódzott be. Az elejét - figyelembe véve a szintkülönbséget -, magas terméskőlabazatra építették. Maga a ház is kisebb dombon állt, amelynek a valamikori útépités miatt lefaragott oldalát ugyanolyan terméskővel bélelték ki, nehogy rászakadjon az alatta elhúzódó földútra. Csak az épület hátsó része, egy szoba és az előtte lévő helyiség fele -, meglehet konyhának, használták valamikor - maradt épen. Az elhanyagolt kertecskét pókhálószerűn, nehezen áthághatón benőtték az öreg szőlőtövek vesszői, indái. A kertecske zordon képét kiszáradt, vagy kiszáradás előtt álló gyümölcsfák tarkították. Erdővel benőtt hegyoldalba vezetett. Egyáltalán nem lehetett eldönteni onnét, mennyit foglalhatott vissza eredeti területéből az egyre követelőbben terjeszkedő erdő. A ház végében megroggyant, odvas deszkás falú tyúktól és sertéskutrica árulkodott a le-tűnt, szebb napokról, amikor még gondos gazdája volt a háznak, s mindennek, nem hagyták magára, nem adtak át semmit az enyészetnek.

Lóri az egyetlen, kissé szétnyílt, kormos kémény tetején golyafészket fedezett fel. Legszívesebben felmászott volna, hogy megnézzze a fészken ülő golyát, a tojásait, esetleg fiókáit. Meg is teszi, ha nem fél a felfedezésétől, és nem kínozza az éhség.

A golyafészkekkel majdnem egy időben, néhány otffelejtett, elvadult tyúkot pillantott meg. A megdőlt ólruk végében kapirgáltak.

Ha tyúk van, tojásnak is lennie kell! - ösztökelte cselekvésre a legyűrhetetlen éhsége, mert, amint telt-múlt az idő úgy fokozódott az éhségérzete is.

Rövid keresgélés után, a tyúkok tiltakozó káromlása, kotkodálása közepette, egész tyúkaljnnyi tojásra lelt. Táskáját bedobta a nyitott és üveg nélküli ablakon. Az üvegeket a szél csapkodhatta ki. Valamennyi zsebét teletömte tojással, és bement az épület egyetlen ép-ségben megmaradt helyiségébe.

Legnagyobb meglepetésére a sarokban régimódi sparheltet fedezett fel, amelyen leverődött zománcú lábast talált. Magasba tartotta s belenézett, hogy nem lyukas-e, majd azzal együtt kifutott a kúthoz.

- Hű, de mély! - állapította meg, mihelyt belenézett. A több helyen lyukas vederben éppen annyi víz maradt, mire hosszú útjáról feltekerte a láncon lógó, több helyen csorgó vedret, hogy megtölthesse a lábasát.

Bevitte, a tűzhelyre rakta, majd visszafutott az udvarra, ahol rengeteg szétszórt, korhadtt, ilyen-olyan deszka s fadarabokat, száraz kórót, gizgaszt talált, szedett össze egy egész nyalábra valót, vitt be, s dobott le a tűzhely elé. Megkereste a táskáját, kivette az otthonról hozott gyufáját, amely segítségével egyből lángra lobbantotta a tűzhely égőterébe gyömöszölt, száraz és összetördelt kórót, gizgaszt, s deszkadarabokat.

A tojásokat a forró vízbe rakta, megfőzte, és valamennyit befalta.

Jóllakása után, kissé nyugodtabban nézett szét, megbámulta a gerendás mennyezetet, a leverődött falakat, majd alvóhelyet keresett, de nem talált. Végül is több nyaláb száraz füvet tépkedett, kapart, gereblyézett össze az ujjával az udvaron, hozott be. A sarokba dobta s ráhevert.

Gyermeteg lelkét, amióta megszökött, most először a megelégedettség enyhe melegsége járta át, de akaratlanul belevegyült ebbe az érzéseibe jelenének szomorú valósága, jövőjének szürke bizonytalansága miatti félelme, aggodalma is.

Újra és újra rövidke múltjának bölcsőjére: nagymamájára gondolt. Az elébe táruló képzeletbeli kép három részből tevődött össze. Legfelül a nagymamája, alatta az apja, legalul, e két szeretett arctól jóval messzebbre az anyja vízfestékekkel összemázolt képzeletbeli képe feketélt.

Ezek tündérek, amaz boszorkány!

Két nap után - állandóan tojáást evett, a száraz fűben hált -, éppen a kútnál mosakodott, amikor egy puttonyos autót fedezett fel, lent az úton.

A legmagasabb helyen állt, amiért is ő mindent látott, amíg őt a sokkal mélyebben lévő elhagyatott földút menti, sudár jegenyefák lombjai meglehetősen eltakarták. Megszámolta: tizennégy helyen állt meg, ahol is a gépkocsivezető kenyeret, ételhordót és más egyebet vett ki a kocsiból, s vitt be a házba. Néhol már várták. A kerítésre támaszkodva lestek az útra. Mindannyian igen öregek, főleg asszonyok voltak. Ezen felbátorodva, igen bántotta már a magány, unta a főtt tojáásokat is, elhatározta, hogy estére lelopózik a házak közé, és szétnéz: hátha! Hogy mit jelent ez a hátha, nem tudta. A szerencséjére s amint a nagymajától hallotta: Istenre bízta magát!

Alig szállt le az este, ő máris a lentről lakottnak látott tizennégy ház közül, ahová a puttonyos autó vezetője ételt s mást vitt, a legközelebbihez lopózott.

A kis és meglehetőn barátságtalan szobában gyertya égett. A nagy és leterítetlen, keményfa asztal előtt, egy idős, talán nagymamája korabeli asszony ült. A pénzét számolta, valószínű a nyugdíját. Miután végzett, a köténye alatti szoknyája zsebébe rejtette, amint később megtudta okkal. A csupasz asztalon gyógyszeres dobozok, kenyér, felvágott, tej és néhány más élelmiszer: liszt, cukor, zsír, rizs, száraztészta hevert az ételhordó társaságában, amiről arra következett, hogy mindezt, a nyugdíját is - szintén az asztalon heverő nyugdíjszelvényről: olyan volt, mint a nagymamájáé, állapította meg -, a puttonyos autó vezetője hozhatta.

Nem sokáig nézelődhetett, mert lépéseket hallott, mire az ablaktól, más híján a közeli kúthoz futott, és szorosan a földből kiálló gyűrűhöz lapult.

Meglehetőn ittas férfi közeledett. Lóri szorosan követve a gyűrű körkörös alakját, úgy illeszkedett, hogy állandó takarásban maradjon.

Miután a férfi bement, ő visszalopózott a befüggönyözetlen ablakhoz. Az eléje táruló, meglehetősen csúnya jelenetből: a férfi fenye-

getéséből, durva lökdöséséből, a kiszivárgó hangfoszlányokból arra következtetett, hogy az ittas férfi az öregasszony elzúllott fia, aki minden egyes nyugdíjfizetéskor felkeresi, pénzt követel és kap is az anyjától, akit Lóri másodszor is, akaratlanul a nagymamájával hasonlított össze, és már csak ezért is a pártjára állt.

Gyalázatosnak, részeges disznónak csúfolta magában a jövevényt, mialatt, számítva a durva „vendég” távozására, kijövetelére, visszacsompolygott a kúthoz, ahol továbbra is ezt dünyögte magában: rút, rút!

Miután az eltűnt a sötétben, ő ismét az ablakhoz osont. Az öregasszony sírt. Nagyon megsajnálta, majdnem vele együtt könnyezett. Egyébként is, amióta meghalt a nagymamája, megszökött az őt az intézetbe szállító autóból, s hontalanul bolyongott, az önkéntes száműzöttek zordon fájó érzéseitől megsebzetten, egyre többet és többet kínoztta a sírás.

Végül ellenállhatatlan belső erőtől űzve, semmivel sem törődve az ajtóhoz lépett és benyitott.

Az öregasszony korát meghazudtolón ugrott fel, s hátrált a másik helyiség irányába. Csak azután nyugodott meg, miután meglátta, hogy egyszerű kisfiúval áll szemközt.

- Te... te...? - hebegte elnyújtottan az illedelmesen köszönő, félénken lábat váltó kisfiúba bökve riadt tekintetét.

- Ne tessék megijedni - bátorította Lóri a kétszeresen: az előbbi durva jelenettől, és az ő váratlan betoppánásától megdermedtségéből magához térő, az asztalhoz visszaballagó, előbbi könnyét törülgető asszonyt, aki leült, kihúzta az asztal fiókját, s ami belefért dugig belesöpörte. A többit: a kenyeret..., Lóri csak most fedezte fel, hogy a felét elvitte a fia, a cukrot, a zsírt, meg a többit a konyhaszekrénybe rakta. Az ételhordót, a kihűlő tűzhely szélére helyezte.

Lóri megrendülten nézte végig, jött rá: zavarában tette. Ki így, ki úgy vezeti le felgyülemlett idegességét. Ő így tette.

- Ki vagy te? - fordult végül is Lórihoz.

Ő belső indításától hajtva, mert továbbra is a nagymamáját képzelte maga elé, kissé lerövidítve, elejétől a végéig elmondott mindent:

hogyan, miként került erre a kicsinyke, elhagyatott, majdnem teljesen kihalt településre, hol él azóta...

- Te is olyan magányos vagy, mint én - sóhajtott együtt érzően az öregasszony, miután a fiú befejezte.

- A nénit...

- Szólíts Vera néninek!

- Vera nénit legalább nem viszik otthonba.

- Holott én szívesen mennék -, amin Lóri szíve mélyéig meglepődött. - Mert nézd, gyerek! Élet ez így? A fiamat nehezen, és igen szegényes körülmények között neveltem fel. Nem is született másik, csak ez az egy gonosz, mert biztosan láttad, ha, amint mondtad, régebben itt ólálkodtál, mit csinált velem, holott nem ezt érdemelném! Édesapja halála után, mindent: összespórolt pénzünket, értéket, ruhát átadtam neki, még a jobb karban lévő bútoraimat is elvitte, holott a haszonélvezet, amíg élek engem illet meg. Azóta minden hónapban felkeres, noha egyébként rám se hederít, és elveszi tőlem a nyugdíjam felét, néha az egészet. A közeli községben lakik. Tehénész, az egyik ottani gazdaságban. A felesége elhagyta. Magával vitte a lányukat is. Mert verte, kínozták őket. Azelőtt is ivott, azóta pedig valamennyi szabadidejét a kocsmában tölti. Betegeskedem. Mi lesz velem, ha leesek a lábamról? Már csak tizennégyen, ki így, ki úgy él, lakik ebben a szép, jobb sorsra érdemes tanyán. Valamennyien öregek, gyengék vagyunk. Egymást sem látogatjuk. Évek óta nem tettük ki a lábunkat a településünkről, mások már az udvarukból sem. Saját öregségünk, nyomorunk rabjaivá váltunk. Előjegyzésbe vettek a szociális otthonba. Mikor, hol kapok helyet? Majd, - válaszolgták a községházáról levélben, amelyet Pisti hord ki. - Óriási szerencsénk, hogy ez a kocsi azé a községé, amelyhez tartozunk, kijár hozzánk, Pisti révén ellát bennünket mindennel. Másként mindannyian itt vesznénk a saját nyomorunkba, tehetetlenségünkbe fulladnánk - legyintett -, eleget beszéltem, azt is minek?

A fiúra bökött, könnyeitől eláztatott képével.

- Amint mondtad, itt laksz a faluban, mert mi falunak nevezzük ezt a tanyát.

- Fent, a... - a szavakat kereste.

- Bóbásék régi házában - vágott közbe az asszony:
- Honnét tetszik tudni?
- Láttam a füstöt. Máskor is előfordult már, mert sok csavargó kóborol, lapul nálunk. Abban a házban is laktak nemrégen. Szólunk Pistinek, s ő kiküldi a rendőröket.
- Engem is feljelentett?
- Tudod mit? - tért ki az egyenes válasz elől. - Költözzél le hozzám! Az unokám leszel. Ne félj, itt senki sem keres, talál meg!
- Ez biztos? Végérvényesen itt maradhatok? - kapott az alkalmon Lóri.
- Csak a halál biztos, fiam! Addig leszel itt még... Szóval, bízzuk a Jóistenre! Fát vágasz, vizet hozol be... Tedd ide, tedd oda, tedd ezt, meg azt, munkát végzel! Viszonzásul ételt kapsz, mosok rád, megfoltozom a ruhádat, mert, amint elnézem...
- Itt is, ott is beleakadt valamibe az erdőben. Az ágak, a tüskék, hollott nagyon vigyáztam. Pizsama is kellene. Ingem, minden piszkos. Váltás meg nincs.
- Ne félj, rendbe teszek, mert, ha el is vitte a javát a fiam, azért akad itt még ruha, csak kisebbre kell vennem, át kell alakítanom, szabnom.
- Mikor költözhettek ide? Ide költözhettek-e egyáltalán? - mosolyodott el önironikusan. - Egyetlen iskolai táskám van, s a ruha rajtam...
- Nézz ki! Teljesen besötétedett. Mert itt nincs ám, sem az utcán, sem a házakban villany. Az ötvenes években bevezették. Istenem: milyen nagy csinnadrattát csaptak, most meg kikapcsolták, mert nem gazdaságos. Csak botladoznál. Kapsz egy bögre tejet, egy szelet vajjas kenyeret. Mind a kettőt Pisti hozta. És lefekszel. Az uram helyére fekhatsz, a másik szobába.
- Lóri két kézzel kapott a kedvező alkalmon. Mindegy hol, csak ne egyedül!
- Evett, ezután beszélgettek még egy ideig. Vera néni, mialatt letakarította az asztalt, összesöpört, s utána is kérdezetget, mert, mint aféle falusi öregasszony mindenről tudni akart, ami a kisfiúval kapcsolatos, amely közben egyre jobban megsajnálta az árva „hontalan” fiút, aki illedelmesen válaszolgatott...

Miután lefeküdtek, Lóri a feje alá rakta a két kezét, és némán lesett a sötétbe. A nagymamájára, a régi otthonára, az osztálytársaira gondolt. Arcok, történetek villantak fel, s veszték semmivé a koromsötétben. Szíve összeszorult, szemei könnyel teltek meg. Az árvák magányossága kínozza, holott ő nem igazi árva, mert az anyja él. Éppen ez volt az, ami még kietlenebbé tette kicsinyke lelke sivárságát. Mert, milyen édesanya az, akit nem ismer a fia? Ha véletlenül összehatalálkoznának, meg sem ismernék egymást, szó nélkül mennének el egymás mellett. Aki elárulta, és felakasztatta a férjét, egyetlen gyermeke apját, aki kint járt a falujukban, a házukban, és egyetlen pillanatra sem tanúsított iránta érdeklődést, a saját gyereke iránt!

Ha meghalt volna, gyászolná, így ösztönösen gyűlölte, ami fájtneki, mert nem akárkiről, az édesanyjáról volt szó!

Én Istenem, jó Istenem, becsukódik már a szemem... - imádkozta, amint a nagymamájától tanulta. Nem tudta hibátlanul elmondani, igaz, nem is mondhatta volna végig, mert az álom tündérszép pillangója megérintette a szemét, mire ő, némi mocorgás, ellankadás után elaludt.

A falujáról álmodott.

7.

Izbégy Lóránd két hétig élt Vera néninél. Jól érezte magát, noha gyorsan ébredező büntudata fokról fokra sajgóbban kínozza. Megszökött, tehát így vagy úgy bünt követett el, holott János atya szerint, akit végleg megkedvelt az első hittanóráján, minden körülmények között jónak kell lennie! A maga módján jó is. Most is, hegyen-völgyön át, a szomszédos községbe ballag kenyérért és tejért. Vera néni küldte át, mert az élelmet és más szükséges mindent hordó puttonyos kocsit, elromlott-e, vagy mi történt, hiába várták, nem érkezett meg. Egyébként, mialatt megállt a házuk előtt, és Pisti lerakodott, ő kutyafuttaban felmászott az odakészített létrán a padlásra... Testét-lelkét nyomorgató büntudata mellett félt is. Egyrészt kívánta már, hogy elfogják, és bűnének levezeleként intézetbe vigyék, ahová eredetileg is szánták, másrészt egyre jobban sajnálta Vera né-

nít, most kifejezetten a segítőkészségének vélte, amit érte tesz. Mert, ha ő nem lenne, ki hozna neki kenyeret, tejet s mást? Éhezne, vagy csupasz krumplit enne, amit a kertjében termelt s a pincéjében vermelt el. Bodagot sütné - nem tudta mi az, tőle hallotta -, amíg meg nem érkezik a puttonyos kocsi. Kis Robur volt, ő nevezte el puttonyos kocsinak.

És ha egy hétig nem jön?

Messzire, nagyon vigyázva elkerülte az utat, hogy senkivel se találkozzék. Mégis, legnagyobb elővigyázatossága ellenére is, majdnem beleütközött a mezőőrbe. Szerencséjére idejében felfedezte, ráadásul háttal állt, amiért bőven maradt annyi ideje, hogy a legközelebbi szénaboglyához fusson, és mögéje bújjon.

Hosszú percekig - nem tudhatta meddig -, lélegzetét visszafojtva, szapora szívverés közepette lapult a száraz s illatos fűben, mire a mezőőr elment.

Ezután, már teljesen simán ért be a kérdéses faluba.

A boltban senki sem szólt a szatyrát és a pénzét szorongató kisfiúhoz, amíg sorra nem került, akkor is csak annyit, hogy mit kérsz?

Szépen bevásárolt, s már éppen indult, amikor az egyik, igen magas eladónő, aki állandóan szemmel tartotta, amióta belépett az üzletbe, rászólt:

- Ugye, te nem idevalósi vagy?

- Dehogynem! - vágta rá kapásból Lóri, amin ő döbbsen meg a legjobban, merthogy ennyire könnyedén hazudik, amely bűn!

- Ahá! - segített neki az eladónő. - Ti költöztetek be az egyik, elhagyatott házba? - Merthogy - ezt már a kolleganőjének súgta: - a környék összes cigányát ide csődítik! Magára hagyott házakat vesznek, meg újakat építenek nekik, s ők szépen belecsücsülnek a készbe! - Irigykedett gonoszlelkűn. - Mi meg gürizzünk, szakadjunk meg, hogy vigyük valamire!

Lóri megkönnyebbülten lélegzett fel, ám miután elkészönt és kifelé indult, majdnem a bejárati ajtó üvegére ragasztott, saját fényképébe botlott.

Lélegzete elakadt, léptei megroggyantak, arcából pillanatok alatt kiszökött a vér.

Először arra gondolt: hogyan lehet, hogy befelé menet nem vette észre, a következő pillanatokban ösztönös, menekülési pánik kerítette hatalmába, amely során a lehető leggyorsabban kisurrant az ajtón.

Futva tette meg az utat a falu végéig. Figyelt jobbra, figyelt balra, lopózott a mezőn fától fáig, takarástól takarásig. Elbűjt, szétlesett s miután meggyőződött, hogy senki sem követi, a következő előre kinézett: fához, boglyához, bokorhoz, magasra nőtt vetéshez, kukoricásba... osont.

Szerencséjére, az útja hátra lévő részén, olyan helyeken haladt, ahol elég sok volt a facsoport, a kinyúló erdőszegély, az elhagyatott, gondozatlan gyümölcsös is.

Minden baj és nehézség nélkül ért haza.

- Megjöttem - nyűszített az eléje táruló látványtól, miután berobant az ajtón. Lába földbe gyökerezett, pupillája kimeredt, keze, teste megmerevedett.

Vera néni vérbe fagyva hevert a földön. Tátva maradt szájából, a felső műfogsora kilógott. Megüvegesedett szeme élettelenül, mégis segítségkérőn, a haláltusájától eltorzult arca, groteszk vigyorszerűséggel meredezett a földről rá. Megszokott fejkendője, jó méternyire hevert. Gyér haja, összeboglyozódott, egy része a mellette lévő vértócsába lógott. A földön véres baltát pillantott meg, amellyel agyonverték. Egyéb jelek: a kiforgatott zsebe, a kihuzigált fiókok, a szekrényből összevissza kidobált ruhaneműk... szerint kirabolták.

Néhány pillanatnyi visszafojtott felkiáltás, jajveszékelés, a szíve mélyéig hatoló remegése után, anélkül, hogy lerakta volna a szatyrárt, önkívületlen a szomszédos szobába rohant, ahol a kevéske pénzét és az ékszereit tartotta kopottas éjjeliszekrényében.

Már a kihúzottan hagyott fiókról felfedezte, hogy mindenét elorozták.

Semmihez sem nyúlt, csak a szemével tapogatta végig a földet és a fekhelyét, mialatt gyűlöletétől izzón, bűnrehajlón feljajdult:

- Mindent elvitt... a rohadt!

Egy ideig még remegőn lépkedve nézelődött, majd teljesen lesújtva és kétségbeesetten, pánikszerűn, rogyadozó léptekkel kirohant a házból.

Régebbi rejtekhelyére, fel a dombra, be a romlakásba futott, ahol ledobta a szatyrát, két kezét a szájához szorította, és gondolkozott. Azonban hiába törte a fejét, semmi sem jutott eszébe. Állandóan és csökönyösen önmagát vádolta, holott nem ő verte szét Vera néni fejét baltával. Nem tehetett róla, gyermeteg egyénisége kettévált. Egyik része, amelyik a nagymamáját Vera nénivel azonosította, újra és újra gyilkosnak vélte. Merthogy, ha gondosabb, engedelmesebb, a nagymamáját nem engedi dolgozni..., nem súlyosbodott volna a betegsége.

De hiszen, ő mindent megtett érte! - védekezett a másik énje.

Ha ő nincs, régen bemegy a kórházba, és meggyógyul - vádolta tovább a gyengébbik fele.

Talán Vera néni is él, ha ő...

Az előbbi két rész újra egygyé forrt, és jobbról is, balról is átnézett rajta, s feljajdult: Nem, ő nem gyilkos!

A boltban is hazudott, holott ez bűn, és egyébként is: megfogadta, hogy nem hazudik többé! - kínoztta tovább, most már az egységessé váló büntudata.

Hű, de vágyakozott most a nagymamája után! Emlékét nehéz kő gyanánt a mellében érezte lüktetni, szíve alatt melengette. Megfogná a kezét, hozzásimulna, bocsánatot kérne tőle, és elmondaná neki, hogy nem ő ölte meg Vera nénit, mert, amint telt-múlt az idő, önkéntelenül megérezte, hogy hiába gyerekek, őt gyanúsítják majd.

Ami nem is késett sokáig.

Befűtött. A tej egy részét, régi s újra megtalált, levert zománcú lábasába folyatta a nejlonzacskóból. A maradékot, a kétkilós kenyérből tört résszel megette, mert bármilyen borzalmas dolog is történt megéhezett.

Még ezt megelőzőn felfedezte a puttonyos kocsit. Vezetője kiszállt, bement, majd sietve távozott Vera néni lakásából. Máskor több helyre is elment, most gyorsan és egyenesen kihajtott a faluból.

Miután jóllakott, a száraz fűbe ült, és gondolkozott.

Saját sorsának mélysötét árnyai újra és újra zord fellegeket borítottak szerencsétlen kis életének csillagtalán egére. Sem csillag, sem

nap nem létezett jövőjének kietlen, holdbéli tájain, áthághatatlanul mély sötétség lengett be mindent.

Elaludt.

Siető léptek dobogása, enyhe kutyavakkantásokra riadt fel. Pillanatnyi gondolkozás, tétovázás nélkül belefúrta magát a száraz fűbe. Hiába, mivel a pórázon tartott és a két rendőrrel együtt berontó kutya, magával vonszolva a gazdáját is, egyenesen odarohant, és dühös csaholással kaparászni kezdett a fűben. Nyála Lóri homlokára és védekezésként a feje tetejére szorított kezére folyt.

- Jó kutya vagy! - dicsérte, veregette meg a hatalmas, németjuhász kutya nyakát a gazdája, miközben pórázát a keze fejére csavargatta, hogy visszahúzza a támadó, vicsorgó kutyáját a fűben rejtőzködő fiútól.

- Gyere ki a szénából! - parancsolt a másik rendőr Lórirra.

Miután az engedelmesen, fásultan, falfehérre meszelődött arccal kimászott, remegő kezével zavarának levezetéseként levergette magáról a fűszálakat, az előbbi rendőr tovább harsogott:

- A nevedet és a laccímedet kérem!

- Izbégy Lóránd vagyok.

- Na lám, a kis szökevény - ismerte fel a körözött fiút - gyilkolt...

- Nem én öltem meg Vera néni - vágott hevesen a szavába.

- Hanem?

- A fia - vágta rá. Mindvégig rágondolt, de kimondani magában sem mondta ki eddig. - Valamennyi nyugdíjfizetéskor, amelyet az a puttonyos kocsi hoz ki, felkereste és elvitte a nyugdíja nagyobbik részét, amit Vera néni csak hosszabb veszekedés után, a részeges fia erőszakos követelődése közben adott át neki.

- A fia, aki tegnap elutazott a családjához? - gúnyolódott az előbbi rendőr.

- Nem én tettem! Vera néni a boltba küldött. Bevásároltam... Ott van minden, csak a tej egy részét ittam meg, s a kenyérből törtem le egy darabot. Mire visszatértem, már megölték. Ott feküdt a földön. A pénzemet, apu Doxa óráját, gyűrűjét, a mama nyakláncát is elvitte az a...

- Mennyi pénzt vittek el?

- Lehet..., vagy ötezer. Aranygyűrű, aránylánc, az óra...! Az nem arany volt. Megijedtem, és idemenekültem a régebbi helyemre.

- Hű, de sokra viszed még! - cinikuskodott az egyik rendőr. A hatalmas, a félelmetes rendőrkutya a lábánál ült, és támadásra készen, acsarkodón morogva leste Lórit, aki nagyon félt, egyre jobban igyekezett távolabbra kerülni tőle, mert azonnal széttépné, ha rászabadulna. - Apádat utánozod, mi lett a vége? Te is lógni fogsz egyszer, mint ő.

- Apámat hagyják békén! - sutyorogta letörten, de kisgyerektől meglepően határozottan.

- Oké, kisgyilkos!

- Maguk tényleg azt hiszik, hogy én gyilkoltam meg Vera nénit? Gyerek vagyok, Vera néni felnőtt...

- És öreg. Egyébként Néró - megvakargatta a kutyája füle tövét -, azonnal felvette a szagot, és egyenesen idevezetett bennünket, tehát...! - A folytatást lógni hagyta a levegőben.

- Beviszünk a kapitányságra! - vette át tőle a szót a társa. - Ne félj, ott mindent bevallasz! Indulj!

Közrefogták a remegő kisfiút, és visszakísérték Vera néni házába, a tetthelyre, ahol két civil ruhás férfi serénykedett. Fényképeztek, ujjlenyomatokat, mindent rögzítettek - tőle is levették az ujjlenyomatát -, hajszálakat, s egyéb bizonyítékokat, nyomokat kerestek, és találtak. Vera nénit eközben elfordították a helyéről. Lóri elborzadva fedezte fel a feje tetején a baltaütött óriási sebet, amelyet teljesen beborított a megalvadtnak, feketévé vált vér. Nem is nézte sokáig. Behunyta a szemét, hogy senkit és semmit se lásson, mert ezekben a pillanatokban undorodott a halottól, a civil ruhás rendőröktől, a vérből, még önmagától is, amiért nem hallgatott János atyára, és megszökött az őt intézetbe szállító autóból.

Közben az egyik rendőr a kutyát a közeli fához kötötte. Szép, nagy szemű cseresznyék csüngtek rajta. A rendőr nem állhatta meg, hogy fel ne nyúljon, és le ne vegyen néhány szemet, amelyeket sorban a szájába tömte és megette. Miután magára hagyta a kutyáját, s visszajött, megbeszélt valamit a társával, majd az úton álló rendőrökcsíjukhoz sietett, hogy beszéljen az URH-jukon a kapitányságra. A társa a

nyomrögzítőket leste, majd azokkal együtt átment a szomszédos helyiségbe.

Lóri arra eszmélt fel előbbi ködös merengéséből, remegően nézett erre-arra, hogy senki sem törődik vele.

Gondolkodás és késlekedés nélkül megfordult, óvatosan kiosont a házból, s nagyon vigyázva, hogy a kutya észre ne vegye, elrohant...

Már jóval bent járt a közeli erdőben, mire felfedezte üldözőit. Szerencséjére a kutyát nem szabadították rá. Úgy látszott nem merték vállalni az azzal járó kockázatot. Tetemes előnyre tett szert, mégis egyre gyorsabban és gyorsabban futott. Fától fáig, bokor alá be, bokor alól ki, az egyik áthatolhatatlannak tűnő zombékos, mocsaras részből a másikba, kemény agyagos részen át, száraz avart s gallyakat tiporva... Amúgy is foltos ruháját tovább tépdeste a szederinda, a fagyal és a csipkebokor... Kecses őzeket, morcos borzokat, kisebb - a sok dögönyözéstől sáros - vaddisznókondákat, félénk nyulakat riasztott fel megszokott helyükről. Szerencséjére, az innét-onnét felfelhangzó zörej, ágrecsegés, törtetés teljesen megzavarta a rendőröket. A kutyájuk pedig, régen elvesztette a szagot.

Amint telt-múlt az idő, Lóri egyre jobban elfáradt, végül összekapargatva erejének utolsó morzsáját is, felmászott az egyik hatalmas bükkfára, és a sűrű lombok közé rejtőzött. Óriási uhubaglyot vert fel nappali szendergéséből, amely erélyesen tiltakozva hagyta el megszokott szállóhelyéül szolgáló faágát.

Lóri vastag ágra telepedett, ahol néhány percen belül kipihente magát.

Szétnézett, ám nem sokat látott, mert a közeli fák, hiába voltak némileg alacsonyabbak, silányabbak, eltakarták a kilátást. Körülötte teljes csend honolt, tehát - vélte - felhagytak az üldözésével. Itt-ott, riadtságukból magukhoz térő vadállatok zajaként, meg-megreccsent egy-egy száraz faág, s enyhe nesz hallatszott, amelybe egy-egy vérce bele-bele vijjogott.

Lóri leereszkedett a fáról. Mennyivel gyorsabban mászott fel, mint csúszott, ereszkedett le a földre! Lent leverte ruhájáról a mászástól rátapadt, a fa törzséről leváló, száraz faháncsok maradványait, öreg mohadarabokat, és szilárd elhatározással visszafelé indult.

Hitte ő, ám nem így történt, ugyanis teljesen elveszítette a tájékozódó képességét. Nem szökhik tovább. Feladja a harcot. A börtönből ír János atyának, mert kihez fordulhatna máshoz, és a segítségét kéri. Közli vele, hogy nem ő a gyilkos, amire előbb-utóbb úgyis rájönnek. Megtalálják Vera néni igazi gyilkosát. Őt intézetbe dugják, ahonnét János atya, kérésére kihozza, mert kis életének egyedüli világitótornyaként vakon bízott most a szelíd papban.

Hosszú gyaloglás után, egy alacsonyabb rendű műútra tévedt. Az út szélén állt, és várt. Néhány autó és egy teherautó után óriási kamion következett, amely anélkül, hogy intett volna neki, megállt.

- Merre? - szólt ki a vezetője a félig kinyitott ajtón.

- Budapestre - vágta rá ösztönszerűn, kapásból, mert mostanában mindig mást tett, mondott, mint amit elképzelt. Felkeresi az anyját! Ebben a pillanatban ellenállhatatlan vágyat érzett, hogy lássa. Se puszti, se szemrehányás, csak mielőtt - szándékának ellentétes sodródása után - végre bevonul az otthonba, mert a vád, amellyel gyanúsítják, ártatlanságának teljes tudatában egyáltalán nem érdekelte, előtte pusztán kíváncsiságból látni akarja. Ugyanis, bármennyire összemocskolódott is a szíve mélyén függő, óriási, fekete kontúrokkal összevisszafirkált fantomkép alatt, mégiscsak az elképzelt - mert nem ismert - édesanyja képét vélte lappangani, akinek a méhében megfogant, aki kilenc hónapig a szíve alatt hordozta, akitől a legelső csókot kapta, ha megcsókolta egyáltalán, táplálta, gondozta, virrasztott felette, ha beteg volt egy ideig, ám ebben sem volt biztos.

Semmibe, de semmibe sem volt biztos!

Igaz - sulykolta tovább eszeveszett gondolatát -, felelőtlenül és teljesen megbocsáthatatlanul elhagyta, az apját akasztófára juttatatta, amely sírba vitte a nagymamáját is, mert - erre is most jött rá - igenis miatta, az általa okozott sok szomorúsága miatti bánatától mondta fel a szolgálatát a szíve, noha a veséje régen beteg volt, ám a szívére sosem panaszkodott. Ha valaki, ő látta: mennyit bánkódott titokban, éjjelenként végig emésztette magát a végérvényesen elvesztett egyetlen fiáért.

Hogyan nézhet ki ez a több képű asszony, aki ráadásul az ő édesanyja? A nagymamájától hallotta: a jókat arany színű glória övezi,

ragyogja körbe a fejüket, a gonoszok szeméből penészszerű, zöldes villámok cikáznak.

Ugyan ő felfedezi-e ezeket a penészbevesző, zöldszerű villámokat?

Ha beszélne vele, vajon közölné-e: miért hagyta el, miért nem látogatta meg sosem, noha egy ízben náluk járt?

Nem fedi fel magát, egyébként is: meg lehet magyarázni, indokolni az ennyire nagy bűnt? Hogyan hallgatná végig, ő a gyerek egy riadt felnőtt nyekergését?

- A Gubacsi úton parkírozok, ha neked megfelel... - Lóri, noha a Gubacsi út említése úgy hangzott, mintha valamelyik távoli afrikai országról beszélne, rábólintott. - Akkor, ugorj fel!

Menet közben tudta meg: az illető magyar származású, német állampolgár. Szüleit 1946 környékén telepítették ki az országból. Miután kissé összeszedték magukat - részletesen elmesélte, miként, mennyire nehéz körülmények, rengeteg munka, vesződés közepette -, családi fuvarozó vállalatot alakítottak, amióta is rendszeresen jár Magyarországra...

A vezetőfülkébe beépített rádió állandóan szólt. Hogy a férfi túl-harsogja, végig kiabált. A majdnem egy óráig tartó hangzavar nagyon idegesítette, a felturbózott, az átélt eseményektől, amúgy is kihagyezett idegrendszerű kisfiút. Egyre gyakrabban kapott a füléhez, hogy befogja, ugyanakkor, mivel továbbra is illedelmesen akart viselkedni, leplezte: a fülét vakargatta, piszkálgatta, az egyébként is nagy és kócos haját igazgatta, simogatta ki a szeméből. Nem túl sikeresen, mert a férfi észrevette.

- Németül beszél. Zavar, igaz? - Választ sem várva áttekerte a magyar Kossuth adóra, ahol éppen híreket mondtak, amely végén rendőrségi közleményt olvastak fel: az ő körözését.

A kamionos, miután gyanúsan végigböngészte vezetése közben oda-odavetett pillantásaival, a fiúra bökött a szemével.

- Te vagy az?

- Én - rebegte két nagy nyelés szünetében. - Megszöktem, mert nem én gyilkoltam meg Vera nénit.

- Ők sem beszélnek gyilkosságról! - vágott közbe a kamionos - Gyilkossággal vádolható... mondták, feltételesen. Nálunk pedig, de

azt hiszem itt sem, a feltételezés - a szavakat kereste, nem talált, ezért rávágta -, az még nem bűn.

Lóri az átélt izgalmak, a stresszek, amely utórezgésének a szele még csak most csapta arcul, hatása, mint a felnőtteknél az infarktus, később jelentkezik majd, az óriási üstben forgó, kízó hangzavar - mert a vezetőfülkét egyetlen nagy üstnek képzelte -, amelybe bezárták..., mindezeket nem bírta elviselni tovább, amiért is elsírta magát.

Hogy leplezze a szégyenét, mert ő annak képzelte, bal karjával eltakarta a szemét.

- Ne sírj! - vigasztalta egy idő után ösztönszerűn a kamionos. - Hiszek neked, mert ki ennyire őszinte könnyeket hullat, az nem lehet bűnöző, egyébként is gyerek vagy még. Viszont leteszlek! - Lassított de, mintha meggondolta volna magát, azonnal vissza is rakta lábát a gázpedálra. - Hová akarsz menni Pesten?

- Az Üllői útra. - Nem folytathatta, mivel az előbbi közleményt, módosítva ismét beolvasták: Elfogták: Vass Lászlóné, született Kiss Veronka, itt és itteni lakós meggyilkolásával alaposan gyanúsítható Vass Istvánt, az idős asszony fiát... Viszont az ilyen és ilyen nevű, személyleírású fiút, aki két ízben is megszökött az intézetbe szállítása közben, továbbra is keresik. Kérték a nyomravezetők értesítését...

- Miért szöktél meg? S tényleg nem akarsz bemenni az intézetbe? - szögezte neki a kérdését, ismét a kamionos.

- Apámat kivégezték.

- Gyilkolt? - háborodott fel az.

- Forradalmár volt - büszkélkedett, most is, mint máskor, noha azt a szót, hogy forradalom, nagyon ritkán hallotta. Az iskolájukban a tanárok s mások, a tankönyveikben is céltudatosan ellenforradalomnak nevezték, ő egyáltalán nem értette, mi a különbség e kettő között.

- Több ötvenhatos, hozzánk kimenekült pajtásom van. Folytasd!

- Nagymama nevelt fel, mert a szüleim elváltak. Eltemettük. Rá egy órára értem jöttek, hogy beszállítsanak az intézetbe. Útközben megszöktem tőlük. Több napi bolyongás után egy kihalt településre bukkantam: falu vagy tanya, nem tudom. Egy idős, nagyon rendes asszony befogadott s felkarolt. Élelmet, meg mindent a szomszédos

faluból vagy városból, nem tudom, hordtak át egy..., olyan puttonyos kocsival. Egyszer nem érkezett meg a megszokott Robur, amit én puttonyos autónak neveztem el. Vera néni tejért és kenyérért átküldött a szomszédos faluba. Mialatt én odajártam a fia, hallotta a bácsi, meggyilkolta. Rendőrök leptek meg, és... gyilkossággal vádoltak, mire tőlük is megszöktem.

- Ügyes srác vagy - bókkolt ösztönösen a kamionos. - Azért teszek ki, mert én német állampolgár vagyok, te meg szökevény, akit köröznék. Érted, ugye? Nyugatnémet! Nagyon könnyen kitiltanak az országból. Nos, nemsokára az egyik villamos végállomására érünk, ahonnan az Üllői út nyílik.

- Nem tudok villamosra szállni, mert a pénzemet, mindenemet ellopta az a... - rohadt alakot akart mondani, ám a folytatást elharapta.

- Kapsz tőlem egy százast. Elég lesz?

- Köszönöm szépen.

Lóri alig fejezte be, a kamionos máris fékezett.

- Megérkeztünk. Szóval nem mész intézetbe?

- Nem, vágta rá Lóri kapásból, holott nemrégén még mást gondolt.

- Köszönöm a pénzt. Csókolom!

Lemászott a magas vezetőfülkéből, ahonnan a közeli villamos végállomására rohant.

Életében kétszer járt Pesten. Mind a kétszer kirándultak. Csakhogy akkor tanárok és szülők kísérték el őket, s nem volt ennyire foltos, szakadozott, összemocskolódott a ruhája, amiért most nagyon sokan, mondhatni: mindenki megnézte, gyanúsan méregette.

Mindezek ellenére, sietve, szinte rohanva szállt fel a villamosra, ahol az egyik üres helyre ült, és sündisznómód összekuporodott.

Simán beért a Nagyvárad térre. Nem vett jegyet. Annyira összekuporodott, hogy szinte senkit sem látott. Már nem volt kalauz, ő azonban nem tudta ezt. Jegyet nem vett, ezért nem is lyukasztathott. Szerencséjére nem jött ellenőr, aki leszállította volna.

Leszállt, és átvágva a forgalmas Hámán Kató úton, szorosan a házak, a kapuk, a kirakatok mellett osonva tovasietett az Üllői úton.

Egyik újságos bódéból, hogy takarja némileg a ruháját, néhány újságot vásárolt. A hóna alá szorította, egyet maga elé tartott, mintha menet közben is olvasná.

Ez lesz az! - állt meg az egyik régi kapujú, hatalmas, kétemeletes, díszes homlokzatú háztömb előtt. Bement a kapun, és felfutott a lépcsőkön az első emeletre. A kettesszámú ajtó előtt megállt. Rettentően fáradtnak érezte magát a szokatlan s átélt tragikus idegfeszültségtől, nem beszélve a hosszú útról, amit megtett, végigélt. Majdnem összeesett. Nagyon vágyott most szeretetre, legalábbis simogatásra... Legtöbben dolgoztak, ezért majdnem teljesen kihaltnak tűnt a szűk és sötét udvar, de a függőfolyosón sem jártak.

Hosszabb töprengés után, reszkető kézzel becsengetett.

Az anyja nyitott ajtót. Először látta, mégis azonnal megismerte. Hasonmásáról gondolta, hogy ő az. A nagymajája szerint ugyanis teljesen az anyjára hasonlított. Néhány éves kisgyereket tartott az ölében: a féltestvérét.

Lóri megkövülten leste. Nézésében kihívás, számonkérés és sok-sok szemrehányás vicсорított. Minél tovább nézte, annál jobban végigburjánzott a lába ujjától fel a feje búbjáig a halálos elkeseredés, mert csak most és itt, szemtől-szembe állva, néma telefonüzenetként beszélve az anyjával, értette meg igazán, mennyire távol került a saját édesanyjától. Rövidke élete, nyitott könyv széthulló lapjaiként pergett le előtte, nem hullajthatta végig a lapokat, mert a megütközöttén rábámuló, s félelmétől egyre jobban visszahúzódó asszony rászólt:

- Mit akarsz?

- Újságot, tessék! - csusszant ki a szó Lóri összeszorult torkán.

Most is, mint annyiszor, rögtönzött.

Nem hazudott, csak védekezett.

- Ezért bámultál ennyire sokáig? Nem kell!

- Csak..., csak - hebegte zavartan Lóri, arcának régebbi, mélyről feltörő érzéseinek leplezett felháborodásától, minden szöglete eltorzult, amiért - vele ellentétben -, az nem ismerte fel: édesanyja a saját édes gyereket! - Mocskos a kölyke arca. Törölje meg! - s zordan elrohant.

Nehézkesen szedte a levegőt. Kezét ökölbe szorította, és vadul hadonászott. Újságjait sorban elpotyogtatta, ám nemcsak azokat vesztette el, az apja, a nagymamája után..., most már végérvényesen a saját édesanyját, és vele együtt, kissé önmaga sajátos egyéniségének sok-sok morzsáit is elhullajtotta. Régebbi ellenségeskedés helyett - történt, ami történt, gondolt, amit gondolt -, megértésre, szeretetre vágyott. Ki mástól remélhette ezt, ha nem a saját édesanyjától? Ő, ahelyett, hogy magához húzta volna, noha ő figyelemfelkeltőn bámulta, bármit gondolt is ez alatt: Mit akarsz? - foghegyről odavetett kérdő mondatával végérvényesen lerázta, szétpukkasztotta ingatag reményét.

Félszeg, bájt árasztó mosolyt várt, ezzel szemben az anyja, az a középszerű asszony, akit a látottaknál sokkal szebbnek vélt, rá se mosolygott.

Akaratlanul nagymamája régebbi szavai jutottak eszébe: Minden ember egy különös világ. Ahány, annyi világ létezik a földön... Másnak, eszerint több világ jutott, neki egy: önmaga.

Mialatt kibattyogott - neki a vidéki fiúnak - a hatalmasnak tűnő, sosem látott bérlakásból, egyre jobban besötétedett, ámbár Pesten nem ismerik az igazi sötétséget. Mert, mi ez ahhoz képest, amelyet abban a kicsiny településen átélt? A felgyulladó villanyfényekben, a régebbi, egydimenziójú árnyékok, világossárga színt ontottak: ahány égő, annyi alakot öltöttek, s ringtak a rock-beat zene ütemére. Lóri növekvő csodálattal leste a sohasem látott pesti fényeket. Ettől függetlenül sietett, gondolatai mégis néhány lépéssel mindig az esze előtt jártak. Teste tűzben-lángban égett. Szívében legyűrhetetlen keserűség gyülemlett, omlott szét az arcán. Régebbi szép érzéseinek vak káprázata mögött felütötte fejét a gyilkos hétköznapiak zord valósága is.

Útközben határozta el, hogy hazautazik a falujába, felkeresi János atyát, és...

Nem morfondírozott tovább. Többszöri kérdezősködés után a Kéleti pályaudvarra villamosozott, ott ugyancsak anélkül, hogy jegyet váltott volna, fészállt a hazája felé induló vonatra.

Szerencséjére a kalauz nem kérte a jegyét, így minden baj nélkül, egyszeri buszra átszállással, ahol már váltott jegyet, hazautazott.

Jóval elmúlt éjfél, amikor felverte János atyát, de kit is kereshetett volna fel mást, amikor egyetlen rokona sem élt a faluban?

Álmosan, kissé összegyűrődött arccal, mégis jóságosan fogadta, amely annyira meglepte az események rázúduló halmazától sújtott fiút, hogy valamennyi átélt keserve egyszerre tört magának utat zegzugos, kicsi szívének tág torkolatából. Teljesen összetörve, egyensúlyát veszítve zuhant az öregedő plébános karjaiba.

Megállás nélkül zokogott, dörzsölgette, maszatolta szét kabátja ujjaival a könnyeit.

- Minden rám szakadt. Kézze-lábbal küzdöttem az igazságomért, a szabadságomért. Kétszer is megszöktem. Láttam anyámat, aki nem ismert fel. Feladom magam. Tessék kihívni a rendőröket, úgyis köروزnek, előbb-utóbb elkapnak!

- Kisfiam! - tessékelte maga elé a végre magához térő, de még mindig szrepegő fiút. Csak azután folytatta, miután beértek a szobába, ahol János atya Lórit az egyik kopott, öreg fotelba ültette, ő az előbbi összekuszálódott fekhelyére ült. - Vannak dolgok, amelyek olyan mélyek, hogy nem látja meg a szemünk, vagy annyira szövevényesek, hogy nem fogja fel az eszünk.. Ne is keressünk ezért sorodra a miértet: Miért veled történt meg, miért követünk el bűnt, miért ez, miért az...? Bízunk Istenre, kérjük a bocsánatát, a segítségét..., viszont, mint ember, amíg nem szerzek, keresek, találok egy jólelkű családot, akik érdemeid szerint, mert ha valaki, te a szökésed, a bűnöd ellenére is megérdemeled a szeretet, felnevelnek, örökebfogadnak, esetleg csak a gondodat viselik, mert ugye neked, mint egyedüli örökösnek, saját és berendezett házad van..., befogadlak. Fürödj meg, mert amint elnézlek...! Aztán feküdj le! Holnap, a mindennapi, reggeli szentmise után elmegyünk a községházára. Megkérjük a vezetőket: ne vigyenek vissza, ahová eredetileg szántak, a gyermekotthonba. Ideiglenesen helyezzenek el nálam! Pap vagyok, mint ilyen nem szeretnek manapság a hivatalos emberek, bár mostanában sokkal segítőkészebbek, elnézőbbek, mint régebben. Hátha! Bízunk Istenre!

- János atya, tanítson meg engem imádkozni, mert én még a Mi-
atyánkot sem tudom tisztességesen elmondani!

- Mint mindennek, ennek is meglesz a maga rendeltetési ideje.
Gyere, bevezetlek a fürdőszobába!

Lóri lelkét, miután megfürdött és lefeküdt, sohasem érzett, a hosz-
szú és igen viszontagságos nap után, a révbe jutott emberek megelé-
gedettsége, biztonságérzete járta át meg át. Tartott mindaddig, amíg
el nem aludt.

Nagyon rosszat álmodott. Többször felugrott, s izzadt.

A büntanya

1.

Dékány Laciék nagy házban laktak a faluvégén. Nemrégén építettek. Öten voltak testvérek. Négy lány és egy fiú.

- Laci! - kiáltott kissé felhevülten az anyja. - Viselkedj rendesen! Hihetetlen, hogy ekkora fiú, mint te, állandóan a testvéreidet zaklatod.

Laci lenyelte a szájában lévő falatot, és a szokásos mentegetődzésbe kezdett:

- Andi csípett belém. Mindig ő kezdi. Sunyin, a hátad mögött, hogy ne lásd, engem szidj össze...

- Nem én kezdtem - szájalt vele Andi.

- Igenis te kezdted!

- Hozzád se értem, igaz Móni?

Még tovább szájálnak, belekeverve acsarkodásukba a többieket is, ha az apjuk közbe nem lép.

- Anyunak fáj a feje, s ti csak veszekedtek. Vedd már észre magad, fiam!

- Jól van... - húzta szét a szavakat bosszúsan Laci.

- Jól van, jól van! Néha úgy viselkedsz, mint a dedósak, holott erős, kamasz fiú vagy.

- Bemegyek a szobámba! - durcáskodott Laci, amit az apja csendes fejcsoválással vett tudomásul, de szokásától eltérően, most nem feddte meg, csak rászólt:

- Előbb fejezd be az evést!

Laci kezébe fogta a tányérját, az eddigi két palacsinta mellé újabbakat rakott, belerúgott Andi lábába, és elindult az ajtó felé. Andi üvöltését még a szobájában is hallotta. Tányérját az asztalra rakta. Mellette egy képregény hevert. Kezébe vette, s a dzsekije alá rejtette. Palacsintájából egyet a szájába gyömöszölt, többit a bal kezébe markolta, és a hátsó ajtón kisurrant az udvarra, ahonnét futva tette meg az utat a sufniig, amely előtt óriási diófa állt. Egyik vastag ágá-

ról mászórúd lógott alá. Ő szerelte fel. Mindennap felmászott, és tornászott rajta. A szájában és a kezében lévő palacsintákat gyorsan bemajszolta, majd nekirugaszkodott és felmászott a fára, ahonnét egyszerűen leereszkedett a majdnem lapos sufni tetejére. Gyakran letelepedett oda. Már az is megbizsergette felbolydult idegrendszerét, hogy senki sem látta, ugyanis a lelógó diófaágak teljesen eltakarták, ugyanakkor rendkívül izgatónak tűnt, hogy ő mások udvarába is belátott. Ez volt a búvóhelye, mert se a családja, se a szomszédok nem ismerték ezt a helyet, egyben ide rejtette el a „kincseit” is. Jól zárható nejlondobozban: néhány érdekes csigaházat, kőzetet, több „gyér öltözetű” nő képét - különböző képeslapokból vágta ki -, két régi matchbox-autót, törkést, gázöngyűjtőt, a felkapott Beatles együttes jelvényét, híres beaténekesek képét és másokat...

Kényelmesen elhelyezkedett, és sorba vett mindent, eközben szüntelenül az előbb történteken töprengett. Nem izgatta különösebben az eset, mégis megbántva érezte magát. Andi csípett bele először, amint máskor is, az apja mégis Andit pártolta. A többi lánnyal szemben állandóan őt hibáztatja.

Ez nem igazság!

Sokszor előfordult ilyesmi, sem akkor, sem most nem szabadult meg tőlük egykönnyen. Éjjelenként nem aludt jól miatta, az iskolában nem figyelt, sőt verekedett, amelynek az lett a vége, hogy beírtak az ellenőrző könyvébe, amiért újabb szidást kapott otthon...

Sehol sem tudta oly könnyen elfelejteni a szerinte igazságtalanságokat, mint ott a lombok alatt, a sufni tetején, ahonnét ő mindent látott, viszont őt senki sem fedezhette fel. Láthatta Mihók bácsit, amint a nyulai és a galambjai körül tett-vett. Balogh nénit, a harmadik szomszédban, amint kiszaladt, berohant, a sodrott dróttal bekerített kutricában tartott fajkutyáihoz. Szép dögök, sokáig elgyönyörködött bennük. Grosszman nénit, aki éppen ruhákat teregetett ki a kötélre, amely gyakran leszakadt. Azt a bosszankodást, amely a porba hullott, frissen kimosott ruhák láttán csapott! Jucit fürdőruhában, aki alig tavaszodott ki s máris majdnem meztelen futkosott az udvarukon, napozott a fal tövében. Mennyire göndör a haja, de az alakja se kutya. Kifejezetten szép csaj. Újabb titok, amelyről csak ő tudott.

A távolban - az utolsó házson túl - út vezetett. Rengeteg autó: teherautó, kamion, munkagép... száguldott, „vánszorgott” rajta. Vajon honnét jönnek, hová mennek? Az úton túl vörösbarna szántóföldek húzódtak. A fákkal és a bokrokkal tarkított dombok tövében zöldellő legelőket látott. Egyetlen állat sem legelt rajta.

Saját kertjükben - mert oda is lelátott -, a tulipánok már elnyíltak. A nárciszok, lándzsa formájú levelei most törtek utat maguknak a földből ki, mind magasabbra. A gyümölcsfáik már elvirágoztak, a diófa levelei nagyok, másként rögvest felfedeznék, s odaveszne a bújóhelye.

Nézelődés közben megenyhült érzésekkel gondolt a szüleire: az apjára, aki rengeteget dolgozik, mégis elviszi valamennyiüket olykor-olykor fagyizni, ha itthon tartózkodik, mert sok vidéki kiküldetést vállalva, néha egész hetekig távol tartózkodik, az anyja gyermekgondozási szabadságát tölti otthon. Állandóan sajog a szíve a rátelepedő jó érzésektől, ha rájuk gondol.

Hosszabb szemlélődés után, gondosan az egyik felemelt cserép alá dugta a nejlondobozát, majd elkapta a legközelebbi vastag faágat, lábát átlendítette, és ügyesen felhúzta magát a diófa lombjai közé, ahonnét átmászott a rúdig, amelyen szépen visszaereszkedett a földre. Nem ment be a házba. A szokásos dolgát tette: megetette a nyulakat, a tyúkokat, a kacsákat és friss vizet töltött a galambok önitatójába, legeslegvégén néhány vödör tápot öntött a disznók vályújába. Ezután az udvari csapnál megmosta a kezét, és kilépett az utcára, amelyet végigfutva, csak az iskolájuk előtti téren állt meg.

Karate edzésre ment, szülei engedélyével, amiért is azok nem keresték. Sokan jöttek-mentek az iskola udvarán. Legtöbben karate edzésre siettek a tornaterembe, mások különféle szakkörökre, ebbe, abba az osztályba, kik fociztak, a legkisebbek ide-oda futkostak, labdáztak, kergetőztek...

Edzés után beállt az eddig is focizó „nagyok” közé. Jó órahosszat játszott. Még tovább marad, ha Józsi bácsi, a testnevelő tanáruk ki nem ebrudalja őket a hatalmas udvarról az iskola előtti térre, ahol nem játszott tovább, beállt a kisebb-nagyobb csoportokba verődött

társai közé, majd - amint egymás között nevezték -, közel fél óracs-kát hülyültek...

Mialatt Kis Attilával együtt - aki bélyeggyűjtő szakkörön vett részt - hazafelé ballagtak, erősen esteledett. Az egész környéket befedő végtelen sötétség egyre mélyült. A fák koronái fekete pamacsokká olvadtak össze. Körülöttük a fűből riadt madár rebbent fel.

Meglehetően elhagyatott helyre, egy nagyocska, rendezetlen, lakó-házak részére kiparcellázásra váró terület szélére értek, ahol ház se-hol sem létezett még, csak egyetlen ABC-üzlet árválkodott e kör-nyéken, amelyet a nemsokára felépülő falurész reményében építettek oda. Mellettük csupa, ilyen-olyan formájú lemezből készült transz-formátorház állt.

Kiss Attila itt váratlanul megállt. A zsebébe nyúlt, ahonnet egy erősen összegyűrt papírszeletecskét húzott elő, amelyet széles moz-dulatok kíséretében a társa elé tartott. Mialatt Laci elolvasta, ő a fejét sokat sejtetően felütötte, bal lábával erőteljesen pedálozott.

A papírcsíkon ez állt: „A Göcőben várunk benneteket! Négyen le-szünk. Ti hatan is jöhettek!”

Dékány Laci, miután elolvasta, visszanyújtotta. Szemét mélyen a társába vágta, akinek arcán cinikus mosoly ült, szája széle murisan elferdült.

- Velünk tartasz? - érdeklődött Attila nem a legbátrabban. Laci furcsa viselkedése riasztotta meg.

- Veled, aki azonnal és mindenkitől betojik?

- Én meg a betojás! - riszálta a testét Attila.

- Nagymamád is ott lesz? - gúnyolódott tovább a társa.

- Mi köze ehhez nagyinak? - játszotta meg az elképedt embert Atti-la.

- Legalább előttem ne nagyképüsködj!

- Mert alsós korunkban gyakran bejárt az internálótáborba? - az is-kolájukat nevezték így.

- És jól elagyabulálta azt, aki megvert, köztük engem is. - Elvál-toztatott hangon, nyávogón utánozta Attilát: - Megmondalak nagy-i-nak... Akkor elvert, most nem szaladnék el előle az biztos. Legalább-

is fellökném, mert ugye nőt, főleg öreget megverni..., azt nem teném meg!

- Jó, hogy nem az ovis balhénkat hányod az orromra! - Mert óvodába is együtt jártak.

- És ma mit keresett a nagyid az internálótáborban?

- Elvesztettem a kvarcórám. Másikat hozott be. Hétzenés helyett a húszgombosat.

- Mert az ő elkényeztetett unokája...

- Nem vagyok elkényeztetve!

- Laci bácsi, Jutka néni meg a többi fegyőr - a tanárokat csúfolták így, ki fegyőrnek, ki sofőrnek -, mindenki megmondta, hogy az vagy. Mert ugye kvarcóra nélkül, Nagy Attila egy délelőttöt sem bírta ki. Jajdul, vagy nyiffant egyet, s a nagyija máris ugrik.

- Azért beszélsz így, mivel neked nincsen se órád, se semmid!

Dékány Laci agyát, maga sem értette miért, iszonyatos düh borította el. Talán..., mivel az apja ebéd közben igazságtalanul összeszidta? Akaratlanul elkapta a társa dzsekijét, kissé közelebb húzta magához, s megrázta.

- Nem azért nincs, mivel a szüleim megpiálják. Nem te...lik rá. Te egymagad vagy. Szüleid menőfejek. Mi ötten. Apám egyszerű dieselautó-motorszerelő, ám ért a traktorokhoz és más dieselművek javításához is.

Nem folytathatták, mert a lemez transzformátorház mellől zörgést hallottak. Laci elengedte Attila grabancát, és megütközve odanézett, ugyanis ennek előtte szentül azt hitte, hogy senki sincs a közelükben.

Még a lélegzetük is elakadt, amikor meglátták a két álarcos alakot. Rádásul egyikük, a magasabb, hatalmas, pórázon tartott, farkaskutyát vezetett.

Az alacsonyabbik, hosszú pengéjű kést szegezett Attila nyakának. A kutyás fiú Dékány Lacit tartotta sakkban: nem szegezett neki kést, nem uszította rá a kutyáját, felemelt mutatójával intette nyugalomra.

- Hoci a pénzt! - rivallt a késes fiú Attilára.

- Csak harminchárom forint van nálam. Fényképre vittük be, de... - hebegte Attila az izgalomtól bőbeszédűen, amíg el nem fulladt a hangja. Nagyon megijedt, valósággal remegett. Laci attól tartott, hogy összezsugorodik.

- Harminchárom, meg kétszázhusz. Hoci! - fojtotta bele a késes fiú a maradék szuszát is.

Dékány Laci gyanút fogott. Előbbi félelme elmúlt. Legerősebb fiúnak számított az iskolában. Nemcsak az osztálytársai tartottak tőle, a már kimaradt, de még focizni az iskola udvarára, vagy a mellette lévő térre vissza-visszajáró, jóval öregebb fiatalok sem mertek ujjat húzni vele. Pillanatokon belül felmérte a helyzetet: Játszva elbírna velük, ha a kutya nem lenne ott.

A kutya! - ütött szeget fejébe a ráeszmélés csillogó köve. Ismerős dög, nemhogy támadó pózt venne fel, morogna, a fogát vicsorgatná rá, a farkát csóválja. Ismeri.

Jobban szemügyre vette a két fiút. Tehette, mert vele egyikük sem törődött, ami ugyancsak gyanúsnak tűnt, s felfedezte: nem maszkot, kibelezett gázálcot viselnek. Szűrője helyén lyuk tátongott, és hiányoztak az üvegek is a szem helyéről.

Eközben a halálosan kétségbeesett Attila az összes pénzét odaadta: háromezernégy forintot.

Alig adta át, amikor a magasabb fiú, aki mellett a hatalmas, fekete farkaskutya állt, Attilára förmedt:

- A húsgombost is!

Laci eddig is sejtette, erről határozottan felismerte a kutyás fiúban egyik osztálytársukat. Legnagyobb csibész az iskolában, Lándzsás Krisztiánnak hívták. Sunyinak és alattomosnak tartotta, ugyanakkor kissé irigyelte, mivel magas és átlagon felüli jóképűsége miatt, valósággal „bolondultak” érte a lányok. Ő nem szerette. Többször elverte, holott: sem magának, sem másnak nem tudta megindokolni miért, egészen picikét a szívébe fészkelődött. Negyedik osztályban került hozzájuk. Előtte intézetben élt. A számológépes kvarcóráról ismerte fel végleg, amelyet Attila nagyanyja az osztályukban, valamennyiük szeme láttára adott át az unokájának, amiért is csak az osztálytársai

tudhattak róla, mert egyébként a szünetekben, Attila dzsekijének, kötött anyagból készült ujja szorosan eltakarta.

Szétkenődő szája szélével, arcára kiülő elképedésével jelezte, hogy felismerte, amit ő ideges rángatózásával, a kutya pórázának keze fejére történő, zavart tekergetésével nyugtázott.

A kisebbik - hiába mustrálgatta át tetőtől-talpig, nem ismerte fel - zsebébe gyúrta a pénzt és a kvarcórát, majd mivel távolról zajt hallottak, a társa felé intett a fejével, és vele együtt elpucolt a helyszínről.

Attila annyira remegett, hogy egyetlen hangot sem tudott kipréselni a száján, csak hápogott, mint a hal. Arca elfehéredett, s megnyúlt. Még a vastagabb erei is átlátszottak falfehér bőrén. Úgy állt Laci előtt, mint akinek sürgősen WC-re kell mennie, amiért is az majdnem elnevette magát. Ettől függetlenül nem sokat adott rá, egyrészt mivel nem szerette, másrészt, mert még mindig Lándzsás Krisztián járt az eszében: Jó, jó, csibész, de ennyire! Álarcban, késsel és farkaskutyával támadni valakire? Nem, ezt ő sohasem tenné meg! Baj lesz belőle, óriási heparé. Előre törte a fejét, hogy milyen álláspontot foglaljon majd el.

Attila közben, ha nem is teljesen, kissé összeszedte magát.

- Téged, miért nem raboltak ki? - suttogta, mintha attól félne, hogy meghallják.

- Micsoda nagy szavak - fortyogott Laci -, kiraboltak! Megijesztettek, te bemajréztál, és simán letejeltél.

- Köszönöm szépen az ilyen ijesztgetést! Kést szegeztek a torkomnak... Te mit tettél volna a helyemben?

- Nem tudom, dehogyan nem trotyyantok be, az biztos!

Tényleg - gondolta közben magában Laci -, őt, miért nem rámosták ki?

A válasz, máris készen állt: Mert tudták, hogy nála egyetlen fillér sincs. Margó néni délelőtt az egész osztály előtt letolta, amiért nem hozta be a harminchárom forintot, amelyre végül is nem volt szükség, ugyanis a fényképész nem érkezett meg. Hogy ne keljen a pénzt magával hordania, visszaadta nekik. Kétszázhusz forintot pedig, azért nem hozott, mivel az ő szülei - pénz híján - nem engedik el a

majd sorra kerülő év végi osztálykirándulásukra. És bélyeggyűjtő szakkörre sem járt, karate edzésre pedig nem kellett pénz.

Attila magába mélyedten hallgatott. A földet rugdalta, s riadtan kémlelte a környéket.

- Ne félj, nem jönnek vissza! - bátorította végül is Laci.

- Honnét tudod? - gyanút fogva szegezte neki további kérdését. - Felismerted őket?

- És, ha úgy lenne?

- Csak nem pártolod ezeket a...?

- Egyáltalán, ugyanis nem szeretem a hátulról támadókat! - Mutatta. - Szembe babám, ha szeretsz! - Elindultak. Attila félve, szorosan Laci mellé húzódva követte. - Előbb azt kérdezted, mit tettem volna, ha...

- Mit? - vágott közbe Attila.

- Úgy pofán csapom, hogy a két szeme négyfelé loccsan! Biztosítalak, a társa nem támadt volna rám. Tudod, miért, mert, hiába a kutyája, berezelt volna.

- Mert te karatéra jársz! Ha akarod tudni - magyarázkodott Attila teljesen váratlanul, Laci legnagyobb ámulatára - nagyanyám azért kényeztet, mert asztmás vagyok.

- Asztmás, te?

- Minden hónapban injekciót kapok.

- Óvodáskorodtól ismerlek, soha, de soha nem fulladtál.

- Mert még nem láttál macskát simogatni. Már attól is fulladok, ha ránézek.

- Akkor te nem a késtől, a kutyától majréztál be?

- De vicces vagy! He-he-e!

- Erről jutott eszembe: most biztosan nem tudnál viccet mondani, mi?

Kiss Attila ugyanis rengeteg viccet ismert, valósággal folyt belőle, mondott el az osztálytársainak szünetekben, akik körbe-körbe röhögtek.

- Fogódkodj meg! Hárman utaznak egy repülön. Egy amerikai, egy orosz és egy magyar állampolgár. Az amerikai felujjong: Az Államok fölött járunk! Honnét tudod? Kérdezik a társai. Mert látom a

felhőkarcolókat... Nem, ez Szibéria, így az orosz. Kidugtam a kezem és megfagyott. Nem, nem uraim! Ez Magyarország, állapította meg határozottan a magyar: Honnét veszed? Kérdezte az orosz. Mert én is kidugtam a kezemet, és érzem, hogy lelopták róla az órát.

A történetek miatti sokkos megdöbbenésük még nem engedett fel teljesen, ezért még csak nem is mosolyogtak. Attila is, ennek tudatában és hatása alatt mondta el, kissé kifordítva előbbi viccét. Valóságos lidércnyomás alatt tengtek, ettől függetlenül az előbbi nyomott hangulatuk lassan elült, noha Attila félelme még nem engedett fel teljesen, nem remegett, halottszerű fehérsége eltűnt, de az eredeti színe még nem tért vissza.

Laci váratlanul hátba vágta.

- Elmész a Göcőbe? - gúnyolta ki kissé felengedetten, ám eléggé erőltetett nevetéssel.

- Tényleg, nem tartasz velünk? - vágott vissza az rekedten, olyan hangszínnel, mintha maga sem gondolná komolyan, hogy ő ezek után elmegy.

Laci váratlanul megállt. Lenézőm végigmustrálta a társát, majd annak legnagyobb megdöbbenésére, balra kanyarodott és futásnak eredt.

- Ez hülye! - jegyezte meg félhangosan Attila. Közben akaratlanul a torkához kapott. Kitapogatta a helyét, ahová a kés hegye ért, majd megnézte a kezét, hogy nem véres-e. Nem volt az, mégis nagyon kellemetlenül érezte magát. Most még bírta, de határozottan érezte: az előbb történetek nem múlnak el nyomtalanul. A frissen átélt élmények hatása alatt, most még csak zsibbadt, de később, ha lelohad a tartása, egészen biztosan összetörik majd. Csak nehogy asztmás rohamot kapjon!

Dékány Laci, néhány lépés után hirtelen megállt, visszafordult, és a társára kiabált:

- Nem vagyok hülye, csak nem bírlak, de ha ellenállsz, tuti hogy nem hagylak pácban. Betojtál, mossam ki a gatyádat?

- Miért futottál el?

- Mert félek, hogy összeakadunk nagyanyáddal. Késtél, biztosan eléd jön.

- És?

- Lehord, mert együtt talál bennünket. Emlékszel mit mondott legutóbb? Ha még egyszer velem lát, megnyakal.

Laci néhányat lépett, majd ismét megállt.

- Se csöves nem vagyok, se rongyos. Tetűt sem találtak még a hajamban. Mert a te apád geológus, az enyém egyszerű melós? Na és!

Nem várt választ, megfordult és elfutott.

Attila lábai a földbe gyökereztek. Addig nézett utána, amíg teljesen el nem tűnt az egyre mélyülő sötétben.

* * *

Kis Attila másnap nem jött iskolába. Senki sem tudta mi történt vele, mert Dékány Laci egyetlen mukkot se szólt a tegnapi történetekről. Lándzsás Krisztián valósággal kerülte Lacit, nagyon vigyázott, hogy még a szemük se találkozzék, noha Laci nem egyszer és készakarva: végig-végigmustrálta erősen kihívó nézésével.

Dékány Lacit nagyon meglepték az este történetek, mégsem „lelkizett” sokat. Otthon félrevonult a búvóhelyére, és az este leple alatt alaposan átgondolt mindent. Szilárdan elhatározta, hogy lesz, ami lesz, nem köp. Elítélte Krisztiánt, mégsem vetette meg, sőt ezentúl felnézett rá. Régóta gondolt hasonlóra: mindegy mit, csak kitörni otthonról! Az apja megint vidéken dolgozik majd. Minden rászakad. Az anyja se lát, se hall a sok tennivalótól, és egyre többet gyengélkedik. A lányok szüntelen acsarkodnak rá... Amit ő nem mert, Krisztián megtette, amiért is vad, romantikus hőssé nőt a szemében. Mégsem foglalkozott vele az elkövetkezőkben, tette a maga megszokott, agyonra unt dolgát.

A második szünetben az igazgató felhívatta az irodájába.

A magas, szikár, zord képű férfi az íróasztala előtt állt. Kiss Attila apja a fotelban kuporgott, Laci zavarában alig vette észre.

Az igazgató először alaposan megröngtenezte két szúrós szemével, aztán váratlanul megenyhült az arca.

Dékány Lacinak erről akaratlanul az amerikai hazugságvizsgálóberendezés jutott eszébe, amelyet minap látott a televízióban. Azóta

törte a fejét, hogy miként működhet. Tényleg észreveszi, ha valaki hazudik, vagy hamuka az egész, amint a riporternő állította? Mintha ő is ilyen hazugságvizsgálaton esett volna át az előbb, azért enyhült meg az igazgató arca, mert őszintének vélte?

De hát még nem tett fel egyetlen kérdést sem!

- Mondd el! - Csak ennyit kért az, amiről Lacinak ismét az előbbi hazugságvizsgáló-berendezés jutott eszébe. A két pólus, az igazgató szúrós szeme, mágnesként vonzotta a tekintetét, ezért hiába nem akarta, állandóan a szemébe kellett néznie.

Laci pontosan úgy, amint történt elmondott mindent.

Az igazgató ezután Kiss Attila apjára pillantott, aki rábólintott, ami azt jelentette, hogy a fia hasonlóan mesélte el az eseményeket.

- Nem ismerted fel őket? - kérdezte meg ezután az igazgató.

- Nem.

- Kinek, melyiteknek van fekete farkaskutyája?

- Nem tudom - húzogatta a vállát is.

- Biztos?

Laci nem azért hazudott, mivel félt a rablóktól. Ösztönösen tiltakozott, önérzetében lázadt az agyon kényeztetett és mindennel elárasztott Kiss Attila-félék, és saját magányos sorsa, túlterhelt szülei, akaratlan szeretetlensége ellen. Néha ő is elvette volna tőle az egyre-másra bemutatott külföldi videó játékait, kvarcórákat, német sílécét, Adidas és Albatros oltári felszereléseit. Mert neki, lévén öten testvérek, egyáltalán nem jutott pénz ilyesmire.

- Biztos - vágta rá Dékány Laci, ha nem is szemrebbenés nélkül, de határozottan.

Az igazgató az órájára lesett, utána a jelenlevő férfira, végül Dékány Lacira emelte átható tekintetét.

- Hiszek neked, de ha közben eszedbe jutna valami..., szólj nekem! Rendőrségi ügy lesz belőle. Ők is meghallgatnak, természetesen a szüleid jelenlétében. Elmehetsz!

A történelem órát Varga tanár úr, egyben osztályfőnökük tartotta. Minden szem Lacira meredt, mialatt a helyére ballagott. Alig ült le, máris levelet kapott. Előtte ülő Szlifka Jancsi továbbította. Kibogozta és elolvasta.

- Mi van? - kérdezte Gulyás Béla, akit az írásáról ismert fel.
- Semmi - írta rá, és ugyanúgy, amint jött, visszaküldte.

A másik padsorban, vele átellenben Balogh Anett ült. Negyedik osztálytól kedvelték egymást, noha eddig még a kezük sem ért egymáshoz, mégis mindenki „szerelmespárként” könyvelte el őket. Nemrég az autóbusz-megállóban egy nagy szívet rajzoltak a falra, és beleírták: DL és BA szerelmesek. Az iskolaudvari pad támfalára pedig, filctollal írták ki a többiek mellé: Dékány L és Varga A szeretik egymást. Nem csoda, Lacit a legerősebb fiúnak tartották, Anett pedig a legszebb arcú és alakú lány címet viselte az iskolában.

Gulyás Bélát Anett követte. Felrántott szemöldökével érdeklődött a történeletről.

Laci szája elé rakta a tenyerét, és feléje súgta:

- Búz van.

- Mit csináltál már megint? - súgta vissza Anett. Hófehér, szabályos arcának vonásai elborultak. Ragyogón tiszta, kék szeme gondterhelten villogott. Laci önkívületben rábámult.

Nem folytathatták, mert Varga tanár úr erősen rájuk nézve, rosszszalló tekintetével figyelmeztette őket.

Az óra további része megszokott mederben folyt le.

Laci a szünetben mindent elmesélt Anettnek. Nehezen ment, mert a többi lányok állandóan körülöttük lebzseltek, minduntalan le akarták rázni őket. Nem sikerült, ezért ők is végighallgattak mindent.

Lándzsás Krisztián tovább került az iskolában Lacit, az utolsó órától pedig, elkéredzkedett...

Másnap Lacit - az iskolából hazafelé menet - ketten várták az emlékezetes transzformátornál: Lándzsás Krisztián - aznap egyáltalán nem volt iskolában - és a náluk jóval öregebb Kurth Zsolt, aki a falu másik végében lévő gyógypedagógia iskolába járt. Pattanásos arcú, korához képest igen alacsony, zömök, már-már kövér fiú volt. Alapjában gyáva fickónak tartották, viszont mindenkivel szembeszállt, ha alakja és pattanásokkal elcsúfított arca miatt kigúnyolták. A téren kihívón, cigarettával a szája szögletében sétálgatott, és sört ivott. A pénzt az apjától lopta, vagy úgy, amint a múltkoriban elrabolta a társaitól. Lándzsás Krisztiánnal - két éven át - ugyanabban az intézet-

ben élt. Onnét ismerték egymást, ott is barátkoztak össze. Laci alig néhányszor találkozott vele, akkor is csak az iskola előtti téren. Legtöbbször egy rozoga bringán karikázott közójük, és Lándzsás Krisztiánt kereste. Laci azonnal felismerte benne a második támadójukat. El is csodálkozott, amiért eddig nem gondolt rá.

Laci megtorpant. Azt fürkészte, hogy nincs-e náluk kés. Miután meggyőződött, hogy üres a kezük, közelebb lépett hozzájuk.

- Nem köptél, kasa gyerek vagy! - fogadta Zsolt.
- Honnét veszed, hogy nem köptem?
- Akkor régen sikítanánk, viszont téged...

Laci önkéntelenül hátrált, annyira amennyit elegendőnek vélt a védekezéséhez.

- Hiába vagytok ketten, nem félek tőletek!
- És, ha kipattintom a rúgóst? - nagyképűsködött Zsolt.
- Élesben is készen állok a védekezésre. Ismerek néhány jól bevált karate rúgást, ütést, fogást. Biztosítalak, hogy lepedőben visznek haza.

- Hülye! - mordult rá Krisztián a pattanásos képű, több mint kelekótya társára. - Nem így beszéltük meg!

Közelebb lépett Lacihoz. Zsolt is oda akart állni, ám Krisztián hátrább tolta a tenyerével.

- Felismertél, mégsem köptél be. Miért?
- Nem szoktam árulkodni.
- Ha netán megkérdeznék a zsaruk, nekik is tagadsz, hallgatsz?
- Mint a sír. Egyébként - folytatta, mialatt Krisztián elismerően hátára vert -, azt mondta a fegyházőr - mármint az igazgatójuk -, hogy feljelentést tesz, nem ellenetek, mert nem tudja, kik rabolták ki Attilát, és a rendőrök meghallgatnak engemet is. Bár szerintem, az iskolánk jó hírnevére tekintettel, eltussolják az ügyet.

Krisztián, mintegy dicséretként, amiért rá hallgatott, jelentőségteljesen Zsoltra hunyorgott. Ezután megint Lacihoz fordult:

- Csak ezt az egy balhét csináltuk.
- Ne nézz hülyének! Több gyerektől elkasmartátok a pénzt - rótt meg Laci.

- Ez a hülye tette nélkülem - bökött Zsoltra. - Ha hallgatsz, szárazon elvisszük a balhét. - Erősen érződött a hangján, hogy félt.

- Mondtam, vagy nem? - röffent fel Laci. - Ettől függetlenül, én azt javasolom: adjátok vissza a pénzt, az órát..., mindent!

- Soha! - vágott a szavába maró iróniával Zsolt.

Krisztián, mintha szeget ütött volna a fejébe, elgondolkozva nézte egy ideig a földet, majd egészen váratlanul Lacira szegezte a tekintetét.

- Bánom, hogy eddig nem vettelek észre, holott egy osztályba járuk, és neked sincs olyan igazi... haverod, és egyik bandához se tartozol. Tarts velünk!

- Mi a tervetek.

- Egyelőre semmi.

- Hülyülés - egészítette ki Zsolt. - Az iskola előtt a csajokkal..., a téren..., mit tudom én!

- Egyelőre, mert távlatilag nagy balhéra fáj a fogunk.

- Én nem rabolok ki senkit - figyelmeztette őket Laci.

- Hülyeség volt, belátom. Ezt is, ez a lüketódor eszelte ki, én pedig szépen beballagtam a csőbe. Mert nem a pénzért tettem.

- Jó, beállok közétek. Hülyülünk, de mit érünk el vele?

- Nincs ebben az átkozott, lerohasztott faluban semmi! - kezdte panaszát Zsolt, de nem mondhatta tovább, mert Krisztián ismét le-torkolta.

- Mivel üssük agyon az időnket? A játéktermet, tudod a Zengőben bezáratták. A kricsmiből kilöknek. - Utánozta: - Kicsik vagytok, mars haza cumizni!

- Meg - toldotta meg Zsolt a társát utánzón -, én nem rohangálok miattatok a rendőrségre, meg a községházára. Ha legalább sok pénzetek lenne, de csórók vagytok.

- A kultúrház messze van - vette vissza a szót Krisztián -, de ha itt lenne is, nincs ott semmi nekünk való hepaj. Az egy diszkó szombatonként, viszont tizenhat éven aluliaknak onnét is kuss! Javában tart a tavasz, régen kizöldült a fű, és nézd meg, hogyan néz ki a pálya! Már a kapuk sincsenek meg. Rakjuk ki kapuk helyett a tasónkat, mint a dedósok?

- Karate? - hívta fel a figyelmét Laci.

- Megszűnt. - Tényleg így történt. A karate klub átköltözött a művelődési házba. Tegnap írták ki az iskola hirdetőtáblájára. - Tudod, ki jár annyira messzire?

- Ha én kibírom, mert dafke átjárok oda, ti is!

- Veszélyes, tiltják az őseim! - vetette közbe Krisztián.

Zsolt idétlenkedni kezdett. Társát rémisztgető karate mozdulatokat csinált, mígnem Laci, egy jól sikerült rúgással, hangosan nevetve fenéken nem billentette.

- Szóval nincs itt semmi - viszolygott tovább Krisztián. - Az iskola udvarát hat óra után bezárják. Se kézilabda, se laszti. Az egy brin-ga...

- Amiért meg üldöznek a felnőttek - hötyörészett cinikusan Zsolt, amin Laci nagyon megütközött, ugyanis annyira furcsán hangzott a szájából mindez, mint az idiótáknak.

Mindezek ellenére Lacinak, valahogyan mégis megtetszettek a fiúk. Olyasmire szánták el magukat, amit ő, sohasem mert volna megtenni. Régen készült valamiféle kitérésre, mert az otthoni környezet, főleg a lányok apró piszkálódásai, egyre jobban fojtogatták az önértzetét. Lám, ezek máris megtették. Tetszett neki Krisztián mókás tudálékossága, Zsolt esetlensége, fura hülyülése. Egyébként is hajlott a könnyelmű, léha életre. Otthon nagyon szigorúan fogták, amely járomként gyötörte, ezért minduntalan le akarta rázni azt a nyakáról. Lerázni, kitörni és szabadnak éreznie magát! Ettől függetlenül, benső indítekből gondterhelten beszélt.

- Mi sokan vagyunk testvérek. Őseim igen szigorúak. Mindnyájunknak, még a legkisebbnek is megvan a maga feladata. A lányok mosogatnak, felmosnak... Bocsánat, felnyalják a követ, s anyu mellett téblábolnak. Ők a hátramozdítói.

- De szépen megcifráztad! - röhögött közbe Zsolt: - Téblábolnak, hátramozdítói... Nekem sohasem jutna eszembe ilyesmi.

- Mert hülye vagy - gúnyolta Krisztián, amin összekaptak, és mókásan birkózni kezdtek.

- Golyósokhoz járok, de nem vagyok teljesen hülye, viszont te normál iskolába jársz, mégis olyan vagy, mint egy golyóstoll!

Zsolt kissé hebegett, ráadásul birkóztak is, ezért Laci alig értette meg. Egy ideig nézte őket aztán tovább indult.

- Akkor? - szólt utána Lándzsás Krisztián.

- Nagyon be vagyok fogva otthon. Ma is tíz disznót etetek. A nyúlókat is ki kell tisztogatnom, és ott vannak a kacsák, a tyúkok meg a galambok is, a tanulásról nem is beszélve.

- Te tanulsz is?

- Néha s esténként.

- Elmegyek hozzátok, és megdumcsizzuk. Rendicsek?

- Oké! - vágta rá Laci, miközben elrohant.

* * *

Dékány Laci apja végre újból otthon tartózkodott. Tegnap érkezett haza Debrecenből, ahol dieselmotordonyokat javított. Jelenleg szabadságon volt. Megnézte az állatokat, nem dicsérte meg Lacit, ugyanis a nyúlólak valósággal bűzlöttek a ki nem hordott trágyától, a disznók körül rendet talált, de a galambok itatói üresen tátongtak. Nem szidta meg, mert sem szidni, sem megverni nem szokta, csak a fejét csóválgatta: ejnye, ejnye, fiam - korholta! Mire Laci önkéntelen kifakadt.

- Persze a lányok! Ők miért nem önthettek vizet az önitatókba?

Az apja nem válaszolt azonnal. Végigsimogatta a szemével a fiát, aztán a vállára rakta a kezét.

- Sokat dolgozol, tudom, viszont egyelőre nem tehetek mást. Nagyon kell a pénz, fiam!

- Akkor kell megfognom a munkát, amikor alkalom adódik rá. A lányok kicsik. Andi a legöregebb, kilenc éves. Mit vársz tőlük? Anyu pedig...

- Őt hagyjuk ki a szórásból! Beteg.

- Csak ezt az évet, meg a következő felét bírd ki!

- Tavalý is ezt mondtad.

- Nem én tehetek róla, hogy nem úgy alakult.

- Gyere, bemegyünk!

Bent Laci apja és az anyja félrevonultak. Valamiről beszélgethettek. Amikor kijöttek a szobájukból, látni lehetett az anyján, hogy sírt. Nem veszekedtek, ráadásul majdnem összeölelkezve tértek vissza hozzájuk. A lányok szokásuk szerint butáskodtak, Lacit cukkolták, amiért is ő jobbnak látta, ha mielőbb kereket old. Azt viszont nem állhatta meg, hogy Mónika oldalába ne csípjen, de azon nyomban szájára tapasztotta a tenyerét, hogy megakadályozza az ordításban.

Sokkal jobban érezte magát a kertben. Mert hiába nem veszekedtek a szülei, az anyja sírt. Hátha éppen miatta sírt? Panaszkodott, mivel sokat marakodik a lányokkal...

Ezzel a sok csitrivel! Minek ez a sok lány?

Az égen alaktalan felhők vonultak. A kertben valamennyi virág kinyílt. Micsoda illat úszott körülötte a levegőben! Minden zengett a madarak énekétől, lehetetlenség volt rosszkedvűnek lennie. A nedves földből előtörő vetemények szinte feléje integettek a most kibújt fejecskéikkel, mert szinte látni vélte a növekedésüket.

Vizet öntött a galambok önitatójába, kitakarította a nyúlketrecek alatti tálcákat, majd a lányok kint felejtett pöttös labdáját rugdalta. Éppen abbahagyta, amikor a kapu felől zörgést hallott. Nyolc hosszú ujj kapaszkodott a kerítés széleibe, és két ragyogó szem kémlelt be a deszkák résein: Lándzsás Krisztiáné.

- Miért nem jössz be? - kiáltott rá Laci.

Már a legutóbbi találkozásukkor elhatározta, hogy megmutatja neki a búvóhelyét, amelyet rajta kívül senki sem ismert.

- De vicces vagy! Be van zárva.

Laci nevetve futott oda, riglizte ki.

- Itthon vannak az őseid?

- Apu tegnap jött meg. Kiküldetésben volt. Szabadságon van. Anyu a szokásos teendőit végzi bent. Tőlük ne tarts! Egyébként is felmegyünk a tetőre.

- Te teljesen bezsongtál! Előbb a kapu, most a tető. Összetévesztel a galambjaiddal? Én nem tudok repülni.

- Oda - mutatta. - A sufni tetejére. A diófa lombjai között van a búvóhelyem. Senkise tud róla, neked megmutatom.

Fürgén másztak fel a diófára, ereszkedtek le a tetőre. Krisztián, miután elfoglalta Laci mellett a helyét, fanyarul elhúzta a száját.

- Nem tetszik? - borult el Laci arca is.

- Mi ebben a pláne? Szerintem dedós találmány.

- Kiskoromtól idejárok. Nagyon muris, mert mi mindent látunk, bennünket senki. Grosszman néni állandóan mos. Nézd, megint te-reget. S meglásd, nemsokára leszakad a kötele! Hallgathatod, amint átkozódik majd, holott egyszerűen vastagabb kötelet kellene kifeszí-tenie. Mihók bácsi a nyulai, s a galambjai körül sündörög...

- Ez neked érdekes?

- Balogh néni és a kutyái! - a távolabbi szomszédjukra mutatott. - Micsoda fajdögök! Sok pénz bezsebel az árukból.

- Az én blökim is megteszi... - Nem folytathatta, mivel Grosszman néni mellett egy csinos lány tűnt fel, aki látására azonnal elállt a szá-va.

- Néha majdnem meztelenre levetkőzik - mutatott feléje Laci. - Jó kis csaj, mi?

- Látod, a sztriptíz számokat komálom. Tudod, hány ilyen videót láttam - nagyképűsködött Krisztián.

- Majdnem olyan az alakja, mint Anetté - mutatott rá Laci árado-zón, ahelyett, hogy rászólt volna, amiért hazudott.

- Tényleg - adott neki igazat Krisztián.

Hosszú percekig időztek, csámcsogtak, kamaszos alapossággal cuppogtak Juci képzeletbeli szexepiles bájai körül...

Fölöttük a fa levelei könnyedén integetni kezdtek a most feltámadó szélben. Az iskola előtti tér szélén álló templom tornyában haran-goztak. Laci azt tervezte, hogy szép sorjában megmutogatja Kriszti-ánnak a csigáit, a köveit és a jelvényeit, de már akkor lemondott ró-la, amikor dedósnak nevezte a bűvőhelyét.

Hosszú hallgatás következett, amelyet végül is Laci tört meg.

- Te szeretsz iskolába járni?

- Az internálóba? Szeret a fene!

- Én csípem az isit.

- Anett miatt, igaz?

- Őt hagyjuk ki a buliból! Inkább arról szövegelj, hogyan kerültél a bandába, vagy csak ketten vagytok?

- Hatan.

- És hol jöttök össze?

- Titok.

- Beálltam közétek, nem?

Krisztián először alaposan végigmérte a társát, azután felrántotta a vállát.

- Bethlen utca végén van egy viskó. Két éve majdnem teljesen kiégett. Üresen áll...

- Ismerem. Az ajtaját beszögelték.

- Az ablakán járunk be, de te egyelőre ne gyere, viszont a tornaterem melletti cigizésbe becsúszhatsz. Minden szünetben ott cigizünk négyen.

- Ha nem tudnád, karatézők. Misi bácsi szigorúan megtiltotta. - Az edzőjük, több danos nagymester volt, minden szavára hallgattak.

- Oké! - furakodott közelebb, olyan mozdulatokkal tette mindezt, mint aki valami nagyon bizalmas dolgot szándékozik közölni, holott csak ennyit mondott: - Tartsd a szád!

Lacit bántotta ez a hang, ezért majdnem felfortyant.

- Én pedig azt tanácsolom nektek, hogy sürgősen adjátok vissza Attilának a pénzét és az óráját!

- Sajnálod azt a felfuvalkodott, elkényeztetett kabócát?

- Nem szeretem Attilát, egyébként ki szereti őt, de ha nem adjátok vissza, oltári balhé kerekedik belőle. Az egész iskolát megszállják a zsaruk.

- De odavagy! Tudod mennyire gazdagok? Az apja geológus. Vezető. Tele van dohánnyal.

- Krisztián, én nem őt védem!

- Oké, visszaadom a pénzt, sőt a golyós haverom részét is... Neki egyetlen vasa sincs, mert ami pénzt elmartunk, hol van az már, amíg nekem bőven van zsebpénzem. Ha elfogy kérek, s kapok. A húszgombosát is visszakapja.

- Nem értem, miért kellett pont neked, aki állandóan vastag vagy?

Krisztián elkapta Laci karját, és megrázta.

- Valamivel agyon kell csapnom az időmet, mert engem teljesen kikészít ez az egyhangú unalmas élet. - Felemelte a kezét, ujjait legyezőszerűn szétnyitotta, és megrázta. - Ki törődik velem, veled, velünk? Senki! Se rendes játszótér, se focipálya, semmi sincs ebben a rohadt faluban.

Nem folytathatták, mivel hangokat hallottak.

- Apu hív - közölte Laci a társával.

- Maradj veszteg!

Így is történt, ám mihelyt a léptek eltávolodtak, Laci váratlanul felállt.

- Megyek!

- Jó neked - tört fel a hang akaratlanul Krisztián torkából.

- Mert állandóan balhéznak velem a testvéreim - fortogott Laci.

- Rólam egyszerűen tudomást sem vesznek. Se balhé, semmi, de semmi nincs.

- Engem sem kényeztetnek el.

- De anyukád néha megsimogat, és... megpuszil.

- Minden este, mielőtt lefekszünk.

- Kihoztak az intézetből, viszont anyu sosem simogat meg. Csókolni meg nem engedném. Kislányos, nem?

Laci megsajnálta Krisztiánt, ám nem ért rá törődni vele, mert az apja szavai után különös izgalom szállta meg. Nem is gondolkozott tovább. Előreindult. Krisztián követte. Lemásztak a fáról. Lent elköszöntek egymástól. Krisztián a kapu felé, Laci a ház irányába indult.

- Hol voltál? - vonta kérdőre az apja, éppen porszívózott. A lányok a legkisebbtől kezdve mindegyik segített neki.

- A kertben.

- Összevissza kerestelek. Egy kis segítségre lenne szükségem.

Az anyja előzőleg törölgetett, most riadtan leste a fia mohával özszekezt farmerjét.

- Cserélj nadrágot, kimosom! - szólt rá eztán.

Az apja váratlanul fortogni kezdett. A mindig nyugodt embert kivédhetetlen düh öntötte el.

- Reggel vetted fel tisztán. Miért fárasztod anyut, amikor...

- Hagyd! - szólt rá az anyja, miközben átvette tőle a porszívógépet.
- Úgyis mosok. A többi beáztatott ruha közé dobom.
- Ásni fogunk! Szedd elő az ásót, a gereblyét, és várj meg kint!
- Most levessem a nadrágomat vagy ne?
- Majd utána - jegyezte meg az anyja. - Úgysem moshatom egyszerűen a fehér ágyneműkkel, ingekkel s a többi aprósággal. Mire azokkal végzek, ti is befejezitek az ásást.

Laci felfokozott dühvel ment ki. A búvóhely szelíd, meghitt békéjét most támadó belső vihar váltotta fel, mert neki mindenért szólnak. Összepiszkolta a nadrágját. Na és! Az apja állandóan dolgozik: kiküldetés, fusi, miegymás, mégis nekik egy rohadt automata mosógépre sem telik. Se színes televíziójuk nincs. Csak ez a rohadt meló! Más játszik, focizik, bringázik, csatangol, neki dolgoznia kell. Állatokat etet, gondoz, most ásni fog! Rettentően kíváncszott a banda után. Kitörni ebből az egyhangú, gonddal teli életből, és valami érdekeset cselekedni, amely neki is tetszik!

Romantika után vágyott, bár annak a szónak igazi értelmét nem ismerte.

Frici, a szép, nagy fekete macska melléje sompolygott, és a lábához dörzsölődött. Felkapta, és a virágok közé hajította. Miután az keservesen nyávogni kezdett, berontott a sufniába ásóért és gereblyéért...

Nem sokáig ástak, mert az apját, miután megtudták, hogy itthon van, elhívták körfürészgépet szerelni, amelyhez ő, mint más dieselmotorhoz is, értett. Kellett a pénz, ezért bármilyen szakmába vágó, de más munkát is elvállalt.

- Te se áss tovább! - közölte a fiával, amit ő elismerő mosollyal nyugtázott.

- Menj be tanulni!

Bent az anyja kitörő örömmel fogadta:

- Estére mindnyájan elmegyünk fagyizni!

Máskor is előfordult ilyen, aminek Laci nagyon örült. Most a tanulás után, addigra hazaért az apja, és végzett a mosással az anyja is, erősen vonakodón huzakodott, amit az anyja azonnal észrevett.

- Nem akarsz velünk jönni? - kérdezte erősen megütközön.

- Inkább kimennék a térre. Úgyis csak marakodnánk az úton a lányokkal.

- Nem értelek, miért marakodtok szüntelen - kérdezett közbe az apja.

- A lányok kezdik.

- Nem igaz - sikoltottak fel azok egymást túlharsogva.

- Te piszkálsz minket. Előbb is belém rúgtál - kiabálta túl valamennyiüket Mónika.

- Maradjatok csendben, mert sehová se megyünk! - szólt rá az apjuk. - Te vagy a nagyobb - fordult ezután a fiához -, neked kell engedned!

- Persze, mert nekik mindent szabad!

- Fiam! - neheztelt meg az anyja.

- Jó, menj ki a térre! - az apja a zsebébe nyúlt, pénzt vett elő és a fia kezébe nyomta. - A részed! Azt veszel rajta, amit akarsz. Kevés, de egyelőre csak ennyi jut.

- Persze, ő pénzt is kap! - nyelvelt Gyöngyi.

- Ti fagylaltot, ő pénzt - vágta rá az anyja.

Nem vitakoztak tovább, mert öltözködni kellett. Mialatt a lányok azon nyafogtak, hogy melyik ruhájukat vegyék fel, melyiket ne, bár nem volt nagy a választék, Laci kisompolygott a házból. Kint letisztogatta az ásókat, a gereblyét, összeszedte az ásás közben kidobált köveket, tápot szórt a tyúkoknak, szemet a galamboknak. A disznókat - határozta el -, akkor eteti meg, ha hazaér.

Mire végzett a család elkészült az öltözködéssel. Az anyja leplezetlen örömmel integetett neki. Örült, hogy végre kimozdulhatott otthonról. A lányok ugyancsak integettek, mire ő rájuk nyújtotta a nyelvét. Ennek ellenére sokáig nézett utánuk, ugyanis nagyon magányosnak érezte magát. E magány különös érzése valósággal mellbe csapta, amin kissé elcsodálkozott. A négy lánytestvére között, sohasem érezte magát egyedül, csak most. Vágyott valaki után, végül majdnem a fejéhez kapott: a banda! Felkerekedett és futásnak eredt. Pontosan tudta, hová menjen: a Bethlen utca utolsó, kiégett, elhagyatott házához.

A ház mögött terebélyes sövénykerítés húzódott, amely a kertet választotta el az ott kezdődő határtól. Egy öregember lakott a házban, ám a tüzeset után eltűnt. Talán szociális otthonba került. Az épület azóta is úgy, olyan állapotban, koromtól feketén, üresen állt.

Laci ismerte ezt a helyet, de eddig még sohasem lépett be a kapun. Szíve hevesen dobogott, amiről az jutott eszébe, hogy hiába erős, bátornak nem olyan bátor, mint milyennek érezte magát. Ráadásul sötétedett is. Legszívesebben visszafutott volna, de nem tette, mert akkor végkép gyávának tartja önmagát. Arra gondolt, hogy hátha hoznak neki is valami finomat a cukrászdából, merthogy sütit is esznek, az biztos! Ettől némileg felvillanyozódott. Lelkesen elűzte a félelmét, és a ház felé lopózott. Elhagyatott sufniira bukkant. Ajtaja egyetlen sarokvason lógott. Csoda, hogy nem lopták el, vagy nem törte össze az egészet ide-oda lóbáló szél.

Onnét, az alig pár lépésre lévő ház ablakához lépett, és belesett.

Micsoda förtelmes, ugyanakkor vonzó helynek tűnt! A falak erősen penészeseknek látszottak. A foltokban kiégett padlón, cigarettavégek csúfosodtak, amelyek között néhány, félig leégett s eldobált gyufaszálfoszlányok éktelenkedtek. Se széket, se asztalt, se más bútordarabot nem látott a házban. A földön, a fal mellett vastag rongydarabokat fedezett fel, nyilván ülőalkalmatosságként szolgáltak. Mellettük néhány sörösuveg szégyenkezett, és egy gyertyacsonk állt. A falra néhány pornóképet szegeztek...

Rossz szagú, piszkos hely volt. Lacinak mégis romantikusnak tűnt. Sokáig nézelődött, mire elunva magát visszament a kertbe. Az előbbi sufni mellett rothadó, tavalyi káposztafejeket és rengeteg szénát fedezett fel. A sövénykerítés mellett, málnabokrokat pillantott meg, és néhány elhanyagolt öreg gyümölcsfát.

Lépteket hallott, ezért gyorsan a sufni falához lapult, és a kapu irányába lesett.

Lándzsás Krisztián és Kurth Zsolt érkezett meg. Bemásztak az ablakon, és meggyújtották a gyertyát, amelynek fénye széteső burkot vágjt az egyre mélyülő sötétben.

Laci szemében óriásra nőtt a két fiú: lám ők bátrak! Mialatt ő állatokat gondoz, etet s a lányokkal nyüglődik, ezek valódi bűntanyát ta-

láltak, rendeztek be maguknak, amíg ő a térre is csak ritkán ruccanhat ki.

Miután a két fiú beszélgetésbe elegyedett, újra az ablakhoz lopózott és belesett. Nem maradhatott sokáig, mert mire a szülei és a lányok hazatérnek, neki is illett otthon lennie. Nem félt, testét mégis különös bizsergés járta át és át: a félelem és a bátor felfedezők örömének keveréke. Szíve valósággal izzott az őszinte rácsodálkozástól.

Az estét kissé hűvösnek érezte. Összeborzongott, és teljesen váratlanul eltűszentette magát. A fiúk talpra ugrottak, mire ő bátran beszólt:

- Hello! Egész kasa helyetek van.

- Te, hogy kerültél ide? - lépett fel támadólag Zsolt, mihelyt magához tért első meglepetéséből.

- Én árultam el neki ezt a helyet a sufni tetején - vallotta be Krisztián.

- Nem így egyeztünk meg! Rajtunk kívül senki...

- Beálltam közétek, nem? - jelentette be Laci, majd csalódottan, már-már szemrehányón vonta felelősségre az osztálytársát. - Csak ketten vagytok? Miért hazudtál, Krisztián?

- Nem mindegy?

- Mindegynek mindegy, de ezen túl legyetek őszinték hozzám! - Beugrott az ablakon, sorban kezét fogott velük, s letelepedett melléjük a rongyokra. Rendkívül jól érezte magát. Elhagyatott házban, imbolygó gyertyafénynél és szabadon! Se a szülei, se a lányok nincsenek körülötte, bár a két fiú jelenlétét nem találta túl bizarrnak, ettől függetlenül felszabadultan társalgott, noha közben egy-egy pillanatra, mintegy lelkében dúló vihar villámlásaként a családjára: a szüleire, a fagyizó, süteményt majszoló lányokra is gondolt. Ez volt az első eset, hogy nem ment velük, s ki tudja miért összeszorult a szíve.

Egy félóráig beszélgettek, nevetgéltek, más semmi sem történt, aztán szépen hazaballagtak.

Új gyerek érkezett az osztályba.

Már a kapuban felfedezték: a közelében lévők körülállták, a távolabbiak megbámulták a háromkerekű, rokkant kocsiban ülő, különös fiút, akit az anyja tolt odáig, ahonnét az eddig bámuló, és közben odafutó gyerekek gyűrűjétől végigkísérve, két mankóval betámolygott Laciék osztályába.

A hetesek fogadták - a többiek a szünet utáni bevonulásuk előtt, az udvaron sorakoztak -, s terelték az új fiút az egyetlen üres helyre. Az anyja felment a tanári szobába, ahol megkereste az osztályfőnöküket - akivel már tegnap is tárgyalt -, Varga István tanár urat. Vele együtt tért vissza az osztályba, ahol elkészönt a fiától.

Alig lépett ki, amikor a diákok szétömlő, egymás lábát letaposva, berontottak az osztályba.

A hetesek jelentettek, ugyanis azt hitték, hogy Varga tanár úr helyettesíti az elővilágot tanító Marika nénit. Húzlínger Andi, miután felsorolta a hiányzókat, fontoskodón ezzel folytatta:

- Új osztálytársunk érkezett, de még nem tudjuk a nevét.

Az új fiú úgy ült eddig a helyén, mint fészkből kipottyanó veréb a fűben, most nehézkesen felállt. Mankói, amelyeket a táskatartó kampójára döntött, leestek és zörögtek. Többen odaugrottak, hogy felvegyék.

- Popé Viktor vagyok - mutatkozott be kissé félénken. - Pesten lakunk, ezen a héten költöztünk ide.

Az osztálytársai valósággal megdermedtek, ugyanis Viktor, hihetetlenül vékony, nevetésre ösztökélő, artikulátlan hangon beszélt. Ezen kívül a hangsúlya is sokkal másabb, torzabb volt, mint az övék: egybefolyó, ugyanakkor szóközei feltűnően nyújtottaknak tündek, mint az asztmás emberé. A levegőt kapkodta, a szavak első hangjait hirtelen, kissé krákogva bökte ki.

A néma, megdöbben csendet Lándzsás Krisztián felcsattanó röheje törte meg. Balogh Anett ült mellette. Máskor egyszerűen belerúgott volna, most mivel álltak, nem érte el, ezért rászólt:

- Krisztián! - Ám ő, mit sem törődve vele, tovább vihogott. Nevetése másokra is átragadt, mert a nevetés olyan, mint a frissen esett hó, tapadás, ezért őket is megkorholta: - Moderáljátok magatokat, ha nehezekre esik is!

Varga tanár úr azonnal a segítségére kelt:

- Még mindig vigyázban állunk! - szólt a gyerekekre, a nemcsak osztályfőnökük: férfi, a zömében nőkből álló tantestületben, rendkívül szigorú tanár. Tartottak is tőle. Miután az itt-ott felcsattanó nevetés lassan elült, Varga tanár úr ismét megszólalt: - Leülhettek!

Teljes csendben foglaltak helyet. Se táskazár, se tolltartó, se golyóstollcsattogás nem hallatszott, sőt az ilyenkor szokásos suttogás is elmaradt. Kiss Attila még az órája gombját is benyomta, nehogy órákor csippenessen.

- Popé Viktort baleset érte, ami mindannyinkkal, veletek és a szüleitekkel is előfordulhat, megtörténhet. Fogadjátok szeretettel!

Varga tanár úr ezután jelentősegteljesen Lándzsás Krisztiánra bökött a mutatóujjával.

- Szégyellem magamat helyetted, fiam! - Nem moshatta meg jobban fejét, mert kinyílt az ajtó. Békés Marika néni, az élővilág tanáruk, jóval késve lépett be, ugyanis, amint mindenki tudta: az első óra élővilág volt.

Mialatt az osztály felállt, Marika néni néhány szót váltott a távozó osztályfőnökükkel, gesztikulálásukból ítélve, elnézést kért a tanártársától a késéséért, aki néhány szóval közölte vele az új fiú érkezését, majd a tévovázó - ki köszönt, ki nem az eltávozó osztályfőnöküknek - diákokra szólt:

- Üljetek le!

Mivel a hetesek újra jelenteni akartak, elhárítón feléjük intett.

- Nem kérek jelentést! Popé Viktor álljon fel!

Viktor, mialatt feltápászkodott, két kezével a padba kapaszkodott. Osztálytársai némán, megdöbbenően bámulták, torz s nem is kissé groteszk alakját.

- Milyen tanuló voltál, például élővilágból?

- Elsőtől kitűnő vagyok - válaszolta némi büszkeséggel, de minden nagyképűség nélkül.

A társai felszisszentek, ugyanis egyetlen kitűnő tanuló sem akadt az osztályukban.

- Gratulálok. Remélem, itt sem adod alább! Leülhetsz!

- Szeretném - rebegte Viktor, mialatt a lányok csodálkozással és szájalommal vegyült tekintete közepette leült.

Mialatt az óra folyt, Dékány Laci titokban végig Popé Viktort bámulta. Amúgy is élénk képzelete felbolydult. Igyekezett Viktor helyébe képzelni magát. Gyakran megtette másokkal szemben, most nem sikerült, mert ő, az örökké mozgó, az iskola legerősebb fizikumú tanulója, legjobb tornásza, nyomorék?

Viktor egyik lába teljesen béna, a másik erősen görbe, háta hajlott, majdnem púpos volt. Arccsontjai, mint a múmiáké kidudorodtak, kifejezetten visszataszítónak tűnt.

Laci, ha tehette, nemcsak ezen, a következő órákon is, szinte egyetlen pillanatra sem vette le róla a szemét. Agyát megmagyarázhatatlan, eddig sohasem érzett gondolatfoszlányok dagasztották. Valami vonzotta, ugyanakkor taszította is. Sajnálta, egyben undorodott tőle. Életében először látott ennyire nyomorék, gnóm fiút, amiért is olyanféle érzésekkel került szembe, mint múltkoriban az apai nagyanja temetésén. Mert szemében Viktor is halottnak, élőhalottnak tűnt, mert milyen élet az övé? Rokkant kocsi és mankók nélkül teljes mozdulatlanságra lenne ítélve, mint a nagyanja abban a szűk korporsóban, amelyben a ravatalon látta... Viktor a szünetekben se ment ki velük az udvarra, végig a helyén ücsörgött: Milyen élet lehet ez?

És a hangja is!

Őszinte énjéből kiindulva, mélyen elítélte azokat, akik kinevették, ugyanakkor megértette őket, mert Viktor nemcsak torz, hanem kifejezetten mókásan, nevetésre ingerlő hangon beszélt.

A harmadik órán történt: Konc Csaba egy összegyűrt papírcsomóval véletlenül fejbe dobta Popé Viktort. Nem őt akarta, hanem Albert Csabát.

- Juj! - jajdult fel hangosan Viktor, - Ki volt az a hülye, aki megdobott? - hangja sípolt, mint a legmagasabb hangon éneklő, de hangsorokat tévesztő lányé. A kamasz fiúk többségének hangja, ebben az időben ugyanis mutált, éppen ezért Viktor sípoláshoz, rikácsoláshoz

hasonlító artikulálatlan felkiáltása annyira murisan hangzott, hogy szinte mindenki felnevetett.

Fizika óra volt. Cselényi Béláné, Judit néni tartotta. Alig bírt rendet teremteni.

Balogh Anett nem nevetett, ami Dékány Lacinak azonnal feltűnt. Kitépett egy lapot a matek füzetéből és ráírta: Miért savanyodtál be?

Arra gondolt, hogy beteg, ugyanis Anettnek mostanában gyakran fájt a hasa.

Levelét a szokásos módon: kézből kézbe adogatva jutatta el, így is érkezett vissza: Sajnálom az új fiút. Te nem?

Laci sokáig törte a fejét Anett válaszában, aki iránt leplezetlen, gyönyörű érzéseket táplált szíve legmélyén. Végül rájött valamire. Amit előbb érzett: szánalmat, utálatot, vonzalmat s taszítást, semmi ahhoz a sajnálathoz képest, amelyet valójában, ha csak a tudata alatt is érez e különös nyomorék, gnóm fiú iránt.

Sajnálta és mélyen együtt érzett vele, ezért - határozta el - meg is védi, ha másért nem, mivel Anett - ha kimondatlanul is - ezt akarta. Másként, miért szólt volna óra elején Lándzsás Krisztiánra?

Az első dobást újabbak követték, most már csak azért is, kifejezetten Viktort célozták meg. Ingerelték, hogy sípoló hangján rikácsoljon, s ők röhöghessenek. Tehették, mert Judit néni a leggyengébb kezű, egyben a legjobb szívű tanárok közé tartozott. Az ő órái voltak a legnehezebbek: matematika, fizika, ugyanakkor a legzajosabbak is. Többször előfordult, hogy maga az igazgató is benyitott a nagy lár-mára, és jól letolta az osztályt.

Végül Balogh Anett felpattant, és mit sem törődve a tanárnő jelenlétével, felháborodottan az osztálytársaira dörrentet:

- Nem szégyellitek magatokat! Jól bemutatkoztatok az új fiúnak, mondhatom!

Aminek az lett a gyerekeket meghökkentő következménye, hogy Judit néni, a többiek legnagyobb ámulatára, elkérte az ellenőrző könyvecskéjét.

Anett pattogó lépésekkel és Viktor hálás pislogása közepette vitte ki. Miután az asztalra dobta, bátran a tábla előtt ácsorgó tanárnőhöz fordult:

- Lándzsás Krisztiántól, Albert Csabától és Mészáros Józsitól, miért nem vette el az ellenőrzőjét? Mert ők dobáltak, én csak figyelmeztettem őket, hogy ne tegyék?

- Igazad van - hangja az átfutó idegességétől mutált, arca megnyúlt s kissé elfehéredett -, nem írok be semmit. A többieknek sem, csak hogy ők felelni fognak, s jegyre. Gyertek ki a táblához mind a hárman!

Anett megdicsőült képpel ment vissza a helyére. Mészáros Józsi számárfület csinált, mire ő rányújtotta a nyelvét.

A következő órán Balogh Anett levelet írt Dékány Lacinak: Meg akarnak verni. Albert Csaba közölte velem. Ugye nem hagyod, megvédsz? - Miközben átadta, mélyen ránézett élénk kék szemével, amittől Laci majdnem elolvadt. Az egész osztállyal birokra kelt volna érte. Szívét melegség öntötte el, testét, agyát jóleső bizsergés járta át, a serdülők könnyen lobbanó, ugyanakkor nagyon szép érzése volt a másik nem iránt.

Azonnal levelet írt Albert Csabának, amelyet szintén a szokásos módon juttatott el: kézből kézbe: Ha csak egyetlen ujjal is Anetthez értek, sorban lecsaplak benneteket! És Popé Viktort se használjátok céltáblának!

Aminek az lett a következménye, hogy az utolsó óra után egyre másra szaporodtak az iskola környékén a falakra és a járdákra firklások száma: Balogh Anett és Dékány Laci szerelmesek... És a lándzsával átszúrt szíveké, amelyekbe ugyancsak az ő monogramjukat vésték bele.

Popé Viktort eunuchnak nevezték el, ugyanis ezekben a napokban vetítették le az iskolájukban, ki tudja hányadszor, ám minden esetben közkívánatra a Gábor diák című filmet.

* * *

Dékány Laci és Popé Viktor között az elkövetkező hetekben gyors és elmélyült barátság szövődött. Nem is piszkálták egyelőre Viktort az osztálytársai, sőt egyesek igyekeztek barátságot kötni vele. Laci se a búvóhelyére, se a büntanyájukra nem gondolt ezekben a napok-

ban. Lándzsás Krisztián és a közte szövődött gyenge cernájú barátság hajlékony hídja, ha nem is szakadt be, járhatatlanná vált. Krisztián hazudott, ha ott a büntanyán meg is bocsátott neki, nem felejtette el. A Viktort piszkálók mögött is ő állt, amiért a köztük kialakuló szakadék valamelyest mélyült. Nem mondott le a bandáról, hiszen az ok, amely közéjük lökte: az otthoni túlterhelés, a lányok indokolatlan zaklatása, az anyja fokozódó idegessége, az apja gyakori távolléte, az egyhangúság... nem szűnt meg. Az indokolatlan romantika utáni vágya és a kitörésre hajlamos természete hajtotta.

Az elkövetkező napokban rendszeresen hazatolta Viktort. Nem laktak messze, és útjába is esett.

Viktor mindannyiszor behívta, amit ő eddig, otthoni kötelessége miatt minden egyes esetben elodázott. Most - szokásától eltérően - nem sietett haza, ezért bement.

Viktor szobájában videóval és számológéppel játszottak. Később videó felvételtől levetítettek egy horrort, játszottak olyan játékokkal, amelyeket Laci sohasem látott még: egész asztalt kitöltő terepvasúttal, távirányítós autókkal, mágneses logikai kockákkal és másokkal, majd asztalhoz ültek enni, ahol is Viktor szendvicssel és finom süteményekkel kínálta. Főtt ételt csak este evett, ha megérkezett az anyja.

- Te - kérdezte meg Laci, kétpofával falva a jóízű szendvicset -, honnét van ez a sok, kasa, oltári drága felszerelésed?

- Pesten saját öröklakásunk volt, elpasszoltuk.

- Ezért evickéltetek le ebbe a faluba?

- Is. Az ár háromnegyed részéből megvettük ezt a kéglit. Negyede megmaradt, meg anya egyébként is menő fej az egyik pesti üzemből, jól keres.

- Én azt hittem, öreged a menő.

- Apa? Ül. - Laci nem értette meg, ezért Viktor gyorsan hozzátette:
- Sitten van.

- Börtönben, miért? - a falat a szájában rekedt, éppen süteményt majsolt. Kezében egy most felbontott kis kólásüveget szorongatott.

- Miattam - rebegte Viktor rövidke szünet után. Régi sebet szaggatott fel bensőjében a kérdés, arcán fekete sorsának jól látható vihara vonult át.

- Mi-at-tad?

Laci, hogy még nagyobb nyomatékot adjon megdöbbenésének, kó-lásüvegét enyhén az asztallapjához ütögette.

- Rosszul éltek anyuval. Rengeteget... Rengeteget? Ez nem kifejezés rá! Állandóan veszekedtek, marakodtak. Egyik ízben, én a tücsök, anya védelmére keltem... - a levegőt nézte s hallgatott. Arcizmai vonaglani kezdtek, szája széle rángatózott. Laci néma megdöbbenéssel bámulta. - Felkapott, kirohant velem a függőfolyosóra, és ledobott a mélybe. Gerinc, láb, kézroncsolódás, törések, kóma... Évekig kezeltek, hol ebben, hol abban a kórházban, szanatóriumban, mire, úgy-ahogy helyrepofoztak. - Bocsánatkérőn lesett a társára. - Balesetnek mondjuk, mert szégyelljük, és végeredményben én nem született nyomorék vagyok... Apát elítélték.

Laci előbbi megdöbbenése borzos rettenéssé fokozódott. Úgy hatottak rá Viktor szavai, mintha félelmetes mesét hallgatna, csak hogy ez a történet igaz volt. Akaratlanul az apjára gondolt, aki egyetlen ujjal sem nyúlt hozzá eddig. Annyira sajnálta Viktort, hogy majdnem elpityeredett. Szerencséjére nem sok ideje maradt a sajnálkozásra, mert a társa hangja tovább sípolt.

- Örök életre nyomorékká tett.

- Gyűlölöd?

- Nem.

- Ne...em? Én biztosan megölném!

- Sohasem voltam erős, amíg te...

- Borzasztó rossz lehet neked.

- Nem - rázogatta a fejét Viktor. - Azaz csak néha rossz. Valóságos, kis, mesterséges világot alakítottam ki magam körül. Mivel mesterséges, teljesen olyan, amilyennek elképzeltem. Te a valóságban, fizikai erőddel, ügyességeddel, fizikumoddal, én képzeletben. Néha repülni is tudok.

- Repülni, na... ne!

Végre megitta a kóláját. Egyszerre eresztette le a torkán az egészet, majd kételkedően, olyan képpel leste Viktort, mintha azon törné a fejét, hogy nem ugratja-e.

- Elolvasok egy könyvet, egyébként rengeteget olvasok, valósággal falom a könyveket, aztán eljátszom, átélem magamban az egészet. Tudod milyen felemelő érzés főhősnek, a világ legszebb, legokosabb, legerősebb és legügyesebb emberének lenni? Csak azt nem szeretem, ha sajnálnak. Pesten, tudod a házban, volt egy szép csajom. Órákig eldumcsiztunk. Oltári klassz dolgokról szövegeltünk, csókolóztunk, leveleztünk, végül... - Kissé huzakodott.

- És? - sürgette Laci a vonakodó fiút.

- Kisült, hogy sajnálatból tette. - Élénken szembefordult a társával. - Nyomorék vagyok, de az érzéseim ugyanolyanok, mint például a tiéd. A mi osztályunkban két szép lány van: Legszebb Anett. - Maga elé tartotta a két kezét, és a szokásos sípoló hangján idétlenül felkacagott. - Tudom, tudom, foglalt. Te... te! Ez a kis csaj nyakig beléd esett.

- Másik? - terelte a szót másra Laci.

- Németh Kati, de nem kezdek ki vele, mert engem ne sajnáljon senki!

Laci leplezetlen sajnálattal hallgatta, s nézte. Viktor nagyképű, ugyanakkor őszintének tűnő szavai érzékeny húrokat pengettek meg most sarjadó egyéniségében. Anett iránt érzett szép vonzalma, éppen úgy késhegyen táncolt, mint a sajnálat, amelyet ennek a fiúnak viszsztatasztó nyomorúsága, elérhetetlen vágyai keltettek életre képzeletében.

Viktor, aki eközben tovább beszélt, semmit se vett észre, ugyanis Laci burjánzó érzelmeit enyhe mosolya alá rejtette. Tett-vett: hol a szendvicses, hol a süteményes tálcat tologatta, hol az üres kólásüvegét pöcögtette meg a körmével.

- Kutató orvos leszek, mert ha nem tudnád, én rengeteg tudományos, főleg orvosi könyveket tanulmányozok. Nézd meg a polcokat, és less be a másik szobába, ahol két dugig tömött könyvszekrényt találasz!

- Hogyan jársz be innét a városba: gimnáziumba, egyetemre?

- Anya vesz egy Trabant-hycomatot, jogsít szerzek.

- Télen?

- A nagynénémnél lakom majd, Pesten.

Laci már előzőleg mocorgott, most váratlanul felállt.

- Mennem kell! Tudod minket nagyon szigorúan fognak. Most is csak azért maradhattam itt, mivel itthon van apu, és megetet helyettem. - Nevetett. - Mindent felfaltam. A legidősebb tesóm, lány, az unokatestvérem lagzijában vacsora után teljesen váratlanul felállt: - Jóllaktam, mehetünk haza, kiabálta. Én is ezt tegyem, vagy így is engedsz?

- Tegnap azt dumcsiztad, hogy gyakran kijársz a térre, néha késő este is - vetette szemére Viktor ugyancsak nevetve. Mást is mond, ha Laci közbe nem vág.

- Néha engedéllyel, néha csak úgy.

- Meglépsz?

- Elköszönök. Behúzódok a szobámba, majd egy idő után kimászok az ablakon.

Viktor ugyanolyan váratlanul, amint Laci felállt előbb, elkapta a társa kezét és megkérdezte:

- Barátom leszel?

- Az - vágta rá bizonytalanul. Nem a kérdés tartalma lepte meg, a módját találta furcsának. Kínjában el is mosolyodott.

- Azt szeretném, ha testi-lelki barátom és nem a gorillám lennél.

- De jól megcifráztad. Mi az? - nevette ki Laci.

- Valaki fogadott örzője, védője. Te több, a barátom lennél. Mindenről beszámolnánk egymásnak, megbeszelnénk az ügyeket, semmit se titkolnánk el egymás elől. Benne vagy?

- Ühüm. Te - buzgólkodott máris Laci, mintegy bizonyításaként annak, amire előbb rá büccentett -, én tudom ki rabolta ki Kiss Attilát.

- Ki? - csapott le Viktor.

- Lándzsás Krisztián és Kurth Zsolt. Krisztián osztálytársunk, Zsoltot nem ismered. A golyósokhoz jár, olyan is! Együtt voltak intézetben.

- És... te elhallgattad? Miért?

- Nem szeretek árulkodni, meg Kiss Attilát sem bírom.

- Ami azt illeti, ugyancsak nagyképű krapek. És, ha elkapják s köpni fog?

- Senki sem tudja. Az órát és a pénzt, közbelépésemre visszaadták. Attila táskájába dugta a hülye, ezért mindenki tudja, hogy a tettes az osztályunkban lapul, amiért is mindannyian gyanúsak vagyunk.

- Hárman nem. Én, mivel még nem jártam ide. Te, meg Attila, mert ugye vele együtt élted végig a rablást.

- Te - vágott közbe Laci felcsillanón -, én beállok a bandájukba.

- Én... én azt hittem... - felemelkedettebben, érzékibben folytatta: - Látod, mennyire nem ismerjük egymást! Például, te azt sem tudod, hogy nagyon szeretek hazudni. Ösztönszerűen ömlik ki belőlem. Nagyon jólesik hazudnom.

- Azt ne mondd, hogy a pesti csaj se...

- Sajnálom - vágott bele -, se puszi, se levél. Viszont, amit apáról meséltem, meg a többi igaz.

Laci hirtelen hátra verte. Nem erősen, visszafogottan.

- De nagy kópé vagy! Egyre jobban tetszel nekem!

- Szóval beállsz a bandába, és mit csináltok?

- Hülyülünk. Olyan unalmas így, és mondd: mit tehetnék mást? Van egy búvóhelyünk, bűntanyának nevezzük. Elhagyatott, kiégett ház. Egy öregember lakta. A község örökölte, de azt se tudják, mit kezdjenek azzal a romházzal.

- Nem viszel el? - csúszott ki akaratlanul Viktor száján.

- Én se szívesen megyek oda.

- Miért?

- Csak. És tudod, hol járunk be? A kitört ablakon. - Mialatt Viktor csodálkozással vegyült hangon szörnyülködött, a vállát vonogatta. - Koszos, bűzös hely, fúj, és unalmas is. Nem ajánlom neked.

- Nem is komolyan kértem.

Nevetgéltek, mókáztak még egy rövid ideig, majd Laci tényleg hazament.

Tavaszi vége, nyári eleje volt.

A házak előtti kis kertekben a nyári virágok teljes pompájukban virítottak. Micsoda illatuk lenne, ha valamivel távolabb nem teregetnének trágyát az egyik veteményes kertben.

A levegő vérbizsergető sejtelemmel telt meg. A nap kora reggeltől süttött, most nyugovóra készült. A harmadik házat tatarozták. Az állványra akasztott rádióból kiáradó éles zene, pirkadattól szólt, túlkibálva mindent: felcsattanó rigófüttyöt, autózúgást, kutyacsaholást, csak az a sugárhajtású repülő bizonyult hangosabbnak, amely éppen most húzott el az ég alatt. Lejjebb fecskék és galambok hada szelte a levegőt.

Lándzsás Krisztián, Kurth Zsolt és Dékány Laci ezt az estét az iskolájuk előtti téren üttötte agyon.

Lacit most már rendszeresen leengedték a szülei a térre, de az állatokat, ettől függetlenül neki kellett továbbra is ellátnia.

Popé Viktor is kikocsizott hozzájuk. Ilyenkor egész gyerekhad vette körül. Nevetgéltek, főleg Viktort csiklandozták, hogy sípoló, kríkogó, lehetetlenül vékony hangja röhögsre ingerelje őket.

Máskor, kisebb-nagyobb csoportokba verődtek, árkokon-bokrokon át, kerékpárral kergették egymást, futballoztak - egyre kevesebbet, mivel a „nagyok”, közöttük sok felnőtt is rákapott a labdarúgásra, akik teljesen leszorították őket a pályáról -, és rengeteget vihogtak...

- Tudjátok, mire fáj a fogam? - kiáltott fel egy ízben, teljesen váratlanul Zsolt. - Flintára.

- Ezelőtt géppisztolyról áradoztál - figyelmeztette Krisztián.

Zsolt szemei taszítón csillogtak -, Lacit valósággal megrettentette, mellbe verte -, amit elmondott el is játszotta.

- Arra hát! Mindenkit lekasabolnék vele! Tra...tra...ta!

- Anyádat, apádat is? - cukkolta Laci előlegezett megrökönyödéssel.

- Velük kezdeném.

- Miért?

- Mert állandóan isznak.

- Amiért neki nem adnak piát - röhögött közbe kajánul, mutálón Krisztián.

- Most is a Pilótában nyakalnak. Ilyenkor szent a béke, egyébként állandóan verekednek.

Laci a szüleiére gondolt: egyszer sem látta az apját részegen, egyáltalán kocsmában. Az anyjával sohasem veszekednek, bár mostanában kissé feszültebb volt a helyzet, mint régen, de ez is rendeződött. Az ő szülei szemmel láthatón szeretik, megbecsülik egymást. Igaz, vele egyikük sem foglalkozik, leckéjét is nagyon ritkán kéri számon. Az anyja csak esténként ér rá, máskor teljesen lekötik a lányok, ilyenkor pedig leginkább varr, esetleg kézimunkázik. Az apja szabadidejében, itt-ott motorokat javít, vagy otthon kerítésdrótot fon. Televíziót ő és az anyja nagyon ritkán néz...

Magától csurrant ki szájából a kérdés.

- Minket is?

Zsolt elkapta a dzsekijét, és megrázta.

- Mindenkit, haver!

- Csak te maradnál meg magnak? - élcelődött Krisztián, fanyar mosolyba fulladó hangon.

- És valamennyi házat kifosztanék.

Laci, mivel Zsolt még mindig a dzsekijét markolta, dühösen a keze fejére csapott, s felhörrent.

- Vedd le rólam a koszos mancsodat!

- Bezsongtál? - hüledezett Zsolt, majd miután kapcsolt gyorsan hozzátette: - Hülyültem.

Laci eddig sem érezte magát maradék nélkül jól közöttük, most egyenesen undorodott Zsolttól, mert barát az, aki a saját társát is lelőné, meg a mindenkiben az ő szülei és a testvérei is benne vannak, akiket nemcsak tisztelt, hanem maga módján szeretett is.

Lándzsás Krisztián, hogy feloldja a rájuk nehezedő feszültséget, váratlanul panaszkodni kezdett.

- Hülyülünk, fecsegünk, de tehetünk-e mást? Ma például lasztizni akartam. Nézd! - a pálya felé mutatott. - Ősz hajúak, kopaszok. Minket nem vesznek be, ellenünk nem állnak ki, mert lelépjük őket. A magnóm bedöglött, egyébként is kihirdették az internálótáborban,

hogy ezentúl nem hozhatunk ide magnót, mert zavarjuk a szomszédokat. Bringázni egymagam nem bót, a büntanya pedig csak gyertyavilágnál kasa. - Majdnem felordított. - Unatkozom!

Lacinak nem volt kerékpárja, Zsolt rozoga biciklijét az iskola falának döntve hagyta. Hirtelen rámutatott..

- Rátelepedünk mind a hárman - indítványozta, rövid töprengés után. - Árokba be, árokból ki. Meglásd mennyit röhögünk!

- Dilis vagy? Összetörik.

Krisztián jól tudta, hogy Zsolt nagyon erőszakos. Ha nem talál ki gyorsan mást, nem hagyja békén, ezért az iskola falára szerelt segélykérő telefonra mutatott.

- Verjük le!

A segélykérő telefont - a környék egyetlen telefonját, még az új ABC-ben sem volt telefon, ezért ezen rendelték meg az árut -, egy bádogdobozban tartották. Az használta, akinek szüksége volt rá.

- Miért? - ütközött meg Laci.

- Hülyeségből - vágta rá Krisztián, közben dühösen a pad támlájára csapott. - Tehetsz mást? Hadd döbbenjenek végre rá, hogy velünk nem törődik senki!

- Megérdemlik - tromfolt rá Zsolt nagyhangon. Egyébként neki nagyon tetszett az ötlet, azért gyorsan védelmébe vette Krisztián légből kapott javaslatát. - Jönnek telefonálni, az pedig süket. Hű, de pípások lesznek! Mi távolról kukkeroljuk őket, és vihogunk.

- Ne! - rázta a fejét Laci. Fogjunk inkább kutyát és diliztessük be a vén csajt!

Zsolt találta ki a múltkor. A téren és a templom környékén sok kutya kóborolt. Egyet elkaptak, és bedobták a legközelebbi kiskertbe. Az udvaron lévő kutya rátámadt. Egymást marták, letiporták az összes virágot. Jó középkorú asszony futott ki a házból, és seprővel, nehezen s kínlódás árán verte szét a marakodó kutyákat. A három fiú a közelből leste, és halálra röhögtek magukat.

- Megkötötte a dögöt - válaszolta Krisztián -, tudod hová? Hátra a baromfiudvarba. A függönyét elhúzta, hogy szemmel tarthassa a környéket. Egyből felfedez bennünket, s köp.

- Máshová is bedobhatnánk.

- Látsz egyetlen dögöt? - mutatott körbe Zsolt. - Egyetlen kutya sem kóborol most a téren. Meg egyébként is, nem akármelyik dög engedi megfogni magát. Órákig üldözhetjük, mire nyakon csíphetjük.

Tőle megint Zsolt vette át a szót.

- A villanykörtéket mind kicsúzliztam, a buszváró ablakait együtt vertük be. Nincs más hátra, mint előre. Irány a telefon!

- Mivel verjük szét? - akadékoskodott tovább Laci.

- Karatés vagy, nem?

- Vaslemezdobozt tenyérrel, na nem!

- A telefonra gondoltam, de mindegy! Kővel verjük szét!

Krisztiánnak, ha gáztetten járt az esze állandóan csillogott a szeme, arca kéjesen rángatódzott.

- Még nem sötétedett be teljesen. A téren futballoznak, az utcán járnak. Csődítsük ide az egész környéket? - ellenkezett tovább Laci, hogy hátha megakadályozhatná a telefon megrongálását.

Zsolt szétdörzsölte, most pelyhedző bajusza alatti sanda mosolyát, majd a zsebébe nyúlt, és sokat sejtető mozdulatokkal egy kombinált csípőfogót húzott elő.

- Ezzel csípem el a vezetéket! - a társai felé mutatta.

- Te készültél rá? - botránkozott meg Laci.

- És ha készültem volna?

- Állandóan a zsebében hordja - magyarázta meg csendesen Krisztián.

- Miért?

- Tudod, milyen jó nagyot lehet vele ütni? - dicsekedett Zsolt. - Marokra fogom, oda-vissza csaphatok! - Hadonászni kezdett, hogy megmutassa. Közben folytatta: - És mennyire jól vág! Egyetlen nyomással elcsípem vele a legvastagabb kerítésdrótot is.

- Miért vagdalod el mások kerítésdrótját?

- Mert nem bírom elnézni, még a kutyáknál sem a bezárkózottságot. Kiengedem őket a lyukon. Irány, ki a szabadba! Eleget raboskodtunk az intézetben! Igaz, Krisztián?

Az rábólintott.

Végül is nem verték szét a telefont, csak a vezetéket csípték el a doboz hátoldalán, amihez úgy értek hozzá, hogy a fal és a doboz közötti igen szűk részen benyúltak egy dróttal, az árokban találták, és a laza vezetéket egyszerűen kihalászták a doboz széléig a drót végére hajlított kampóval, ahol is Zsolt elcsípte a fogójával. A társai a háta mögött álltak, egyrészt takarták, másrészt ketten kétfelé figyeltek.

- Ezt nem veszik észre, és nem is javítják meg egyhamar - dicsekedett a „siker” lázában leledző Zsolt.

Valaki jött. Krisztián sziszegett, mire ők gyorsan szétrebbentek. Visszasompolyogtak a bokorba, ahonnan egész este a telefonálni akarókat röhögték, akik fennhangon szidták, átkozták felváltva a postát meg a vezetéket, akik nem törődnek a megjavításával.

Laci eddig se érezte magát jól közöttük, most egyszerűen megrettent. Lelkében dúló viharát azzal vezette le, hogy egymás után verte földhöz a társait, ami egyiküknek sem tűnt fel, legerősebb volt, és máskor is birkóztak.

Laci sötétedés után ment haza.

* * *

Dékány Laci másnap az ABC-bolt előtt, váratlanul Popé Viktorba botlott, aki az anyjával érkezett. Mialatt az anyja vásárolt, a járda szélén veszteglő háromkerekű rokkant kocsijában ücsörgött.

Örömmel üdvözölték egymást, majd bensőséges beszélgetésbe elegyedtek. Alig mélyedtek el a magasba csapó terefere hullámaiban, amikor kiáltás hangzott.

- Elütött egy kislányt az autó!

- Menj, nézd meg, és mondd el majd, hogy mit láttál! - szólt gyorsan Lacira Viktor.

Alig fejezte be, újabb kiáltás hallatszott.

- Rossz a telefon. Elvérzik szegény...!

Laci lába a földbe gyökerezett, a teste lebénult. Azelőtt mindig állt néhány autó az üzlet előtt, most egyet sem látott. Egy középkorú férfi kerékpárra pattanva sietett a távol lakó orvosért. A nő, aki elütötte

a kislányt, rosszul lett, így nemhogy segíthetett volna, ő is ápolásra szorult, hallották.

Mellettük a boltból kitóduló vevők, hangos sopánkodásba kezdtek.

- Tegnap is rossz volt. A postás mégsem jelentette, és a központban sem vették észre...

- Nem tudtunk árut rendelni - panaszkodott egy fehér köpenyes bolti eladó, aki szintén előbb rohant ki az üzletből.

Ahány szó, annyi ostorcsapás Laci hátán. Szíve gyorsan vert, feje zsibbadt, lábai remegtek. Óriási büntudat gyötörte. Sohasem érzett ilyet. Emellett irdatlan kétségbeesés kínozza, mert ha a kislány tényleg elvérzik, ő lesz a gyilkosa. Olyan világosan átélte bűnösségét, mintha rákiabálnának, a szemére vetették volna, amitől nemcsak a lába, mindene remegett.

- Menj már! - nógatta Viktor.

Laci előtt elhomályosult a világ. Talán el is esik, ha nem kapaszkodik Viktor rokkant kocsijába. Torka kiszáradt, társa szavait mesziről hallotta vissza.

Fantom képet látott, a hangok álombeli zajongásnak tündek.

- Miért nem mész, - erőltette Viktor szemrehányón.

- Nem bírok.

- Rosszul vagy?

- Mi vágtuk el a telefondrótot.

- Ti...i?

- Kurth Zsolt tette, én, sajnálom, nem akadályoztam meg, sőt falaztam neki.

Szerencséjére jóra fordultak az események. Kiderült, hogy nincs nagy baj. A kislánynak felrepedt ugyan a fejbőre, ami nagyon vérzett, de mihelyt az odafutók bekötözték a gépkocsi vöröskeresztes dobozában talált kötszerrel, semmi más sérülés nem látszott rajta. Mindenkit otthagya hazafutott. A tény egyöntetűnek tűnt. A kislányok a járdán labdáztak. Egyikük kifutott az útra kipattanó labdájáért. Az autó nem ütötte el, a kislány rohant neki. Szerencséjére az út igen rossz volt, amiért a gépkocsivezető nagyon lassan hajtott.

A nemsokára kiérő orvos csak azt nézte meg, de ezt már a kislány szüleinek lakásán, hogy nem szenvedett-e agyrázkódást.

Dékány Lacit nemcsak megviselte, szemmel láthatóan összetörte az eset. Régen foglalkozott vele, most szilárdan elhatározta: véglegesen szakít a bandával. Egyébként is sok minden megváltozott az utóbbi napokban. Az úrt, amely hétköznapijainak egyhangú s unalmas folyamatában keletkezett, a hiányt, amelyet annyiszor érzett, szenvedett tőle, Popé Viktorral kötött és mélyülő barátsága teljesen kitöltötte. Valamennyi szabadidejüket együtt töltötték el.

Ezt a régen fogant, mostanra megérett határozatát Viktorral is közölte, mire ő:

- Nemcsak ketten vannak! - figyelmeztette erőfölényükre, némi töprengés után.

- Rádásul Albert Csaba, Koncz Zoli és Mészáros Józsi is velük tart az osztályból. Külön-külön mindegyikükkel elbírok...

- S ha egyszerre támadnak meg?

- Akkor se majrézok be. Mindenképen szakítok velük. Soha többé. Vége!

- Szervezzünk ellenbandát! Mi is lennénk annyian, mint ők, és összeszedhetnénk néhány erős krapekot a térről is. Jó, én..., bár a mankóimmal... és mostanában sokat lövöldözök célba a csúzlímmal. Te is tudod, mennyire jól célzok.

Leplezetlen nagyképűsége miatt a Viktor iránt érzett szánalma újabb mély árkot vájt felbolydult tudatában, fanyar mosolyt csalva az arcára: szegény Viktor! Ugyanakkor nagyon jólesett ennek a nyomorék fiúnak mindenén átható ragaszkodása, őszinte szeretete, amely hiába élt kiegyensúlyozott családi légkörben, annyira hiányzott neki az utóbbi időben.

Nem folytathatták beszélgetésüket, mert közben megérkezett Viktor anyja is.

- Azért jöttem ennyire soká - mentegetődzött már messziről -, mert a pénztárosnő is elszaladt a balesethez. Azt hitte az ő kislánya sérült meg. - Lacira mosolygott. - Jó, hogy itt voltál, legalább nem unatkozott Viktorka. Nem kísérsz el bennünket?

Viktor anyja magas, jó alakú, ugyanakkor igen megtört, koravén, erősen ráncosodó képű asszony benyomását keltette Laciban, aki mialatt köszönt az asszonynak, felfedezte a tér sarkán játszó fiúkat,

köztük Kurth Zsoltot és Lándzsás Krisztiánt, ezért gondolkozás nélkül visszautasította a meghívását, azzal az elhatározással, amit közölt is: most hazafut, de később elmegy Viktorhoz és matekoznak egy kicsit, mert igen rosszul áll ebből a tantárgyból. Kapkodón elköszönt tőlük, és elfutott. Egyenesen a játszó fiúk felé tartott, mit sem adva arra, hogy Viktor és az anyja hazugságon kapja. Majd szétvette a düh. Mintha, mindaz, amit átélt, most tört volna fel erősen feldúlt énjéből. Mire odaért, Kurth Zsolt és Lándzsás Krisztián azonnal kivált a téren labdázó alsósok táborából.

- A napokban, mondjuk... holnapután betörünk az ABC-be! - Ezzel fogadták a feldúlt képű fiút.

- Nélkülem, csak nélkülem, apacsok!

- Bemajrértál? - hördült fel Zsolt.

Laci egyszerre kapta el mind a két markával, és közelebb húzta magához.

- Tudod mi történt?

- Ne...em - rebegte egykedvűn.

- Szlifka Jancsi tesóját elütötte az autó. - Még Viktor mellett állva hallotta meg, hogy kit ütött el az autó.

- És...? - ijedezett Krisztián, Zsolt ugyanakkor tovább nyegléskedett, hogy mi közük hozzá, és igyekezett kiszabadulni az erős fiú kemény szorításából.

- Majdnem elvérzett. Tudod miért? Mert nem tudtak telefonálni az orvosért. Te vágtad el a drótot!

- Úgy bőfögsz, mintha te nem lettél volna ott.

- Fedeztelek - eleresztette Zsoltot, két kezét összeveregette, mintha a ráragadt mocskot verné le -, viszont soha többé! Értitek? Vége!

- Betrottyantottál? - erőltette a nevetését Zsolt.

- Mindenki tudja az iskolában. Nem vagyok majrás, csak titeket doblak!

- Szóval kiszállsz? - Kurth Zsolt mutatóujját fenyegetően a mellének döfte.

- Eddig sem éreztem jól magamat köztetek, ezen túl egyenesen bűzlötök.

- Rendben - vágta rá Krisztián. Arca elfehéredett, hangja és szája széle egyszerre remegett. - Figyelmeztetlek, te egyedül maradsz, mi viszont öten leszünk.

- Fenyegetsz? - hörögte Laci, miközben erélyesen melléje lépett, és majdnem átszúrta a szemével.

- Csak közöltem veled valamit.

- Popé Viktor is azt javasolta, hogy szakítsak veletek. Jó, nyomorék, de az esze vág. Egymaga többet tud, mint az egész osztályunk. Zongorázik, nyelveket tanul és rengeteget olvas. A múlt tanévben országos tanulmányi versenyeket nyert matekból, fizikából és élővilágból.

- Popé...! - fortyant fel Krisztián gúnyosan.

- Belökjük az árokba, és kész! - tette hozzá Zsolt.

Laci majdnem felkiáltott. Szemét összevonta. Orrlyuka kitágult, arca idegesen vonaglni kezdett. Most érezte először igazán, hogy Viktorral egy életre szóló barátságot kötött.

- Eddig csak közöltem veletek valamit - csattogta, úgy járatva a kezét, mint a rossz fiút megrovó tanár szokta -, de most figyelmeztetlek is benneteket! Ha csak egy ujjal is hozzányúltok Viktorhoz, engem bántotok meg, amiért mind a kettőtöket összeverem. Hiába hordasz magaddal csípőfogót, rúgóskést...

- És a többiek? - vetette közbe Krisztián.

- Velük is elbánok, ha nem, szólok a karatés haveroknak. Pillanatokon belül tejbegrízzé aprítanak benneteket.

Kurth Zsolt, tovább hebehurgyáskodott. Izgett-mozgott, a földet rugdalta, bukfencet vetett, cigánykereket hányt. Krisztián, mialatt Lacival együtt nézték, megenyhülten legyintett.

- Rendben, viszont tartsd a szád!

- Tőlem azt tesztek, amit akartok. Elvégre saját bőrötöket viszitek a vásárra, viszont...

- Jó - vágott közbe Krisztián -, Viktorhoz nem nyúlunk. Szerencsétlen krapek. Veri a sors, mi is rátegyünk egy lapáttal?

- Nézzétek - enyhült meg Laci is -, állandóan orrol rám apu a sok lógásért. A tanulmányi eredményeim is romlottak. Kertásás, árok-

tisztogatás, kapálás..., és ott van az a rengeteg állat is! A karate edzéseket is hanyagolom miattatok. Viktorékhoz is sokat eljárók.

Zsolt eddig kissé távolabb állt, most hirtelen melljük ugrott és váratlanul elkapta Laci gallérját.

- Tartsd a szád! Érted! Jövő héten, pontosan szerdán éjjel látogatást teszünk az ABC-be. Számítottunk rád, de ha nem, hát nem! Csak te tudsz róla, ezért pofa be!

- Mondtam, nem? A kezedet pedig... - Kifejezett karate ütéssel rácsapott. - Kuss!

Zsolt felszisszent, olyan mozdulatokkal lóbálta a kezét, mintha eltörtött volna.

- Nem törtött el - szólt rá Laci -, de ha legközelebb hozzám érsz, főleg megrángatod a galléromat, eltöröm. - Ezután Krisztiánhoz fordult. Szavait erősen gúnyos nyomatékkal széthúzta: - Osztyáltársak maradunk, de több semmi, és tartom a szám! Sziasztok!

* * *

Mégsem így történt. Laci másnap este - igaz teljesen váratlanul - összeakadt a két fiúval. Zsolt váratlanul elébe pattant, és meglepetésszerűn hátba vágta, amin Laci a tegnap történtenek miatt ugyancsak elcsodálkozott.

- Tényleg nem tartasz velünk?

Laci máskor határozottan rávágta volna a nem-et, most az előbbi meglepetés hatása alatt állva, szinte önkívületlen megkérdezte:

- Hová mentek?

- Összekarcolunk néhány külföldi márkájú kocsit s kiszúrjuk a gumijukat. Csak nyugati típusú kocsikhoz nyúlunk...

- Miért? - kérdezte meg előbbi hangján.

- Nektek van kocsitok?

- Nincsen. Egy rohadt Trabantunk sincs.

- Na látod, ezért!

Lacit sokszor tapasztalt érzések lepték el: a fekete bosszú, az irigység sárga mérge, és a még mindig meglevő, gyermekien tiszta érzése, amelyek sokszor belegabalyodtak a felnőttektől ellesett és a tele-

víziós filmekben látottakba, mint most is. Önkéntelenül haragudott az új gazdagokra. Ezt a szót sem magától találta ki, hallotta. Ha azoknak van, nekik miért nincs kérdése, néha napokig gyötörte. Most legyűrhetetlen erővel tört fel bensőjéből az irigység, és minden elfojtott dühét beleadva, váratlanul rávágta, noha ezelőtti hódolata régen hiányzott már az arcáról.

- Gyerünk!

Nem szerette, sőt viszolygott tőlük, most megmásítva tegnapi fogadalmát, mégis velük tartott. Persze hogy nem ment olyan egyszerűen a teljes szakítás, amint elgondolta, mert Zsoltnak esze ágába se jutott, hogy „eleressze”, másként nem bízta rá a betörési szándékát, és valamelyest ő is hatalmuk alá került. Kurth Zsoltnak nem volt veszteni valója, hiszen javában folyt az újbóli állami gondozásba vétele. Tudott róla, de nem szólt senkinek. Lándzsás Krisztián anyja, harmadszor is férjhez ment egy igen gazdag, de öreg férfihez, ezért vette ki a fiát az állami gondozásból is, viszont azóta, noha pénzzel alaposan ellátta, egyáltalán nem törődött vele. Iskola után állandóan a faluban csatangolt, napközibe nem járt... Csak Laci élt rendezett családban, noha a viták - a lányok és közte - állandósultak, s a szülei rendszeresen a lányok pártjára álltak.

Mialatt mentek, ez jutott eszébe. A mai reggel nyirkos és szokatlan hűvös volt. A lányok közül, a reggeli készülődés alatt, a két kisebb babázott, Andi és Mónika várat épített dominóból, ennek előtte a Legóval bíbelődtek. Ő, mivel az állatokkal végzett, és az iskolába csak egy félóra múlva indult, festegetett. Vaskos mappája bőven megtelt a rajzaival, amelyeket főleg vízfestékkel, zsírkrétával és filctollal készített. Az iskolai rajzán dolgozott, ma kellett beadnia. Különféle állatfigurákat rajzolt. Arra gondolt, hogy megmutatja az anyjának, talán örülni fog neki. Kiteregette az asztal közepére, s várt.

Andii leöntötte teával. Szerinte készakarva. Andi szerint véletlenül. Mire ő jól elverte. Az anyja anélkül, hogy megkérdezte volna: mi történt, őt szidta meg, merthogy ő a nagyobb, neki kell engednie, nem verekednie. Az apja az anyját védve, erélyesen figyelmeztette, hogy ne feleseljen!

A megcsúfolt rajzra egyest kapott, amiért megint csak szemrehányás járt otthon.

Ebédjét egyedül fogyasztotta el, amiért ismét megkorholták. Andi egész idő alatt mellette lebzselt, készen a civakodásra...

Laci ezekre gondolt, mialatt a büntanya felé ballagtak. Ha ez nincs, talán nem állt volna újra közük. Szerette a szüleit, sőt a testvéreit is, jól érezte magát otthon, csak ezek a kis afférok ne lennének! De voltak!

A büntanyán letelepedtek a rongyokra, és vicceket meséltek:

- Miért van a medve bundában? - kérdezte meg két vicc szünetében Krisztián, noha most nem ő következett, ugyanis sorban mondták el a vicceiket.

- Mert medve és nem kecske - vágta rá Zsolt előlegezett vigyorral.

- Hogyan nézne ki dzsekiben?

- Te hülye! - hörrent fel Zsolt, miután a társának esett és mókásan hátba verte.

Laci következett.

- Mikor tudja meg a férj, hogy meghalt a felesége? - Mivel egyikük sem tudta, folytatta: - Amikor elengedi a nyakát. És azt ismeritek-e? - mondta tovább nem törődve azzal, hogy át kellene adnia szót Krisztiánnak. - Egy kakas sétál a pesti utcán. Azt látja, hogy két csupasz csirke forog a nyárson. Odaszól nekik: Mi az lányok szoláriumoztok?

Krisztián jóízűen röhögött, Zsolt bambám bámult, ugyanis, mivel sosem látott grillcsirkét nem értette meg. Közben sört ittak, Zsolt lopta otthonról és cigarettáztak, amelyet viszont Krisztián vett. Laci alig ivott, a cigarettához pedig, hiába kínálták, hozzá sem nyúlt.

Két üveg sört ittak meg, és elszívtak hat darab cigarettát, fejenként hármat, azonban viccet már nem meséltek többet, mire a várt sötétedés bekövetkezett.

Krisztián erős fényű elemlámpájával cikázta végig az utat. Csak ott kapcsolta le, ahol égtek a villanyok. Útközben, úgy beszéltek meg, hogy Laci figyel, ők ketten pedig végzik a dolgukat. Jó, nagy késeket vittek magukkal. Otthonról csenték el.

Laci elfoglalta az őrhelyét. Jobbra-balra kémlelt. Minden csendesnek tűnt, csak abból a házból hallatszott ki némi ricsaj, amely előtt a kérdéses nyugati típusú autók álltak.

A két fiú versengve, mint vérmes vadak rontottak a kocsiknak, egymás után döfködtek késüket a gumikba, karcolták végig a karosszériákat, és elrohantak, hogy az utcatorkolatánál különböző irányba szétoszoljanak...

Lacit förtelmes gondolatok kínozták és vádolták, amiért idejött, nem hagyta őket faképnél, amiért velük tartott a bűntanyába, s hagyta magát rászedni erre a galád cselekedetre. Miért kellett ez neki? Nemcsak lázongott a lelkiismerete, valósággal támadta. Nem is maradt tovább, hogy még csak véletlenül sem találkozzék össze velük. Megfordult, és futásnak eredt.

A sarkon, legnagyobb ámulatára az apjába botlott.

- Te? - vonta az azonnal felelősségre.

- Kissé elmaradtam. Sietek...

- Az állatok?

Laci bűnbánóan hallgatott.

- Szóval nem kaptak enni?

- Kaptak csak nem időben. Már kora délután megettettem őket.

- Tanulás?

- Nincs lecke.

Az apja autót szerelt a harmadik utcában. Egyre több dieselmotoros kocsit hoztak a faluba, azért sok helyre hívták. Annyi munkája akadt, hogy erre a hétre betegállományba vetette magát az orvossal.

Közelebb lépett a fiához, és a vállára rakta a kezét.

- Mi van veled, fiam? Megváltoztál. Ezelőtt sohasem maradtál ki ilyen sokáig. Anyu tud róla?

- Tud. Persze, arról nem esett szó, hogy ennyire sokáig odaleszek.

- Popé Viktornál jártál?

- Lándzsás Krisztiánnal és Kurth Zsolttal hülyültünk.

- Tudod, hogy nem örülök neki.

- Nem társalgok velük többé. A téren messzire elkerülöm őket...

Becsületszavamat adom, apu!

- Hiszek neked, kisfiam! Szükség is lesz rá, mert messzire megyek. Anyuval már megbeszéltük, nektek még nem szóltam róla. Argentínába viszünk dieselmotordonyokat.

- Az... hol van?

- Dél-Amerikában.

- Anyu megnyugodott, belenyugodott? - kérdezte meg. Közben megállás nélkül forrongott a lelkiismerete: amiért mégis elment a fiúkkal, s amit tettek. Máskor is előfordult, hogy hazudott, olyankor mindig lelkiismeret-furdalást érzett. Most azoknál is nagyobb vihar dúlt a lelkében. Legszívesebben megfogná az apja kezét, és elmondana neki mindent.

Az apja néhány lépés megtétele után válaszolt:

- Nehezen törődött bele.

- Azért volt annyira ideges, azért sírt annyit?

- Újabb kistestvéred lesz.

Lacit nagyon meghökkentette a hír. Sötét volt. Körülöttük, ezen a részen az utcai égők, hála Kurth Zsolt csúzlijának, a legtöbb helyen nem égtek. Felettük a csillagok ragyogtak. Most kelt fel a hold is. Az utcán kóbor kutyák futkostak. A többiek a kerítések mögül kórusban ugatták, támadták őket...

- Lány megint, igaz? - kérdezte meg később sandán.

- Ezt nem mi döntjük el. Természetesen fiút szeretnénk. Anyut másállapotban hagyom itt. Elege lesz szegénynek a lányokkal, de megéri, mert autóval térek haza.

- Remélem nyugati márkájú kocsival - egy ideig a fejét törte -, mondjuk...

- Dieselmotor lesz benne, az biztos - vágott közbe az apja -, és veszünk végre automata mosógépet anyunak, a családnak színes televíziót.

Laci nagyon örült az új autónak, öröme azonban mégsem volt most osztatlan, újra és újra lelkiismeret-furdalás kínozza: nyugati márkájú kocsit kért, holott előbb éppen arra vadásztak. Mi lesz, ha az ő kocsijukat is összekarcolják, kiszúróják a gumiját? Nem állhatta meg tovább, leküzdhetetlen közlési kényszer kínozza: nemcsak kötelessége elmondani mindent, hanem meg is könnyebbül majd, ha kipakol. El-

kapta az apja kezét, és megrázta. Az megállt, és kérdőn szegezte rá a szemét. Éppen az egyik utcai lámpa alatt álltak, véletlenül égett.

- Előbb hazudtam neked.

- Tudom.

- Honnét? - ámuldozott Laci.

- Fiam vagy. Születésed óta nevellek, ezért jól ismerlek.

- Azt is tudod - hebegte -, hogy Krisztián és Zsolt kiszurkálták az autógumikat, és összekarcolták a karosszériákat? Nyugati kocsi volt mind a kettő.

- Te...te? - hebegte az apja.

- Falaztam nekik.

- Amit nagyon rosszul tettél - állapította meg az apja mély sóhaja közben.

- Én... én nem akartam. Tegnap már szakítottam velük, ma erőszakoskodtak, s én... engedtem nekik. Soha, soha többé, ígérem!

- Megbeszéljük anyuval, és megtérítjük a kárt.

- Nem versz meg?

- Megvertelek valaha?

- Legalább szidj össze miatta! - akaratlanul elbőgte magát. Az apja mellére borult, és csak zokogott, zokogott.

Az várt egy kicsit, majd megsimogatta a fia hátát.

- Nekem ez is elég, kisfiam! Eladunk egy disznót...

- Azt adjuk el, amelyik árából télikabátot akartatok venni. Jó lesz a régi is. Kicsit szűk, s kopott, de meleg.

- Messze a tél, teljesen kinövöd.

- Úgy járok benne. Legyen ez a büntetésem!

- Te mondtad ki, nem én.

Előre indult. Laci bűnbánón és letörten, ugyanakkor igen megkönnyebbülten követte.

- Nagymamád a jövő héten hozzánk költözik. Addig lesz itt, amíg én haza nem jövök.

- Szentesről?

- Persze. A másik, amint tudod is, sajnos már nem él. Te kiköltözől az állatokkal a tanyára, Ferenc bátyádékhoz. - Laci nagybátyja, az

apja testvére volt. - Ettől függetlenül, iskola után mindennap meglátogatom anyádat és a húgaidat.

- Azokat a bénákat? - csúszott ki a száján.

Az apja úgy tett, mintha nem hallotta volna, holott nagyon is jól hallotta, csak lenyelte.

- Legalább nem veszekedtek, jobban megbecsületek majd egymást.

- Kint is alszok a tanyán? - képedt el Laci, némi gondolkodás után.

- Igen.

Ez a tanya közvetlenül a falu másik szélén feküdt a határban, tőlük szűk, két kilométerre. Az út egy kis patakon át vezetett oda.

- Jó nappal, de éjjel miért nem alhatok otthon?

- Mert kell a szobád nagymamádnak, és Ferenc bátyád csak így vállalta el az állatokat, ha te is ott tartózkodsz. Tudod, ő elég messzire jár dolgozni...

Nem tetszett Lacinak, de a történetek után beleegyezett. Jövőre nem lesz új télikabátja. Na és, a meglévő sem rossz!

Szó nélkül ballagtak tovább, és mentek egészen hazáig.

4.

Dékány Laci apja elutazott. Ezt megelőzőn hozzájuk költözött a nagymama Szentesről, akit Laci szobájában helyeztek el. Az állatokat - a galambok kivételével - kiszállították a tanyára, Laci nagybátyjához.

A kamasz fiú jól ismerte a tanyát, de mihelyt megpillantotta a két unokatestvérét, noha a két család rendszeres kapcsolatot tartott, nem állhatta meg megjegyzés nélkül:

- Már megint, itt is lányok!

Belsőjét különös érzések öntötték el. Még el sem költözött otthonról - végeredményben nem is fog, mert iskola után rendszeresen be-megy az anyjához, a nagymamájához, akihez egyébként is meleg szálak fűtétek, ugyanis a nyár nagy részét náluk töltötte el, s a húgaihoz -, máris honvágyat érzett. És, ha az utóbbi időben a lányokra gondolt, akarva-akaratlan osztálytársa, a szép Anett képe jelent meg képzeletének láthatatlan képernyőjén, amely a keblében keletkezett meleg-

ségen túl, gyönyörű érzésekkel töltötte el a szívét. Ugyanakkor sokkal szabadabbnak, önállóbbnak érezte magát a tanyán, mint előtte.

A faluból kiérve a szántóföldek széléhez ért. Az út - földút volt - innét egy patakhoz vezetett. Átment a fahídon, ahonnét egy kilométert sem kellett kerékpároznia a tanyáig.

Gyönyörű vidék tárult eléje. A pataktól a földutat, terebélyes, elevenzöld nyárfák szegélyezték, amelyek arrafelé haladtában, állandóan megmászásra ingerelték. A patak partján a fűzfák barkái régen leveleket öltöttek. A madarak vidáman énekeltek. A fészekrakás és a fiókanevelés örömről daloltak. A levegő étellel, napsütéssel, nyár eleji illattal telt meg...

Laci haja lobogott az enyhe szélben, valamiféle dalt dudorászott, mialatt egy enyhe lejtőn, erejét meghaladón pedálozott reggelente az iskola felé.

Egyik tanítás utáni délből, óriási meglepetés érte, amikor a rokkant-kocsijához kíserte Popé Viktort, akivel az utóbbi időben egyre több időt töltött el: játszottak, nevetgéltek, beszélgettek és tanultak. A családjától - miután megebédelt - egyenesen hozzájuk sietett... Most néhány lány, köztük Balogh Anett és Németh Kati is elkíserte őket, mert a fiúk és a lányok, maradék nélkül megszerették ezt a teljesen nyomorék, gnóm, de rendkívül rokonszenves, jó eszű, kitűnő tanuló fiút.

A lányok felsikoltottak, Viktor lábai a földbe gyökereztek. Laci a fogát csikorgatta, mihelyt felfedezte, hogy Viktor háromkerekű rokkant kocsijának valamennyi gumiját kiszurkálták, eközben arra az esetre gondolt, amikor a társai az ő segítségével kiszurkálták az autógumikat, és összekarcolászták a karosszériát...

Hitte akkor ő, de nem így történt. Lándzsás Krisztián és Kurth Zsolt ugyan beledöfték késüket a gumiköpenyeikbe, de megfelelő erejük híján, a késük hegyei valószínűen nem hatoltak be a gumitömlőig, ugyanis másnap a lagzis háznál senki sem tudott a történetről. A vendégek, akik a kérdéses autókkal érkeztek, reggel eltűntek. Lyukas gumikkal, összekarcolt karosszériákkal? Nem, ez lehetlenség! Senki sem emlékezett, hogy panaszkodtak volna: netán kerekeket cseréltek, a karcolásokat nem vették volna észre? Semmit

sem tudtak. Laci apja, aki másnap reggel azonnal felkereste a lagzis házat, nem erőltette a dolgot. Azt is, amit megtudott, óvatosan puhatolózva szedte ki a háziakból. Így, nemcsak a disznó maradt meg, hanem elmaradt a várható botrány is. Ettől függetlenül Laci háta borsózott, ha rágondolt. Főleg azóta, amióta tudta, hogy nekik is nyugati márkájú kocsijuk lesz. Lándzsás Krisztiánt és társait minden esetre, messzire elkerülte. Százszor megbánta, hogy összebarátkozott velük...

A rokkant kocsiban lévő levelet Húzlínger Andi fedezte fel. Kivetete, és bizonytalan mozdulatokkal megforgatta. Laci kikapta kezéből, és fennhangon felolvasta:

„Most csak a kerek, legközelebb könnyen az árokban találsz magad te is!”

Laci rövid fejtörés után Viktorhoz fordult:

- Ülj le és várj meg! Lányok segítsenek neki!

- Hová mész? - kérdezte meg Anett feltűnően aggódón.

- Egy kis dolgom akadt. Várjatok meg, vagy tudjátok mit? Toljátok haza Viktort!

- Ezekkel a kerekkel? - képedt el Magyar Szilvia.

- Tudsz mást?

- Nem - vonogatta a vállát.

- Hazáig nyugodtan kibírja - szólalt meg most először Viktor, aki a történetek ellenére is kifejezetten élvezte a lányok jelenlétét, mély együttérzésüket, noha azért bántotta is, hogy rokkant kocsijának mind a három kerekét kiszurkálták, ugyanis ez a kocsis részére nélkülözhetetlen eszközként szolgált.

- Persze, hogy kibírja - vágta rá Laci. - Otthon kicserélem a gumikat. Van?

- Nincs, de lehet kapni. Igaz, csak Budapesten. Szólok anyának, és holnap hoz.

- Hogy jössz suliba? - ijedezett az örökké mozgó Húzlínger Andi. Nemcsak mozgott, locsogott is, amiért elsős korától: Teleszáj Andinak csúfolták.

- A bringámon - szólt közbe Laci, hátrálva.

- Úgy beszélsz, mintha a sajátod lenne! - fedtte meg Anett nevetve.

Mielőtt Laci válaszolhatott volna Kati közbevágott:

- Nekünk kettő is van. Egyiket kölcsön adjuk.

- Kösz - vágott szavába Laci. - Egyébként a nagybátyám bringáját használom. Teljesen olyan, mintha az enyém lenne. Azzal járok ki a tanyára, és vissza. - Elfutott. A többiek megdöbbenően lestek utána. Teleszáj Andi meg is jegyezte:

- Ez hülye.

- Képes összeverekedni - féltette Anett fokozódó aggodalommal.

Laci egyenesen Albert Csabához rohant. Jól gondolta: még nem mentek haza. A folyosó ablakából leselkedett, ő s két társa: Koncz Zoli és Mészáros Józsi. Lándzsás Krisztián ma nem jött iskolába. Egyébként Krisztián, miközben egyre inkább lazította Kurth Zsolt-hoz fűződő kapcsolatát, félve annak erőszakos természetétől, mind szorosabban fűzte magához a vele egy osztályba járó bandájának tagjait. Valósággal uralkodott rajtuk, lévén valamennyijüknél erősebb, talpraesettebb és a legtöbb zsebpénzzel rendelkező.

Nemcsak Albert Csaba, a társai is megrettentek Laci váratlan fel-tűnésén. Egyetlen pillanatra se gondoltak rá, ráadásul rettenetesen fel volt dűlva.

- Te tetted?

- Mit beszélsz? - tetette magát Csaba nem nagy színészi készség-gel.

A társa, mintegy bizonyításként, hogy ő nem bűnös elhúzódtott mellőle.

Laci nekiugrott. Olyan hévvel támadt rá, mint a tigris. Csabát a falhoz szorította. Egyik kezével a mellét nyomta, másikkal az állánál fogva a fejét, szorosan hátra feszítette egészen a falig, s tovább szí-szegett:

- Ha nem téríted meg a teljes kárt, és nem szereled fel az új gumi-kat, jól ismersz, nagyon, de nagyon megtéplek, kegyetlenül össze-verlek.

Csabának sikerült kibújni Laci kezei közül, nagyban hozzájárult ehhez, hogy valaki figyelmezette őket.

- Évike néni jön!

Ám Laci mit sem adva rá, újra neki ugrik, ha Csaba meg nem szó-
lal:

- Nem én voltam.

- Ki?

- Kurth Zsolt. Azt üzenté, hogy ne találkozz vele, mert megkopaszt.

- Nem majrézok be attól a golyóstolltól, sőt én keresem fel őt, de amit tőlem kap, megemlegeti, az biztos!

Éva néni közben melléjük ért. Magyar és történelmet tanított. Nagy-
gyon tartottak tőle.

- Csak nem verekedtetek?

- Ah! - vágta rá ketten is.

- Örülök neki, viszont most szépen megfordultok, és elhagyjátok
az iskola területét! Indulás!

Mire Laci visszaért az udvarra, a lányok és Viktor eltűntek, ezért
hazament. Megebédelt, és - amit ezelőtt ritkán tett meg - játszott a
lányokkal. Mióta nem aludt otthon, valahogyan jobban kedvelték
egymást. Néhány szót váltott a nagymamájával, majd az anyjához for-
dult:

- Kibringázok Ferenc bácsiékhoz, és megetetem az állatokat. Ja...,
tápot hozott a Zsigájával, holnap bejön a pénzért.

- Nemrégén járt itt. Az állatorvost kereste, és beugrott hozzánk is.
Oda adtam neki a táp árát - válaszolta az anyja.

- Akkor nem szóltam semmit. Utána bejövök Viktorhoz, és tanu-
lok.

- Mielőtt visszamész a tanyára, gyere be! - kérte a nagymama. - Pa-
lacsintát sütök a lányoknak.

- Jó - kesernyésedett el Laci, mintha ő ott sem lenne, és ha nem
szól? Sohasem tudja meg, hogy palacsintát sütnek, és neki nem ad-
nak.

Laci jó másfél óra múlva ért vissza a tanyáról Viktorékhoz. A két
fiú nemcsak egyre jobban összebarátkozott, hanem meg is szerették
egymást. Viktor különös zárt világa, Laci nyitott magatartása, mint
vasat a mágnes, egyre közelebb vonzotta őket egymáshoz. Valódi
barátokká értek.

Viktor valóságos külön kis, színes, romantikus mesevilágot alkotott maga köré. Fantasztikus képzeletbeli ereje volt. Laci órákig elhallgatta volna a meséit. Mialatt Viktor regélt ő, mint a falevél a hullámzó szél hátán, felszabadult szárnyakat kapott. S csak lebegett, lebegett..

Viktor, amint legtöbb nyomorék gyerek, kissé önző volt, és mivel kisebbségi érzései egyre jobban elburjánoztak, olykor agresszívan követelődött. Leginkább az anyját szekálta, de szerencsére nem élvezte mások kínjait, fájdalmakat is csak ritkán szerzett nekik fölöslegesen... Veszélytelen tehetsége azonnal szembetűnt a társainak. A legnehezebb matematika és fizika példákat is pillanatokon belül megoldotta, a kémia órákon pedig a tanárral is vitába keveredett, mert kissé fokozódó agresszivitása, némi feltűnési viselkedéssel párosult. Nyomorúságából adódó hátrányát, kifejezetten jó szellemi képességével kárpótolta. Amit mások a testi erejükkel, ő mély és megalapozott tudása fitogtatásával akarta elérni. Arra törekedett, hogy senki ne nézze le, ne sajnálja, sőt irigyeljék... Órákon sűgött, szünetekben mindenkivel szívesen elbeszélgetett, olyan ügyesen beférkőzött a társai szívébe, hogy neki azt is elhitték, hogy a hortobágyi kilenclyukú híd alatt lökhajtásos repülővel is át lehet siklani...

Viktor, szokás szerint kitörő örömmel fogadta Lacit, aki ezekkel a szavakkal állított be hozzá:

- Megvan a tettes.

- Ki az?

- Kurth Zsolt, a lüke gyerek. Tudod, mire készülnek? Betörnek az ABC-be.

- Honét tudod?

- Ők mondták, amikor még velük jártam. Megígértem nekik, hogy nem köpök, de mivel ilyen aljasok voltak veled, csak azért is elmondtam.

- Tudod, mit teszek? - húzta el a szavait Viktor elgondolkozón. - Még ma felkeresem Zoli bácsit. Ismered, Peregi Tibi apját: rendőr, és elmondok neki mindent.

- Megígértem neki, hogy hallgatok - huzakodott Laci.

- Ne félj, nem tudják meg, hogy ki köpte be őket.

- Egyedül én tudok a tervükről, tehát...

- Szerintem jobb megelőzni a hepajt, mert így vagy úgy, előbb vagy utóbb menthetetlenül kitörik a nyakukat. Kirabolták Kiss Atti-lát, elvágták a telefon zsinórját, kiszúrták az autógumikat... - Laci közbe akart szólni, mire felemelte a hangját. - Jó, apukád szerint semmi sem történt, viszont te láttad. Ott nem vették észre, de később biztosan leeresztett, a karosszéjára nem néztek, reggel volt, alig pirkadt, siettek, álmosak voltak, miegymás. Később, hanem még aznap, csak felfedezték a karcolásokat. Most az ABC következik. Mi lesz eztán, mert a kicsúzlizott ablakokról, villanykörtékről, kilyukasztgatott kerítésdrótokról, elcsigázott kutyákról, levágott farkú macskák-ról nem beszélek.

- Igazad van, valahogy mégis félek. Aljas dolognak tartom a manzerolást.

- Négyünk közül ők az aljasok, és a kísérletet enyhébben büntetik, mint a kész betörést. Így velük is jót teszünk, hogy becsületről, erkölcsi kötelességről ne is beszéljek!

Laci a térdére ütött, pontosan úgy, amint az apja szokta a döntése előtt.

- Oké, de ügyesen csináld!

- Bízd rám! - nagyképűsködött Viktor.

- Most jutott eszembe: a háromkerekű bringád lyukas...

- Mankóval megyek át a szerelőhöz. A negyedik házban lakik. Holnaputánra biztosan készen lesz.

- Holnap bringával jövőnk érted. Az összes lány azzal jön. Németh Kati szervezte be őket. A bringám vázára ülsz, s elviszlek. Díszkísérettel vonulsz be az internálótáborba.

- Ezt csak most mondod, hogy a lányok is...

- Útközben találkoztam Katival. A másik oldalon ment, átkiabált.

Viktor jóízűen somolygott maga elé, mialatt teljes lényét átjárta a megelégedés, az öröm, amely a karjaiba kapta s elringatta egy időre. Végül jellegzetesen kríkogó, sípoló hangján kitört.

- Ezt megünnepeljük!

Kólát ittak, téliszalámis szendvicset ettek, és sok süteményt fogyasztottak. Utána jó két óra hosszan tanultak, Viktor pihenésként néhány viccet is elmondott...

Laci estefelé ment haza, onnét vissza a tanyára.

Harmadik nap az igazgatójuk tanítási szünetet rendelt el. A tanárok tantestületi értekezleten vettek részt, azért Laci végre valóra válthatta régen dédelgetett tervét, hogy hosszú kerékpár utat tesz a környéken. Régen izgatta, honnét ered a patak, amelynek fahídján minden nap átment, és megbámult. Viktornak is beszélt róla, aki lelkesen biztatta, és szigorúan a lelkére kötötte: figyeljen meg mindent, és mondja el neki részletesen a látottakat! Így gondolatban ő is végigkarikázza majd azokat a részeket, ahol Laci járt.

Nagyon korán felkelt. Megetette az állatokat, némi rendet csinált körülöttük, és máris a kerékpárra pattant.

A nap erősen vonakodva kelt fel. A patak menti völgyből, amely megőrzött némi meleget a tegnapi kánikulából, mintha a kicsúcsosodó nyárfák hegyei szaggatták volna széjjel, foszlott ködrongy-foltok szálltak fel. Máshol hófehér lepedőként terült szét az erdő fölött, amelyen egyelőre a nap nem törhetett át, csak, mint befagyott tavon csúszkálhatott rajta.

A levegő a földutat szegélyező nyárfák alatt, kristálytisztának tűnt. A tiszta levegő pedig, tiszta lelkiismeretet követelt. Az övét, mióta szakított a bandával, és a büntanya helyett Viktort látogatta, kristálytisztának érezte.

Közelében a megszokott patak csobogott. Jobb kéz felől az ég elmélyült kékje hunyorgott a nem messzire húzódó ködpamacsokra.

Kezdtől tudta, hogy hová, merre menjen. Úgy hajtott a zötyögős, gidrekkel-gödrökkel tele földúton, amint erejéből telt. Haját könnyű nyár eleji szél lobogtatta. Végigkarikázott a legelő melletti úton, majd balra fordult, közvetlenül a patak mentén vezető földútra. Jobbra a patakot szegélyező nyárfák ácsorogtak, tövükben és mellettük sűrű bokrok lapultak, balra erdőrengeteg húzódott. Világosan hallotta a nemrégiben ébredt madarak énekét. A galagonya bokrok smaragdzöld színben pompáztak. Az enyhe lejtőket, mintha telehintették volna kankalinnal és fecskefüvel. Ám Laci a friss levegőn és

szívét betöltő reménységén kívül nem sokat érzékelt az őt körülvevő gyönyörű világból.

Végigkarikázott egy falun, a nevét sem tudta hol, azután újra rátért a patakocska melletti útra. Könnyen visszatalált, hiszen a patak csillogó pántlikáját ott is fák és bokrok szegélyezték.

Odébb eltévedt, vagy a most megkezdett szunyókálásából felvert bagoly huhogott. A most felkelő napot s nem őt szidta.

Laci némi tanakodás után megállt. A nagybátyja igen jól karbantartott és állapotban lévő kerékpárját a fűbe fektette, s leballagott a patakhoz, amelynek partját terebélyes nádas övezte. Percekig elnézte a vadkacsákat, s azt a néhány vizijércét, amelyet most látott életében először. Kövekkel dobálta meg őket. Miért tette? Maga sem tudta. Talán a friss felfedezés izgalma ártott meg, vagy az ember ősi vadászösztöne kerítette hatalmába?

Elszégelylte magát, felkerekedett és tovább hajtott.

A ragyogó napsütésben, káprázatosan csillogott mellette az erdő. A bodzavirág rügyei mind levélbe szökkentek. A nyárfák, mint krétával húzott strigulák, ilyen-olyan darabokra szabdalták az erdőt...

Laci csak arra vigyázott, hogy mindenütt a patakot kövesse. Néhol a földút élesen elkanyarodott, ezért a keskeny gyalogutat választotta. Sűrű bokrokon küzdötte át magát, vagy éppen fiatal vetések mentén kerékpározott tovább. Több kilométert tett meg így. A reggeli pirkadatot régen felváltotta a napsütötte meleg. Előbb megrövidültek, végül teljesen eltűntek az árnyékok is a nap fényében.

Valamennyi újabb lépését friss meglepetés követte. Újabb árnyas erdőbe ért, amelynek alján csupa csillagvirág nyílt, és megpihent. A bükkfák ágain, mint zöld fátyolon át a napsütés, a patak keskeny víztükrére látott. Később megcsodált egy szép madarat, amely valamelyik odúból röppent ki, és sokáig lebegett a víz fölött. A parton különféle mocsári növények virágai illatoztak. Az egyik fa alatt nyúlcsalád hegyezte a fülét, amiért is Laci egyetlen pillanatig sem érezte magát egyedül: a patak csobogása, a nem messzire tőle legelő bárányok bégetése, eleven társaságot jelentettek számára.

Minden időérzékét elvesztve kelt fel, és kerékpározott tovább. Vidáman maga elé képzelte, az otthon ücsörgő Viktort: milyen csillogó

szemekkel, száját kitátva, két tenyerét össze-összedörzsölgetve hallgatja majd az elbeszélését. Úgy érezte, hogy minden miatta történik most.

Korgó gyomra az ebédidőre figyelmeztette. Nagyon melege lett, izzadt is, amint az egyre dombosodó vidékre jutott. Már-már elért egy kisebb hegyet - ekkor éppen megkerülte a rét csücskét -, a patak sekélyesedő tiszta vize, egyre több irányban, s kövek között sietett tova. Mocsaras partján nefelejcs és mezei boglárka virított. A gyorsan csörgedező víz - jól lehetett látni innét -, egy kis völgyön keresztül tört magának utat. Talán megtalálja a forrást, ha követi a lassan erecskévé csökkent patakot, magasan fel a hegy oldaláig. Kerékpárját tolva haladt az egyre meredekebbé váló domboldalon. Útját bokrok és kisebb-nagyobb árkok, tavalyról itt maradt, letaposatlan szárazfű, kórók tömkelege keresztezte. Az erecske pajkos kis vízesésként zúdult le a völgybe. Sokszor páfrány, vagy fűcsomóba kapaszkodva tudta csak feltolni a kerékpárját...

Alatta a völgy ismét tágas, margarétával teleszórt tisztássá szélesedett.

Megállt, és kifújta magát.

A jóval elhagyott patakmeder, mint csillogó ezüstszalag, terebélyes fűzek és égerfák között kígyózott mélyen alatt, amíg el nem tűnt a dombhajlat mögött.

Sohasem járt ilyen helyen, azért a felfedezők friss örömeivel bámulta a környéket. Nem tehetett róla, hősnek érezte magát, mint a regényfigurák Viktortól hallott elbeszéléseiben.

De örül majd Viktor, ha elmeséli neki azt is, hogy miket látott a magasból!

Szemlélődése közben hegyi legelőt pillantott meg, amely valamennyi eddig látott rétnél sötétebbnek, mélyebb zöldnek tűnt a szemében. Köröskörül kis bárányok ugrándoztak, a lejtőn anyajuhok legeltek, túl a birkanyíráson, megvékonyodott bundájuk úgy fehérlett, mint a távoli hegycsúcs fölött duzzadó felhők csücske. Nem messzire onnét tágas, fából eszkábált karámokat fedezett fel. Kissé feljebb, néhány vörösfenyőfa oltalmában kis házíka állt.

Afelé vette az irányt.

Már majdnem odaért, amikor óriási meglepetés érte. A bárányok közül két lompos szőrű kutya vált ki, és egyenesen nekirontottak.

Önkéntelen megállt. Kerékpárját védekezőn maga elé tartotta.

Annyira megijedt, hogy szíve azonnal a torkába ugrott, és nagyon gyorsan vert. Feje valósággal elzsibbadt a félelmétől.

A kutyák, mintha megéreztek volna, hogy legyőzték, feleslegesnek vélték a további csaholásukat, két hátsó lábukra ültek, nyelvüket kilógatva, lihegve figyelték minden mozdulatát. Ha megmoccant, már is támadták, viszont ha veszteg maradt, ők is visszaültek az előbbi helyükre.

Laci kétségbeesetten pislogott körbe. Fogalma sem volt, hogy mit tegyen. Annyira félt, hogy a lélegzetét is visszatartotta... Amint teltek-múltak a percek a helyzet tűrhetetlenné vált, ugyanis a kutyák továbbra sem tágitottak előle, sőt most már a fejmozdulatára is reagálva, azonnal támadták. Főleg a kerékpárjára haragudtak. Vakkantgattak, morogtak, és vészesen vicsorgatták a fogukat..

Ki tudja mennyi idő telt el így, mire valahonnét egy öreg juhász keveredett elő. Laci csak akkor fedezte fel, amikor elébe toppant, igaz néhány bokor takarta, és ő kizárólag a kutyákra összpontosította a figyelmét.

- Te! - mordult rá az öreg.

Lacit az átélt félelme nagyon megviselte, ezért jóval később szólalhatott meg, akkor is csak dadogott.

- Hívja el... innét ezeket a dögöket!

- Ezek nem dögök, hanem faj pulik. Ne félj, jól tudják: ki jár egyenes, ki görbe úton! Te például kémkedni jöttél, igaz?

- Kémkedni, é...én? - ámuldozott Laci, előbbi felszabadultsága máris tovaillant. - Mit kellene nekem kikélnem?

- Az elmúlt hetekben, és e héten is, megdézsmálták a birkáimat.

- Nem vagyok tolvaj! - Mást is akart mondani, ám annyira meglepték a juhász szavai, hogy elfelejtette.

Az öreg elgondolkozón lökte feljebb zsíros karimájú kalapját, vas-tag ujjával benyúlt alája és megvakargatta a fejét, majd mialatt gyanúsán csillogó szeme elkomorult, a botjára támaszkodott.

- Az egyszeri mezőőr elfogott egy tolvajt. Kerékpárján egy zsák lógott. - Mi van abban a zsákban? - szólt rá keményen. - Homok. - Szórd ki! - Tényleg az volt, elengedte. A tolvaj odébb visszaneézett, mosolygott, és ezt motyogta a bajsza alatt: Ha tudná, ez a hülye, hogy a biciklijét loptam el. - Hosszan nézte a fiút, mígnem ráívalt. - Fogadom, hogy loptad a biciklidet! Meg is nézem, nem az enyém-e?

- É...én? Honnét veszi ezt?

- Ide még senki sem jött fel biciklivel. És hasonlít is...

- A harmadik, ha nem a negyedik faluban lakom. A lenti patak a tanyánk mellett folyik. Ma nincs tanítás az iskolánkban. A patak forrását keresem.

- Melyik tanyáról beszélsz?

- A Dékány tanyáról.

- Te Dékány Ferenc fia vagy? - vált az öreg hangja barátságos hangszínre.

- Ő a nagybátyám. Apám, messze Argentínában van. Dieselmotorszerelő. Állatokat tartunk s kivittük a tanyára. Én gondozom őket, ezért amíg apu meg nem jön ott lakom.

- Vannak még birkái a nagybátyádnak?

- Két éve eladta mind, mert nincs elegendő legelője. Ismeri? - kérdezte meg fellélegezve.

- Hogy a fenébe ne! Együtt katonáskodtunk, meg a hűgumnak udvarolt, aki a front alatt halt meg. Tudod, milyen óriási csata dúlt itt ezen a részen? - Körbemutatott. - Több volt a hulla, mint a fű, holott látod mennyi van.

Laci önkéntelen összeborzadt. Sokat olvasott, látott filmeket a háborúról, de valójában csak most került vele szembe, nem valóságban, képzeletben. Az öreg juhász azonban nem engedett időt gondolatai burjánzására. A kutyákra mordult, mire azok, Laci legnagyobb öröme, azonnal elsompolyogtak onnét. Közelebb lépett, és a vállára vert.

- Ne haragudj, amiért tolvajnak néztelek. Gyere feljebb!

A ház közelében földbe sülyesztett s vízzel teletöltött cementvályú állt. A fák gyökerei között műanyag csőből vékony sugárban kristálytisza forrásvíz csörgedezett. A forrás melletti nefelejcs ké-

kebbnek, az örökzöld magasabbnak, a páfrány sokkal üdébbnek tűnt a megszokottnál, amin Laci ugyancsak elcsodálkozott.

- Megmosakodhatok? - kérdezte meg az öregtől, rövid szemle után.

- Rendben, de ne a kádban! - A hatalmas vályút nevezte kádnak. - Engedd tele a vödört vízzel, amott van a, és abban! Addig én bemelegyek és szólok az asszonynak, hogy kínáljon meg valami harapnivalóval, mert biztosan éhes lehetsz!

- Nem ebédeltem. Köszí!

A forráshoz ment. Vízet engedett a vödörbe, és alaposan megmosdott. Jéghideg volt a víz, mégis nagyon jólesett. Közben ivott is. Még sohasem ivott ennyire hideg és jó vizet.

Levetette a tornacipőjét, és mihelyt az öreg elment, csak nem állhatta meg, hogy bele ne lógassa a lábát a betonvályúba. Körülötte szélről tépázott vörösfenyők délfelé hajlongtak, mire pirosas tobozaik még jobban kiemelték a fák üde zöldjét. Mélyen alattuk, tágas, sík vidék nyújtózkodott, gabonaföldekkel, a patakkal és a falvak templomtornyaival teletűzdelve. Nagy részét áttekintette annak az útnak is, amelyen idejött. Maga is elcsodálkozott, hogy miként bírt feljönni ide, még ha tolta is kerékpárját. Ki is fáradt alaposan, ezért kifejezetten jólesett törődött izmainak e kristálytisza hidegvíz.

Csak akkor ugrott fel, amikor az öreg kiszólt:

- Gyere már be!

Bent, a ragyogóan tiszta konyhában, jóságos néni fogadta. Tiszta arcán egyetlen ránc sem látszott. Barátságosan rámosolygott, és helyet kínált.

- Hallom, Dékány fiú vagy?

- Dékány László a nevem.

- A férjem a nagybátyáddal katonáskodott.

- Már elmondtam neki - állította le az öregember.

- Panniról is beszéltél?

- Ühüm.

- Itt halt meg a házban. Az oroszok...

- Ne beszéljünk róla! - intette le az öregember. - Inkább adj neki enni!

Az öregasszony bablevest szedett egy tányérba, és Laci elé rakta az asztalra. Utána nyúl paprikással kínálta, amit Laci leplezetlen örömmel fogadott el.

Az öregember eközben arról panaszkodott, hogy lopják a birkáit és egyre nehezebben boldogul az állatállományával. Nincs elegendő legelője. A gazdaság szóba sem áll vele, az erdőgazdaság pedig egyre emeli a legelő bérét. Addig-addig, hogy ő is felszámolja a tanyáját, és leköltözik a faluba...

- Szóval, te a forrást kerested? - vágta szét nevetve az öregasszony a férje szavainak ömlengését.

- Azt.

- Jóval odébb van, de oda még gyalogosan is igen nehéz eljutni. Indák, sűrű bokrok, csalántenger szegélyezi, és sok a szikla is. Kis-lánykoromban jártam arra, de nem találtam forrást...

- Nincs is a - vágta rá az öregember.

- Miért nincs? - szólt rá az öregasszony neheztelően.

- Mert nem egyetlen forrásból nő ki, mint teszem azt a karod. Több kis forrás táplálja. Apró erecskék kis áradata. Melyik hát az igazi? Ezt feljebb, azt arrább a hegy mögött, amazt a laposban leledzik, egyik jobbra, másik balra esik...

Laci elszomorodva fejezte be az evést. Megtörölte a száját, felállt, és illedelmesen megköszönte az ebédet.

A két öreg kikísérte a ház elé, és megmutatták azt az utat, amelyen leereszkedve a hegyről kijut a műútra, amely egyenesen hazafelé vezet. Rövidebb, de ha jól beletapos is öreg este lesz, mire hazaér...

A tanyán Zsuzsa - a nagyobbik lány - nem várt haraggal fogadta a fáradt, a teljesen kimerült fiút.

Tizenöt éves, hosszú, feketehajú, nyúlánk lány volt. Nem szerette Lacit, amit egyetlen pillanatig sem titkolt. Azt a véleményt alakította ki róla, hogy a szülei nagyon elnézők vele szemben, amit ő kihasznál. Laci ugyancsak nem állhatta ki. Ennek ellenére került a vitát, ezért kiballagott az állatokhoz, ahol meglepetve látta, hogy régen megetették őket, sőt a trágyát is kihordtál a disznók alól. Szerinte Ferenc bátyja tehette.

Zsuzsa utána futott, és rákiabált:

- Miért tűntél el?

Laci válasza sem méltatta. Ha nem is szerették egymást, eddig Laci engedékenysége, és a másik unokatestvére, akit Laci kifejezetten szeretett, közbe-közelépése segítségével, sikerült elkerülnie a veszekedést. Most is Jutkát kereste a szemével, de sehol sem lelt rá. Zsuzsa eközben tovább kiabált:

- Jól el kellene verni! Ilyen izgalmat okozni anyunak! A feje is megfájdult. Mindenhol keresett. Kétszer is bement a faluba miattad. Senkinek sem szóltál.

- Nem tartozom hozzátok - vágta rá Laci, mert csak nem állhatta meg szó nélkül. - Van nekem családom!

- A biciklink azért jó, mi?

- Edd meg! Nemsokára újat kapok.

Nem volt igaz, most találta ki. Szerencséjére nem kellett tovább hadakoznia Zsuzsával, mert a távolban Ferenc bátyja alakja tűnt fel, aki Zsuzsával ellentétben, ha nem is kitörő örömmel, de szívélyesen fogadta. Jóindulatot és türelmet tanúsított iránta.

- Hol jártál? - vont a csendesen felelősségre, lányától jóval elütőbb, jámborabb hangon, aminek Laci nagyon megörült.

- A patak forrását kerestem.

- Csavargott, egész nap csavargott. Olyan fáradt, mint a rongy - szájalt Zsuzsa.

- No... no! - intette csendre Ferenc bácsi a lányát. - Csak akkor ítéld, ha meggyőződted az igazadról! Meghallgattad te egyáltalán Lacit?

- Megígérte tegnap, hogy segít. Anyu és mi ketten, egész nap dolgoztunk a kertben, mialatt ő ide-oda ténfergett.

- Zsuzsa! - intette rendre az apja figyelmeztetőn felemelt hangjával, mire az Lacira nyújtotta a nyelvét, és mérgesen lifegve otthagytta.

Laci ezután részletesen beszámolt a nagybátyjának az útról, és átadta a két öreg üzenetét is, amit Ferenc bácsija vegyes érzelmekkel fogadott. Örült, ugyanakkor Laci szavai régen begyógyult sebeket

szagattak fel a bensőjében. Nem is beszélgettek tovább. Ki-ki eltávozott.

Laci a szobájába vonult, és anélkül, hogy vacsorázott volna lefeküdt. Azzal a gondolattal hajtotta álomra a fejét, hogy holnap mindent, de mindent elmesél Viktornak. Előre élvezte lelkesedését, torz vigyorát, amellyel majd hallgatja, ugyanakkor nagyon bántotta Zsuzsa előbbi váratlan kirohanása. Szerencséjére hamar elaludt.

Történt, ami történt, most érezte magát először idegennek ezen a tanyán!

Álmában újra átélt mindent, amelyet a hegyre fel és leereszkedve látott.

Kakukk szólt, egerészölyv vijjogott, szajkó riasztgatta fel a környéket. A cserjés szélén mozdulatlanságra ítélt, mégis minden pillanatban futásra készen álló őzek meresztgették hosszú nyakukat. Odébb - kissé lejjebb -, óriási ricsajt csapva, fácánok húztak fel a magasba...

* * *

Az este nehézkesen terpeszkedett le az ABC-bolt környékére. Borongott, mégis csak nyolc óra után sötétedett be teljesen. Nem volt vaksötét. Viszont egyre nehezebben lehetett látni.

A boltot hét órakor zárták be, ám mire kitakarítottak, felmosták a köveket..., nyolc óra is elmúlt. Nemcsak az épület, a környéke is elcsendesedett.

Csillagok nem ragyogtak, a holdvilág nem fénylett. Azt a néhány közégőt, amely tegnap még világított, mára mind kicsúszlizták, ezért olyan sötétbe burkolódzott a környék, hogy alig lehetett látni.

Az ABC lapos bádogperemén macska sétált, lent a járdán kutyák zavarták egymást. Valamelyik távoli udvarban aranyfácán kríkogott. Nagy divat volt az aranyfácán-tartás, rengeteg helyen foglalkoztak velük.

A két fiú: Kurth Zsolt és Lándzsás Krisztián, végül is magára maradt. Albert Csaba, Koncz Zoli és Mészáros Józsi valamilyen ürügy-

gyel meghátrált. Vakon szívesen lőttek, de az éles töltényektől berezeltek.

Mialatt a bolthoz közeledtek, arról sugdolóztak, hogy milyen jól tették, amiért nem avatták be őket a tervükbe. Betörés lesz, csak ennyit mondtak el, de arról, hogy hol végig titkolóztak.

Részletes tervet készítettek. Az épületet és a környékét precízen lerajzolták, úgy amint az egyik Derrick-filmben látták.

Az épület közelében megálltak, és óvatosan körbekémleltek.

A tavaszi este csendes neszeléssel nyújtózkodott körülöttük, mialatt Zsolt a társa hátára vert.

- Indulás!

A két fiú egymás után lódult neki. A főbejáratot messzire elkerülve, az alacsony vaskerítésen másztak be, és osontak hátra a raktári bejáróhoz, ahol óriási meglepetés érte őket. Két férfi lépett melléjük: egyik jobbról, másik balról. A sötétben is felismerték, Pereg Tibi apját, aki most civil ruhában lepte meg őket. A másik férfi, nem messzire lakott a téren: alacsony, zömök, nagy fejű, bajuszos segédrendőr, a gyerekek Déd Maróznak csúfolták.

Nagyon féltek. Szívük a torkukba ugrott, s erősen kalapált, arcuk megnyúlt, menekülésre gondolni sem mertek, mert azonnal elkapják őket, és egyébként is, amint ők, a két férfi is felismerte őket.

- Látjátok gyerekek a bátorsághoz, a csibészséghez szerencse is kell, ami nektek nincsen! - kajánkodott a rendőr, miközben alaposan szemügyre vette őket.

- Beköpi a nyavalyás, mi? - rebkent Zsolt ajkán a félelem kézzel fogható jele.

- Be, de nem az, akire te gondolsz.

- Ki?

Balogh Tibi apja megrázta Krisztiánt.

- Itt én kérdezek. Rendben? Mit kerestek itt?

Kurth Zsolt gyógypedagógiai iskolába járt, mégis az ő esze forgott most gyorsabban.

- Dobozokért jöttünk. Az iskolánkba vinném, gyakorlati foglalkozásra használnánk.

- Éjjel, fiúk, éjjel? - Megmotozta őket. Miközben sorban előszedte a náluk talált tárgyakat egyenként sorolta: - Feszítővas, csípőfogó, kalapács, csavarhúzó, zsák... Be akartatok törni. Ki vele! Így van?

- Így - rebegte Krisztián. Zsolt mélyen hallgatott.

Krisztián arcára szemmel jól érzékelhető harag ült, amiért engedett Zsoltnak, ugyanis mihelyt a társai sorban visszakoztak, ő is meg akart hátrálni. Ha nem fél ennyire Zsolttól, vissza is lép. Óriási botrány kerekedik belőle, amitől előre rettegett.

A két fiút a fal mellé terelték. Az elfogóik eléjük álltak. Déd Maróz hallgatott, mindenre készen szétrakta a lábait Peregi Tibi apja - a rendőr - beszélt.

- Nem bilincselünk meg, nem kísérünk be az örsre, és nem is jelenünk fel benneteket. Egyiketek a fiam osztálytársa...

- Engem pedig holnaptól intézetbe zsuppolnak - vágott közbe Zsolt.

Krisztián előbb megütközve és szemrehányón pislogott rá, amiért neki nem szólt róla, később haragra lobbant, mert ő szépen bevonul az intézetbe, őt meg itt hagyja a pácban.

Nem, ez a lap nem volt benne a pakliban - gondolta, de hiába volt mérges a társára, megszólalni nem mert.

Peregi Tibor apja folytatta:

- Szóval nem lesz botrány, meghurcolás, de szemmel tartalak benneteket, főleg Krisztiánt! Legkisebb balhé, és menthetetlenül rád húzom a vizes lepedőt! Nem kérlek, hogy ígérd meg: soha többé! Ne fogadkozz, viszont gondolkozz el a törtéteken! A tegnapelőtti egy forintot, ma megszázszoroztad. Mert ne feledd: a forintok fillérekből állnak össze. Kiraboltad Kiss Attilát, kiszúrtad Popé Viktor rokkant kocsijának a kerekét... Aljas tett volt, mondhatom!

- Nem én tettem, Zsolt! - árulta el Krisztián. Azért mondta meg, mivel nem szólt neki, hogy intézetbe viszik, mert akkor azonnal fáképnél hagyja, s most ez a balhé sincs!

Peregi Tibi apja rezdületlen maradt.

- Ma egy betörés... Ez nem játék, gyerekek! - váratlanul rájuk ordított. - Mars haza!

A két fiú nem rohant el, csak, mint a mesebeli leforrázott malac, lehajtott fejjel elsompolygott a helyszínről. Azt még hallották, hogy Déd Maróz megjegyezte: - Ezek a mai fiatalok!

Peregi Tibi apja rendőr volt, mégis nosztalgiázva vágta rá:

- Az a bajunk velük, hogy nem tartozunk mi is közéjük! Bá...ár!

Kurth Zsolt a tér sarkán váratlanul megállt, amivel Krisztiánt is megállásra kényszerítette.

- Holnap bevonulok - csak azért huzakodott elő vele, hogy mentegőzzék -, nem is bánom. - Hangjában váratlanul, tőle teljesen szokatlan némi érzelem vegyült. Nagy szó volt, mivel ő ilyet nem ismert. - Tudod Krisztián, engem senki sem szeret. Őseim állandóan isznak. Olyan a lakásunk, mint a disznóól, néha klozet. Ha nem részegek verekednek. Széken ülve alszanak el. Nyáluk, taknyuk összefolyik. Maguk alá csinálnak... A gyerekek golyóstollnak csúfolnak...

- Te tényleg agyonlőnél mindenkit? - vágott közbe Krisztián, arra a bizonyos múltkori géppisztolyos esetre célozva, ami azóta is bántotta, nap s mint nap bántotta.

- Mivel ők is, én is! Így igazságos, nem? Kiskoromat intézetben töltöttem el. Te is ott voltál egy ideig. Itthon? Nekem nincs otthonom! Egy csipetnyi szeretetet sem kaptam, csak rúgást - panaszkodott öregesen, gyerektől szokatlanul.

- Látod - vette át tőle a szót Krisztián -, nekem mindenem megvan. Amióta anya ismét férjhez ment, nem palizik. Egy öreg, de nagyon gazdag ürge csípte fel. Mindent megvesz, ami szemnek-szájnak ingere. Külön szoba, színes televízióval, videó, és azok a csoda, menő felszerelések! Eleget láttad, nem?

- Akkor, mi a fene bajod van?

- Teljesen egyedül, tudod mennyire rossz? Apa, anya, szerződéses üzletet vezet. Éjjelenként vetődnek haza, holtfáradtan.

- Ha pénzt is kapsz, mi a fenének kellett ez a betöréses balhé?

- Csak! - dacolt Krisztián, de később ezt is hozzátette. - Miattad.

- Ha nekem mindenem meglenne..., te, nekem egy lasztim se volt soha! Lasztim! Labdám. Csuka alma. Az egy kivénhedt bringa, azt is csórtam.

Krisztián felrántotta a vállát.

- Örökké egyedül vagyok otthon, unatkozom. Rokonom senki... Változatosságra vágyom. Régebben pingpongoztam, most ezt a szakkört is megszüntették. Az egy karate, azt meg nem szeretem.

- S a laszti?

- Láthatod, állandóan foglalt a pálya. Felnőttek ugrálnak, lasztiznak rajta, nekünk pedig kuss! Meg unalmas is, lasztizni sem lehet állandóan!

Hallgattak. A csendet Zsolt törte meg.

- Ez se sikerült - a betörésre célzott. Krisztián azonnal megértette. Rá is vágta rögtön:

- Jobb is. Egyébként jó benne hagytál volna a csőben, mondhatom! Te szépen bevonulsz, én meg vigyem el egyedül a balhét.

- Nem jöttek volna rá. Két számmal nagyobb csukában és kesztyűben dolgoztunk volna... Viszont Dékány Lacit még elkapom utoljára egy fordulóra!

- A többiek, akik mind pácban hagytak, azt hiszed, hogy melléd állnak majd? Frászt! EGYMAGAD PEDIG NEM BÍRSZ EL LACIVAL, MERT EZENTÚL RÁM SE SZÁMÍTS!

- Megharagudtál?

- Tudod, hogy mondja Jancsi bácsi - a mostohaapját nevezte így -, Szerелеmben, barátságban őszinteség dukál. Te...? Ha nem kapnak el talán most sem tudom meg, hogy intézetbe visznek. Még csak nem is céloztál rá.

- Azt hiszed jó érzés bevonulni az intézetbe? Még az állat se dobja el a kölykét, engem meg másodszor pottyantanak le.

Krisztián nem válaszolt. Szótlanul ballagtak tovább. Valamivel távolabb kezét ráztak, és ketten kétfelé váltak. Nem búcsúzkodtak, mert ők valójában már előbb, a bolt ajtajában elváltak egymástól.

Fölöttük, a korábbi egyhangú sötétség helyett nyári felhők úsztak az égen, amely alól ki-kidugta kopasz fejét a hold is, hogy néhány pillanatra beragyogjon mindent, őket is!

Dékány Lacit az elkövetkező pénteken ezekkel a szavakkal fogadta a tanyán Ferenc nagybátyja.

- Nagyon körmömre égett a munka. A lucerna kaszára érett, a trágyát régen ki kellett volna szórniunk a krumpli alá, jó két hetet késünk. Zsuzsa nénéd állandóan nyafog: Nyírjuk le a fűvet az udvaron, ültessük ki a hiányzó virágpalántákat a kertbe, mert, ami pénzt a virágokért kap a piacon, az ő konyhapénze. Igaz, ő is bajlódik vele, meg ő is értékesíti. Az üzemben rendszeresen túlórázunk. Segítenél egy kicsit?

- Anyu?

- Szombatra és vasárnapra elkértelek tőle.

Lacit igen kellemetlenül érte a hír. Amióta nagyfiúnak érezte magát, nem szerette, ha megkérdezése nélkül döntöttek a sorsáról: Mintha eladták volna, ami akaratlanul leplezetlen dühöt váltott ki kicserepesedő öntudatából. Csak azért fojtotta vissza dühkitörését, de egy-két vállrándítást, néhány savanyú vigyort így is végig engedett villanni lázongó idegrendszerétől elgyötört arcvonásain, mert szeretete Ferenc bátyját, és tisztelte Zsuzsa nénjét is.

- Oké - vágta rá keserűen valamivel később.

- Nem akarod? - érezte meg a nagybátyja Laci lelkében dúló viharának mennydörgését.

- Miért ne! - préselte ki összeszorított ajkának résén.

- Szombaton végzünk, vasárnap beruccanunk a városba, vásár lesz. Csak Zsuzsa maradna itthon.

Zsuzsa éppen akkor ért oda, ezért Ferenc bácsi ezt az utóbbi mondatát kihangsúlyozta. Hogy mennyire sikerült, Zsuzsa lelkes szavai bizonyították.

- Szombaton szívesen segítek, viszont egész vasárnap az enyém lesz. Végre behozom a lemaradásomat a tanulásban, és beugrok a templomba is.

Egészségügyi szakközépiskolába járt, ám az egész múlt hetet itthon töltötte. Valami járvány ütötte fel a fejét a kollégiumukban,

ezért egy hétre hazaküldték őket. Itthon mindennap jelentkeznie kellett a körzeti orvosnál.

- Viszont az egész házban egyedül leszel - figyelmeztette az apja. Zsuzsa ironikusan felnevetett.

- Éppen ez a jó, legalább nyugalom lesz végre! - Jelentősegteljesen Lacira sandított.

Kezdetől nem bírták egymást, ettől függetlenül a múltkori kifakadásán kívül, nem szájaltak egymással. Zsuzsa, ha kollégiumban lakott is, szombatonként és vasárnaponként állandóan otthon tartózkodott. Kevéske korkülönbség ellenére, Lacihoz képest felnőttnek számított. Nem veszekedtek, ám Zsuzsa rendszeresen el-elejtett néhány sértő szót, amit Laci nemcsak nem akart elfelejteni, hanem arra készült, hogy egy szép napon mind visszafizeti.

Laci felment a szobájába, ahol bosszúsan dörmögött egy ideig. Az okozta az elkeseredését, hogy holnap itthon lesz Zsuzsa is, másrészt az egész szombatját Vikornak ígérte, ahová eljönnek a lányok is, köztük Anett. Matekozna és oroszozna, azon kívül nagyokat nevetnek. Viktor anyja süteménnyel, melegszendvicsel és kólával várja őket.

Mindez akkor jutott igazán eszébe, mialatt felment a szobájába. De, ha előbb gondol is rá, jut eszébe, akkor se szól Ferenc bácsinak, mert hogyan nézett volna ki: visszautasítani, ellentmondani neki, aki nemcsak befogadta az állataikat, a nagybácsija is! Az is bántotta, hogy az anyja csak úgy, a háta mögött odaígérte, holott jól tudta: az otthoni kertjükben is akad dolga bőven, szabadidejét pedig állandóan Vikornál tölti.

Mindezért Zsuzsát okolta. Tudta, semmi köze nincs ahhoz, hogy neki szombaton itt kell maradnia, mégis őt kiáltotta ki bűnbaknak.

Egész este azon törte a fejét, hogy miként húzhatná ki magát a megígért munka, segítség alól. Végül úgy döntött, hogy holnap korán reggel felkel, megeteti az állatokat és egy óvatlan pillanatban meglóg a tanyáról. Azzal, hogy mit mond mosakodásként este, nem törődött. Egyszerűen nem tudott ellenállni, az eleinte csak felfelsejlő, később valósággal gyötrő indulatainak.

Minden úgy történt, amint eltervezte, csak a legfontosabb, amiért tulajdonképpen meglépett: a lányok nem jöttek el Viktorékhoz, ugyanis, tudták meg később: Katit, Andit és Szilvit nem engedte el anyjuk, Anett pedig egyedül szégyellt elmenni.

Laci kegyetlenül érezte magát, mégsem ment vissza a tanyára, ahonnét elszökött: Viktornak sem szólt semmit. Zavartan, figyelmetlenül és erősen idegesen viselkedett egész nap. Tanulni sem tanult, egyszerűn „nem fogott” az agya...

Azzal az elgondolással sompolygott vissza este a tanyára, hogy őszintén elmond mindent Ferenc bátyjának.

A tanyán, a legfontosabb munkával végeztek. A két lány és a szülei alaposan kitettek magukért. Éppen vacsoráztak, amikor Laci félve, mégis erős elszántsággal betoppant.

Ferenc bácsi és Zsuzsa néni úgy tett, mintha semmi sem történt volna. Üdvözölték, leültették, és vacsorával kínálták, amit ő el is fogadott.

- Miután végeztek, Zsuzsa néni összeszedte az edényeket és összehöppört. Amikor mindennel végzett, visszatért, és szigorú képet vágva megállt Laci előtt.

- Hol jártál egész nap? - vont a kérdőre, nézésétől eltérően szelíden.

- Tegnap - hebegte -, nem voltam őszinte Ferenc bácsihoz. - A többi a férfi felé fordulva magyarázta meg. Arca, mint a bűnbánó emberekké, elgyötrődött az erős megindulástól. - Viktor, tetszik tudni az a nyomorék osztálytársam, egyben barátom, várt. Matekozunk, és átvettük az orosz is... Elfeledkeztem róla, hogy elígérkeztem. Várt. Csaptam volna be?

- Tegnap, elfogadom - szólt közbe Ferenc bácsi -, de ma miért nem szóltál róla, mielőtt elszöktél?

- Mert angolosan lelépni könnyebb, mint őszintének lenni - szájalt közbe Zsuzsa, ám az anyja zord, rendre intő nézése meghátrálásra kényszerítette. Ennek ellenére - valamivel később -, felállt, hogy tovább vitázzon, mígnem az anyja elkapta a kezét, és maga után húzta a konyhába, ugyanis nyaranként, a nyitott teraszon étkeztek.

Laci felrántotta a vállát, és hallgatott.

- Tudod, miért kedveltelek meg? - szegezte mellének kérdését a nagybátyja. - Mert őszintének tartottalak.

- A lányok is elígérkeztek, bár nem jöttek el. Köztük, akit csípek. Hogyan mondtam volna meg?

- Így, amint most megmondtad.

- Bocsásson meg!

- Nem haragszom, de mivel megfogadtam apádnak, aki testvérem, és akivel végig szoros testi-lelki kapcsolatot tartunk, hogy nemcsak szemmel tartalak, nevellek is, felelősséget vállaltam érted. Nem véletlen, hogy idehoztalak. Fiú gyerek vagy, anyádnak ott a négy lány, és útban az ötödik testvéred is. Elvem a következő: Aki bűnt követett el, bűnhődjék! Holnap nem jöhetsz velünk a vásárba! Nagyon sajnálom, mert az ilyen vásár élmény. Nekem is, aki rengeteget jártam, járok vásárokbá, hát még neked az első! Ezen kívül, el kell végezned a rád eső, el nem végzett munkát is!

Lacit nagyon kellemetlenül érte, erős csalódást érzett, de természetes ráartisága miatt nem mutatta ki. Újra felrántotta a vállát, keményen rábólintott, elköszönt, és felment a szobájába.

Ezt a helyiséget a lányoktól távol, a padlástérben képezték ki. Valamikor szénapadlásnak használták, amit szépen átalakítottak vendégszobának. A folyosó végéből nyílt a feljárata. Télen nem lakták, mivel nem lehetett fűteni, bár tavaly vettek bele egy Siesta gáztűzhelyet. Laci nagyon szerette, mert igen jó kilátás nyílt a határra és a közeli erdőre. A tetőn galambok búgtak, reggelenként az ő hangjukra ébredt fel.

Nyomasztó elkeseredését, mert otthon őszinteségeért rendszerint elengedték a büntetését, a bosszúvágy enyhítette: Zsuzsának nem lesz nyugodalmas napja, az biztos, mert tudata alatt minden mérgét e furcsa lányra lövellte...

Másnap Ferenc bácsi pontosan megmutatta neki, hogy mi lesz a feladata. Aztán általános zűrzavar következett. A lányok útravalót készítettek, mert, ha Zsuzsa otthon is maradt, a testvére elmegy, Zsuzsa néni teát főzött a reggelihez, aki reggelijük és a készülődés befejezése után, ezekkel a szavakkal búcsúzott el a lányától:

- Zsuzsikám, te tanulj! Az ebédből ne csinálj problémát! Majd összehúszolok valamit, ha hazajöttünk! Időközben vigyél Lacinak kólát...!

Zsuzsa már reggelizés közben elkezdte: az orrát fintorgatta, a szája szélét idegesen rángatta, amiért Lacival kell eltöltenie a napját...

A szülei és Zsuzsa testvére lovas kocsival mentek, a földeken át a szomszédos, öt kilométerre lévő városban megtartott vásárba.

Laci azonnal munkához látott. A nagy virágoskertet gyomlálta és a tegnapi megmaradt palántákat dugdosta a megmutatott helyekre, eközben olyan fület sértő, hamis énekbe kezdett, hogy Zsuzsa gyorsan becsukta a szoba ablakát, ahová visszavonult tanulni, amely éppen a kertre nyílt.

Laci megtorpant. Saját gonoszsága csapta mellbe, mégis tovább kornyikált, és ha tehetne óriási zajt csapott. Gyakran összeverte a kapáját az ásójával, a most üres lemezholdon dobolt, amelyben egyébként a csatornából lefolyó esővizet fogták fel és tárolták, amiért Zsuzsa hamarosan kivonult a nyitott folyosóra, amely a ház ellentétes, csendesebb oldalára esett, ahol aránylag nyugodtabban tanulhatott. Legszívesebben nem vitt volna neki semmit, mert véleménye szerint nem érdemelte meg. Később, úgy tizenegy óra tájban - csak azért, mivel az anyja megparancsolta -, félt a szidásától, mégis kivitt neki egy kisüveg kólát és egyetlen reggelről megmaradt nyamvadt szendvicset. Csodálkozott, és erőteljesen felháborodott: szerinte ugyanis Laci alig dolgozott valamit. A palántákat elültette, szépen be is locsolta mind, de a gyomlálást félbehagyta. Akkor is az előbbi, általa felfordított lemezhold tetején ült, és a patak felé vonuló madársereget bámulta...

Zsuzsa melléje rakta a kólát és a szendvicset, majd fúriaként a fiúba fúrta a tekintetét.

- Ennyire lusta vagy? - háborgott most már nyíltan is. - Alig dolgoztál valamit. Jól teszed, ha igyekszel, mert nem kapsz ebédet! Gyomlálj ki az összes füvet. Azt a néhány kupac trágyát pedig, amely tegnapi maradt ott - mutatta hol -, szórd szét, mert apa, ha hazaérnek felszántja a földet, elülteti a krumplit és a kukoricát. Az egyik ló nem a miénk, estére haza kell vinnie.

- A lovat hajtani szokták, nem vinni. Dolgozni meg akkor dolgozok, ha nekem tetszik. Nem vagyok az alkalmazottatok. Azt teszek, amit akarok.

Lábával a hordón dorombolt, mialatt folytatta:

- Egyébként is a te parancsod egyáltalán nem érdekel. Azt csinállok, amit akarok! Se nem etettek, se nem ruháztok. Az állatok a miénk, azokat ellátom, ha mást is teszek, azt megköszönhetitek.

Zsuzsát teljesen elöntötte az eddig még, úgy-ahogy visszafojtott mérge. Arca elvörösödött, és ami az elmúlt időben összegyűlt benne, most mind előtört agyának rejtett vulkán kürtőjéből.

- Bár sohasem tetted volna be hozzánk a lábadat! - kiabálta. - Nem mi akartuk, hogy ide gyere! Helyet kaptak az állataitok, te külön szobát bitorolsz. Sokszor nálunk, velünk együtt eszel. Ma is itt reggeliztél, igaz? A szüleim udvariasan teljesítették apukád kérését. Te, hogyan viszonyozod? A kisujjadat sem görbíted be érettünk! Hálátlan vagy és utálatos! Kövekkel dobáltad meg a kacsáinkat...

- Mert megzabálták a tápunkat.

- Hazudsz - szurkálta tovább fullánkjaait a fiúba -, összezagyválsz mindent. Alig várjuk, hogy visszamenj oda, ahonnet idejöttél!

Sarkon fordult és elrohant. Laci elfojthatatlan mérgében utána vágta a keze ügyében lévő kólásüveget. Szerencséjére nem találta el. Darabokra törött. Leugrott a hordóról. Némán állt, és nehezen lélegzett. Szeme dühösen szikrázott, természetes arcszíne falfehérré változott. Szája széle remegett. Állandóan Zsuzsa utolsó szavai jártak a fejében: alig várják, hogy visszamenjen oda ahonnet idejött: haza... Ő, a balga, azt hitte, ha Zsuzsa nem is, a többiek mind örülnek neki. Biztonságban érezte magát, mert igazi rokonok között él. Lám, milyen szépeket mondott neki tegnap is Ferenc bácsi! És íme!

El innen, de azonnal!

Haragját és frissen fogant csalódását azonban ki kellett öntenie valakire vagy valamire, másként szétpukkad, vagy megfullad. Zsuzsa lány, bezzeg, ha fiú lenne, biztosan elverné, de így!

Tekintete a virágoskert napsütötte színein akadott meg: a sárga violán, az elviruló orgonabokor alatti tubarózsán, a teljes pompájukban viruló - Zsuzsa néni büszkeségén -, a szín minden skáláján díszelgő

rózsatáblán... A labdarózsa bokorhoz rohant, letört egy hatalmas ágat, berontott a rózsatáblába és ütött-vágott. Egymás után csapkodta le a rózsák szirmait, némelyet fejestől, vagy szárástól tört le a hatalmas csapásaitól... Miután végre kidühöngte magát, alig maradt rózsabokor, amelyen kisebb-nagyobb kárt ne tett volna.

Zsuzsa mindent látott. A bejárat előtt állt, és bőgött.

- Anyu legkedvesebb virágait tetted tönkre! - zokogta. - Saját kezével ültette, metszi, gondozza. Rengeteg pénzt kap értük, állandó vevői vannak, te... - elfulladt, megfordult, és befutott a házba.

Laci megátalkodottan nézett szét. Olyan ábrázattal bámulta szörnyű tettének színhelyét, mint öregemberek az őszi temetőt.

Sok rosszat elkövetett, igaz, de ilyet sohasem tett eddig, pont most, amikor Viktor a barátjává fogadta, szakított a bandával, igazi jó útra tért! Miért, miért, mert minden összejött. A lányok - pedig, dehogy haragudott már rájuk -, a szegénységük, amiért az apja, hogy valamivel többet keressen külföldre kényszerült elszegődni, az összes jószágot ráhagyta. Amiért az anyja „eladta”, végül azok, akiket szeretett: Ferenc bátyja és családja, csak kegyelemből tartják itt.

Jól tudta, ezek után egyetlen pillanatig sem maradhat a tanyán. Nem is spekulált sokáig, sarkon fordult és futásnak eredt.

Rohanva tette meg az utat hazáig.

Az anyját egyedül találta otthon. A lányok játszani mentek a nagyanyjukkal a templomkertbe. Szentesi nagymamája, egyébként igen büszke volt a négy, szép kislányra, gyakran megsétáltatta, vásárnaponként templomba vitte őket...

Laci erősen feldúltan állt az anyja elé. Nemcsak a lába, a keze, mindene remegett.

- Anyu, én ezt nem csinálom tovább!

Az anyja megérezte valamit a fia viharos érzelmeinek dúlásából. Nem kérdezősködött, melléje lépett és megsimogatta. Ritkaságszámba ment, Laci nem emlékezett rá, hogy mikor állt kettesben, szemben az anyjával. Állandóan tett-vett, még akkor is dolgozott, ha a beszédjét hallgatta. Most nemcsak simogatta, magához is vonta a fejét.

- Engem ne adj el még egyszer Ferenc bácsinak! - dohogott tovább Laci.

- Miket beszélsz?

- Velem nem beszélted meg, csak úgy ripsz-ropsz odaígértél, hogy nekem is lehetnek terveim, az nem számít?

Az anyja kedvesen mosolygott, ugyanakkor megdöbbenően nézett végig a fián.

- Megnőttél, igazi nagy gyerek lettél.

- Elismered?

- Most mondtam - összeborzolta a fia haját, és gyengéden ismét magához vonta.

- Akkor viselkedjetelek velem úgy, mint egy felnőttel illik! - duzzogott tovább Laci, mígnem az anyja közbe nem szólt:

- Beszélj! Mi történt? Összevesztél valakivel?

- Zsuzsával. Tudod, mennyire nem szeretem a lányokat.

- Most, bezzeg kicsit később! - nevette ki. - Egyébként ezért is adott oda apád.

- Százszor a négy tesóm, mint egyszer Zsuzsa!

- Csakhogy ezt is megéltem! Ugye nem tudod, hogy levelet kaptam apádtól?

- Nagyon érdekel, hogy mit ír, de most ne erről beszélgessünk!

- Jól van, nem szólok többé közbe, folytasd!

- Jól tudod szombatunként Viktoréknál tanulunk... Jó, nem kellett volna elszöknöm, ugyanis megígértem Ferenc bácsinak a segítségemet.

- Egy felnőtt mindig betartja az ígéretét.

- Bocsánatot kértem, Ferenc bácsi nem lellezett, nem murizott, egyszerűen kijelentette, hogy ma nem mehetek el velük a vásárba, dolgoznom kell helyette. Dolgoztam is. Tudod hány palántát ültettem ki? Rengeteget. Őszirozását, szegfűt... Zsuzsa mégis kevesellte. Azt akarta, hogy délre gyomláljam ki az összes fűvet, gyomot, szórjam szét a trágyát, mert másként nem kapok ebédet! Amikor megmondtam neki a véleményemet, elzavart.

- El...zavart?

- Nem így kerek pereg. - Utánozta: - Nem mi akartuk, hogy ide gyere. Alig várjuk, hogy eltűnj! Ez volt a lényege, amit a fejemhez

vert. Én begurultam, egy gallyat ragadtam, és összevissza drimboltam a rózsákat.

- Zsuzsa nénéd rózsáit? Ezt nem jól tetted!

- Tudom.

Laci legszívesebben az anyja keblére hajtotta volna a fejét, hogy jól kisírja magát. De uralkodott magán, egyébként sem szokás ebben a családban az érzelgős jelenet, ráadásul előbb az anyja felnőttek nevezte, meg ott van Anett is... Ezért csak állt, és némán harapdálta az ajkát.

- Az állatokat eladtam. Ferenc bátyád vette meg - súgta ezalatt az anyja elgondolkodván.

- Látod - komorodott el megint Laci -, ezt se beszélted meg velem!

- Igazad van - újra megsimogatta a fia fejét -, pénteken délután történt, te pedig ugye...

- Mennyiért adtad el?

- Az összeg nem számít. Részletekben fizeti ki, illetve rakja be a nevünkre az OTP-be. - Megint magához húzta a fia fejét, arcát a hájához nyomta. - Nem engedem időnek előtte szétesni a családomat. Újra itthon laksz közöttünk, és ez a sok munka se neked való. Legfontosabb feladatod most, így az utolsó évben a tanulás! - Megcsóválta a fejét. - Viszont, amit tettél nem jól tetted. Következménye lesz, amit vállalnod kell. Először is, szépen visszaballagsz, és bocsánatot kérsz Zsuzsa nénédtől!

- Rendben van.

- Örülök, hogy belátod, s nem ellenkezel.

- Máris indulok!

- Mondd meg Ferenc bátyádnak, hogy mától itthon alszol, a tápot mérje le, a kárt, amelyet a rózsákban okoztál, vonja le az árából, amit én a zsebpénzedből hajtok be. Például a nyári kirándulásod...

- Jó, ugrott - vágott közbe Laci nem a legjobb kedvvel, a száját vonogatva.

Elfutott, mert másként tényleg elsírja magát. Így is könnyezett. Nem egyenesen a tanyára ment, előtte beszaladt Viktorhoz, akinek részletesen elmesélt mindent.

- Te valóságos hős vagy! - áradozott a szokásos kríkogó, sípoló hangján, amely valósággal hizlalta Laci önérzetét. - Megmondtad neki a véleményedet, aztán zutty a kólásüveg! Ha eltaláltad volna?

- Azonnal elhasal, az biztos!

- Micsoda murit csaptál a rózsák között! Ez igen!

- Igaz, igaz, én mégis sajnálom. De most nem erről van szó! Add ide a bringádat!

- A háromkerekűt? - visított közbe nevetve Viktor.

- Süket. Anyukád bringáját!

- Fálnak támasztva találsz. Vidd!

Viktor anyja, ha nem jött ki érte a szolgálati kocsí, vonattal járt be a munkahelyére. Az állomás pedig eléggé messzire esett, ezért kerékpárral tette meg oda s vissza az utat. Biciklijét a kerékpármegőrzőben tartotta az állomáson, itthon kint a fálnak támasztva a szabadban.

Laci elköszönt, és máris futott a bringáért...

Menet közben nagyon furcsán érezte magát. Nem azért, mivel szembe kell néznie a nagynénjével -, mert nagyon bántotta, amit tett, ezért valósággal kívánta, hogy bocsánatkérésével minél előbb kezelhessen -, amiért azt hazudta az anyjának, hogy nem szereti a lányokat. Zsuzsát nem is, de a testvéreit, főleg, amióta távol élt tőlük, igenis megszerette, és ott volt Anett is! Ha rágondolt szívét kellemes bizsergés járta át, amint most is. Csak az vigasztalta, hogy végre az anyja is elismerte, hogy felnőtt, ami másabb, sokkal átgondoltabb cselekedetekre ösztökéli majd.

A tanyán Zsuzsa nénit a rózsák között találta. Egyik kezében metzőollót szorongatott, mentette a menthetőt.

Laci bűnbánó képpel állt elébe. Zsuzsa néni, legnagyobb ámulatára, nem fakadt ki, sőt mentegetőzött:

- Zsuzsa mindent elmondott. Sajnálom, ugyanis hazudott. Mi igenis szeretünk téged, családtagként tartunk számon. Meg is kapta érte a büntetését...

- Viszont, ezt a huligános vandalizmust akkor sem kellett volna megtenned! - szólt közbe Ferenc bácsi, aki a közelben állt. Laci nem vette észre. - A kocsmában viselkednek így a duhajok. Beszívják és

összetörnek mindent! Remélem te józan voltál, és gyerek sem vagy már.

Laci lehajtotta a fejét, lábával a földet rugdalta egy ideig, majd lábát váltott és a változatosság kedvéért a szája szélét harapdálta. Több mint kellemetlenül, rosszul, megalázva érezte magát, nem annyira a két felnőtt, hanem önmaga előtt, amiért is legszívesebben elsírta, vagy pofon verte volna önmagát. A következő mondatot valósággal ki kellett préselnie a fogai közül:

- Bocsássanak meg!

Zsuzsa néni melléje lépett, elkapta a kezét, és maga után vonta.

- Bemegyünk a házba, ahol Zsuzsa is bocsánatot kér tőled, mivel hazudott neked, amely által bemocskolt minket is.

Laci nem kis elégtétel érzésével lépdelt mellette. Előre élvezte a lány elképzelt zavarát, szégyenét.

Zsuzsa nehézkesen állt fel, ment elébe és rebegte el:

- Bocsáss meg, nem volt igaz, amit a szemed közé vágtam! - olyan hangon mondta, mint kiskorában, ha rányújtotta a nyelvét.

- Te is - vágta rá némi fölénnyel, erősen megkönnyebbülve Laci.

Ezután leültek, és Laci átadta az anyja üzenetét.

* * *

Popé Viktor váratlanul megbetegedett. Leállt a veseműködése. Este vitte be a mentő a kórházba.

A 8. osztály teljesen felbolydult. Mindenki róla beszélt, főleg a lányok sajnálták, siratták, ki-ki a padjára borulva, akik egyre jobban megkedvelték az igen okos, már-már irigylésre méltó, tudós, de sajnálatosan gnóm fiút.

Egyetlen nagy csoportba tömörültek, csak róla csevegtek. Azok is velük tartottak, akik Lándzsás Krisztián ellentáborába tartoztak, s mint ilyenek szemben álltak Dékány Lacival és társaival, főleg a lányokkal, akik köré újabban, majdnem az egész osztály felsorakozott.

Az egyetlen különködő, agyon kényeztetett, osztálytársai által irigyelt, Kiss Attila új, angol feliratú dzsekijében, japán tépőzáras, elit cipőjében, jelvényekkel teletűzdelt micisapkájában, amelyről ráadá-

sul nagy ezüstlánc lógott le a füléig, Dékány Laci mellé furakodott, és meglökte:

- Sajnálom Viktort. Faja srác volt. - A fejét rázogatta, arca enyhén vonaglott, miután elhallgatott, a lábával dobolt tovább a padlón.

Dékány Laci sohasem látta ilyen ábrázattal ezt a beképzelt, puhány fiút. Rá is csodálkozott, miközben elhúzott szavakkal a szeme közé köpte:

- Sajnálod te, aki végig ellene esküdtél? Az oltári cuccaiddal, az ultra modern akármiddel, a kivívott álnépszerűségedet féltetted tőle.

- Látva annak elképedt ábrázatát, gyorsan hozzátette. - Ne tagadd, mindenki tudja!

- Tévedsz, de én ettől függetlenül tényleg sajnálom Viktort.

Szlify Jancsi, aki végig mellettük állt, közbeszólt:

- Eleinte én sem csíptem. Az a hülye vigyora, hangja, tagolt beszéde úgy felingerelt, hogy no! Néha mégis jókat röhögtem rajta! Meg a fene tudja miért... a bögömbben volt. Később úgy felkaptam, mint az új farmeromat.

- De hülye hasonlataid vannak! - röhögött fel Teleszáj, Húzlínger Andi.

Szlify Jancsi nem adott rá.

- Annyira sajnálom, mintha a saját testvérem lenne.

Kiss Attila túlkiabálta a zajongó csoportot.

- Tőlem mondj, amit akarsz, senki sem sajnálja jobban!

- Ne mondd tovább, mert elbögöm magam - ironizált Laci, eltorzított hangon.

- Meggyógyul? - kérdezett közbe valaki.

Kiss Attila válaszolt. Orvosnak készült, ezért máris azt hitte mindent tud.

- Művese kezeléssel évekig eltenghet, de...

Az ajtó váratlanul kinyílt, ezért gyorsan elhallgattak. Márta néni jött be, az élővilág tanáruk.

A fél órát végigbeszélgették. A téma természetesen Viktor súlyos betegsége körül forgott, akit nemcsak az osztálytársai, a tanárai is szerettek.

Popé Viktor három hónapja járt velük egy osztályba. Súlyos nyomoréksága, gnóm alakja, lehetetlen hangsúlyozása, rikácsoló nevetése ellenére, mindannyiuknak a szívükbe lopózott, majdnem egyöntetűen meghódította ezt a széteső, klikkekre szabdalt osztályt...

Tanítás végén Balogh Anett a kapuban várta Dékány Lacit.

- Egyedül? - szólta meg Laci, ugyanis Anettet, az utóbbi napokban sok lány kísérette.

- Leráztam őket, mert beszélni szeretnék veled.

Lacit nagyon megrázta Viktor váratlan súlyos betegsége, ezért szokásától eltérően, most nem mókázott Anettel. Ránézett és a szemével jelezte, hogy hallgatja.

- Egész óra alatt téged bámultalak.

- Vettem észre.

- Ne szemtelenkedj!

- Jó, hallgatok, mint a sír.

- Szerda van, látogatási idő a kórházban, ugorjunk be Viktorhoz!

Laci szeme felcsillant. Nézése élénkszerű fénycsíkokkal burkolta be a szép kislányt.

- Rendicsek. Egész idő alatt erre gondoltam.

- Mert beléd szuggeráltam - vágta rá Anett, majd váratlanul elkapta a fiú kezét, és maga után húzta.

- Fussunk a templom térre!

Ez a kis rész nem messzire feküdt az iskolától s a játszótértől. A templom a szélén kapott helyet, ahová hittanra jártak és ministráltak is. Laci csak alsós korában járt hittanra, viszont Anett jelenleg is hittanos. A tér körül sűrű bokrok és hatalmas fák kinyújtogatott nyelvekként lengették leveleiket a nyári lágy napsütésben. Néhány padot is kihelyeztek. Nemrégien festették le az ülőhelyeket és a támfalakat.

Anett az egyik ilyen kispad előtt megállt, olyan hirtelen, hogy Laci majdnem ellökte.

- Ülünk le!

- Nem vagyok fáradt.

- Nem akarsz mellém telepedni?

Anett kacéran rávillantotta élénk kék szemének csücskét, arcán madárrebegéshez hasonlatos mosoly bujkált.

Leültek. Laci kissé távolabb foglalt helyet, ezért Anettnek közelebb kellett húzódnia.

- Miért van az, hogy a fiúk szégyenlősebbek, mint a lányok? - kérdezte kacajra álló szájjal.

- Nem vagyok szégyenlős.

- Azért ültél le egy kilométerre tőlem?

Laci nem válaszolt. Anett váratlanul elkapta a kezét, és megszorította.

- Nem válaszoltál.

- Muszáj ilyesmiről beszélünk?

- Tetszem neked?

- Tetszel.

- Te is jó vagy nálam.

- Akkor mind a ketten ugyanabban a csukában járunk, de én csíplek is.

- Régen tudom. Csókolj meg! - Nem csücsörítette össze az ajkát, felcsillanón folytatta: - Láttad este a tv-ben azt a filmet, amelyikben olyan sokat csókolóztak?

- Aha!

- Mi is úgy csináljuk, amit ők! Melledre fektetem a fejemet, és felnevetek rád.

- Miért kell ahhoz ilyen nagy felhajtás?

Átölelte. A lány engedelmesen hozzásimult. Tiltott csókot váltottak...

Tavaszi vége, nyár eleje volt. Felettük a nyárfa millió barkáin, szorgos méhek zsongtak. A levegő édeskés illattal telt meg. A kis parkban árvácskák virítottak, de már kibontogatta virágait, az idén kiültetett rózsa is.

A két fiatal szívét eddig is érzett, de sohasem tapasztalt melegség öntötte el. Negyedikes koruktól kerülgették egymást, de csak most csókolóztak először. A csók sohasem tapasztalt íze megpezsgette az idegrendszerüket, átforrósította a vérüket. Olyan mély érzések telepedtek rájuk, amitől teljesen megbénultak. Csak nézték egymást, és mosolyogtak...

A hosszú csendet végül is Laci törte meg.

- Ha nincs Viktor te nem... - belezavarodott, mert azt akarta mondani, hogy nem csókolsz meg, végül tovatekerte a szó eredeti menétét. - Csuda gyerek ez a Viktor! Emlékszel mennyire szétesett volt az osztályunk?

- Most egységes?

- Másabb, mint előtte volt. Viktort mindenki megszerette. Mintha különös fény láthatatlan sugara áradt volna abból a... gnóm figurából, a barátomból, mert nagyon megszerettem én is.

- De szépen megcifráztad - nevette ki Anett.

- Ha meggyógyul, visszajön, még jobban összetartunk, meglásd!

- Ha visszajön - lebbent végig a lány szép arcán a néma gyász előszele.

- Miért ne jönné?

- Nem hallottad, mit mondott Bubó?

- Az ki?

- Kis Attilát nevezzük így újabban - válaszolt Anett kacaja közben.

- Amióta kitalálta, hogy orvos lesz...

- Ritka madár, az biztos. - Bubó doktor! - bugyborékkolt az ő szájából is a kacaj.

- Tudod mit határoztunk?

- Kik?

- Mi lányok.

- Ezek a csajok! Mit?

- Viktort is magunkkal visszük év végi osztálykirándulásra, ha elmehetünk egyáltalán.

- Hogy ti mennyire okosak vagytok.

Anett murisan veregette meg saját vállát. Nagyon szép kislány volt. Tiszta hófehér, szabályos arcán a mély érzések frissen fogant rózsái nyíltak. Feltűnően karcsú és arányos teste, ruháján át is tüzelt, hogy lángra ne lobbanjon, izegné-mozognia kellett. Laci átkarolta vékony derekát, ám Anett eltolta magától.

- Meglátnak - nyertett fel, szavai mégis felnőttekhez hasonlóan hangzottak, mialatt Laci előbbi felkiáltására célzott. - Mi lenne veletek csajok nélkül!

Amilyen hirtelen ültek le, Anett olyan hirtelen állt is fel, és elindult.

- Hová megyünk? - szólt utána Laci megütközve, feltápáskodása közben.

- Viktor anyjához.

- Minek?

- Te tudod, hogy melyik kórházban fekszik?

- Ezek a csajok! - ismerte el Laci a lány fölényét.

Egymás mellett sétáltak el Viktor anyjához, akivel a kapuban akadtak össze.

- Csak nem a kórházba tetszik menni? - kérdezte meg Laci, miután illedelmesen köszöntöttek.

- Odamegyek. Ti?

- Mi is szeretnénk meglátogatni Viktort.

- Ketten? - csúszott ki akaratlanul a felzaklatott idegzetű asszony száján.

- Az egész osztály - vágta rá Anett. Ebben a pillanatban határozta el, hogy mozgósítja az osztályukat. Mindenkinek ismerte a lakhelyét, kerékpáron, ha nem is könnyedén, Lacival együtt felkeresik valamennyiüket.

Az asszony szemei könnybe lábadtak. Papír zsebkendőt keresett a kis táskájában, és felitatta a frissen bugyant gyöngycseppeket.

- Nagyon örülne Viktorka..., de nem lehet. Intenzív osztályon fekszik, steril kórteremben. Művesére kapcsolták. Nem engednének be benneteket, és nem is tenne jót neki.

- Ó de kár! - sóhajtott fel Anett.

Lacit nagyon bántotta barátja betegsége s az, hogy nem látogathatják meg. Ezért rövid töprengés után, gyorsan megkérdezte:

- Hogy van Viktor?

- Rosszul - az asszony újra szeméhez emelte a zsebkendőjét, majd a markába gyűrte. - Nagyon rosszul - sóhajtotta. - Bocsássatok meg! - s elindult.

- Csókolom - köszöntek el tőle szinte egyszerre az eltávolodó asszonytól, de egyetlen tapodtat sem mentek tovább. A távolodó asszonyt nézték.

Laci kegyetlenül érezte magát. Csalhatatlan előérzete kínozza. Idegesen kaparta egyik lábával a földet, végül a bal sarkára nehezedett, jobb lábával a földet veregette, ugyanazon a helyen, ahol előbb lyukat kapart, ám mégsem mélyedt el fekete szegélyű gondolataiban, mert Anett jelenléte felvillanyozta. Serdülő lelkében a mindenén átható rózsaszínű érzések, oly szívesen elviselt vihara dúlt. A zsenge ifjúság egy életen át végig kísérő, gyönyörű, tiszta érzése. Évekig bimbózott, ma virágba szökkent, mint a múltó tavasz most nyíltó tarka-barka, ezerszínű, mégis egyetlen pompájában ékeskedő virágtengere.

Egy ideig némán andalogtak, a kezüket szorongatták, majd mivel az úton láncsapat jelent meg, Anett elköszönt Lacitól, és hozzájuk csapódott.

* * *

Popé Viktor meghalt. Dékány Laci úgy érezte magát, mintha lebunkózták volna. Rövidke életében másod ízben került szembe a halállal, mint a fizikai lét teljes megsemmisülésével, amit egyszerűen nem hitt el. Úgy érezte magát, mint reggeli ébredéskor a rossz álom után. Nem kiskorától ismerte Viktort, mégis annyira hozzánőtt, mint lábujjához a köröm.

Mostantól nincs többé!

A hírt Varga István tanár úr közölte az osztállyal. Igaz, miután az iskola elé értek, azonnal szembetűnt a bejárati ajtó fölé kitűzött fekete zászló, de senki sem gondolt Viktorra. Az utóbbi időben ugyanis elég gyakran kirakták. Több nyugdíjas tanáruk meghalt. Ilyet, hogy diák halljon meg, sohasem hallottak.

Nemcsak a két veséje állt le, a szíve sem bírta tovább.

A tanulók némán és letörten bámulták egymást és a padlót.

Az osztályfőnökük egy perces felállást, megemlékezést rendelt el. A lányok közül többen elsírták magukat. Fekete Barbara kezdte el, Németh Kati folytatta, a többiek tőlük vették át...

A következő órákon mély, nyomott csend honolt. Sohasem viselkedtek ennyire fegyelmezetten. Előbbi fiatalos hangulatuk, vidám

kedélyállapotuk, nemcsak visszafogottá, hanem erősen nyomottá változott. Judit néni meg is említette.

- Veletek csodát tett Viktor!

- Németh Kati váratlanul jelentkezett.

- Tessék megengedni - kezdte, miután szót kapott -, hogy kimehessek az osztály elé. Szeretnék valamit közölni az osztállyal.

- Tessék!

Kati ünnepélyes mozdulatokkal lépdelt a padok között, és szokatlanul megnyúlt arccal állt az osztály elé.

- Mi, lányok, tizenhárman - még csak véletlenül se szóltak közbe, mint máskor: hogy boszorkányok, bénák, vagy a Z'izi Labor menyecskekórusa... - úgy döntöttünk, hogy Viktor emlékezetére... - Hangja elcsuklott, hogy legyűrje a feltörő sírását, olyan mozdulatokat csinált a szájával, mintha cukrot szopogatna. -, ...ezentúl minden órán és szünetekben csendben maradunk, évvégére valamennyi rossz jegyünket kijavítjuk. Őrsünk nevét, úgyis olyan hülye név a Bóbita-őrs, Popé Viktorról nevezzük el, vagy kereszteljük át, amint akarjátok!

Egyenként számba vette szemével a fiúkat, miközben csendesen folytatta:

- Ha akarjátok követhetitek a lányokat!

Azt mégsem állhatta meg, hogy szája összecsiúsorításával, ajka muris eltorzításával enyhe grimaszt ne vágjon a fiúk felé, miközben a helyére ment.

Kati szavait csend és megdöbbenés követte. Judit néni készakarva hallgatott, és szomorúan nézte Viktor helyét.

A fiúk közül Mészáros Józsi állt fel elsőként.

- Ismertek - önironikusan elbügygyesztette a száját -, se fegyelem, se tanulás nem a kenyerem...

Koncz Zoli csak nem állhatta meg, hogy halkán oda ne súsja padtársának:

- Marha szépen mondta.

- Irodalmi nyelven, költőien fejezte ki magát - súgta vissza az.

- Máris az: pénzköltő.

Akik hallották, most egyáltalán nem nevettek rajta.

Mészáros Józsi, ez alatt tovább mondta:

- Szóval mától vége! - s leült.

Utána Albert Csaba állt fel.

- Én is azt mondom...

- Ne...ne soroljátok, és ne fogadkozzatok! - torkolta le Judit néni a további mocorgókat, mert többen fel akartak állni. - Fogadjátok meg és tartsátok is be férfiasan! - Könnyes hangon folytatta: - Szép dolog tőletek, egyszerűen nem ismerek rátok! - Egy nagyot sóhajtott. - Az élet tovább megy. Folytatjuk az órát!

Az igazi meglepetés mégis csak másnap következett be. Mire beértek az osztályba, meglepődve tapasztalták, hogy Viktor padjának tezején egy hatalmas csokor virág hevert.

Lándzsás Krisztián hozta, rakta oda titokban. Magyar Szilvi híresztelte el, ugyanis, mialatt kifliért ment a boltba, látta Krisztiánt, amint feltűnően nagy csokor, s ugyanazon virággal, korán reggel, végigcsont az utcájukon...

Az első órát az osztályfőnökük, Varga tanár úr tartotta. Amikor a hetes Húzlinger Andi, teleszájál jelentette a létszámot, ezt is hozzá-tette: Popé Viktor meghalt -, elhallgatott. Osztálytársai lehajtották a fejüket, és ugyancsak hallgattak. Egyetlen pisszenés sem hangzott el.

Ez mindaddig tartott, amíg Varga tanár úr rájuk nem szólt:

- Üljetek le!

Senki sem mocorgott, zörgött, mint máskor. Teljesen hang nélkül foglalták el a helyüket, készültek az órára.

Varga tanár úr járkalni kezdett.

- Ma akartam bejelenteni nektek, hogy nem viszlek el benneteket az év végi háromnapos kirándulásra. Egyszerűen nem mertem vállalni a felelősséget, olyan osztállyal, mely csoportokra esett szét, klikkekre szakadt? Ahol a huszonnégyes létszámból hatnak kettes a magatartása? Öten megbuktak félévkor, majdnem tízen hajszáll gyenge tanulók? - Hatásos szünet után folytatta: - Látva, hallva a kolléganőktől a történeteket, úgy döntöttem, hogy mégis elviszlek benneteket valahová. Hová? Nem tudom.

Visszafogott hurrá tört ki. Sokan, mint a koncerteken, vagy a sportpályákon egy-egy berúgott gól után, felemelték az öklüket, és sokáig rázták.

Az osztályfőnökük tovább beszélt:

- Hallom: ti végig készültetek erre a kirándulásra. Nem valami nagy önkritikai érzékre vall, de mindegy!

- Viktort is el akartuk vinni - pletykálta el Teleszáj Andi, kapott is érte pad szomszédjától, Németh Katitól.

Németh tanár úr nem húzta tovább, egyszerűen bejelentette:

- A buszt hamarosan megrendelem! - amit újabb éljenzés követett.

Nem fogadkoztak, nem verték a mellüket, érezték: a kis nyomorék fiú jó szellemének köszönhetően, a szétforgácsolódott, rossz osztály véglegesen eggyé forrt. Viktor láthatlan közöttük élt, biztosítékként, hogy továbbra is így marad minden.

* * *

Popé Viktort egy hét múlva temették el. Valamennyi osztálytársa megjelent a temetésén, holott nem a falujukban: Budapesten, a kispesti temetőben hantolták el. A lányok fekete szoknyát és fehér blúzt, a fiúk fekete nadrágot és fehér inget viseltek, mellükre egységesen fekete szalagot tűztek. Kezükből egy-egy szál fehér szegfűt szorongattak, Krisztián nagy csokor virágot. A rajta lévő szalagot gondosan összehajtogatta, nehogy az osztálytársai elolvassák a rajta levő feliratot.

A szertartást három pap végezte, közöttük az ő plébánosuk.

A sírba helyezett koporsóra, sorban rádobálták a szegfűiket, Lándzsás Krisztián, mielőtt bedobta volna, széthajtogatta a szalagot. A végig könnyező gyerekek megátalkodottan lesték, olvasták el, ugyanis ez állt rajta: Bocsáss meg!

Az osztály koszorúját, Németh tanár úr és Dékány Laci akasztotta a fejfára.

Menekülés a tanyára

1.

Büki Salamon - környezete Salinak becézte -, szorosan a szoba falához tapasztotta a fülét, ugyanis a vékony falon minden szó áthalatszott. A másik szobában az anyja és a nevelőapja veszekedett. Az anyja aludt, a nemrégén hazatérő apja ébresztette fel.

- Megint nincs vacsora! Mert ugye te... - követelőzött az apja egyre növekedő hangerővel, ocsmány szavak kíséretében.

- Máskor se lesz, ha kimaradsz, nőzől. Egyél a haveroknál, vagy annál a kis cafatkánál, akit felcsíptél!

- Kit csíptem én fel? - horkant fel az.

- Ne játszd meg magad! - ugrott fel az anyja. Sali még a heverő reccsenését is hallotta, miközben iszonyatosan durva, válogatás nélküli mocskokat szórt a férjére, aki ugyanolyan hangon viszonzta.

Sali megszokta a hetente ismétlődő nyers jeleneteket, az ocsmány kifejezéseket, amelyeket egymás fejéhez vertek. Előre tudta, hogy mi következik: ez a csúcs...! Utána a görcsöket feloldó, különböző szemrehányó suttoágások, szipogás, a kibékülés, és a számára annyira undorító turbékolás következett...

Torkig volt az ilyen gyomorfelforgató jelenetekkel, undorító veszekedésekkel. Ha csak veszekedtek, mocskolódtak volna, gyakran össze is verekedtek: ütötték, tépték egymást, főleg ha az anyja is ittas volt, márpedig az utóbbi hetekben egyre többet ivott, ezért a veszekedések nemcsak sűrűsödtek, hanem teljesen eldurvultak. Édesapját baleset következtében veszítette el. Nem is ismerte. Az egyébként nagyon szépasszonynak mondott anyja, többször férjhez ment, s elvált. Ez a férfi ötödik apjaként költözött hozzájuk, ám ő sem volt különb a többinél. Ivott, durvaskodott és nőzött. Ettől függetlenül - mondogatta az anyja - nem válik el tőle. Szereti, azonnal a Dunába ugrik, ha elhagyja. Talán azért is adta fejét az utóbbi időben állandó ivásra, ugyanis azelőtt nem ivott ennyire, noha a legutóbbi válás és az újabb férjhez menés szünetében, amikor is egymás után hordta fel

esténként a férfiakat, mindezt a fia szeme láttára, gátlásnélküliséggel - de nem ilyen nagymértékben -, újra inni kezdett.

A szülei, rövid „turbékolása” után - amelynek részleteit: csókcupogás, heverő nyikorgás, kéjes viháncolás keverékéig, az utolsó sóhajig hallotta -, beszélgetni kezdtek. Ha nem róla tárgyalnak, nem figyel oda. Fejére húzza a paplanját, és elalszik. Most róla beszéltek, ezért tovább figyelt.

- Megint rumlizott a kölyköd - mert az apja, csak kölyöknek, esetleg balkéztől összeszedett fattyúnak nevezte.

- Ki panaszkodott?

- Pali bácsi duruzsolta. Állítólag az ablakát is betörte.

- A szűk udvar miatt van. S hátha nem is ő rúgta oda azt a nyavalyás lasztit! Rákenik. Egyébként is, tudod milyen az öreg? Nappal a gyerekeket, éjjel a macskákat hajkurássza.

- Torkig vagyok azzal a rohadt kölyökkel. Ha nem takarítod el a háztól, én... én agyonverem. Világgá zavarom, vagy itt hagylak!

- Ne, ezt ne tedd! - duruzsolta az anyja cuppogó csókolózása kíséretében.

Tovább beszélgettek, ám Sali ezt már nem hallhatta. Olyan hirtelen ugrott fel, mintha darázs csípte volna meg. Nem szerette a szüleit, a mostohaapját kifejezetten utálta, mert rendszeresen sértegette: kölyöknek, fattyúnak nevezte, amitől akaratlanul görcs ugrott a gyomrába, fejében enyhe vértolulást és furcsa zsibbadást érzett. Most ez a leküzdhetetlen undor, amely ilyenkor mindig elővette, iszonyatos gyűlöletbe csapott át. Ebbe a kitombolhatatlan ellenszenvbe, rövidke fortyogás után, mély elkeseredés vegyült. Összekarolkoznak, és egyetlen pillanatra sem hagyják többé békén. Ordítani, sírni, tombolni, törni, zúzni szeretett volna, ám veleszületett gátlásai, az utolsó pillanatokban - most is - nyugalomra intették.

Ösztönszerű, de kissé kapkodó, merev mozdulatokkal öltözködött fel. Kezei remegtek, testét düh borzolta. Arca elfehéredett, szemében elszánás ült: Felöltözködik, és elmegy. Halvány képet sem alkothatt róla hová, merre megy. Nem is törődött vele. El, és kész! Őt ne nevezze balkéztől összeszedett fattyúnak, kölyöknek az a rohadt dög! - tekergett gondolatának elszakíthatatlan szála, azon a nagyon

vastag gombolyagon, amelyet az igen utált nevelőapja iránti, hosszú hónapoktól gyülemelő harag és elkeseredés hizlalt ennyire vastagra:

- Eltakarít..., mint a dögöt! Elmegyek én magamtól is! Rajtam ne alkudozzanak!

Ajkát mély gúnnyal vonogatta:

- Ők, pont ők, akik mindennek elmondják egymást. Mocskolód-nak, átkozódnak, civakodnak, utána meg... Ah! Torkig vagyok ve-lük! - Teljesen felöltözködött, egyáltalán nem kellett félnie, hogy le-leplezik, és megakadályozzák a szökésben.

A bejáratí ajtót nem kulcsolták be éjjelre, csupán a riglit fordították el, ezért könnyedén kimehetett.

A függőfolyosón, miután becsukta maga mögött az ajtót, váratla-nul megtorpan. Most először döbrent rá meggondolatlan cselekedé-tére. Mert jó, elszökik hazulról, de kihez megy, hol húzza meg ma-gát az éjjel további részében? Nem sokáig törte a fejét, ezentúl csak attól félt, ha elkapják, visszahozzák, holott ő többé nem jön ide visz-sza, de csövezni se akart, messzire elkerülte a hajléktalanokkal teli aluljárókat, a pályaudvarokat, a tereket...

A lépcsőházban jutott eszébe Bélus.

Tószegi Béláék, egy emelettel lejjebb laktak, majdnem az alattuk lévő lakásban. Bélus nemcsak osztálytársa - ez ősszel mennek nyol-cadikba -, testi-lelki jó barátja is volt. Mindent megbeszéltek egy-mással. Például Bélus az utóbbi napokban azért nyaggatta, hogy csi-náljanak balhét. Csiklandozzák meg Beát, a szomszéd lányt, aki olyankor annyira hangosan röhög, hogy összefut az egész ház. Eset-leg verjék el a matektanárukat... Azóta hajtogatja ezt, mióta a televí-zióban - az egyik filmben -, izgalmas körülmények közepette két, hasonló diák fiú elrabolta a tanárnőjét. Eddig két kisebb „balhét” csináltak: „kisöppörték” az egyik nyilvános telefonfülkét. Huszon-négyszáz forintost zsebeltek be. Máskor „megfújtak” az isko-lából két kézilabdát.

Bélusnak mostanában nagyobb fogásra vásott a foga. Másról sem beszélt csak arról, miközben esténként a környéket rótták, meg is te-szi, ha ő nem áll ellent! Például: elgáncsolják az egyik embert, és el-veszik a diplomatafűlkéjét... Ő ösztönszerűen megérezte, hogy med-

dig mehet el a „muriban,” mikor kell lefékeznie. Ha a kézilabdáért nem is, a telefonfülke kifosztásáért sokáig gyötörte, az alapjában romlatlan, de kamaszosan kiforratlan lelkiismerete. Legszívesebben visszavitte volna a pénzt, vagy elmegy a rendőrségre és bevall mindent. Borzasztó érzések gyötörték, azelőtt sohasem érzett olyat...

Óvatosan és éles körültekintéssel lépdelt a függőfolyosón végig, onnét le a lépcsőkön a lakásig, Bélus szobájának - a régi cselédszoba - függőfolyosóra nyíló ablakáig.

A komfort nélküli, Hámán Kató utcai ház lakásaiban, az utóbbi évben a legtöbb lakásban fürdőszobákat, máshol zuhanyozókat képeztek ki, és megszüntették a folyosók végi közös vécéket. Több lakásban kicserélték a nyílászárókat is.

A jel a régi: macskakaparásszerű zaj az ablak üvegén, amelyet Bélus azonnal meghallott. Nemrégén feküdt le, addig magnózott. Az ablakhoz ugrott, és félrehúzta az elsötétítő függönyt.

- Sali! - csillant fel az üveg belső feléről a szeme, mert minek szóljon ki, ha látja.

- Gyere ki! - hívta Sali a némák jelbeszédével. Sötét volt, Bélus ezért nem láthatta a száját, amire hamarosan rájött, ezért félhangosan suttogva hívta, mire Bélus egyetlen mozdulattal kitérte az egyébként hézagnyira nyitva hagyott ablakot. Sali nem vette észre, hogy nyitva van, meg is csóválta a fejét saját leleménytelenységén.

- Várj, felöltözöm! - súgta vissza Bélus.

Inget, rövidnadrágot húzott magára, a papucsába lépett, és egyszerűen kimászott az ablakon.

Körülöttük mély, már-már félelmetes csend honolt. Ember sehol, csak néhány macska végezte szokásos portyáját, emeletről emeletre, ajtótól ajtóig szaglászva... Az este mély terpeszkedéssel ült a négyemeletes ház szűk udvarának, falakkal határolt, kifürkészhetetlen mélységű torkában.

Mégis nagyon vigyázniuk kellett, mert az ablakot - a meleg miatt - legtöbb helyen nyitva hagyták, és a sok ember közül bármikor hazaérkezhet egy-egy megkésett lakó, holott Sali senkivel sem akart most találkozni, amit el is mondott Bélusnak. A falhoz lapulva osonnak, méterről méterre a lépcsőházig, onnét futva le a földszintre.

A kapujuktól néhány méterre álltak meg.

- Mi van? - esett neki ott Bélus arcának torz vigyorával, kezének értetlenkedő széttáráásával.

- Pattanjunk meg!

- Pont most, amikor motoros bringát ígért az öregem? - méltatlankodott Bélus.

- Tudod mennyit ér a piások szava? Leengedi a torkán és... - A járdára sercintett. - Ennyit!

- Sokszor megígérte, igaz, de most rááll.

- Biztos?

- Semmi sem biztos, érzem.

- Máskor is ezt érezted, s nem vált be.

- Jó... jó, de éjjel, egy szál ingben, papucsban? Ne nevettesd ki magad!

- Én elmegyek.

- Elzavartak? - Bélus tökéletesen ismerte Sali hozzá hasonló helyzetét: iszákos szüleit, összeveszéseiket, látványos kibéküléseiket, szerelmeskedésük apró „mozzanatait”, amelyeket torz vigyorgás közepette annyiszor megbeszéltek. Bélus ugyanúgy elmondott Salinak mindent, mert náluk sem honolt békesség. Az apja szintén ivott és nőzött, de az anyjának is akadt szeretője. Egyikük sem törődött a másikkal. Külön utakon járták életútjaikat, csak egy pont maradt azonos: a közös lakás, ahová haza-haza jártak aludni. Nem mindig, mert sokszor kimaradoztak, amikor is Bélus napokig egyedül lézengett a lakásban.

- Nagy fiú - mondogatták a szülei felelőtlenül -, egyedül is elboldogul!

Sali lekonyultan válaszolt:

- Nem zavart el senki... Egyelőre.

- Akkor?

- Apám állandóan fattyúnak, balkézről összeszedett kölyöknek nevez.

- Balkézről összeszedettnek? Az mi?

- Zabigyerek.

- Ennyire okosnak nézek ki? Azt sem értem.

- Ha a nőnek nem a férjétől... Érted? - Olyan gyorsan tette hozzá, mintha mentegetőznék, nemcsak Bélust, saját magát is meg akarná győzni. - Én igenis... Ah! - kiáltott fel, miközben lemondóan legyintett, majd élesen a társára szegezte a tekintetét. - Szóval nem jössz?

- Várjunk még! Előtte csináljunk valami balhét! Kapjuk le Beát s cicizzük meg! - Még mondja, ha Sali éles fejrázása torkába nem fojtja pikáns szavainak folytatását.

- Én most, azonnal megpattanok.

Bélus elboruló tekintettel bámult a társára.

- Ne haragudj rám!

- Bemajrértál, mint a többi nagypofájú ürge. Gágogsz, aztán hess! Igaz? - Nyelt egyet, és elhallgatott. Csak szemének félelmetes villongása, arcának gunyoros, torz vigyora jelezte mély megvetését. Nem tartott sokáig. Iménti haragja gyorsan ellobbant. Előbbi megvetése enyhe megértéssé vedlett át. - Végeredményben igazad van. Téged senki sem nevez zabigyereknek, balkézről összeszedett kölyöknek, fattyúnak. És nem akarnak eltakarítani az útjukból, mint engem. Igaz, rosszul élnek a szüleid, de legalább nem csépelik egymást.

- Csendes fojtogatás folyik, viszont... Tegnapelőtt anyu gombolt le egy százast, este meg apu dobott meg egy bankóval.

Olyan hangsúllyal mondta, mintha mentegetődnék, mintha meg akarná értetni a társával előbbi huzakodásának mikéntjét, annyiszor hangoztatott szándékát: hogy egyszer mindenféleképpen megpattannak, közösen elszöknek otthonról. Valójában megijedt. Eddig szájalt, hősködött, most szaván fogták, ő berezelt és meghátrált.

- Menj vissza - törte meg a közjük terpeszkedő súlyos csendet Sali -, és verd be a szunyát!

- Tényleg elmész? Sali olyan mozdulattal bökött feléje az ujjával, amint a krimikben látta a rúgós késsel.

- Tartsd a pofád!

- Hová mész? Elkapnak. - Útját állta. Sali eltolta maga elől, és elindult.

- Majd csak kikötök valahol - szólt hátra.

- Csövezel?

- Utálom a csöveseket, a szipósokat és az almaborvedelőket! Vidékre megyek!

Gyorsabbra fogta lépteit, Bélus futva követte.

- Gyere fel hozzám! Nálunk vígan ellakhatsz...

- Azokkal egy házban? Soha! - A saját szüleire célzott.

- Csak ma éjjel aludjál nálunk. Holnapra kisütünk valamit.

- Szívódj fel! - fortyant rá.

Bélus megijedt ettől a nyers kiáltástól. Meghallhatják, legalábbis figyelhetnek rájuk. Mégis követte. Továbbra is gyors léptekkel mentek, majdnem futottak.

- Se csomag, se pénz, csak az egy szál ruhád! - A zsebébe kotort. Száz forintost húzott elő, és erővel Sali kezébe nyomta.

- Kösz... - arcának előbbi kemény vonásai megenyhültek. Ridegsége rózsaszínű árnyakba burkolózott. - Megadom... Ne félj, megadom.

- Azt sem tudom, hol leszel.

- Vasadon. - Ebbe a pillanatban jutott eszébe. Szikra pattant megbolydult képzeletében s megvilágította az utat. Sokkal magabiztosabban haladt előre, mint előbb: Igen, Vasadra megy az egyik tanyára, az anyja testvéréhez: Marika nénihez és a férjéhez, Matyi bácsihoz. Jól ismerte őket, ugyanis több ízben nyaralt náluk. Tavaly télen disznót vágtak, őt is kivitték, mert a mostohaapja vette meg a disznó felét. Akaratlan felsóhajtott: akkor még volt pénzük, mostanra minden fillért elisznak. Disznóra? Egy nyamvadt kacsára sem telne pénzük.

Mialatt a gondolatai tovább csúsztak, hirtelen megállt. Bélust váratlanul érte, ezért a lendület akaratlan tovább vitte, kissé vissza kellett lépnie. Sali eléje állt.

- Rendes fej vagy. Pénzt adtál. Remélem, tartod a szád?

- Előbb pofát mondtál. - Hátba vágta, és nevetett. Máskor ilyenkor összedőltek, röhögtek és birkóztak. Sali most nem vette a lapot.

- Menj vissza! - tolta hátra Bélust. - És ne szövegelj rólam. Semmit sem tudsz! Érted?

Miután Bélus buzgólkodva rábólogatott, Sali ismét rászólt:

- Szívódjunk fel! Te jobbra, én balra! Éjjel van, mégsem kihalt az utca. Valamelyik zsaru, vagy szimat könnyen tűhegyre szúrhat. - A nyomozókat nevezték így egymás között. Egyik tv-mesefigurájáról ragasztották rájuk.

Jobb tenyerét a társa felé tartotta. Az belebokszolt. Mindig így búcsúztak el egymástól. Csakhogy ez a búcsú most másabb volt, mint a többi: Vajon találkoznak-e még?

Sali szíve, miközben tovább ment, összeszorult. Nem tartott sokáig, mert előtoluló gondolataiban válogatva, valamiféle elfogadható magyarázaton törte a fejét, arra az esetre, ha elkapnák. Itt, és a 30-as villamoson, amellyel kidöcögött a Kiskörútig, és odébb, mialatt legyalogolt az Üllői úti kereszteződésig. Még a Metrón is azon járt az esze. A végállomásig: Kispest-Kőbánya megállóig ment, ám semmi elfogadható magyarázat nem jutott eszébe, ezért állandóan figyelt. Szerencséjére egyetlen rendőrbe sem botlott. Ott a piros 35-ös buszra szállt, és egészen a végállomásig vitette magát. Szemere utcától Vecsés felé vette az irányt, messze elkerülve a Steinmetz-émlék-művet, mert jól tudta, hogy ott állandó rendőrszem posztol. Sokat olvasott e helyről, a rendőrgyilkosság kapcsán, meg Vasad felé utazva, legutóbb az anyja is megmutatta a vélt helyet, ahol Sósék megölték a rendőrt... Mindig a sínek mellett haladt, csak a vecsési állomáson állt meg, ahol egy vasutasba botlott.

- Mikor megy vonat Monorra? - kérdezte meg tőle bátran.

- Nézd a! Ahun a! Színházi járat. Ugorj fel, rögvest indul! - válaszolta hajdúsági tájszólással, az alacsony, a kissé ittasnak vélt vasutas. Sali odafutott, és gyorsan felugrott a legközelebbi kocsiába.

Ott jutott eszébe, hogy nincsen jegye.

- Meddig áll a vonat? - fordult ijedten ahhoz a testes nőhöz, akibe elsőként belebotlott. - Nincs jegyem, váltanék.

Alig fejezte be, a vonat enyhén megrándult, és szép csendesen, szinte észrevehetetlen siklani kezdett a síneken. Sali az ajtóhoz lépett, hogy leugrik. Meg is teszi, ha az iménti testes nő el nem kapja a kezét.

- Le ne ugorj! - a magas, erős nő a fülke felé tolta. - Ülj le! - okította ki már bent -, és tegyél úgy, mintha aludnál! A kutya sem költ fel Ceglédig.

- Csak Monorra megyek.

- Ide se ér addig a kalauz. Előbb ment el.

Sali szót fogadott. Bőven akadt hely, még válogathatott is. A sarokba húzódott, és az éjszakában tovasuhanó nyári tájat fürkészte. A fel-felbukkanó és azonnal el is tűnő telefonoszlopokat: kety-kety... ugráltak. Az ég alján úszó teliholdat, amely mindent megvilágított. Az egyébként élénkzöld növények sárgákká, a fák lombjai ezüstfényűekké váltak, mialatt a bokrok összekarolkoztak egymással, és sejtelmes ringásba kezdtek. A hatalmas kukoricatáblák távolba vesző plecsnikké törpültek a természet tarka, most mégis egyszínű palletáján.

Klaty-klaty... Ahány sintoldás, váltó az állomásokon, annyi enyhe klattyanás, álomba ringató, monoton halk suhanás jelezte robogásukat.

Sali még mindig nem gondolta át valóban, hogy mit tett, és élni sem élte át a történeteket a maguk zord valóságában. Igaz, nem is törte rajta a fejét.

El... el, minél messzebbre, el a szüleitől. Menekülni, elbújni előlük, és a szégyenétől! Mocskolódnak, összeverekednek, néhány percre rá meg szerelmeskednek. Forró szavakat suttoznak egymásnak, majd tovább vitatkoznak rajta: a kölykön, a balkézről összeszedett fattyún, akit el akarnak takarítani az útjukból!

Miért van a világon, ha senkinek sem kell? A tulajdon anyjának sem kell! Mert annyira bele van habarodva abba a férfiba, hogy előbb-utóbb eltakarítja a kedvéért.

Ebben a pillanatban jutott eszébe: Ha elkapják, őszintén elmond mindent. Senkinek sem kell, ezért világgá ment. Mindegy, mit döntenek további sorsáról az okosok, csak haza ne toloncolják!

Olyasmi jutott eszébe, amelyre eddig nem gondolt. Láttá s undorodott: Az anyja részegen tért haza, és beleokádott a levesbe. Máskor a fürdőkádba csinált... És az a jelenet, amikor legelőször felfedezte, hogy a férje, amint mondta: pipit csípett fel. Lehet, nem is igaz, csak

féltékeny rá. Kell is másnak egy ilyen torzonborz, részeges kukás! Ugyanis az apja a közterület fenntartóknál dolgozik. Kukás kocsival jár. Előbb vezetett, mostanra visszaminősítették kukásnak. Szemét embernek szemét között a helye!

A vonat negyedszerre állt meg. Sali felugrott, azt akarta megkérdezni, hogy hol állnak, amikor, teljesen váratlanul a kalauzba botlott.

- Kérem a jegyet!

Sali pillanatokon belül feltalálta magát. Az állomáson két rendőr állt, arra nem menekülhetett, mert neki most menekülnie kell, ezért a túloldalra lesett.

- Eldobtam - vágta rá, s már rohant is kifelé, ám a kalauz útját állva, elkapta a kezét.

- No... no! Bemegyünk az irodába!

- Volt, de mondtam, eldobtam. Menjek vissza, és keressem meg? Ha megvárnak...

Szíve a torkában dobogott, szája kiszáradt, fejét különös, ritkán érzett hullámok járták át, bénították meg a gondolkozását. Szerencséjére a kalauz nem bíbelődött vele, nagyvonalúan útjára engedte.

Sali megkönnyebbült, valósággal fellelegzett.

- Miért azon az oldalon...? - kérdezte meg később, mert valahogy továbbra is szemmel tartotta.

- Ha egyszer arra hamarabb hazajutok! - Leugrott, és futásnak eredt. A harmadik vágányon vesztegelő vagonok ácsorogtak. Gondolkodás nélkül felugrott, az egyik ajtó bekapta, a másik kilökte... Jó messze, valahol az állami gazdaság előtt állt meg. Az úton gépkocsik közeledtek. Nemrégén nyitották fel a sorompót, felszabadult morgással nyelték a kilométereket.

Az árok padjára ült. A hosszú fénycsápokat nézte, amelyekkel végigtapogatták maguk előtt a sötétséget, s az apró, el-eltűnedező, piros és sárga lámpácskákat... Mindez, sohasem látott, csodálatos színjátéknak tűnt a szemében, ő most mégis azon tűnődött, hogy mi a fenének közlekednek éjjel? Ő biztosan nem mozdulna ki, ha nem kellene szöknie!

Az égen apró, sötét felhőcskék úsztak, el-eltakarva néhány pillanatra a holdat. A fűben tücskök ciripeltek, a közeli nyárfákon vörös-

begy pisszegett-cserregett... Nem sokáig nézelődött. Felállt és tovább ment. Nagyon óvatosan haladt, a kutyák mégis éles csaholással kísérték végig, a 4-es főútig. Egyik elkezdte, a másik utánozta, az abbahagyta, emez folytatta. Ott nem volt baj, ahol a kaput becsukták. Szerencséjére mindössze három helyen akadt bekerítetlen portára, s nyitott kapura a hosszú útján, amelyen végighaladt. Ezeken a helyeken mindenhonnet kutya ugrott ki, esett neki, ha nem vigyáz, még a nadrágját is letépik róla. Az egyik közeli sóderrakásból, apró köveket szedett fel, és teletömte a zsebét, hogy megdobálhassa, elriasztgathassa a további kutyákat. Akadt olyan ház is, ahonnet a kutyák éles csaholására kijöttek, és felgyújtották az udvari villanyt. Ő ilyenkor meggyorsította a lépteit, sőt itt-ott futott is.

A 4-es számú főút átszelése után, hol szűkebb, hol szélesebb erdősávokon és szántóföldeken haladt tovább. A mező halálosan csendesnek tűnt. Többször járt ezen a vidéken Matyi bácsival, lovas kocsin, most mégis megrettent. Ahány bokrot látott, ahány kukoricáson, ahány zsombékos nádason, vagy erdősávon haladt át, annyi sejtetem, lehetőség kínálkozott a lebukására. Hol innét, hol onnét képzel el valakit, aki előugrik, és nyakon csípi.

A hold fényes sugarai, újra meg újra végigcirógatták az egész határt. Valósággal izzott a mező körülötte, rá-ráfröccsente néhány sugárnyalábnyit. A kis gyalogúton özek váltottak át. Csak úgy villogott farukon a fehér folt, vadászok szerint tükör. Ahány, annyi villanás. A káposztásból, alig méternyire tőle, nyúl ugrott ki. Előtte az úton, friss vakondtúrás emelkedett. Rálépett, bokáig belesüppedt a lába. A távoli rekettyésből megriasztott fácánkakas rikkantása hangzott. A fűben hörcsög, vagy ürge, meglehet sündisznó zörgött... Csak itt jött rá: nem is olyan csendes a határ! És mennyire félelmetesnek hatott, főleg neki a pesti, otthonról megszökött gyerekek!

A földút mentén nyárfák álltak vigyázban. Távolságban szerinte hatalmas erdő olvadt bele a mindent elemésztő éjjelbe.

A földnek szaga volt, mennyire különös szaga! A rothadó avar büze és a vadvirág, meg a sárgarepce távolból ideáradó illatának furcsa panca. Eső esett reggel, mostanra minden cseppjét beitta a vasadi homok.

A nyárfák melletti, kis zsombékos hepehupás pocsolyáiban, békák brekegtek, vízre leülő vadkacsák toccsantak.

Mennyi ismeretlen hang és zaj! Máskor talán élvezné, most félt tőlük...

Vedres Mátyás tanyája messzire kiemelkedett a holdvirágos táj kavalkádjából. Sali megérkezését tavalyi kukoricaszár-kúpok köszöntötték, amelyeket kazlak apró sora követett. Odébb disznóólak rácsos kifutója, mellettük istálló ácsorgott. Benne két ló és egy békésen kérődző tehén: a Julis hevert. Az ajtót nyitva találta, éppen bekukucsált, amikor két hatalmas magyar vizsla rohant feléje. Ismerték, ezért csak az illendőség kedvéért vakkantottak.

Egészen a házig kísérték. A ház előtt gémeskút ágaskodott. Vedrét a kávéra helyezték, ágasának vége, mint csillagvizsgáló hosszú teleszkópja az eget kémlelte.

A keskeny, nyitott tornácra két, eléggé letöredezett szélű lépcső vezetett fel.

Büki Sali jóval éjfél után zörgetett be a dupla ajtón.

- Ki az? - hangzott fel a másodszori, már erélyesebb kopogtatás után. Azonnal megismerte Matyi bácsi hangját.

- Sali. Büki Salamon, Pestről...

- Te... te? Hogy a fenébe kerültél ide ilyen későn? Apád... anyád is veled van?

- Egyedül jöttem.

Bent gyufa lángja lobbant. Nemsokára rá petróleumlámpa fénye szorította falhoz a sötétet.

Matyi bácsi egy szál ingben, gatyában lépett az ajtóhoz, és beengedte Salit.

- Marika néni? - érdeklődött a fiú, köszönése után, csakhogy levezesse felgyülemlett félelmét és enyhe zavarát.

- Megszokott helyén, a szobában alszik. Nem tudad? - Suttogóra fogta a gangját. - Lehetőleg ne verjük fel!

Szemének, arcának fura mimikájával, kezének széttárásával s vállának felhúzásával kérte tovább, hogy beszéljen, de csak halkan.

- Megszöktem - súgta kérésének megfelelően.

Matyi bácsi az ágyára huppant, és szorgalmasan vakargatta a hasát és az erősen szőrös mellét, amelyről Salinak nemrég az állatkertben látott egyik majom jutott eszébe.

- Csak így... ilyen egyszerűen mondd?

- Sírjak?

- Mi a fenét csináltál? - kérdezte, mialatt gyanúsán fürkészte, mérte végig újból és újból a fiút.

Sali nagyot nyelt, s csak rövid hallgatás után felelt. Matyi bácsi éppen meg akarta sürgetni.

- Állandóan veszekednek... Apu balkézről összeszedett kölyöknek, meg fattyúnak csúfol. Este részegen tért haza, azt követelte anyutól, hogy... - gúnyosan, kamaszosan mutáló hangon utánozta: - takarítson el a háztól! Mert én mindig útban voltam neki. Nem vártam meg, hogy elküldjenek, világgá zavarjanak, mert anyu... - újabbat nyelt -, szóval, ahogy apu fütyül, ő úgy táncol. Otthagytam őket. Ha befogad, itt maradok, ha nem tovább állok - suttogetta elkeseredetten, de elszántan.

- Ülj le! - mutatta inkább, mint súgta.

Sali a legközelebbi székre rogyott, mert nagyon elfáradt a hosszú gyaloglástól, megviselten az állandó ideg feszültségétől.

Matyi bácsi tovább morfondírozott:

- Balhé lesz belőle, gyerek! Nagyon félek tőle, de... nem zavarlak el. Ott a sezlön, pokróc..., feküdj le! Reggel beszélgetünk!

Sali engedelmesen a sezlönhöz ballagott. Szandálját kikapcsolta, és a sezlön alá lökte. Ezután a nadrágja következett, majd végighevert a fekhelyen. A pokrócot csak azután húzta magára, miután Matyi bácsi elfújta a lámpát.

Itt döbrent rá, hogy mit tett, és hová jött. Régen tudta: Matyi bácsi feltűnően kapzsi férfi, és a feleségével sem élnek valami jól. Ha keresik, mert elsőként itt keresik, mi lesz? Nem állhatta meg, hogy meg ne szólaljon.

- Matyi bácsi! - súgta elnyújtottan, visszakozásra készen, elbizonytalanodottan.

- No?

- Ugye nem ad fel?

- Dugjalak fel a padlásra?
- Apunak, anyunak nem szól semmit. A rendőröknek meg, ha jön-nének, itt voltam, de meglógtam...
- Ezt nem mondhatom.
- Akkor azt mondja majd, hogy kint vagyok a határban.
- Az éjszaka sohasem jó tanácsadó, fiam! Aludjál! Így is sokat beszélgettünk már, tényleg felverjük Marika nénédet.
- Jó éjszakát!
- Neked is!

Kint macskát zavartak a kutyák. Iszonyatos vonyítással menekült előlük, létrán fel a padlásra, ahonnet előzőleg egérkaparás ütötte meg a fülét.

A hold elült, vagy csak a fák koronája mögé bújt? Sali nem dönt-hette el az ablakon át lesve. A kakas is megszólalt. A pirkadat kez-detét jelezte.

* * *

Reggel négy órára teljesen kivilágosodott, éppen csak nem sütött a nap.

A közeli mezőn, a rozsdafarkú madár régen kihirdette a hajnal kezdetét. Őt a mezei pacsirta művészi éneke követte. Nemsokára rá a többi madarak is belekapcsolódtak a reggeli hangversenybe: A se-regély csorogott, a szép hangú fülemüle bül-bülözött. Énekeltek, csattogtak, trilláztak, kinek-kinek milyen volt a szólama.

A korán ébredő pacsirta magányos hangja, az erdő széléről felelt vissza nekik...

A ház körül elsőnek a feketerigó szólalt meg. A házi rozsdafarkú, csaknem azonnal rákontrázott, amíg a szécinege, az ökörszem, a citromsármány, a kékcinege, odébb az erdei pinty, a kormos légyka-pó, a nyaktekercs, a poszáta és a minden lében kanál verebek hangos csiviteléssel, közvetlenül napfelkeltekor kapcsolódtak be a tanya kö-rüli hangversenybe. Leglustábbnak a kenderike, a tengelice és a zöl-dike bizonyult.

Sali mindezekből semmit sem hallott. Talán délig is elaludt volna, ha Matyi bácsi fel nem veri. Kétszer-háromszor megrázta, később lerántotta róla a pokrócát, és hangosan nevetve paskolt a fenekére.

- Aki éjjel legény, nappal se legyen rest! - Enyhe nosztalgiával tette hozzá: - Mindig ezekkel a szavakkal vert fel édesapám fiatalon, legénykoromban. Mert aludni, azt én is nagyon szerettem. Lásd, megszoktam róla. Tudod mióta? Amikortól a magam ura vagyok.

- Marika néni? - kérdezte Sali, miközben két öklével kidörzsölgette az éjjeli csipákat a szeméből.

- Átugrott a szomszédba. Nemsokára itthon lesz. - Na hiszen! - gondolta Sali maga elé sunnyogva - a szomszédba, amikor a legközelebbi tanya legalább egy kilométerre, ha nem messzebbre esik innét! Matyi bácsi, mintha megértette volna, gyorsan hozzátette: - Biciklivel ment.

- Befogad akkor? - szegezte neki a kérdését, miközben felöltözködött. Esti ígéretére célzott, amikor is Matyi bácsi reggelre halasztotta a döntését.

Az leült. Mellette a tűzhely szélén lábas, benne a nemrégén felforralt tej vastag föle ringatódzott. Valaki belenyúlhatott az ujjával, helye messziről meglátszott: Marika néni a tettes, mert tavaly is ezt csinálta! Matyi bácsi körülményeskedve, nehézkesen felelt: - Aludtam rá egyet, meg gondolkoztam is két forgolódásom közepette. - Mikor? - ötlött önkéntelenül Sali fejébe. Egész éjjelt végighorkolta. Két ízben is felébresztette hangos hortyogásával. - Maradhatsz, persze, hogy maradhatsz! Marika nénéd is beleegyezett. - Feljebb lökte a micisapkáját, és a zsíros, kopaszodó hajába túrt. - Ha netán közbejön valami, úgy lesz, amint a vak mondta: majd meglátjuk! Mert ugye, ebbe apádéknak is lesz beleszólásuk, elvégre a gyerekük vagy.

- Apunak semmi köze hozzám! - vágta rá indulatosan Sali. - Engem ne takarítson el senki otthonról a hátam mögött! Ha nem tetszik az ábrázatom, mondja meg, és kész! Egyébként is kölyöknek és balkezről összeszedett fattyúnak nevezett.

- Anyád?

- Már mondtam: Úgy táncol, ahogy apu dirigál. Veszekednek, mennyire förtelmesen marakodnak, meg kibékülnek, utána meg együtt isznak.

- Az ital, az a rohadt ital!

Sali jól tudta: Marika nénire, a feleségére gondolt, aki nő léteére ugyancsak gyakran néz a pohár fenekére.

Alig fejezte be, máris szemébe húzta a sapkáját, és Salira mordult:

- Kösd ki Julist! - A tehenet, amelyet az éjjel meg akart simogatni. Az elmúlt nyáron is ő kötözte ki. Nyakára vastag bőrrövet húzott, amelyen hosszú, vékony lánc, végén élesre hegyezett betonvas lógott. Kalapáccsal beverte a földbe. Miután a tehén körbe legelt maga körül mindent, odébb vezette. Naponként háromszor, négyszer is odébb kötötte. A tanya mellett, az erdő szélén, széles fűsáv zöldellt. Julis kora tavasztól, késő őszig, ezen az üde zöld gyepen legelt. A kissé mély fekvésű részt, kivételesen itt, kis víz-foltok tarkították, ezért a legszárazabb nyáron se száradt ki a fű. Ritkaságnak számított, mert homok, mindenütt csak homok...

Mialatt Sali az ajtó felé indult, Matyi bácsi utána szólt:

- Visszafelé a kút melletti vályúban mosakodjál meg, utána reggelizzél! Tejet a tűzhelyen, szalonnát, kolbászt, kenyeret, paprikát és paradicsomot az asztalon lelsz. Utána kinézünk a határba. Addig befogom a lovat.

Sali nem várta meg, amíg befejezi, sietve rábólintott, megfordult és elfutott. Olyan gyorsan szaladt, hogy majdnem a nyakát törte.

Az üde zöld gyp tarkabarka mezei virágain ezernyi, korán kelő, szorgos méhecske zümmögött. Fölöttük színes pillangók repdestek. Egyet majdnem elkapott. A közeli erdő fölött a nap tüzes korongja fénylett. A táj olyan síknak tűnt, amelyen a tekintet, mint vödörből kifolyó víz, nagyon messzire folya, ha minduntalan bele nem ütközne a kisebb-nagyobb erdőfoltokba.

Nagyon éhes volt, azt mégsem állhatta meg, hogy át-meg át ne ölelgesse Julis nyakát. Kisebb korában a hátára is felült.

Julis, óriási szemeinek kifejezéstelen bámulásával követte. Végül kinyújtotta a nyakát, s utána bögött: bö...ő! Majd lehajolt, és csendesen tépkedni kezdte óriási, sárga fogaival a fűvet...

Sali, miután szót fogadva Matyi bácsinak, megmosakodott, jó étvággal fogott a reggelizéséhez. Miközben evett, Marika néni - a negyven év alatti, csinos, fekete hajú, fiatalos, tanyasi menyecske, aki a városban is „megállta volna a helyét...” - megérkezett.

Sali illedelmesen felállt, és köszönt. Marika néni megcsókolta, majd visszanyomta az asztalhoz, mintha felszólította volna, hogy folytassa nyugodtan tovább a reggelizését.

- Hallom, megszöktél? - bizalmaskodott ezután elnéző, sőt kissé megértő nevetése közben.

- Csak megpattantam - felelte az telepofával.

- Anyád tényleg iszik? - Még mindig nevetett, úgy látszik Matyi bácsi mindent elmesélt neki reggel.

- Ez nem kifejezés rá.

- Én is iszom. - Szép ívelésű szája szélét összehúzta, keskeny vállát felrántotta. - Mit tehetnék mást ezen a rohadt tanyán! Se szórakozás, se tévé, mert itt semmi sincs fiam, nem úgy, mint nálatok Pesten! Mozi, színház, presszó... és az a sok szép kirakat! Mert hiába van pénzed, itt csak a munka, a güzi, meg az a sok bűzös disznó-szar...

Sali, mialatt tovább evett, akaratlanul végignézte: Nem úgy nézett ki, mint aki disznók között járt. Szép, egybeszabott, rövid ujjú, elől-hátul mélyen kivágott ruhát viselt. Sima, de igen dús haját, hátul ízlésesen felkötötte. Lábára ruhájához illő szandált húzott. Sokkal fiatalabb, mint az anyja, szinte lányos alkat volt.

Marika néni, mintha a nők ösztönszerű kacérságával megérezte volna a kamasz fiú nyílt érdeklődését leült, keresztbe rakta a lábát, dús hajába túrt, majd tovább ömlengett.

- Mi marad más, az ilyen magamfajta, tanyasi csávónak, egy eny nyire öregember oldalán? Az ital, amely feldob. Nekem tehát megvan az okom, hogy miért iszom, viszont anyádat nem értem.

- Veszekednek, összeverik egymást, utána meg összeborulnak, és turbékolnak.

Marika néni cinkosan megnyomta a fiú orrát.

- Hallgatóztál, netán leselkedtél?

Sali úgy tett, mintha nem hallaná, megette a maradék kolbászat, majd megint megszólalt:

- Matyi bácsi nem iszik, nem részegeskedik, nem verekedős, jó ember.

- Ami igaz, az igaz! - vágta rá Sali megdöbbenésére cinikusan. - Itt se verekedés, se turbékolás, semmi sincs, fiam! Élünk s vegetálunk.

- Itt maradhatok maguknál a tanyán? - terelte másra a szót Sali.

- Úgy tudom, Matyi bátyád beleegyezett.

- Bele.

- Akkor meg, miért óbégatsz? - Melléje lépett, és pajkosan hátba verte, majd félreérthetőn hozzádörzsölődött, amit Sali egyáltalán nem rokonai pajkosságnak vélt. Nem csoda, hogy a kamasz fiú feje lekonyult, szíve táján furcsa zsibbadást érezve, akaratlan Beára gondolt, akit Bélus unszolására, többször elkaptak, és alaposan megcsiklandoztak...

Marika néni, egyik kezével a fiú karjába kapaszkodott, szorongatta, a másikkal megsimogatta a homlokát.

- Jóba akarsz lenni velem? - búgta tréfás hanglejtéssel.

- Háát... - húzta válaszáat csalódottan, arcán savanyú mosoly vinyonyogott.

- Akkor mindennap átugrasz Vidáékhoz borért! - Elengedte. Mutatóujját a szájára szorította, és a fiú szeme közé nevetett. - Matyi bátyádnak egy szót se! Átverjük az öreget. Jó?

Felállt, a hokedlihez lépett. Szatyrából egy üveg bort halászott elő, és a fiú kezébe nyomta.

- Húzd meg!

- Nem szeretem a bort - vonakodott Sali, mialatt visszaadta az üveget. A szülei miatt undorodott a bortól, a szagát sem bírta az óta.

Kintről felmentő kiáltás hallatszott.

- Sali! Gyere, fiam!

Marika néni, a konyhaszekrény mögötti szűk résbe dugta az üveget. Közben Salira piszegett.

- Egy szót se róla!

Az előbbi varázs, mert Marika néni érett, asszonyos bája valósággal megszédítette a kamasz fiút, hirtelen elillant. Nem is nézett többé

rá. Kiitta bögréjéből a maradék tejét, minden mást otthagya, fejét lehorgasztotta, és az ajtó felé oldalgott.

Marika néni utána lépett, és váratlanul belekarolt, s magához húzta.

- Szóval? - Sali jól tudta, az előbbi kérdésére utalt.

- Hozok.

- És Matyi bátyádnak se szólsz róla?

- Hallgatok, mint a sír.

A fiatalasszony a cinkostársak mozdulatával karolt a nyakába, magához vonta, és arcon csókolta, amiről neki megint Bea jutott eszébe, akihez testnevelési órákon hozzá-hozzádörzsölődtek. Volt tehát összehasonlítási alapja. Újra elöntötte az előbbi forráság, idegrendszere tovább zsibongott.

- Gyere már, sietek! - hangzott újra kintről Matyi bácsi türelmetlen sürgetése, mire fel Sali futásnak eredt.

A ház előtt egylovas szekér állt, mert Matyi bácsi nem mindig fogta be mind a két lovát. A bakon ülő öreg, mialatt sürgetően kémlelte az ajtót, ostorával kétszer-háromszor, idegesen a levegőbe csapkodott.

- Mi a fenét csináltatok eddig? - zsörtölődött, mialatt Sali melléje mászott a bakra. - Beszélgettetek?

- Marika néni anyuról kérdezősködött.

- Testvére - bólintott rá helyeslően az öreg, majd erősen sejtelmessé változott a hangja. - Tudod, hová megyünk?

Sali a fejét rázta.

- Tápé. - Ezért körülményeskedett ennyire? Mérgelődött magában Sali. Nem sokáig, mert az öreg hangja még sejtelmesebbé színeződött. - Közben megnézzük a hurkokat is.

- Hurkokat? - hökkent meg Sali. Matyi bácsi vadállatokat fogott be a mezőn és az erdőszéleken. Ezt tudta, de kifejezetten hurkokra nem emlékezett.

Az válasz helyett sokatmondóan fellökte a kalapját, ostorával, mintha a legyeket hessegetné, vakargatná le, mert légy bőven akadt a lovon, végigcírógatta a paci hátát.

- Mit szólsz ehhez a vidékhez? - tekerte készakarva másra a szó fonálát.

- Hát... - huzakodott Sali, mialatt kíváncsian szétnézett. - Furcsa.

- Furcsának tényleg furcsa, viszont, ha megszokod, sohasem tudsz megválni tőle. Itt nincsenek zsúfolt villamosok, kitömött buszok. Nincs rohanás, le-fel s alá. Lökdösődés, szitkozódás, hajba kapás, zaj, láрма, tömegnyomor. - Kihúzta magát, és jóízűen teleszívta levegővel a mellét. - Ez az igazi szabadság, fiam! Akkor kelek, amikor akarok, akkor teszem le a fejemet a párnára, ha jólesik. Nálunk sohasem csörög a vekker, nem fúj a gyár. Nem parancsol senki.

- Julis..., a lovak, a sok disznó, meg a föld? - kötekedett Sali.

- Azokat én akartam. Én...! - Olyan mozdulattal legyintett, mint tanár a harmadszori magyarázat után: Minek mondjam tovább, ha úgysem érted meg. S elhallgatott.

Ebben a faluban és a hozzátartozó tanyákon, nem alakult termelőszövetkezet. A parasztok szakcsoportba tömörültek. Ezért a régi gazdák, kisebb-nagyobb megkötöttséggel, bizonyos nagyságú területeken, szabadon gazdálkodhattak. Nem is vándoroltak el a környékről, no ha azért sokan jártak be Budapestre dolgozni, főleg a fiatalok.

A ló patái egyhangú toppanásokkal verték a port. A homokos tájon, eső után, másnap már újra porzott minden. A keskeny földút két oldalán szántóföldek apró pántlikái: krumpli-, kukorica-, káposzta-, zöldségtáblák és learatott rozsmezők váltogatták egymást, de akadt dinnye-, fekete retek-, lucerna-, lóhere-, paradicsom-, céklaföld is bőven. A kis parcellákat, odébb óriási tábla váltotta fel. Paradicsom díszelgett benne. A szomszédos falu, Üllő termelőszövetkezetéé.

A levegőben egerészölyv keringett. Alatta, tarkatollú szarka ijesztgette az apró madarak félénk népségét.

A poros úton, közvetlenül a ló előtt, egy nagy mezei nyúl ugrott fel.

- Ez a miénk lesz, gyerek! - villanyozódott fel Matyi bácsi mohósága.

- Ajaj! - hitetlenkedett a fiú. Azt hitte, ugratja, vagy valamelyik tréfa bevezető mondatának szánta.

- Nem hiszed el? - Már kanyarította is a lovát, be a nyúl után, amely a lucernaföld közepén lapult. Rövidke, de széles tábla volt. Ha Matyi bácsi nem mutatja meg a szemével, Sali sohasem fedezi fel.

- Ne nézz oda! És lehetőleg ne mozogj!

Előbb távolból kerülte meg a kocsijával a nyulat. Utána mind szorosabbra fogta a gyűrűt, körbe-körbejárta, végül Sali kezébe nyomta a gyeplőt.

- Fogd meg, és hajts tovább! Én hátrahúzódok a koci végébe.

A nyúl, elejétől végig, szemével követte a lovat, de nem mozdult.

Matyi bácsi a mozgó koci hátuljába lopakodott, hogy a nyúl ne láthassa meg. Sali csak most fedezte fel a hosszú karót, ám még mindig nem tudta, csak sejtette, hogy Matyi bácsi miért tette oda.

A lovas koci egészen közel járt a nyúlhoz, amikor már nem lehetett tovább szűkíteni a kört anélkül, hogy a nyúl fel ne ugorjék és a karó is bőven elérte, Matyi bácsi óvatosan kinyújtotta, és egyszerűen lekasabolta vele a ló forgásától megszédült állatot, amely egyetlen nyiffanás nélkül elterült az alacsony lucernafűben.

Matyi bácsi leugrott, felkapta, a koci derekába dobta, és alaposan szétnézett.

- Csupa síkság. Messzire ellátni, ezért nagyon óvatosnak kell lennünk! - Magyarázta a fiúnak, miután visszaült a bakra. Rövidke hallgatás után ezt is hozzátette: - Egy szót se róla! - Mintha eszébe jutott volna valami, felállt, átlépett az ülés támfalán, és újra kezébe vette a nyulat.

- Megpisiltetem.

Egyik kezével a fülénél fogta, másikkal, mint a tehén tögyét fejés közben, hasától le a lába közéig végighúzogatta.

- Alig volt benne valami. Ez a néhány csepp-e. - Szemével a koci aljára bökött.

- Ezt miért kellett...?

- Mert nyúzás közben, vagy felboncolásánál, könnyen kifakad a hólyag, és húgyszaga lesz a húsának.

Visszadobta a helyére, az valósággal nyekkent.

- A hurkokhoz! - adta ki a parancsot önmagának, nyomban ezután.

Sali nem kérdezősködött, de azt nem állhatta meg, hogy meg ne jegyezze:

- Ha elkapnának, baj lenne belőle.

- Igaz is! - kiáltott fel az öreg, majd megállította a lovát, és leugrott az ülésről. Nem messzire tőlük lucernaboglyát fedezett fel. Odasie-

tett, belenyalábolt, visszafutott vele, és a leütött nyúlra dobta. Sietett, nehogy rajta kapják.

- A hurok - magyarázkodott már a helyén, miután a ló elindult, Sali előbbi szavaira válaszolva - ugyan tilos valami... - Felnevetett. - Mást sem szabad, mégis csinálják a fejesek! Ha felvesznek vadásznak...

- Matyi bácsi szeretne vadászni?

- Hányszor kérvényeztem, de eddig szóba sem álltak velem. A puska, az lenne az igazi, gyerek! Pék Sanyinak kettő is van. A két-csőű engedéllyel, a golyós kispuska feketén. A méhesében valamilyik kaptárban rejtegeti. A fiatal erdésznek három puskája van. Biz' Isten ellopnék tőle egyet, ha...- mint, akit rajta kapnak hirtelen elhallgatott, s hogy leplezze elszólását, kapkodón másra terelte a beszédjét. - A hurok? Egyszerű acéldrót. A réz nem jó. Lágyabb, de könnyen elszakad. De nem ez a legfontosabb! A járat. Úgy kell ismerni a vad járását, mint a... - megfelelő szót keresett s talált -, férjének az asszonyát.

Maga nem jól ismeri, az biztos! - kajánkodott Sali magában. Mari-ka néni előbbi kérésére célzott. Mást ekkor még nem tudott.

Matyi bácsi eszmefuttatása kissé érdekesebbé vált, ami Salit nagyon meglepte.

- Mert a nyúl, meg az őz, engem csak ez a két vad érdekel, noha rengeteg a fácán is, mindig ugyanazon a csapáson jár. Szabályos utat vágnak maguknak. Ha ezt kipuhatolod, biztos a siker. Ha nem, hiába minden... No, nézzük csak!

A jobb oldali erdő felé irányította a kocsit, ám alig értek oda, máris megállította a lovat. Leugrott a kocsiról, és szó nélkül befutott a bozótba.

Néhány percre rá óriási mezei nyúlal tért vissza.

- Itt van e! - A fiú felé mutatta. Szemében, hangjában, a magabiztos emberek nyeglesége, és a sikeres vadászok öröme villogott.

Sali melléje ugrott a földre.

- Megpisiltessem?

- Még bent elintéztem a bokrok között.

- Döglött volt?

- Ah! Annyira ugrált, hogy majdnem otthagya az egyik lábát. Jártam már így. Nyúl sehol. Csak a lába. Az acéldrót vágta le. - Újra felemelte, és megforgatta. - Leütöttem.

- Marika néni főzi meg?

- Eladom. Úgy veszik, mint a cukrot. Friss, és nem kell minden harapás után a sörétet kiköpködni. Több helyem van. Ha nem kell az egyikén, kapós lesz a másikon. Valahol mindig elkél.

Az előbbi nyúl mellé dugta a lucerna alá.

- Még négy helyen van kint hurok - jegyezte meg eközben.

- Nyúlra, vagy őzekre?

- Kettő nyúlra, kettő őzre.

- Kár, hogy én nem értek hozzá - fakadt ki Sali akaratlanul.

- Rá se ránts! Hamarosan megtanítalak. - A lovára csapott. - Gyia! Siessünk!

- Hová megyünk?

- A többi hurokhoz. Szép sorjában felszedjük mind, utána irány a város! Eladjuk, az árán tápot vásárolunk.

Alig indultak el az úton, velük szemben a fiatal erdész motorja tűnt fel. Matyi bácsi önkéntelenül összevonta a szemöldökét. Kezeiben a gyeplő idegesen megrándult, arcának kiadós redőibe a bosszú sötét árnyai telepedtek.

- Ezt mindenhová odahozza a fene! - jegyezte meg, mély gyűlölettel telítődött. Szemvillanása lobot vetett, arca elfehéredett.

Salinak egyáltalán nem tetszett ez a hirtelen színeváltozás. Hol Matyi bácsit, hol a közeledő erdészt fürkészte: Nem is fiatal - húzta félre a száját önkéntelen.

Az melléje hajtott, és Matyi bácsira kiáltott:

- Hö!

- Nem vagyok én ökör - mordult rá az -, hogy rám hőkölj!

- Csak orvvadász.

Leugrott a motorjáról. Kitámasztotta. A még mindig mozgó kocsihoz lépett. Beletúrt a lucernába, ahonnét egyszerűen kiemelte a két nyulat, és a motorja csomagtartójára dobta. Egy ideig farkasszemet nézett az öreggel, majd a vadnyulakat gurtnival a csomagtartóhoz rögzítette.

- Elviszed? - kérdezte meg Matyi bácsi közben vészjóslóan. Olyan mozdulatot csinált a kezével, a lábával, a derekával egyszerre, mintha rá akarna ugrani. Az erdész szemöldökének erőyes összevonásával, és fegyverének gyors megragadásával tartotta vissza. Nem emelte lövésre, még csak a válláról sem akasztotta le, csak elkapta a tusát.

- Naná, majd magánál hagyom, hogy megzabálja, vagy eladja! Régen figyelem. Azt is láttam, amikor a lucernásban lecsapta az egyik nyulat...

- Zabáld meg te, rontsd el a gyomrod, vagy add el, s az árát add az orvosnak hálapénzként!

Az erdész felült a motorjára, helyére kattantotta a rögzítő-kart, s berúgta.

- Ha még egyszer elkapom - szólt vissza -, nem ússza meg ennyivel! Most csak elkoboztam a nyulakat, akkor úgy meghurcoltatom, hogy arról kódul.

- Menj a fenébe! - pöccent Matyi bácsi hangja, köpésével egyszerre. Majdnem eltalálta az erdészt. A lovára csapott, az megugrott. Salit váratlanul érte, majd hanyatt esett.

Matyi bácsi, néhány méternyi út után, élesen hátrafordult, és dühétől remegőn visszakiabált. Az erdész a pöfögő motorját babrálgatta, vagy a nyulakat igazgatta, nem lehetett eldönteni.

- Mentül agyoncsaplak, ha továbbra is az asszony körül legyeskedsz!

Azzal, mintha mi sem történt volna, visszafordult, fejét lehajtotta, és némán, ám falfehéren bámulta az utat.

Saliban másodszor pukkant szét az a rózsaszínű buborék, amelyet Mariska néni bizarr közelsége hevített ennyire nagyra. Nemcsak iszik, az erdésszel is jóban van? Ezzel a torzborz férfival? Ezzel a cingár emberkével? Igaz, az erdész ötvenéves se lehet, amíg Matyi bácsi a hatvanat is túllépte, ám akkor is karakánabb, jobb kiállású férfi nála!

Az öregember váratlanul Salihoz fordult:

- Reggel azt kérdezted, befogadlak-e? Én igent mondtam. Ezek után feltételekhez kötöm: Kivered Julist, teszel-veszel a ház körül, és

szemmel tartod Marika nénédet s az erdészt! Ha bármit, a legcsekélyebbet is észlelsz, azonnal jelented nekem. Megértetted, fiam?

- Meg - vágta rá Sali kamaszosan mutáló hangjával, kényszerűségből. - Csöbörből-vödörbe - jutott eszébe -, mert ezek is marják egymást, nem csupán az ő szülei. Reggel Marika néni szavalt: Jóba akarsz lenni velem? Akkor hozzál bort! De Matyi bátyád ne tudjon róla...! Itt meg ez nyekereg a fülébe: - Tartsd szemmel, és jelentsd!

Nem marad sokáig - határozta el azon nyomban. - A legelső kínálkozó alkalommal lelép... Mindene lázongott, valósággal fortyogott benne az elkeseredés. Mégis egykedvűséget színlelve bámulta az ezerarcú határt. Szeme egészen a baloldali erdőig gurult, mialatt végestelen-végig rótt a rónaságot.

Az út szélén korhadt nyárfarönk hevert. Hangyák túrtárcangolták a belét. Púpos, homokszerű várakat építettek a szétmorzsált részekből. Színes gyurgyalag leste őket a közeli fa tetejéről. Arra várt, hogy elhaladjanak mellőle: Krí...í!

Amilyen díszes a tolla, olyan ronda a hangja.

2.

Sali - ő maga sem akarta elhinni - már két hónapja élt a vadregényes Vedres tanyán. Reggel öt órakor kelt. Első dolgaként kikötötte Julist legelni. Utána megmosakodott s megreggelizett. Alig nyelte le az utolsó falatokat, máris rohant segíteni Marika néninek: disznókat, baromfikat etettek... Matyi bácsi ez alatt megfejte a kikötött tehenet. Sali ezt követően kerékpárra pattant, átvitte a frissen fejt tejet a gyűjtőhelyre. Visszafelé bort hozott Marika néninek. Az üveget előző este egy közeli, kijelölt bokorba rejtette, ahová visszafelé a telt üveget is behelyezte. A többi már Marika nénire tartozott. Biztosan nem maradt ott.

Kilenc órától kezdve, viszonylagosan szabadon tölthette el az idejét. Néha ugyan Matyi bácsi magával vitte a mezőre. Abban az időben leginkább tököt és marharépát szedtek fel, vagy egy-egy kocsi-derék lucernát és silókukoricát hoztak be a tanyára. Eközben Matyi bácsi minden elmarható terményt, erdőkből ölfát... ellopott. Főleg a

nem messzire levő, de a szomszédos faluhoz tartozó, termelőszövetkezet tábláit dézsmálta előszeretettel...

Sali közben a környék több, s vele egykorú gyerekeivel is megismerkedett. A közeli faluból négy fiú szinte naponta kijárt hozzá. Ezek a gyerekek általában rossz, vagy zaklatott családi körülmények között éltek. Vagy az apjukkal, vagy az anyjukkal, esetleg mind a kettőjükkel, néhol a családi körülményekkel és a velük való törődéssel, irántuk kinyilvánított szeretettel akadt baj. No, meg szegények, nagycsaládosak is voltak. Leginkább az öreg fűzfa alatt játszottak, amint ők nevezték: hülyültek. A négy fiú többször járt már Pesten, leginkább osztálykirándulások alkalmával, ám mégis nagyon keveset tudtak a pestiek szokásairól, mindennapi életéről, amiért is órákig elhallgatták Sali vagánykodó, erősen kiszínezett és felnagyított „bulitörténeteit...”

Az öreg fűzfa alól csodálatos világ tárult eléjük. A közeli erdőszélén vöröslő, bogyós vadrózsa s néhány galagonyabokor ringott az enyhe nyári szélben. Az olajfa kétszínű levelei, csendes bólogatással mutogatták bájaikat. Nem messzire tőlük vadlóhere, zsálya, kék levendula, sárga ökörfarkkóró, kékeslila kökörcsin, vöröslő vadborsó, frisszöld lósóska, barnuló macskatövis és tarka margaréta üde színfoltjai tenyereltek a fűben. Semmi feltűnés, semmi hivalkodás, szimpla tarkabarka kacérkodás vette őket körül.

Az erdő mélyén lankadatlan kakukk szólt. Mintha azt várta volna, hogy megkérdezzék tőle: meddig élnek még? A félénk, de igen kíváncsi sárgarigó az erdő sűrűjéből leskelődött ki, messzire hangzó füttyével jelezve az őzeknek a fiúk jelenlétét.

És az erdőszélén baktató, óvatos mezei, a homokos buckákban lyukakat fúró, üregi nyulak játéka?

Volt ott minden. Gólyakelepelés, a közeli falukból odahallatszó harangszó, tehénbögés, szorgalmas harkálykopácsolás, cinkék, őzapók, pintyek és más énekes madarak nyárvégi búcsútrillája, romantikus kakukkszó, katicabogár repkedés, tarka lepkek lengé tánca...

Megszokták. Fittyet hánytak rájuk.

Mátrai Peti, előbb még hevert. Sali az aluljárók színes forgatagáról mesélt nekik éppen, amit a fiúk tátott szájjal hallgattak, amikor az erdész feltűnt.

- Motoron, mint mindig. Hová mehet? - lesett rá Sali.

- Hozzátok - felelte kajánul röhögve Lévai Sanyi, Salira kacsintva.

- Gyakran meglátogatja Vedresnét? - élcelődött Szalontai Attila, kihívón lesve Salira.

Sali helyett Kádas Peti felelt.

- Ez nem kifejezés rá.

- Honnét tudod? - mordult rá Sali, Marika nénit védőn.

- Láttam néhányszor. Miért, te nem?

Ezután a kamasz fiúk modortalanul vaskos megjegyzéseket tettek az erdész meg a csinos, de kikapós asszony kapcsolatáról.

Sali enyhe undort érzett. Mi tagadás, az első napokban megtetszett neki a nagynénje. Kamaszosan, ábrándos szerelmi kapcsolatokat szőtt magában, amelynek legszínesebb fonala az a szép érzés volt, amely teljesen behálózta zsendülő érzelmi világát. Miután megtudta, hogy az erdész szeretője, a rózsaszínű burok szétpattant, s amint teltek-múltak a napok, az előző bimbózó „szerelmét”, frissen előbukó undor váltotta fel. Mert a szerelem és a gyűlölet egy s ugyanazon tőről fakadnak. Tizennégy éves kamasz gyerek volt. A gyerekek kezében pedig gyakran lángra lobban a gyufa, mint most is.

- Szúrjunk ki velük! - állt elő hosszabb fejtörés után Sali. Maga elé merengett. A többiek nem tudták mi jár az eszében, ezért mialatt a fejét törte, együtt érzően hallgattak.

Felállt, és a fűzfa vastag törzsének dőlt. A varasodó fakéreg fura repedéseiben óriási hangyák katonás menete kúszott, egyik sor felfelé, másik le a földre. A szúvas és vastag ágakon, szorgos harkály buzgólkodott. A fa körül éles csalánszag terjengett...

- Hogyan? - kérdezte a négy fiú rámeredő szeme egyszerre.

Sali a nem messzire levő paradicsomtáblára bökött a szemével, ahol több asszony dolgozott. A paradicsomot szedték, mert ettől a parcellától kezdve minden a vecsési és az üllői termelőszövetkezeteké volt.

- Uszítsuk rájuk!

- Az asszonyokat, az erdészre? Ne hülyéskedj már! - méltatlankodott erős háborgással Peti.

- Mond...juk, hogy verekednek.

- Szét kell választani őket!

- Jobbat mondok - tromfolta le a minden lében kanál Sanyi „vas-kos találmányával”. - Marika néni el akarja magát emészteni.

- Berúgott, és csak ordít...,ordít: Meg akarok halni! - toldotta meg gyerekesen okoskodón Pisti, majd sokat sejtetően elhallgatott. - Gyerünk! - adta ki a jelszót Peti az ízetlen tréfához, amire mindnyájan az asszonyokhoz rohantak, akik simán kiszürcsölték az öt gyerek jól tált, zaftos feketelevesét. Egyébként is könnyű volt a helyzetük, mivel az egész környék rebegette már: a szép és fiatal Vedresné nagyon rákapott a pityókára. Mert a hír varjúszárnyakon károgva, nemcsak itt a tanyák környékén keringett, be-beröppent a faluba is.

És a nyolc asszony máris futott a Vedres tanya felé. Mindnyájan azon buzgólkodtak, hogy ők érjenek előbb a házhoz. A gyerekek tisztes távolból követték őket. A két hatalmas kutya, néhány vakkanás után meghátrált, az istállóba húzódva leste a fejleményeket.

Az elsőként odaérkező asszonyok zárva találták a ház ajtaját. Számítottak rá, ezért egyáltalán nem érte őket váratlanul.

- Az előbb zárhatta be - hazudta Sali.

A többiek túlkiabálták:

- Nyitva volt...

- Messziről be lehetett látni. Az asztalnál ült. Előtte pálinkás üveg, és ezt kiabálta: Addig iszok, míg meg nem halok...

Az asszonyok, mert közben valamennyien odaértek, csak néhány pillanatig tanácsalankodtak. A legöregebb, egyben a legtestesebb az ajtóhoz ugrott, és rávert.

- Nyisd ki Marika! Ne hülyéskedj! - kiabálta eközben.

Semmi nesz, felelet, ezért tovább zörgetett. Már-már betöri, ha közbe nem jön valami... Ezt megelőzőn, az oldalfalon lévő ablak váratlan kinyílt, s valaki kidugta a fejét. Peti ismerte meg elsőnek az erdészt. Ha nem közli ezt a fiúkkal, észre sem veszik. Csak ők láthatták, mivel az asszonyok mind az ajtó előtt tolongtak.

Az erdész óvatosan kimászott, és szorosan a fal mellett haladva, a nem messzire lévő kukoricagóré mellé lopódzott, amelynek háta mögé rejtette a motorját. Nem rúgta be, félt, hogy meghallják a berregést. Csendesen az erdő felé tolt.

Az erdész megjelenésével csaknem együtt, kinyílt az ajtó is. Az így keletkezett résen Marika néni dugta ki, előbb a fejét, utána kilépett ő maga is.

- Ti...? - ájuldozott vegyes érzelmekkel. Úgy kirittyantotta magát, mintha a Váci utcába készülne kirakatnézésre. Az elámult asszonyok szinte hebegtek:

- Azt mondták: el akarod magad emészteni. Pálinkát vedelsz...

- É...én? Pálinkát? Ki mondta?

- A gyerekek.

- Milyen gyerekek? - még nem látta a kissé oldalt ácsorgó fiúkat.

- A pesti gyerek, amelyik nálatok nyaral. Meg a többiek. Ott vannak a ...! - kiabálták egymás szavába vágva.

A négy gyerek óriási röhögés közben iszkolt el. Sali egymaga maradt, lépett az asszonyok mögé.

- Honnét vetted, ezt a hazugságot? - förmedt rá Marika néni.

- Én... én, nem így akartam...! - mentegetődzött zavartan, majd valamivel magabiztosabban tette hozzá. Szalmaszál akadt a kezébe, ő belekapaszkodott. - A többiek találták ki. Állítólag Marika néni sírt, és hisztizett: nem bírja tovább ezt az unalmas életet, meg ivott...

- Ittam, én, aki a szesz szagától is undorodom? - Összeecsapta a két kezét. - Még ilyet, hogy én, hisztiztem s ittam!

- Mi csak meg akartuk menteni Marika nénit! - vágott a szavába Sali.

- Te, te nyomorult, megmenteni engem, a kenyéradódat! Lesz rád gondom, ne félj! - Az asszonyokhoz fordult, és kézzel-lábbal mentegetődzött:

- Monorra készülök. Tüdőszűrésre megyek. Öltözködtem s dúdoltam...

- Hát ezért zártad magadra az ajtót? - nevetett fel felszabadultan az előbbi testes asszony, aki elsőként vert az ajtóra.

- Persze. Mosakodtam, miegymás...

- Jól átverték bennünket, ezek a бүдös, nevetlen kölykök! - Jegyezték meg egyszerre többen is, mialatt a nevetésükkel felszabadultan nyerítettek.

- Megcsúfoltak - tette hozzá sértődötten, már-már sírva Marika néni.

- Ne vess rajta egy jót! Nevetlen kölykök mind! - vigasztalta valaki.

- Mi csak a javadat akartuk - mentegetődztek többen is. - Ránk ne neheztelj!

Az előbbi testes asszony, mindenkit túlkiabálva a többiekhez fordult:

- Gyertek, mert még azt hiszik, hogy nem vagyunk ott! - tréfálkozott, amit az asszonyok éles vihogással fogadtak.

Marika néni az ajtóban állt, és a fejét csóváltatva, sápadtan leste a tovavonuló, suttogó, röhécselő - milyen jót nevetnek majd a faluban, ha elmesélik a történeteket -, a paradicsomtábla felé vonuló asszonyokat. Mesterkélt méreg s lappangó öröm keveredett az arcán, amiért megúsza. Óriási botrány keletkezett volna, ha meglátják, rajtakapják az erdősszel.

- Gyere be! - fordult nyomban az asszonyok távozása után Salihoz, aki meglepően bátran közeledett az ajtóhoz, lépett be utána a konyhába. - Mit híresztelttél te rólam? - támadt ott rá azonnal. Szeme vészjóslón villogott, keze fenyegetően megemelkedett, mire Sali akaratlanul hátrálni kezdett.

- Mondom... - hebegte eközben -, nem én találtam ki.

- Ezt bármelyitek mondhatná.

- Miért mondanám? - tette magát Sali, tovább hátrálva.

- Mit tudom én? Megtetted, és kész! Megcsúfoltál, lejáratnál. Holnaptól rajtam röhög az egész falu. - Elvörösödött. Nem színlelte, tényleg nagyon dühös lehetett. - Nem úszod meg szárazon. Ma, de legkésőbb holnap, szépen összeszeded magad, és hazautazol!

Sali érkezettnek látta az időt, hogy kirukkoljon. Napról napra jobban haragudott a nagynénjére. Az erdősz miatt tette. Kezdetben csak féltékenykedett, most kifejezetten gyűlölte.

- Rendben van, de előtte mindent beköpök Matyi bácsinak.

- Úgy beszélsz, mintha ki tudja, mennyi mindent tudnál?

- Ki hordja a bort? - keveredett felül Sali. - Én. Matyi bácsi tud róla? Nem, de fog!

- Azt hiszed, te kis hülye, megver érte? - Felcsillant mosolygása közben nyújtotta feléje a mutatóujját. - Akkor csavarom ide, amikor akarom. Mindent megbocsát, mindent elfelejt.

- Azt is, hogy az erdész az ablakon mászott ki előbb?

- Te láttad? - Riadtan a melléhez kapott. Pupillái kitágultak, szép arca újra elsápadt, és megnyúlt.

- Nemcsak én, a többi gyerek is látta.

- Te tudtad, hogy itt van?

- Nem először láttam ide beosonni, és kimászni az ablakon.

- Miatta találtad ki ezt a cirkuszt?

- Nem én találtam ki, de ha így lenne is, van oka.

- Mi?

- Nagyon csúnya dolog, ha egy asszony megcsalja a férjét. - Anynyira őszintén beszélt, hogy Marika néni valósággal elámult. Sali az anyjára gondolt, meg arra a sok férfira, akiket felhordott. Óh, menynyire utálta érte!

Az asszony megenyhült, az előbbi lelepleződésének tudatában, remegő mozdulatokkal lépett a fiúhoz. Arca, mozdulata csupa kétségbeeséssé változott. Szinte könnyörgött:

- Ne szólj róla Matyi bátyádnak! - Megfogta a kezét, és magához húzta. - Te, te kis féltékeny! Valld be nekem, ugye féltékeny vagy?

Sali testét újabb bizsergés járta át, mégis, nyoma sem maradt annak a furcsa érzésnek, amely a szép és fiatal nagynénje közelében annyiszor átjárta a testét. Egyszerű rokonná vedlett a szemében, semmi más többé.

- Ha maga nem küld el - vágta rá kissé később.

- Persze, hogy nem küldelek haza. Akarsz egy puszit? - Be sem fejezhette, mert kintről kiáltást hallott.

- Sali! Itthon vagy, fiam?

Matyi bácsi a kocsiján ült. Most érkezett haza Monorról, előbb, mint gondolták.

Sali az ajtóhoz ugrott. Örült, hogy megszabadult a nagynénjétől.

- Itthon - kiabálta vissza.

- Gyere, segíts lerakodni! - Azokra az árukra gondolt, amelyeket nem sikerült eladnia a piacon, meg az üres ládákra.

Marika néni is kilépett.

- Jó piac volt, Matyi? - szívélyeskedett az ajtóból. Arcán erőltetett mosoly játszott bújócskát előbbi zavarával.

- Mondhatni. Hoztam néhány ezrest. Főleg a sárgadinnyét vették. - Végignézte a kiöltözött asszonyt. - Te?

- Felpróbáltam az új ruhámat. Mindjárt levetem.

Sali felugrott a kocsira, ahol Matyi bácsi azonnal kezébe nyomta a gyeplőt.

- Hajts a színbe, és rakodj le! - Ő leszállt. Leemelt egy kétfülű fűzfakosarat, és bement vele a feleségéhez.

Sali felrántotta a homlokán a bőrt, szája szélét erősen összeszorította: Előbb az erdész, most ő! No hiszen! Az ő gyomra nem venné be, ez biztos! Megrántotta a gyeplőt: Gyí!

A lovak nekilódultak.

Mire lerakodott, kifogta a lovakat, megitatta őket, bevezette az istállóba, szénát dobott eléjük, kisietett Julisért, őt is megitatta, bevezette a helyére, esteledett. Bent Matyi bácsi és Marika néni békésen vacsorázott.

- Éppen szólni akartam - mentegetődzött az asszony. Kenyeret szelt, vajat kent rá, és Sali elé rakta. - Párizsi is van. Matyi bátyád hozta Monorról. Vágj egy darabot magadnak!

- Köszönöm.

Mindig korán, etetés és fejés előtt vacsoráztak. Így jobban esik az álmom - mondogatták.

Vacsora után Sali segített Marika néninek a disznók etetésében, Matyi bácsinak a széna behordásában, a marharépa és a tök szeletelésében, a kukorica darálásában...

Miután mindennel végeztek, az öregember a fiúra szólt:

- Ma Marika nénéd fej. Mi kiruccanunk a határba! - Jelentőségteljesen rákacsintott. - Szétnézünk egy kicsit.

- Hurok? - szólt vissza Sali, ugyanolyan hanglejtéssel.

- Az is, meg más is.

- S az erdész? Én félek tőle.

Matyi bácsi szeme lobot vetett. Nagyon csúnyán, ocsmányságokkal fűszerezetten szidta az erdészt. Sali nevetve kapott a füléhez. Az öregnek tetszett önnön szellemessége, legalábbis ő annak vélte, amellyel megnevettetett valakit, holott Salinak az jutott eszébe, amikor az erdész kimászott az ablakon. Vajon mit szólna, ha megtudná? Meg is tudja, mert a mindent látó gyerekek biztosan elmesélik a faluban. Onnét pedig hamar visszatér a hír ide is...

Sötétedés előtt indultak.

Az erdő fölött egerészölyvek szaporázták a levegőt hegyes végű szárnyaikkal. Éjjeli helyüket keresték. Még néhány pillanat és a fák lombjai közül hangzik vissza a rikkantásuk.

A nyugtalan verebek hada, fürtszerűn összetömörülve, csivítelve himbálódzott a hatalmas bokor egyetlen vékony ágán. Odébb, leülő fácánkakas, egyet-egyet kríkogva jelezte az éj közeledését. Mellette a nyárfásban seregélyek veszekedtek a helyért, és felhangzott néhány elkésett szarka berregése is...

Az erdőséli lucernásban legelő őzek kecseskedtek, a naplemente után visszaverődő tűzvörös izzásban.

Öreg este lett, mire a kiszemelt erdőséltre értek. Sali meg is jegyezte:

- Nem sokat látunk. - A hurokra célzott, amelyet majd felszednek.
- A legsötétebb éjjel is otthonosan mozgok ebben az erdőben - mutatott ólomvégű botjával körül.
- Nem macska maga. Lát? - csodálkozott rá Sali.
- Vaktában járok, mint a radarral irányított repülőgép - nagyképűsködött az öreg.

Alig fejezte be, máris elkapta Sali kezét, és maga után húzta az erdőbe. Sali csak ekkor hallotta meg, hogy motor közeledik az úton.

- Az erdész - súgta Matyi bácsi.
- Honnét tudja?
- Ezer motorzúgás közül is megismerem az övét.

Tévedett, de letagadja, ha Sali nem ismeri az erdészt. Mert a nagyképű emberek mindenáron igyekeznek eltussolni tévedésüket. Ismeretlen motoros ment el mellettük az úton. Vadász lehetett, ugyanis a hátán, keresztben puska lapult.

Matyi bácsi és Sali a közeli bokorból figyelte. Csak azután egyenesedtek fel, léptek elő a bokorból, miután a motoros tovább hajtott. Az út melletti vágásban haladtak, nehogy ismét motoros vadászba ütközzenek.

A nyúlra kirakott hurkot üresen találták. Viszont, valamivel odébb az özesapdában, hatalmas, befogott őzbak ugrált.

- Ez már a miénk, gyerek! - csillant fel Matyi bácsi hangja, miközben a reá törő vadászláztól remegve előrefutott. Sali a nyomában baktatott. Félt, hogy belebotlik valamibe, és elesik. Előbb még sajnálta a vergődő állatot, mostanra őt is elkapta az ősi ösztön. Ujjongó mozdulatokkal s feltámadó vérszomjas indulatokkal igyekezett az öreg nyomába.

Az őzbak, mihelyt megérezte a két ember közeledtét, meglódult, s iszonyatos ugrálásba kezdett. Vad menekülési ösztönéből kifolyón mindenáron szabadulni akart, holott az eddigi vergődésétől igen kifáradhatott. A bokorzörgés, a gallyrecsegés, a patacsattogás és a nyekergő sírása messzire elhallatszott.

- Egyedül bánok el vele! - fordult az öreg felgyorsított hangon a fiúhoz. - Csak akkor gyere, ha szólok!

A majdnem mindig magával hordozott ólomfejű botját, magasan felemelve, ütésre készen tartotta, lépteit, a macskákat utánzón lelassította, megnyújtotta.

Az őzbak valamennyi maradék erejét összeszedve, újabb, egyben utolsó küzdelembe kezdett az életéért. Izmai pattanásig feszültek, mialatt két első és egyetlen szabad hátsó lábával igyekezett a hurokba szorult második hátsó lábát kiszabadítani. A hurok végét Matyi bácsi egy fához kötözte. A mellette lévő bokrokat, mostanra teljesen letiporta az őz. Az előbb még csak makogó, a kisgyerek sírásához hasonló hangok, szabályos jajgatássá fokozódtak. Mint jó ló az ist-rángnak, úgy feszült neki a huroknak. Hasa a földet súrolta, mialatt erősen lankadó erejét jóval meghaladó erő kifejtésbe kezdett. Nyaka, mint az ágaskodó kígyó feje, fenségesen az ég felé meredt. A levegő taszító elektromossággal telt meg. Az őzbak háta párologott, szájából véres nyál csorgott. Kínlódása közepette haraphatta meg a nyelvét. Csak húzta... húzta a drótot, közben fel-felugrott. Az acéldrót ilyen-

kor szabályosan megpendült. Sali úgy látta, hogy szikrázott is. Lépését visszafogta, ámulva leste a kétségbeesett állat végső tusáját. A máskor éjjel is pöszmékelő erdő, elnémult körülöttük. Vészes, halálos csend feszítette a riadt idegeket.

Matyi bácsi már majdnem elérte, amikor a hurok feszülő drótja nagyot pattanva - szinte szikrázott - elszakadt. Az őzbak óriásit ugrott, szinte repült, majd mindent letiporva maga előtt, iszonyatosan vágta az elmenekült. A föld valósággal remegett patáinak dobbanásától. Ahány lépés, annyi felcsapódó földdarab repült fel utána. Nem látszottak, csak a levelek zörögtek a rájuk potyogó földdaraboktól.

Az előbb még feszült csendbe burkolódzó erdő felrikkantott örömeiben. Az eddig lapuló nyulak futásnak eredtek. A felvert fácánok szárnyai száraz gallyakat tördeltek össze. Bagolyhuhogás, szarkacserregés és több tucat ujjongó madárrikkantás hangzott a sötét erdő mélyéből. A szöcskék újra rázendítettek, a tücskök hegedűinek rekedt nyekergése megint cincogni kezdett. Valósággal újjá éledt a természet.

Matyi bácsi elfojtott szitkozódást engedett az elillanó őzbak után. Sali fellélegzett, mert az utolsó pillanatokban kifejezetten az őzbaknak drukolt.

- Gyere! - intett a fejével Matyi bácsi Sali felé. Nem beszélt, egyrészt nagyon bosszús volt, amiért elszalasztotta a bakot, másrészt félt, hogy a menekülő állat, óriási csörtetése nyakára hozza az erdészt, vagy valamelyik itt rekedt vadászt.

Előrement, Sali engedelmesen követte.

Egy ideig az erdőben baktattak, később kivágtak az útra. Egyik szélén erdő, másikon szántóföldek húzódtak. Mind a termelészövetkezeté volt, amelyeket az út mentén, óriásra nőtt gaz, cserje és néhány magányos fa szegélyezett. A szabadon maradt részekbe a mindent beborító éj lecsurgó sötétje szorult. Távolabb hatalmas fák és egy másik erdő szegélye körvonalazódott az egyre mélyülő feketeségben.

- Hová megyünk? - súgta Sali.

Matyi bácsi válasz helyett csendre intette. Nem messzire onnét régi tanya romjai látszottak. Teljesen benőtte az erdő, amely mind a tíz

körmével harcolt a jussáért. Tőle vették el, most visszakövetelte a helyét. Tető nem létezett. A sárfalak erősen omladoztak, egy részük össze is csuklott. A régi vakolat s a festés cifra foltjai már csak néhol látszottak a maradék falon. Még néhány év és eltűnnek azok is. A tanya helyét csupán kupacnyi földhányás jelzi majd. A kút beomlott, fakáváját a télen tüzelték el az erdei munkások. Csak a gémje áll még, torokszorongató felkiáltójelként hirdetve, hogy a többi tanya is így jár majd!

A kanyarban, a tsz-földek közé szoruló ékként, szőlőtőkék katonás sora várta a holdkeltét. Közepén fél tetős faházikó, az a bizonyos, amelyről nem régen Matyi bácsi mesélt: Pék Sanyi bácsi méhese.

Matyi bácsi megállt, hogy bevárja a néhány lépéssel lemaradt fiút.

- Elemeljük a puskáját! - súgta a fülébe, mihelyt melléje ért. Hangján még mindig érződött az előbbi kudarc szaga. - Nem rakunk ki többé hurkot. Vadászni fogunk, gyerek!

- S, ha elkapnak? - riadozott Sali.

- Ki?

- A puska nagyot durran, messzire elhallatszik, főleg az esti csendben...

- Kispuska, régen ilyenekkel lőttünk célba a leventében, alig pukkan, és egyébként is hangtompítót szerelek rá. Olyat se csattan majd, mint a légpuska.

Sali most ijedt meg először. Mintha rádöbrent volna arra, amely tudata alatt eddig is kínoztta. Most buzgárként tört fel a felszínre. Nem is állhatta meg szó nélkül.

- Az engedély nélküli fegyvertartást súlyosan büntetik, Matyi bácsi!

- Ha rájönnek, ha elkapnak. Olyan óvatos leszek, mint a róka.

- És, ha ő... Pék Sanyi bácsi bejelenti, hogy eltűnt a puskája?

- Feketén tartja. Hallgat, mint a sír. Igaz neki könnyebb, fegyvertartási-engedélye van a kétcsövűre. A másikért, a kispuskáért szabálysértés miatt felelősségre vonhatják ugyan, amíg engem, teszem azt, ha elkapnak, becsuknak. - Önmagával viaskodón folytatta: - Mindent átrágtam magamban. Olyan tervet eszeltem ki, hogy na!

Lehajolt. Úgy ment tovább, hogy a szőlőtőkék eltakarják.

Sali önkéntelen követte.

Nyúl ugrott fel előttük, odébb róka osont. A szőlőt dézsmálhatta meg. Sali sokáig nézte, ugyanis most látott először, ennyire közelről menekülő rókát. Akaratlanul régi, kedvenc olvasmányára: Vukra gondolt... Felvert ürgék rebbentek szét, s egy magányos borzot is megzavartak éjjeli, nyugodt portyázásában.

Sali itt, a szőlőtőkék között lapulva döbbsen rá igazán Matyi bácsi természetellenes kapzsiságára. Lop, ezt ezelőtt is tudta. Hazafelé rengeteg tőköt letépett, és feldobott a kocsijára. Kukoricatáblákat dézsmált meg, és valamennyi lucernaboglyát megvámolt. A termelőszövetkezet földjeire pedig úgy járt, mint a sajátjába, amelyet Sali, ha tévesen is, bocsánatos bűnnek tartott, viszont a hurkot, főleg, amint nemrég a vergődő, s kínlódó özbakot látta, szíve mélyéig elítélte. Matyi bácsi most még nagyobb fogásra készült, fegyverlopásra, amelyben ő is bűnrészessé válik. Most érezte először igazán, hogy mi az a lelkiismeret-furdalás. Iszonyatos rossz érzés volt. Gyomra összeszorult, testét kellemetlen, marcangoló hullámvész járta át. Mert Sali, történt, ami történt, nem rossz gyerek. Eddigi „csínytevéseibe”, szökésebe, történéseibe szüleinek romlott magatartása rántotta, lökte bele. Most, mint vízben fulladozó ember, akaratlanul kapálódzni kezdett a további süllyedése ellen. Már-már visszafordul. Meg is teszi, ha nincs éjjel, és nem fél egyedül az erdőben. Így csak ment..., ment, egyre félénkebben, Matyi bácsi után.

A kis faház előtt álltak meg. Matyi bácsi megragadta a fiú ingét, közelebb húzta magához, és a fülébe súgta:

- Te itt maradsz, és figyelsz! Ha netán közbejön valami... - Hirtelesen felmordult: - Máris közbejött. Horkolás... Hallgasd csak!

A deszkafalhoz húzódott, és neki nyomta a fülét. Sali ez alatt lélegzetét visszafojtva hallgatózott.

A kis faházban valaki aludt, és horkolt.

- Előbb az őz, most ez! - morgott az öreg, miközben választékos szitkokat szórt az őzre és Pék Sándorra.

Sali a közelre mutatott.

- Motor.

- Őt láttuk a motoron. - Ismerte be végre susterogva előbbi tévedését a fiú előtt. Bár azt, hogy Pék Sándor s nem az erdész volt az a motoros, csak most, utólag tudta meg. - Pucoljunk el innét, még nyakon nem csípnek!

Salit nem kellett még egyszer biztatnia, máris indult. Fellélegzett. Szívében kemény elhatározás született: Elmegy tőlük, ugyanakkor el is keseredett, mert hová mehetne?

Mindegy, lesz ami lesz, elmegy!

* * *

Marika néni csak színlelte megbocsátását, valójában egyetlen pillanatra sem felejtette el a fiú több, mint durva csínytevését. Nem is tehette, mert a környező tanyákon és foltokban a faluban, lábra kelt a hír: a szép Vedresnét a fiatal erdész kerülgeti. Az erdősné máris üzent neki a tejbegyűjtővel: ne találkozzék vele, mert megtépi, vagy lelövi!

Salival szembeni magatartása tehát, ha nem is gyökeresen, de érezhetőn megváltozott. Nézése, szavai nyílt nehezteléssel, durcás-sággal telítődtek. Nem lehetett nem észrevennie. Sali mindezek ellenére szemet hunyt, nem így Matyi bácsi, aki egyik este kérdőre vonta a feleségét.

Régen külön szobában háltak. Most, mivel Sali lefekvése előtt megemlítette Matyi bácsinak, hogy kint alszik a boglyában, Matyi bácsi Marika néni mellé „költözött” a másik szobába. A két szobát összekötő ajtót nyitva hagyták. Sali egyébként szívesen aludt az illatos, száraz szénában. A kocsit a színben tartották - két lópokróc hevert. Egyiket a szénára terítette, a másikkal betakarózt.

Órákig elnézte a csillagos eget, hallgatta az éjjel sokszínű neszt, szívta a lópokróc sajátságos és a sokvirágú, száraz széna, sohasem érzett, különleges illatát. Itt minden különleges volt, és szokatlan. Új lap életének vékonyka mappájában.

Vihar készült. Félt, ezért óvatosan visszahúzódott eredeti helyére a konyhába. Matyi bácsiék addigra javában beszélgettek. Ő akaratla-

nul kihallgatta őket. Azt vette ki a szavaikból, hogy az öreg előzőleg kérdőre vonta a feleségét: miért orrol a gyerekre, mármint őrá?

Felült. A falnak dőlt, és maga elé merengően tovább hallgatózott.

- Küldjük el! - erőszakoskodott a másik szobában Marika néni.

- Küldjük el, küldjük el, állandóan ezt szajkózkod. Hová menne, szegény?

- Haza.

- Haza, haza, fújod és fújod, holott még mindig nem tudom, miért haragudtál meg rá.

- Haragszik a fene! Augusztus vége van. Alig egy hét, s megkezdődik az iskola.

- Vasadra jár majd. Egyszer már beszéltünk róla. Te is beleegyez-tél, nem?

- Beszéltünk, igaz. Viszont a szüleit kihagytuk a sorból. Borit és a nevelőapját megkérdeztük egyszer is?

- Keresték eddig? - heveskedett Matyi bácsi.

- Igazad van, nem, holott az első napokban megírtam nekik, hogy jöjjenek el érte.

Sali nagyon megdöbbsent, ugyanis vele egyáltalán nem közölték ezt. Tehát a szülei tudják, hogy itt tartózkodik. Két kezét a melléhez szorítva hallgatózott tovább.

- És jöttek? - vágta rá Matyi bácsi némi szünet után. - Nem törődik ezzel a gyerekekkel senki. A saját anyjának sem kell, mert a nevelőapjáról már nem is beszélnek.

Salit mintha letaglózták volna. Szíve összefacsarodott, nézése elborult. A szája szélét harapdálta kínjában, mialatt tovább hallgatózott. Egyszerűen nem tudott elmozdulni a faltól.

- Igaz, Vasadra is járhatna iskolába, de én jobban szeretném, ha elmenne innét.

- Mégsem az iskola? Haragszol rá. Napok óta figyellek. Teljesen megváltoztál irányában.

- Nézd! - bizonytalankodott egy ideig. - Ha nem is nagyon fiatal, de még nő vagyok... - Ő-e vagy a férje megfordult, vagy felült, ugyanis az ágy erősen nyikorgott. - Ha látnád, milyen szemeket vet rám! Leskelődik. Ha fürdök, be kell függönyöznom az ablakot. Vet-

közni, öltözködni... Már-már a vécére se mehetek nyugodtan. Kamasz, az ilyen kamasz kölykök pedig...

- Ah! - hörrent fel akaratlan Sali, aki sosem leselkedett. Viszont ő rengeteget kacérkodott vele. Kihívón és erőszakosan viselkedett: Kell a fenének az ilyen, hozzá képest vén tyúk! Rádásul közeli rokon...

Valamennyi felnőtt ennyire gonosz? Ha igen, ő nem akar felnőtt lenni.

Bent, mialatt tovább háborgott, folytatták a beszélgetést:

- Tudom, persze, hogy tudom - dicsekedett Matyi bácsi. - Kamaszként..., haj de sok lányt...

Nem folytathatta, mert Marika néni szájára tapasztotta a tenyerét. Sali nem láthatta, viszont az öreg elfulladás röhögéséről gondolta. Marika néni eközben tovább beszélt:

- Balhé, nagy balhé lesz belőle, meglásd, ha ezt a gyereket nem tüntetjük el innét.

Sali agyában visszafojthatatlan düh és elkeseredés keveredett egymással, vert tanyát ez-az. Nemcsak háborgott, lázadt s egyre jobban összetört. Élete könyv, ő belelapozott. Bárhol ütötte fel, mindenhol a szüleibe botlott: az anyja a levesbe hányt, a fürdőkád tele volt mocskokkal. Felhordott férfiak borgózós leheletét még mindig az orrában érezte. Szívét most is, mint akkor, féltékenység és elkeseredés keveréke járta át. Egyszer az egyiknek, miközben az meg akarta simogatni, megharapta a kezét. Pofon vágta, mire ő nekiesett: harapta karmolta... Az anyja választotta szét őket. És azok a titokzatos kéjes szó- s kacajtöredékek, amelyek a falon áthallatszottak.

Igaza van Matyi bácsinak: ő senkinek sem kell. Az anyja inkább a férfiakkal, hol ezzel, hol azzal, most a legújabb „apukájával” törődött, törődik, mint vele. Lám, Marika néni két hónapja írt neki, tudatja, hogy hozzájuk szökött, és ő mégsem jött el érte! Mert csak az új apja és az ital érdekli! Az új apja, aki el akarta takarítani otthonról, amely lakás nem is az övé, balkézről összeszedett fattyúnak nevezte. Megvédte? Nem. Ideszökött előlük, ám mostantól itt sem maradhat. Igaz, nincs is jó helye itt, régen elhatározta, hogy innét is meglép. Marika néni kihívóan kacérkodik vele, közben az erdész

szeretője. Mostantól neki is útjában van. Matyi bácsi kapzsi, lop, hurkokat rak ki, újabban fegyverlopáson töri a fejét. Meg is teszi egykor. Nem, ő nem lesz a bűntársa! Egyikük sem rendes ember, de van-e egyáltalán rendes ember? Talán, Gál Pityu apja! Ki tudja?

Majd ő megmutatja nekik! Elvégzi a nyolcadik osztályt is. Ezt az időt csak kihúzza valahol. Utána szakmát szerez, bentlakó lesz valamelyik ipari intézetben, s önálló lábra áll. Mert hiába ilyenek, amilyenek a szülei, meg Matyi bácsiék, ő nem lesz se csöves, se szipós, se huligán! Majd ő megmutatja, milyen az igazi ember!

Őszintén kívánta, akarta a boldogságot, mégis nagyon borúsnak látta most a jövőjét. Nem is gondolkozott tovább. Felállt, óvatosan felöltözködött, és leküzdhetetlen erőből hajtva, kilopózott a házból.

Az előbbi viharfellegek elültek, viszont a szél orkányi erővel támadt, porfelhőket - rávágai esőt, amint errefelé hívták - kavart, és csapott a tanyára.

A fák levelei, a rájuk szakadó aprócska homokszemekről, mintha jég verné, valósággal csattogtak. Az a különös zúgás, az a vinnyogó szélsivítás, az az óriási vízesésszerű zuhogás, holott víz sehol, csak szél, óriási szélorkán mindenütt, amely a testét-lelkét újra és újra reá törő félelemmel gyötörte!

Összehúzta a nyakát, és mindenre elszántan kilépett az ajtón, teljes testével bele az óriási homokviharba!

A falu felé vezető út egyik része, az erdő mellett vezetett el. Se madár vijjantás, se tücsökHzene, se szöcskeciripelés, se távoli békabrekegés nem létezett, csak a szél sivítása hallatszott és a porverés, testet-lelket összerázó zaja!

A levegő megsűrűsödött, valósággal a bőrére tapadt. A finom homokszemecskék mindenhová behatoltak: fülébe, szájába, orrába és a ruhája alá. Néha úgy arcul csapta, hogy akaratlanul odakapott.

Csak bent az erdőben szűnt meg a szélkavart homok maró, csípő csapkodása. A fák fogták fel a homokszemecskéket, mire Sali kissé fellélegzett, viszont az elkeseredése továbbra se szűnt meg. Árvának, teljesen elhagyatottnak érezte magát. Se szülei, se otthona, se rokona nem létezett többé.

Mi lesz vele ezután? Szüksége van egyáltalán órá valakinek? Van értelme az életének? Máskor is, többször is elkeseredett, de ilyenformán csak most fogalmazódott meg benne először az indulat.

Az úton, teljesen váratlanul, a kanyarból hirtelen kibúvó autó tűnt fel. Zúgását teljesen elnyomta a szél visítása, a fák koronáinak összecsapódásából adódó, sohasem hallott zaja: zizegése, letört száraz gallyak recsegése. Nyakát erősen összehúzta, hogy a reflektorát miért nem vette eddig észre, sehogyan sem fejthette meg. Bosszankodott is miatta. Rádadásul se gondolkozásra, se menekülésre nem maradt ideje, mert az melléje siklott, és hirtelen megállt. Először az ötölt észébe, hogy nem az autó jött melléje, hanem ő ment afelé.

Az autóból két rendőr szállt ki.

- Te? - kérdezte meg tőle az egyik rendőr. Kezét feléje nyújtotta, - A személyi igazolványodat kérem!

- Nincs itt. Otthon hagytam - hazudta.

- Hol?

- A Vedres tanyán. Nyaralok. Vedresné, az anyám testvére.

- Hogy hívnak?

- Büki Salamonnak.

Az egyik rendőr a Salamon névre láthatón elmosolyodott. A másik ez alatt tovább kérdezősködött.

- Hová mész, éjjel..., ennyire rossz időben? Megszöktél?

- Orvosért megyek - vágta rá kapásból. Már akkor kigondolta, amikor meglátta őket.

- Ki a beteg?

- Matyi bácsi.

- Matyi bácsi? Olyan erős, mint a bivaly.

- Hasgörcse van. A földön fetreng kínjában.

- Bezabált, mi?

- Nem tudom... Rosszul van.

- Ülj be! Beviszünk az orvoshoz!

Sali most rettent meg a legjobban. Igaz, ez csak néhány pillanatig tartott, utána akaratlanul elmosolyodott. Sötét volt, senki sem láthatta.

Jó kis buli lesz belőle!

A szél óriási sivitással követte az autót. Az erdőből kiérve, úgy érezték, mintha marokszámra szórnák az autójukra a finom homokot. Valósággal pattogott a karosszériája. Itt-ott az ablaktörlőt is bekapcsolta a kormánynál ülő testes rendőr, holott eső egy szem se esett.

Amíg be nem értek a faluba a két rendőr egymással beszélgetett. Leginkább a furcsa időjárásról esett közöttük szó, meg valakiről, akit kerestek...

- Megérkeztünk, gyerek! - közölte Salival a gépkocsivezető, már mélyen bent a faluban, közvetlenül az egyik nagy ház előtt, ahol megálltak.

A fiatalabb kiszállt, a közeli kapuhoz lépett, és csengetett. A gépkocsivezető, csak azután követte a társát, miután Sali már kint állt a járdán. Olyan nagy hasa volt, hogy alig tudott kikecmeregni a kormány mögül, derékszíja egészen a lágyékáig lecsúszott. Fel kellett húzgálnia.

A csengetésre egy asszony morcos képe jelent meg az ablakban. Csak azután simultak ki valamelyest a vonásai, miután a fiú mellett meglátta a rendőrt is.

- Betegnél jár a férjem - közölte azonnal, meg sem várva azok szavait. - Régen elment, szerintem nemsokára itthon lesz.

- Vedres Mátyás a beteg - közölte vele a fiatalabb rendőr.

- Ismerem.

- Erős hasgörcsei vannak.

- Biztosan bezabált - tette hozzá a nagy hasú rendőr, mivelhogy addigra ő is csatlakozott a társához.

- Vesétől is lehet, hacsak nem a szíve. Sok infarktus kezdődött már hasgörcsrel - kapták a szakszerű választ.

A jó kedélyű, kövér rendőr csak nem állhatta meg, hogy oda ne sűgja a társának:

- Úgy látszik, Matyi bácsinak hasában ketyeg a szíve.

- Azonnal küldöm, ha megérkezik. - A középkorú nő minden egyes szaván érződött, hogy siet vissza az ágyába. Alig fejezte be, máris visszahúzódott, maga után vonva az ablakot is.

- Köszönjük.

Miután becsukódott az ablak, az előbbi kövér rendőr a társára kacstintott.

- Fogadom, hogy a presszóban biliárdozik, vagy az ügyvéddel sakkozik.

- Neki is szabad szórakozni, nem?

- Jó... jó, de a betegek, mint Matyi bácsi is kínlódnak, vagy haljanak meg? Mert ugye, őnagysága falaz neki.

Még el sem csendesedett szájában az utolsó szó, amikor a társa Salihoz fordult:

- Hazatalálsz? Mert vissza nem vihetünk.

- Persze - buzgólkodott a fiú. - Köszönöm szépen, amiért behoztak.

- Szívesen - vágta rá szinte egyszerre, és már indultak is vissza a kocsijuk felé.

Sali néhány lépéssel odébb az egyik kerítésnek dönt, és igazi kamaszos felszabadultsággal hahotázni kezdett: micsoda hecc lesz belőle, ha az elképedt öreget felveri az orvos, aki azonnal ráförmed majd, amiért nem várta senki, neki kellett harcolnia kutyákkal s felvernie a házat. - Felrántotta a vállát. - Nem én, a rendőrök küldték ki!

Hosszabb időbe telt, mire előbbi vidámsága, megszokott borúra váltott:

- Megérdemli, mert kapzsi, és lop is!

Kádas Pistiek közel laktak az orvoshoz. Ugyan még nem járt náluk, de tudta, hogy zöldre festett vaskerítésük van... Ennyit tudott. Viszont balra vagy jobbra? Nem is sejtette, ezért vaktában indult el. Pontosan a negyedik háznál, a mesterien díszes, zöldre festett vaskerítésről - milyen szerencse, hogy erre felé indult el, örvendezett magában - felismerni vélte a barátjék házat.

Megállt, és óvatosan körüllesett. A tetőn, a kúpcserepeken macska osont felfelé. Sötét volt, csak az árnyéka látszott. Az utcán két kutya zavarta egymást. A hosszú és egyenes utcán a villanyburákat, mint kifeszített zsinóron az összekapcsolt karácsonyfa-égőket, a felkavart porfelhők, és az éj különös pompája valósággal kiszínezte...

A kapu téglaoszlopán, jól látható helyen csengőt pillantott meg, de nem merte megnyomni a gombját. Éjjel van, felverné vele az egész házat. Inkább átmászott a kapun. Bent az udvaron, alig tett meg né-

hány lépést, valaki máris nyakon csípte. Annyira megijedt, hogy majdnem leült, még a lélegzete is elállt egy pillanatra, szíve hevesen vert.

- Megvagy tolvaj! Két éjjelt áldoztam rád, most elkaptalak! Gyere a villany alá, hadd nézzem meg a pofikádat!

Magas erős férfi volt. A labdarózsa bokor mögül ugrott rá. Sali egyetlen pillanatig se tanúsított ellenállást, és szökni se próbált, igaz meg se tehetne volna.

- Nem vagyok tolvaj. Büki Salamon a nevem. Pisti barátja vagyok a Vedrestanyáról... - hadarta riadtan, kissé remegve. - Orvosért jöttem. Matyi bácsi a beteg. Rendőrségi kocsi hozott be. Az úton vettek fel...

- Ne hazudj!

- Nem sóderolok. Kérdezze meg Pistit!

- Miért másztál be a kerítésen?

- Csengettem volna inkább?

- Amint a tisztességes emberekhez illik.

- Nem akartam felverni az egész házat.

- Mit akarsz? - ingott meg a fogva tartója, azon törte a fejét, hogy higgyen neki vagy sem.

- Sosem jártam ebben a faluban. Nem talállok haza...

- A rendőrök?

- Szélnek engedtek. Gondoltam, itt a fal mellett meghúzódok reggelig, amikor megkérem Pistit, hogy mutassa meg az utat.

- Az orvossal is visszamehettél volna.

Szaván fogták, ezért gondolkodnia kellett. Szerencséjére gyorsan forgó esze hamar készen állt a válasszal.

- Nincs otthon. A feleségével beszéltek a rendőrök. Azt mondta: betegnél van, ha hazaér azonnal kiküldi a férjét. De ki tudja, mikor jön haza..., mert a rendőrök azt is mondták, meglehet biliárdozik, vagy sakkozik valahol...

A férfi rövidke töprengés után színt váltott. Most először engedte el a karját.

- Gyere be! Felköltjük Pistit!

Bementek a házba. Mialatt Pistit felköltötte az apja, az néhány göncöt öltött magára, Sali az előszobában várakozott.

Pisti álmosan botorkált ki a szobából, mégis kitörő örömmel fogadta Salit.

- Szia! Mégis te vagy az!

Az apja közbeszólt. Félig a fiának, félig Salinak címezte mondani-valóját.

- Kétszer is kilopták, zárt kapun keresztül is kilopták a kocsimból az akkut. - Bocsánatkérőn nevetett. - Majdnem meggyepáltalak. Beszélgetsetek, én lefekszem! Pisti szobájában az üres heverőn, nyugodtan elalhat sz reggelig.

- Inkább útnak indulnék. Megállítom az orvost, úgy amint a bácsi mondta. Ha pedig elkerülnénk egymást, Pisti útmutatása szerint, mert gondolom, hamarosan elmagyarázza, hogy melyik úton, hogyan találok haza, csak hazajutok reggelre.

- Amint akarsz - csodálkozott rá a férfi. A fiú színeváltozása zavarta meg, majd vállát felrándítva elvonult a másik szobába.

Pisti végig értetlenkedve leste Salit, most nekiesett.

- Mi történt? Merthogy te nem orvosért jöttél be...

Sali nem állhatta meg, hogy fel ne nevéssen. Pisti bőven előlegezte enyhe hötyögését a várható tréfás történet csattanójáig.

- Elhessegettek a tanyáról.

- Miért? - fontyolódott el Pisti, mivel nem nevezhetett tovább.

- Tudod, amiért Marika nénire és az erdőszre szabadítottuk az asszonyokat...

- Marha nagy buli volt, az biztos! Máig felnyerítek, ha eszembe jut. Az asszonyok, a riadt képű erdősz az ablakban. Csak azt nem értem, miért nem szólhattunk róla az asszonyoknak. Micsoda hepaj lett volna!

- Mert akkor azonnal lapátra raknak. Így kihúztam egy darabig. - Mélyen az újdonsült barátja szemébe pislogott. - Eljöttem. Most nem tudom hová menjek.

- Az orvos? - kérdezte meg, hogy időt nyerjen a gondolkozásra.

- Útközben elkaptak a zsaruk. Sóder ide, sóder oda... végül a tálba köptem: Orvosért megyek. Matyi bácsinak erős hascsikarása van, hazudtam nekik kapásból.

Pisti fennhangon röhögött. Sali rá is szólt:

- De nagyon odavagy! Felvered a házat. Ha nem tudnád, éjjel van.

- Senki sincs itthon, csak apu. Ő meg azóta régen beverte a szundit. A párnára se ér a feje, máris alszik.

- Anyukád?

- Kórházban van.

- Te mégis hötyörészel?

- Kis testvérem születik. Kései gyerek.

- Ja... Szóval, nincs többé tető a fejem fölött, valahol meg kell húznom magam.

- Nálunk vígan elalhatsz. A vendégem leszel.

- Ez az orvosi marhaság holnapra kipattan, mert ha más nem, a rászédett orvos biztosan köpni fog. Az öreged mindent tud rólam. S én máris lebuktam. Elhúzom a csíkot, és majd csak kikötök valahol.

- Menj haza Pestre!

- Haza? Soha!

- Te... - Salit nézte, és elgondolkozón húzta a szót - az állami gazdaság tehenistállóit szanálták. Apa mondta, merthogy ő a gazdaságban melózik. Brigádvezető. Mind a négy épület üres. A takarmánytárolók, a szénapadlás, miegymás... Keresni sem lehetne jobb helyet.

- Sohasem jártam ebben a faluban. Egyedül nem találok oda, főleg éjjel.

- Odavezetlek.

- Az ősöd?

- Alszik, de ha netán felébredne, tudná, hogy téged igazítalak haza.

- Gyerünk!

A két fiú szorosan egymás mellett ment ki az udvarra, onnét az utcára, és tovább. Pisti útközben mondta el Salinak, sokat törte rajta a fejét, mire kitalálta:

- Összefogunk a srácokkal, és teletömünk kajával. Pokrócot viszünk neked..., most is hozhatok egyet.

- Hagyd! Bebújok a szénába, és kész!
 - Remélem, hagytak ott szénát vagy szalmát.
 - Az agit hagyjuk máskorra! - az aggodalmaskodást rövidítették le így. Pesti vagányszó. Saliék találták ki az iskolában.

Az állami gazdaság régi tehenistállóí a falu szélén álltak. Úgy, amint Pisti mondta, mind üresek. Hosszú, barakkszerű, jó állapotban lévő épületek voltak, hiszen nem régen építették valamennyit. Falikat fehérre meszelték. Valósággal rikítettak a sötétben.

Sali az újszerű kerítés előtt megállt, és váratlanul a társához fordult:

- Innét magamtól is eltalálok. Kösz!
 - Bemegyek veled.
 - Úgy sem tudsz mit csinálni. Behúzódok az első szalmacsomóba, ha kell, az egérlyukba is bebújok, és szunyálok.
 - Holnap reggel körbefutom a haverokat. Meglásd, mindennel ellátunk.

- Kösz! Viszont a szátokat ne járassátok! Semmiről sem tudtok! Oké?

Egymás tenyerébe csaptak. Erre is Sali tanította meg Pistit és a társait, majd elváltak.

Büki Salamon a legelső épületbe vonult, és behúzódott a jászolba. Fajászol volt, amint ő csodálkozott a legjobban, mert egyébként bent mindent modernnek vélt. A gazdaság valamikor félszilaj állattartásra rendezkedett be, ezért a tehenek csak éjjel tartózkodtak az épületben, erről viszont ő semmit sem tudott. A tehentartás, utóbb nem bizonyult jövedelmezőnek, ezért gyorsan felszámolták.

Sali szívét mély fájdalom gyötörte. A megalázottak, a számkivetettek, a hontalanok szívét tépő fájdalma volt. Szeme előtt ezernyi kérdőjel lebegett. Mi lesz vele? Mert itt se maradhat sokáig!

Az éj csendesen hunyorgott, az udvaron kóbor kutyák futkostak. Az istálló végében macska lapult. Egerésztek. A szél teljesen elült.

Az ég kiderült, és feljött a hold is.

Büki Salamon teljesen berendezkedett az egyik istállóban.

A nemrégiben megismert és megszeretett barátai, úgy amint Pisti megígérte, még délelőtt felkeresték. Egyenként szivárogtak be, más-ként könnyen felfedezték volna őket, noha olyan kihaltak tűnt mostanában ez a rész, mint a hold tája. Két kopott plédet és sok ennivalót hoztak. Mátrai Peti egy levert zománcú lavórt, szappant és törölközőt is elcsent otthonról...

Sali hatalmas diófa alatt ült. Egyetlen fa, amely még a második világháború ellőtről megmaradt. Állítólag Andrássyak egyik intézője ültette, mivelhogy valamikor itt állt az intézői kúria. Az elmúlt években a tehenészek és az éjjeliőrök ücsörögtek alatta. Köröskörül magas gaz: csípős csalán, csattanómaszlag, szamárkóró, koldustetű, macskatövis és vadmader külön-külön kis csoportjainak zord egyvelege magaslott az egyre jobban elsárguló gyeplő fölé. És ott éktelenkedett a félig lebontott rajcsúr maradéka is. Ő mindent látott, viszont őt nehezen fedezhették fel.

A közeli napon történt.

Elsőként Pisti érkezett meg. Sali messziről észrevette. Eléje ment, és a diófa alá kísérte. Őt - szép sorjában - a többi ismert barátja követte.

Egy ideig beszélgettek, hancúroztak, birkóztak, még a diófára is felmásztak... Tehették, mert tökéletes biztonságban érezték magukat. Ezután besomfordáltak az istállóba, Sali új szálláshelyére, a kukoricatábla melletti, legutolsó épületbe, ahonnan veszély esetén, a kukoricáson át, a közeli erdőbe menekülhettek. Sali „ideköltözése” utáni napon választotta ki ezt az épületet, ahol a társai segítségével a padláson verve tanyát, teljesen berendezkedett. A lavórt és a többi tisztálkodási felszerelését lent a jászol alá rejtették el. A padlásra létrán lehetett feljutni. Némi keresgélés után, az egyik épület faltövében találták. Szénából fekhelyet készítettek, amit rongyos pokróccal takartak le. Egyikük ronggyal kitömött kispárnát is hozott. A fejrészre helyezték. A fekhely körül szalmabálákból asztalt és ülőalkalmatosságot alkottak. Az összehordott ételeket: szárazkolbászt, szalonnát,

sajtokat és különféle konzerveket s kenyeret az „asztalon” tárolták. Tegnap főtt ételt: töltött paprikát is hoztak neki... Most lerámolták, hogy kibővíthessék a fekhelyet, amelyen ők is végigheverhetnek majd. A kipirult arcú fiúknak nagyon tetszett ez a helyzet, valósággal élvezték, amiért segíthettek.

- Nagyok vagytok - dicsérte meg őket Sali. - Kösz! - Körülmutatott. - Viszont ezzel még nem oldottunk meg semmit.

- Miért? - bámultak rá egyszerre.

- Jó. Kóserek vagytok, mindennel teletömtetek, de előbb-utóbb feltétlenül el kell húznom a csíkot innét is. Holnapután kezdődik az iskola. Ha másért nem is, ezért keresni fognak.

- Kezdődik, egye meg a fene! - vágta rá Attila. Köztudottan nem szeretett tanulni, ezért utálta az iskolát is.

- Én kifejezetten várom - nagyképűsködött Sanyi.

- Begolyóztál? - torkolta le Attila.

- A hülyülés miatt, mert mi nagyon sokat hülyülünk az isiben. Hihetetlen csínyeket eszelünk ki.

Még be sem fejezte, Peti máris megkérdezte Salitól:

- Hová mennél?

- Nem tudom.

- Dugjuk össze a kobakunkat, és csavarjuk ki a mosogatórongyunkat, hátha kicsöppen belőle egy csipetnyi szikra - javasolta Attila.

- A szikra nem csöppen, pattan - nevték ki többen is.

- Valamit mindenféleképpen ki kell agyálnunk - torkolta le őket Attila, kissé sértődötten.

- Az lenne jó, ha itt maradnál velünk. Te lennél a vezérünk.

- Alakítsunk bandát!

- Csináljunk valami nagy... teszem azt, bulit!

- Balhét!- találgatták, mígnem Sali bereteszte a további szóáradatukat.

- Én csak az erdészre pechelek. - Maga sem tudta, miért. Talán..., mivelhogy semmiként sem bocsátotta meg neki, hogy nő ember léte, férjes asszonnyal kezdett ki. Az is lehet, kamasz létére enyhe féltékenységet érzett iránta. A gyerekek mélyen hallgattak. Ő a fejét törte egy ideig, végül felkiáltott:

- Teszem azt: essen bele a saját kútjába!
- Mit beszélsz? - ütköztek meg többen is.
- Balhéból...

Sali szemük csillogásából, arcuk megnyúlásából, ajkuk leeséséből, válluk fel-felrándulásából azonnal megérezte, hogy nem értik, ezért röviden megmagyarázta nekik:

- Elhíreszteljük, hogy Marika néni kikosarazta, mire ő bánatában beugrott a kútba. Paffra ejtjük.

- Már mindenhol csapból folyik a víz. Melyik kútba? - kérdezett közbe valaki.

- Az ő saját kútjába. - Sosem járt náluk, ezért csak sejthette, elvégre erdőben lakik, ahol nincs vezetékes ivóvíz. Kútból nyerik a vizet.

Sanyi azonnal átvette tőle a szó fonálát, és tovább gombolygatta azt:

- Az erdőben, nem messzire innen favágók dolgoznak. Egyikünk odafut...

- Ki? - húzta fel egyszer a vállát, máskor a szemöldökét Peti. Attól tartott, hogy neki kell odamennie.

- Én - vágta rá Sali. - Ezt a balhét is elviszem a többivel, elvégre én kezdeményeztem.

Felugrott, és ellenkezést nem tűrően elindult. A társai felszabadultan követték.

A részleteket útközben beszéltek meg.

Sali egyelőre nyugodtan végigmehetett a határban. Matyi bácsiék, talán még nem jelentették be az eltűnését. Előbb otthon, Pesten keresik. Viszont a faluban nem mutatkozott, mert ha együtt látják őket, későbbi körözése esetén, mert biztosan körözik majd, azonnal felkeresik a rendőrök a gyerekeket és a szüleiket. Az pedig nem vezet jóra.

A határ csendes volt. A tegnapi vihar, néhány homokdűne összefúvásán kívül alig hagyott nyomott maga után. A növények nyárvégi zöldjét, az ősz közeledtét jelző barnaság váltotta fel.

Egyetlen felnőttel se találkoztak, mialatt végigrappoltak a határban.

Az erdőmunkások ebédeltek. Sali erős feldúltságát és rohanását kifejezőn, kihúzta nadrágjából az ingét, amúgy is izzadt, arcát összekente porral...

- Várjatok meg! - fordult ezután az öt kinevető társaihoz. - Csak akkor jelentkezzetek, ha ezek elmentek!

- Ha netán menekülnünk kell?

- Akkor fussatok!

Sali futásnak eredt, valósággal elsöpörte maga előtt az apróbb bokrokat. A nyugodtan étkező erdei munkások közé rontott.

- Az erdész úr... - lihegte. - A kutunkban...! Siessenek! - hadarta, majdnem elharapta a nyelvét.

- Mi...i? - horkantak fel többen is. A falat a szájukban rekedt, pupillájuk ijedten kitágult, álluk leesett.

Sali valamivel nyugodtabban folytatta. Nagyon jól játszotta el a szerepét, mindenkit megtévesztett.

- Marika néni kiadta az útját... és ő bánatában a kútba ugrott. A szeme láttára... Jöjjenek gyorsan! Hátha ki tudják menteni.

- Láttad?

Sali majdnem kiszúrta két ujjával a szemét.

- Ezzel a két szememmel. Nálunk járt és...

- Hol laksz?

- A Vedrestanyán.

Még jobban odafigyeltek, ugyanis mindnyájan tudták már, hogy a főnökük a szép Vedresnét kerülgeti.

- Mit mondtál..., miért tette? - érdeklődött valaki hátulról.

- Matyi bácsi szagot kapott, mire Marika néni kiadta az útját.

Akadtt, aki felröhögött, más elkomorultan csóváltgatta a fejét, ki idegesen kapkodott, ez azonban csak néhány pillanatig tartott. Az, hogy Sali hazudott, egyikükben sem ötlött fel. Nagyon jól szimulálta a riadtt, a kétségbeesett fiút. Mindent elhittek neki. A főnökük életéről esett szó, ami gyors cselekvésre serkentette őket. Az egyik nagydarab, bajszos férfi, a többiek elé állt.

- Én, mint az önkéntes tűzoltók parancsnoka, kezembe veszem az irányítást! Lali a kötelet hozod, Laci hosszú rudat keresel, Berci te létrát kerítesz!

- Honnét szerezzek létrát - körülményeskedett az.

- Igazad van. A Vedres-tanyán biztosan van létra. - Ellenkezést nem tűrőn a többiekre mordult: - Utánam!

Előre futott, a többiek követték.

Alig mentek el, az öt fiú máris összeborult, s erősen visszafogottan felnevettek. Peti a földre vetette magát, annyira röhögött, hogy még a könnyei is kicsordultak.

- Óriási balhé lesz!

- Nagyon jól megjátszottad magad - ütötte hátba Pisti Sali. - Ügyesen megváltoztattad a szándékoskodat. Nem az erdész, a ti kutatokra tereltesd a szót.

- Lesz miről csevegni a faluban - törölgette a szemét Sanyi. - Fogadom, holnaptól mindenki a búbánatos erdészt röhögi...

Még tovább vihognak, hancúroznak, ha Sali végre rájuk nem szól.

- Ez könnyen ment, de ha rákérdeznek... Húzzuk el a csíkot!

- Hová menjünk? - meredt meg Peti.

- Vissza az istállóba!

Sali előre futott, a többiek követték. Kis porfelhőt csaptak az úton. Az erdőben végig együtt futottak, de a mezőn elváltak egymástól, hogy külön-külön szívárogjanak be az istállóba...

Csak hárman értek vissza: Sali, Pisti és Sanyi.

- Peti és Attila? - kérdezte meg tőlük rövid szemlélődés után Sali.

- Hazafutottak. Valamit hoznak majd - válaszolta titokzatosan Pisti.

Sali felrántotta a vállát, s hallgatott. Azt hitte ennivalót hoznak, ezért illetlenség lenne tovább faggatóznia.

Megint a diófa alá ültek. Alig foglaltak helyet, Sanyi máris felnevetett.

- Hű, de jó buli volt! - vihogta, valahogyan mégis erősen érződött a hangján, látszott az arcán, hogy máson töri a fejét. Abba is hagyta hamar a nevetését.

- Jó, jó - vette át tőle a szót, az előre megbeszélte jelre Pisti. - Nekem komolyabb balhéra vásik a fogam. Mondjuk... bankrablásra.

Sali olyan tekintettel lesett rá, mint okos tanár a buta tanítványára. Mondani viszont csak ennyit mondott:

- Fleknis vagy?

Sanyi, mintha csak erről jutott volna eszébe, váratlanul felnevetett.

- Ügyesen átvertük őket, mi?

- Tudod mit? - csillapította le Sali. - Megbántam.

- Te...te megbántad? - hebegett Peti. - Aki a nagynénjére ugrasztotta az asszonyokat? A férje nyakára küldte a dokit? Ezt... a bulit is te eszelted ki. Hülye vagy?

- Mégis megbántam. Ezt is, az előbbit is, mindent! - Hangja őszintének tűnt, ajkának rángatódzása nyílt bűnbánatról vallott. Amikor látta a két társa megütközését rájuk rivallt: - Van ez így néha, nem?

Nem folytathatták, mert a magas, száraz fű váratlanul megzörrent.

- Attiláék lesznek - reccsent Peti hangja, sokat sejtetően. Nyakát kinyújtva leste őket.

- Vajon elhozták-e? - kíváncsiskodott Peti, kutatón kémelve a távolba.

Alig nézett szét máris felvidult.

A két fiú nagy robajjal tiporta, törte maga előtt a magas, száraz fűvet. Messziről mutatták, hogy megvan...

Zsákba gyömöszölve egy kiskaliberű fegyvert és jó maroknyi töltenyt hoztak.

Sali alig kapott levegőt, miközben a két fiú kicsomagolta a kispuskát.

- Ez? - rökönyödött meg. Arca megnyúlt, szeme a fegyverre meredt. Háta lúdbőrözött. Most először rémült meg igazán, mióta az istállóban lakott. Kifejezetten félt. Nem állhatta meg, hogy legalább hanghordozásában ne fejezze ki kétségbeesését. - Honnét hoztátok?

- Az egyik méhesből csentük el.

- Pék Sándor bácsi kispuskáját loptátok el?

- Csak elemeltük. Te... tudtál erről a fegyverről? Honnét? - kérdezősködtek a fiúk tele kíváncsisággal.

Sali nem válaszolt. Tovább puhatolózott.

- Mit akartok csinálni ezzel a puskával:

- Balhét - hőködött Sanyi. - Megmondtuk, nem?

- Egész idő alatt erről dumáltunk - figyelmeztette Pisti is.

- Beszéltetek... beszéltek, de erről a puskáról nem tettetek említést nekem.

- Meglepetésnek szántuk.
 - Sikerült, mondhatom.
 - Csak nem majréztál be? - gúnyolódott Sanyi.
 - Hogyan loptátok el? Honnét tudtátok, hogy ott van?
 - Sanyi bácsitól. Gyakran hív hajtónak, ráadásul sokszor elkísérem zugvadászatokra is. Kifejezetten csíp engemet. Egyszer előttem rejtette el, mert ez a hapsi semmit sem titkolt el előttem. Néhányszor azt is megengedte, hogy lőjek vele. Egyik üres kaptárban rejtegette a méhesében - hadarta buzgón Sanyi, csipetnyi lelkiismeret-furdalás és szünet nélkül.

- Mikor loptátok el? - vágott közbe Sali -, mert nem most az biztos.
 - Már megint ez a csúnya szó! Lopta a fene...!
 - Jó, mikor emeltétek el?
 - Tegnap este fűjtük meg.
 - Engem nem hívtatok.
 - Sanyi bácsi elutazott. Úgy tudom Pestre. Későn tudtuk meg. Őszesöpörtem a bandát, és kiráztuk magunkat a méhesbe. Hozzád, ennyire messzire? Késő volt, ha nem is éjjel, teljesen besötétedett. Hová rejtsük el?

- Mégis, mit akartok csinálni vele? - puhatolódzott tovább Sali.
 - Mondom - háborgott Sanyi -, balhét. Nagy balhét. Egy zsákra való pénzt besöprünk vele. Gürizzenek, egyék magukat mások, mi egyszerre megvastagodunk. Mikor élvezzük az életet, ha nem fiatalon? Vén, sztari fejjel, mint mások? No nem! Ezt nem nekem találták ki.

- És, ha elkapnak? - állt fel indulatosan Sali. Egyik lábát a fának támasztotta, kezét mélyen a zsebébe dugta. - Nem tartok veletek.

- Elkapni, minket? Soha! Viszont téged nem értünk.
 - Sósék is ezt mondták - indulatoskodott Sali. - Itt a szomszéd községben. Őket? Soha! Mégis hazavágták. Örökre kikapcsolták őket a forgalomból. Hosszú éveket akartok ülni, fiatalon?

Megütközve nézték, felváltva őt és a társaikat. Sali szavai szöveget ütöttek a fejükbe, mégsem gondolkoztak el rajta, sőt tovább feszítették a húrt.

- Zsebre vágjuk a zsák lóvét - szavalta Attila. - Mindenünk, mindenünk meglesz.

- Huszonnégy gombos kvarcórát veszek...

- Én Honda-bringát szeretnék...

- Opel-Kadetten alul nem adom...

Még tovább sorolják, ha Sali hirtelen el nem vágja szép álmaik fonalát.

- Adjátok ti lejjebb is! De tudjátok mit, most ne erről csevegjünk! Hová rejtjük el ezt a mordályt?

Ő már tudta. Egész idő alatt ezen törte a fejét. Azt az első pillanatokban eldöntötte, hogy ő semmibe se száll be, és innét is megpattan. Még ezen a héten elmegy. Azt viszont csak később határozta el, hogy támogatást színlel, közben elveszi tőlük a fegyvert, de hogy mit tesz azzal, egyelőre nem alkothatott róla fogalmat. Viszont hamarosan dönt.

- Szerintem itt lenne a legjobb helye - válaszolta Pisti. - Mondjuk...

- Ott, ahol alszol - segítettek, mialatt Pisti az időt húzta.

- Tudjátok mit? - szakította el találgatásuk borzos fonalát Sali. - Meggondoltam magam.

Szavai élénk éljenést, hurrázást váltott ki a fiúk körében. Még tovább lelkesednek, ha az fel nem emeli a hangját.

- Bízátok rám! Oké? - szerelte le maradék ujjongásukat, kissé nagyképűen.

- Rendicsek - fújták kórusban.

- Elvégre ezért hoztuk ide - mondta ki a végső szót a többiek helyett is Attila.

- Brevetés? Mikor beszéljük meg a balhét? - forrongott a többiektől függetlenül, továbbra is türelmetlenül Sanyi.

- Ma nem, de holnap mindenképen megdumáljuk - hangzott Sali válasza.

A közeli földút felől autózúgást hallottak, mire önkéntelenül felfigyeltek.

- Az állami gazdaság terepjárója - állapította meg Peti. - A többiek azonnal felugrottak. Nem rebbentek szét, csak fejüket vesztve, izga-

tottan moco rogtak: kapkodtak, tehetetlenül lestek egymásra, s az előbb feltűnt terepjáróra. - Erre jönnek!

Sali kézbe kapta a fegyvert. Az üres zsákot a földön hagyta, csak a puskát és a töltényeket kapkodta össze.

- Rejtőzzetek el a kukoricásban! - rendelkezett eközben Sali. - Én felspriccelek a padlásra!

- Azonnal felfedeznek a létráról.

- Régen nem azon járok fel. A jászolról a kitörött üvegű, vasrácsos ablakba lépek, s felhúszom magam a padlásra. - Ijedtséget színlelve lökdösni kezdte őket. - Siessetek, mert máris befordultak!

- De..., de a létra! - ijedezett Peti.

- Régen elvittem, és a fűbe dugtam.

A négy fiú pillanatokon belül eltűnt. Ő kétrét görnyedve, majdnem négykézláb mászva osont be az istállóba. Feldobta a fegyvert, majd, úgy amint elmondta a fiúknak, felmászott utána a padlásra. Jó, hogy sietett, mert alig ért fel, a terepjáró máris az istálló előtt állt meg.

Miért pont ebbe az istállóba jöttek? - riadozott Sali, miközben, rettegve összekuporodott. A puskát és a löszereket az egyik bála alá rejtette.

A választ a terepjáróból kiszálló - három, elegánsan öltözött férfi s egy ugyancsak kipucérált, kövérkés nő volt - legalacsonyabb férfitől kapta meg.

- A négyes számú tehénistállónk. Szerintem, ez lenne a legalkalmasabb műhelynek - javasolta az alacsony férfi, nyilván az állami gazdaság embere, amint utólag kiderült, részlegvezetője.

- Kissé távol van az úttól. Ősztől tavaszig sár, miegymás - vetette ellen a nő, talán csak azért, hogy mondjon valamit, ugyanis a homokon, márpedig itt mindenütt homokos volt a talaj, nincsen sár, azonnal beissza a vizet a homok, a havat pedig az aszfaltos útról is el kell takarítani.

- Legjobb karban lévő épületünk, és teljesen téliesített. Hossza negyvenöt, szélessége tíz méter. A magassága is megfelel. Födéme beton...

Az állami gazdaság részlegvezetője, valamelyik pesti ipari szövetkezet elnökével és főkönyvelőjével alkudozott. A harmadik férfi, a

gépkocsivezető, hallgatott. A terepjárónak dőlt, majd, miután a többiek elindultak az épület felé, valamivel később, tisztas távolságból követte őket.

Az ipari szövetkezet egyik részlegét akarták odatelepíteni. Ezt az épületet műhelynek, a többi istállót raktárnak használnák. Bért fizetnének értük.

Eddig kint tárgyaltak az ajtó előtt, most a belső szemrevételezés következett.

A főkönyvelőnt engedték előre, aki az első lépések után váratlanul meghátrált.

- Félek - nevette ki önmagát. - Most ez egyszer maguk menjenek elöl!

- Akkor, ha megengedik, a házigazda jogán előremegyek! - jelentette be az állami gazdaság részlegvezetője. Ám alig lépett be máris megtorpant. - Mi van itt? Bűntanya?

Kíváncsian forgatta körbe a fejét. A többiek követték. A főkönyvelő az elnökébe kapaszkodott, s riadtan leste a jászolt, amely szélén, levert zománcú lavór állt, mellette szennyes törülköző lógott és szappan hevert. Lent a földön, néhány szétszórt ruhadarabot, meg egy igen kopott pokrócot fedeztek fel, amit a gyerekek hagytak ott. Idehozták, és lerakták. A lavórt, a szappant és a törülközőt Sali felejtette a jászol szélén.

- A diófa körül is le van taposva a fű. Egy zsákot és... töltényt találtam - jelentette be a gépkocsivezető. Előbb nézhetett szét, és kapta fel a kis golyót.

A másik két férfi kíváncsian nézegette a töltényt. A nő éppen csak rápillantott.

- Kiskaliberű puskatöltény - forgatta ujjai között az állami gazdaság részlegvezetője a kis ólommagos golyót. - Ha nem lenne itt ez a rumli, azt mondanám: vadászok jártak a fa alatt, de így! Kiküldöm a rendészt, hogy fésülje át az épületet és a környékét!

- Monoron vannak, ma nem is jönnek be, főnök - figyelmeztette a gépkocsivezetője.

- Holnap csak itthon lesznek.

- Szóljak nekik?

- Légy szíves! - Tovább nézelődött. - Ki a fene járhatott itt. Bár, én már semmin se csodálkozom. Annyi, de annyi csibész, naplopó, csöves jár errefelé, közel Pesthez, hogy no!

- És..., ha most is itt lapulnak valahol? Teszem azt a padláson - ijedezett a főkönyvelő.

- Szétnéztek? - pattant melléje azonnal a gépkocsivezető.

- Bármikor, csak most ne! - csillapította le az ipari szövetkezet elnöke. - Fél óra múlva vezetőségi ülésünk lesz. Nagyon sietünk.

Sali ijedten lapult a bála tetején. Eközben azon járt az esze, hogy mi lenne, ha tényleg felmásznának. Merre menekülhetne el. Lélegzetét visszafojtotta, és figyelt... Csak azután lélegzett fel, miután azok tovább beszélgetve kisiettek az épülethől. Egy ideig várt, csak azután mászott le, miután a terepjáró elment, és a zúgása is elcsendesedett.

Mire kilopódzott, mert nagyon óvatosan, minden eshetőségre készen ment ki, a gyerekek mind visszaszivárogtak a diófa alá.

- Kik voltak? Mit akartak? Nem láttak meg? - halmozták el kérdéseikkel, egymás szavába vágva.

- Ah! - nagyképűsködött Sali, valójában az előbbi félelmét leplezte, amelynek még mindig a hatása alatt állt. Lába remegett, arca fehérlett.

Csak most értette meg igazán szökésének valódi súlyát. Eddig is érezte, de úgy istenigazából rádöbbsen, csak ezekben a percekben döbbsen rá tettének várható következményeire. Már a padláson, a bálán ülve elhatározta, hogy még ma elmegy innét. Majdnem minden egyes szót hallott, azt is, hogy megtaláltak egy elhullajtott töltényt. Ez riasztotta meg a legjobban. Egyébként is, Sali nem volt romlott fiú. Most is, mint annyiszor, valósággal lázongott a lelkiismerete az ellen, hogy a fiúknál hagyja a fegyvert, még akkor is, ha jól tudta: csak a szájuk jár, egyetlen pillanatig sem gondolják komolyan az annyira „áhitott” bankrablást. A puskát, ennek ellenére nem hagyja náluk. Rövidke gondolkodás után úgy döntött, hogy előbb lerázza őket, a többit majd meglátja!

- Megfájdult a fejem - kezdett máris akcióba. - Eldobom magam egy órásckára. Titeket biztosan várnak otthon, lehet, máris keresnek...

Azok sokat sejtető együttérzéssel nevettek össze.

- Engem? Soha! - rázta a fejét elsőként Pisti. - Apám brigádvezető az államiban. Kora reggeltől késő estig a határban trappol. Csak szunyózni jár haza. Esténként a televízió előtt ülve, végig aludja az egész adásidőt. Legtöbbször én költöm fel, kapcsolom le a tévét. Anya kórházban van, egyébként védőnő. Délelőtt a doki mellett nyüzsög, délután kezét-lábát lejárja. Két falu tartozik hozzá Még meg sem született a tesóm, máris be akarják dugni a bölcsibe...

Nem folytathatta, mert Peti közbe röhögött.

- Nálunk még murisabb a helyzet. Apám csücsül, anyám meglépett egy ürgével.

- Hány testvéred van? - kérdezte meg Sali enyhe megütközéssel.

- Három. Nagyanyámnál élünk mindannyian.

- Az én papám - vette át tőle a szót Sanyi - ugyancsak napszám ücsörög...

- A kricsmiben - vágták rá a többiek kórusban vihogva.

- Anya oké lenne - folytatta Sanyi kissé lekonyultan -, ha nem tartana palimadarat, és lenne munkája.

Szavait mély csend követte. A mellbevágó, nehéz csendet Attila sóhajszerű feljajdulása törte meg.

- Nekem még senki sem mondta, hogy szeret.

- A csajok se? - nevetett közbe visszafogottan Sanyi.

A többieket váratlanul érte. Magukba roskadtan hallgattak, ki a földet leste, ki a távolba fúrta a szemét egy ideig.

- A csaj is más, és az anya is más - zsémbelődött később elgondolkozón Sanyi. - Nem szégyellem, még most is jól esne néha egy kis simogatás, mert engem senki sem simogatott meg, legalábbis, amióta emlékszem nem.

- Bezzeg engem! - tréfálkozott Sanyi. - Hányszor, de hányszor megsimogattak a nadrágszíjjal, főleg a faterom.

Teljesen váratlanul viháncolni kezdtek. Röhécseltek, egymás hátát verték, birkóztak, boksoltak, karatéztek, mígnem elcsendesedve a

hatalmas diófa tövébe telepedtek. Egészen sötétedésig beszélgettek. Régen ismerték egymást, főleg a négy falusi fiú, mégis csak most először tárulkoztak ki igazán ilyen felszabadultan és kötetlenül, főleg őszintén, ami nemcsak felszabadította, hanem megkönnyíti majd, nehéz sorsuk elviselését.

Fejük fölött elköltözni készülő golyák köszöntötték a falut, amelytől ma éjjel búcsút vesznek majd. A diófa lombjai között nyugtalan verebek hada csiripelt. A közeli kukoricatábla szélén kihegyezett fülű nyúl hallgatózott, mintha nem tudná eldönteni, hogy merre menjen. Végül is egy közelében egerésző macska döntötte el a sorsát. Egeret fogott, a nyúl félreértette, ijedten megugrott, és belevetette magát a kukoricaszárak közé.

Csend volt. Szél semmi. Az öreg diófa legyezőszerű levelei teljesen mozdulatlanul lógtak. A vastag gallyakon balkáni gerlek üldözték egymást.

* * *

Sali jó órája kuksolt az egyik terjedelmes bokor alatt a kukoricatábla melletti erdőben, ahol át akarta vészelní az éjjelt. Rengeteg száraz avart gyűjtött össze, valósággal belefúrta magát, mégis fázott.

Miután a fiúk elmentek, ő magával hozva a puskát és a lőszereket, azonnal ideköltözött.

Csendesen, lábujjhegyen, szinte nesztelenül surrant be az erdőbe az éjszaka. Előbb a bozótosba lopózkodt, utána a mellette lévő tisztásra osont, s leült. A fák sűrű lombjai között lappantyúk röpdöstek. A közelben mátyásmadár ijedt kiabálása hangzott. A távolabbi fákról ismeretlen madár röppent fel. A bokrokat frissen keletkező szél borzolta. A távolabbi keskeny földcsíkon, két gyanútlan őz váltott át. A túloldali fenyves öreg gallyai között, ugyanaz a szél zizegett, amely előbb a mellette lévő bokrokat borzolta össze. A tisztásra, az elvonuló őzek nyomában, mint kirepedt kispárna tollcsomója, óriási bagoly huppant, és semmivel se törődve tollászkodni kezdett az ünnepélyes csendben. A fák fölött teleképű hold lesett le a tájra.

Sali egyetlen pillanatra sem hunyta le a szemét. Állandóan Attila szavai jártak az eszében: Engem senki sem szeret.

És engem?

Engem senki sem simogatott meg.

És engem, minden érdek nélkül, mert ugye Marika néni...!

Melle összeszorult, szívét mély keserűség öntötte el.

Volt, ami volt, de mi lesz ezután? Ráadásul itt van ez a fránya puska is!

Otthonról menekülnie kellett. Mert miatta ne veszekedjen senki. Ne akarják eltakarítani az útjukból. Eljött ő magától is! Még ha az anyja mondaná! De a mostohája ne kölykezze le! Mert ő se nem kölyök, se nem fattyú... Matyi bácsi undorítón kapzsi. Mindenre képes lenne a pénzért. Lop, csal, hurkokat rak ki, fegyvert akar szerezni... Mehet már, üres a kaptár!

Marika néni szépasszony s fiatal. Még mindig bizsereg a feje, ha rágondol, holott kifejezetten utálja. Kell a fenének az ilyen girnyó erdész babája! Girnyó és béna, mintha mind a két lábát bal oldalán viselné.

A gyerekek rendesek. Sorstársak, vagy, amint viccesen nevezték egymást este a diófa alatt, bajtársak. Éppen olyan kivetettek, mint ő. De nekik legalább tető van a fejük fölött. Házuk, otthonuk, amíg neki senkije, semmije. Hiába rendezkedett be a padláson, holnap átfésülnek mindent, és egyébként is, a tehénistállókat hamarosan átépítik. Így vagy úgy, mennie kell onnét is. Mindezekről független: inge, gatyája az egy, amely rajta van. Azok is koszosak. Aztán hamarosan kezdődik az iskola. Ha másért nem, ezért keresni fogják Pesten. Mivel nem találják, országos körözést adnak ki ellene...

Felemelte az öklét, és megrázta. A rohadt életbe!

Előbbi elkeseredését legyűrhetetlen düh váltotta fel.

Senkinek sem kellek. Semmit sem érek!

Majdnem felordított. Fejét forróság öntötte el, pattanásig feszülő idegrendszere felrobbant. Előbbi bénulásos tehetetlenségét, hirtelen fogant cselekvési kényszer váltotta fel. Egyetlen pillanat alatt megszületett fejében a terv, s ő máris a tettek mezejére lépett. Idegrend-

szerét legyűrhetetlen vágy feszítette, mert ha az agya béna maradt is, idegrendszerének utasítására csak mozgásba lendültek az izmai.

Felugrott, lerázta magáról a száraz avart, a fegyvert gondosan pokrócba göngyölte, a golyókat a zsebébe nyomkodta, majd hóna alá szorította a hosszú csomagot, és elindult. Ruháját galagonya bokor tépte. Lába korhadt gyökerekbe akadt, meg-megbotlott, majd elharrapta a nyelvét. Talpa alatt száraz gally recsegett. Bokáját csípős csalán marta, nadrágja szárára ezernyi burnya, koldustetű tapadt...

A lassan elcsendesedő erdő halk neszezéssel hallgatódzott. Az erdei kuvik nem vinnyogott tovább, nyárutón gyakran hallható gyöngybagoly is befogta a csőrét, hogy s mint, a távolból idehallatszó kutyavonyítás is alábbhagyott.

Szamártövísbe lépett, akaratlanul felszisszent, mire az előbbi két őz hirtelen megugrott. Eddig a fülüket hegyezték. A galagonyabokor fölötti fára telepedett fácánhad felrikkantott. A fűben lapuló nyúl felugrott. Szerencséjére, mert másként elkapja a róka, amely most iszonyatos, futással mentette az irháját...

Sali a falu felé vette az irányt. A kukoricatáblán, és a régi tehénistállók udvarán át, kísétált az útra.

A falu csendes volt, csak az italbolt környékéről hallaszott némi zaj. Záróra után a vendégek éppen elhagyták az udvart.

A járdán, vele szemben, két részeg férfi közeledett.

Egyik ház előtt - a járda és az árok közötti részen - magas sövényt fedezett fel, amely biztos menedéket kínált a menekülő fiúnak. A két részeg férfi zagyva beszéde messzire elhallatszott a csendes éjszakában. Akaratlanul undorodott tőlük, mint valamennyi résztegtől. Egyikük a sövény előtt váratlanul megállt, majdnem levizelte a fiút. Még nem fejezte be, amikor a közelben kutya tűnt fel, s megugatta a rogyadozó férfit.

- Menj a fenébe! - rivallt rá ugyanaz az ember. - Mindenemet összepisiltem miattad.

- Rá se ránts! Gyere utánam! Ha nem bírsz megállni, kapaszkodj belém!

- É...én! - hengegett az, mialatt hősködön mellbe vágta magát. Ha nincs ott a kerítés, menthetetlen hanyatt vágódik.

A társa fennhangon röhögött. A közeli ház udvarán villany gyúlt. Nyílván a hangos szavakra figyeltek fel, jöttek ki az udvarra.

- Mi vagyunk azok Misi! - kiabált be nekik az egyik részeg.
- Mi a fenét csináltok ott?
- Hazafelé tartunk, s pisiltünk.
- Váljon egészségetekre!

Az udvarból szivárványszerűn kiszivárgó villanyfény Saliért, ezért gyorsan behúzódott az egyáltalán nem mély árokba, és a fűbe hasalt. Az előbbi kutya, Sali már azt hitte elment, egészen váratlanul nekiesett.

- Kit ugat a kutya? - szóltak ki a háziak-, merthogy nem titeket az tuti.

- Macska-e vagy mi.
- Süni lehet.

A kutya Sali nadrágjának esett. Talán le is tépi, ha a pokrócra bugyolált fegyver csövével, jó erősen orrba nem csapja.

A kutya felvonyított, és iszonyatos nyüsztéssel, egyik lábával az orrát vakarva odébb ugrott.

- Megkarmolta, mint engem, ha haza jutok, az asszony - röhögött fel a másik részeg férfi.

- Nem kutya az... ember - fogott gyanút a társa. - Va...laki az árokban hasal.

- Ki az a bolond, aki árokba kuksol éjjel?

Sali gondolkozás nélkül felugrott, és futásnak eredt. A két részeg férfi üldözőbe vette, ám csak néhány lépés erejéig tarthatták az iramot. Egyikük orra bukott, a másik a kerítésnek ütközött. Sali ekkortájt már a mocskos szitkozódásukat sem hallhatta, mert messze járt. Az utca közepe táján, miután meggyőződött, hogy senki sem követi megállt.

Ott újra csendesnek, kihaltak tűnt a környék. Néhány kóbor macska iszkolt át a túloldalra, kutját sehol sem látott. A hold finom sárga fénye valamennyi útjába akadt tárgyat ezüstösre fényezett. Sali ezért lehetőleg az árnyékos oldalon haladt tovább. A rendőrsre megy, de hol van itt rendőrség? Ebben az egyik, váratlanul felbukkanó öregasszony segített neki. Szembejött vele. Sali idejében felfe-

dezte, ha nem látja, hogy öreg és nő, régen elfut előle. Így csendesen bevárta, és megszólította:

- Néni!

- Jaj! - kapott riadtan a szívéhez. - Frászt hozol rám, te..., te gyerekek!

Nagyon megijedhetett, mozgása megbénult, lábai a földre gyökereszkedtek.

- Bocsánat... Messze van ide a rendőrőrs?

- Ott a! - mutatott egy irányba. - Hetedik, ha nem a nyolcadik ház. Ki van írva. Miért keresed a rendőröket éjjel? Csak nincs valami baj? - előbbi félelmét legyűrhetetlen kíváncsiság váltotta fel.

- Összeverekedett két részeg ember. Engem küldtek rendőrökért - vágta rá kapásból Sali, és tovább futott.

Nagyon hamar odaért. Szabályos kis családi ház volt. A falon, közvetlenül a villanykörte alatt, „rendőrség” felirattal, kivilágított, üvegburába foglalt tábla függött. Az ablakok sötétek voltak, minden kihaltnak tűnt, a kaput zárva találta, amint vágyott is rá.

A kerítéshez lépett, felágaskodott, és a kezében lévő becsomagolt puskát átdobta, be a szűk betonjárdára, melyet eddig a zsebében tartott golyók követték.

Pék Sándor az ismeretlenség homályából kihámozhatatlan alakja ötlött eszébe. Sohasem látta, ezért a róla alkotott kép, fantomábraként lebegett a képzeletében.

Vajon milyen pofát vág majd a fegyveréhez, ha megtudja, mert biztosan elébe tárják az őt felelősségre vonó rendőrök, hogy az övé?

Feketén tartotta, tehát megérdemli!

Mialatt továbbment, szívében az előbbi káröröm helyét az elkeseledés újabb hulláma váltotta fel. Innét a vasútállomásra megy. A ténistállóban gyakran hallotta a közelben elrobogó vonatok kattogását, a fékek csikorgását, amint megálltak az állomáson... De mi lesz azután? Addig megy, utazik, amíg rendőrökbe nem botlik. Beléjük botlik, vagy a kalauz viszi majd hozzájuk, mindegy! Feladja magát és megkéri őket, hogy vigyék intézetbe! Ágyat, ruhát és ennivalót kap. Elvégzi a nyolcadik osztályt, és szakmát tanul. Aztán megmutatja mindenkinek, de meg ám, hogy ki ő!

Haza nem megy. Csövezni sem csövezik! Egyedül az intézet jöhet számításba!

Rettentően egyedül érezte magát. Elhagyatottnak, árvának, számkivetettnek, akinek se kutyája, se macskája, senkije sincs! Kivert állatként csatangolt az éjjeli, teljesen kihalt utcákon az állomás felé. A szülei, Bélus, Matyi bácsiék, Pék Sándor ismeretlen alakja, az erdész, a gyerekek, mint jó cimborák, mind... mind zord sorsát jutatták eszébe, akikkel a maga gyerekes módján állt bosszút az őt ért becstelenségekért...!

Váratlanul megfordult, öklét a távolodó házak felé rázta:

- Megmutatom mindenkinek, hogy milyen a rendes ember, mert én az leszek!

Ember a vaddisznóveremben

1.

Báró Vámosy Artúr - földbirtokos -, a magasan ülők leereszkedő hangján kiáltott ki a nyitva hagyott ajtón.

- Bejöhetsz!

Idősebb Mester Fülöp félszegen lépett be a tágas teremnek is bőven beillő szobába. Az ajtót az a libériás inas tárta ki, aki előtte bejelentette.

Az öregedő cseléd visszafogottan mozgott, mégis volt ezekben a feszes mozdulatokban némi ünnepélyesség, már-már fennköltség, ami előbbi visszafogott megilletődését határozottabb színekkel fényesítette ki.

Báró Vámosy Artúr az íróasztala előtt ült.

Mint minden ebben a gyönyörűen berendezett s igen tágas dolgozószobában, ezt az íróasztalt is a gazdája rangjához méltón óriásira méretezték. Elején szép intarzia díszelgett. Vámosy Artúrt meggyeszte híres vadásznak tartották. Nem csoda, hogy az íróasztallap, előkelően lenyűgöző, cikornyásan díszes peremét, vadászati motívumokkal teletűzdelt, vadvirágos, kézi faragvány ékesítette.

A jó negyven év körüli, alacsony, szikár férfi, majdnem elveszett az íróasztala mögött.

Futó pillantást vetett a belépő, a legjobb ruhájába öltözött, major udvari cselédjére, majd újra az előbbi irataiba mélyedt.

Az öreg cseléd csak állt, és nézte. Felváltva őt és a tágas dolgozószoba tarka, mégis egységes berendezését. Eddig sohasem járt ilyen helyen, ezért nagyon elcsodálkozott a bárón: Mennyire elnyűtt a méltóságos úr arca! - sajnálkozott ösztönszerűen. - Pedig, ha valakinek, neki van mit aprítania a tejbe! Viszont, ez a hatalmas terem, mert ez nem szoba: igenis terem! Ha véletlenül fején maradt volna a kalapja, bizonyosan lekapja, amint a templomban szokta. A falakon széles, aranyozott rámakba foglalt festmények, portrék és tájképek függtek. A csillogó stukkókkal díszített márványoszlopok, akaratla-

nul a mennyezet felé csalogatták az öregedő ember szemét, amelynek több részre tagolt, félkörös ívelésű boltozatai, még fenségesebbé téve a látványt, körkörös, mozaik freskóba torkollottak. Ez a hatalmas, körkörös, mozaik freskó, úgyszintén vadászjelenetet ábrázolt, amelynek közepén egy daliás úr - biztosan nem a báró -, lándzsát döfött a menekülő gímszarvas nyakába...

Idősebb Mester Fülöp szeme innét a díszes kandallóra tévedt. Közvetlenül az íróasztal mögött állt, színmárvány, gyönyörűen mintázott csempékből készült.

Őszinte ámulatába botló, titkos fürkészéséből a báró zord szavai zökkentették ki.

- Köszöntél, öreg?

Az idősödő bérest nagyon váratlanul érte ez a kihívó, köztözködésnek is beillő, megszegyenítő kérdés. Hogy tegezte, nem tűnt fel, ugyanis a báró valamennyi cselédjét - a legfiatalabbat csakúgy, mint a legöregebbet - tegezte, viszont köszönésre figyelmeztetni valakit, ebben a korban s faluban, kifejezetten megszegyenítésnek számított.

- Igen - válaszolta meghökkenten az. Arca elfehéredett, lélegzete elszorult. Keze megmerevedett, majdnem kiejtette kezéből a kalapját.

- Nem hallottam.

- Mivel olvasni tetszett - neheztelt az öreg hangja is.

Báró Vámosst nagyon meglepte ez a hang, akaratlanul jobban megnézte idősebb Mester Fülöpöt.

Miután tetőtől talpig végigtapogatta kifejezéstelen, érzelem nélküli halszemeivel, rámordult:

- Hány éves vagy, öreg?

- Az ötvenkilencet lemorzsoltam, a hatvanadikat taposom.

- Hetvennek néztelek.

- A sok munka miatt, méltóságos uram.

A parasztok a kora reggeltől késő estig tartó nehéz, fizikai munkában, hamar öregedtek. Arcuk az állandó szabad levegőn tartózkodástól kicserződött és korán megráncosodott. Idősebb Mester Fülöp szája szélén alig észlelhető, gunyoros mosoly rebbent, miközben hanggosat nyelt.

- Csak nem vagy éhes? - kajánkodott a báró derűsen. - Merthogy korog a gyomrod. Mindentudónak tartanak a faluban, gyúrd le! Egyébként nem szeretem, ha a cselédeim éheznek.

Idősebb Mester Fülöpöt tényleg mindentudónak tartották a faluban. Nemhiába, sok mindenhez értett. Az állatok gyógyításához: a tehenek bélcsavarodását, felfújódását, a disznók hasmenését ugyanúgy kikúrálta, amint kivette a tömött hízóliba gégejéből az eltévedt kukoricaszemet... Az emberek gyógyításához: milyen gyógyfű kell láz ellen, hasfájásra, gyomorrontásra, görcsre, reumára, köhögésre, vesére, szívre... A gombákhoz: ránézésre megmondta, melyik a mérges, melyik az ehető... Az időjáráshoz: lesz-e, vagy sem eső. Mikor esik le az első hó. Korán tavaszodik, vagy jócskán elhúzódik a tél... Meleg lesz-e a nyár vagy hűvös. Hosszú ősz várható, vagy hamar beáll a tél, amely kemény lesz, vagy enyhe... A csökönyös lovak és ökrök betöréséhez, igába fogásához. Ezeken kívül ő volt a falu legjobb böllére. Telenként húsz-harminc disznót levágott s feldolgozott. Az is megtörtént, hogy a szomszédos - öt kilométerrel távolabbi - falukba is el-elhívták disznót vágni.

A báró előtt az asztalon egy üveg rum csillogott. Arról gondolta, hogy rum, mivel mindenki tudta a faluban, hogy naponként egy teljes üveg rumot megivott. Hogy miért a rumot kedvelte, amikor a legfinomabb italokra is telt volna, csak ő tudta. Az üveg mellett ezüsttálca hevert, azon ónozott, csiszolt szegélyű poharak szikráztak a rájuk csurgó napfényben.

A báró előbb ezeket az értékes poharakat, azután a majdnem tele üveget tolta arrébb, majd anélkül, hogy felállt volna, a kandalló kiálló peremére rakta. Mindezt, azért tette - tűnt fel az öregedő béresnek -, nehogy meg kelljen kínálnia. Csak az urakat, az urakat, amint dukált.

- Miért akartál beszélni velem? - vetette oda foghegyről eközben a báró.

Idősebb Mester Fülöp mélyet sóhajtott. Jó állapotban lévő, de már zsírosodó karimájú kalapját, kétszer-háromszor megforgatta bütykös ujjaival a kérges tenyerei között.

- Nem rólam van szó. - Szája kiszáradt, ezért, hogy összegyűjtse a nyálát, olyan mozdulatokat csinált az ajkával, mintha bort ízlelne. Ezután, ha akadozva is, sokkal gyorsabban folytatta:

- Az unokám miatt. Teljesen árva. Én nevelem. A tanítónk állandóan unszol. Tanítassam! Miből? Ha talán segítséget kapnék: kölcsönt, előleget... Intézzé el nekem valahogyan!

A báró hátrább csúszott, és az óriási íróasztalához hasonló díszes támlásszék, csupasz fa részének dőlt. Igazi székben ülő, kézzel-lábbal hadonászó játékgúmának tűnt ezekben a pillanatokban idősebb Mester Fülöp szemében.

- Pardon, öreg! - pattogott. - Nem tanítónk, hanem tanító urunk. Nem intézzé el, hanem méltóztassék elintézni, segíteni méltóságos báró úr! - Váratlanul megfenyegette. - Nem ezerkilencszáztizenkilencet írunk, öreg!

Idősebb Mester Fülöp váratlanul meghajolt.

- Elnézését kérem, amiért zavartam. - Szemében mozdulatlan, látszólagos nyugalma alá gyűrt, remegő indulatok rebegtek, mialatt elköszönt. - Isten áldja, méltóságos báró uram!

- Ne...! - kiáltott rá erősen hadonászva, félig neheztelően, félig kikérről. - Tulajdonképpen mit akarsz?

- Nem ösztántamból jöttem. A tanító úr unszolt: jöjjenek csak! A báró úr így, a báró úr úgy... Hogyan is mondta...? Némi ösztöndíjat adna, amit én ledolgoznék, vagy a gyerek fizetné vissza, ha végez. Addig évről évre felírnánk, ráterhelnénk a földemre. Nagyon jó tanuló az unokám. Szeretném továbbtaníttatni, előbb gimnáziumban, utána az egyetemen. De tehetségem... egyáltalán nincs, méltóságos báró uram!

Segítségkérőn leste a báró kifejezéstelen arcát, aki kis körömreszelőt vett fel az asztaláról, és csiszolgatni kezdte azzal a körmét.

- Sohasem vezet jóra, ha művelődik a paraszt - válaszolta ez alatt. - Te sem tanultál. Apád, nagyapád sem járt iskolába, mégis megéltek. Suszter maradjon a kaptafánál, paraszt az ökör szarvánál, az úr maradjon végig úr! Ez a jelszavam! Nem én találtam ki. Évezredek megváltozhatatlan törvényszerűsége. Az évszakok ugyanúgy váltják egymást, a nap, mindig a megszokott, kitaposott útján kel fel és

nyugszik le. A holdvilágos éjszaka nem ugyanolyan sárga-e? Maradjon minden úgy, amint van! Tizenkilencben változtatni akartatok, és - széttárta a két kezét, előbbi körömreszelőjét az asztalára ejtette - mi lett a vége? És... és mi szeretne lenni az a kölyök?

- Orvos, méltóságos báró úr - kapott a szó után falánkan, idősebb Mester Fülöp. - Itt dolgozna a méltóságos báró úr birtokán a falunkban.

- Orvos! - hőkölt hátra a báró igazi felháborodással. - Orvos, egy bugris paraszt kölyke? Nem... és nem! Soha!

Ugyanolyan élénk mozdulatokkal bökött feléje a mutatóujjával is: - Mennyivel vékonyabb az ujjá, mint az övé! Bőre átlátszó, erei sötétkékek, és reszket, mennyire reszketnek az ujjai! - gondolta akaratlanul az öreg cseléd.

- A tudomány kikupálná. Félművelté tenné, s rádöbbené valamire... Forradalmárrá válna. Örökké boldogtalan lenne, amíg így azt sem tudja a szerencsétlen, hogy forog a föld, s mégis boldog. Mert ne feledd: rang s titulus nélkül is lehet boldogan élni, de szeretet nélkül soha! Ezért ne rang után fusson, csak a szeretet érdekeljen benneteket.

Az öreg cseléd sokat hallotta ezt. Unta, és nem is tartotta igaznak. Mert valódi kincsünket, a szeretetet állandóan magunkkal hordozzuk. Születésünktől bennünk van, ezért nem kell megszereznünk. Mivel bennünk van, mindenüvé magunkkal visszük: a határba, az istállóba, a szomszédunkba..., csak a szabadságunkat hagyhatjuk, veszthetjük el, vélte és vallotta is. Ebben a pillanatban értette meg igazán a bárót, hogy mire célzott előbb. Nem is győzködte tovább. Megfordult, és a szolgák meghunyászkodó, évszázadokon át beléjük rögződött, észrevehetetlen alázatosságával, ugyanakkor mély megbántás érzésével csendesen kiment.

Csak egy valami tűnt szokatlannak ebben a néma kivonulásban, ami el is képesztette a bárót, hogy menetközben köszönt el. Ilyet se tett volna tizenkilenc előtt.

Idősebb Mester Fülöp leverten ballagott hazafelé. Az úton ünnepelőbe öltözött gazdák jöttek vele szemben.

- Hová..., hová, gazduram - kérdezte meg, levett kalappal köszöntve az egyiküket.

- Adót fizetni - vágta rá, savanyú mosolya kíséretében, arcán keserű elégedetlenkedés bujkált. Mert ki szeret adót fizetni?

Az öreg valamennyi ivadéka béres volt, mindannyian a báró ősei-nél szolgáltak. Ő majori, udvari-cselédként szolgált, ami a falusi jobbágyok s gazdák körében senkinek sem számított, viszont a hozzá hasonló ivadékai: a béresek között rangszámba ment.

Unokája, ifjabbik Mester Fülöp a kapuban várta. Nem kérdezősködött, csak kíváncsian a nagyapjára lesett, ám annak erősen cserzett, ráncos arcáról most semmit sem olvashatott le. A szeme sarkában lobogott ugyan némi megfejthetetlen érzelm, mi? Azt senki, ő sem fejthette meg.

- Széna, szalma? - kérdezte meg ezért valamivel később, tág utat hagyva az eshetőségekre az öröm vagy a bánat szabad folyására, mert a várt válaszban mind a kettő benne lehetett.

- Alaposan megalázott a méltóságos szeszkazán. - Felemelte a kezét és megrázta.

- Soha többé! Érted, fiam! Vége, és kész!

Fülöpnek több évi álma foszlott pillanatokon belül szerte. Testét eddig sohasem érzett bizsergés járta át: a bosszú fekete érzése volt. Romlatlan gyermeki bája pillanatokon belül bemocskolódt. Valamit tesz, hogy mit nem tudta, nem is törte rajta a fejét. Hirtelen megfordult, és üzött vadként elfutott.

- Hajtsd ki a libákat! - kiabálta utána az öregapja.

- Odamegyek - rekedezett megviselten a hangja.

A búzát learatták. A búzakévék szépen egymásra rakva, keresztekben heverték a tarlókon. A báró utasítása szerint, csak akkor szabad libákat legeltetni a tarlókon, ha a kereszteket mind elvitték. De ki törődött azzal? A báró soha, a császár csak néha járt arra, akkor is hátat fordított nekik. Az intéző pedig akkor veszekedett, ha a libák tilosban, a keresztekben legeltek. Emberemlékezet óta így volt. Senki sem változtathatott, nem is akartak változtatni rajta.

Ebben a falucskában rengeteg libát tartottak. Reggel és este legeltették. Ilyentájt a tarlókon, egyébként a réten. Napközben egyszerű-

en kicsapták őket a tóra. A libákat a szegény ember disznóinak csúfolták. Húsukat napokig ették, zsírával főztek, tollukkal, pelyhükkel kitömték a dunyhájukat, derékaljukat, párnájukat, a felesleget értékesítették... Legeltetésüket az öregasszonyok és a nagyobbacska lányok, fiúk dolgaként tartották számon. Mialatt a libák békésen legelésztek, szemezgettek a tarlón, a gyerekek, a pletykáló asszonyoktól jóval elkülönülten játszottak.

Marton Miklós, Nagy Józsi, Bódi Laci és Mester Fülöp a tarló szélén, a fűben ültek. Beszélgettek, vihogtak, ám Mester Fülöp, most szokatlanul végig hallgatott. Miki nem állhatta sokáig szótlanul.

- Mi történt veled, hogy ennyire lekonyultál? - faggatta.

- Jártál már úgy - válaszolta Fülöp korát meghazudtoló komolysággal -, kitervelsz valamit, évekig, szinte kiskorodtól cipeled...

- Csak azt ne mondd - vihogott fel Laci -, bölcsőskorodtól!

- Igen, igen - villant fel Fülöp szeme, hangja egyszerre - az anyatejjel együtt szoptam.

- Halljátok! - kajánkodott kissé fintorin Laci.

- Úgy beszélsz, mintha te nem ciciztél volna?

- Nem is. Engem kecsketejjel etettek, cumisüvegből.

- Be...e...e! Mek, mek..., mek!- mekegett, röhögött a szavába Miki.

- Tanulni szeretnék - hányt fittyet a szavára Fülöp.

- Orvosnak készülsz? - tört fel Józsi hangja kamasz torkának most táguló mélységéből. - Hülyeség. Gimnázium, egyetem... Ki bírja azt fityinggel? - A többiekhez fordult: - Sokszor mondom neki, de ő nem tágít. Hülyeség!

- A báró bírná - tette hozzá lehangolódott hangvétellel Laci. - Ám nagyon zsugori alak.

- Így van - dőlt tovább a keserűség Fülöp szájából. - Nagyapa felkereste. Kérte, hogy segítsen. Jó tanuló vagyok, ezért a tanító úr...

- Szent igaz - vágta közbe ketten is. - Messze lepipálsz minket. - A tanító úrral is vitába szállsz néha.

- Múltkor a tisztelendő úrral is kikezdett. Olyasmikről csevegtek, amikről nekünk fogalmunk sincs...

Ilyeneket kiabáltak közbe, amíg Fülöp komor hangja szájukba nem fojtotta a szót.

- Pap is lehetnék.
- Honnét szeded ezt a... - Laci nem folytatta, a szót húzta.
- Ennyire lüke vagy! - válaszolt Fülöp helyett Miki. - A plébános úr állandóan gyözködi, hogy pap legyen.
- Nagyapámmal többször beszélt - tette hozzá Fülöp. - Legyek pap, ingyen kitaníttatnak. Ösztöndíjasként a városban lévő szaléziaknál tanulnék, ahonnan papnevelő intézetbe vinnének.
- És - érdeklődtek ketten is. Miki ezt is hozzátette: - Legjobb dolguk a papoknak van. Tisztelik őket, kezet csókolnak nekik...
- Nem akarok pap lenni - dacolt Fülöp.
- Nagybereki Gizi miatt, igaz?
- És...? - dacolt tovább Fülöp. Furcsára sikerült arcfintorában sok minden benne repesett, az is, hogy mi közöd hozzá.

A többiek e rájuk is átragadt elkeseredés jegyében lökdösődni kezdtek, addig-addig mígnem birokra keltek. Miki került alulra, a társai rajta hasaltak, majd nem összelapították. Még tovább kínozzák, ha Józsi el nem kiáltja magát:

- A lányok!

Mindnyájan talpra ugráltak. Most is, mint mindig, Fülöp bizonyult a vezérüknek. Nem választották meg. Ő volt az iskola legjobb tanulója, és őt tartották a legerősebb fiúnak is. Két érv, amelyet kimondatlanul tudomásul vettek, ösztönszerűn elismertek.

- Húzódjunk be a kenderesbe, és ijesszük meg őket!

Ez a kenderes - kenderrel beültetett több, kisebb-nagyobb parcella -, nem messzire esett tőlük. Mégis sietniük kellett, mert a két lány: Nagybereki Gizi és Oborni Kati egyre jobban közeledett ahhoz a bizonyos kenderes területhez. Gizi piros pöttyös kartonruhát viselt. Hosszú, szőke haját széles piros masnival kötötte át. Katin egyszerű, kékfestő szoknya és lenge fehér blúz virított. A fiúk, hogy fel ne fedezzék őket, kis kerülővel, négykézláb futva közelítették meg a kenderest. Jó középtájon bújtak be a hatalmasra nőtt kenderék közé. Az a nagy kendersáv, amelybe behúzódtak, valamelyik gazdáé lehetett. Behúzódtak, és óvatosan előre huzakodtak az útig. Alig értek oda, a két kamaszlány finoman kirajzolódó alakja máris feltűnt előttük a poros földúton. Két összezsapott falka libát hajtottak, tereltek maguk

előtt. Azok fehérek, ők mezei virágokhoz hasonlóan tarkák voltak. Felettük az est lába, körülöttük a hullámzó, sajátos szagú kenderten-ger hullámozott.

- Most! - vezényelt Fülöp a kezével, mire a fiúk szinte egyszerre ugrottak fel, és törtek ki az útra.

- Úú...úú! Hess-hess! Bő...ő! - kiabálták torkuk szakadtából, egymást túl hangoltan.

A libák felcsapták a fejüket, és iszonyatos gágogás közben futásnak eredtek. Ahány annyi felé, majd - legalább tízen - kitárták a szárnyaikat, és néhány ügyetlen szárnycsapás, erőlködés után felrepültek.

A lányok az ijedtség első megdöbbenésén hamarosan túlestek. Előbbi félelmüket, a be nem látható következményekkel járó rettegés váltotta fel, ugyanis a libák többsége világgá repülve, faluszerte szétszéled majd. Egyik itt, másik amott száll le, vándorol tovább, erre-arra. Kérdés, megtalálják-e őket? Ehhez végig kell futkosniuk az egész falut. Kérdezősködni: hová, kinek a falkájához csapódtak... Vén este lesz, mire összeszedik őket, de egyáltalán, megtalálják-e valamennyit!

- Az Isten verjen meg benneteket! - átkozódott Gizi elkeseredetten, Kati sokkal erélyesebben rivallt rájuk: - Rohadtak, hülyék! - mialatt a mind a ketten a libák maradékai után futottak.

Ezek az elmúlt évszázadok alatt háziasított libák, nemigen szoktak repülni. Csak akkor kerekedtek fel, ha nagyon megriasztották őket. Ebben a mostani felrepülésükben, a fiúk illetlen riasztásán kívül az is közrejátszott, hogy kis domb tetején álltak. Alattuk a falu, mellettük a gazdák szérűjének sora terült el...

Miután a két lány összeterelte a maradék libákat - körülbelül húszan maradtak a harmincnégyből - váratlanul hátralestek. Arcukon az előbbi sárga méreg helyett, a mosoly különös színű változata foglalt helyet.

Miki utánuk kiabált:

- Valljátok be, miattunk jöttetek erre!

Gizi válasz helyett, bosszúsan rájuk nyújtotta a nyelvét: be...ee! Kati tölcseért formált két tenyeréből, és beléje kiáltotta:

- Beképzelt hülyék!

A gyerekek felszabadultan vihogtak. Fülöp előbbi szomorúsága feloldódott. Jókedvűen ballagott vissza - társaival egyetemben - az előbbi tarló szélére...

2.

Mester Fülöp nehezen nyugodott bele, hogy nem tanulhatott tovább. Évektől vitatkozott a nagycsalád a továbbtanulásáról. A tüzet a tanító úr táplálta, aki Fülöpöt kivételesen kimagasló, tehetséges fiúnak tartotta: „Óriási vétek lenne parlagon hagyni ekkora östehetséget! Mindenképpen taníttatni kell” - mondogatta, amibe a fiút nevelő nagyszülők végül is belenyugodtak.

Csupán két kérdés maradt nyitva, hogy miből fedezik a költségeket. Mert, ahhoz, hogy tanulhasson, ha tandíjmentes lenne is, a könyveket s a tanfelszereléseket... nekik kellene megvásárolniuk. Az új ruhát sem adják ingyen, mert a gimnáziumban és az egyetemen nem járhat úgy, amint itthon, ahol valójában csak vasárnaponként öltözött „rendes ruhába”. A város jó negyven kilométerre esik. Közlekedési eszköz, se vasút, se állomás, ezért mindenképpen intézetben kellene lagnia, amely ha részére ingyenes lenne is, csak jelentene némi kiadást. Ha mást nem, tisztálkodási eszközöket nekik kellene megvásárolniuk. Zsebpénzt adniuk...

Idősebb Mester Fülöp, valamennyi ivadéka cseléd volt. Szerény keresete ellenére az eltelt évtizedekben két hold, jó minőségű földet vásárolt a másik falubeli, tönkrement gróf elárverezett birtokából, amiért is a Mester családnak sokkal jobban ment a dolga, mint a többi, hasonlószerű béreseknek. Saját házukban laktak. Tehenet, sertéseket tartottak, hizlaltak, aprójószáguk rengeteg. Ennivalójuk bőven kitartott újjig, de eladni - a tejen, a malacokon, a tojásokon kívül mást - vajmi keveset tudtak. Az öreg házigazda tudása, átlagosnál nagyobb szorgalma is sokat hozott a házhoz. Pénzük mégis csak annyi, amennyi a saját megélhetésükhöz elengedhetetlenül kellett...

A báró elutasító magatartása után, a régen tartó vita egyszer s mindenkorra eldőlt a családban...

Ifjabbik Mester Fülöp lomha mozdulatokkal sétált Nagybereki Giziék háza elé, ahol a lányt várta. Előbb fütyült neki, ő az ablakból integetett vissza: Várj! Azonnal jövök!

Gizi üde lénye, karcsú alakja, hosszú, szőke haja, mint az érett búzatábla, fénylőn búzavirágkék szemei... friss színt varázsoltak Fülöp letarolt érzéseinek vadvirágos rétyjére. Testét különös bizsergés járta át. Agya valósággal elzsibbadt attól a különös, szép érzéstől, amelyet a lány közelsége váltott ki benne.

- Gyere! - sustorogta Gizi a fülébe. Szemében színes fények gyúltak, lobogtak. A nővé érett lányok ösztönös kacérsága, s az a báj, amely akaratlanul szétáradt csábos lényéből!

Kiskoruktól kedvelték egymást. Ők sohasem beszéltek róla, nem is vették észre különösebben, holott az egész iskola tudta.

- A boltba megyek, kísérj el! - csicseregte menet közben a lány.

- Kihajtottad reggel a libákat? - érdeklődött Fülöp, mihelyt utolérte.

- Előbb értem haza. Éppen csak megfürödtem.

Nem fürdőszobában, mert ilyen ebben a faluban egyik paraszt családnál sem létezett. A kertjük végében lévő tóban. Nyáron a tóban, telenként lavórban mosakodtak, még a legnagyobb gazdák is.

- Nem vezett el libátok? - célzott Fülöp a tegnapi, a lányok részére szomorúan végződő ijesztgetésre, amikor is a libák egy része szereterepült.

- Késő estig kerestük az egyiket - válaszolta Gizi megbocsátón. - El sem képzeled, hol találtuk meg ma: a Horkán, a templomtól jó kilométerre.

- Sajnálom. Nem én találtam ki. - Mást is mond, ha Gizi közbe nem vág.

- Továbbtanulsz?

- Nem - rebegte letörten Fülöp.

- Elutasította nagyapádat a báró úr?

- El, holott mi nem kegyelemkenyeret kértünk, csak előleget, kölcsönt, amelyet félig nagyapa, félig én fizettem volna vissza, ha végzek. Biztosíték a két hold föld...

- Pedig mennyire gazdag! Most mi lesz? - elkapta a fiú kezét, megszorította, majd ugyanilyen gyorsan, mivel szégyellte magát, el is engedte.

- Ha kapok munkát, elhelyezkedem, ha nem, béres leszek, mint valamennyi ősöm.

Most Fülöp fogta meg a lány kezét. Olyan hévvel szorította, mint ha rajta állna bosszút, amiért nem tanulhat tovább, holott mennyire más járt a fejében!

- Így is hozzám jössz majd feleségül?

Annyira természetesen hangzott az igen fiatal fiú szájából a kérdés, mintha az időjárásról vagy a vihar közeledtéről kérdezősködné.

Gizi apró, fehér fogai villogva-csillogva buktak elő meggypiros ajkának réséből.

- De hülye vagy te, hékás!

Kirántotta kezét a fiú markából, és futásnak eredt. Mindez annyira váratlanul történt, hogy Fülöp néhány pillanatra megdermedt, ami éppen elegendőnek bizonyult ahhoz, hogy a lány időt nyerjen. Mire beérte volna, Gizi régen besiklott a bolt ajtaján. Könnyen megtehet-e, ugyanis alig néhány méternyire esett attól a helytől, ahonnan a lány megszökött tőle.

Nem messzire onnét fiúk játszottak. Snúroztak, gombra. Ez azt jelentette, hogy pénz helyett gombokkal fizettek, mert ha pénz nem is, gomb csak akadt még.

Fülöp hozzájuk futott.

- Szervusztok! - köszöntötte őket, jó ízűn, mosolygósan.

- Neked is - vágott vissza röhögve Oláh Henrik.

A tegnapi három fiú, két cigánygyerekekkel: Oláh Henrikkal és Oláh Kálmánnal egészült ki. Nem testvérek, ebben a faluban, szinte az összes cigány előneve Oláh volt. A parasztfiúk, semmi különbséget nem téve a cigány és a nem cigány között, egyenlőképpen barátkoztak egymással.

- Beszállsz? - kérdezte meg tőle Kálmán, akit mindenki Sintérnek csúfolt. Henriket Hentronak nevezték.

- Mást találtam ki. - Fülöp jelentőségteljesen leste a többieket, mialatt azok felcsigázódott mozdulatok kíséretében köréje gyülekez-

tek, mert Fülöpnek minden szava s az a különös mosoly, amely az arcán futkosott, a szeméből feléjük csillogott, óriási izgalmat sugallt.

- Süllyesszük el a báró csónakját!

A falut nagy tó választotta el a határ egyik részétől, amiért az átkeles arra a részre, csak csónakkal, esetleg nagy kerülővel, vagy az egyetlen, szűk gázlón át történhetett, amin a lovas, az ökrös és a tehénfogatok jártak át, más mindenki csónakkal közlekedett. Mégis csak egyetlen, nagy, közös csónak állt a falusiak rendelkezésére, amíg a báró két külön csónakot is fenntartott magának a tavon. Ezek a kicsi, karcsú csónakok, szemben a falusiak közös, otromba, nagy csónakjával, a jóval messzebbre lévő füzesben, láncra kötve ringtak a vízen. Lakat védte az elkötetéstől, mert ha más nem is, a gyerekek biztosan elköötték volna, ugyanis azok állandóan a közös csónak körül sündörögtek. Gyakran előfordult, hogy a falusiak legnagyobb bosszúságára, „elcsenve” azt, a nádasokban horgásztak róla. Néha, egy-egy vagy több átkelni szándékozó ember, hosszú ideig kiabált a partról, mire végre előbukkantak. Ilyenkor a fiúk, attól függően, hogy kivel álltak szembe, beugráltak a vízbe, a csónakot pedig, a felnőttek szitkozódásának közepette, egyszerűen kilökték a partra. Jóval odébb úsztak ki, másként elnászpángolták volna őket.

A báró horgászásra, és vadkacsázásra használta ezeket a csónakokat. Mert rengeteg hal, vadkacsa élt a tóban és a partot övező széles s hosszan elnyúló nádasokban, amire külön halór vigyázott. Ha a báró sok mindent megengedett is a falusiaknak: libákat bátran kiengehdhették a rétéjére, erdőiből annyi rőzsét szedhettek, amennyit haza bírtak vinni a hátukon, üres tarlóin szabadon legeltethették a libáikat, ám a horgászást, a halászást egyszer s mindenkorra megtiltotta.

A fiúk szinte egyszerre kiáltottak fel: gyereünk!

„Kincseik” egy részét is a porban hagyták, a többi felkapkodták. Fülöp a bosszúra éhező emberek mozdulataival futott, holott nem annyira a bosszú, inkább az elkeseredés fűtötte. Mert jó, törleszt valamit, de mit ér vele?

A tó fölött vastag pára úszott, amelyet kisebb gólyacsapat kavart, hol feljebb, hol alább.

A báró, a főszolgabíró és az egyik városi főúr vendége társaságában érkezett a tóhoz. Mint legtöbbször, ha vadászni jöttek, a halőr is elkísérte őket, csak, amíg hárman közvetlenül egymás mellett haladtak, a halőr tisztas távolságból követte az urakat.

- A múlt héten, két nagy csónakra való rucát leszedtem - dicsekedett a báró kappanhangon az ámuló főúr társának, aki élénk érdeklődéssel hallgatta, ami további hengegésre ösztökélte a dicsőséghajhászó bárót.

- Egymagad? - kérdezte, rövid ámuldozás után a főszolgabíró.

- Egymagam, de két puskával. Jani töltött, én durrogtattam. - Hátrakiabált:

- Igaz, Jani?

- No de, méltóságos uram! - méltatlankodott az előkelő főúr, félig tréfásan, félig bosszúsan, amiért a halőrrel bizonyított. - Egy mágnás sosem hivatkozhat a zsellérére!

- Bocsánat! Bá...ár - húzta a szót elgondolkozón -, Jani, ha nem is a jobb kezem: köröm az egyik ujjamon.

Ezen mind a hárman jót nevettek. Még akkor is hötyörésztek, amikor a füzes közötti szűk csapáson, libasorba verődve, végre a csónakokhoz értek. Azért nem beszélgettek tovább, mivel az eléjük hajló ágacskák, sűrű félretolása, letördelése, főleg a vadászat előlegezett izgalma teljesen lekötötte a figyelmüket. Alig értek oda, máris szájukba fagyott az előbbi vastag mosoly vékonyka maradéka.

A két csónakot elsüllyesztve találták. Csak a kifeszült láncok jelezték a helyüket. A báró lába a földbe gyökerezett. Egy ideig elhúlten bámulta a vizet, majd hirtelen vállához emelte kétszövű vadászpuskáját, és a másik két úr legnagyobb ámulatára, kétszer a levegőbe durrantott. Ezután a halőrre förmedt, aki éppen akkor érte utol őket.

- Így vigyázol a csónakjaimra?

Talán neki is ugrott volna, ha a másik két úr útját nem állja. Kezét a levegőbe emelve hadonászott. Olyan indulattal mozgott, kiabált egyszerre, hogy szinte szikrázott körülötte a levegő.

- Az utóbbi időben állandóan elsüllyesztik a csónakjaimat. - Felordított. - Mi van itt, forradalom..., megint?

Ugrált, toporzékolt. Két társa megrökönyödötten leste. A halór menekülésre készen állt mögötte. Sokszor előfordult, hogy a báró megütötte. Most is ettől félt. Sőt, amilyen vérmes, képes lelőni is. Szerencséjére kilőtte mind a két golyóját, s nem töltötte meg újra a puskáját.

- A halál nem pontszerű, egyszeri esemény, méltóságos uram! Magában az életben gyökeredzik - kiabálta túl az egyik vendég a báró hangos dühöngését.

- Ezt miért mondtad? - álmélkodott el a főszolgabíró, mély megrökönyödésétől áttört hangon.

- Mert a forradalom o...lyan, mint a halál. Akaratlanul a parasztban rejlik.

- Forradalom, ma...? - rémüldözött a főszolgabíró.

A báró félretelve előbbi dühöngését, félelemmel telve bámult rájuk.

- Én végigszenvedtem ezerkilencszáztizenkilencet.

- Mi is - vágta rá a többiek egyszerre.

- Ami ugyebár nem olyan régen történt. Történelmi méretekben vagy léptékben reggel. Emberi viszonylatokban, ha egy évtizede. A vörösök nagy része még mindig a falvainkban lapul. Ki a börtön elől, ki utána. Jó, a fejesek nagyobbik részét kivégeztük, vagy átdobtuk az északi határainkon, de a kéz, a kezek itt működnek, a volt vörösök közöttünk élnek, egy levegőt szívnak velünk.

- Sajnos igaz - helyeselt a főszolgabíró. - A csónak egyszeri elsüllyesztése gyerekes csíny, amin elmosolyodom, kétszer már nem véletlen, tehát bosszankodom, és elgondolkozom, naponként: po-li-tika! - Váratlanul a halórra förmedt:

- Miért nem vigyáztál jobban a méltóságos úr csónakjaira?

Az nem válaszolhatott, mert a báró letorkolva, még nagyobb hangon rivallt rá:

- Húzd ki a vízből a csónakokat, s tisztogasd ki mind a kettőt! - A két társa felé fordulva folytatta:

- Mi addig beülünk a kocsmába!

- A kocsmába? - hüledezett a főszolgabíró.

- Külön szobám van, ahová csak én és a vendégeim tehetik be a lábukat. Sok éjjelt átmulattam már abban a kis szobában. Mert ne feledjétek uraim, másnak is ízletes a húsa, nemcsak a vadkacsának!

Felszabadultan indultak vissza. A báró menetközben szólt hátra a halórnek:

- Ha még egyszer elsüllyesztk a csónakjaimat, elcsaplak!

* * *

Mester Fülöp és a többiek a fűben ültek. Előttük a tó tükre ragyogott, éppen most mártózott bele a nap. A közeli nádasban békák gyakorolták esti koncertjükhöz a marsot. Felettük, különböző madarak köröztek. A túlsó oldalon óriási, odvas fűzfák nézegették magukat a víz tükrében.

- Ma nem sok halat fogtunk - törte meg a csendet Hentro.

Jó órája horgásztak, és eddig még csak két compót fogtak. Igaz, ezek szép nagy példányok voltak, de neki ma legalább öt ekkora halra szólt a megrendelése. A vendéglős veszi meg. Halászlét, meg halpaprikást főz belőlük a vasárnapi bálra.

- Menjünk a Ludasba! Fogadom, hogy ott percenként kiemelek egy compót - nagyképűsködött Laci.

A többiek a kezeikkel és felállásukkal helyeseltek.

Ez a Ludasnak nevezett öböl, nem messzire esett attól a füzestől, ahol báró Vámosy csónakjai lebegtek a víz felszínén. Azért nevezték Ludasnak, mivel a falusiak ezen a helyen engedték le a tóra a libáikat. A letaposott part jobb oldalán, nagyobb kiterjedésű füzes balján, enyhén bokros rekettyés rész terült el. A fiúk az egyik tóba nyúló bokor tövébe bebújva szoktak horgászni napközben, mivel ilyen tájt könnyen beléjük botlott a halór.

Alig értek oda, Fülöp máris előállt útközben fogant javaslatával.

- Mialatt ti horgásztok, én újra elsüllyesztem a báró csónakjait!

- Mi is veled megyünk! - ajánlkozott a többiek nevében is Sintér.

- Ketten lestek, hárman dolgozunk! - intézkedett Józsi.

- Gilt! - pecsételte le Fülöp helyeslésével, mialatt a társai mogyoróbotjaikra tekerték az egyszerű házi fonalaikat, mert a fiúk nagyon kezdetleges felszerelésekkel horgásztak. A nyél hosszú mogyorófabotokból, a zsinór kézzel sodort házi fonálból készült, a horgot egyszerű gombostűből hajlítgatták. Erre a behajlítgatott gombostűkre

összegyúrt kenyérbelet, galacsint szúrtak, amely gyakran „leolvadt”, ezért cserélgetniük kellett. Vagy kabócát, amely sokáig kitartott...

Minden úgy történt, amint megegyeztek. Józsi, Hentro és Fülöp a tóban állva, markukkal locsolták a vizet a csónakokba. Nagyon siettek. A nyár pezsgő zsongása sarkallta feszülő izmaikat... Sintér és Laci a parton örködtek.

Az egyik csónak már majdnem megtelt vízzel, amikor a halór szikár alakja, teljesen váratlanul följük szürkéllet a közeli bokorból. Kezdetől figyelte őket. Puskáját, fenyegetőn, feljük szögezve tartotta a kezében. A fiúk legnagyobb óvatosságuk, elővigyázatosságuk ellenére sem fedezték fel, holott nadrágjukat éppen arra a hatalmas bokorra dobálták le, amelyben lapult.

- Végre elkaptalak benneteket - diadalmaskodott ereje fölényében.

A fiúk megmerevedtek, ám ez csak addig tartott, mint a közeli vércse vijjantása.

Fülöp, mialatt a vadór tétován, intézkedése mikéntjét mérlegelően nézegette őket s a parton álló társait, ügyesen a víz alá bukkott. Két társa, mintegy vezényszóra követte. Sintér, látva a három társa eltűnését futásnak eredt. Laci elkésett. Alig indult el, a halór puskája eldőrdült. A combjához kapott, s a fűbe vetve magát iszonyatos bömbölésbe kezdett.

A halór kaján hötyögése közben térdelt melléje.

- Ők elfutottak, viszont te köpni fogsz, pajtás! Egyébként is, a ruhátok mind itt maradt.

- Meglőtt, jaj a lábam - jajgatott Laci.

- Ne vonyíts, gyerek! Nem sörét az, só. Egy ideig csíp, aztán semmi. Apró kósó darabkákat raktam a sörét helyébe. Ha köpsz, máris bemehetsz a tóba. A víz hamar kimossa bőröd alól a sót, s nem szenvedsz tovább.

A békák abbahagyták a brekegésüket. A parton maradottak, apró, riadt cuppantásokkal potyogtak a vízbe: poccs-loccs!

Csend volt. Csak a vércse vijjogott a közeli fán tovább. Felettük az égen gólyák köröztek. A tó víztükrét villás farkú fecskék paskolták.

Harmadnap reggel a csendörök hat gyereket kísérték végig a falun. Közöttük volt Nagy Józsi, a község bírójának egyetlen unokája is, holott a nagyapja mindent megtett a kimentéséért.

- Ott volt, vagy nem? - érvelt, hosszabb vita után a járőrparancsnok, Hudák tizedes.

- Ott, viszont...

- Nincs viszont. Ha valaki, én mindent megtennék a bíró uramért. - Közelebb hajolt hozzá, és a fülébe súgta: - A fiúkat kihallgatják. Azt hiszi, nem mondják el, hogy a maga unokája is közöttük volt?

A bíró megfordult, és faképnél hagyta a csendört.

- Tegye a dolgát! - szólt vissza néhány méterrel odébb borzasan.

A közeli házakból sokan kijöttek, ott tébláboltak a gyerekek hozzátartozói is, a szülők és a rokonság. Hangosan jajgattak, szitkozódtak, ám egyikük sem mert a csendörök közelébe férközni, mert jól tudták: kegyetlenül elzavarják őket. Egyébként is: Hudák tizedesnek nagy híre terjengett a környéken, amiért, aki tehette messzire elkerülte. Ebben közrejátszott az is, hogy a jelenlévők közül sokan azzal vigasztalták őket, hogy egyszerűen bekísérik a gyerekeiket az őrre, ahol kihallgatják valamennyiüket, és azonnal hazaengedik mind. Gyerekes csínyről van szó, nem tehetnek mást!

A fiúk - Fülöp kivételével - nagyon szégyellték magukat. Ő velük ellentétben, kifejezetten élvezte a helyzetét. Először érezte magát valakinek. Ez éjjel még gyerek volt, mára felnőtté változott. Alig nőtt fel, máris mártírrá vált. A mártírság pedig, olykor örömet is jelenthet, amint jelentett most neki, amit az a tudat, hogy Nagybereki Gizi hamarosan megtudja, még nagyobb hőssé fokozta...

A csendörök kerékpáron mentek, ők gyalogosan kutyaoltak mellettük. Útközben egyetlen mukkot sem szóltak hozzájuk, nekik meg hallgatniuk kellett...

A közeli városban lévő, földszintes csendörlaktanyába kísérték őket. Téglalap alakú udvarának nagyobb részét épületek övezték. A csendőr szolgálati lakások ajtajai, nyitott, könyöklős, kerek oszlo-

pos, hosszú folyosóból nyíltak. A többi rész laktanya és melléképület volt, de itt kapott helyet a konyha is.

Bármit mondott a tizedes a bírónak, bent a kutya sem állt egyelőre velük szóba. A hat gyereket - legnagyobb meglepetésükre -, a fehér kötényes, elhízott szakácsnő vette át. Úgy járt a szája: nyála fröcsögött, hangja mart, mintha minden pillanatban beléjük akarna harapni előre álló, hód fogaival. A gyerekek jobban tartottak tőle, mint az előbbi csendőröktől.

- Telehordjátok az üstöket vízzel! Indulás! - Keze-lába járt, szemei villámlottak.

- Fogadom, hogy boszorkány - súgta Laci menetközben Fülöpnek.

- Előbb-utóbb megégetik, a biztos! - kontrázott rá Sintér.

- Bár én rakhatnám alája a tüzet! - Hentro szavai olyan őszintén hangzottak, mint a szívből fakadó sóhajtás.

A szakácsnő az ajtóból leste a fiúk mozgását. Mivel azonnal észre vette, hogy beszélgetnek, ismét rájuk mordult, olyannyira, hogy a nyála is kicsordult.

- Pofa be! Ne a szátok járjon, a kezetek és a lábatok!

A fiúk ettől kezdve szó nélkül foglalatoskodtak. Megszámolták, hatvan vödör vizet hordtak be, amelyet a pumpálós kútból nyertek, és majdnem két kosár krumplit cipeltek fel a pincéből, hámoztak, mostak meg délig...

Mialatt a többiek ettek - az asszonyok a konyhában, a csendőrök külön ebédlőben -, őket a fal mellé állították. A szakácsnő akarta így. Pontosan úgy állította őket, mert leülniük nem volt szabad, hogy láthassák a jóízűen étkező asszonyokat, fokozva kielégületlen éhségérzetüket. Fájdalmat, kínt okozzon nekik. Borsólevest és marhapörköltet ettek, krumplival és savanyúsággal. Kalácsot is sütöttek, ahhoz azonban az asszonyok nem nyúltak. A szakácsnő tele szájjal falt egy ideig, majd felállt, és Sintér orra alá nyomta a tányérját, amin finom marhapörkölt illatozott, és kajánul a szemébe röhögött.

- No, cigány, megennéd? - Nyála valósággal fröcskölt, mialatt színpadiasan, cigányokat utánzón, gúnyos hangsúlyozással folytatta - Híj lovam, ídes lovam! Mire migszoktad az íhezést, megdiglettél. Te is így jársz, more!

Sintér megnyalta a szája szélét, és egy nagyot nyelt.

Mialatt a kövér szakácsnő nehézkesen visszaült a helyére, Fülöp lábat váltott. A kegyetlen asszony most hozzáfordult:

- Te is éhes vagy, öcsi?

- Ha éhes, ha nem, úgysem kap! - hadarta az egyik konyhalány, aki éppen a savanyúságba mártotta a villáját. Nyilván a szakácsnő kedvében akart járni.

- Nézd, hogy csorog a nyála! - cukkolta érdesen a harmadik is Fülöpöt, aki végül is nem állhatta meg szó nélkül.

- Az éhség mindig a jóllakottak szégyene, néni. - A nagyapjától hallotta, most jutott eszébe.

Nem hiába nevezték a nagyapját mindentudó Mesternek. Nemcsak sok mindenhez értett, mondásai is bölcsekre sikeredtek.

- Nézd mán, miből lesz a cserebogár! - kiáltott fel a szakácsnő érdesen. Szája szélén lefolyó száftlé, bent a szájában szétrágott húsmaradvány éktelenkedett. Nagy része tele szájjal zabálása folytán, a szemben ülő asszony képébe fröccsent, mire a beosztott társai önkéntelenül felröhögtek.

- Gondom lesz rád, ne félj! - fenyegette meg a behemót szakácsnő Fülöpöt. Hirtelen fogant mérgét a beosztottai szemtelen nevetése még inkább fokozta, azok észrevették, és gyorsan elhallgattak.

Ez a feketeleves nem késelt sokáig.

Az udvaron magas, kövér, vállas csendőr szakaszvezető jelent meg. A gyerekek ekkor éppen a kondérokot pucolták. Megállt előttük, és sorban végigmustrálta mind a hátukat. Fülöpöt külön is szemrevételezte. Megvárta, amíg végeznek, ezután kezének egyetlen mozdulatával magához intette őket.

- Álljatok sorba! - vezényelt nyomban ezután.

Az épületből csendőrök tolongtak ki az udvarra, de előbújtak a konyhából az asszonyok is, akik a vaskos tréfa csattanójának előlegezéseként előre vihogtak.

Miután a fiúk sorba álltak, a szakaszvezető sanda pillantást vetett rájuk, és tovább vezényelt:

- Az első a másodikkal, a harmadik a negyedikkel, az ötödik a hatodikkal áll szembe!

A fiúk habozva, tétovázón forogtak egymás körül, mire fel a szakaszvezető néhány durva lökéssel szembe állította őket. Fülöpnek Hentro jutott párjául, aki jó fejfel kimagaslott közülük, igaz öregebb is volt valamennyiknél.

- Vágd pofán! - ordított a csendőr Fülöpre.

- Én...? Őt...? Miért? - hebegett megrökönyödötten Fülöp.

- Neked mondtam, nem?

- Én, őt? - rökönyödött meg az ismét. Hol a társára, hol a csendőrrre lesett.

- Ne...ked mondtam, nem?

- Miért üssem meg? - huzakodott még mindig erősen hebegve. Teljesen váratlanul érte ez a furcsa, zord felszólítás.

- Megmutassam? - ordított rá a szakaszvezető. - Rajtad mutassam meg?

Fülöp, néhány pillanatnyi tétovázás után, bocsánatkérő hunyorgása közben, simogatásszerű pofont mért a társa arcára.

A csendőr szakaszvezető most Hentrora rivallt:

- Add neki vissza, more!

Alig valamivel nagyobb ütött, mint amilyent kapott előbb. Nagyön murisan festettek. Fülöpnek szinte ágaskodnia kellett, hogy felérje a lajtorja társát, amiért is a csendőrök és az asszonyok tele szájjal kinevették őket. Egyesek visítotak, és a kötényeiket verdesték.

A szakaszvezető eközben Fülöpre szolt:

- Látod, ő nagyobb adott neked! Törleszt le!

Fülöp visszaütött. Nem nagyobb, mint amilyet ő kapott, meglehet kisebbet.

- Ez kettővel is felért - vonyított a csendőr Hentrora. - Duplázz rá!

Hentro jóval nagyobb ütött, mint amilyet ő kapott előbb.

Egészen belelendültek a pofozkodásba, mire a szakaszvezető álljt intett. Utánuk a többiek következtek. Igaz, ők csak oda-vissza alapon ütöttek. A szakaszvezető ezután az udvar végében lévő mászó-kötélre mutatott, s induljt vezényelt.

A menetet ő maga vezette. A báméskodó csendőrök, és az asszonyok egymás sarkát taposva követték őket.

A szakaszvezető elsőként Fülöpöt állította a kötélhez. A fiúk régen észrevették ezt a kötelet és rudat. Törték is rajta a fejüket, hogy mi lehet az? Hentro akasztófának, a többiek játéknak vélték.

A szakaszvezető Hentrora kiáltott:

- Bemész a konyhába, és kihozol egy söprőt!

- Itt van! - mutatta fel a kövér szakácsnő, az elébe lépő fiú kezébe nyomva azt. Úgy látszott számított rá.

Miután az visszafutott vele, a szakaszvezető tovább rendelkezett. A fiúk növekvő riadalommal hallgattak.

- Te felmászol, ő mindaddig veri a fenekedet, meg ahol ér, amíg fel nem érsz a tetejébe! Siess, mert minél lassabban mászol, annál többet kapsz! Te pedig jó nagyokat üss!

Fülöp neki lódult. Hentro verte. Felváltva a hátát és a fenekét.

Az asszonyoknak még a könnyük is kicsordult a röhögéstől, többen újra fel-felordítottak:

- Bepisilek!

- Ez az igazi muri, anyám!

- Többet ér, mint egy rossz cirkusz a Főtéren a sátor alatt... - ilyeneket kiabáltak.

Fülöp kötélén sosem mászott még. Ezért hiába volt erős, izmos fiú, meglehetősen nehézkesen haladt felfelé. Ráadásul a nyúlánk Hentro a felénél is feljebb elérte a seprűjével...

Fülöp, ha nehezen is, ha szenvedve is, végre elérte a kampót, amelyre a kötelet erősítették. Belekapaszkodott, és lenézett a szakaszvezetőre, aki jókedvűen felkiáltott neki:

- Vissza ne csússzál, mert elnászpángollak a seprű nyelével. - Nyomatékként kivette Hentro kezéből a seprűt, megfordította, s megfenyegette vele, majd a körben állókhoz fordult, amikor is az asszonyok újabb seprűket hoztak. Úgy látszott máskor is előfordult ilyen, mert begyakoroltan végezték a dolgukat.

- Ti következtek! - A kötél melletti rúdra mutatott. - Ezen másztok fel, egymás után sorban! Siessetek, mert a társatok addig ott lóg, amíg egymást váltva valamennyien vissza nem potyogtok a földre!

Így is történt. A fiúk, minden erejüket beleadva igyekeztek, mégis nagyon sokáig tartott, mire mindnyájan felértek a kampóig, és egymás után visszacsúsztak a földre.

A szakaszvezető ekkor a kövér szakácsnőhöz fordult:

- Elég lesz, Juliska, vagy...

- Elég - legyintett az közbe nagylelkűen.

- Én is azt hiszen - röhögött a szakaszvezető. Tokája remegett. Hasában a déli leves, mint kimosásra váró hordóban a víz, ha megrázzák, lötyögött. Miután a társaival, alaposan kihötyögték magukat, a szakaszvezető megint a fiúkra ordított:

- So-ra-ko-zó!

Miután azok az iménti párosítás szerint sorba álltak, ő újra rájuk mordult:

- Me...ne...te...lésre, ké...szülj! A kettes sorok libasorba verődnek! - csattogott tovább a csendőr.

A fiúk, ha nehézkesen is, libasorba verődtek. Az előbbi csendőr Fülöp mellé lépett. Teljesen átszúrta üveggolyónak tűnő, kiugró szemével, majd teljesen váratlanul nyakon csapta.

- Most hazamehettek, de holnap reggel hat órakor újra megjelentek! A szakácsnőnél jelentkeztek!

- Meddig kell idejárnunk? - szakadt fel a hang önkéntelen Laci torkából.

- Pofa be! - melléje ugrott, és őt is nyakon vágta. - Három napig - ereszkedett le ezután a magas lóról. - De meg is hosszabbíthatjuk!

- Ah! - hárította el gyorsan Laci. Keze-lába, mindene tiltakozott, miközben fájdalmasan simogatta az előbbi ütés helyét.

A szakaszvezető nevetve emelte fel a kezét.

- Irány a kapu! - Előre bökött. - Ló...dulj!

A fiúk futásnak eredtek. A csendőrök újra felröhögtek. A szakaszvezető, hogy fokozza jókedvüket, toporogni kezdett. Úgy jártak a lábai, mintha utánuk futna. A fiúk megijedtek, egymás sarkát taposva rohantak ki a nyitott kapun, ahol az ór, hogy még gyorsabb futásra ingerelje őket, utánuk futott egy darabon.

A hat fiú egészen a város széléig trappolt, ahol Józsi állt meg elsőnek.

- Azért nem kellett volna annyira nagyot ütnöd - förmedt Sintérre.
- Te beszélsz! Sokkal nagyobbat sóztál rám, mint én terád!

Szó-szót követett, talán egymásnak is esnek, ha Fülöp közéjük nem áll.

- Direkt össze akart ugratni bennünket. Úgy látom sikerült. Sajnos.
- Ami azt illeti - fordult Laci Mikihez -, te is nagyokat ütöttél, én mégsem hányom fel, mert igaza van Fülének. - Így csúfolták. Nem haragudott érte, amiért sokszor előtte is így nevezték.

Fülöp előre indult. A por magasan felferődött mögötte. A társai prüszkölve, szemeiket törölgetve követték.

- Előbb pihenünk - állt meg később váratlanul -, utána bosszút álunk a bárón, mert minden miatta történt.

Fülöp, amióta a báró elbánt a nagyapjával, még inkább haragudott rá. Sokat törte a fejét, hogy miért nem tanulhat tovább, holott jóval többet tudott azoknál, sokkal jobbak az eredményei, mint akik szeptembertől gimnáziumba járnak majd. Ezért is a bárót okolta. Nem csoda tehát, hogy fiatal lelkének minden dühét a báróra lövellte.

- Hogyan, miként? - kérdezték meg egyszerre ketten is.
- Széthasogatjuk a dinnyéjét.
- Rengeteg van.
- Hatan vagyunk, ha többet nem is, fejenként harmincat szétverünk. Nem sok, igaz, de akkor is száznyolcvanat semmisítünk meg, egy egész kocsira valót.

- És a csósz. Mert az is van - hüledezett Miki.

- Elcsaljuk.

Sintér eddig guggolt, most fontolgatva Fülöpre bámult.

- Holnap, rögtön a jelentkezésünk után elővesznek bennünket - ijedezett.

Józi helyeslőn rábólogatott.

A többiek zajongani kezdtek. Többségükben tiltakoztak.

Fülöp felemelt kezével csendet teremtett, hangja parancsolón csengett.

- Fekete Péter is benne van a pakliban. Hazardírozunk, ezért nyerni éppen úgy lehet, mint veszíteni. Aki akarja, emelje fel a kezét!...

- Ne erősködj! - kiabálta túl Miki.

A többiek, közöttük Józsi is, helyeslőn rábólintott. Fülöp a két fiúra nézett, és elgondolkozón összeszorította a szája szélét.

Az út csendesnek tűnt. Egyetlen lovas kocsi sem járt most ezen a részen. Autó pedig alig akadt még a környéken. Néha-néha, ha egy-egy teherautó elhaladt az úton, amely sok embert megbámulásra készítetett. Személyautót nagyon ritkán láttak. Kerékpárra is csak a gazdagabbaknak telt, ilyen pedig nem sok akadt a faluban...

Hosszabb vita következett, amelynek az lett a vége, hogy Fülöp is elállt előbbi tervétől.

- Rendicsek! - kiáltott fel. - Lassan teljesen besötétedik. Fussunk haza!

Nem kellett megismételnie, szinte egyszerre kerekedtek fel, futottak végig, ki-ki a házukig.

Kitörő örömmel fogadták őket a szüleik, mert hiába vigasztalták újra és újra őket: semmi bajuk sem történik, gyerekek, kissé kiporolják a feneküket és hazazavarják őket... A gyerekeiket féltették.

Fülöpöt a nagyapja fogadta. Alaposan kikérdezgette, majd gyengéden megróttá, amiért többször is elsüllyesztgették, a báró csónakjait, mert bármilyen emberek, nem illő cselekedet volt.

Letörten megvacsorázott, majd lefeküdt.

Alig aludt valamit ezen az éjjelen. Ezer kérdőjel kínozza: Miért nem lehet orvos? Miért ez a megszégyenítés? Egyesek, miért lakhatnak naponta jól, amikor mások éheznek? Miért? Száznál is több miért.

Csak reggel felé, álmában kapott választ: Az erősebb s erőszakosabb disznó mindig elfalja a gyengébb társa elől a falatot...

4.

- Nagyapa irodájában a pénzes szekrény fiókja lötyög - újságolta Nagy Józsi.

- Miért mondod ezt? - ütközött meg Fülöp.

- Emeljünk ki belőle néhány..., mit tudom én, mennyi forintot!

- Hülye vagy? - háborgott Fülöp, mesterkélt mérgeledéssel. Valójában azonnal megtetszett neki az ötlet. - Nagypád bíró. Vele fizetnének meg - aggodalmaskodott mindezt elterelőn.

- El ne hidd! Nálunk, mármint a bírói irodában van a szekrény, de nagypának semmi köze hozzá. Azt sem tudja, mennyi pénz van benne, mármint abban a lötyögős fiókban. Az összes lóvét a jegyző kezeli. A szekrény is az övé. A kulcsát mindig ő vágja zsebre. Felelősség..., minden, de minden őt terheli.

- Biztos nem lesz belőle baj?

- Biztos a halál, viszont, ha nem is ezeket, mit tudom én, mennyit emeljük ki!

- Lopni? - vágott közbe Fülöp. - Következménye lesz. Mert csak észreveszik egyszer, s keresik. Bűnt követnének el... - csillapítgatta a saját lelkiismeretét Fülöp.

Mialatt a szót húzta, Józsi közbe vágott:

- Egy bot végébe gombostűt szúrtam. Bedugtam a résen. A pénz-kötegebe szúrtam a tűt, és óvatosan kihúztam a ráakadt pénzt.

- Te már ki is próbáltad, pénzt emeltél el?

- Ühüm. Ide nézz! - a zsebébe nyúlt, két darab papírpénzt húzott ki. Fülöp őszinte megütközéssel kiáltott fel.

- A tűs végű botod?

- A virágok közé dugtam a kiskertbe.

- Mennyi pénzt emeljük ki? - kapott a bedobott horgon lógó csalira végül is Fülöp.

- Szerintem..., mit tudom én..., annyit, amennyit biztosan nem vesznek észre, nem fedeznék fel a hiányt, nem gondolnak lopásra... Mit tudom én...! Elszámolták, vélik. Valaki befizeti, vagy javíttatnak itt is, ott is... elbírják a gazdagok, ne félj! Mert végül, rajtuk csattan az ostor.

- Nagypád is gazdag, nagygazda - lökte mellbe Fülöp.

- Nem tartozik a leggazdagabbak közé. Tekintélye van, kiválóan gazdálkodik. Ennyi! Kéz, kezet mos, meg meggyónják, s le van tudva.

- Mikor emeljük ki a pénzt?

- Most, ugyanis senki sincs otthon.

- Gyerünk! - villanyozódott fel Fülöp, semmivel sem számolva tovább.

Az utat Józsi mutatta. Tényleg senki sem tartózkodott otthon, ezért nyugodtan „dolgozhattak”. Józsi a két papírpénz mellé még három ugyanolyan darabot emelt ki a kis résen. Milyent, mennyit ért, Fülöp nem nézte meg. Miután végeztek, a fiókot kellő körültekintéssel visszanyomták, nehogy nyomot hagyjanak maguk után. Utána kisurrantak a házból. Az istálló mögötti kert végébe húzódtak, ahol a kerítés melletti, terebélyes bodzabokor tövébe lapultak, a földre telepedtek, és izgatott beszélgetésbe elegyedtek.

- Mit csinálunk a pénzzel? - kérdezte Józsi az átélt izgalomtól rekedten?

- Együk meg.

- Te teljesen meg vagy húzatva?

- Dugiuk el! - komolyodott el Fülöp büntudattal telítetten.

- Azért csentük el, hogy elrejsük? - méltatlankodott Józsi.

- Rendeljünk valamit a Filléres Áruházból!

- Az mi?

- Egy áruház Pesten. Rajta van a fényképe is az árjegyzéken.

- Honnét szerezted? Csórtad?

- A tanító úr adta. Fát vágtam nála, jutalomként a kezembe nyomta. Megrendelőlap is van benne. Minden, minden kapható, mint a mesében.

- Most is nálad van?

- Gatyá helyett húztam magamra - röhögött fel Fülöp. - Otthon a sublót tetején tartom - tette hozzá később.

Józsinak nagyon tetszett az ötlet. Szeme valósággal lángolt, mialatt válaszolt.

- Gilt, csak ne sokat..., mert könnyen lebukunk. Azt is két névre. Egyet a tiédre, másikat az én nevemre.

- Csak egy megrendelőlap van benne - jegyezte meg Fülöp búsan, mivel egyetértett a barátjával.

- Akkor legyen a ti címetek!

- Mit mondanék nagyapának? Honnét szereztem a pénzt? Ennyi pénzünk sohasem volt egy rakáson. Egészen biztosan lebuknék. Szegények vagyunk, noha nem éhezünk.

- Jó - vágott Józsi Fülöp szavainak őszinte ömlengésébe. - Legyen az én címem, persze nekem is nehéz lesz elfogadható magyarázatot adnom, kiötlennem. Ha minden húr szakad, rákenem az asszony testvéremre, Klárira, ő biztosan kihúzza a pácból.

Elhallgatott. A földet nézte. Kezében füvet tartott, az ujjai között morzsolgatta. A bodzabokor erős szagú levelei az orrukat csiklandozták. A mellettük lévő hatalmas csalánbokor virágain méhek zsongtak. A levegőben fecskék csicseregtek. A szemben levő ház kéményén lévő golyafészekben golya kelepelt...

Józsi végre csomót kötött a szertekalandozó gondolataira.

- Nem, Klárit nem keverem bele, nem húzom be a csőbe. Szövetkezzünk a postással: Böske csak nekünk adhatja át a csomagot. És... pofa be!

- A csomaggal együtt csekket kapunk, utánvét gyanánt be kell fizetnünk a rajta szereplő összeget, a megrendelt áru árát.

- Csak egyfélét rendelünk?

- Ezt miért kérdezed? - kíváncsiskodott Fülöp.

- Mivelhogy egyes számban beszéltél. Áru, és nem áruk...

- Előtte nézzük meg az árjegyzéket, nálunk sincsenek otthon.

- Kiválasztjuk mit, ráírjuk a megrendelőlapra, és feladjuk. Gyérünk!

Felugrottak, és futásnak eredtek. Gyorsan beértek Fülöpékhez, közel laktak, egyetlen keskeny utacska választotta el a két portát egymástól. Bent, miután elővették az árjegyzéket, és kitöltötték volna a megrendelőlapot, sokáig vitatkoztak, hogy mit rendeljenek. Mivel nagyon sok minden tetszett, alig győzték végignézni: törkés, eredeti bőrtokkal, szájharmonika... Mennyi minden, és milyen szépek! Fényképezőgépek, kerékpárok és sok ezer más! Végül is: két csontnyelű törkést, egy szájharmonikát Józsinak, Fülöpnek furulyát, két kihúzható mérőszalagot rendeltek utánvételre. Másra is futotta volna a pénzük, ám nagyon féltek a lebukástól. Majd máskor, később, ha lecsendesedik minden, halogatták...

Izgatottan és nagyon óvatosan - kerülő utakon, nehogy összetalálkozzanak valakivel - mentek át a szomszédos falu postájára, ahol a borítékot, kellő körültekintéssel csúszttatták a levelesládába.

Alig végeztek, máris újabb kívánság merült fel.

- Nekem örökké fegyverre fájt a fogam - állt elő a hazafelé tartó úton Józsi. - Puska, pisztoly, mit bánom én, csak fegyver lenne...

- Légpuska? Ez is van az árjegyzékben.

- Ki nem látta! Tudod, kinek kell az! Én igazi fegyvert akarok! Végre tele vagyok lóvéval... - Még be sem fejezte, máris megmarcolta Fülöp karját, és erőszakkal maga után húzta. Mindezt olyan mozdulatokkal, mint akinek közben eszébe jutott valami.

- Hová húzol? - ütközött meg Fülöp.

- Botlik Pistához.

- Itthon van?

- A jövő héten vonul be, addig szabadságot kapott a műhelyfőnökétől.

- Műhelyfőnököt említettél, nem fegyverüzletben dolgozik?

- Fegyverjavítással, egyéni megrendelések gyártásával, vagy csak összeszerelésükkel foglalkoznak? Nem tudom. Pista fegyverműves, ez biztos.

- Miért megyünk hozzá?

- Még a múltkor megígérte, hogy fegyvert hoz nekem, pontosabban lop egyet. Ezért eszeltem ki a pénzlopást is.

- Lop?

- Nem így mondta, de valójában lopja a fegyvert, ugyanis azt csak engedélyre adhatnak el.

Józsi izgatottan előrefutott.

- Siessünk! - kiabálta vissza.

Botlik Pista két éve dolgozott az egyik budapesti fegyverüzlet műhelyében, fegyvermesterként. Ők javították, állították össze - kisebb alkatrészeket maguk is készítettek - a megrendelésre készülő egyedi fegyvereket, puskákat, pisztolyokat. Ezen kívül, ha a főnöke úgy rendelkezett, eladóként gyakran bent serénykedett az üzletben. Több ízben hozott haza puskákat, főleg pisztolyokat, amelyekre megbízható személyektől előzőleg rendelést vett fel. Borsos áron adta, ezért

nem akárci fizethette meg. Józsi véletlenül hallott róla. Több ízben beszélt Pistával, aki végre, mint a községi bíró unokájának megígérte, hogy hoz, és elad neki egy kisebb kaliberű pisztolyt.

Pista a kertjükben szorgoskodott. Krumplit szedett fel zsákba. Józsi a kerítéshez lapult, és óvatosan körülesett. Miután meggyőződött, hogy senki sincs a közelükben, két ujját a szájába dugta, és fütttyentett.

Pista odafigyelt, Józsi magához intette a kezével, aki híven engedelmeskedett.

- Beszélni szeretnék veled. Eressz be a kapun! - súgta titokban, egészen közlelő Józsi.

Pista a fejét vakargatta, miközben megjegyezte:

- Pisztolyt vagy csak történetet ígértem neked?

Fülöp erről meggyőződött, hogy Józsi nem hazudott előbb.

- Mind a kettőt. Most tele vagyok lóvéval - vágta rá az bátran.

Pista Fülöpre sandított, róla ismét Józsi emelte átható tekintetét.

- Jó... jó, csak hogy ti még gyerekek vagytok. Ha lebuhtok?

- Kijártuk a hatodikot - méltatlankodott Józsi.

- És egyébként is, te hamarosan bevonulsz katonának - toldotta meg Fülöp. - Köd előtted, köd utánad... Mi meg...? Ne félj, kivágjuk magunkat!

Pista nem huzakodott tovább.

- Van egy forgó, hatos pisztolyom. Levente puska golyóval működik. Pont ilyen fiatalnak való. Flóbert puska is megtenné, de azt most nem tudtam szerezni.

- Történet? - kérdezett rá még falánkabban Józsi.

- Ötven darab, két dobozban. Ha elfogy, a leventéből könnyen elcsenhettek néhányat.

- Másik nincs? - vágott közbe Fülöp, ugyanazzal a tapadó hanggal, mint Józsi előbb. A bosszú sarkallta. Ha fegyvere lenne, megmutatná a bárónak, ki az igazi úr, de meg ám! Hogy mit csinálna vele, nem tudta. Eddig nem is törte rajta a fejét, most jutott eszébe.

- E...setleg, egy héthatvanötös, egy lövetű, saját készítmény. Ez viszont nem nektek való fegyver.

- Egy lövetű? Miért ne! - vágta rá öntudatosan Fülöp.

- Mennyit kérsz a két pisztolyért és a golyókért? - törte ketté a vitát erőszakosan Józsi. De volt ebben a hangban némi fölényeskedés is.

- Olyan hangon kérdezed, mintha sok pénzed lenne - tapogatózott Pista.

- Mondtam előbb: tele vagyok lóvéval. Mennyibe kerülnek...?

A forgó kettő, az egylövetű egy darab bankót kóstál. Olesón adom. Katona leszek, nagyon kell a pénz.

Józsi jelentősegteljesen, de volt ebben a mozdulatban nagycsomó túlfűtöttség is, a zsebére ütött.

- Azonnal fizetek.

- Honnét van ennyi pénzed? - hökkent meg Pista, aki azt hitte ezzel az összeggel elriasztja a fiúkat. Szeme-szája tátva maradt. Arcán néma megdöbbenés vert fészket.

- Én megkérdeztem tőled, hogy honnét szerezted, csórtad a fegyvert?

Pista furcsán bámulta egy ideig a fiúkat, ezután egykedvűn felrántotta a vállát, és megfordult.

- Maradjatok, idehozom!

- Nem lenne jobb, ha bemennénk hozzátok? - erősködött Józsi.

- Idehozom. Átadom nektek, utána..., azt nem mondhatom, hogy nem ismerlek meg benneteket, mivel egy faluban lakunk, de le-ta-ga-dom! - szótagolta. - Találtátok. Ezt jól jegyezzétek meg!

- Ne majrézz be! Bíró a nagyapám, meg hablatyolni, ne félj, tudunk.

A tőlük közel tíz évvel öregebb, férfiszámba lépő fiatalember, rábólintott, és befelé indult a házukba... Valamivel később zsákba takarva hozta ki a két fegyvert, a két dobozt, s külön egy maroknyi golyót.

Józsi katonásan fizetett, majd sorban elköszöntek Pistától, és lassan bandukolva, élénk társalgás közben leginkább azzal foglalkoztak, mit hazudnak, ha netán elkapják őket. A közeli szérűre lopóztak, ahol fegyverekkel a zsebükben - a zsákot eldobták -, még az előbbinél is óvatosabban haladtak, és izgultak is. A délutáni „fekete” áruházi rendelés, és most ezek a veszélyes fegyverek! Mintha álmodná-

nak, holott nagyon is jól érezték, bármennyire hihetetlennek tűnt is, igaz.

Azért mentek a szérűre, hogy kipróbálják a fegyvereiket...

Előbb a hatlövetű, kiskaliberű pisztollyal lövöldöztek. Ehhez kaptak legtöbb töltenyt, meg a másik, házilagos készítmény - ránézésre is nagy és otromba volt -, de azt is kipróbálják majd.

A földbe karót szúrtak, arra ócska bilit tűztek. Mind a kettőt itt találták a szérűn.

Kezdetben jó tíz méterről, később egy-egy lépéssel messzebből tüzeltek. Előbb Józsi, utána Fülöp.

- Én találtam el legtöbbször - örvendezett Józsi, a ki tudja hányadik lövés után.

Fülöp már előzőleg észrevett valamit. Az állandóan résen lévő hetedik érzéke súgta meg tudatalatti ösztönének. Az éber emberek elővigyázatosságával, óvatosan a legközelebbi kazal tövébe ejtette a saját pisztolyát, majd ügyesen beljebb rúgta a szalma közé. A nála lévő töltényekkel ugyanúgy járt el. Ezután Józsihoz lépett, figyelmeztetően az ujjongó társa vállára rakta a kezét, s csendesén rápiszegetett. Ám, mire Józsi észbekapott volna, az egyik hatalmas lucernakazal mögül két csendőr lépett elő. Puskájukat lövésre készen tartották, nem csoda, két lövöldöző gyerekkel álltak szemben.

- Ide a pisztolyt! - kiáltott rájuk, a rémes tetteiről elhírhedt Hudák tizedes.

Józsi előbbi kipirult arca elszíntelenedett. Szája tátva maradt, lába a földbe gyökerezett. Még a lélegzetét is visszatartotta egy ideig a hirtelen rátörő félelme. Annyira remegett a lába, a keze, mindene, a feje megdermedt, hogy a pisztolyát a csendőrnek kellett kivennie a markából.

Hudák tizedes, a pisztoly forgótengelyében maradt golyókat egyenként a tenyerébe potyogtatta. Józsi éppen akkor töltött újra, amikor Fülöp figyelmeztette, ezért hat golyó potyogott a csendőr markába. Ezután az erősen megdöbbszent fiúra emelte átható, szúrós tekintetét. Nem csoda, ha sokan azt is bevallották neki, amit sohasem követtek el.

- Honnét szereztétek?

- Találtuk - válaszolta Józsi.

A csendőr tovább bóklászott a szemével Józsi arcára írt gondolataiban. Szemöldökét összevonta, arcának redőiben vészjelző felhők gyűltek. Nézte... nézte, majd miután sehogyan sem kaphatta el a fiú gondolatainak vezérfonalát, ismét rámordult:

- Nézz a szemembe!

Józsi felnézett rá. Hudák tizedes, miközben elkapta a kezét, a társára, a közcsendőrre kacsintott, mire az, mint jól betanított kutya, elmarta Fülöp karját, és maga után vonta a legközelebbi kazal mögé.

Miután eltűntek a látókörükből, a tizedes ismét Józsihoz fordult:

- Honnét szereztétek a pisztolyt?

- Találtuk - ismételte meg.

- A töltényeket is?

- Mellette hevert... - húzta a szót.

- Hol?

- Itt, valahol a kazlak között. A pontos helyre nem emlékszem. Egyik kazal olyan, mint a másik. Nagy szalmakazal tövében bukkantunk rá. Csúszkáltunk, eközben... Ja, előbb a dobozt pillantottuk meg.

- Te, vagy a társad? - bökött közbe a tizedes, szavával, fejével egyszerre.

- Én. Be akartuk vinni nagyapának, de előtte kipróbáltuk.

A tizedes egyetlen szót sem kérdezett többet. Elővette a sípját, és belefűjt. Ezt a sípot állandóan magukkal hordták, díszes zsinóron függött. Zubbonyuk felső, kis zsebében tartották.

A közcsendőr társa előlépett, és melljük vezette Fülöpöt. A tizedes ekkor váratlanul Józsi felé fordult:

- Ismételd el! Honnét szerezted a fegyvert?

Ő majdnem szó szerint elmondta azt, amit előbb már elmesélt. Mialatt beszélt, a tizedes néha, titokban a társára sandított, aki helyeslően visszabólogatott. Ez azt jelentette, hogy Fülöp a szalmakazal mögött ugyanazt mondta el. Nem csoda, hiszen idefelé jövet az úton, Fülöp kezdeményezésére, nemhiába tartották jó fejű gyerekek, alaposan megbeszélték, hogy mit mondanak, ha netán elkapnák őket. A csendőrökre egyáltalán nem számítottak, a környéken dolgozó fel-

nőttektől féltek. A szérűn alaposan szétnéztek, de minden egyes kazal mögé nem nézhettek be. Leginkább a pisztoly durrogásától tartottak, amely könnyen odacsalogatta volna az embereket, mert hiába kis kaliberű a fegyver, abban az óriási csendben, amely körülvette őket, a legkisebb durranás is messzire elhallatszott. Ha más nem is, a mindig ott settenkedő szalmatolvajok biztosan felfedezték volna őket... A másik pisztolyról egyetlen szót sem ejtettek a csendőrök. Úgy látszott, Fülöp előbbi csele bevált.

Hudák tizedes elrakta a kis forgópisztolyt. A golyókat külön táskába süllyesztette, s még eközben Józsira förmedt.

- Csak azért engedlek el benneteket, mivel te a bíró unokája vagy. Így is csak próbaidőre lesztek szabadok. Ha a nyomozás érdeke úgy kívánja, bármikor őrizetbe veszek benneteket. Ez a második eset, hogy a kezem közé kerültetek. Harmadik ne legyen! - Ráordított. - Érted, kölyök!

Nemhiába rettegtek tőle a faluban és a környéken. Hangja mart, szeme szúrta. Arcának kontúrjai mesebeli szörnyekre emlékeztetők, halálra rémisztve őket, eltorzultak. Fülöp arra gondolt: mi történt volna, ha a dinnyéket tényleg összevagdalgják, szurkálják, s a csősz bejelenti őket. Szerencsájukra a társai elálltak a tervétől.

- Hallottad! - rivallt rá ezután Fülöpre is. - Rád is vonatkozik! És még egyszer: ezzel nincs vége az ügyeteknek. Meg ne lássalak többé a szérűn, egyáltalán, a határban!

Utána ismét Józsihoz fordult. Hangja valamivel csendesebben, de még mindig hátborzongatón dörgött.

- Még ma beszélek nagyapáddal. Elmehtetek!

A fiúk futásnak eredtek. Hudák tizedes azonban visszakiabálta őket.

A két fiú halálra rémülten ballagott vissza.

- Köszönni ki fog?

- Ja! - szégyenkeztek a fiúk, majd, miután szabályosan elköszöntek, Hudák tizedes a fejével intett, hogy elmehetnek.

A két fiú ismét futásnak eredt, meg sem álltak a falu közepéig.

A másik baj még aznap bekövetkezett.

Fülöp egyik rokona hirtelen meghalt. Nagyanyja „halottvirrasztás-ként” mellette töltötte az estét és az éjjelt. A többi rokonokkal együtt imádkoztak, siráncokztak, énekeltek, és az elhunytól beszélgettek... Ezt az évezredest szokást, még mindig ápolták. Nagyapja éjjeli szolgálatot teljesített az urasági majorban, amiért is Fülöp ezen az estén, s éjjelen teljesen egyedül tartózkodott otthon. Unalmában kiült a házuk előtti kettős villanyoszlop alá, az árokszélére. A villanyt ebben az évben vezették be a faluba. Új volt, a fiúk ezért előszeretettel ücsörögtek esténként a közvilágítási lámpa melletti árokszélén. Ha tehették, minden este kiültek oda.

Fülöp alig ült le, Józsi máris mellette termett.

- Az a hülye csendőr tényleg beszélt nagyapámmal - kenődött el nyomban a helyet foglalása után.

- Megvert?

- Rosszabb. Szólt apunak. Ő pedig, ismered: vadember. Képes agyonverni a nadrágszíjával. Kisgyerekkoromban az asztallábához kötözött, mostanában lefog. Ráadásul néhány napon belül itt lesz az a rohadt csomag is! Kellett ez nekünk?

- Megbeszéltük, nem? Szólsz postás Böskének, hogy csak neked adja oda a cédulát. Nem beszéltél még vele?

- Holnap föltétlenül szólok neki... Aztán itt van ez a maradék pénz is. Mit csináljak vele? El kell végre rejtenünk.

- Add ide, én elrejttem! A tyúkólban lesz a cserép és az eresz között. Éppen belefér a kezem.

- Azt a behemót pisztolyodat is el kell dugnod.

- Itt van - ütött Fülöp az erősen kidudorodó zsebére. - Sötétedés után loptam be a szérűről.

- Magaddal hordod azt a mordályt?

- Később eldugom. Oda rejtem el, ahová a pénzedet.

Józsi a fejét törve, mélyen hallgatott.

- Nem hiszem, hogy ennyire könnyen megúsznánk! - fakadt ki mélyen elgondolkozva. - Kutyaügyerek ez a Hudák! Lövöldöztünk, el-kaptak, az egyik pisztolyt elvették, minket elengedtek. Mesébe illő könnyedség, nem?

- Mit tehettek volna mást? Találtunk egy pisztolyt. Leadjuk, de előtte lövöldözünk egy kicsit. Hihető, más is ezt tette volna.

- Ami azt illeti tényleg eléggé hihetőn hangzik.

- Mindegyik gyerek ezt tenné, ha pisztolyt találna. Lő vele néhányat, mielőtt leadja. Most nyomoznak. Ki rejthette el, kié a kazal, bár nem mutattuk meg nekik, hogy melyik az...

- Az hiányzott még, hogy azt követeljék. Egyébként nem értem: tényleg, miért nem mutattatták meg velünk a helyet, ahol a pisztolyt találtuk? Könnyen kinyomozták volna, hogy kié a kazal.

Fülöp nem figyelt oda, mintha nem is hallaná, folytatta:

- Nem értek rá. Rengeteg a dolguk. Egy ideig a szérúk körül koslattak, utána eltűntek. Ne feledd, sok orvvadász tevékenykedik a környéken, igaz ők nem pisztolyokkal vadásznak. A nem régi forradalomra is mindenki emlékszik még. Fogadom, több fegyver van itt-ott eldugva a faluban, főleg pisztoly. Vörös, fehér, mindenfajta ember akad...

- Nem lenne mégis jobb eltűnnünk egy időre a környékről? - vágott közbe Józsi.

- Hogy teljesen magunkra tereljük a gyanút? Meg hová mennénk?

- Mit tudom én! Valahova. - Zavartan vakargatta a fejét. - Marhára félek aputól. Félholtra ver, meglásd!

Alig fejezte be, a közeli szurdokból ordítást hallottak. Valójában nem szurdok volt, csak a falusiak nevezték így, hanem két ház közé préselődött keskeny földutacska, amelyet majdnem teljesen benőtt a csalán, a dudva, az ökörfarkkóró és a bodzabokor...

Fülöp felugrott, Józsi követte.

A szurdokból további, folyamatos morgás, s vad csapkodás hallatszott. Mintha valaki a bodzabokor ágait tördelné.

- Ki az? - rekedezett Józsi hangja.

Válasz helyett még erősebb morgást, csapkodást hallottak.

- Te - súgta Józsi -, ez meg akar ijeszteni bennünket.

- Engem aztán nem - harsant Fülöp hangja.

Maga sem tudta miért, hogyan, teljesen elvesztette a fejét. Előci-bálta a pisztolyát - ha a szérún nem, itt -, és mielőtt Józsi megakadályozhatta volna, a bokrok közé lőtt. Ez volt az első lövés, amelyet az

„új” pisztolyával leadott. Nagyon nagyot durrant. Ha tudja, dehogy süti el. Ezenkívül olyat rántott a karján, hogy majd elejtette. A lövés nyomán félelmetes, olyatén hörgést hallottak a bokorból, mintha disznót vágtak volna.

- Lelőttem - jajdult fel Fülöp.

- Ezután tényleg el kell tűnnünk a faluból! - súgta vissza riadtan, valahogyan mégis felélénkülten Józsi.

- A csomag? - Fülöpnek ez jutott eszébe először.

- Mi az ehhez képest! - tört fel Józsi torkából előbbi felcsillanó hangja utáni váratlan elkeseredése.

- Mikor szökjünk meg?

- Rögtön. Azonnal itt lesznek a környékeliek. A hatalmas durranás a fél falut felverte.

- A pénz? - fordította vissza a szót előbbi beszélgetésükre Fülöp.

- A bodzabokor tövében, tudod a kertünk végében, van egy rossz kályhacső. Abba dugtam. Biztos helyen, senki sem fedezi fel.

Fülöp váratlanul előreindult.

- Hová mész? - szólt utána Józsi.

- Ki az erdőbe, Jakab Pistához, de előtte elrejtjük a pisztolyt, ugyanabba a kályhacsőbe, ahol a pénzed van.

Jakab Pista urasági kondás volt. Ilyenkor, makkhullás előtt és alatt éjjel-nappal - máskor csak nappal - kint tartózkodott az erdő mélyében, ahol földbe vájt kunyhóban húzta meg magát. Fülöpnek unokatestvére, ezért Józsinak is rokona, csakhogy ők nem tartottak vele kapcsolatot, amíg Fülöpék, ha nem is gyakran, de olykor-olykor találkoztak. Nem csoda tehát, hogy jól ismerte az utat, amelyen akár éjjel is biztosan kitalál.

Az erdő riasztó csendje körülnyalábolta őket. Az árnyaknak lába nőtt. A bokroknak kezük. Az riasztgatta, ez fojtogatta a torkukat. A különös neszek felerősödtek. A kuvik hangja halált, a bagolyhuhogás temetői kísértetet jelentett. Mégsem féltek. Mély riadalmuk, természetes menekülési ösztönük, minden más érzést elfojtott.

Végig a széles, lovas kocsik által kitaposott földúton haladtak. Az útra boruló falombok valóságos alagútba zárták őket. Elemlámpájuk,

mert azt is hoztak magukkal - Fülöpé volt -, alig világított. Nem csoda, ebbe a szilvalekvár mélyfekete színű sötétségben.

Jakab Pistát álmából verték fel.

- Mi a baj, gyerekek? - törölgette két öklével a szemét, mialatt kinyitotta az ajtót.

Bementek. Pista gyertyát gyújtott, őket a díkóra ültette, és addig faggatódzott, amíg azok őszintén el nem mondtak neki mindent.

- Ez bizony baj. De majd reggel beszélgetünk tovább! Most fekdjete le, ki hová tud!

Fülöp kegyetlenül érezte magát ez éjjel. Miért..., miért, megint ez a rengeteg miért! Gyermeki lelke, a felnőtté válás küszöbén, erőteljesen tiltakozott mostoha sorsa ellen. Bűnösnek érezte magát, de nem egyedüli bűnösnek. Óriási vétet követett el, de mégsem ő az igazi bűnös! Mindennek az az oka, hogy nem lehet orvos, hogy szegény, meg az a rohadt báró!

Nemcsak gondolta, szentül hitte is.

Nagyon sokáig kínlódott burjánzó gondolataival, mire elaludt.

5.

A két fiú harmadik hete élt a vadregényes őserdőben, amelynek eddig sem egyöntetűen zöld lombozata, lassacskán elszíneződött. Ahány fa, annyi szín, ahány bokor, annyi színpompa tárult a szemük elé, a mesebeli állatvilág pedig, valósággal lenyűgözte őket.

Az első nap változatossága után, amely teljesen lekötötte a figyelmüket, leküzdhetetlen honvág gyötörte őket, ám az egyre növekvő büntudatuk: pénzlopás, fegyvervásárlás, főleg a legutóbbi emberölés..., meg a tudatos menekülésük a felelősségre vonás elöl, és a minden emberrel veleszületett tudatalatti lelkiismeret-furdalás, valamennyi más érzést elnyomott bennük.

Nem önmaguktól, ösztönszerűn, büntudatuktól üldözön menekültek ebbe az óriási, romantikus erdőbe.

Jakab Pista, nemhiába élt gyerekkorától erdőben, valósággal egygyé forrt a környezetével. Több szelídített állata volt. Két őz, egy szarvastehen, nyolc fácán - csibékként fogta be, szelídítette meg őket -,

kis róka és mókus. A fiúknak a mókus tetszett legjobban. Fricinek hívták, mert valamennyi megszeliđített állat, nevet kapott.

Ez a bohókás, játékos állat, ha Pista otthon tartózkodott, állandóan a környező fákon ugrált. Az erdőben - ahol tehetett -, fáról fákra ugrálva követte. Ha fűtűlt neki, a vállára ugrott. A fiúk több ízben is próbára tették Fricit. Különbözö erösségű, színű hangon fűtűltek, Pistát akarták utánozni, ám Frici egyszer sem ugrott be a csalafintaságuknak, ugyanis csalhatalanul jó hallása volt. Az a bohókás játék, amellyel a gazdájának kedveskedett, egyenesen elámította a fiúkat. Felváltva egyszer az egyik, máskor a másik vállára ugrott, onnét fel a feje tetejére. A fűlét harapdálta, bozontos farkával az arcát csiklandozta. Összetúrta a haját, meg a fiúk nagy tetszésére, ezekhez hasonló, más turpisságokat csinált. Csak akkor hagyta abba, ha kapott egy szem mogyorót, amelyet a legközelebbi fára telepedve roppantott össze, fogyasztott el.

A róka és a szarvastehén ugyancsak bizalmatlanul fogadta a fiúkat. Ha közeledtek hozzájuk elfutottak. Csak Pistától nem féltek...

Egyik reggelre a fácánok eltűntek megszokott helyükről. Mialatt a fiúk összevissza keresték azokat, Pista derűsen megmagyarázta nekik:

- Nem láttátok, mennyire nyugtalanul viselkedtek az utóbbi napokban? Most délebbre húzódtak, mert nem tehettek mást. Egész eddig nálam nyaraltak. Ettől független vadak maradtak, ezért ösztönszerűn követniük kell őseik évezredek szokásait. Az őz, a szarvas, még a róka is itt hagy bennünket tavasszal. Menniük kell. Szaporodási ösztöneik űzik el őket innét.

- Utána? - kérdezték a fiúk szinte egyszerre.

- Amelyik nem jön vissza, újabakat fogok be helyette, és azokat is megszeliđítem. Rengeteg állat megfordult már az udvaromban. Ha nem is valamennyit, a környékünkön élő vadak zömét ismerem. Nem futnak el előlem, sőt egyesek mellém szegődnek...

Ezt a beszélgetést este újabb eszmecsere követte. Minden békésnek tűnt, Fűlöp mégsem nyugodott meg. Bensőjét kétségek gyötörték, főleg a bűnbánat kínoztta nagyon ezekben a napokban... Szokás szerint a tűz körül ültek, mert Pistának jelenleg semmi dolga nem

akadt a disznók körül. Esténként maguktól bevonultak a karámjukba, reggel pedig csapatostól távoztak ki az erdőbe. Sosem kalandoztak el messzire. Minek is mentek volna, amikor ezen a környéken is bőven akadt makk. A fagyok beálltával bezárja őket. Az intéző csöves kukoricát küld, amit egyszerűen eléjük szórnak, annyit ehetnek belőle, amennyi a bendőjükbe fér, ugyanis a csak makkon hizlalt disznók zsírja s húsa különös szagot, ízt kap, amiért is levágásuk előtti hetekben kukoricát etettek velük. Két hét után a karámból a pusztára terelik majd a sertéseket, és átadják a henteseknek, akik már jó előre megvásárolták valamennyit.

Szalonnát nyársaltak, és füstölt sonkát puhítottak. Kenyerükre vöröshagymát szeltek, arra csepegtették rá a füstölt szalonna, forró, ám igen ízletes zsírját...

Pista száraz rózsét dobott a tűzre, amely nyomában óriási füst csapott fel hosszan a magasba. A füstoszlopot milliónyi szikra követte, amelyek a mindent felemésztő, várva-várt lángzuhatag, ég felé törő, vörös nyelvével, pillanatokon belül felnyalt... Ezután a fiúkhoz fordult.

- Az első ember, a szeptember megérkezett. Én ideiglenesen bevonulok a pusztára, ahol az anyadisznókat ápolom majd. Süldőket nevelek, hogy újra legyen mit kicsapnom az erdőbe. - Kalapját feljebb lökte. Alája nyúlt, és a fejét vakargatva a gyerekekre sandított: - Veletek mi lesz?

Józi és Fülöp rengeteget törte a fejét. Nemegyszer beszélgettek is róla. Most valahogyan mégis váratlanul érte őket a kérdés, ezért csak hímeztek-hámoztak.

Pista újra a szemébe húzta a kalapját, s sejtelmesen a fiúkra sandított.

- Nem azért, mintha küldenélek benneteket - folytatta előbbi hangján: - Fülöp közeli rokonom, te a barátja vagy s a vendégem, megszegről-végről ugyancsak rokonom. Télen itt maradhattok. A vadászok nem járnak erre, és hol lenne fűtenivaló fa, ha itt nem? A kunyhó födött, jól szigetelt s fűthető. Egy disznót, hogy legyen mit ennetek, itt hagyok nektek.

- Nem lesz hiányod? - kérdezett közbe Fülöp.

- Valamire való kondás mindig kevesebbet számol, mint ahány süldőt valójában kihajt. Elkóborolhat, megdögölhet, meg élni is kell valamiből, ugyebár! Kenyeret minden héten hozok, vagy küldök nektek. Kaptok tőlem krumplit, babot, hagymát... - váratlanul elhallgatott.

- A többit összegyűjtenénk - vette át a szót a hallgató emberől Fülöp.

- Holnap el is kezdjük a gyűjtögetést - kapott az ötleten Józsi.

Pista nem válaszolt. Sejtelmesen bólogatott, mert ő azok közé az emberek közé tartozott, akik egy-egy bólintással, szemrebbenéssel néha többet elmondott, mint mások hosszadalmas beszédükkel. Csak akkor szólalt meg ismét, miután mindent megettek. A tűz leégett, csak a parázs izzott, amíg az is át nem adta helyét a mindent elemésztő hamunak.

- Tegyük el magunkat holnapra!

A két fiú, ezen az éjjelen alig aludt valamit, ezért a reggeli pirkadás egy cseppet sem érte őket váratlanul. Fülöp most érezte először az önállóság és a szabadság gyönyörű örömét, amely inkább kényyszer, teher volt most, mint szabadon engedett lóhátán a nyereg.

Alig virradt, ők máris útra keltek. Azt tervezték, hogy gombát szednek, noha régen esett az eső, nem sok gombát láttak mostanában. Somot, kökényt, vadalmát, vadkörtét gyűjtenek télire. Mindezeket megaszalják a napon, mert hiába mutatott a naptár szeptembert, az idő teljesen nyáriasnak tűnt.

Jó kilométernyi gyaloglás, keresgélés után, váratlanul ismeretlen férfiakba botlottak.

- Ti..., itt? - kérdezték meg testbeszédükkel a megdöbben gyerekektől: ki a szemével, ki az arcfintorával, mert szólni nem szóltak, merev testükkel, harcias pózt felvéve bámulták a két gyereket.

Fülöp és Józsi nagyon megrémült. Nem ismerték őket, hagyján, ám a kinézetük nagyon félelmetesnek, visszataszítónak tűnt. Hajuk nagyra nőtt és ápolatlan: zsíros s bolyhos, arcuk szőrös, ruházatuk szedett-vedett, rongyos volt. Úgy néztek ki, mint ahány férfi, annyi madárijesztő. Csak egy valamiben egyeztek meg: derekukat mindannyian vastag szíjjal övezték át, amelybe baltát dugtak. Vállukon,

átvetett vékonyka kötélcsomó lapult sokrétű rongyaikhoz. Hátukon batyut cipeltek.

- Kondások vagyunk. Vámosy báró úr alkalmazottjai - lódították, egymás szavába vágva, makogva.

Egyikük - a legalacsonyabb -, az enyhén öszülő, a legszélesebb vállú közberöhögött.

- Mi meg grófok, szolgabírók, megyei ispánok vegyesen.

Mialatt a társai ízetlen röhögésükkel közbe büfögtek, ugyanaz a személy a fiúkra mordult:

- Az igazat akarom hallani!

A két fiú egymásra lesett. Az idegenek körülfogták őket, és vad szemmeregetésük közben végig mustrálták mind a kettőjüket: az arcukat, az alakjukat tetőtől talpig. Fülöp nemrégien olvasott egy könyvet. Emberevőkről szólt. Elképzelése szerint, mert kép nem volt a könyvben, azok nézhetek ki így.

- Megszöktünk otthonról - súgta összetörten s rettegve Fülöp.

- Miért?

Annyira élesen vágott a kis, zömök ember hangja, hogy szinte fájt, nem mert hazudni.

- Lelőttem egy embert.

Fülöp most először nézett igazán szembe velük. Meg is rettent, mert borzalmasan néztek ki. A majomszerűn szőrös, zord vonásaikban, már amennyi szabadon maradt, kegyetlen elszánás borzongott. Könyörtelenül agyonverik őket, ha nem beszélnek a nyelvükön.

- A pisztolyt én vettem - vágott a társa szavába Józsi. Maga sem tudta miért, talán mivel félt, mert ő is felfedezte a férfiak cserzett arcára írt kegyetlenséget, amitől megijedt, ezért ha akart, ha nem beszélnie kellett.

- Nálatok van a pisztoly?

- Egyiket elvették a csendőrök, a másikat eldobtuk - hazudta Józsi.

- Kútba dobtuk - csorgott, a változatosság kedvéért a félelem Fülöp szájából.

Az alacsony, zömök férfi ekkor a legközelebb álló társára kacsintott, aki elérte a gondolatát sorban megmotozta a fiúkat. Miután

végzett, fejének enyhe mozdulatával jelezte, hogy semmit sem talált. Az előbbi férfi tovább kérdezősködött:

- Honnét szereztétek a pénzt? - Csak az alacsony, zömök férfi beszélt. A többiek szorgalmasan hallgattak.

- Loptuk - vágta rá, rövidke fejtörés után Józsi.

- Mennyi pénzetek van?

- Semmi. Elrejtettük a faluban.

- A tyúkólban van - kotnyeleskedett megint Fülöp. - Az eresz és a cserepek közötti részbe rejtettük el.

- Mennyi?

A két fiú tanácstalanul lesett egymásra.

- Úgy..., nem tudjuk pontosan, sok - bizonytalankodott Józsi.

A négy férfi szeme egyszerre csillant fel. Mohóságuk vad elszárással keveredett.

- Velünk jöttök! - vágta szét rejtetlen, éhes pillantásuk kapzsi szálait a vezér, mivel a fiúk most már félreérthetetlenül tudták, hogy az alacsony, széles vállú férfi a vezérük.

- Hová? - csúszott ki a kérdés akaratlan Fülöp szájából. Visszaszívta volna, de már nem lehetett.

A vezér elkapta a vállát, és megrázta. Olyan erősen szorította, hogy Fülöp majdnem feljajdult.

- Idefigyelj, koma! Itt csak én beszélhetek. A ti nevetek, kuss!

A fiúk ettől fogva mélyen hallgattak.

Jó óra hosszáig gyalogoltak. Két férfi ment elől, utánuk a fiúk következtek, szorosan mögöttük a másik kettő ballagott. Addig meg sem álltak, amíg az elhagyatott, romos tanyához nem értek. Mielőtt beléptek volna a kapun - rozoga, deszkakapu volt, a kerítést vesszőből fonták, de jelenleg már csak a nyomai látszottak -, a vezér megállt, és ismét a fiúkhoz fordult:

- Ti is szökevények vagytok, mi is. Hónapokig harcoltunk tizenkilencben. - Legyintett. - Átverték bennünket, ezért megszöktünk. Ha elkapnak, mindnyájunkat felkötnek, de ti sem ússzátok meg szárazon. Ez a tanyánk.

Most egész idő alatt az egyik társa, a legmagasabb, a legrongyosabb ruhás férfi is megszólalt.

- Ideiglenes tanyánk!

- Kuss! - hallgattatta el a vezér, ellentmondást nem tűrőn, mire az behúzta a nyakát, s ijedten összekuporodott. A vezér tovább dörögött. - Ezentúl összetartozunk. Ti is gyilkoltatok, mi is. Ti is loptatok, mi is... Egyébként hamarosan elhozzuk a pénzt, amiről beszéltek előbb.

- A tyúkólunkból? - ijedezett Fülöp.

- Máshol is van? - csapott le a vezér héjaként. Szeme tüzelt, a nyála frecsogott.

- Nincsen.

- Honnan, kitől loptátok azt a sok pénzt? - Soknak becsülte, holott egyáltalán nem tudhatta mennyi.

- Nagyapa bíró - felelte Józsi, - a főjegyző úr a másik faluban lakik, székel. Havonként egyszer, ő vagy a segédjegyzője átjön adót szedni... - Mintha megijedt volna, a folytatást el akarta tussolni, ám az előbbi héja szilárdan karmai között tartotta a prédáját.

- Folytasd, de igazat mondj!

Józsi azonnal belátta, hogy nem beszélhet mellé. Szilárdan érezte: szabadulásuk egyetlen kulcsa az őszinteség.

- A pénzt külön szekrényben őrzik. Az egyik fiókja lötyög. A zár-e vagy más lehet hibás, nem tudom. Kulcsra van zárva, mégis... jó ujjnyira ki lehet húzni. Egy bot végébe gombostűt szúrtam... - Nemcsak mondta, mutatta is. Most elakadt, már hebegni is alig tudott. - Azzal szedtem ki a papírpénzt.

Előbb a háta közepét, utána a homlokát is apró vízgyöngyöcskék borították el. A keze fejével törölte le.

A négy férfi jelentősegteljesen összenézett. Szemeikben újra fellobbant az a különös fény, amely mindig felizzott, ha pénzről esett szó. A vezér gondolatai azonban most más utakon jártak. Ezt a biztos ösvényt máskorra tartogatta.

- A pisztolyt kitől szereztétek?

- Pistától - vágta rá kapásból Józsi, ám gyorsan ezt is hozzátette: - Azóta bevonult katonának.

A vezér nyelt egyet, majd váratlanul előre mutatott.

- Ez a tanya egyik öregemberé: Palkovics bácsié. Bért fizetünk érte. - Újra felemelte a kezét. - Látjátok azt a... Nos, szerintetek, mi az? - rámutatott.

- Szénakazal - vágta rá szinte egyszerre.

- Kívülről, csak kívülről gyerekek!

A vezér előbbi zord hangjába, most először, némi szín vegyült, mint a feltalálókéba, ha találmányukról beszélnek, és titokzatoskodott is.

Belül istálló. Benne tehenek vannak - egy ideig élvezte ritka találmányának nagyszerűségét. - Eddig senki sem jött rá, a csendőroket is megtévesztette...

- Nem is egyszer - nevetett fel hízolgőn valaki, amiért most ez egyszer nem járt kuss.

A vezér a gyerekek felé kaszált a kezével.

- Be a házba!

Ennek ellenére szabadon hagyták őket, viszont továbbra is szemmel tartották mind a kettőjüket, ezért Fülöp csak jóval odébb mert megszólalni.

- Szökjünk meg! - súgta Józsinak.

- Várjuk meg az estét!

Nem folytathatta, mert valaki rájuk ordított:

- Fogjátok be a kenyérlesőtöket!

- Hallod? - préselte ki fogai közül a szavakat Józsi. - Észrevették, hallgassunk!

A málladozó, puha mészköből készült ház egyetlen ajtajának hatalmas, tömör, külső szárnya nyitva állt. Ráadásul nem a falhoz nyomottan, hanem derékszögben, félig kitárva, kifogástalanul eltakarva a két fiút.

- Most, vagy soha! - sziszegte Fülöp ugyancsak a fogai közül, és már indult is.

- Ne, ne! - tiltakozott kétségbeesetten Józsi. Fejével a belső, üvegezett ajtószárnyra bökött. - Hátha belülről is lesnek - rebegte az előbbitől is riadtabban, ennek ellenére engedelmesen követte Fülöpöt.

A szökevény férfiak, ki ezt, ki azt cselekedve, a dolgukat végezve olyan szögben tartózkodtak, hogy a derékszögben álló külső ajtótól nem láthatták őket, ezért minden nehézség nélkül elinalhattak. A ház sarkáig a falhoz lapulva csúsztak, onnan hirtelen futásnak eredtek.

Szerencséjükre az elhagyatott környéket teljesen felverte a gaz. Az erdő is közel volt, amely egyébként is mind nagyobb és nagyobb részt követelt magának a kertből.

Minden baj, nehézség nélkül érték el az első bokrokat, ahol mi-helyt beléptek az erdőbe, Fülöp hátraszólt a társának, aki majdhogy nem letaposta a sarkát:

- A sűrűbe!

- Nehezen jutunk tovább - lihegte Józsi, majd miután könnyebben szedte a levegőt, ezt is hozzátette: - Menjünk ki az útra! Ott gyorsabban futhatunk. Ők felnőttek, könnyedén megelőzzük őket. Máris tehetős előnyre tettünk szert.

- És, ha lóra pattanva üldöznek? Itt biztonságosabb. Ezt a sűrűséget, sem ember, sem ló nem törí át, amíg mi, ha nem is könnyedén átmászunk a legterebélyesebb bokor alatt is.

Ez az érv Józsit is meggyőzte, ezután minden ellenkezés nélkül követte Fülöpöt.

Meglepően könnyedén és gyorsan haladtak az erdő legsűrűbb részeiben is, mert állandóan ezeket a helyeket keresték.

Hegynek fel, völgynek le.

Vadrózsabokrok, pirosodó csipkebogyója s a galagonya sora mutatta a további utat. A tisztások szélein, amelyeket messzire elkerültek, a harangvirág enyhe kék csengettyűcskéi bólintgattak az enyhe szél karjaiban. A vadlóhere és a törökszekfű rozsdás színfoltjai között elkésett vadborsó, vöröslő virága bóklászott az álmos szemű: százszorszép és az ökörfarkkóró leheletfinom szirmai között. A közeli patakocska, zordon is szép kanyarulatait, kései nyílású sárga kikerics teljesen bearanyozta...

Az őszi színskála valamennyi apró villanását fellelték most az elkésett erdei virágok szivárványszerű orgiájában. Mégsem tűnt ez hi-valkodásnak, csak az öregedő nők kései kacérkodásának.

A szomorúan bólogató tölgyfák valamelyikéről rikácsoló szajkó ugrott át a mellette álló szúvas, száraz cserfaágára, hogy elpletykálja az erdő vadjainak, ami a két menekülő fiúval kapcsolatban biztosan felkorbácsolja majd az érdeklődésüket.

Éles berregés felelt rá.

A galagonya lépten-nyomon belekarmolt goromba tüskéivel a kezükbe. Ruhájukba kökény csimpaszkodott. A fagyal ágai nagyokat vágta a hátukra. A patak partjain, sűrűségbe rejtőzött szemfüles kakukk kiabált rájuk.

Néhol derékig, máshol nyakig érő gizgazban, csípős csalánban lábaltak. Az iszalag pedig percekig marasztalta őket. Nem törődtek vele.

A patak medrét, tüskés málna-, szederbokrok és mohával sűrűn borított síkos kövek tették szinte járhatatlanná, amiért inkább visszapaszkodtak a hegyoldalba.

Megálltak, és kissé kifújták magukat.

A távoli bokor karcsú ágán mátyásmadár hintázott. Lent a földön gyanútlanul játszadozó rókakölykök hancúroztak, ugráltak a tölgyfán mászó szarvasbogár s hőscincér után. A testes ölyv rikoltva szállt fel, néhány kört írt le felettük, aztán a völgybe zuhant, egy takarás nélküli, ügyetlen ürge után...

Üldözőknek nyomát sem észlelték, ezért lassabban és magabiztosabban, főleg bátrabban haladtak tovább.

Néhány órai gyaloglás után Józsi váratlanul megállt.

- Elfáradtál? - kérdezte meg Fülöp telis-tele együttérzéssel.

- El s a fejemet töröm. Merre, hová tovább?

- Tényleg - súgta elgondolkozón, kissé megtorpanva Fülöp.

Távrolról odahallatszó harang kongása verte fel a csendet, zúgott végig dallamos hangján a hegy fölött. Mintha arról jutott volna eszébe, Józsi majdnem felkiáltott:

- Húzódjunk be a faluszélére, ahol nyugodtan megvárhatjuk a sötétedést, majd az éjjel leple alatt belopózunk Laciékhoz.

- Miért éppen hozzájuk?

- Mert a falu legszélén laknak - vágta rá Józsi, némi derűvel.

- Gyerünk!

Fülöp alig indult el, máris megállt.

- Valójában mit akarunk tőle?

- Érdeklődünk, puhatolódzunk, s megmondjuk neki, hova dugtuk el a pénzt.

- Miért?

- Hogy..., hogy szóljon postás Böskének, hogy..., hogy küldje vissza a csomagot. Előbb azt akartam mondani, hogy Laci váltsa ki a csomagot, ám szerintem, most jutott eszembe, jobb lenne, ha Böske visszaküldené. Legalább azt ne vegyék észre. Meg a pénzt is máshová kellene rejtenünk. Félek, hogy megrágnák az egerek, meg azok a rablók is, vagy kik...? Hazudtunk nekik, hogy hová dugtuk, ám hátha ránk törnek.

Fülöp váratlanul leült, Józsi követte.

- Csak ebből a pácból kimásszunk! - sóhajtotta Fülöp.

- Nagyon sokat gondolkozom, szidom magam, amiért..., szóval, hogy rávettelek a lopásra. És azok a pisztolyok is! Azt is én kezdeményeztem...

- Mind a ketten ott voltunk. Közös a pénz, közös a felelősség is.

- Bűnt követtünk el, ezért bűnhődnünk kell. Viszont soha, soha többé! - Józsi saját körmén mutatta. - Ennyit sem, mint körmöm alatt a piszok.

- Ami azt illeti - nevetett fel Fülöp -, jó nagyok a körmeid és koszosak is.

- Semmit, de semmit! Esküszöm, nem lopok többé semmit! Te, hogy én mennyit szenvedek, bűnhődöm! Szívesen visszacsinálnám.

- Hasonlóképpen, bár a pénzt, amelyet elemeltünk, nem szegény emberek fizették be. Volt is, maradt is. Ettől függetlenül bűnt, nagy bűnt követtünk el. Szánom-bánom. A báróra viszont továbbra is fennem a fogamat. - Füvet tépett, felemelte a kezét és szélnek eresztette. - Mégis azt mondom: soha többé. No de, ez a jövő zenéje, viszont a jelen egy halott, akit nem támaszthatunk fel. Embert öltünk, felelünk kell érte. Nézzünk szembe vele mielőbb, bármi lesz is a következménye.

- Juj! - borzongott Józsi. - Gyilkosok vagyunk. Ne... ne is beszéljünk róla! Nem akartuk, véletlenül történt.

Felugrott, Fülöp követte.

- Hátha nem is halt meg - jegyezte meg ezerszer megfogalmazot-
tan, sóhajszzerűn. - Esetleg megsebesült. Lehet, hogy azóta már job-
ban van.

- Mondtam: ne beszéljünk róla! - intette meg Józsi.

Őszinte, soha nem tapasztalt, merő lelkiismeret-furdalást éreztek.
Ez nemcsak összefacsarta a szívüket, némaságra ítélte őket, meg fájt
is. Nagyokat sóhajtozva, öregesen nyögdécselve haladtak tovább,
hol a fűben, hol máshol.

Nem messzire tőlük, zsémbes borz ballagott a földben lakó lódara-
zsak házai felé. Odébb fák sorakoztak. Öreg harkály kereste, apró
kopácsolás közepette aznapi ebédjét... A fűszál hegyén katicabogár
vesztegelt, másodszor nyíló vadrózsa aransárga kelyhén szorgalmas-
an legelészték a bogarak. Rövid életű lepkék súlytalanul röpködtek
a szorgos vadméhek és dögleső dongók között...

Telt-múlt az idő, egyre erőteljesebben sötétedett. A korán ébredő
hold ezüst sugaracskáit nagy ívben pásztázták végig a tisztásokat, de
belopóztak a színesedő gallyak résein a fák alá is.

Előttük jókora szarvas ugrott fel. Odébb vaddisznófalka törte-zúzta
a sűrűséget. Csak az énekesmadarak hallgattak, noha még nem köl-
töztek el. Nagyon is itthon érezték magukat...

Mire teljesen besötétedett, éppen a falu szélére értek, ahonnan
egyenesen Laciékhoz siettek. Óvatosan osonva futottak tovább, amíg
el nem érték a házukat. Abban az utcában, ahová belopóztak még
nem volt közégő sehol, ezért nem féltek a felfedezésüktől. Lacit né-
hány éles, de rövid füttyel csalták ki az utcára.

- Ti...? - ámuldozott az őszinte megütközéssel, miután felismerte
őket. Szerencsájukra senki sem tartózkodott otthon. Szülei, mint leg-
több gyereké, cselédek. Kukoricát fosztottak a majorban.

- Meghalt? - rontott neki minden kertelés nélkül Fülöp.

- Ki? - ámuldozott Laci. Olyan szemekkel leste őket, mintha eszük
épségében kételkednék. - Kiről beszéltek? - adott nyomatékokat álmél-
kodásának.

A két fiú egyszerre könnyebbült meg. Torkukból nehéz sóhaj szakadt fel, szívükről láthatatlan súlyok potyogtak le a földre, de még nem nyugodtak meg teljesen, ezért tovább kérdezősködtek:

- Nem hallottál róla? A szurdokban lelőttünk valakit.

- Ne mán! - hebegett Laci, egyetlen pillanatra sem véve le róluk a szemét. - Ti? No, ne hülyéskedjete már! Mikor?

- Körülbelül négy vagy több hete. Meglehet több, nem emlékszem pontosan. Mit hallani? Miket beszélnek rólunk? - faggatták a fiúk egymás szavába vágva.

Laci a vállát vonogatta, miközben felelt:

- Rólatok? Kint segítetek Jakab Pistának az erdőben. Disznókat makkoltattok a Makkosban.

A két fiú egymás nyakába ugrott, és fennhangon ujjongott. Ordibálásukkal, rángatózásukkal vezették le a hirtelen feltörő örömuket. Sokáig ujjongtak, Laci, nem tudta mire vélje furcsa viselkedésüket, hötyörészve leste őket.

A két fiú végre megnyugodott. Váratlanul telepedett rájuk ez a mindenüket átható különös jóérzés, ezért egyelőre nem is fogták teljesen fel annak mély értelmét. Szemükben a régen látott fények előbb csak villogtak, később lángra lobbantak, áttörtek a sötéten és belekaptak Laciba is, akinek fogalma sem volt miről is van szó, mégis velük együtt ujjongott. Nevettek, egymás hátát veregették egy ideig, majd Laci legnagyobb megrökönyödésére, a két fiú, teljesen váratlanul faképnél hagyta.

Az előbb még gyilkosok voltak, legalábbis annak tartották magukat, minden terhét, következményét magukra véve, hosszú hetekig bűntudatban élve, féltek s rettegetek..., most egyszerre ártatlanokká váltak. Pénzt sem loptak, fegyvert sem vásároltak... Minden, ami történt egyszerű csíny volt, mint a zöldalma lopása. Jóváteszik, amit még jóvá kell tenniük, és vége!

Csak az emlékezetes villanyoszlop alatt álltak meg, ahol Józsi hirtelen Fülöphöz fordult:

- Mit csináljunk?

- Mit..., mit! - háborgott mesterségesen felfokozott zsörtölődéssel.
 - Hazamegyünk, és szépen bebújunk a vackunkba. Hallhattad: Pistának segítettünk.

- Haza, persze hogy haza megyek, beosonok, csak észre ne vegyene - sóhajtott fel Józsi akaratlanul. - Úgy elver apu a nadrágszíjával, hogy egy hét múlva is kék lesz a fenekem. Tudod, mennyire fáj!

- Kibírod.

- Nehezen, de inkább ő, mint a börtön s a javítóintézet! - Józsi, szinte felkiáltott. Fülöpöt váratlanul érte:

- Hülye vagy? - mordult rá. - A csomag, a csomag! - tette hozzá ezt is.

- Holnap felkeresem postás Böskét - vágta rá elérve Józsi.

- És, ha már megérkezett?

- Akkor itt van. Bá...ár, olvastad, mi állt a papíron: három-négy hét múlva szállítják. Nem vesszük át. Visszaküldjük.

Fülöp váratlanul hátba vágta Józsit, mire az fennhangon felnevetett.

- De nagy marha vagy. Lódulj!

6

A két fiú sorsa - a körülményekhez képest - nagyon szerencsésen alakult. Jakab Pista nemcsak az állatok szelídítéséhez értett, hanem meglehetősen jártasságot tanúsított az emberi sorsok alakításában is.

Már a fiúk menekülése utáni második napon megtudta, hogy senkit sem lőttek agyon, ez irányú feltételezésük merő képzelgés volt. Valaki-e, vagy túlvilági lény, bűnük miatti lelkiismeretük háborgásának visszhangjaként, megijesztette őket.

Hogy honnét tudta meg, a fiúk sehogyan sem jöttek rá. Úgy látszik a tanyasiaknak és az erdőben élő embereknek is megvannak a saját hírforrásaik.

Pista az értesüléséről, természetesen semmit sem szólt a fiúknak. Hadd járják tovább a maguk kálváriáját! Bűnt követtek el, ennyi büntetést mindenképpen megérdemelnek. Viszont Józsi apjának és Fülöp nagyapjának külön-külön beüzent: ne keressék őket, nála van-

nak. Meglátogatták, ő ott fogta őket. Segítenek neki a makkoltatásnál. Ezért hazatérésük után - fejmosáson kívül -, más büntetést nem kaptak, ezt is csak azért, mivel szó nélkül, és este tűntek el.

Visszatérésük utáni negyedik napon, postás Böske, kérésüknek megfelelően, bizalmasan Józsi kezébe nyomta az utánvételről szóló csomagszállító-vényt, amit ő azzal hárított el, hogy küldje vissza! Ez meg is történt. A fegyverek árával megcsonkított maradékpénzt, szépen visszacsúszttatták a lötyögős fiókba. Senki sem kereste, holott azóta két ízben is járt ott a jegyző adót szedni. A fegyverért kifizetett pénzt nem térítették vissza. Miből? És, ha úgysem hiányzott senkinek! Alaposan megbűnhődtek érte, hetekig hordozták maró lelkiismeret-furdalásukat, éltek idegtépő kétségek közepette az erdőben. Eközben egyszer életveszélybe kerültek, ha nem szöknek meg, ki tudja miként alakul a további sorsuk. Az egyik fegyvert egyébként is még kint a szérún, ahol célba lövöldöztek, elkobozták a csendőrök...

Fogadkoztak is: soha, soha többé!

Csak egy valami várt még elintézésre: a házi készítésű pisztoly végleges eltüntetése, mert hogy megválnak tőle, ezt még az erdőben eldöntötték.

Erre hazatérésük hatodik napján került sor.

A községi legelő szélén lévő gémeskútjába dobták a maradék golyókkal együtt.

Fülöp, mert ő dobta bele, olyan mozdulatokkal csapkodta össze a utána a tenyerét, mintha a port verne le róla.

- Ettől is megszabadultunk - csendült ki a szavából is a megkönnyebbülés öröme, de más: a jókedv csírája is befészkelte magát ebbe a csendes, édeskés örömbbe.

Egy ideig élvezték jóízűen végrehajtott munkájuk gyümölcsét. Ug ráltak, kergetőztek, nagyokat röhögtek, majd hirtelen letelepedtek a fűbe.

A közeli takarásból megrémült nyúl ugrott ki. Eszeveszetten, csetelve-botolva menekült a közeli vetésen rézsút, a letört kukoricatábla irányába. Mellette apró foglyok rebbentek fel, és alig hallható cserregéssel röpködtek a tábla vége felé. Fölöttük a magasban varjúcsapat suhant át, hangos káromgással. Gögösen repültek a távoli falu

felé, mert hiába rútak s visszataszító a hangjuk, egyik madár tollán sem ragyog olyan fényesen a napsugár, mint az övéken.

- Ugorjunk ki Pistához! - állt elő váratlanul Józsi.

- Minek?

- Megköszönni, elvégre ő miatta nem vert félig agyon apu. Nem is tudom, mi lett volna, ha ő nem üzen haza.

- Átadnak bennünket a csendöröknek, holott hallottad, mit mondott Hudák a szerűn?

- Ne kerüljetek még egyszer a kezembe! - idézte Józsi. Ábrázatát eltorzította, szemét kimeresztette, homlokán a bőrt murisan felhúzta, majd újra elengedte magát. Szemei megint csillogtak. - Megnézzük Fricit.

- Nekem nagyon tetszett az a dög.

- Rábeszelnénk: fogjon be nekünk is egyet!

- Róka nem lenne jó? - nevetett fel Fülöp. - Netán őzgida?

- Fácán? - vágott közbe Józsi, majd gyorsan megtoldotta: - Seregélye is volt neki egyik évben meg baglya. Fogadom, hogy szívesen vinnél egyet Gizinek. Tényleg! - tette hozzá, mintha most jutott volna eszébe : mi van Gizivel?

- E hónaptól a szomszéd faluban dolgozik a nagynénjénél. Tudod, a boltjában. Eladó lesz. - Izgatottan lökte meg a társát. - Gyerünk!

Futásnak eredtek. Fülöp néhány lépés után ismét felkiáltott:

- Siessünk, hogy időben kiérjünk, mert besötétedés előtt okvetlenül haza kell érnem!.

Ezt tervezték, ám a sors megint másként döntött.

Az erdő végtelen őszi színt öltött. Ahány fa, annyi nászát ülő halott, mert ebben a leírhatatlan festő vásznára kívánczó, szép színekben, éppen úgy benne volt a pompás nász, mint a megsárgult halál.

A közeli hegy fölött búcsúzó egerésző ölyv szaporázta a levegőt sűrűn vagdalódzó szárnyaival. Még néhány pillanat, és teljesen eltűnt a szemük elől.

Cinkék, őszapók, pintyek és más csoportokba verődő erdei szárnyas, csipogott, csivített, pityegett-pattogott, rikácsolt, szidott a maga hangján egy nagy uhu baglyot.

A visszamaradt csendet öblös, mély riasztó hang verte fel, öreg szarvastehén bőgése volt. Tőle tisztas távolban a borja lépkedett. Bükk-, gyertyán-, tölgy-, cser-, hárs-, akác-, szilfák s tülevelű erdei csemetefák állták útjukat, ők mégis kőrislevelet ettek.

A két fiú, valamivel odébb vaddisznókondát vert fel a talpuk alatt recsegő, száraz gallyroppanásaival.

Viruló csipkebogyókkal, sommal és áfonyával telített domboldalon túl, kristálytisza vizű patakon keltek át, s egy csordogáló forrást is megkerültek. További útjukat óriási tölgyfák, fehérkérgű nyírfás ligetek, kék bogyóiktól rogyadozó kökénybokrok, szétszórt sziklatömbök -, a víz moshatta, hordhatta el körülük a talajt -, leomlott földhátak, törmelékmарadványok, árkok szegélyezték... Nemcsak a lombok, a föld színe is állandóan változott, mert a zsíros, fekete vályogtalajt, csakúgy megtalálták itt, mint a sárga agyagot, meg a vörös márgát.

Már jó mélyen bent jártak az erdőben, Fülöp jókora vízmosást ugrott át, amikor Józsi rászólt:

- Állj meg!

Fülöp megállt, tele kérdőjelekkel nézett vissza a társára.

- Valaki kiabál - figyelmeztette Józsi.

- Fülöp elmélyült fülhegyezéssel hallgatott bele a végtelen erdő mély csendjébe.

- Egészen jól hallom.

- Előbb nem hallottad?

- Úgy mondod, mintha te régen hallanád.

- Szólj hozzá, igenis régen hallom, csak idáig azt hittem valamilyen vad...

- Ezt én is hihettem - durcáskodott, maga sem értette miért Fülöp. - Fogódkodjál meg, én még most is szarvasbőgésnek vélem.

- Meg vagy buggyanva? Szarvasbőgés ilyenkor?

- Igen, ilyenkor. Meleg, tavaszias az idő. Hiába van ősz, a költöző madarak zöme még nem ment el. Láthattad előbb!

- Októberben már nem bőgnek a bikák. Egy-egy tehén még el-elbődül, de bika!

- Bajba került, esetleg hurokba akadt.

- Hurok, ennyire bent az erdőrengetegben?
- Jakab Pista nemcsak hurkokat rak ki, vermeket is ás.
- Itt?
- Minél távolabb a szálláshelyétől. Így logikus, nem?
- Szerintem, ez emberi hang.
- Te - torzult el Fülöp hangja a félelemtől. - Csak nem a... tudod kik!

- Azoktól a haramiáktól én is tartok. - Rövidke hallgatódzás után megnyugodva tette hozzá: - Nem, ezek nem ők lesznek!

Az előbbi hang felerősödött. Most már kétségen kívül megállapították, hogy Józsi sejtése bevált: Igenis emberi hang az.

Szinte egyszerre ugrottak meg, ám Fülöp néhány méter után váratlanul elállta Józsi útját, mire az kényszerűségből megállt.

- Óvatosabban! Hátha mégis a haramiák lesznek! Törbe csálnak bennünket.

Ettől kezdve sokkal óvatosabban haladtak előre. Minden egyes lépésükre vigyáztak. Valamennyi bokor alá bekémleltek, és körbe-körbe kukkerolták éles szemeikkel a környéket is.

A segítségkérő kiáltás, hol felerősödött, hol elhalkult, majdnem teljesen elhallgatott.

- Nyög, valaki nyög - súgta Józsi.
- Segítség, ezt kiabálja. Nagyon elerőtlenedett a hangja.
- Mintha kút mélyéből hallatszana.

Eddig kissé távol álltak egymástól, most közelebb húzódtak, és izgatottan tovább suttoztak:

- A lábát törhette? Nem, másként hangzik - riadozott Józsi.
- Amikor a bikakútját ásták, ott hallottam ilyen hangokat a mélyből felfelé...

A falusi bikaistálló előtti téren lévő gémeskutat nevezték bikakútjának. Ez az aránylag kis tér, egyben a gyerekek kedvenc játszóhelyül is szolgált.

- Menjünk kissé gyorsabban, de továbbra is óvatosan!

Egy vaddisznóverem előtt torpantak meg. Rajta kicsinyke lyuk tá Tongott. Valaki rálépett a tetejét álcázó gallyakra rakott levelekre, és beszakadt alatta. Csend volt. Fülöp lehajolt, és lekiabált a lyukon.

Ki van lent?

- Segítség! - hangzott fel a mélyből újra az előbbi teljesen elerőtlenedett hang. - Segítség!

Egyre jobban és jobban kimerült, mert a végén már csak artikulátlan gurgulázást hallottak.

- Hogyan került oda le? - kérdezte meg váratlanul Fülöp. A helyzethez mérten komikusan, mert csak rá kellett nézni a lyukra, ami mindent elárult. Maga is rájött. Szemgolyói kimeredtek, arcizmai enyhén megrándultak.

- Bele...estem. Segítség! - hangzott az erőtlenségtől darabokra töredezett válasz.

Nagyon elcsigázódott, nyilván régen lehetett lent a mély gödörben.

- Hogy hívják? Ki maga? - vágta a fiúk egymás szavába, mintha ez fontos lenne. Tanácsstalanságukban kiabáltak butaságokat. Fülöp közelebb hajolt a lyukhoz, és még hangosabban lekiabált. - Hogy hívják?

- Báró Vámosy Artúr vagyok.

- A méltóságos úr! - hördült fel Józsi. Felegyenesedett, és rémülten bámult a társára, akinek csak ennyit mondott:

- A báró úr az! - Fölöslegesen, hiszen ő is hallotta.

Fülöp hegyeset köpött. Arra gondolt, hogy végre a kezébe került. Mint annyiszor, most sem uralkodhatott magán. Tudata alatt lappangó ösztönéből, legyűrhetetlen haragja miatt tört rá ez a leküzdhetetlen düh.

- Mit csinálunk vele? Hogyan húzzuk ki onnét? - remegett Józsi hangja, még az előbbi ijedelmétől.

Fülöp újra sercintett egyet, úgy amint a pipásoktól látta.

- Pusztuljon el ott, ahol van!

- Bajban van, segítenünk kell rajta!

- Nagyapám és én nem vagyunk bajban? Segített rajtunk?

- Neki az élete forog kockán. Élni, akármilyen ember, neki is joga van.

- Eleget élt, nem is akárhogyan. Én keveset, azt is árván. A jövőmet tette tönkre, azzal, hogy nem segített, noha minden adottsága megvolt hozzá. Nagyon vártam ezt az alkalmat. Bevallom neked, a

pisztolyt is miatta csaltam el tőled. Lelövöm, vagy mit tudom én, mit csinálók vele. Most elkaptam.

- Kérjünk tőle cserébe valamit, amiért kiszabadítjuk.

- Én nem koldulok.

A veremből újabb könyörgésszerű nyöszörgés tört fel. Mintha -, noha ez lehetetlen - a báró megértett volna valamit a fiúk beszélgetéséből, vitájából, tovább esdekelt. Olyan volt a hangja, mint akit a végszükség készített utolsó ereje morzsáinak összekaparáására. Egy biztos: az előbb még csak pislákoló gyertya hirtelen fellobbant.

- Segítsenek jó emberek! Nagyon kérem magukat, húzzanak ki! Nem leszek hálátlan, bőkezűen megszolgálom a segítségüket.

- Hallod! - lökte meg jelentőségteljesen Józsi Fülöpöt. Megfogadtuk, soha többé rosszat. Ha nem segítünk, ez az lesz! - Egy ideig jelentőségteljesen nézte Fülöpöt, majd hirtelen a lyukhoz térdelt, és megszólalt a bárónak:

- Mióta van bent a veremben, báró úr? - kérdezte meg legyűrhetetlen kíváncsisággal, mert egyébként ennek semmi jelentősége nem volt most.

- Nem tudom. Napok óta... - elhallgatott. Gondolkozott, végül újra hörögni kezdett a kiszáradt kút mélye. - Hetek, hónapok óta... Nem tudom.

Józsi felegyenesedett, és elindult. Fülöp, ha lomhán is követte. Nem beszéltek össze, mégis mind a ketten tudták a dolgukat. Fülöp még nem gyűrte le a haragját, ösztönszerűn, romlatlan gyermeki sugallatra, meg az elmúlt idő súlyos bűnük következményének szenvedéseire gondolva cselekedett. Hosszú rúdfákat kerestek, találtak. Baltát nem hoztak magukkal, ezért törték, ami nagyon nehezen ment. A nyersfák ugyanis nehezen törnek. Hosszú percekig kínlódtak, mire sikerült egy erősebb és egy gyengébb fácskát kitörniük. Ezután visszamentek a vaddisznóveremhez, és lekiabáltak:

- Két fát szereztünk. A vastagabbat leeresztjük, és kitámasztjuk. A vékonyabbik végén nadrágszíj lóg, azt is ledugjuk. Erősítse az övéhez. Az egyiken másszon, a másikkal húzzuk!

- Nagyon gyenge vagyok, felállni sem tudok - hallatszott lentről.

- Hasaljon valahogy a fára, mi felhúzzuk! A báró úr csak az egyensúlyát tartsa!

- Nagyon köszönöm, bő markú leszek - előlegezte buzgón háláját a báró.

- Nem érdekel a pénze s a vagyona - Fülöp csak nem állhatta meg, hogy ezt s fejéhez ne verje. - Tegye azt, amit mondunk!

A két fiú gyorsan, ügyesen és magabiztosan dolgozott. Könnyedén leengedték a fákat, és minden baj, nehézség nélkül felhúzták a bárót. Kint talpra állították, pontosabban segítették inkább, mert ha nem támasztják meg, összeesik. A báró teste csonttá aszalódott. Hártyavékony bőrét kilátszó, fekete erei pókhálószerűn hálózták be. Haja? Úgy nézett ki, mint a vedlő tyúk hátulja. Ruhája csurom sár volt, és rongyos. Lötyögött rajta, mint a madárijesztőn a karóra húzott rongy. Kétszövű vadászpuskája a nyakába akasztva lógott...

A fűbe ültették. Nem sokáig maradt ülve. Annyira gyenge volt, hogy eldőlt, ezért a legközelebbi vastag fához húzták, és nekitámasztották a törzsének.

- Köszönöm, gyerekek - hálálkodott tovább, kissé megkönnyebbülten, de ugyanolyan erőtlenül a báró. - Kérjete, amit akartok. Mindent teljesítek.

Fülöp régebbi haragja, újra fellobbant, kifejezett zord indulatokkal keveredett.

- Menjen a fenébe az ígéretéseivel! - vágta rá meggondolatlanul, kockára téve újra felcsillanó jövőjét, mert, ha orvos nem is lehet, eshetőségként a báróhoz való elszegődése is felmerült az otthoni beszélgetésük során.

- Hány évesek vagytok, fiaim? - kérdezte meg a báró, mintha nem hallotta volna Fülöp éles közbevetését.

Fülöp később válaszolt. Letörten, mégis volt abban a hangsúlyban egy csomó sejtelem is, hogy újabb ígéretés következik, amit ő nem akart.

- Most jártuk ki a hatodik elemet.

- Utána? - érdeklődött a báró tovább, előbbi visszataszítón elgyötört hangján, amelyben kimondatlanul is, itt ebben a helyzetében is, benne lebegtetette azt az ígéretét, amelyet nemsokára fellobbantott.

- Nem tudom - felelte Józsi és Fülöp külön, mégis egyszerre.

Fülöp izgatottsággal telítődött mozdulatokkal állt a báró előtt, aki-
nek az is nagy erőfeszítésébe került, hogy nyitva tartsa a szemét,
mégis azonnal észrevette a fiú visszafojtott dühét, amiért a követke-
ző szavait kifejezetten neki címezte:

- Kitaníttatlak - tagolta erőtlenül.

- Nem akarok többé úr lenni. Akartam, de vége!

- Nem akarsz úr lenni? Miért nem?

- Csak - vágta rá az ingerülten.

- Bármint viselkedsz is, nekem tetszik az ilyen akaratos, határozott
gyerek. - Máskor biztosan kölyköt mondott volna, most is ráállt a
szája, de elharapta. - Nevedet kérem!

Fülöp szemében állandóan más fények vibráltak, mint a nyári égen
a visszaverődő napsugarak. Most villámlottak.

- Annak az unokája vagyok, akit, nyakas ember léteire megalázott.
Ő megalázkodott, maga megalázta. Szabályosan kizavarta.

- Mester Fülöpé?

- A mindentudó Mester Fülöpé.

- Vigyetek be a kastélyba! Egyre gyengébben érzem magamat.
Ápolásra van szükségem. Enni... inni - nem folytatta. Feje oldalra
billent. Szemei felakadtak.

- Te, ez beadta a kulcsot - fordult Józsi riadtan Fülöphöz.

- Szerintem csak elájult. - Száraz falevelet vett fel a földről, és az
orra elé tartotta. - Mozog, tehát lélegzik.

- Mit csináljunk vele? - tehetetlenkedett Józsi.

Fülöp néhány ideges mozdulatot írt le a szemével, de a jelenlegi
mérgeződése már sokkal másabb, emberibb volt, mint az előbbi,
mint az eddigi.

- Elvisszük a kastélyba.

- Hogyan, mivel, mert ez járnivaló..., azt nem tud.

- A hátunkon, húzzuk, cipeljük... valahogyan.

Végül, Fülöp javaslatára hordágyat csináltak. Az előbbi két fára
egyszerűen erős gallyakat raktak. Erre fektették a magatehetetlen,
csonttá-bőré aszalódott bárót. Csak az okozott gondot, hogy a rögzí-
tés nélküli gallyak menetközben állandóan mozogtak, el-elcsúsztak a

helyükről, nagyon vigyázniuk kellett, hogy a báró ne csússzon le a földre, főleg, ha lefelé ereszkedtek a lejtőn, vagy felfelé kapaszkodtak a hegyoldalon. Egy patakon is átkeltek. Fülöp eközben állandóan morgott.

- Nem elég, hogy kimentettük, cipeljük is!

Józsi csitítgatta, nyugtatgatta. A báró bódultan nyöszörgött...

A kastély kapujáig vitték, ahol a fűbe rakták, és csak úgy magára hagyták.

Hazafelé a tó mellett mentek el, mert Jakab Pistát már nem háborgatták.

A leáldozó nap vörös tűzgolyóként izzó fényétől valósággal lángolt a nyugati égbolt. A tó, mint egy óriási tükör mozdulatlanul csillogott. A vízimadarak a nádas belsejébe húzódtak éjjeli szálláshelyükre, ahol már sűrűn hintegette komor árnyékát az alkony, miközben hosszú, csendes éjszakáról suttogott körülöttük a kiterjedt nádas. Megcirógatta őket az alkonyi szellő, amitől a nádszálak, mint hosszú női haj, egymásra omlottak...

7.

A gyönyörű fekvésű, de igen aprócska faluban két esemény történt az utóbbi héten:

A csendőrök kiterjedt nyomozásba kezdtek. Az orvvadászokat, a hurkosokat és a vaddisznóverem készítőket keresték, hogy milyen eredménnyel, a falusiaknak halvány fogalmuk sem lehetett, ugyanis a csendőrök senkinek se kötötték az orrára nyomozásuk eredményét: sikerét, eredménytelenségét. Jakab Pistának egyetlen hajszála se görbült meg.

A másik: öreg, mindentudó Mester Fülöpöt, a báró magához hívatta a kastélyba.

Kalapját - szokás szerint - az ujjai között szorongatta. Arcán különféle érzések, a sanda meghunyászkodás és a tájképfestők néma izgalma váltogatták egymást. A báró most kivételesen nem a díszes íróasztalánál ült, hanem az egyik hatalmas, kisebb ágynak is beillő

fotelban. Hátánál és a fejénél párna, térdeit vékony selyempléd takarta.

A báró hol a vastag perzsaszőnyeget, hol az öregedő embert nézte, aki eközben úgy érezte magát, mint a vásári ló: nemcsak tetőtől-talpig végigmustrálják, a száját kitámasztják, s megnézik a fogait is.

A csend egyre kínosabbá vált. A függöny és az ablak közé légy szorult. Teljesen tisztán hallatszott a vergődése. Nem csoda, hogy a báró többször odalesett.

Fülöp mindent elmondott a nagyapjának - amiért az - titokban alaposan szemrevételezte a bárót.

Szó, ami szó, azelőtt is nagyon pocskul nézett ki, most teljesen le-robbant. Pedig, ha valaki, ő az elmúlt hét alatt mindent megkapott, amire szüksége lehetett egy legyengült szervezetnek.

A báró nagyon sokat szenvedett a mély, a sötét, a nyirkos, az agyagos sártengerben. Napokig, étlen-szomjan, súlyos kétségek között, halálfélelemben tengődött. Nagyon meglátszott rajta.

A kölcsönös méregetések után a báró végre megszólalt:

- Ugye tudod mi történt velem? - Nehézkes csend ereszkedett le közéjük. Mialatt az öreg sűrű, részvétszerű arcminikájával, gyenge fejmozgásával bólogatott, a báró az újbóli átéléstől, fájón lógatta a fejét. - Óriási, szinte kútmélységű verembe estem.

- Egyedül járkált a méltóságos úr az erdőben? - kérdezte az öreg, olyan mohón, hogy a báró szemében nemcsak a kérdés, minden egyes szó illetlenségnek számított.

- Én mindig egyedül vadászok, és nem járkálok, öreg! - vágta rá kiütköző nehezteléssel. A folytatás ennek ellenére sokkal másabb hangon csordogált a szájából:

- Megyek, megyek, egyszer csak megnyílik alattam a föld. Valamelyik állat orvvadász ásta, de ennyire mélyet! Ha vaddisznó esik bele, sohasem húzza ki, akkor meg minek? - Mérgesen legyintett, majd folytatta: - Két nap múlva egy őz pottyant mellém.

Felemelte a fejét. Szája szélén a gunyoros vigyor éles körvonalú redőkké ráncolódott.

- Mindentudónak tart a nép. Szerinted az őz szelíd állat, vagy se?

- Szelíd, méltóságos uram - vágta rá az magabiztosan.

- Az ott mégis nekem esett. Döfött, rúgott... Kénytelen voltam lelőni. Teljesen letépte rólam a ruhámat.

Idősebb Mester Fülöp értetlenül csóválgatta a fejét, mialatt a báró tovább beszélt.

- Kiabáltam, lövöldöztem. Senki, semmi. Egyetlen töltényem sem maradt. Borzasztó mi történt volna, ha még egy őz, netán vaddisznó pottyán mellém...! Az unokája és a társa mentette meg az életemet. Még egy nap, és végem van, mondta az orvosom. Gondolhatod, mennyire lekötelezett az a két kölyök.

Megint elhallgatott. Behunyta a szemét, s maga elé révedt. Az öreg a báró lábát nézte: jó megvékonyodott! Egy ideig leste, aztán lábat váltott. Kalapját karimájánál fogva forgatni kezdte. Azt hitte már elaludt, amikor váratlanul folytatta:

- Egyszer már jártál nálam. Iskoláztatni akarod az unokádat, mondtad. A segítségemet kérted. Elutasítottam. Most más a helyzet. Ezek után csak természetes, hogy segítek nektek. Minek is akarod kitaníttatni az unokádat?

- Orvosnak.

A báró jelentősegteljesen rábólintott.

- Én kitaníttatom - beszélt tovább. - Vagány kölyök, szeretem. Annak ellenére kedvelem, hogy szerintem ilyenféle kölykökből származtak az elmúlt évek hírhedt s elzavart, megsemmisített vörös pribékjeik. Ám, amint te, remélem ő sem lesz az. Ha akarna sem lehetne, mert biztosítalak benneteket: nem lesz többé kutyavásár Budán!

Az öreg sűrűn váltogatta a lábát. Ujjai a kalapja szélére merevedtek. Szeme zavartan repdesett, báró arcáról fel a mennyezetre.

- Nem is örülsz neki? - mordult rá a báró erőtlenül.

- Örülök, persze, hogy örülök - nyelt egy nagyot s folytatta: - Csak azóta közbejött egy s más. A testvérem fia, egyben a keresztfiam, lakatos Pesten. Éppen ma beszéltem vele. A mestere..., a mester ura, két újabb tanoncot vesz fel. Egyik az árva lenne.

- Én orvosnak taníttatom, nem holmi lakatosnak. Ég s föld! Gondolkozzál! - Majdnem felugrott. Nem tűrt ellentmondást. A legkisebb ellenvetés is ingerelte.

- Nézd a...! - gondolta az öreg. - Előbb haldoklott, most meg ugrál!

- Az árva is megváltozott - válaszolt nyugodtan, ami tovább ingerelte az állandó bólogatáshoz szokott bárót. - Nagyon elkésérítette a méltóságos báró úr elutasítása. Nyakas gyerek, azóta főleg az! Nem fogad el kegyelemkenyeret. Ketten voltak. Taníttassa ki a másikat!

A báró nem állhatta tovább, közbekiáltott:

- Méltóztassék kitaníttatni!

Az öreg vasráncai gúnyosan összehúzódtak, és harmonikázni kezdtek. Mégis nagyon nyugodtan folytatta:

- Bíró a nagyapja.

- Neve?

- Nagy József. Rokonom. Az én apám és az ő nagyapja testvérek voltak.

- Testvérek? - rőffent fel a báró. - Te Mester vagy, ő Nagy.

- Az anyja volt Mester, az apja Nagy s gazdálkodó. Másként ő is béres lenne, mint én, s nem jobbágy.

- Gondom lesz rá is. Te pedig ne nyakaskodj, öreg! Mert nemcsak simogatni, harapni is tudok én! Nem is tárgyalok veled tovább! Behívatom a gyerek apját, és vele beszélek.

- Ami még a méltóságos úrnak sem sikerülhet. Több mint tíz éve fekszik a temetőben. Említettem imént: Fülöp árva fiú.

A báró szinte reflexszerűen a csapott a homlokára.

- A nyavalyás verem miatt felejték.

Ritkán fordult elő, hogy elismerte a tévedését, főleg a parasztjai előtt. Az öreg folytatta. Hangja látszólagos türelme ellenére áttüzesedett.

- Ami a fenyegetését illeti, két hold saját földem, tehenem, anyadisznóm sok aprójószágom van. Sok mindenhez értek. Többek között én vagyok a faluban az állatorvos...

- A kuruzsló és az állatorvos között nagy a különbség!

- Nevezzen a méltóságos úr, aminek akar. Megélek, mert a cseléd-ség... Attól méltóságos báró uram, régen felkopott volna az állam.

- Belső, udvari cseléd vagy, úr a társaid között.

- Az urak nem dolgoznak látástól-vakulásig. Mert én állandóan talpon vagyok. A földemet a feleségem és a rokonságom műveli meg.

Nem folytathatta, mert a báró a fotel támfalára nehezedett, és lassan felemelkedett.

- Menj! - ordította. Szemgolyói kidülledtek. Nyakán az erek vastagon kidudorodtak. - Úgy látszik, te semmit sem okultál tizenkilencből. Csak nem a vörösökhöz húzol te is? Mert ha igen kár, amiért nem köttettelek fel téged is.

Az öreg szó nélkül megfordult, s magabiztos léptekkel kisietett a kastélyból:

- Hangja, az van! - gondolta -, nemhiába gyakorolta az ordítást a veremben hosszú napokig. Bár, ami azt illeti, kiabálni ezelőtt is tudott...!

Unokája, Fülöp az udvarukban szorgoskodott. Régi szokás szerint az udvart és a ház előtti részt minden szombaton, vagy vasárnap reggel összegereblyézték, söpörték.

Az öreg már a kapuban magához intette a fiút, aki nyírfa seprőstől futott eléje.

Az öregapja szomorúan nézte végig.

- Menjünk be a házba! - hangja, ugyanolyan lekókadtt volt, mint a nézése.

Fülöpöt nagyon meglepték ezek a szavak. Sohasem fordult elő, hogy a nagyapja magával hívta volna a házba. Csak a felnőttekkel szokott bent tárgyalni.

Lehangolódottan, a gyermekkor és a felnőtté válás kézzelfogható mezsgyéjén meghúzódva ballagott az öregapja után.

Bent a nagyapja a lócára ült, s a mellette lévő üres helyre tenyerelt.

- Ül le te is, fiam! - szólt rá nyomban ezután.

Fülöp engedelmesen az öregapja mellé kuporodott.

Az öreg simogatón nézett az unokája szemébe.

- Valamennyi madár kirepül a fészkéből, ha megnő. Amint elnézlek, te szépen felcseperedtél. Anyád születésedkor, apád később halt meg. Teljesen árván nőttél fel. Apád helyett apád voltam, nagyanyádra sem panaszkodhatsz. Talán túlon túl is szeretett. Jó gyerek vagy, megérdemelted.

Szavai kimértnek, átgondoltnak, hangsúlya kissé darabosnak, ám igen melegnek érződtek.

- Kijártad a hat elemít, tovább nincs! Eddig békén hagytalak. Élvezd a szabadságodat! Úgysem lesz lehetőség többé rá. Október közepe van. A költöző madarak nagyobbik része elvonult. A vénaszszonyok nyara vége felé jár. Ideje neked is valamihez kezdened. Két lehetőség van rá. Sanyi bátyáddal délelőtt beszéltem. Felvinne Pestre lakatosinasnak. Másik: előbb a báró úrnál jártam, egyenesen onnét jövök. Hívatott. Hálából, amiért kimentettétek, kitaníttatna orvosnak. Megérdemelnéd, mert igen okos fiú vagy. Ám ennek hosszú sora van, fiam! Nyolc év gimnázium, öt év egyetem... Nem magamtól tudom ezt, a tanító úr mondta meg. Ezt viszont én teszem hozzá: a báró úr, jól ismerem a fajtáját, és az iszákos embereknek nemcsak a cselekedetei, az akaratuk is szertelen. Mi történne, ha egyszer visszavonná az ígérését, s te hoppon maradsz? Most került ki a veremből, alig tért vissza belé a szusz, ő máris magas lóhátról tárgyal a magamfajta emberekkel. - Nyelt egy nagyot. - Kisebb vita kerekedett köztünk, mire kizavart-e, faképnél hagytam. És, amint elnéztem, ki tudja el él-e addig, amíg végzel? Ezt is számítsd be a döntésedbe! - Élesen szembefordult az unokájával. - Én elmondtam a magamét, a te válaszod következik, mert válaszolnod kell, gyerekem!

Kíváncsian lesett az unokájára.

Fülöp agyában a gondolatok vad forgásba kezdtek. A falut, ahol született, ahol felnőtt, amellyel összeforrt, mint körme az ujjáival, itt hagyja, sohasem térjen vissza? Mert lakatosként mihez kezdene itthon? Orvosként sem élne meg. Jelenleg is négy településnek egyetlen orvosa van, az is a városban lakik.

Nagyberekí Gizi, mialatt odalesz, elhagyja. Igen szép kislány, bolti eladó lesz. Biztosan akad gazdag kérője. Az orvos mellett talán tartana, de hűséges maradna-e egy lakatoslegényhez?

Az öreg váratlanul megmozdult, és sürgetően felhúzta homlokán a bőrét, mire Fülöp gondolatainak eddigi vékonyka szálacskáit hirtelen elszakadtak.

- Pestre mennék lakatosinasnak. - Úgy kongtak a szavai, mint a kidobott repedt fazéké, amely már senkit sem érdekel. Csak az utolsó szavai rései között bugyborékoló elkeseredése tűnt mélynek.

Nagyapja, nemhiába tartották a falusiak mindentudónak, igen okos embernek, azonnal megérezte unokája mély lelki vívódását.

- Egyszerű, falusi ember vagyok. Se béres, se paraszt, se tudós, se okos, de hülye se! Mindenből egy kevéske. Egyet azonban én is mondhatok neked: Sohase szontyolodjál el, fiam! Mert a szerencse, mint a kocsi kereke, forgandó. Egyszer lent, máskor fent. Alul végül fel sündisznóállást, felül lovagold meg alaposan! Mesterember leszel, nagy szerencse egy magadfajta, árva gyereknek! Mással meg ne törődj, elvégre nem vagy nyámnyila legény.

Fülöp váratlanul felugrott. Szemei csillogtak.

- Nagyapa, én olyan lakatot szerkesztek, hogy a csudájára járnak.

- Most jutott eszedbe vagy gondolkozták már rajta?

- Sanyi bácsi velem is beszélt. Nem mondta meg nyíltan, csak pedzette.

- És milyen lesz az a lakat, he? - kérdezte meg az öreg nevetve.

- Muris, mégis egyszerű. Nem lesz kulcsa...

- Akkor, hogyan lehet kinyitni majd?

A szélén számok lesznek. Addig kell forgatni, amíg ki nem kerekednek azok a számok, amelyekre nyílik. Lehetnek háromjegyűek, például kilencszázkilencvenkilenc, vagy négyjegyűek, mint hatezer hétszázötvenegy. Egymás mellé kell passzítani a számokat, és a zár kinyílik.

- Ha elfelejtik a számokat?

- Azt a lakatot bizony le kell vágni vassűrősszel, mert ez az egy hibája annak is meglesz. Egyébként sokat gondolkoztam: semmi, de semmi sem tökéletes ezen a világon. Az én lakatom sem lehet az. Nemcsak számok lehetnek, egy jelszó is. A szavakat ugyanis könnyebb megjegyezni, mint a számokat. Az első szó már meg is van.

- Mi lesz az?

Fülöp a füle tövéig elpirult: Gizi, de a világért sem mondta volna ki. Lábat váltott, és gyorsan megkérdezte:

- Mikor indulnánk?

- Holnap. - Az öreg is felállt. - Szólok nagyanyádnak, hogy készítse össze a holmidat!

Az öreg elment. Fülöp csak valamivel később futott ki a házból. Nagybereki Giziékhez ment. Hátról, a tó felől közelítette meg a házukat, ám nem ment fel az udvarra vezető úton, hanem leült, és Gizit várta, amint az utóbbi napokban minden este a tópartján. Gizi későn, általában holdkeltekor szökött le hozzá, igaz utána sokáig együtt maradtak.

Torka összeszorult. Szívét a bánat nyomta, veleszületett igazságérzete kínoztta. Mert, miért van az, hogy a legjobb tanulóból sem lehet orvos, ha szegények az ősei? Hogy többre vágyik, mint a nagyapja, törvényszerű, viszont azt sehogyan sem értette meg, hogy a szegény, miért nem tanulhat? - Legyintett egy nagyot. - Nagyapja cseléd, ő lakatos lesz. Ez is valami, de a fia nálánál is többre viszi majd!

Füvet tépett. A fogai közé fogta, és dacosan harapdálni kezdte.

Szellő alig rezdült. A barna alkony lassan bekormozódott. A bokrok nyugodalmas jóéjszakát kívántak egymásnak...

A hold lustán emelkedett a magasba, és ezüstleplet borított az alatta elterülő tó mozdulatlan tükreire.

Ki tudja meddig ücsörgött, mire felállt, s elborultan lesett a kapu felé, amelyen át Gizit várta.

Hiába, mert nem érkezett meg...

Nógrádi Kovács György megjelent könyvei:

1. A seriff és bandája. Ifjúsági regény. 1987
2. A dinnyecsöszök. Ifjúsági regény. 1987
3. Egy fiú, aki kétszer szökött meg. Ifjúsági regény. 1991
4. Pisztoly és kereszt. /Vadgalamb csőrében zöldág/ Regény. 1991
5. Végzetes nászút a kastélyban. Regény. 1992
6. A halóri ház rejtélye. Regény. 1998
7. Az aktmodell. Elbeszélések. 2000
8. A legyek pókhálóban halnak meg. /Gyötrelmek, szerelmek, tragédiák/ Regény. 2001
9. Színe s visszája. Egy viharos szerelem története. Regény. 2006
10. Vadonc, az árva gyerek. Ifjúsági regény. 2006
11. Anekdoták, aforizmák, hihetetlen történetek. 2006
12. Kutyasétáltatás. Kisregény és elbeszélések. 2006
13. Kuláklistán. Regény. 2007
14. Megtisztulás. Regény. 2007
15. Négy holttest egy kriptában. Regény. 2007
16. Az ördög szorításában. Regény. 2009
17. Miként a csillagok, fényletek. Regény. 2010
18. Gáspár abbé, a szamaras pap. Regény. 2010
19. Megrendítő történetek. Elbeszélések. 2011
20. Csip-csup történetek, és mások. Rövid történetek és mások. 2011
21. Számkivetettek. Regény. 2011
22. Néhány perces krimik, rövid történetek, aforizmák, humor. 2012
23. A negyedik áldozat. Regény. 2013
24. Színe s visszája. Egy viharos szerelem története. Regény. 2016. Második, bővített kiadás.
25. Gyuri bácsi mesél. Mesekönyv. 2016
26. Gyuri bácsi mesél. Csak mesélek, mesélek. Mesekönyv. 2016
27. Szelíd ember veszett tánca. Krimi. 2016
28. Hajsza a fekete diplomatautáskáért. /Kaddis Tóni bácsiért./ Krimi. 2016
29. A hullarabló. Bűnügyi történet. 2016

Nyomdakész kéziratok, 2017.

30. Asszonysírató - Autóskaland és sok véletlen. Két elbeszélés
31. Újjáélesztés. Regény
32. Dízsírhely. Regény
33. Visszavont átok. Regény
34. Menekülés a hegyekbe. Regény
35. Hat kisregény
36. Égő ház az erdőben. Regény

Nógrádi Kovács György

/1930.2.7. Nógrádszakál - 2017.6.14. Szécsény/

Író, újságíró, lapszerkesztő, magyar-történelem szakos tanár.

Kovács György néven született Nógrádszakálban. Gyerekéveit jórészt Halászában /Ludányhalászi/ tölti szeretett nagyszüleinél, ezért ezt a falut vallja igazi szülőfalujának. /Ács Gyuri gyermekkor. Kézirat/

Másodéves orvostanhallgató, mikor kulák származása miatt kirúgják. /Kirúgatásom története. Kézirat/ Két évet jár jogi egyetemre, mikor kísértetiesen hasonló körülmények között újra kirúgják. Édes-keserű szülőfalujából, Nógrádszakálból ismét ment a párt levele, hogy kulák ment egyetemre! Minden „bűne”, hogy szüleinek volt 40 hold, jórészt csak birkalegelőnek alkalmas földje, melyet akkorra már régén „önként” leadtak... /Kuláklistán. Regény, 2007./

Nagy Imre kuláklista eltörlése után változik a helyzete, pedagógiai főiskolát végez magyar-történelem szakon.

1963-1972 között vb. titkár /tanácselnök/ az akkor tizennyolcezeres lélekszámú Pest megyei Üllőn. Tanácselnökségét az állandó újítás és reformok bevezetése jellemzi, többek között engedélyezi az első maszek pékséget, zöldségest, húsboltot... Ezért a veterán kommunisták /az igazi háttérhatalom/ állandó támadásait kell elviselnie, végül betegségére /három szívinfarktus/ hivatkozva lemond tisztségéről. Elnökségének éveit dolgozza fel három kötetes írásában: Tövises és rózsák 1-3. /Kézirat/

1972-1975 között a Pest Megyei Hírlap riportere, majd a Monor és Vidéke rovat főszerkesztője. Erőssége lesz a riportírás, itt veszi fel a Nógrádi Kovács György nevet, de publikál Ács Gyuri, Ács György, Ács Gy., Á.Gy. név, szignó alatt is.

1975-1979 között Vecsés Nagyközségi Tanács főelőadója.

1979-től nyugdíjba vonulásáig a vecsési 4-es számú Általános Iskola tanára. Ez volt élete legszebb időszaka, szívből szerette a gyerekeket, számtalan ifjúsági regényét ihlették az itt látott rendkívüli gyermekorsók... /pl. Hat kisregény. Nyomdakész kézirata/

1994-ben pestszentimrei otthonából Szécsénybe költözik a feleségével, hogy unokái közelében lehessen.

Szécsényi irodalmi tevékenységéről így vall:

„Több mint 10 évig voltam a Nógrád Megyei Hírlap külsős munkatársa: riportere, tudósítója. Ebben az újságban jelent meg egy regényem is, folytatásokban: Végzetes nászút a kastélyban címmel.

A Frisch Oszkár által szerkesztett Szécsényi Újság szinte valamennyi számában jelent meg írásom.

A Sümegi Gábor szerkesztette Kisvárosi Krónika minden számában jelent meg írásom.

A Lant szécsényi irodalmi újság alapítója, később szerkesztője voltam.

Szenográdi Ferenc valamennyi Kalendáriumában, később Almanachjában jelent meg 1-2 írásom.

Eddig 28 könyvem jelent meg /regény, elbeszélés, ifjúsági regény, krimi, mese-könyv, bűnügyi történet/.”

Az írásról a következőképpen vall szintén 2016-ban:

„Amint látható, 28 regényem jelent meg. Legalább 12 regényvázlatom vár meg-írásra.

Sosem tartottam magamat nagy írónak. Gyönyörű örültség szállt meg, és csak írtam, írtam, írok tovább, pontosabban most már többnyire diktálok. Majdnem egy évtizedig voltam újságíró, valamivel kevesebb ideig külsős munkatárs. Szécsényben valamennyi megjelent, Szécsényről szóló kiadványban jelent meg cikkem...”

Kórházba kerülése előtti estén még írást diktált a Facebookra.

Mindössze három hét betegeskedés után otthonában érte a halál...

Végakaratának megfelelően a halászi temetőben nyugszik.

Szécsény, 2017. novembere

Kovács Péter Zoltán